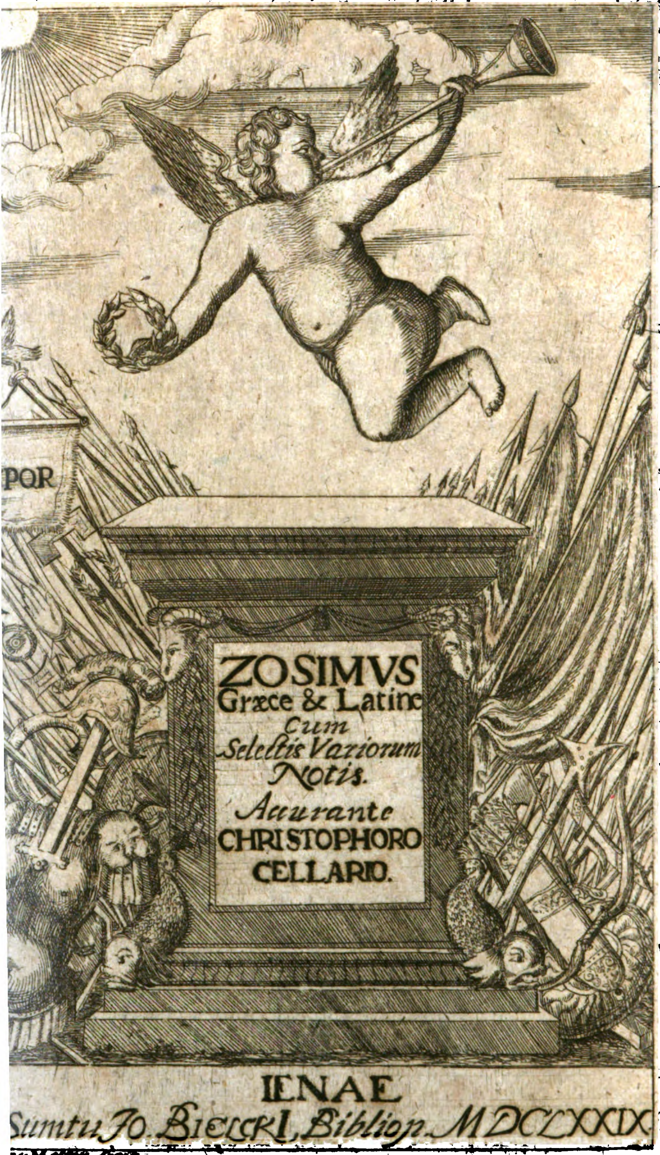

SPQR
ZOSIMVS
Græce & Latine
cum
Selectis Variorum
Notis.
Accurante
CHRISTOPHORO
CELLARIO.
IENAE
Sumtu Jo. BIELCKI, Bibliop. MDCLXXXIX.
...n Mallen fecit.

ΖΩΣΙΜΟΥ

ΚΟΜΗΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΙΣΚΟΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΑ.

ZOSIMI

COMITIS EX ADVOCA-
TO FISCI

HISTORIA NOVA,

Ex recensione

FRIDERICI SYLBVRGII,

Cum

Latina interpretatione

IOANNIS LEVNCLAVII,

&

NOTIS VARIORVM,

Accurante

CHRISTOPHORO CELLARIO,

SMALCALDIENSI.

CIZÆ,

Sumtu Io. BIELKI, Bibliop. Ien.

Typis FRIDEMANNI HETSTEDI,

ANNO M DC LXXXIX.

HVMANIORIS LITTERATVRAE
PRINCIPI
IOANNI GEORGIO GRAEVIO,
SAECVLI ORNAMENTO,
S. P. D.
CHRISTOPHORVS CELLARIVS.

CVi *potius, quam Tibi, consecranda erat noua Zosimi, quae nunc se prodit, editio? Nisi enim Tu fuisses, vir consummatissime, nunquam ille integer e nostra officina prodiisset. Henricum Ste-*

IENAE
Sumtu Jo. Bielcki, Bibliop. MDCLXXXIX

n Mellon fecit.

ΖΩΣΙΜΟΥ
ΚΟΜΗΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΙΣΚΟΣΥΝΗΓΟΡΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΑ.

ZOSIMI
COMITIS EX ADVOCATO FISCI
HISTORIA NOVA,

Ex recensione
FRIDERICI SYLBVRGII,
Cum
Latina interpretatione
IOANNIS LEVNCLAVII,
&
NOTIS VARIORVM,
Accurante
CHRISTOPHORO CELLARIO,
SMALCALDIENSI.

CIZÆ,
Sumtu Io. BIELKI, Bibliop. Ien.
Typis FRIDEMANNI HETSTEDI,
ANNO M DC LXXIX.

HVMANIORIS LITTERATVRAE PRINCIPI

IOANNI GEORGIO GRAEVIO,

SAECVLI ORNAMENTO,

S. P. D.

CHRISTOPHORVS CELLARIVS.

Cui potius, quam Tibi, consecranda erat noua Zosimi, quae nunc se prodit, editio? Nisi enim Tu fuisses, vir consummatissime, nunquam ille integer e nostra officina prodiisset. Henricum

HUMANIORIS LITTERATURAE
PRINCIPI

IOANNI GEORGIO GRAEVIO,

SAECULI ORNAMENTO,

S. P. D.

CHRISTOPHORUS CELLARIUS.

Cui potius, quam Tibi, consecranda erat noua Zosimi, quæ nunc se prodit, editio? Nisi enim Tu fuisses, vir consummatissime, nunquam ille integer e nostra officina prodiisset. Henricum

Stephanum imitatus, ita Mæcenate volente, tantum duos libros in lucem emiſeram, qui Eutropii hiſtoriam, paullo ante vulgatam, tum approbarent, tum ſubinde illuſtriorem redderent. Tu vero e Belgio tuo in patriam profectus, tempeſtiue ſubueniſti bono Auctori, ne imperfectus relinqueretur. Cum enim me quoque, licet indignum, inuiſeres, hortator exſtitiſti, vt pertexerem hanc telam: & ab illuſtri viro ac heroici ingenii, VITO LVDOVICO DE SECKENDORF, vtpote ad bonas litteras fovendas & exornandas nato, prorogationem ſumtus facil-

facillime impetrasti. Te ergo Zosimus tamquam libertus patronum, aut vinculis solutus liberatorem suum suspicit, colit, & veneratur, quod tuo consilio effectum sit, vt e squalore atque tenebris, quibus per sæculi nostri maiorem partem immersus fuit, liberari, & in lucem denuo prodire sibi contigerit. Timidior ille est, & ne sordes secum afferat, identidem veretur: sed tui nominis claritate fretus meliora sperat, & tibi se totum tuendum defendendumque commendat. Librum ergo Tibi sacratum suscipe, tuere, bonique consule: mihique

 edi-

HUMANIORIS LITTERATURAE PRINCIPI

IOANNI GEORGIO GRAEVIO,

SAECULI ORNAMENTO,

S. P. D.

CHRISTOPHORUS CELLARIUS.

Cui potius, quam Tibi, consecranda erat noua Zosimi, quae nunc se prodit, editio? Nisi enim Tu fuisses, vir consummatissime, nunquam ille integer e nostra officina prodiisset. Henricum

Stephanum imitatus, ita Mæcenate volente, tantum duos libros in lucem emiseram, qui Eutropii historiam, paullo ante vulgatam, tum approbarent, tum subinde illustriorem redderent. Tu vero e Belgio tuo in patriam profectus, tempestiue subuenisti bono Auctori, ne imperfectus relinqueretur. Cum enim me quoque, licet indignum, inuisseres, hortator exstitisti, vt pertexerem hanc telam; & ab illustri viro ac heroici ingenii, VITO LVDOVICO DE SECKENDORF, vtpote ad bonas litteras fouendas & exornandas nato, prorogationem sumtus facil-

facillime impetrasti. Te ergo Zosimus tamquam libertus patronum, aut vinculis solutus liberatorem suum suspicit, colit, & veneratur, quod tuo consilio effectum sit, vt e squalore atque tenebris, quibus per sæculi nostri maiorem partem immersus fuit, liberari, & in lucem denuo prodire sibi contigerit. Timidior ille est, & ne sordes secum afferat, identidem veretur: sed tui nominis claritate fretus meliora sperat, & tibi se totum tuendum defendendumque commendat. Librum ergo Tibi sacratum suscipe, tuere, bonique consule: mihique

 edi-

editori singularem illam beneuolentiam, quam præsens declarasti, & litteris ex itinere datis confirmasti, semper, quæso, conserua. Te vero Deus seruet in litterarum incrementum, quod ex ingenio tuo hucusque perceperunt, & maius in dies sperant omnes boni. Vale. Datum Cizae, ipsis Calendis Martiis cIↄ Iↄc LXXIX.

CHRISTOPHORVS CELLARIVS
Lectori candido
S. D.

ZOsimi Comitis Historiam Græco-Latine damus, perillustris viri, quem sæculum miratur, VITI LVDOVICI SECKENDORFII; secundis auspiciis; hortante & instigante eruditorum coryphæo IOANNE GEORGIO GRAEVIO. Quid præstitum sit in hac nova editione, paucis percensendum duximus. In Græco textu presse secuti sumus FRIDERICVM SYLBVRGIVM, duobus manu exaratis codicibus vsum. Addidimus IOANNIS LEVNCLAVII Latinam Versionem, non veterem illam, Basileæ cum Procopio, Agathia & Iornande excusam, sed alteram nitidiorem, ab ipso Leunclauio recensitam, & Sylburgiano Operi Græcorum Romanæ Historiæ Scriptorum, postmodo insertam. Notas præter STEPHANI & SYLBVRGII fere Criticas, adiecimus haud paucas, non tam nostro excogitatas studio, quam ex SCALIGERI, CASAVBONI, SALMASII, PETAVII, VALESII, & his ingenio & claritudine similium libris collectas; quotiescumque ab his summis viris laudari Zosimum, vel explicari, vel castigari deprehendimus.

 mus.

m[illegible]. Accedunt Thomae Reinesii, acerrimo iudicio viri, haud vulgares obseruationes, quas in margine sui ille libri annotauerat. Apologiam Leunclauii cum aliorum testimoniis præfiximus, vt intelligi a quouis possit, quantum fidei habendum sit Zosimo, & vbi ille deserendus. Certe historiarum tum copia, tum nouitate omnes suæ ætatis scriptores, quos quidem superstites habemus, Zosimus vincit: oratione autem & dicendi genere tam politus est, vt elegantissimis, quos Græcia tulit, annumerari mereatur. Hoc ergo scriptore, qualicumque opera nostra separatim, quod nunquam factum, edito, bene vtere, cordate Lector; & si quid erratum fuit, benignius interpretare.

FRI-

FRIDERICVS SYLBVRGIVS de sua editione, quam summo studio expressimus:

ZOsimeæ Historiæ nihil hucusque typis publicatum fuit, præter duos libros priores, quos Henricus Stephanus cum Herodiano nouem abhinc annis [1581.] *in lucem edidit. In ceteris libris vsi sumus duobus exemplaribus calamo exaratis: quorum vnum Æmerius Thuanus, pro singulari erga rem litterariam studio, e Leonclauii apud Fr. Pithœum* codice, *suis sumtibus exscriptum nobis communicauit, & Ioannes Opsopœus cum archetypo contulit; alterum amplissima Palatinorum Electorum bibliotheca suppeditauit, e Baptistæ Egnatii bibliotheca profectum: cum quibus etiam primi duo libri a nobis collati, & aliquam multis in locis partim suppleti sunt, partim emendati. Quod eo nomine hic præmoneo, vt doctis constet, quæ quibus in huius scriptoris editione debeatur gratia.*

PHOTIVS PATRIARCHA DE ZOSIMO.

Ex edit. Hœschelii.

Ἀνεγνώσθη ἱστορικὸν λόγοις ἓξ Ζωσίμου κόμητος ἀπὸ φισκοσυνηγόρου. ἔστι τὴν θρησκείαν ἀσεβής, καὶ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑλακτῶν κατὰ τῶν εὐσεβῶν· σύντομος δέ, τὴν φράσιν εὐκρινής τε καὶ καθαρός· οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπῳκισμένος. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐγούστου, ἐπιτρέχει δὲ πάντας τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ, ψιλὴν ὥσπερ τὴν ἀνάρρησιν καὶ τὴν διαδοχὴν αὐτῶν ἀφηγούμενος. ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ πλατύτερον περὶ τῶν βεβασιλευκότων διαλαμβάνεται, ἐν βιβλίοις πέντε. τὸ γὰρ πρῶτον τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται, καὶ πληροῖ τὴν ἕκτην βίβλον, ἐν ἐκείνοις ἀπαρτιζομένην τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς Ἀλάριχος τὴν Ῥώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀπορουμένων,

Ex versione Leunclauii.

Lectum est historicum opus, sex libris constans, Zosimi Comitis ex Aduocato Fisci. Religionem paganam sequitur, & in pluribus aduersus pios sepissime latrat. Breuis est, dictione perspicuus atque purus, nec suauitatis expers. Incipit historiam prope dixerim ab Augusto, & Principes omnes ad Diocletianum usque percurrit, nudam quasi designationem atque successionem eorum commemorans. Latius autem a Diocletiano, de patitis imperio, libris quinque tractat. Nam primus imperatores ab Augusto ad Diocletianum usque recenset. Libro autem sexto finem imponit, in iis desinenti temporibus, quibus Alarichus Romam iterum obsidens, ciuibus ad inopiam redactis

illi obsidionem soluit, eique dixit imperatorem Attalum, quem deinde rursus abdicauit imperio, quod regnum sibi traditum aduersus Honorium Augustum parum recte administrare videretur. Sarus autem simultates aduersus Alarichum exercens, cum trecentis, quibus praeerat, Honorianis partibus adiunctus, & belli societatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Ac sexti quidem historiae libri finis hic est. Dixerit autem aliquis, hunc non scripsisse historiam, sed Eunapianam descripsisse, partim breuitate dumtaxat ab altera differentem, partim quod Zosimus non, vt ille, Stelichonem conuiciis proscindat. Cetera propemodum idem est in historia, praesertim in principum piorum criminationibus. Arbitror autem duas quoq; hunc, sicut & illum, editiones

λύει τὴν πολιορκίαν, βασιλέα τούτοις Ἄτταλον ἀνειπών. εἶτα δὲ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον παραλύσας διὰ τὸ μὴ δοκεῖν εὖ διατίθεσθαι τὰ τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ βασιλείας· πρὸς Ὀνώριον τὸν βασιλέα κατὰ τὴν Ῥάβενναν διατρίβοντα. ἐφ᾽ ᾧ τῇ πείσασθαι εἴρητο. ἀλλ᾽ Ἀ-σαρος, Γότθος καὶ αὐτὸς, διάφορος ὢν Ἀλαρίχῳ, ἔχων τε ὑπ᾽ αὐτὸν ἄχρι τριακοσίων, καὶ προστεθεὶς Ὀνωρίῳ, καὶ συμπολεμεῖν αὐτῷ κατὰ Ἀλαρίχου διατεινόμενος· ἐμποδὼν ἔστη. καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ ἱστορία ὧδε τελευτᾷ. εἴποι δὲ ἄν τις, οὐ γράψαι αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ μεταγράψαι τὴν Εὐναπίου, τῷ συντόμῳ μόνον διαφέρουσαν. καὶ ὅτι οὐχ, ὥσπερ ἐκεῖνος, οὕτω καὶ οὗτος Στελίχωνα διασύρει. τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὴν ἱστορίαν σχεδόν τι ὁ αὐτὸς καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων διαβολαῖς. δοκεῖ δέ μοι καὶ οὗτος δύο ἐκδόσεις, ὥσπερ κἀκεῖνος,

πεποι-

πεποιηκέναι· ἀλλὰ τούτου μὲν τὴν προτέραν οὐκ εἶδον· ἐξ ὧν δὲ, ἣν ἀνέγνωμεν, ἐπέγραφε νέας ἐκδόσεως συμβαλεῖν ἦν, καὶ ἑτέραν αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τῷ Εὐναπίῳ, ἐκδεδόσθαι. σαφὴς δὲ μᾶλλον οὗτος καὶ συντομώτερος, ὥσπερ ἔφημεν, Εὐναπίου· καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, οὐ κεχρημένος.

instituisse. Verum editionem huius priorem ego non vidi. Coniicere tamen ex editionis, quam nos legimus, perspicuitate licet, etiam alteram hunc, sicut & Eunapium, publicasse. Magis hic planus est, & breuior, vt diximus, Eunapio, figurisque non nisi raro vtitur.

IO. LEVNCLAVII
APOLOGIA PRO ZOSIMO
Aduersus
Euagrii, Nicephori Callisti, & aliorum acerbas criminationes.

SI esset aut in eos stringendus orationis mucro, quibuscum nulla religionis societate iungimur; aut non illius suscipienda defensio, quem ob professionem paganæ superstitionis, a multis iam seculis explosæ damnatæque, si quid habiturus erat in caussa sua gratiæ, prima statim fronte nostros apud homines amittere necesse est: fretus equidem tum apertis veritatis ipsius argumentis, tum eorum, quæ ab aduersariis obiiciuntur, infirmis sane rationibus, minime vererer, ne non facile caussam hanc apud æquos iudices obtinerem. Nunc quum & iis respondendum sit, qui defendendi cultus Christiani, & tuendorum principum prætextu, patronorum veræ pietatis insignium, uti quidem prædicantur, mendacii calumniæque disertissimum & in primis utilem historiæ scriptorem accusant; & agenda Zosimi caussa, qui quod veritatem doctrinæ cœlestis cognitam non habuerit, esse testis idoneus & verax de gestis in republica rebus potuisse negatur: difficilem sane defensionis huius rationem mihi futuram prospicio. Sic enim comparati sunt hominum animi, libenter ut iis fidem habeamus, quos quum aliis in rebus, tum maxime in doctrina religionis opinionum similitudo & consensus artiore nobis vinculo iungit; diuersa sequentium auctoritate depressa, licet ab iis non omnino abhorrentia quædam a veritate proferantur. Sed quando cum

omnis

omnis virtutis in genere, tum veritatis ea vis est, ut illam viri boni etiam in hoste cognitam probent: futurum, non nulla in spe sumus, ut auditis, quæ pro Zosimo paucis dicenda suscepimus, libenter homines non nimium pertinaces fateantur; posse veritatem rerum gestarum ab iis quoque bona fide litterarum monumentis prodi, qui ceteroquin a nobis in sententia de religione dissideant.

Accusatur Zosimus atroci cum verborum contumelia, quibus execrabilem vocant, diris devovendum, impurissimum, canem denique; primo quod nefariæ, quod abominandæ paganorum religionis sectatorem se profiteatur. Ego vero in hoc libertatem hominis ingenuam probo, iudicium desidero: qui, quum excellentis vir esset ingenii, more mundanorum, ut sacræ litteræ loquuntur, sapientum in magna divinæ veritatis luce cæcutiret. Sed quum nihil istud impediat, quo minus de iis, quæ in administratione reipublicæ vel recte, vel sequius gererentur, prudenter ac vere statueret: ad alia progrediamur, in quibus accusationis totius præcipua vis consistit.

Aiunt eum propter auspicium novæ religionis iniquiorem Constantino fuisse. Demus hoc etiam esse, quando fieri nequit, ut animus noster ei bene velit, qui persuasionem de cultu divino nostram, quam veritati consentaneam, seculorumque prope innumerabilium auctoritate & consensu nixam putamus, eripere nobis invitis conetur. Sed quid inde colligitur? ergo Zosimus hoc impulsus odio, per calumniam tradidit, impurissimum & intolerabile tributi genus, quod chrysargyrum *vocant,* aurargenteum *Latine dixeris, (in libris quidem de iura-*

cinii

ciuili aurum lustrale *nuncupatur, quia singulis quibusque lustris penderetur) primum e principibus Constantinum imperasse: profectumque consimili ab origine, quod involasse Constantinum in aliorum bona scripsit. Grave crimen audio. Coërcenda isthec Zosimi maledicentia, si falso constet illa de Constantino memoriæ prodita. Sed tantum abest, ut non eorum, quæ diceret, certos ac fide dignos auctores habuisse Zosimum credam; ut etiam si desint aliorum testimonia, tamen ab hac culpa Constantinum liberari non posse, graui constet argumento. Quippe tributum illud aut ante se Constantinum a priscis institutum principibus, quos deliria paganorum sequutos scimus, reperit: aut princeps ipse durissimum subditis onus imposuit. Si Constantinum auctorem adgnoscemus, uti Zosimus ex illorum temporum scriptoribus existimandum ostendit; quid habes caussæ, cur illum accuses? innocens est, rem gestam, sicut ab aliis acceperat, qua debuit fide, reddidit; historici boni functus officio. Potius increpandi aduersarii, qui longius, quam par esset, profecti studio celebrandi Constantini, dum immodicas ei laudes tribuunt; obliti muneris sui, panegyricas declamationes verius, quam historias scripsere. Sed esto sane, confinxerit hoc crimen Zosimus in eum, quem primum inter augustos religionis Christianæ sacris imbutum, tamquam aviti patriique cultus desertorem, gravare tributi perquam insolentis & exosi vulgo, institutione voluerit. Itaque relinquitur Constantinum a decessoribus, quod tamen adfirmare nostri reprehensores diserte non audent, acceptum morem turpissimum retinuisse. Nihilominus in culpa præclarus imperator hærebit,*

qui exactionem fœdam, introductam a paganis, posteaquam ipse maiorem cognitionis diuinæ lucem hausisset, non aboleuerit. Nihil enim discriminis inter auctorem prauæ consuetudinis, & eum, qui, quum possit, iniqua maiorum instituta non abrogat, esse video. At illi lustralis auri collationem sub Christianis superiorum temporum principibus insigni cum exactionis sæuitia regnasse non negant; primumque fatentur Anastasium, longissimo post Constantinum interuallo, chrysargyri tabulis ad se consilio quodam astuto de prouinciis omnibus accurate coactis, & concrematis, immortali beneficio subditorum animos obligasse. Desinant ergo de iniuria Constantino facta queri, quum iniustæ pensitationis auctorem non fuisse, testimoniis exceptione maioribus nec dum euicerint; & si maxime principem ab eo mali caussam remoueant, tamen quin pari se scelere propter adprobationem receptæ turpitudinis obstrinxerit, inficiari non possint. At enim audiamus quæso, quam firmis nixi rationibus, haudquaquam a Constantino proficisci potuisse tributi tam illiberalis exactionem, constanter adfirment. Fatetur, aiunt, ipse Zosimus, incredibili sumtu Byzantium a Constantino, non parum prolato priscæ vrbis pomœrio, conditum; augusto palatio, quod Romano non cederet, aliisque magnificentissimis ædificiis ornatum; annonam ciuilem, Romanæ ad vrbis æmulationem, plebi Constantinopolitanæ concessam: ab eodem senatoribus qui Roma Byzantium postulatu ipsius commigrare non recusassent, sumtuosas domos exstructas, & ingentem auri vim donatam. Non potuit ergo talis animum principis exigendi sordidi tributi cogitatio subire, nec sibimet ipse Zosimus aduersa-

uersari, quasi a prioribus diuersa prodendo, debuit. Hæ rationes illorum sunt, quas a nobis esse, quis quæso non perspicit? Prodigum fuisse Constantinum Zosimus ait, postquam summo imperio solus potitus esset; idque complaribus argumentis ostendit: quod vectigalia reipublicæ largitionibus immensis exhauserit, in vitam voluptariam maximos sumtus erogauerit, pecuniam publicam in plurimas inutiles structuras impenderit, profusionem denique munificentiam duxerit. Hæc si vera esse, fides ipsa rerum gestarum probat; nemini qui sapiat, mirum videri potest, rationes exigendæ vicissim pecuniæ nouas, & quum moderatæ iustæque non sufficerent, acerbas eum excogitasse: qui prodigere magnas opes ex animi libidine solitus, facultatem profusæ largitionis sibi deesse nollet. Nam nulli cupidius alienis inhiant, quam qui sua sine iudicio per summam licentiam luxumque dissipant. Eodem spectat quod in milites liberalem fuisse Constantinum prædicant, idque Zosimum ipsum fateri commemorant. Nam quod esset imperium hac via mercatus, eadem ad retinendam quoque rerum summam vtendum videbat. absque quo fuisset, cur exercitus huic legitimam Constantii subolem, quam ex Theodora coniuge reliquit, non prætulissent? Ferre principes parcos & frugi militaris luxuria nequit, immodice fisci bonis ad explendam ipsorum libidinem abutentes colit. Id vero sine certa subditorum pernicie confieri non potest, a quibus nullo non genere crudelitatis exigitur, quod ad retinendos in officio semel corrupti militis animos insano largitatis studio profunditur. Hinc illæ sordidarum exactionum inuentiones, meræ dissolutæ prodigitatis remedia: quas quidem acerbitates

intolerabilium collationum, siue Constantini, siue Theodosii maioris, siue Valentiniani primi mandatu imperatarum, recensere; non est, vt isti maligne interpretantur, aduersus pios & religiosos principes impudenter latrare, sed veritatem factorum ostendere, de quibus exempla capiamus ipsi, quæ nobis ex vsu sint. Nam si recte rem æstimemus, nihil hoc esse dicemus aliud, quā monere præsentes sequuturosque principes, ne Christianam ipsi religionem profitentes, eam sibi licentiam in bona subditorum permissam putent; quam Iulianus, aliique pagani non vsurparunt; a quibus abstinentiæ, benignitatis, & moderatæ gubernationis laude nostros superari, sane turpissimum fuerit.

At eumdem Constantinum, inquiunt, alibi Zosimus ob res quasdam fortiter & egregie gestas laudauit. itaque cauere debuit, ne quem antea prædicando extulerat, eumdem vicissim reprehendendo deprimeret. Quasi vero aut laudari Constantinus, Theodosius, Christiani principes alii nequeant, nisi probatis eorum factis omnibus; aut non hoc ipso meliorem se vobis virum, historiæ quidē certe scribendæ, magis extra omnem controuersiam, idoneū declararit Zosimus; qui quum notanda quædā Constantini delicta nō leuia putaret, minime committere voluit, vt quæ ab eodē præclare gesta fuissent, silentio præterita supprimerentur. Non hoc vti faceret, impetrare a Zosimo infesti Christianis animi potuit indignatio; quā nimium quantum, indignum quidem in modū, si Christianæ professionis grauitatem spectare volumus, in vobis regnare video. Nam qui se Christianos perhiberi voluere principes, licet plerique fœdis essent inquinati sceleribus, tantum non deos facitis, & laudibus

dibus in cœlum tollitis: quum alios a luce religionis nostræ destitutos, ceteroqui magnis virtutibus præditos, etiam debita meritis eorum laude fraudare non veremini. Non iam dicam de conditione fragilitatis humanæ, quæ non patitur, ut uni perpetuam recte factorum gloriam tribuamus. Ideoque verum esse Theognidoum illud, sapientes intelligunt:

Vir bonus interdum malus est, alias bonus idē.

Magnus sane re fuit ac nomine Constantinus. quis negat? primus augustorum leges aduersus nostros atroces & edicta crudelissima sustulit, verum dei cultum amplexus est, tyrannidem cum in rempublicam, tum ecclesiam multis annis exercitam feliciter oppressit, intestina denique nostrorum dissidia coacto sanctissimorum virorum concilio sopiuit. hæc immortalia sunt eximii principis merita, quæ omnes boni non solum adgnoscunt; sed etiam admirantur atque prædicant. At eorum, qui res Constantiniano seculo gestas commendare litterarum monumentis volunt; illa ratio est; non tantum vt ista, sane laudabilia, recenseant: verum etiam si quid actum est, quod minus probari possit, nequaquam dissimulent. id lex historiæ necessario requirit, & habet vsum in vita mortalium non exiguum: vtut aliquid de illius, ad quem pertinet, gloria decedere videatur. Quod si a Zosimo plena cum orationis libertate factum fuit, non magis idcirco reprehendi meretur, atque alii nonnulli, qui religionem non, vt ille, paganam; sed nostram sequentes, grauiter pungere Constantinum non dubitarunt; cum alias ob caussas, quas cum Zosimo communes habent, tum quod imperator veri numinis cultum præ se ferens legem promulgarit insertam Iustinianeo codici, qua ob vsum

 magnifi-

magnificarum artium eos accusari vetat, qui de necessariis illis ritibus ac disciplinis opem pro corporibus humanis, aut rerum vitæ necessariarum conseruatione quærunt: hoc est, qui fonte bonorum Deo deserto, quæ ab illo se habituros subsidia desperant, a malis geniis exspectant: quasi aut diuinis in litteris hoc expresse prohibitum non sit, aut impiæ rei planeque damnabilis vsus aliquis esse licitus possit. Iidem non abs re Constantinum, ob consiliorum & voluntatis in senecta mutationem, vituperant; qui Constantiæ sororis impulsu Arium, auctorem sectæ post homines natos impurissimæ, reuocarit ab exsilio; præclareque de religiosæ pietatis doctrina tam suo sæculo, quam omnem ad posteritatem meritum Athanasium Treuirorum ad vrbem deportari iusserit. Ea crimina quisnam istis a Zosimo indicatis esse grauiora non videt? hæc enim ad Dei gloriam, quietem ecclesiæ, salutem animorum spectabant: quum Zosimus in iis potissimum de Constantino queratur, quæ ad reipublicæ detrimentum pertinebant.

Iam quod indignum facinus admisisse Zosimum clamitant Euagrius atque Nicephorus, qui Crispum Cæsarem egregia virtute iuuenem, & Faustam Augustam a Constantino necatos scripserit; a calumnia profectum, vera crimina dissimulante; an a singulari dicam impudentia, negante factum, quod indubitata veritas historiæ summo consensu scriptorum ita prorsus gestum fuisse confirmat? At non meminit, aiunt, eorum paricidiorum Eusebius Pamphili filius, Constantini æqualis, & eidem iam mortuo superstes. Quid si testem hunc ego non admisero? nam male genus hoc historicorum, antistites inquam, & monachi, solent audire; quod liberales in se princi-

pes

pe & tandem prolixius, & studiosius a facinorum non modo culpa, sed etiam suspicione liberent; aliis, ceteroqui non contemnendis, quo iure, qua iniuria vel neglectis, vel etiam notatis. At ista sane contra scriptorem insignem exceptione non vtamur. Demus id Eusebium vel non voluisse, vel non debuisse scribere; quod ita nationes & ipsius, & temporum sese darent. Aut enim viuo Constantino scripsit historiam, aut eo iam rebus humanis exemto. Viuum offendere, relato in historiam hoc immani facinore, non nisi cum praesenti vitae discrimine potuit: idem si eo fecisset extincto, ne a Constantio, qui patri & fratribus superstes fuit, grauiora quoque perpeteretur, cautio erat. Nam cui quaeso pepercisset, cognato qui sanguini non pepercit? Itane dicemus isthaec parricidia falso conficta, quia patre, & patre mortuo, filii longe crudelioris metu nullus tum ea litteris prodere fuit ausus? At Crispum laudat Eusebius, inquiunt. quo fit, vt nullo modo simile veri videatur, a patre fuisse necatum. Quasi vero furore concitus patris animus ex suspicione de nefaria filii cum nouerca consuetudine, tantum in ipso calore iracundiae imperare sibi potuerit, ne respectu praeclarae illius indolis iuuenem occideret: aut non iniuriam spectatae illius virtuti factam ipsemet postea testatus sit, quum interfecti talis filii dolore ac desiderio Faustam coniugem, cuius illum caussa suspectum habuerat, in balineo viuam extinxit. Eusebius ergo, si saluus esse volebat, aliter sibi consulere melius haud poterat, quam si totam necati Crispi mentionem de historia sua prorsus excluderet. Nam de duobus vt alterum faceret, necessarium erat: vel vti nocentem Crispum, vel innocentem periisse fateretur. Nocentem facere

voluit, quod omnibus aliter videretur: innocentem iugulatum dicere non potuit, ne patrem accusaret. Atque hinc reuera colligitur, alienum a culpa criminis huius fuisse Crispum; quod ei testimonium innocentiæ cum alii tribuunt, tum ipse Zosimus, ab auia Helena grauissime deploratum scribens. Maluit igitur Eusebius suas quasdã ob caussas in medio relinquere, quod Zosimus ab iis temporibus remotior, ob ipsam factorum memoriam, præterire silentio nequaquam debuit. Ac mihi quidem mirari subit, quid bonis hisce viris in mentem venerit, ut tam absurda reprehendendi Zosimi studia dixisse nõ contenti, ne quidem in Constantio crudelitatem ullam agnoscant; quia Vetranioni perduellionis reo pepercerit. Quasi vero ex hoc unico facto solidam lenitatis & clementiæ laudem reperire potuerit, quod seni propediem in fata concessuro, sanguine casso, non virtute victo, sed fraude circumvento, pauxilli temporis usuram permiserit: qui alias immaniter vel in sanguine coniunctissimos quosque seuiit. Eumdem Constantium Nazianzenus quoque, vir aliaqui grauissimus, odio Iuliani laudat: quem hic multis magnis virtutibus non par Constantio, sed superior exstiterit; cui si maxime probro des sequutam ad pagana deliria defectionem, tamen cur illum alterum defensorem furoris Ariani præferas caussam equidem idoneam nullam video. Sed de hac paullo post dicendi se locus aptior offeret.

Ad aliam calumniam diluendam me paro, qua Zosimum partim mendacii, partim grauis illatæ Constantino contumeliæ reum peragere conantur. Narrat ille Constantinum violatæ sacramentorum religionis, & paricidiorum, reliquorumque scele-

rum

num conscientia vexatum, quum paganis in sacris expiationem delictorum solidam nullam inueniret: Hispani cuiusdā impulsu, cui nomen esset Ægyptius, ad religionis Christianæ doctrinam accessisse, veram vt ex ea consolationē animi, quam propter admissa scelera dolentibus & ad reconciliatorem generis humani cum Deo, Dei filium, certa fiducia confugientibus offert, hauriret. Hoc illi, qui Constantinum ab istis paricidiis contra fidem historiæ liberant, propterea verum non esse putant; quia lustrationem a delictis, quæ per baptismum fiat, omnino serius adeptus sit. In quo Theodoriti, scriptoris fide digni testimonio conantur uti, qui Constantinum Nicomediæ sub ipsum vitæ finem baptizatum tradit. Nihil hoc narrationis Zosimææ veritati derogat. Nam religioni Christianæ addictus esse potuit, etiamsi nec dum baptismi particeps factus fuisset. atque hic mos id temporis nimiopere compluribus arridebat, qui licet essent professione Christiani; tamen baptismum ad vltimos vitæ propemodum annos differebant: credo, quod plerique pervulgatam istis temporibus opinionem sectarentur; a qua ne nunc quidem aliquos abhorrere videmus, nimirum a percepto baptismo vitam a nobis immunem ab omni lapsu requiri, nec vllam delinquentibus expiationem aliam deinceps reliquam esse. quamquam de Constantino Theodoritus idem peculiariter memoriæ prodidit, ob eam potissimum caussam prius baptizari noluisse; quod exemplo Christi seruatoris, in Iordane diuino lauacro mergi semper optasset. Non igitur impedit baptismi dilatio, quo minus veritate consolationum doctrina Christianæ multo ante cognita, lustratum se grauissimis a sceleribus suis

 certo

certo statuerit: nec ista tam sollicita solidæ perpetuæque animi tranquillitatis indagatio reprehensionem in Constantino meretur ullam: immo potius totus hic Zosimi locus ad Constantini, religionisque nostræ laudem pertinet. Quis enim in illo vituperandum censeat, quod admissorum antea scelerum pœnitentia ductus, in gratiam cum Deo redire cupiverit; & illam grauibus immersam vitiis vitam pristinam cum meliore noua commutare? quis omnibus, quæ vnquam post homines natos exstitere, religionibus anteferendam Christianam neget; si eum cœlesti numine, quod sceleribus nostris offendi vel inuitis nobis animi nostri conscientia dictat, in gratiam nos reponit, certamque nobis quietem largitur, in qua vera totius est vitæ, quam adeo sollicite, sed frustra prisci quæsivere philosophi, sita beatitas? Ex his ergo quilibet intelligit, quam leuibus & iniquis nixi rationibus Euagrius atque Nicephorus, exagitare pro sua libidine voluerint, quæ de Constantino prudenter & recte Zosimus, virtutes cum vitiis, præclare facta cum vituperabilibus coniungens, in quibus ipse quodam modo Constantinus ab indole moribusque suis degenerasset, in historia sua perscripserat. Meminisse nimirum debemus sapientissime dictum ab Herodoto, neminem esse mortalium, nec vnquam futurum, cui non ab ipso sint ortus initio mista cum bonis mala; maximis autẽ, maxima. Quod si de religione nostra parum perite paganus homo iudicat, eam caussam tanti non æstimemus; vt Zosimum propterea vel durius tractandum, vel etiam de manibus studiosorum historiæ putemus excutiendum.

Atque

Atque huius sane generis est, quod non vere Zosimum scripsisse dicunt, ex quo Christianorum noua cum paganorum vetere commutata religio fuerit; vexatum a barbaris imperium Romanum, magnaque sui parte deminutum, vix tenues pristinæ maiestatis reliquias, velut ingentis ædificii parietinas quasdam, sartas tectas tueri. Quod vti refellant, multas imperio prouincias, ex quo seruator ille noster natus fuerit, religionemque nostram constituerit, adiectas ordine longo commemorant; magnam Macedoniæ partem, Albanos, Hiberos, Colchos, Arabes, Gallos, Germanos, Britannos. Isthæc vero cauillatio est, non iusta responsio. Non enim de ortu, quasique primis nostræ religionis incunabulis Zosimus loquitur; sed illa notat tempora, quibus ea late iam vires adquisiuerat, & diuino lucis suæ prolato iubare profanæ caliginis nebulas ita discusserat, ut a veritate prostrata iaceret paganorum superstitio, nec iam vel principes vel fabulas sacraque ceremoniasue maiorum vllo in pretio haberent. Quod si etiam penitus intuebimur, quæ de prouinciis illis in ditionem potestatemque populi Romani redactis dicuntur: maior hic inscitia se prodat accusatorum, an impudentia, sane mirabimur. Nam verissime respondebit Zosimus, Lucullis, Pompeiis, Iuliis, Vibiis, Drusis, Traianis, ceteris, suæ religionis ducibus, expugnationes illarum gentium nationumque deberi: contraque culpam earumdem perditarum in nostros conferet, quod nos sane vix aliqua cum veri similitudinis specie poterimus inficiari. Quapropter alias obiectionis Zosimiææ refutationes quærendas censeo, verioresque caussarum explicationes instituendas; ob quas tristes illæ regnorum

rum ruinæ, confusiones, excidia denique fatalibus quibusdam temporum momentis accidant. Quippe nequaquam talium malorum origo restitutæ diuini cultus puritati debet accepta referri; sicut ab imperitis, & errores a maioribus haustos obstinata contumaciæ cæcitate tuentibus, quum antea sæpe factum ex monumentis historiarum cognoscimus, tum in ista luce temporum nostrorum quotidie fieri videmus.

Vt autem ad Zosimomastigas nostros redeamus, dum probare nituntur, feliciorem sub Christianis principibus fuisse rempublicam, quam sub paganis; infaustum expeditionis Iuliani contra Persas euentum historiæ nostræ auctori obiiciunt. De quo principe quoniam & variæ sunt iudicia diuersorum, & inprimis theologorum veterum iniquiora: prius, quam pro Zosimo respondeatur, qui vir fuerit Iulianus, religionis interim quæstione quasi sequestrata, videamus. Erant in Iuliano multa maximarum, non adumbrata, sed expressa signa virtutum; quas si error in veri numinis cultu non obscurasset, admirabilem profecto boni principis effigiem in eo, quamuis admodum iuuene, spectare licuisset. Magno præditus erat & capaci disciplinarum omnium ingenio; quod ab ætate prima studiis optimarum artium non, procerum more, mediocriter fuit excultum: sed eam perfectionem in quouis genere doctrinæ liberalis attigit, vt omnium confessione magistros ipsos, viros præstantissimos, excelleret. atque hanc eruditionis laudem ei non falso tribui, quæ hodieque reliqua sunt, elegantissima principis monumenta testantur. Iuris quoque Romani cognitionem in eo non vulgarem fuisse, declarant ea rescripta,

quæ

Aug. Iuliani

quæ in libris de iure ciuili leguntur. Iam quod maiores illas virtutes attinet, singularem eius in re militari prudentiam & fortitudinem bellicosissimæ Germanorum nationes tantis cum cladibus & strage suorum expertæ fuerunt; vt internicionem Germani nominis verita, pacem a iuuene supplices peterent, cuius leges & ante Iulianum, & post eum maximis imperatoribus datas ab ipsis constat. Atque hæc bella dum gereret, incredibile dictu est, quæ ipsius esset in victu potuque frugalitas & temperantia; quam somni parcus, laboris patiens; omnibus voluptatum illecebris spretis, philosophicam inter lituos & armorum perpetuos strepitus vitam ageret. Modestiæ documentum ab omni ambitione non parum alienæ magnum edidit, quo tempore Constantius Aug. Helenam sororem ei matrimonio iungeret, ac dignitate Cæsaris nihil tale spectantem ornaret. quippe quum imperatoris iussu chlamys ei purpurea iniiceretur, quanti vestem illam augustam faceret, indicare volens, Homericum versum pronunciauit:

Purpurei vis leti, & inexorabile fatum
Occupat. - - -

Lenitatem in condonandis hominum delictis quum alias sæpe declarauit insignem, tum eo potissimum tempore, quo populi Antiocheni dicteriis petitus, multo, quam par esset a subditis tolerare principem, mordacioribus; sat habuit intempestiuos eorum sales oratione facetissima, summo cum Antiocheni populi pudore, ac voluptate legentium vlcisci. Castitatis vero, quæ rara semper habita fuit virtus in magnis principibus, tanto studio partam semel in omni vita tuebatur, non solum vt Helena viua nul-

lis

his se libidinibus illicitis polluerat; uerum etiam illa rebus humanis exemta, nullius legitimas amplius in ipso aetatis flore nuptias expeteret, & a furtiuis amoribus totus abhorreret. Nec ipso facto contentus ostendere, quanti uirtutem hanc faceret; etiam Bacchylidae ueteris poëtae uersus in ore semper habebat, quorum huiusmodi fuisse sententiam accepimus:

Vt quum de statua facies formosa reuulsa est,
non decus in reliquo corpore trũcus habet:
Sic reliqui mores spreti sine honore iacebunt,
ni sint ornati laude pudicitiae.

Tot tantisque corporis & animi dotibus illustrem Iulianum, in quo diuinum ingenii lumen ex dictis, doctrina de librorum monumentis, cognitio iuris ex rescriptis, rei militaris usus ex factis, modestia placidissimis ex moribus, ex continentia perpetua castitas enituit; quis obsecro uel infestissimus hostis non ingenue lubenterque praedicet? nihilominus inuenti sunt tam alieni ab omni sensu humanitatis homines, ut eos solo discessionis a religione Christianorum praetextu de ueris eius laudibus impudenter detrahere, parumque felicem, immo perniciosum reipublicae principem dicere non sit ueritum. Quoniam, inquiunt, parum prosperis in Persico bello successibus usus est, & in hostico caesus ingens reipublicae detrimentum attulit. Immo duas ille fatales ac formidolosas imperio Romano nationes Germanicam atque Persicam, ad eas redegit angustias; ut illa grauissimis fracta praeliis, & cupide pacem peteret, & concessam metu felicissimi iuuenis, alias quietis & otii semper impatiens, eo superstite sancte coleret: haec perpetuo uictoriarum cursu territa, non iam amplius castra castris opponere, nec aequo Marte congredi sustineret,

direptio-

direptiones, expugnationes, incendia, clades extremas ausa prohibere, parũ ab interitu res suas abesse vel inuita fateretur. Quidquid deniq; vel terroris illatũ, vel acceptũ damni, Ioniano successori debetur, nostræ religionis homini: qui perpetua cum Romani nominis ignominia prope supplex hosti iam victo factus est, & quos vltro pacem poscentes finium suorum parte multatos oportuit, cessione complurium prouinciarum placauit. Quænam igitur ista libido est, incessendi alios ob ea delicta, quæ nostris accepta ferenda sunt? Atque hoc loco videamus, quam graui argumento censores isti demonstrent, quanto nostri principes paganis & sanctiores, & augustiores fuerint, ipsaque sub eorum imperio respublica beatior exstiterit. Interfecti sunt, inquiunt, pagani principes, & seditionibus vexati; quum nostros nec a domesticis, nec extraneis hostibus cæsos constet. Ergo nostra, quam illorum, feliciora putanda tempora. Non longe abeundum arbitror, vt istis ostendatur, quam vel obliuiosi sint, vel alios calumniandi studio cæci. Quinam obsecro domestici credendi sunt propiore nos coniunctionis quasi gradu tangere? non secundum parentes, proximi nobis sunt fratres? non illos ordine fratres patrueles & consobrini sequuntur? Videamus ergo, quid ipsis Constantini liberis factum sit, qui omnes religionem Christianam profitebantur. Horum qui natu minimus erat Constans, fratrem primogenitũ Constantinum fraude circumuentum, nihil tale exspectantem, per summum scelus submissis percussoribus interfecit. Constantem parricidii scelere pollutum Magnentius perduellis necauit. Tertius e fratribus Constantius, solus superstes, rabiose propemodum cognato sangui-

ni tantisper est insidiatus; donec e medio sublatis vniuersis Constantii maioris posteris, familiam ipse suam extingueret. Quæ possint esse tristiores parricidiorum tragœdiæ, quam istæ sunt? At hæc bonis istis historicis in mentem non veniebant, quæ tunc sane multorum a nobis alienorum animos haud leniter pungebant, & a nostri cultus adprobatione ob fœdam eiusmodi quasi laniena speciem auertebant.

Iam quæ de improbis Valentis Augusti moribus a Zosimo dicuntur, haud moleste fert Euagrius; quod Arianorum ille defensor esset. Ab hoc plerique veteres, quos inter & Paulus Varnefridus est, quem Diaconum vulgo vocamus, & Iornandes noster, latam legem (vt ipsi quidem volunt) impiam queruntur; qua cauit, ne sub religionis scilicet specie numerus captantium solitudines nimium excresceret, vt rebus gerendis & propugnandæ reipublicæ idonei de latebris illis extraherentur; & vel armatæ militiæ, pro cuiusque scilicet genio & indole, vel ciuilis obire munia cogerentur. Hac ego de caussa Valentem immerito reprehensum arbitror. Nec desunt, qui ea lege putent in vsum reuocata, redactisque militares ad annonas amplissimis facultatibus, quas ignauæ pecudes absumunt; & agmina cogi maxima posse contra barbaros, & in armis perpetuo sine reipublicæ sumtu ali, cuius ipse quasi sanguis & succus vana maiorum superstitione ventribus illis cesserit. Atque hæc fere sunt, quæ tanto cum nisu contra Zosimum nostrum Euagrius atque Nicephorus crepuerunt; quorum nos in excusandis nostris rationes ineptas atque futiles, in accusandis aliis vanitatem, negandis veris impudentiam,

sal-

falsis adstruendis imperitiam, satis aperte, credo, reteximus.

Restat Photii patriarchæ Byzantini iudicium, quo Zosimum tradit instar canis pios allatrasse. Sed nos iam ante latratum illum minime fuisse noxium, nec morsum, velut rabiosi, pestilentem ostendimus, quod uti paucis in conspectu quasi positum adpareat, ex tota Zosimi perspicimus historia, reprehendi ab eo Constantinum propter exactionum acerbitatem, paricidia, luxum, profusionem; quæ in eo vitia professio Christianæ religionis parum extinxerit. Eius filiis mutuas inter se cædes, & cognati sanguinis effusiones obiicit. Ioniani quæ fuerit ignauia, quam parum fortis in retinendis reipublicæ prouinciis animus, ostendit. Valentiniani plus æquo suspicacem naturam, ideoque sæuam in eos, quibus diffideret, cum graui vexatione subditorum, quos onera tributorum immensa exhauriebant, coniunctam notat. In Gratiano nimium barbarorum amorem, suorum contemtum, & ipsi principi necis fuisse caussam, & in republica mutationem attulisse monstrat. Theodosio mutatos, auctos, venditos magistratus immodicumque voluptariæ vitæ studium vitio dat: licet his exceptis eumdem ingenue laudet. Eius filio Arcadium, non nisi pecus Arcadicum, quod ab eunuchis & mulierculis summo cum detrimento reipublicæ, bonorumque luctu regeretur; Honorium ignauia fratri parem fuisse declarat. Hi sunt illi, puto, pii principes, contra quos latrasse Zosimum Photius, ob eorum indicata vitia queritur: cum si quid in iisdem prædicatione dignum reperiret, minime dissimularet. Adde religiosos antistites, Ioannem cognomento Chrysostomum, quem imperitæ ple-

his animos arte singulari demulcere solitum dicit: Innocentium papam Romanum, quem impiis ritibus pro salute urbis adhibendis non aduersatum ait, quasi vulgatum illud cogitantem,

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo:

monachos denique, quos a matrimoniis legitimis abstinere commemorat, & in urbibus atque vicis populosa collegia complere hominibus innuptis, nec ad bellum, nec alium reipublicæ necessarium usum idoneis: nisi quod via quadam progressi ab eo tempore, in hunc usque diem magnam terræ partem ad se transtulerint; & sub prætextu, quasi cũ pauperibus omnia communicent, omnes propemodum ad inopiam redegerint. En graues indignique latratus, quos Photius notare voluit. In ceteris, quæ a Zosimo contra religionem Christianam dicuntur, mirum quemdam quasi recursum circulumque temporum ac rerum humanarum videre licet. Gratianum pœna fatali periisse refert, quod pontificis maximi vestem more maiorum accipere, Christianum se professus, & a cultu deastrorum alienum, recusasset: quæ vestis eo ritu paganis imperatoribus tunc offerebatur, quo sequentibus sæculis receptum fuit, ut principes Christiani stolas, *quas* diaconatus *appellant, induerent. Narrat senatum contra Theodosium pro defensione auitæ patritæque religionis antiquitatem paganorum rituum, ab ipsa origine urbis, & ultimis repetitam sæculis, allegasse: quibus obseruatis ad mille ducentos annos incolume populi Romani fuerit imperium: expertem rationis fidem tam priscis augustisque ceremoniis minime præferendam censuisse. Tradit Theodosium rituum legem-*

legemque sacrorum quæ perpetua ex instituto maiorum esse debebant, aboleuisse: sumtus sacrificiorum de publico fieri prohibuisse: militares ex iis annonas erogari, pro tutela imperii, mandasse. Queritur hunc & simulacra de medio sustulisse, nec multo post, aureas argenteasque statuas conflatas; nummos ex ornamentis eorumdem maximi pretii redactos, barbarisque datos, Alarichi placandi caussa; matrem deûm Rheam mundo suo nefario Serenæ, quæ nata fratre Theodosii maioris erat, sacrilegio spoliatam; ab eius denique marito Stilichone laminas aureas magni ponderis, quibus obductæ Capitolini templi fores erant, dereptas. Quis consimilia sæculo nostro geri non videt? non eiusdem prope generis querelas audit? ex quibus sane perspicimus, hostem illum generis humani, dum quibus omnino viribus potest, verum in terris dei cultum impedire conatur, semper sui se similem gerere. Tantum vero abesse crediderim, vt viri prudentens propterea lectionem Zosimæam repudiandam existiment; vt eam potius ob huiusmodi narrationum varia quasi condimenta iucundiorem fore confidam.

Hæc habui, quæ pro Zosimo nostro contra diras illas quorumdam insectationes in medium adferrem; haud difficulter, vt spero recte iudicantium adprobationem inuentura. Possem vero, si luberet, vel si opus esse ducerem, verissimas hoc loco Zosimææ commentationis laudes explicare. Sed quando vendibili, quod aiunt, vino suspensa non opus est hedera; mittamus ista sane, nec diutius ab elegantissimorum librorum lectione iam cupidos cognoscendi nostri scriptoris animos inhibeamus. Hoc quidem futurum

 prope

prope certo mihi polliceri videor, ut solis ecclesiasticarum rerum narrationibus exceptis, cetera Zosimum quibusuis nostrorum historiis, Eusebianis, Socraticis, Sozomenicis, Theodoriteis eruditi lectores non inuite praeferant: aut si hos, quasi maiorum gentium scriptores ecclesiasticos, animi quadam religione praepediti, pagano postponere non audebunt; quin extra controuersiam in suo genere parem his facturi sint, ceterosque nostros siue Zonaras, siue Cedrenos, ne quidem in comparationem cum hoc admissuri, nullus equidem dubitabo.

APPENDIX APOLOGIAE,

qua ostenditur, non falsum prorsus esse, quod Zosimus lib. II. cap. XXIX. n. 2. de haruspicina Constantini, Christiani Principis, scripsit:

Ex Commentario IACOBI GODOFREDI in leg. 1. Cod. Theodos. de Pagan. Sacrif. & Templ.

Constantinus Magnus hac lege Haruspices consulendi, ac nominatim de fulguris tactu, potestatem seu licentiam tum Senatui, tum priuatis facit, Anno D. 321. quo tempore Syluester Pontificatum Romae obtinebat. Quae & ante biennium ferme quoque mens eidem Constantino fuit l. 1. & 2. hoc eod. Cod. de maleficis. *Eodem scilicet exemplo, quo & Magicas idem artes innoxias, hoc ipso anno, Romanam pariter per Praefecturam exerceri impune permiserat* l. 3. dict. tit. de maleficis. *Quod vtrumque iure mireris in Principe per nouennium (ab Anno 312) Christianam fidem amplexo, & in alios quoque propagante: immo iam inde a Christianae fidei primordiis Haruspicum monita*

nita contemnente: quod diserte testatur incertus Panegyristes ad eum ipsum scribens c. 2. vbi de bello aduersus Maxentium: Quisnam te Deus, quæ tam præsens hortata est maiestas, vt contra auspicum monita ipse per temet liberandæ Vrbis tempus venisse sentires? *Quare de Zosimi fide, Constantino Magno passim obtrectantis, non vnique dubitandum esse, hoc saltem huiusce legis argumento constat, cum is Constantinum Magnum post Licinium interfectum, id est, triennio post hanc legem latam, vatibus adhuc fidem habuisse tradit lib. II. c. XXIX. n. 2.*

GER. IOANNES VOSSIVS DE ZOSIMO.

ZOsimus Comes, & Exaduocatus fisci, vixit tempore Theodosii iunioris; vt ex Euagrio Scholastico constat. Reliquit historiæ libros VI. quorum primus Cæsares ab Augusto vsque ad Diocletianum percurrit. Ceteris quinque fusius persequitur res Romanas vsque ad Romam iterum ab Alaricho obsessam, Attalum ab eo designatum Imperatorem, posteaque ea dignitate exutum, & Sari ad Honorii partes transitum. Paullo tamen vlterius progressum esse, verisimile est. Nam quædam in fine deesse, nemini puto esse obscurum. Libros istos Latine vertit, atque edidit, Leunclauius. Henricus Stephanus duos primos etiam Græce cum Herodiano suo excudit. [*Sed interpretationem esse Leunclauii, parum candide dissi-

* *Inclusa absunt a prima editione Lugdunensi.*

mulauit.] Dictio Zosimo est breuis, perspicua, pura & suauis; vt Photius iudicat in Bibliotheca sua. Sed homo fuit paganus; vnde creber est in sugillandis principibus Christianis: quo nomine etiam a Photio reprehenditur; item Euagrio, Nicephoro, & aliis. Sed Leunclauius censet, ne in istis quidem fidem facile Zosimo esse abrogandam. Nam & Christianos principes quædam enormia vitia habuisse: quæ fidelis historicus minime debeat præterire. Vide ipsam Leunclauii pro Zosimo apologiam, quam Latino suo Zosimo præmisit. Diuersus autem ab hoc Zosimo est Zosimus Gazæus. Quippe qui temporibus vixerit Anastasii imperatoris; vt ait Suidas. Meminit & idem Zosimi Alexandrini, qui vitam Platonis posteris tradidit. Sed ætatem eius non ponit; vt, an idem sit, ac Zosimus iste, de quo prius diximus, parum liqueat.

BALTHASAR BONIFACIVS DE ZOSIMO.

ZOSIMVS, siue ille Gazæus fuerit, siue Ascalonita, siue Alexandrinus, quorum meminit Suidas, siue quispiam alius, cuius patriam & genus ignoremus; vixit tempore Theodosii iunioris, vt Evagrius testatur. At Volaterranus ex Suida sub Anastasio Principe Zosimum floruisse contendit. In quorum sententiam transiit V.C. Ioannes Franciscus Corneanius, matruelis meus, ex cuius eruditissimis symbolis multa nos in hæc nostra excerpta contulimus.

Scri-

Scripsit Zosimus opus chemicum de metallorum transmutatione, quod in bibliotheca Regia Lutetiæ manuscriptum seruari fama est. Scripsit item dictiones rhetoricas ex ordine litterarum; enarrationem quoque in Demosthenem, & Romanæ historiæ libros sex; quorum primus Cæsares ab Augusto vsque ad Diocletianum transeunter percurrit; alii quinque fusius prosequuntur res Romanas vsque ad Vrbem iterum ab Alaricho obsessam, Attalumque ab eo designatum imperatorem, posteaque ab eodem exauctoratum. Dictio Zosimi est breuis, perspicua, pura, & suauis, vt Photius iudicat in sua Bibliotheca. Quo maiorem mihi bilem concitat Verderius, qui, cum aut Græce nesciret, aut *Musas* Atticas a limine tantummodo salutasset, Zosimum pronunciauit tantam redolere barbariem, vt ne meminisse quidem huius scriptoris dignum putaret. Iustius aliquanto in Zosimum *Photius inuehitur*, quod homo paganus creber est in arrodendis Christianis Principibus: quo nomine eidem succensuere Nicephorus & Euagrius. Quanquam Leunclauius, eius interpres ac defensor, in apologia, quam pro Zosimo scripsit, ne in istis quidem fidem facile Zosimo esse abrogandam putauit; nam & melioris religionis viris credibile est quædam hæsisse vitia, quæ, salua conscientia, verax Historicus non potuerit dissimulare. Eæ sunt enim Historici partes vt meminerit, ex sententia Luciani, se esse oportere ἄφοβον, ἀπόλιδα, αὐτόνομον, ἀβασίλευτον. Qua libertate, atque animositate succinctus, veritatem vbique in quoscunque dicere absque vlla hæsitantia debet.

Vt

* * *

Vt sciat, B. L. quales, & quantorum virorum obseruationes, & ex quibus monumentis depromta, Zosimo nostro subiecta sint, visum fuit de iis te certiorem facere. Cas. Baronii, *hausimus ex Annalibus Ecclesiasticis : Casp.* Barthii, *ex Comment. in Claudianum poëtam : Io. Andr.* Bosii, *ex diatribe de Pontificatu Max. Impp. R. Christianorum. Isaaci* Casauboni, *ex exercitatione in Scriptores Histor. Augustæ. Iac.* Gotofredi, *ex commentario in Cod. Theod. & semel forsan ex dissertatione in Philostorgium : Io.* Leunclauii, *ex Zosimi Latini margine; aliquando ex Sylburgii citatione : Frid.* Lindebrogii, *ex annotationibus ad Ammian. Marcellinum. Dionys.* Petauii, *ex obseruatis ad Iuliani Aug. libros. Thom.* Reinesii, *ex αὐτογράφοις notulis in margine libri, quo vsus est familiariter. Cl.* Salmasii, *ex commentatione in Scriptores Aug. Historia: semel fortassis ex Plinianis Exercitationibus. Hen.* Stephani *& Fr.* Sylburgii, *ex illorum editione, cui vterque suas notationes addidit ; Sylburgius etiam in Indice multa explanauit, cuius verba in IV. posterioribus libris integra dedimus : in duobus prioribus sæpissime integra, quandoque vero, vbi longiora videbantur, excerpta. Hen.* Valesii *ex annotationibus ad Amm. Marcellinum. Ger. Io.* Vossii *ex libro de Poëtis vtriusque Linguæ. Io.* Meursii *Fortuna Attica demum in Indice II. allegatur. Vbi nullus auctor nominatim laudatus est, nostras scias obseruationes esse, vel illorum potius scriptorum, ad quos vbique prouocauimus.*

ZΩΣΙ

ΖΩΣΙΜΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ, καὶ ἀπὸ φισκοσυνηγόρου ἱστορίας[1] νέας

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Πολυβίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ μνήμῃ παραδοῦναι τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀξιόλογα τῶν ἔργων προελομένῳ, καλῶς ἔχειν ἐφάνη δι' αὐτῶν ἀποδεῖξαι τῶν πράξεων, ὅπως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ τὸν τῆς πόλεως οἰκισμὸν ἑξακοσίοις ἔτεσι τοῖς περιοίκοις προσπολεμήσαντες, μεγάλην ἀρχὴν οὐκ ἐκτήσαντο· μέρος δέ τι τῆς [2] Ἰταλίας ὑφ' ἑαυτοὺς ποιησάμενοι, καὶ τούτου μετὰ τὴν Ἀννίβα διάβασιν, καὶ τὴν ἐν Κάνναις ἧτταν,

ZOSIMI COMITIS & Exaduocati fisci. Historiæ nouæ

LIBER PRIMVS.

1. Polybius ille Megalopolitanus res sui temporis indicatione dignas memoriæ proditurus, recte se facturum existimauit, si per ipsas res gestas ostenderet, Romanos post vrbem conditam sexcentis annis bella cum finitimis gerendo, magnum imperium sibi non parasse. Verum vbi parte quadam Italiæ potiti essent, eaque post Hannibalis in illam transitum, & cladem

A

1. ἱστορίας νέας, *Historia noua*. Huius inscriptionis isthæc fortasse ratio est, quia, vt Photius Patriarcha in Biblioth. de Zosimo testatur, *primus* Zosimus *imperatores Romanos ab Augusto ad Diocletianum vsque recensuit*, & a Diocletiano de potitis imperio latius pertractauit, veteri scilicet historiæ, a Dione & Herodiano conscriptæ, attexta noua posteriorum temporum narratione. *Sylb.*

dem Cannensem excidissent, ac mœnibus ipsis hostes imminentes conspicerent: tantam ad fortunæ magnitudinem euecti sunt, vt vix totis quinquaginta & tribus annis non Italiam modo, sed vniuersam quoque Africam adquisiuerint, & Hispanos in ditionem acceperint: quumque maiora peterent, sinum Ionium transiecerunt, Græcos superarūt, imperio Macedonas abdicarunt: regem illorum denique, viuum in potestatem redactum, Romam abduxerunt. Quarum sane rerum causam nemo ad vires humanas retulerit, sed potius ad necessitatem fatalem, vel sidereorum motuum reuolutiones, vel ipsius Dei voluntatem, fauentem iis, quæ, quum iusta causa subest, pro viri-

ἐκπεπληχότες, αὐτοῖς δὲ τοῖς τείχεσι τοὺς πολεμίους ὁρῶντες ἐπικειμένους, εἰς τοσοῦτον μέγεθος ἤρθησαν τύχης, ὥστε οὐδὲ ὅλοις τρισὶ καὶ πεντήκοντα ἔτεσι μὴ μόνον Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ Λιβύην κατακτήσασθαι πᾶσαν, ἤδη δὲ καὶ τοὺς Ἴβηρας ὑφ' ἑαυτοὺς καταστῆσαι. 3 ἐπεὶ δὲ τοῦ πλείονος ἐφιέμενοι, τὸν Ἰόνιον ἐπεραιώθησαν κόλπον, Ἑλλήνων τε ἐκράτησαν, καὶ Μακεδόνας παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς· αὐτόν τε, ὃς τηνικαῦτα τούτων ἐβασίλευε, ζωγρείᾳ ἑλόντες εἰς τὴν Ῥώμην ἀνήγαγον. 4 ἀλλὰ τούτων μὲν οὐκ ἄν τις ἀνθρωπίνην ἰσχὺν αἰτιάσαιτο· μοιρῶν δὲ ἀνάγκην, ἢ ἀστρῴων κινήσεων ἀποκαταστάσεις, ἢ θεοῦ βούλησιν τοῖς ἐφ' ἡμῖν [2] μετὰ τὸ δίκαιον ἀκόλουθον οὖσαν. 5 ταῦτα γὰρ εἱρμόν τινα αἴτιον τοῖς ἐσομένοις εἰς τὸ τοιῶσδε δοκεῖν συμβαίνειν ἐπι-

2. μετὰ τὸ δίκαιον. Forsan μετὰ τοῦ δικαίου, aut κατὰ τὸ δίκαιον. *Steph.* Paulo post Sylb. ἐκβαίνειν pro συμβαίνειν.

ἐπιλυθέντα, δόξαν τοῖς ὀρθῶς τὰ πράγματα κρίνουσιν ἐμποιεῖ, ὡς θεία τινὶ προνοίᾳ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιγεγράφθαι διοίκησιν, ὥστε διὰ φορείας μὲν συνιούσης ψυχῶν εὐθενεῖν, ἀφορίας δὲ ἐπιπολαζούσης, ἐς τὸ νῦν ὁρώμενον σχῆμα καταθενεχθῆναι. Χρὴ δὲ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ὃ λέγω, διασαφῆσαι.

bus suscipiuntur. Hæc enim, quum seriem quamdam futuris imponant, efficientem, vt ita euenire videantur; opinionem recte res existimantibus indunt, diuina quadam prouidentia rerum humanarum administrationem sic descriptam esse, vt fertili quadam animorum veluti segete prouueniente, vigeant; eorumdem inualescente sterilitate, ad illam faciem prolapsæ sint, quæ modo conspicitur. Erit autem id, quod dico, rebus ipsis declarandum.

Μετὰ τὴν ἐν Τροίᾳ στρατείαν ἄχρι τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης ἐλλόγιμον οὐδὲν οἱ Ἕλληνες φαίνονται πεπραχότες, οὔτε πρὸς ἑαυτοὺς, οὔτε πρὸς ἑτέρους· Δαρείου δὲ αὐτοῖς διὰ τῶν ὑπάρχων πολλαῖς μυριάσιν ἐπιστρατεύσαντος, Ἀθηναίων ὀκτακισχίλιοι θείᾳ τινὶ ῥοπῇ χρώμενοι κάτοχοι, τοῖς παρατυχοῦσιν ἐξοπλισάμενοι, καὶ ὑπαντήσαντες δρόμῳ, τοσ-

II. POst expeditionem Troianam ad pugnam vsque Marathoniam, nihil prædicatione dignum GRÆCI gessisse vel aduersus seipsos, vel alium quemquam, videntur: at quum Darius eos opera præfectorum infinitis cum copiis inuasisset, octies mille Athenienses, diuino quodam impetu animati, & armis cuique obuiis instructi

structi, cursu contenderunt in hostem: tantaque victoria potiti sunt, vt nonaginta millibus interfectis, regione sua reliquos expellerent. Hæc pugna Græcorum res illustriores reddidit. Quum vero post Darii mortem Xerxes multo maioribus copiis instructus, vniuersam Græcis inuexisset Asiam, & nauibus mare, terram peditibus complesset, quandoquidem ex Asia transeundum erat in Europam, quasi non ipsa sufficerent ad excipiendum exercitum elementa, nisi suos inuicem vsus sibi præriperent: Hellespontus iungebatur, vt per eum pedites iter facerent, & Athos perfodiebatur, vt cum mari naues exciperet. Interim territa vel ipsa rei fama Græcia, tamen quantum poterat, semet armabat. Quumque prœlio na-

οὕτον ἐκράτησαν, ὥστε ἐννέα μὲν ἀνελεῖν μυριάδας, τοὺς δὲ λειπομένους ἀποδιῶξαι τῆς χώρας. 2 αὕτη πεποίηκεν ἡ μάχη περιφανέστερα τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα. 3 Ξέρξου δὲ μετὰ τὴν Δαρείου τελευτὴν πολλῷ μείζονα παρασκευασαμένου δύναμιν, καὶ πᾶσαν τοῖς Ἕλλησι τὴν Ἀσίαν ἐπαγαγόντος, πληρώσαντός τε τὴν μὲν θάλατταν νεῶν, πεζῶν δὲ τὴν γῆν, ἐπειδὴ διαβαίνειν ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐχρῆν, ὡς οὐκ ἀρκούντων αὐτῷ τῶν στοιχείων εἰς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀλλήλων ὑφαρπάσαιεν χρείας, ἐζεύγνυτο μὲν ὁ Ἑλλήσποντος, πάροδον διδοὺς τοῖς πεζῇ διαβαίνουσιν, ὠρύττετο δὲ ὁ Ἄθως, ἅμα τῇ θαλάττῃ καὶ τὰς 4 ναῦς εἰσδεχόμενος. ἐκπεπληγμένη δὲ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀκοὴν ἡ Ἑλλάς, ἐκ τῶν ὄντων ὅμως 5 παρεσκευάζετο. ναυμαχίας τε ἐν Ἀρτεμισίῳ,

καὶ

καὶ πάλιν ἐν Σαλαμῖνι γενομένης, τοσούτω λαμπροτέρα τῆς προτέρας ἐχρήσαντο νίκῃ, ὥστε Ξέρξην μὲν ἀγαπητῶς περισωθέντα φυγεῖν, τὸ πλεῖστον τῆς δυνάμεως ἀποβαλόντα, τοὺς δὲ περιλελειμμένους ἐν Πλαταιαῖς ἄρδην ἀπολομένους μεγάλην τοῖς Ἕλλησι δόξαν καταλιπεῖν, δι᾽ ἧς καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντας Ἕλληνας ἠλευθέρωσαν, καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν νήσων ἐκράτησαν.

uali ad Artemisium, & iterum ad Salaminem pugnatum esset, tanto splendidiore potita est victoria, quam prior illa fuerat, vt Xerxes cupide seruatus fuga sibi consuleret, maxima parte copiarum amissa, reliqui funditus ad Platæas deleti, magnam Græcis gloriam relinquerent: qua & incolentibus Asiam Græcis libertatem restituerunt, & insulis propemodum vniuersis potiti sunt.

Εἰ μὲν οὖν [3] ἐφ᾽ ἑαυτῶν διετέλεσαν ὄντες, καὶ τοῖς παροῦσιν ἀρκούμενοι, καὶ μὴ διέστησαν Ἀθηναῖοί τε καὶ Λακεδαιμόνιοι, περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀλλήλοις φιλονεικοῦντες, οὐκ ἂν ἑτέρῳ ποτὲ τῆς Ἑλλά-

III. ENimuero si perpetuo coniuncti fuissent, ac præsente fortuna contenti, nec Athenienses ac Lacedæmonii discessionem à se inuicem fecissent, contendentes inter se, vtri Græcorum duces fo-

3 ἐφ᾽ ἑαυτῶν. Non videtur ἐφ᾽ ἑαυτῶν aptam huic loco significationem posse habere, ac fortasse scripsit μεθ᾽ ἑαυτῶν, pro μετ᾽ ἀλλήλων. *Steph.* Leunclauius vero Zosimum alibi quoque sic locutum asserit, nempe lib. 4. extr. ἐπεὶ ἐφ᾽ ἑαυτῶν ἐγένετο τὰ στρατόπεδα, *quum se coniunxissent exercitus.*

forent: nunquam alios dominos Græcia fuisset experta. Sed quum bellum Peloponnesiacũ vires Græcorum deminuisset, oppidaque redegisset ad egestatem: apertæ sunt fores Philippo, regnum, quod nulli vicinorum par viribus, per successionem adeptus erat, artibus quibusdam & astutis consiliis amplificandi. Nam pecuniis suas & sociorum, quotquot se cùm eo coniungebant, copias demulcens, eoque modo magnus ex paruo factus, cum Atheniensibus ad Chæroneã manus contulit. Post hanc victoriam, quum in omnes se mansuetum mitemque præbuisset, iam regnum Persicum adgredi cogitabat: & idoneis ad eam rem coactis copiis, in ipso apparatu vitam reliquit.

2 δος ἐγένοντο κύριοι. τοῦ δὲ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τὰς δυνάμεις τοῖς Ἕλλησιν ἐλαττώσαντος, περιστήσαντός τε εἰς χρημάτων ἀπορίαν τὰς πόλεις, γέγονε χώρα Φιλίππῳ τὴν βασιλείαν, ἣν διεδέξατο, πρὸς οὐδένα τῶν πλησιοχώρων ἀξιόμαχον οὖσαν, τέχναις τισὶ καὶ περινοίαις αὐξῆσαι. 3 χρήμασι γὰρ τὰς οὔσας αὐτῷ δυνάμεις καὶ τῶν συμμάχων, ὅσοι προσεγίνοντο θεραπεύων, οὕτω τε μέγας ἐκ μικροῦ γεγονὼς, τὸν ἐν Χαιρωνείᾳ πρὸς Ἀθηναίους διηγωνίσατο πόλεμον. 4 πᾶσι δὲ μετὰ τὴν νίκην χειροήθως καὶ ἠπίως προσενεχθεὶς, ἤδη καὶ τῇ Περσῶν ἐπιθέσθαι βασιλείᾳ διενοεῖτο· δύναμίν τε ἀξιόχρεων πρὸς τοῦτο συναγαγὼν, ἐν παρασκευαῖς τὸν βίον ἀπέλιπεν.

III.

IV. ALEXANDER, inito regno, statimque rebus in Græcia consti-

Ἀλέξανδρος δὲ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, καὶ παραχρῆμα τα-

τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας διαθεὶς, τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει μετὰ δυνάμεως ἀξιολόγου ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐξέπλευσε. ῥαδίως δὲ τοὺς 2 ἀντιτάξαντας αὐτῷ σατράπας νενικηκὼς, ἐπ᾽ αὐτὸν ὥρμησε Δαρεῖον, ἀναριθμήτῳ στρατῷ τοὺς ἐν Ἰσσῷ τόπους κατειληφότα. συμπεσὼν δὲ τοῖς Πέρσαις 3 εἰς χεῖρας, καὶ τὸ πάσης ἐπέκεινα πίστεως τρόπαιον στήσας, Δαρεῖον μὲν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, αὐτὸς δὲ [4] [εἴχετο] τῆς ἐπὶ Φοινίκην καὶ Συρίαν τὴν Παλαιστίνην ὁδοῦ. τὰ μὲν 4 οὖν ἐν Τύρῳ καὶ Γάζῃ πραχθέντα μαθεῖν ἔνεστιν ἐξ ὧν οἱ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον γράψαντες ἱστορήκασιν. αὐτὸς δὲ παρελ- 5 θὼν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, τῷ τε Ἄμμωνι προσευξάμενος, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἀλεξανδρείας οἰκισμὸν εὖ μάλα διοικησάμενος, ἐπανήει τὰ λειπόμενα τοῦ πρὸς Πέρσας πολέμου

tutis, tertio postquam imperare cœpisset anno, sat magno cum exercitu in Asiam transiecit. quumque satrapas obiectos sibi nullo negotio vicisset, ipsummet Darium petebat, qui cum exercitu innumerabili ad Issum sita loca præceperat. Ibi conserta cum Persis manu, & excitato fidem omnem superante tropæo, Darium terga dare coëgit: ipse Phœnicen Syriamque Palæstinam versus itinere directo contendit. Ad Tyrum quidem Gazamque gesta licet ex iis cognoscere, quæ rerum ab Alexandro gestarum scriptores memoriæ prodiderunt. Progressus autem in Ægyptum, quum Ammoni supplicasset, & ad condendam Alexandriam necessaria præclare ordinas-

4. [εἴχετο] Stephanus: *Deest verbum, quod cum Genitivo ὁδοῦ iungatur: fortasse εἴχετο.* Hinc in textum illud recepit Sylburgius.

nasset: reuersus est, ut reliquias belli Persici conficeret. Cumque reperisset omnes amico in se animo, ad Mesopotamiam transiit, & intellecto, Dariũ multo maiori exercitu instructum esse, cum iis, quas tum secum habebat, copiis profectus, initoque ad Arbelam aduersus eum prœlio, vsqueadeo superior exstitit, vt omnes propemodum ad internecionem deleret, ac Dario fuga cum paucis elapso, Persarum imperium euerteret.

6 πληρώσων. πάντας δὲ φιλίους εὑρὼν, ἐπὶ τὴν μέσην διέβη τῶν ποταμῶν, καὶ πυθόμενος Δαρεῖον μείζονι πολλῷ στρατῷ παρεσκευάσθαι, μετὰ τῆς οὔσης αὐτῷ δυνάμεως ὡς εἶχεν ὁρμήσας, καὶ τὴν μάχην εἰς Ἄρβηλαν πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε πάντας μὲν σχεδὸν ἀνελεῖν, Δαρείου δὲ σὺν ὀλίγοις φυγόντος, τὴν ἀρχὴν καταλῦσαι Περσῶν.

V. INde vbi Darium necasset Besus, & Alexander post res apud Indos gestas Babylonem reuersus, vitam cum morte commutasset: tum vero in satrapias diuiso Macedonum imperio, continuisque bellis intestinis deminuto, fortuna ROMANIS Europæ reliquias subdidit: qui transmissis in Asiam copiis, & gestis aduersus

Ἐπεὶ δὲ Δαρεῖον μὲν Βῆσσος ἀνεῖλεν, Ἀλέξανδρος δὲ μετὰ τὰς ἐν Ἰνδοῖς πράξεις ἐπανελθὼν εἰς Βαβυλῶνα, τὸν βίον 2 μετέστη, τότε δὴ τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς εἰς σατραπείας διαιρεθείσης, ἔτι τε τοῖς πρὸς ἀλλήλους συνεχέσι πολέμοις ἐλαττωθείσης, ἡ τύχη Ῥωμαίοις τὰ λειπόμενα τῆς Εὐρώπης περιποίησεν ὑποχείρια.

καὶ

καὶ διαβάντες εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ βασιλεῖς καὶ πρὸς Ἀντίοχον πολεμήσαντες, ὕστερον δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ δυνάστας, ἕως μὲν ὅτε τὰ τῆς ἀριστοκρατίας ἐφυλάττετο, προστιθέντες ἔτους ἑκάστου τῇ ἀρχῇ διετέλουν, τῶν ὑπάτων ὑπερβαλέσθαι ταῖς ἀρεταῖς ἀλλήλους φιλονεικούντων· τῶν δὲ ἐμφυλίων πολέμων Σύλλα τε καὶ Μαρίου, καὶ μετὰ ταῦτα Ἰουλίου Καίσαρος καὶ Πομπηΐου Μάγνου διαφθειράντων αὐτοῖς τὸ πολίτευμα, τῆς ἀριστοκρατίας ἀφέμενοι, μόναρχον Ὀκταβιανὸν εἵλοντο, καὶ τῇ τούτου γνώμῃ τὴν πᾶσαν διοίκησιν ἐπιτρέψαντες, ἔλαθον ἑαυτοὺς κύβον ἀναρρίψαντες ἐπὶ ταῖς πάντων ἀνθρώπων ἐλπίσι, καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ὁρμῇ τε καὶ ἐξουσίᾳ τοσαύτης ἀρχῆς καταπιστεύσαντες κίνδυνον. εἴτε γὰρ ὀρθῶς καὶ δικαίως ἕλοιτο μεταχειρί-

3 Ponti reges, & Antiochum, & Ægypti tandem principes, bellis, quam quidem diu senatus autoritas viguit, semper imperio singulos in annos aliquid adiiciebant, consulibus virtutū certamine mutuo superare se contendentibus: aut vbi bella ciuilia Sullæ ac Marii, posteaque Iulii Cæsaris 4 & Pompeii Magni rempublicam eis perdidissent: optimatum imperio relicto, dictatorem OCTAVIANVM deligebant, & administratione tota ipsius arbitrio permissa, non animaduertebant, alea iactui se spes vniuersorum hominum commisisse, vniusque viri libidini ac potestati periculum tanti imperii credidisse. Nam siue recte ac iu5 ste imperio præesse mallet, non suffecturus erat ad satisfaciendum omnibus ex officio, longissimo forte spatio remotis

motis, quibus expedite succurrere non posset; nec ad inueniendum tot magistratus, quos iudicio de se tacto non respondere puderet; nec alioquin ad 6 congruendum tot morum diuersitatibus: siue fines regni violans, ad tyrannidem deflexisset, officia magistratuũ conturbans, delicta negligens, pecuniæ venale ius habens, subditos seruorum loco ducens: (quales ex imperatoribus complures, vel plerique potius omnes, paucis exceptis, fuere) necessario consequuturum erat, vt bruta potestas eius, qui rerum potiretur, calamitas publica foret. Nam adsentatores a tali muneribus & honoribus adfecti, maximos ad magistratus con- 7 scendunt, & modesti atque placidi, qui vitam istorum vitæ consimilem non amant, haud

σώσαι τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἂν ἀρκέσοι πᾶσι κατὰ τὸ δέον προσενεχθῆναι, τοῖς πόῤῥωθεν διαχειμένοις ἐπικουρῆσαι μὴ δυνάμενος· ἐξ ἑτοίμου ἀλλ' οὔτε ἄρχοντας τοσούτους εὑρεῖν, οἳ σφήλαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς οὐκ αἰσχυνθήσονται ψῆφον, οὔτε ἄλλως ἠθῶν τοσούτων ἁρμόσαι διαφοραῖς· εἴτε διαφθείρων τῆς βασιλείας τοὺς ὅρους, εἰς τυραννίδα ἐξενεχθείη, συνταράττων μὲν τὰς ἀρχὰς, περιορῶν δὲ τὰ πλημμελήματα, χρημάτων δὲ τὸ δίκαιον ἀλλαττόμενος, οἰκέτας δὲ τοὺς ἀρχομένους ἡγούμενος· (ὁποῖοι τῶν αὐτοκρατόρων οἱ πλείους, μᾶλλον δὲ πάντες σχεδὸν, πλὴν ὀλίγων, γεγόνασι) τότε δὴ πᾶσα ἀνάγκη κοινὸν εἶναι δυστύχημα τὴν τοῦ κρατοῦντος ἄλογον ἐξουσίαν. οἵτε γὰρ κόλακες, παρὰ τούτου δωρεῶν καὶ τιμῶν ἀξιούμενοι, τῶν μεγίστων ἀρχῶν ἐπιβαίνουσιν, οἵτε ἐπιει-

ἐπιεικεῖς καὶ ἀπράγμονες, μὴ τὸν αὐτὸν ἐκείνοις, αἱρούμενοι βίον, εἰκότως χαλεπαίνουσιν, οὐ τῶν αὐτῶν ἀπολαύοντες. ὥστε 8 ἐκ τούτου τὰς μὲν πόλεις στάσεων πληροῦσθαι καὶ ταραχῶν, τὰ δὲ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ κέρδους ἥττοσιν ἄρχουσιν ἐκδιδόμενα, καὶ τὸν ἐν εἰρήνῃ βίον λυπηρὸν καὶ ὀδυνηρὸν τοῖς χαριεστέροις ποιεῖν, καὶ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἐν τοῖς πολέμοις προθυμίαν ἐκλύειν.

ab re moleste ferunt, iisdem se non frui. Quo fit, vt oppida seditionibus ac turbis compleantur, & ciuilia militariaque munera magistratibus lucri auidis concessa, cum togatam vitam hominibus paullo elegantioribus insuauem acerbamque reddant, tum militum in bellis alacritatem labefactent.

Καὶ ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, αὐτὴ σαφῶς ἔδειξε τῶν ἐκβεβηκότων ἡ πεῖρα, καὶ τὰ εὐθὺς συμπεσόντα κατὰ τὴν Ὀκταβιανοῦ βασιλείαν. ἥτε γὰρ παντομίμου 2 ὄρχησις ἐν ἐκείνοις εἰσήχθη τοῖς χρόνοις, οὔπω πρότερον οὖσα, Πυλάδου καὶ Βαθύλλου [5] πρῶτον αὐτὴν μετελθόντων· καὶ πρόσετι γε ἕτερα, πολλῶν αἴτια γεγονότα μέχρι τοῦδε κακῶν.

Quæ quidem sic esse VI. comparata, ipsamet euentorum experientia perspicue docuit, & ea, quæ sub imperio statim Octauiani acciderunt. Nam & pantomimorum saltatio, prius incognita, temporibus iis in vsu esse cœpit, Pylade ac Bathyllo primis eius autoribus: & præterea quædam alia, quæ multis huc vsque malis causam præbuerunt. Vt ta-

5. πρῶτον. Leuncl. & Palatin. cod. πρώτων non inconcinne. *Sylb*.

tamen Octauianus imperiũ moderate gerere visus fuit, præsertim ex quo Athenodori Stoici consiliis paruit; ita TIBERIVS, qui ab eo traditum imperium accepit, quum extremam ad crudelitatem deflexisset ac subditis visus esset intolerabilis, eiectus, & in insula quadam abditus, viuendi finem fecit. CAIVS autem CALIGVLA cunctis hunc flagitiis superans, interfectus est; Chærea tali facinore rempublicam a tyrannide peracerba vin-

3 Ὀκταβιανοῦ δὲ ὅμως δόξαντος μετρίως μεταχειρίζεσθαι τὴν ἀρχὴν, ἐξ οὗ μάλιστα ταῖς Ἀθηνοδώρου τοῦ Στωϊκοῦ συμβουλαῖς ἐπείσθη, Τιβέριος, ὁ παρὰ τούτου [6] διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, εἰς [7] ἔσχατον ὠμότητος ἐκτραπεὶς, ἀφόρητός τε δόξας εἶναι τοῖς ὑπηκόοις, [8] ἀπεδιώκετο, καὶ ἔν τινι νήσῳ κρυπτόμενος ἐτελεύτησε. 4 Γάϊος δὲ Καλλιγούλας πᾶσι τοῖς ἀτοπήμασι τοῦτον [9] ὑπερβαλλόμενος ἀνῃρέθη, Χαιρέου διὰ τοῦ τοιούτου τολμήματος ἐλευθερώσαντος πικρᾶς

6. διαδεξάμενος. Palat. δεξάμενος, sine Præpositione. *Sylb.*

7. ἔσχατον ὠμότητος. Ediderat Stephanus: ἐσχάτην ὠμότητος, sed cum hac glossa: *scribo* ἔσχατον ὠμότητος, vel ἐσχάτην ὠμότητα. Testis Sylburgius, etiam MS. libros habere εἰς ἐσχάτην ὠμότητος, duplici scriptura in vnum per librarios confusa, ἐσχάτην ὠμότητα, & ἔσχατον ὠμότητος. Addit vero: *ego posteriorem prætuli, vt elegantiorem scilicet, & cum alibi passim obuiam, tum infra* c. 8. n. 3. huius libri.

8. ἀπεδιώκετο *eiectus.* Cum Suetonio, Dione, ceterisque historicis pugnat Zosimus, qui Tiberium non ἀποδεδιῶχθαι, sed sponte Capreas secessisse tradunt. *Sylb.*

9. ὑπερβαλλόμενος. Malim ὑπερβαλόμενος Temp. Aor. *Sylb.*

τὸ πολίτευμα τῆς τυραννίδος. 5 Κλαυδίου δὲ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐνούχοις ἀπελευθέροις ἐκδόντος, καὶ μετ' αἰσχύνης ἀπαλλαγέντος, Νέρων τε, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν, εἰς μοναρχίαν παρήεσαν. 6 περὶ ὧν ἔγωγε μηδὲν παντάπασι διελθεῖν, ὡς ἂν μηδὲ ἐπ' ἐκμελέσι καὶ ἀλλοκότοις πράξεσιν αὐτῶν καταλείποιτο μνήμη. 7 Οὐεσπασιανοῦ δὲ καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Τίτου τῇ ἀρχῇ μετριώτερον χρησαμένων, Δομετιανὸς ὠμότητι καὶ ἀσελγείᾳ καὶ πλεονεξίᾳ πάντας ὑπεράρας, καὶ πεντεκαίδεκα τοὺς πάντας ἐνιαυτοὺς τὴν πολιτείαν λυμηνάμενος, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Στεφάνου τῶν ἀπελευθέρων ἑνός, ἔδοξε δίκας τῆς πονηρίας ἐκτίνειν.

dicante. Post vbi CLAVDIVS res suas eunuchis libertinis permisisset, ac fœde vita decessisset: NERO cum aliis, eum sequutis, ad rerum illud fastigium peruenit. de quibus equidem nihil omnino commemorandum arbitratus sum, ne memoria dissolutorum & monstrosorum facinorum, ab eis perpetratorum, exstet. VESPASIANVS, & TITVS eius filius, quum imperium moderatius administrassent, DOMITIANVS crudelitate, luxuria, & auaritia cunctis superior, republica per totos quindecim annos deuastata, trucidatus a Stephano liberto, pœnas improbitatis luere visus est.

VII

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντες, Νέρβας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μετὰ τοῦτον Ἀδριανὸς ὅ, τε εὐσεβὴς Ἀντωνῖνος, καὶ

AB hoc tempore viri boni principatum adepti, NERVA, TRAIANVS, & post eum ADRIANVS, & ANTONINVS PIVS, & par illud fratrum.

trum, VERVS atque LVCIVS, multa vitiata correxerunt, neque tantum ea, quæ superioris memoriæ principes amiserant, recuperarunt; sed etiam non possessa prius quædam adiecerunt. COMMODO autem, Marci filio, regnum consequuto, nec tyrannidi tantum, sed & prodigiosis flagitiis dedito, posteaque necato a Marcia concubina, quæ virilem animum sumserat, successor in imperio PERTINAX datus est. At quum prætoriani milites huius in exercitatione disciplinaque militari seueritatem non ferrent, hominemque præter officium occidissent: parum abfuit a rerum conturbatione Roma, dum prætorii custodiæ destinati milites vnius rerum domini constituendi potestatem ad se raperent, iique iudicium senatui per vim extorquerent.

II

ἢ τῶν ἀδελφῶν συνωρὶς Βῆρος καὶ Λούκιος, πολλὰ τῶν λελωβημένων ἠξίωσαν διορθώσεως. 2 καὶ οὐ μόνον, ἅπερ εἶχον ἀπολωλεκότες οἱ πρὸ αὐτῶν, ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καί τινα τῶν οὐκ ὄντων προσέθεσαν. 3 Κομμόδου δὲ τοῦ Μάρκου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, καὶ οὐ τυραννίδι μόνον, ἀλλὰ καὶ πράξεσιν ἑαυτὸν ἀλλοκότοις ἐκδόντος, εἶτα ὑπὸ Μαρκίας τῆς παλλακῆς, φρόνημα ἀνδρεῖον ἀνελομένης, ἀναιρεθέντος· Περτίναξ ἄρ- 4 χειν ᾑρέθη. τῶν δὲ περὶ τὴν αὐλὴν στρατιωτῶν οὐκ ἐνεγκόντων αὐτοῦ τὴν περὶ τὴν στρατιωτικὴν ἄσκησίν τε καὶ ἐπιστήμην ἀκρίβειαν, ἀλλὰ παρὰ τὸ καθῆκον αὐτὸν ἀνελόντων, μικροῦ μὲν ἡ Ῥώμη συνεταράχθη, τῶν δὲ περὶ τὴν φυλακὴν τῶν βασιλείων τεταγμένων στρατιωτικῶν τὴν τοῦ καταστῆσαι μόναρχον ὑφαρπασάντων ἐξουσίαν, παρελομένων τε βίᾳ τὴν γερουσίαν

σίαι ταύτης τῆς κρίσεως. ὠνίου δὲ τῆς ἀρχῆς προτεθείσης, Δίδιος Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπαρθεὶς, ἀνοίᾳ μᾶλλον, ἢ γνώμῃ φρενήρει, χρήματα προτείνας ὠνεῖται τὴν βασιλείαν, θέαμα δοὺς ἰδεῖν ἅπασιν, οἷον οὔπω πρότερον ἐθεάσαντο. 6 εἰσήγετο γὰρ εἰς τὰ βασίλεια μήτε γερουσίας ἡγουμένης, μήτε ἄλλης ἐννόμου δορυφορίας, μόνων δὲ τῶν καταστησάντων αὐτὸν εἰς τοῦτο στρατιωτῶν σὺν βίᾳ παραδόντων αὐτῷ τὰ βασίλεια καὶ τὴν ἐν τούτοις πᾶσαν ἀποσκευήν. 7 ἀλλ' οὗτος μὲν ἅμα τε ἀνερρήθη, καὶ παρ' αὐτῶν [10] διεφθάρη τῶν εἰς τοῦτο παραγαγόντων αὐτὸν, τῶν ἐν τοῖς ὀνείροις φανταστῶν οὐδὲν ἀλλοιότερον διαγεγονώς.

5 Quumque ceu venale proscriptum esset imperium, DIDIVS IVLIANVS, uxoris instinctu elatus, stoliditate potius, quam sapiente consilio, data pecunia regnum mercatur, eiusmodi spectaculum cunctis exhibens, quale 6 nunquam prius conspexerant. Nam ad prætorium deducebatur, nec senatu præeunte, nec alio legitimo satellitio: sed iis dumtaxat militibus, qui eum hoc in honore constituerant, per vim palatium 7 illi cum omni eius penu tradentibus. Sed hic pariter & adpellatus, & ab iisdem sublatus e medio, qui eum huc prouexerant, nec secus atque visa somniorum, perpusillo tempore superstes fuit.

VIII. Τῆς δὲ γερουσίας εἰς τὸ διασκοπῆσαι, τινα

SEnatu vero ad deliberationem, cui traden-

10. διεφθάρη, ex concinna Sylburgii coniectura: nam excusi libri habent διεφθαρείς.

dendum esset imperium, rursus adhibito, SEVERVS imperator designatus fuit. At quum idem imperium Albinus atque Niger inuasissent, orta sunt inter eos bella ciuilia non exigua, dissidentibus a se inuicem ciuitatibus, quarum illæ ad huius, ad illius aliæ partes transibant. Quumque non parua perturbatio per orientem & Ægyptum concitata foret, ac Byzantii, qui Nigri causam fouebant, eumque susceperant, extremum periculum adiissent: interfecto Nigro, Seueri pars victrix exstitit: & post eum Albino quoque tam imperio, quam vita functo, totum ad Seuerum principatus rediit. Quapropter ad eorum, quæ

δέοι παραδοῦναι τὴν ἀρχὴν, [11] ἀναλαβομένης, Σεβῆρος ἀνεδείκνυτο βασιλεύς. 2 παρελθόντων δὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν Ἀλβίνου καὶ Νίγρου, πόλεμοι συνέστησαν αὐτοῖς οὐκ ὀλίγοι πρὸς ἀλλήλους ἐμφύλιοι. Καὶ πόλεις διέστησαν, αἱ μὲν τῷδε, αἱ δὲ τῷδε προσθέμεναι. 3 ταραχῆς δὲ οὐκ ὀλίγης κατὰ τὴν ἑῴαν καὶ τὴν Αἴγυπτον κινηθείσης, Βυζαντίων τε, ὡς τὰ Νίγρου φρονούντων καὶ ὑποδεξαμένων αὐτὸν, εἰς ἔσχατον ἐλθόντων κινδύνου· κρατεῖ μὲν ἡ Σεβήρου μερὶς, ἀναιρεθέντος Νίγρου· καὶ μετὰ τοῦτον Ἀλβίνου μετὰ τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν βίον ἀπολιπόντος, εἰς μόνον Σεβῆρον τὰ τῆς ἡγεμονίας περιίστατο. 4 τρέπεται τοίνυν ἐπὶ τὴν τῶν ἐκμελῶς πεπραγμένων διόρθωσιν, καὶ πρό γε ἁπάντων

11. ἀναλαβομένης. Stephanus in h. l. *Non videtur*, inquit, *posse ferri Participium: at tolerari fortasse posset* παραβαλομένης. Leunclauius expressit, ἀνακαλουμένης. Fortasse (inquit Sylb.) non [illegible] aptum [illegible], vt sit, *senatu rem ad maturiorem deliberationem reiiciente, cui scilicet tradendum esset imperium.*

πάντων τοῖς στρατιώταις τοῖς ἀνελοῦσι Περτίνακα, καὶ Ἰουλιανῷ παραδοῦσι τὴν βασιλείαν, πικρῶς ἐπεξῆλθεν. ἔπειτα διαθεὶς ἐπιμελῶς τὰ στρατόπεδα, Πέρσαις μὲν ἐπελθὼν, ἐφόδῳ μιᾷ Κτησιφῶντα εἷλε καὶ Βαβυλῶνα. διαδραμὼν δὲ τοὺς Σκηνίτας Ἄραβας, καὶ πᾶσαν Ἀραβίαν καταστρεψάμενος, ἄλλα τε πολλὰ γενναίως οἰκονομήσας, ἐγένετο μὲν ἐπὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀπαραίτητος, τὰς ἐπὶ τοῖς ἀτόπως εὐθυνομένων δημοσίας ποιῶν τὰς οὐσίας·

ignauiter acta fuerant, correctionem se conuertit: & ante omnia de militibus, qui Pertinacem necauerant, & Iuliano tradiderant imperium, acerba supplicia sumsit. 5 Deinde re militari nauiter constituta, Persas adgressus, vno impetu Ctesiphontem Babylonemque cepit, Arabes Scenitas percurrit, Arabiam vniuersam in potestatem redegit, aliaque complura fortiter gessit. 6 Et erat erga delinquentes inexorabilis, eorumque bona, qui flagitiorum rei peragebantur, publicabat.

Πολλὰς δὲ τῶν πόλεων οἰκοδομήμασι πολυτελέσι κοσμήσας, ἀνέδειξεν Ἀντωνῖνον τὸν παῖδα τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα. καὶ ἐπειδὴ τελευτᾶν ἔμελλε, διαδόχους τῆς ἀρχῆς αὐτὸν καὶ Γέταν τὸν ἕτερον υἱὸν καταστήσας, ἐπίτροπον αὐτοῖς Παπινιανὸν καταλέλοιπεν,

IX. QUumque multas vrbes sumtuosis admodum ædificiis ornasset, & ANTONINVM filium designasset imperatorem; 2 moriturus & ipsi, & alteri filio GETÆ, imperii heredibus institutis, tutorem Papinianum reliquit, virum iustissimum, & qui tam

cognitione, quam expositione legum omnes ante pariter, & post se Romanos iurisconsultos superauit. Hunc praefecti praetorio munere fugentem, suspectum Antoninus habebat, alia nulla de caussa, quam quod Papinianus animaduertens eum infesto erga Getam fratrem animo esse, quo illi minus insidiaretur, pro viribus impediret. Hoc igitur impedimentum e medio remouere volens, Papiniano per milites necem struit: spatiumq; latū nactus, fratrem interficit, quum ne quidem mater adcurrentem ad se potuisset eripere.

ἄνδρα δικαιότατον, κα[ὶ] ἐπὶ νόμων γνώσει τε κα[ὶ] [12] εἰσηγήσει πάντας τοὺ[ς] πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸ[ν] Ῥωμαίους νομοθέτας ὑ[περ]- 3 βαλλόμενον. τοῦτον, ὕπ[αρ]χον ὄντα τῆς αὐλῆς, δ[ι'] ὑποψίας εἶχεν ὁ Ἀντωνῖ[νος], δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ ὅτ[ι] δυσμενῶς ἔχοντα πρὸ[ς] τὸν ἀδελφὸν Γέτα[ν] αἰσθανόμενος, ἐπιβουλεῦσαι, καθ' ὅσον οἷός τ[ε] 4 ἦν, διεκώλυε. τοῦτο τοίνυν ἐκ μέσου βουλόμενος ποιῆσαι τὸ κώλυμα, τῷ μὲν Παπινιανῷ τὴν διὰ τῶν στρατιωτῶν ἐπιβουλεύει σφαγήν· εὐρυχωρίαν δὲ ἔχων, ἀναιρεῖ τὸν ἀδελφόν, οὐδὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν προσδραμόντα ῥύσασθαι δυνηθείσης.

X. Postquam & Antoninus fratricidii poenas, interiecto non magno tempore, dedit, ne cognito quidem vm-

Ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀντωνῖνος ἔδωκε τῆς ἀδελφοκτονίας μετ' οὐ πολὺ δίκην, καὶ αὐτοῦ τοῦ παίσαντος τοῦτον ἀγνοηθέντος, τὰ μὲν

12. εἰσηγήσει. Legere quoque queas ἐξηγήσει, *interpretatione*, vt Leuncl. quoque vertit *expositione*. Sylb.

μὲν ἐν [13] Ῥώμῃ στρατόπεδα Μακρῖνον ὕπαρχον ὄντα τῆς αὐλῆς, ἀναδείκνυσι βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἑῴαν, [14] Ἐμεσηνόν τι μειράκιον, ὡς γένος τῇ Ἀντωνίνου μητρὶ συναπτόμενον. ἑκάστου δὲ 2 στρατεύματος τῆς οἰκείας ἀναῤῥήσεως ἀντεχομένου, στάσις ἐμφύλιος ἦν, τῶν μὲν περὶ τὸν Ἐμεσηνὸν Ἀντωνῖνον, ἀγόντων αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, τῶν δὲ Μακρίνου στρατιωτῶν ἐξορμησάντων ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. συμπεσόντων δὲ 3 ἀλλήλοις τῶν στρατοπέδων ἐν τῇ κατὰ Συρίαν Ἀντιοχείᾳ, τῷ παντὶ Μακρῖνος ἐλαττωθεὶς, καὶ φυγῇ τὸ στρατόπεδον καταλιπὼν, εἰς τὸν μεταξὺ πορθμὸν Βυζαντίου καὶ Χαλ-

quam ipsius percussore, MACRINVM præfectum prætorio milites, qui ad vrbem erant, imperatorem dicunt: qui per Orientem; adolescentulum quemdam 2 Emisenum, qui genere matri Antonini coniunctus esset. Vtroque exercitu adpellationem suam tuente, ciuile discidium exstitit, EMISENI quidem ANTONINI copiis Romam eum deducentibus, Macrini vero militibus extra 3 Italiam profectis. Vbi manus ad Antiochiam Syriæ conseruissent, victus omnino Macrinus, castris fuga desertis; ad interiectum Byzantio & Chalcedoni

13. τὰ ἐν Ῥώμῃ στρατόπεδα, *milites, qui ad vrbem erant.* Heic quoque Zosimus a Dione, Herodiano & aliis discrepat, qui Macrinum non Romæ, sed in Oriente imperatorem creatum scribunt; immo ea re imperium simul & vitam amisisse tradunt, quod diutius in Oriente commorans, Romam maturare neglexerit. *Sylb.*

14. Ἐμεσηνὸν μειράκιον, *adolescentulum Emisenum.* Etiam Iulianus in Cæsaribus vocat τὸ ἐκ τῆς Ἐμίσης παιδάριον. Emisa autem est Syriæ vrbs, Alagabali templo clara.

ni fretum capitur, & vulneribus confectus exspirat.

XI. Quum Antoninus victoria potitus, de iis, qui Macrini partes sequuti fuerant, velut hostibus, pœnas sumsisset, & vitam ceteroqui turpem ac flagitiosam, magis & circulatoribus deditus, ageret: non tulere Romani effrenẽ hominis luxum atque libidinem, eoque interemto, & cadauere in frusta discerpto, ALEXANDRUM imperatorem designarunt, itidem ex familia Seueri prognatum. Hic quum & iuuenis adhuc esset, & egregia indole præditus; fecit, vt omnes de imperio spes bonas conciperent, præfectis prætorio constitutis Flauiano & Chresto, viris nec rei militaris imperitis, & ad res togatas præclare gerendas idoneis. Verum vbi Mamæa, mater

κηδόνος ἁλίσκεται, καὶ τὸ σῶμα ξαινόμενος τελευτᾷ.

Τοῦ δὲ Ἀντωνίνου κρατήσαντος, καὶ τοῖς τὰ Μακρίνου φρονήσασιν, ὡς δυσμενέσιν, ἐπεξελθόντος, τά τε ἄλλα αἰσχρῶς καὶ ἐπονειδίστως βεβιωκότος, μάγοις τε καὶ ἀγύρταις ἐσχολακότος· 2 οὐκ ἐνεγκόντες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν τῆς ἀσελγείας ὑπερβολὴν, κατασφάξαντες καὶ τὸ σῶμα διασπάσαντες, Ἀλέξανδρον ἀνέδειξαν βασιλέα, καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς Σεβήρου γενεᾶς καταγόμενον. 3 οὗτος, νέος ὢν ἔτι, καὶ φύσεως εὖ ἔχων, ἀγαθὰς ἅπασιν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ δέδωκεν ἔχειν ἐλπίδας· ἐπιστήσας ὑπάρχους τῇ αὐλῇ Φλαβιανὸν καὶ Χρηστὸν, ἄνδρας τῶν τε πολεμικῶν οὐκ ἀπείρους, καὶ τὰ ἐν εἰρήνῃ διαθεῖναι καλῶς ἱκανούς. 4 Μαμαίας δὲ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς ἐπιστησάσης αὐτοῖς Οὐλπιανὸν

ἐπι-

ἐπιγνώμονα, καὶ ὥσπερ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὴ καὶ νομοθέτης ἦν ἄριστος, καὶ τὸ παρὸν εὖ διαθεῖναι, καὶ τὸ μέλλον εὐστόχως συνιδεῖν δυνατός· ἐπὶ τούτῳ δυσχεράναντες, ἀναίρεσιν αὐτοῦ μηχανῶνται λαθραίαν οἱ στρατιῶται. αἰσθομένης δὲ τούτου Μαμαίας, καὶ ἅμα τοῦ φθάσαι τὴν ἐπίθεσιν, τοὺς ταῦτα βουλεύσαντας ἀνελούσης, κύριος τῆς τῶν ὑπάρχων ἀρχῆς Οὐλπιανὸς καθίσταται μόνος. ἐν ὑποψίᾳ δὲ τοῖς στρατοπέδοις γενόμενος, (τὰς δὲ αἰτίας ἀκριβῶς οὐκ ἔχω διεξελθεῖν· διάφορα γὰρ ἱστορήκασι περὶ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως) ἀναιρεῖται, στάσεως κινηθείσης, οὐδὲ τοῦ βασιλέως ἀρκέσαντος αὐτῷ πρὸς βοήθειαν.

imperatoris, Vlpianum eis inspectorem præfecit, & quasi consortem officii, quod & iurisconsultus esset præstantissimus, & recte rebus vti præsentibus, ac futura prospicere sollerter posset: offensi milites, mortem homini clandestinam 5 moliuntur. Id quum animaduertisset Mamæa, statimque detectis insidiis, horum consiliorum auctores e medio sustulisset: soli Vlpiano 6 præfectorum prætorio munus committitur. Sed quod exercitibus in suspicionem venisset, (de causis equidem accurate dicere non habeo: quando de ipsius instituto diuersa litteris prodita sunt) seditione mota trucidatur, quum ne ipse quidem imperator opem ei ferre potuisset.

XII.

Ἐνθεῦθεν οἱ στρατιῶται κατὰ βραχὺ τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον εὐνοίας ἀποστάντες, ἀπρό-

SEcundum hæc paullatim milites a pristina in Alexandrum beneuolentia recedentes, ad

ad obeunda ipsius imperia segnes se præbere; veritiq; , ne quid ob ignauiam eis accideret mali, seditiones concitare: concursuque facto quemdam [15] Antoninum ad imperium producere. Sed quum is molem imperii non sustinens, fuga se hominum ex oculis subduxisset, & Vranius quidam, ex seruili genere designatus, confestim vna cum purpura deductus ad Alexandrum fuisset; conceptum quidem aduersus imperatorem odium adaugebatur, verum ipse, quid in circumstantibus vndique periculis faceret hæsitans, & corpore mutatus erat, & inditis a natura dotibus animi: adeo quidem, vt eum auaritiæ morbus inuaderet, totusque colligendis pecuniis incumbens, apud matrem eas reconderet. Hoc

θυμοι περὶ τὰς τούτου προστάξεις ἐφαίνοντο. καὶ δέει τοῦ μὴ παθεῖν τι διὰ τὴν ῥαθυμίαν, εἰς στάσεις 2 ἐχώρουν. συστραφέντες τε παρήγαγον Ἀντωνῖνον εἰς βασιλείαν. ἐπεὶ δὲ τὸν ὄγκον οὐκ ἐνεγκὼν τῆς ἀρχῆς, φυγῇ κατέστησεν ἑαυτὸν ἀφανῆ, καὶ Οὐράνιός δέ τις ἐκ δουλείου γένους ἀναῤῥηθεὶς, παραχρῆμα μετὰ τῆς ἁλουργίδος Ἀλεξάνδρῳ προσήχθη, τὸ μὲν κατὰ τοῦ βασιλέως ηὐξάνετο μῖσος. 3 ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς πανταχόθεν περιεστῶσιν ἀπορούμενος, τῷ τε σώματι καὶ τοῖς κατὰ φύσιν λογισμοῖς ἀλλοιότερος ἦν, ὥστε καὶ [16] φιλαργυρίας αὐτῷ νόσον ἐνσκῆψαι, καὶ χρημάτων ἐγκεῖσθαι συλλογῇ, ταῦτά τε παρὰ τῇ μητρὶ θησαυρίζειν.

15. *Antoninum.* De Antonino & Vranio nulla in superioribus [*scriptoribus*] mentio. *Sylb.*

16. *φιλαργυρίας.* Auaritiæ notam, quam Alexandro adspergit Zosimus, Herodianus Mamææ matri adscribit *lib. 6. c. 1. & c. 9. extr.* Iulianus apostata in hoc Cæsare: τὰ χρήματα διδοὺς τῇ μητρί.

XIII.

Ἐχόντων δὲ αὐτῷ τῶν πραγμάτων οὐχ ὑγιῶς, τὰ περὶ Παιονίαν καὶ Μυσίαν στρατεύματα, καὶ πρότερον ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διακείμενα, τότε δὴ μᾶλλον πρὸς ἀπόστασιν [17] ἐξηρέθιστο. 2 τραπέντα δὲ εἰς νεωτερισμὸν, ἄγει Μαξιμῖνον εἰς βασιλείαν, τότε τῆς Παιονικῆς ἴλης ἐξηγούμενον. καὶ Μαξιμῖνος μὲν τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἀγείρας, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐξώρμησεν, ἀπαρασκεύῳ τῷ βασιλεῖ ῥᾷον οἰόμενος ἐπιθήσεσθαι. 3 Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τοῖς περὶ τὸν Ῥῆνον ἔθνεσι διατρίβων, κἀκεῖσε τὰ νεωτερισθέντα μαθὼν, τῆς ἐπὶ τὴν Ῥώμην εἴχετο πορείας. 4 ἐπαγγελλόμενος δὲ τοῖς στρατιώταις καὶ αὐτῷ Μαξιμίνῳ συγγνώμην, εἰ τοῖς ἐγχειρηθεῖσιν ἐνδοῖεν, ὡς οὐχ οἷός τε γέγονε τούτους παραγαγέσθαι, πάσας ἀπογνοὺς

Hoc modo male adfectis rebus, qui erant in Pannonia Mysiaque exercitus, alienis ab ipso iampridem animis, tunc magis ad defectionem irritabantur: ideoque ad studiũ rerum nouarum conuersi, MAXIMINVM ad imperium efferunt, id temporis alæ Pannonicæ ducem. Is, omnibus copiis suis coactis, in Italiam profectus est, arbitratus se facilius imperatorem, adhuc imparatum, adgressurum. Alexander autem apud sitas ad Rhenum gentes commorabatur, ibique rerum nouatarum accepto nuncio, Romam continuis itineribus contendebat. Quumque tam militibus, quam ipsi Maximino veniam polliceretur, si a cœptis desisterent: posteaquam di-

17. ἐξηρέθιστο: Ita Steph. & Sylb. censent: sed tam excusi, quam MS. libri habent sine Augmento ἐξερέθιστο.

cognitione, quam expositione legum omnes ante pariter, & post se Romanos iurisconsultos superauit. Hunc praefecti praetorio munere fungentem, suspectum Antoninus habebat, alia nulla de caussa, quam quod Papinianus animaduertens eum infesto erga Getam fratrem animo esse, quo illi minus insidiaretur, pro viribus impediret. Hoc igitur impedimentum e medio remouere volens, Papiniano per milites necem struit: spatiumq; latũ nactus, fratrem interficit, quum ne quidem mater adcurrentem ad se potuisset eripere.

ἄνδρα δικαιότατον, καὶ ἐπὶ νόμων γνώσει τε καὶ [12] εἰσηγήσει πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν Ῥωμαίους νομοθέτας ὑπερβαλλόμενον. 3 τοῦτον, ὕπαρχον ὄντα τῆς αὐλῆς, δι' ὑποψίας εἶχεν ὁ Ἀντωνῖνος, δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ ὅτι δυσμενῶς ἔχοντα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Γέταν αἰσθανόμενος, ἐπιβουλεῦσαι, καθ' ὅσον οἷός τε ἦν, διεκώλυε. 4 τοῦτο τοίνυν ἐκ μέσου βουλόμενος ποιῆσαι τὸ κώλυμα, τῷ μὲν Παπινιανῷ τὴν διὰ τῶν στρατιωτῶν ἐπιβουλεύει σφαγήν· εὐρυχωρίαν δὲ ἔχων, ἀναιρεῖ τὸν ἀδελφόν, οὐδὲ τῆς μητρὸς αὐτὸν προσδραμόντα ῥύσασθαι δυνηθείσης.

X. Postquam & Antoninus fratricidii poenas, interiecto non magno tempore, dedit, ne cognito quidem vm-

Ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀντωνῖνος ἔδωκε τῆς ἀδελφοκτονίας μετ' οὐ πολὺ δίκην, καὶ αὐτοῦ τοῦ παίσαντος τοῦτον ἀγνοηθέντος, τὰ μὲν

12. εἰσηγήσει. Legere quoque queas ἐξηγήσει, *interpretatione*, vt Leuncl. quoque vertit *expositione*. Sylb.

μὲν ἐν [13] Ῥώμῃ στρατόπεδα Μακρῖνον ὕπαρχον ὄντα τῆς αὐλῆς, ἀναδείκνυσι βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἑῴαν, [14] Ἐμεσηνόν τι μειράκιον, ὡς γένει τῇ Ἀντωνίνου μητρὶ συναπτόμενον. ἑκάστου δὲ 2 στρατεύματος τῆς οἰκείας ἀναῤῥήσεως ἀντεχομένου, στάσις ἐμφύλιος ἦν, τῶν μὲν περὶ τὸν Ἐμεσηνὸν Ἀντωνῖνον, ἀγόντων αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ῥώμην, τῶν δὲ Μακρίνου στρατιωτῶν ἐξορμησάντων ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. συμπεσόντων δὲ 3 ἀλλήλοις τῶν στρατοπέδων ἐν τῇ κατὰ Συρίαν Ἀντιοχείᾳ, τῷ παντὶ Μακρῖνος ἐλαττωθεὶς, καὶ φυγῇ τὸ στρατόπεδον καταλιπὼν, εἰς τὸν μεταξὺ πορθμὸν Βυζαντίου καὶ Χαλ-

quam ipsius percussore, MACRINVM præfectum prætorio milites, qui ad vrbem erant, imperatorem dicunt: qui per Orientem; adolescentulum quemdam Emisenum, qui genere matri Antonini coniunctus esset. Vtroque exercitu adpellationem suam tuente, ciuile discidium exstitit, EMISENI quidem ANTONINI copiis Romam eum deducentibus, Macrini vero militibus extra Italiam profectis. Vbi manus ad Antiochiam Syriæ conseruissent, victus omnino Macrinus, castris fuga desertis; ad interiectum Byzantio & Chalcedo-

 ni

13. *τὰ ἐν Ῥώμῃ στρατόπεδα, milites, qui ad vrbem erant.* Heic quoque Zosimus a Dione, Herodiano & aliis discrepat, qui Macrinum non Romæ, sed in Oriente imperatorem creatum scribunt; immo ea re imperium simul & vitam amisisse tradunt, quod diutius in Oriente commorans, Romam maturare neglexerit. *Sylb.*

14. *Ἐμεσηνὸν μειράκιον, adolescentulum Emisenum.* Etiam Iulianus in Cæsaribus vocat *τὸ ἐκ τῆς Ἐμέσης παιδάριον.* Emisa autem est Syriæ vrbs, Alagabali templo clara.

ni fretum capitur, & vulneribus confectus exspirat.

κηδόνος ἁλίσκεται, καὶ τὸ σῶμα ξαινόμενος τελευτᾷ.

XI. Quum Antoninus victoria potitus, de iis, qui Macrini partes sequuti fuerant, velut hostibus, pœnas sumsisset, & vitam ceteroqui turpem ac flagitiosam, magis & circulatoribus deditus, ageret: non tulere Romani effrenẽ hominis luxum atque libidinem, eoque interemto, & cadauere in frusta discerpto, ALEXANDRVM imperatorem designarunt, itidem ex familia Seueri prognatum. Hic quum & iuuenis adhuc esset, & egregia indole præditus; fecit, vt omnes de imperio spes bonas conciperent, præfectis prætorio constitutis Flauiano & Chresto, viris nec rei militaris imperitis, & ad res togatas præclare gerendas idoneis. Verum vbi Mamæa, mater

Τοῦ δὲ Ἀντωνίνου κρατήσαντος, καὶ τοῖς τὰ Μακρίνου φρονήσασιν, ὡς δυσμενέσιν, ἐπεξελθόντος, τά τε ἄλλα αἰσχρῶς καὶ ἐπονειδίστως βεβιωκότος, μάγοις τε καὶ ἀγύρταις ἐσχολακότος· 2 οὐκ ἐνεγκόντες οἱ Ῥωμαῖοι τὴν τῆς ἀσελγείας ὑπερβολήν, κατασφάξαντες καὶ τὸ σῶμα διασπάσαντες, Ἀλέξανδρον ἀνέδειξαν βασιλέα, καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς Σεβήρου γενεᾶς καταγόμενον. 3 οὗτος, νέος ὢν ἔτι, καὶ φύσεως εὖ ἔχων, ἀγαθὰς ἅπασιν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ δέδωκεν ἔχειν ἐλπίδας· ἐπιστήσας ὑπάρχους τῇ αὐλῇ Φλαβιανὸν καὶ Χρηστόν, ἄνδρας τῶν τε πολεμικῶν οὐκ ἀπείρους, καὶ τὰ ἐν εἰρήνῃ διαθεῖναι καλῶς ἱκανούς. 4 Μαμαίας δὲ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς ἐπιστησάσης αὐτοῖς Οὐλπιανὸν ἐπι-

ἐπιγνώμονα, καὶ ὥσπερ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὴ καὶ νομοθέτης ἦν ἄριστος, καὶ τὸ παρὸν εὖ διαθεῖναι, καὶ τὸ μέλλον εὐστόχως συνιδεῖν δυνατός· ἐπὶ τούτῳ δυσχεράναντες, ἀναίρεσιν αὐτοῦ μηχανῶνται λαθραίαν οἱ στρατιῶται. αἰσθομένης δὲ τούτου Μαμαίας, καὶ ἅμα τοῦ φθάσαι τὴν ἐπίθεσιν, τοὺς ταῦτα βουλεύσαντας ἀνελούσης, κύριος τῆς τῶν ὑπάρχων ἀρχῆς Οὐλπιανὸς καθίσταται μόνος. ἐν ὑποψίᾳ δὲ τοῖς στρατοπέδοις γενόμενος, (τὰς δὲ αἰτίας ἀκριβῶς οὐκ ἔχω διεξελθεῖν· διάφορα γὰρ ἱστορήκασι περὶ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως) ἀναιρεῖται, στάσεως κινηθείσης, οὐδὲ τοῦ βασιλέως ἀρκέσαντος αὐτῷ πρὸς βοήθειαν.

imperatoris, Vlpianum eis inspectorem præfecit, & quasi consortem officii, quod & iurisconsultus esset præstantissimus, & recte rebus vti præsentibus, ac futura prospicere sollerter posset: offensi milites, mortem homini clandestinam 5 moliuntur. Id quum animaduertisset Mamæa, statimque detectis insidiis, horum consiliorum auctores e medio sustulisset: soli Vlpiano præfectorum prætorio 6 munus committitur. Sed quod exercitibus in suspicionem venisset, (de caussis equidem accurate dicere non habeo: quando de ipsius instituto diuersa litteris prodita sunt) seditione mota trucidatur, quum ne ipse quidem imperator opem ei ferre potuisset.

XII.

Ἐντεῦθεν οἱ στρατιῶται κατὰ βραχὺ τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον εὐνοίας ἀποστάντες, ἀπρό-

SEcundum hæc paullatim milites a pristina in Alexandrum beneuolentia recedentes, ad

ad obeunda ipsius imperia segnes se præbere; veritiq;, ne quid ob ignauiam eis accideret mali, seditiones concitare: concursuque facto quemdam [15] Antoninum ad imperium producere. Sed quum is molem imperii non sustinens, fuga se hominum ex oculis subduxisset, & Vranius quidam, ex seruili genere designatus, confestim vna cum purpura deductus ad Alexandrum fuisset; conceptum quidem aduersus imperatorem odium adaugebatur, verum ipse, quid in circumstantibus vndique periculis faceret hæsitans, & corpore mutatus erat, & inditis a natura dotibus animi: adeo quidem, vt eum auaritiæ morbus inuaderet, totusque colligendis pecuniis incumbens, apud matrem eas reconderet. Hoc

θυμοι περὶ τὰς τούτου προστάξεις ἐφαίνοντο· καὶ δέει τοῦ μὴ παθεῖν τι διὰ τὴν ῥαθυμίαν, εἰς στάσεις 2 ἐχώρουν. συστραφέντες τε παρήγαγον Ἀντωνῖνον εἰς βασιλείαν. ἐπεὶ δὲ τὸν ὄγκον οὐκ ἐνεγκὼν τῆς ἀρχῆς, φυγῇ κατέστησεν ἑαυτὸν ἀφανῆ, καὶ Οὐράνιός δέ τις ἐκ δουλείου γένους ἀναῤῥηθεὶς, παραχρῆμα μετὰ τῆς ἁλουργίδος Ἀλεξάνδρῳ προσήχθη, τὸ μὲν κατὰ τοῦ βασιλέως ηὐξάνετο μῖσος· 3 ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς πανταχόθεν περιεστῶσιν ἀπορούμενος, τῷ τε σώματι καὶ τοῖς κατὰ φύσιν λογισμοῖς ἀλλοιότερος ἦν, ὥστε καὶ [16] φιλαργυρίας αὐτῷ νόσον ἐνσκῆψαι, καὶ χρημάτων ἐγκεῖσθαι συλλογῇ, ταῦτά τε παρὰ τῇ μητρὶ θησαυρίζειν.

15. *Antoninum.* De Antonino & Vranio nulla in superioribus [*scriptoribus*] mentio. *Sylb.*

16. *φιλαργυρίας.* Auaritiæ notam, quam Alexandro adspergit Zosimus, Herodianus Mamææ matri adscribit *lib. 6. c. 1. & c. 9. extr.* Iulianus apostata in hoc Cæsare: τὰ χρήματα διδοὺς τῇ μητρί.

XIII.

Ἐχόντων δὲ αὐτῷ τῶν πραγμάτων οὐχ ὑγιῶς, τὰ περὶ Παιονίαν καὶ Μυσίαν στρατεύματα, καὶ πρότερον ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν διακείμενα, τότε δὴ μᾶλλον πρὸς ἀπόστασιν [17] ἐξηρέθιστο. 2 τραπέντα δὲ εἰς νεωτερισμὸν, ἄγει Μαξιμῖνον εἰς βασιλείαν, τότε τῆς Παιονικῆς ἴλης ἐξηγούμενον. καὶ Μαξιμῖνος μὲν τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἀγείρας, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐξώρμησεν, ἀπαρασκεύῳ τῷ βασιλεῖ ῥᾷον οἰόμενος ἐπιθήσεσθαι. 3 Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τοῖς περὶ τὸν Ῥῆνον ἔθνεσι διατρίβων, κἀκεῖσε τὰ νεωτερισθέντα μαθὼν, τῆς ἐπὶ τὴν Ῥώμην εἴχετο πορείας. 4 ἐπαγγελλόμενος δὲ τοῖς στρατιώταις καὶ αὐτῷ Μαξιμίνῳ συγγνώμην, εἰ τοῖς ἐγχειρηθεῖσιν ἐνδοῖεν, ὡς οὐχ οἷός τε γέγονε τούτους παραγαγέσθαι, πάσαις ἀπογνοὺς

HOc modo male adfectis rebus, qui erant in Pannonia Mysiaque exercitus, alienis ab ipso iampridem animis, tunc magis ad defectionem irritabantur: ideoque ad studiũ 2 rerum nouarum conuersi, MAXIMINVM ad imperium efferunt, id temporis alæ Pannonicæ ducem. Is, omnibus copiis suis coactis, in Italiam profectus est, arbitratus se facilius imperatorem, adhuc imparatum, adgressurum. 3 Alexander autem apud sitas ad Rhenum gentes commorabatur, ibique rerum nouatarum accepto 4 nuncio, Romam continuis itineribus contendebat. Quumque tam militibus, quam ipsi Maximino veniam polliceretur, si a cœptis desisterent: posteaquam di-

17. ἐξηρέθιστο: Ita Steph. & Sylb. censent: sed tam excusi, quam MS. libri habent sine Augmento ἐξερέθιστο.

cto parentes efficere non poterat, spes omnes missas faciens, se ipsum quodam modo cædi obtulit. Mamæa vero cum præfectis egressa prætorio, tumultum sedatura; cum præfectis & ipsa necatur. Maximino iam stabilitum detinente imperium, grauis omnes subiit pœnitentia, quod acerbam tyrannidem moderato cum imperio commutassent. Nam obscuro natus genere Maximinus, quum primum accepisset imperium, quibus a natura præditus erat † vitiis, fiducia po-

ταῖς ἐλπίσιν, ἑαυτὸν ἐπιδέδωκε τρόπον τινὰ τῇ 5 σφαγῇ. Μαμαία δὲ περιελθοῦσα μετὰ τῶν ἐπάρχων ἐκ τῆς αὐλῆς, ὡς δὴ τὴν ταραχὴν καταπαύσουσα, αὐτή τε κατασφάττεται, καὶ οἱ ὕπαρχοι σὺν αὐτῇ. τῆς δὲ βασιλείας ἤδη βεβαίως παρὰ Μαξιμίνου κατεχομένης, ἐν μεταμελείᾳ πάντες ἦσαν, ὡς τυραννίδα πικρὰν μετρίας ἀλλαξάμενοι βα- 6 σιλείας. γένους γὰρ ὢν ἀφανοῦς, ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχὴν, ὅσα φύσει προσῆν αὐτοῦ πλεονεκτήματα, τῇ τῆς ἐξουσίας 18 ἐξηφάνιζε παῤῥησίᾳ· καὶ πᾶσιν ἀφό-

* In Maximini historia non nihil ab Herodiano & Capitolino variat Zosimus. *Sylb.*

18. ἐξηφάνιζε. Leuncl. & Palat. codd. ἐξέφαινε: ac ferri potest hoc ἐξέφαινε seu ἐξέφαινε, si præcedenti membro legatur μειονεκτήματα: aut πλεονεκτήματα in deteriórem sensum, pro vitiis modum excedentibus, accipiatur: vt significetur, eum, quæ natura in ipso exuberabant vitia, potestatis licentia prodidisse seu patefecisse, quæ videlicet ante id tempus sub aliorum imperio occultauerat. *Sylb.*

† *Vitiis:* Leuncl. *Virtutibus*; Sylb. *eximiis dotibus.* Sed parum hæc cum sequentibus cohærent. Adde modo scriptam Sylburgii Notam.

ἀφόρητος ἦν, οὐχ ὑβρίζων εἰς τοὺς ἐν τέλει μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ πάσης ὠμότητος τοῖς πράγμασι προσιών, μόνους δὲ θεραπεύων τοὺς συκοφάντας, ὅσοι μάλιστα τοὺς ἀπράγμονας κατεμήνυον, ὡς ὀφείλοντάς τι τοῖς βασιλικοῖς ταμιείοις. 7 ἤδη δὲ καὶ εἰς φόνους ἀκρίτους ἐχώρει χρημάτων ἐπιθυμίᾳ, καὶ ὅσα τῶν πόλεων ἦν, οἰκεῖα ἐποίει, μετὰ τοῦ καὶ τοὺς οἰκήτορας τῶν οὐσιῶν ἀφαιρεῖσθαι.

testatis prodidit; & omnibus erat intolerabilis, non tantum iniuriis adficiens in dignitate constitutos, verum etiam cum omni crudelitate negotia tractans, solosque calumniatores colens, præsertim qui homines quietis cupidos deferebant, velut imperatorii fisci debitores. Tandem, inaudita causa, propter pecuniæ cupiditatem, ad cædes progrediebatur, & quæ municipiorum erant, sibi vindicabat; præterea municipibus ipsis suas facultates eripiens.

XIV.

Βαρυνομένων δὲ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐθνῶν ἐπὶ τῇ λίαν ὠμότητι, καὶ συνταραττομένων ἐπὶ ταῖς περιφανέσι πλεονεξίαις, οἱ τὴν Λιβύην οἰκοῦντες Γορδιανὸν καὶ ὁμώνυμον τούτῳ παῖδα, βασιλέας ἀναδείξαντες, ἔστειλαν ἐν Ῥώμῃ πρέσβεις, ἄλλους τε καὶ Βαλεριανόν, ὃς τοῦ ὑπατικοῦ τάγματος ὤν, ἐ-

Quare quum subiectæ Romanis gentes crudelitatem nimiam grauiter molesteque ferrent, & ob manifestas rapacitates tumultuarentur: Afri, GORDIANO, eique cognomine filio, designatis imperatoribus, cum alios Romam legatos misere, tum Valeria-

num,

num, virum consularem, qui deinceps imperió potitus est. Senatus, eo quod actum fuerat, cupide probato, ad deiiciendum imperio tyrannum se comparabat, milites ad rebellionem concitans, & in memoriam populo reuocans iniurias priuatim singulis, & publice illatas omnibus. Quum vniuersis eadem probarentur, e senatu xx viros deligunt, artis imperatoriæ peritos. Ex his summa cum potestate constitutis duobus, BALBINO atque MAXIMO, præceptisque Romam ducentibus itineribus, parati ad resistendum erant.

2 βασιλεῦσεν ὕστερον. ἡ δὲ σύγκλητος τὸ πραχθὲν ἀσμενίσασα, παρεσκευάσατο πρὸς τὴν τοῦ τυράννου καθαίρεσιν, τούς τε στρατιώτας εἰς ἐπανάστασιν ἐρεθίζουσα, καὶ τὸν δῆμον ἀναμιμνήσκουσα τῶν εἰς ἕκαστον ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πάντων ἀδικημάτων. 3 ἐπεὶ δὲ πᾶσι ταῦτα ἐδόκει, προχειρίζονται τῆς βουλῆς ἄνδρας εἴκοσι, στρατηγίας ἐμπείρους, ἐκ τούτων αὐτοκράτορας ἑλόμενοι δύο, Βαλβῖνον καὶ Μάξιμον· καὶ προκαταλαβόντες τὰς ἐπὶ τὴν Ῥώμην φερούσας ὁδοὺς, ἕτοιμοι πρὸς τὴν ἐπανάστασιν ἦσαν.

XV. MAximino autem, post adlatos harum rerum nuncios, Romam cum Mauris & Gallicis ordinibus petente, milites Aquileiæ præsidio impositi, quum ei portas occlusissent, obsidione cincti

ΤΟῦ δὲ Μαξιμίνου, τούτων ἀπαγγελθέντων, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁρμήσαντος ἅμα τοῖς Μαυρουσίοις καὶ Κελτικοῖς τέλεσιν, οἱ μὲν τὴν Ἀκυλήϊαν τεταγμένοι φυλάττειν, ἀποκλείσαντες αὐτῷ τὰς πύλας, ἐς πολιορ-

λιορκίαν καθίσταντο. τῶν 2 δὲ [19] συναιρομένων αὐτῷ, μόλις τὸ κοινῇ λυσιτελὲς ἑλομένων, συμφερομένων τε τοῖς καθελεῖν τὸν Μαξιμῖνον ἐσπουδακόσιν, εἰς ἔσχατον ἐληλακὼς κινδύνου, προσάγει τὸν παῖδα τοῖς στρατιώταις ἱκέτην, ὡς δοκέσοντα διὰ τὴν ἡλικίαν εἰς οἶκτον ἐκ τῆς ὀργῆς αὐτοὺς μεταστῆσαι. τῶν 3 δὲ θυμῷ μείζονι τόν τε νέον οἰκτρῶς ἀνελόντων, καὶ αὐτὸν παραχρῆμα κατασφαξάντων, ἐπελθών τις, καὶ τὴν κεφαλὴν χωρίσας τοῦ σώματος, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἀπήγαγε, σημεῖον ἐμφανὲς τοῦτο τῆς νίκης ποιούμενος. ταύτῃ τοί- 4 νυν ἀπαλλαγέντες τοῦ δέους, τὴν ἐκ Λιβύης τῶν βασιλέων ἀνέμενον ἄφιξιν.

sunt: ipse vero, suarum partium hominibus vix tandem boni publici caussam amplexis, & eorum voluntati adsensis, qui Maximinum interemtum volebant, ad extremum periculum redactus, filium militibus supplicem obtulit, veluti propter ætatem suffecturum ad eos ab ira ad commiserationem reuocandos. At quum illi iracundia maiore feruidi, iuuenem miserabiliter interfecissent, & ipsum quoque confestim trucidassent: accedens quidam caput a corpore recisum Romam tulit, idque signum victoriæ manifestum exhibuit. quapropter omni metu liberati, aduentum imperatorum ex Africa præstolabantur.

19. συναιρομένων. Palat. συναραμένων, Temp. Aor. *Sylb.*

XVI. Sed iisdem vi tempestatis inter nauigandum exstinctis, GORDIANO alterius filio senatus summam rerum tradidit, cuius opera populus Romanus de superiori mœsticia remisit, imperatore per scenicos gymnicosque ludos ab ea ciues auocante. Posteaquam omnes velut ex profundo sopore iam recreati essent, aduersus im-

Τῶν δὲ βίᾳ χειμῶνος ἐν τῷ [20] πλεῖν ἀπολομένων, Γορδιανῷ, θατέρου τούτων ὄντι παιδὶ, τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν ἡ γερουσία παρέδωκεν. 2 ἀφ᾽ οὗ τῆς προλαβούσης κατηφείας ὁ Ῥωμαίων ἀνίετο δῆμος, τοῦ βασιλέως σκηνικοῖς τε καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσι τοὺς πολίτας [21] ἀπαγαγόντος. 3 πάντων δὲ ὥσπερ ἐκ κάρου βαθέος ἀναστφηλάντων, ἐπιβουλὴ [22] κατὰ τοῦ

20. ἐν τῷ πλεῖν ἀπολομένων. In Gordianorum interitu ab Herodiano 7. 9. (addo etiam, a *Capitolino*) discrepat Zosimus. *Sylb.* Vterque enim tradit, Gordianum patrem desperatis rebus laqueo vitam finiisse: filium prœlio victum & occisum a Capelliano expræfecto prouinciæ. Dissensus occasionem manifestat Capitolinus in Gordianis c. 16. his verbis: *Fuit præterea ingens, quæ raro in Africa est, tempestas, quæ Gordiani exercitum ante bellum ita dissipauit, vt minus idonei milites prælio fierent, atque ita facilior esset Capelliani victoria.* Ad quæ verba Salmasius notauit: *Hæc tempestas videtur occasionem præbuisse quibusdam historicis illius texendæ fabulæ, quæ Gordianos tempestate in mari orta, cum Romam venirent, fuisse obrutos & exstinctos scripsere.*

21. ἀπαγαγόντος. Fortasse: ἀπ᾽ αὐτῆς ἀπαγαγόντος. *Steph.* Forsan etiam ὑπαγαγόντος legi potest, i. e. *adducente* seu *conciliante*, qua significatione ὑπάγεσθαι vsurpatur alibi. *Sylb.*

22. ἐπιβουλὴ λαθραία. Etiam in caussis, quæ Maximo [Pupieno] & Balbino necem attulerunt, ab Herodiano (8. 8) discrepat Zosimus. *Sylb.*

τοῦ βασιλέως λαθραία συνίστανται, Μαξίμου καὶ Βαλβίνου στρατιώτας αὐτῷ τινας ἐπαναστησάντων. ἧς φωραθείσης, αὐτοί τε 4 οἱ τῆς συνωμοσίας ἄρξαντες ἀναιροῦνται, καὶ τῶν κοινωνησάντων αὐτοῖς οἱ πολλοί.

peratorem clandestinæ quædam insidiæ parantur, Maximi & Balbini opera quibusdam in eum militibus concitatis: quibus insidiis detectis tam ipsi sceleris auctores, quam alii participes non pauci cæduntur.

XVII

Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Καρχηδόνιοι, τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἀλλοτριωθέντες, [23] Σαβιανὸν εἰς βασιλείαν παράγουσι. Γορδιανοῦ δὲ κινήσαν- 2 τος τὰς ἐν Λιβύῃ δυνάμεις, ἐπανελθόντες πρὸς αὐτὸν τῇ γνώμῃ, τὸν μὲν ἐπιθέμενον τῇ τυραννίδι παραδιδόασι, συγγνώμης δὲ τυχόντες, τῶν περισχόντων αὐτοὺς κινδύνων ἠλευθερώθησαν. Ἐν τούτῳ δὴ πρὸς 3 γάμον ἄγεται Γορδιανὸς Τιμησικλέους θυγατέρα, τῶν ἐπὶ παιδείᾳ διαβοήτων ἀνδρός·

Non multo post & Karthaginienses a beneuolentia principis alienati, Sabianum ad imperium efferunt. Sed quum Gordianus copias Africanas exciuisset, animis cum eo reconciliatis, adfectatorem tyrannidis dedunt, & impetrata delictorum venia, periculis imminentibus erepti sunt. Dum hæc geruntur, Gordianus vxorem ducit Timesiclis filiam, nobilis ex doctrina viri: quem vbi præfectum prætorio creasset, visus est id, quod

23. Σαβιανὸν *Sabianum*: rectius alii *Sabinianum* vocant, quod tam Steph. quam Sylb. monent. Conf. Capitolin. in Gordian. c. 23.

quod administrationi rerum propter ætatem ipsius sane teneram deesset, supplere.

ὂν ὑπάρχον τ̃ αὐλῆς ἀναδείξας, ἔδοξε τὸ διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας τῇ κηδεμονίᾳ τ̃ πραγμάτων ἐλλεῖπον ἀναπληροῦν.

XIIX IAm confirmato imperio, Persæ adgressuri nationes orientales exspectabantur: quod regnum eorum Sapores accepisset post Artaxerxem, qui Parthis illud ereptum, rursus ad Persas transtulerat. Nam post Alexandrum Philippi filium, & huius in imperio Macedonum successores, Antiocho superioribus illis satrapiis imperante, Arsaces Parthus, propter illatam fratri Teridati contumeliam, bello ad-

Ἤδη δὲ τ̃ βασιλείας οὔσης ἐν ὀχυρῷ, Πέρσαι τοῖς κατὰ τ̃ ἑῴαν ἔθνεσιν ἐπιέναι προσεδοκῶντο, τ̃ ἀρχὴν Σαπώρου παραλαβόντος μετὰ Ἀρταξέρξην, τ̃ ἀπὸ Παρθυαίων αὖθις εἰς Πέρσας τὴν ἀρχὴν μεταστήσαντα. 2 μετὰ γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον τ̃ Φιλίππου, καὶ τοὺς διαδεξαμένους τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν, 24 Ἀντιόχου τ̃ ἄνω σατραπειῶν ἄρχοντος, Ἀρσάκης ὁ Παρθυαῖος διὰ τὴν εἰς τὸν ἀδελφὸν Τηριδάτην ὕβριν ἀγα-

24. Ἀντιόχου, *Antiocho*; sed quali? Tacitus Hist. 5, 8, 4. etiam Antiochum vocat, sed videtur *Epiphanem* intelligere, *mores Græcorum Iudæis dare annixum*. Iustinus 41, 4, 3. sub Seleuco Callinico defectionem factam tradit, cui nihil obstat *Antiochi* nomen. Nam Chronicon Georgii Monachi habet: Συρίας καὶ Ἀσίας ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Καλλίνικος, ὁ αὐτὸς καὶ Σέλευκος. & paullo post: Ἐπὶ τούτου τοῦ Ἀντιόχου Πέρσαι [*Parthi*] τῆς Μακεδόνων καὶ Ἀντιόχου ἀρχῆς ἀπέστησαν. Add. Bernegg. in Iustin. c. l.

ἀγανακτήσας, πόλεμον πρὸς τὸν Ἀντιόχου σατράπην ἀράμενος, αἰτίαν δέδωκε Παρθυαίοις ἐκβαλοῦσι Μακεδόνας, εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἀρχὴν περιστῆσαι. τότε τοίνυν ἐπὶ Πέρσας ὁ βασιλεὺς ἤει παρασκευῇ τῇ πάσῃ. τοῦ δὲ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ δόξαντος ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ κεκρατηκέναι, Τιμησικλῆς ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος τελευτήσας, ἠλάττωσε πολὺ τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπὶ τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς ἡγεμονίας πεποίθησιν. Φιλίππου γὰρ ὑπάρχου προχειρισθέντος, κατὰ βραχὺ τὰ τῆς εἰς τὸν βασιλέα τῶν στρατιωτῶν εὐνοίας ὑπερρέι. ὁρμώμενος γὰρ ἐξ Ἀραβίας ἔθνους χειρίστου, καὶ οὐδὲ ἐκ τοῦ βελτίονος εἰς τύχης ἐπίδοσιν προελθών, ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν, εἰς ἐπιθυμίαν βασιλείας ἐτράπη, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς εἰς τὸ νεωτερίζειν ἐπιρρεπεῖς οἰκειούμενος, ἐπειδὴ τὸ

uersus Antiochi satrapam suscepto, Parthis auctor fuit, vt eiectis Macedonibus regnum sibi vindicarent. 3 Imperator igitur vniuerso cum apparatu contra Persas mouet. Cumque Romanus exercitus primo prœlio superior exstitisse visus esset, Timesicles præfectus prætorio vita functus, non parum imperatoris de securitate regni fiduciam imminuit. 4 Nam Philippo in eius locum suffecto, paullatim beneuolentia militum erga imperatorem exstincta est. Ortus enim Philippus ex Arabia, 5 gente nequissima: nec meliori ratione fortunam ad ampliorem progressus, vt primum hunc magistratum accepit, ad imperii se conuertit adfectationem: concilians que sibi milites ad res nouas pronensos, quod militares 6 annonas abunde conue-

uehi cerneret, imperatore propter Carras & Nisibin adhuc cum exercitu hærente; naues quæ commeatum militarem continebant, ad interiora penetrare iussit, vt fame pressus & inopia rerum necessariarum exercitus, ad seditionem se commoueret.

τῶν στρατιωτικῶν σιτήσεων συγκομιδὴν ἄλις ἔχουσαν εἶδεν, ἔτι τοῦ βασιλέως περὶ Κάῤῥας καὶ Νίσιβιν σὺν τῷ στρατῷ διατρίβοντος, αὐτὸς ἐνδοτέρω τὰς ναῦς, αἳ τὴν στρατιωτικὴν τροφὴν εἶχον, εἰσιέναι διέταττεν· 7 ὡς ἂν ἡ στρατιὰ λιμῷ πιεζομένη καὶ ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων ἀνασταίη πρὸς στάσιν.

XIX. Euentus consilio respondit. milites, arrepta de penuria commeatus occasione, Gordianum, nulla decori ratione habita circumuentum, veluti cuius culpa periret exercitus, interficiunt: & PHILIPPVM, ex composito purpura vestiunt. Is, sacramentis interuenientibus, amicitia cum Sapore constituta, belloque sopito, Romam proficiscitur: militum animos magnis largitionibus demulcens, Romamque nuncios mit-

Ἔκβασις δὲ εἰς ἔργον αὐτῷ τῆς σκέψεως. οἱ στρατιῶται πρόφασιν τὴν τῶν ἀναγκαίων ἔνδειαν ποιησάμενοι, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τὸν Γορδιανὸν περιστάντες, ὡς αἴτιον τῆς τοῦ στρατοπέδου φθορᾶς ἀναιροῦσι, Φιλίππῳ τὴν ἁλουργίδα κατὰ τὸ συγκείμενον περιθέντες. 2 ὁ δὲ πρὸς μὲν Σαπώρην ἔθετο φιλίαν ἐνώμοτον· λύσας δὲ τὸν πόλεμον, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐξορμᾷ, τοὺς μὲν στρατιώτας ἁδραῖς διαδόσεσι θεραπεύων, 3 εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἐκπέμπων τοὺς, ἐπὶ νόσῳ τε-

τελευτήσει Γορδιανὸς ἀγγέλλοντας. ἐπεὶ δὲ εἰς 3 τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, τοὺς ἐν τέλει τῆς βουλῆς λόγοις ἐπιεικέσιν ὑπαγαγόμενος, ᾠήθη δεῖν τὰς μεγίστας τῶν ἀρχῶν τοῖς οἰκειοτάτοις πρὸς αὐτὸν ἔχουσι παραδοῦναι. καὶ 4 Πρίσκον μὲν, ἀδελφὸν ὄντα, τῶν κατὰ Συρίαν προεστήσατο στρατοπέδων, Σεβηριανῷ δὲ τῷ κηδεστῇ τὰς ἐν Μυσίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ δυνάμεις ἐπίστευσε.

tens, qui Gordianum morbo exstinctum dicerent. Vbi Romam venisset, ordinis senatorii viris oratione benigna sibi conciliatis, magistratus amplissimos hominibus sibi coniunctissimis tradendos statuit. Itaque Priscum fratrem Syriacis exercitibus præfecit, Seueriano genero Mysiæ Macedoniæque copiis creditis.

XX.

Τούτῳ δὲ βεβαίως ἕξειν τὴν ἀρχὴν οἰηθεὶς, αὐτὸς ἐπὶ [25] Κάρπους ἐστράτευεν, ἤδη τὰ περὶ τὸν Ἴστρον ληϊζομένους. μάχης δὲ γενομένης, οὐκ 2 ἐνεγκόντες οἱ βάρβαροι τὴν προσβολὴν, εἴς τι

Hoc modo stabili se potiturum imperio arbitratus, ipse contra Carpos expeditionem suscepit, qui iam Istro vicina loca populabantur. Prœlio conserto, quum nostrorum impres-

25. ἐπὶ Κάρπους *contra Carpos.* Carpi infra c. 31. huius libri vocantur περὶ τὸν Ἴστρον οἰκοῦντες, *Istri accolæ.* Basternis coniungit *Eutropius* 9, 15, 10; Marcomannis *Aurel. Victor* in Diocletiano, qui illos in Pannoniam transtulit, *Ammian. l. 28. c. 2.* Vnde Casaubonus ad Capitolini Max. & Balbin. c. 16. *Carporum*, inquit, *gens, cum post Marci tempora diu quietem coluisset, hac tempestate iterum Romano imperio cœpit esse molesta. Narrat eorum motum Zosimus.*

pressionem barbari non sustinerent, fuga quodam ad castellum facta, obsidebantur. Vbi suos hinc inde dispersos, rursus colligi cernerent, receptis animis egressi de castello, Romanum in exercitum irruebant. Sed quod impetum Maurorum ferre non possent; mentionem pangendi fœderis iniecerunt: quibuscum Philippus eo non difficulter inito, discessit. Quum autem in republica perturbationes eodem tempore plures incidissent, orientales quidem prouinciæ tum tributorum exactionibus grauatæ, tum quod Priscus iis nationibus cum imperio præesse iussus, intolerabilis omnibus esset, nouas res molitæ, Papianum ad summam rerum euexerunt; itidemque Mysorum & Pannoniorum legiones Marinum.

φρούριον συμφυγόντες, ἐν πολιορκίᾳ καθίσταντο. 3 θεασάμενοι δὲ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἄλλους ἄλλῃ διασπαρέντας, αὖθις συνειλεγμένους, ἅμα τε ἀνεθάῤῥησαν, καὶ ὑπεξελθόντες, τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ συνέπιπτον. 4 οὐχ ὑποστάντες δὲ τὴν τῶν Μαυρουσίων ὁρμὴν, λόγους περὶ σπονδῶν ἐποιήσαντο. οἷς ὁ Φίλιππος ῥᾷον θέμενος ἀνεχώρει. 5 πολλῶν δὲ κατὰ ταὐτὸν ἐμπεσουσῶν ταραχῶν τοῖς πράγμασι, τὰ μὲν κατὰ τὴν ἑῴαν ταῖς τῶν φόρων εἰσπράξεσι, καὶ τῷ Πρίσκον ἄρχειν τῶν ἐκεῖσε καθεσταμένον ἐθνῶν, ἀφόρητον ἅπασιν εἶναι βαρυνόμενα, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ νεωτερίζειν τραπέντα, τὸν Παπιανὸν παρήγαγον εἰς τὴν τῶν ὅλων ἀρχήν· τὰ δὲ Μυσῶν [26] τάγματα καὶ Παιώνων, Μαρῖνον.

Ob

26. *τάγματα, legiones.* Sylburgio debetur emendatio. Olim *πράγματα* scriptum & excusum fuit, quod Leunclavius vertit *negotia.*

XXI.

Συνταραχθέντος δὲ ἐπὶ τούτοις Φιλίππου, καὶ δεομένου τῆς γερουσίας, ἢ συλλαβέσθαι οἱ πρὸς τὰ καθεστῶτα, ἢ γοῦν, εἰ τῇ αὐτοῦ δυσαρεστοῖεν ἀρχῇ, ταύτης ἀφεῖναι· μηδενὸς δὲ παράπαν ἀποκρινομένου, Δέκιος καὶ γένει προέχων καὶ ἀξιώματι, προσέτι δὲ καὶ πάσαις διαπρέπων ταῖς ἀρεταῖς, μάτην ἔλεγεν αὐτὸν ἐπὶ τούτοις ἀγωνιᾶν. 2 ῥᾷον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ταῦτα διαφθαρήσεσθαι, τὸ βέβαιον ἔχειν οὐδαμόθεν δυνάμενα. 3 ἐκβάντων δὲ εἰς ἔργον, ὧν ὁ Δέκιος ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἐτεκμήρατο πείρας, τοῦ Παπιανοῦ τε καὶ Μαρίνου σὺν οὐ πολλῷ πόνῳ καθαιρεθέντων, οὐδὲν ἧττον ἐν φόβοις ὁ Φίλιππος ἦν, τὸ τῶν στρατιωτῶν μῖσος περὶ τοὺς ἐκεῖσε ταξιάρχους καὶ ἡγεμόνας εἰδώς. 4 παρεκάλει τοίνυν τὸν Δέκιον τῶν ἐν Μυσίᾳ καὶ Παιονίᾳ ταγμάτων ἀναδέξασθαι τὴν ἀρχήν. 5 τοῦ δὲ διά-

OB has res conturbato Philippo, senatumque rogante, vel opem sibi ad rerum præsentem statum ferrent, vel, si suum eis displiceret imperium, hoc se abdicarent: nemine prorsus quidquam respondente, Decius familia dignitateque præstans, & omnibus præterea virtutibus ornatus, frustra dixit ob has eum causas trepidare. Quippe leui momento futurum, vt per se ipsa hæc euanescerent, quod nulla possint ex parte stabilitatem aliquam habere. His Decii coniecturis, quas ex ipso rerum vsu sumserat, licet euentus reapse respondisset, Papiano Marinoque non magno labore deturbatis: nihilo tamen minus in metu Philippus versabatur, qui odium militum erga tribunos & duces in iis locis perspectum haberet. Itaque

que Decium obsecrabat, vt earum legionum, quæ essent in Mysia Pannoniaque, imperium susciperet. Illo recusante, quod istuc neque sibi, neque Philippo expedire duceret, *Thessalica* (quam 6 vocant) *persuasione* vsus, quæ esset cum coactione coniuncta, hominem ablegat in Pannoniam, castigaturum ibi Marini factionis complices. At illorum locorum milites, cum Decium viderent ad eos multandos venire, qui deliquerant; consultius sibi fore putabant, si & periculum quod ante pedes esset, amolirentur, & eadem opera principem summæ reipublicæ præficerent, qui eam melius gereret, & ab[illegible]ue labore superior futurus esset; vt qui ciuili virtute pariter, & vsu militari Philippum anteiret.

τὸ δ' ἑαυτῷ καὶ Φιλίππῳ ταῦτα ἀξύμφορα ἡγεῖσθαι παραιτούμενος, τῇ Θετταλικῇ λεγομένῃ πειθανάγκῃ χρησάμενος ἐκπέμπει κατὰ τὴν Παιωνίαν αὐτὸν, σωφρονιοῦντα τοὺς ἐκεῖσε τὰ Μαρίνου φρονήσαντας. οἱ δὲ ταύτῃ στρατιῶται τὸν Δέκιον ὁρῶντες τοῖς ἡμαρτηκόσιν ἐπεξιόντα, κάλλιον εἶναι σφίσιν ἡγήσαντο, καὶ τὸν παρὰ πόδας ἀποσείσασθαι κίνδυνον, καὶ ἅμα προστήσασθαι μόναρχον, ὃς καὶ τῶν κοινῶν ἂν ἐπιμεληθείη κρεῖσσον, καὶ οὐ σὺν πόνῳ περιέσαι Φιλίππου, πολιτικῇ τε ἀρετῇ καὶ πολεμικῇ πείρᾳ προήκων.

XXII. IGitur amictum purpura DECIVM, & sibi iam metuentem ad procurationem rerum vel inuitum compel-

ΠΕριθέντες οὖν αὐτῷ τὴν ἁλουργίδα, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ λοιπὸν ὀρρωδοῦντα, πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων καὶ ἄκοντα

συνω-

συνωθοῦσι κηδεμονίαν. Φίλιππος τοίνυν, τῆς 2 τοῦ Δεκίου προσαγγελθείσης ἀναρρήσεως αὐτοῦ, τὰ στρατόπεδα συναγαγὼν, ἤλαυνεν ὡς ἐπιθησόμενος. οἱ δὲ σὺν 3 τῷ Δεκίῳ, καίπερ πολλῷ πλείους εἶναι τοὺς ἐναντίους εἰδότες, ὅμως ἐθάῤῥουν, τῇ τοῦ Δεκίου πεποιθότες ἐπιστήμῃ καὶ περὶ πάντα προνοίᾳ. συμπεσόντων 4 δὲ τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, καὶ τοῦ μὲν τῷ πλήθει, τοῦ δὲ τῇ στρατηγίᾳ πλεονεκτοῦντος, ἔπεσον μὲν ἐκ τῆς Φιλίππου μερίδος πολλοί. καὶ αὐτὸς δὲ σὺν αὐτοῖς ἀναιρεῖται, καὶ ὁ παιδὸς, ὃν ἔτυχε τῇ τοῦ καίσαρος ἀξίᾳ τιμήσας, ἀποσφαγέντος. οὕτω 5 μὲν οὖν Δέκιος τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς ἐγένετο κύριος.

sunt. Philippus, accepto de adpellatione Decii nuncio, coactis exercitibus ad eum opprimendum mouit. Qui erant cum Decio milites, licet ab aduersariis numero se vinci nossent, tamen Decii tum peritia, tum in omnibus rebus prouidentia freti, fidentibus animis erant. Vbi concurrissent exercitus, altero nomine multitudinis, altero ducis superiore: complures a Philippi partibus ceciderunt: inter quos & ipse † cum filio, quem Cæsaris dignitate cohonestauerat, cæsus est. Hoc modo Decius summo potitus est imperio.

† *Inter quos & ipse cum filio.* Non hoc dixit Zosimus, quod interpres putauit, eodem prœlio cecidisse patrem & filium: sed, variata Syntaxi, simpliciter filium quoque trucidatum esse, nempe non ad Veronam prœlio, vti pater, sed Romæ, post acceptum de patris clade nuncium; nempe *apud castra prætoria*, quod Aurelius Victor notauit atque Eutropius.

XXIII Quia vero plenæ perturbationis res erant, ob inertē Philippi ſecordiam in omnibus: Scythæ Tanaim tranſgreſſi, vicina Thraciæ loca prædis agendis infeſtabant: quos adgreſſus Decius, & omnibus prœliis ſuperior, præda quoque recepta, qua potiti fuerant, quo minus domum reuerterentur, iter eis occludere conabatur, & vniuerſos ad internecionem delere cogitabat, nè denuo coactis copiis irruerent. Quumque Gallum ad Tanaidis ripam ſatis magnis cum copiis collocaſſet, ipſe cum reliquis ad hoſtem propius accedebat. Rebus ex animi ſententia ſuccedentibus, Gallus ad moliendum res nouas conuerſus, legatis ad barbaros miſſis, vt in ſocietatem inſidiarum aduerſus Decium venirent, hortabatur. Illis cupidiſſime, quod

Τῶν δὲ πραγμάτων διὰ τὴν Φιλίππου περὶ πάντα ἐκμέλειαν ταραχῆς πληρωθέντων, Σκύθαι τὸν Τάναϊν διαβάντες ἐλῄζοντο τὰ περὶ τὴν Θρᾴκην χωρία. 2 οἷς ἐπεξελθὼν Δέκιος, καὶ ἐν πάσαις κρατήσας ταῖς μάχαις, παρελόμενος δὲ καὶ τῆς λείας, ἣν ἔτυχον εἰληφότες, ἀποκλείειν αὐτοῖς ἐπειρᾶτο τὴν οἴκαδε ἀναχώρησιν, διαφθεῖραι πανωλεθρίᾳ διανοούμενος, ὡς ἂν μὴ καὶ αὖθις ἑαυτοὺς συναγαγόντες ἐπέλθοιεν. 3 Γάλλον δὲ ἐπιστήσας τῇ τοῦ Τανάϊδος ὄχθῃ, μετὰ δυνάμεως ἀρκούσης, αὐτὸς τοῖς λειπομένοις ἐπῄει. 4 χωρούντων δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῷ κατὰ νοῦν, εἰς τὸ νεωτερίζειν ὁ Γάλλος τραπεὶς ἐπικηρυκεύεται πρὸς τοὺς βαρβάρους, κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ Δεκίου παρακαλῶν. ἀσμενέστατα δὲ τὸ προσαχθὲν δεξαμένων, ὁ Γάλλος μὲν τῆς ἐπὶ τοῦ Τανάϊδος ὄχθη

ὄχθῃ φυλακῆς εἴχετο, οἱ δὲ βάρβαροι διελόντες αὑτοὺς τριχῇ, διέταξαν ἔν τινι τόπῳ τὴν πρώτην μοῖραν, οὗ προβέβλητο τέλμα. τοῦ Δεκίου δὲ 5 τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαφθείραντος, τὸ δεύτερον ἐπεγένετο τάγμα. τραπέντος 6 δὲ καὶ τούτου, ἐκ τοῦ τρίτου τάγματος ὀλίγοι πλησίον τοῦ τέλματος ἐπεφάνησαν. τοῦ δὲ 7 Γάλλου διὰ τοῦ τέλματος ἐπ' αὐτοὺς ὁρμῆσαι τῷ Δεκίῳ σημήναντος, ἀγνοίᾳ τῶν τόπων ἀπερισκέπτως ἐπελθὼν, ἐμπαγείς τε ἅμα τῇ σὺν αὐτῷ δυνάμει τῷ πηλῷ, καὶ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀκοντιζόμενος, μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διεφθάρη, διαφυγεῖν οὐδενὸς δυνηθέντος. Δεκίῳ μὲν οὖν ἄ- 8 ριστα βεβασιλευκότι τέλος τοιόνδε συνέβη.

imperatum erat, accipientibus; Gallus quidem custodiendæ ripæ Tanaidis intentus erat: barbari vero trifariam diuisi, quodam in loco primam aciem instructam collocabāt, quem locum palus quædam a fronte muniebat. Vbi multos ex eis Decius interemisset, acies secunda superuenit: qua ipsa quoque in fugam acta, pauci quidam ex acie tertia propter paludem conspecti sunt. Ibi quum Gallus per indicia Decio significasset, vt eos per ipsam paludem inuaderet, imprudenter ob locorum ignorationem progessus, & cum copiis, quas secum ducebat, in luto defixus, & a barbaris vndique telis petitus, vna cum iis, quos propter se habebat, nemine prorsus euadendi facultatem nacto, periit. Ac Decius quidem optime administrato regno, huiusmodi vitæ finem habuit.

XXIV Quum vero GALLVS ad imperium peruenisset, ac VOLVSIANVM filium Augustum adpellasset, tantumque non clamaret, Decium cum exercitu suis insidiis perditum; prosperæ barbarorum res incrementum ceperunt. Non enim cum præda tantum Gallus eis, vt suos intra fines redirent, permisit: verum etiam quotannis certam pecuniæ summam dare promisit, & ex captiuis nobilissimum quemque per vim abduci passus est: quorum plerique, capta Thraciæ Philippopoli, hostium in potestatem venerant.

Παρελθόντος δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Γάλλου, καὶ συναναδείξαντος ἑαυτῷ τὸν παῖδα Οὐολουσιανὸν βασιλέα, μόνον τε οὐχὶ βοῶντος ὡς ἐξ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ Δέκιος μετὰ τοῦ στρατεύματος διεφθάρη, τὰ τῆς εὐημερίας τῶν βαρβάρων αὔξησιν ἐλάμβανεν. 2 οὐ γὰρ μόνον ἐπανελθεῖν αὐτοῖς εἰς τὰ οἰκεῖα ξυνεχώρει μετὰ τῆς λείας ὁ Γάλλος, ἀλλὰ καὶ χρημάτων τι μέτρον ἔτους ἑκάστου χορηγεῖν ὑπέσχετο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, οἳ μάλιστα τῶν ἐπιφανῶν ἦσαν, συνεχώρει δὲ καὶ ἐξουσίαν ἀπάγειν, ὧν οἱ πλείους ἐκ τῆς ἐν Θρᾴκῃ Φιλιππουπόλεως ἁλούσης ἔτυχον εἰλημμένοι.

XXV His rebus in hunc modum gestis, Romam Gallus venit, magnos ob constitutam cum barbaris pacem spiritus gerens: ac initio quidem, imperii De-

Ταῦτα οὖν οὕτως ὁ Γάλλος διῳκηκὼς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, μέγα φρονῶν ἐπὶ τεθείσῃ πρὸς τοὺς βαρβάρους εἰρήνῃ. 2 καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν εὐφήμως τῆς Δεκίου βα-

βασιλείας ἐμέμνητο, καὶ τὸν ἔτι περιόντα τῶν αὐτοῦ παίδων [27] ἐποιεῖτο· χρόνου δὲ προϊόντος, εἰς [3] δέος καταστὰς μήποτέ τινες τῶν εἰς τὰ πράγματα νεωτερίζειν εἰωθότων, εἰς μνήμην τῶν Δεκίου βασιλικῶν ἀρετῶν ἀνατρέχοντες, τῷ τούτου παιδὶ τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν παραδοῖεν, ἐπιβουλεύει θάνατον αὐτῷ, οὔτε τῆς ποιήσεως, οὔτε τοῦ καλῶς ἔχοντος λόγον τινὰ ποιησάμενος.

ciani memoriam cum honore ac beneuolentia vſurpabat, & alterum ex filiis eius ſuperſtitem adoptabat: ſed progreſſu temporis veritus, ne qui rerum nouarum ſtudiis adſueti, regiarum in Decio virtutum memoriam aliquando ſuis cum animis repetentes, eius filio ſummam rerum traderent; mortem homini per inſidias parat, nec adoptionis vlla, nec honeſti ratione habita.

XXVI.

Ἐκμελῶς δὲ τοῦ Γάλλου τὴν ἀρχὴν μεταχειριζομένου, Σκύθαι πρῶτον μὲν τὰ πλησιόχωρα σφίσι συνετάραττον ἔθνη

QUum autem negligenter imperium Gallus adminiſtraret, primum quidem Scythæ nationibus ſibi vicinis

27. ἐποιεῖτο, *adoptabat*. ſcribendum εἰσεποιεῖτο, aut υἱὸν ἐποιεῖτο, quia ſequitur ποιήσεως, non εἰσποιήσεως. Hæc Stephanus. Sed (addit Sylburgius) ἐποιεῖτο incorruptum eſſe, declarat mox Verbale τῆς ποιήσεως (n. 3.) & confirmant, aliquammulta Dionis loca: lib. 46. de Auguſto: πρόσρησιν ἀπὸ τοῦ ποιησαμένου λαμβάνειν *nomen adoptantis accipere*. & lib. 54. Καίσαρος, Γάϊον καὶ Λούκιον, καὶ ποιησαμένου, καὶ αὐτοκράτορας ἀναδείξαντος, *Auguſto Caium & Lucium* (nepotes) *adoptante* (in filios) *& imperatores declarante*. &c. Adde Pæanii metaphraſin Eutropianam 8. 2. 1.

cinis terrorem incutiebant: deinde paullatim progressi, ad ipsum vsque mare sitas regiones populabantur: adeo quidem, vt nulla gens Romanæ ditionis ab eis non vastata mansérit, sed omnia, prope dixerim, oppida destituta mœnibus, & iisdem munitorum magna pars, capta fuerint. Nec minus bello, quod vndique scaturiendo velut emerserat, lues etiam pestilens in oppidis atque vicis subsequuta, quidquid erat humani generis reliquum, absumsit: quæ sane numquam superioribus seculis tantam hominum stragem ediderat.

2 προϊόντες δὲ ὁδῷ, καὶ τὰ μέχρι θαλάττης αὐτῆς ἐληΐζοντο· ὥστε μηδὲ ἓν ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπήκοον ἀπόρθητον ὑπὸ τούτων καταλειφθῆναι, πάσαν δὲ ὡς εἰπεῖν ἀτείχιστον πόλιν, καὶ τῶν ὠχυρωμένων τείχεσι τὰς 3 πλείους ἁλῶναι. οὐχ ἧττον δὲ τοῦ πανταχόθεν ἐπιβρίσαντος πολέμου, καὶ ὁ λοιμὸς πόλεσί τε καὶ κώμαις ἐπιγινόμενος, εἴ τι λελειμμένον ἦν ἀνθρώπειον γένος διέφθειρεν, οὔπω πρότερον ἐν τοῖς φθάσασι χρόνοις τοσαύτην ἀνθρώπων ἀπώλειαν ἐργασάμενος.

XXVII HOc rerum statu, quum imperatores rempublicam tueri non possent, & omnia extra Romam posita negligerent: rursus

ΕΝ τούτοις δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων, καὶ τῶν κρατούντων οὐδαμῶς οἵων τε ὄντων ἀμῦναι τῷ πολιτεύματι, πάντα δὲ τὰ τῆς Ῥώμης ἔξω περιο-

ἐρρωμένων, αὖθις Γότθοι καὶ Βορανοὶ καὶ Οὐρουγοῦνδοι καὶ Κάρποι τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐληΐζοντο πόλεις, εἴ τι περιλελειμμένον ἦν, οἰκειούμενοι. 2 Πέρσαι δὲ τὴν Ἀσίαν ἐπῄεσαν, τήν τε μέσην καταστρεφόμενοι τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ Συρίαν προϊόντες, ἄχρι καὶ Ἀντιοχείας αὐτῆς· ἕως εἷλον καὶ ταύτην, τῆς ἑῴας πάσης μητρόπολιν οὖσαν· καὶ τοὺς μὲν κατασφάξαντες τῶν οἰκητόρων, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπαγαγόντες, ἅμα λείας ἀναριθμήτῳ πλήθει οἴκαδε ἀπῄεσαν, πᾶν ὁτιοῦν ἴδιον ἢ δημόσιον τῆς πόλεως οἰκοδόμημα διαφθείραντες, οὐδενὸς παντάπασιν ἀντιστάντος. 3 Πέρσαις μὲν οὖν [29] ἐξεγένετο ῥᾳδίως τὴν Ἀσίαν κατακτήσασθαι πᾶσαν,

Gotthi, & [28] Borani, & Vrgundi, & Carpi, ciuitates in Europa deripiebant, quidquid eis superabat, sibi auferentes: Persæ vero in Asiam pedem intulerunt, tum Mesopotamiam excidio dantes, tum in Syriam progredientes, ad ipsam vsque Antiochiam: donec & illam cepere totius Orientis metropolim, & incolis eius partim cæsis, partim in seruitutẽ abductis, infinita cum prædæ copia domum discesserunt; omnibus tam priuatis, quam publicis ciuitatis ædificiis, nullo penitus resistente, dirutis. Ac Persis quidem in procliui fuisset tota potiri Asia, si non ob immensam vim spoliorum lætabundi, libenter ea ser-

28. Βορανοὶ, *Borani*. Transistriana natio, (vt ex c. 31. huius libri patet) rara apud Historicos atque Geographos. Zonaras in Valeriano, hunc motum describens tantum *Scythas* nominat τὸν Ἴστρον διαβάντας. Ipse Zosimus, quos modo *Boranos* dixerat, eodem cap. 31. n. 3. & 4. *Scythas* appellat.

29. ἐξεγένετο. Fortassis ἐξεγένετο ἂν &c. *Steph.*

seruare; domumque deportare maluissent.

εἰ μὴ τῇ τῶν λαφύρων ὑπερβολῇ περιχαρεῖς γεγονότες, ἀσμένως ταῦτα περισῶσαι καὶ ἀπαγαγεῖν οἴκοι διενοήθησαν.

XXVIII. Scythæ vero, cum quidquid occuparunt in Europa, secure plane possiderent, & iam in Asiam quoque transgressi essent, omniaque ad Cappadociam, & Pesinuntem, & Ephesum vsque diripuissent; ÆMILIANVS legionum Pannoniæ dux militibus suis, qui parum animi ad resistendum prosperæ barbarorum fortunæ habebant, quanto poterat opere confirmatis, & dignitate populi Romani eis in memoriam reuocata: improuisus barbaros in iis locis repertos adgressus est. Quumque magnam eorum partem occidisset, milites in barbaricum transduxisset, inopinato, quidquid occurreret, obtruncasset, præ-

Τῶν δὲ Σκυθῶν ὅσον ἦν τῆς Εὐρώπης ἐν ἀδείᾳ πολλῇ νεμομένων, ἤδη δὲ καὶ διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ μέχρι Καππαδοκίας καὶ Πεσινοῦντος καὶ Ἐφέσου ληϊσαμένων, 2 Αἰμιλιανὸς Παιωνικῶν ἡγούμενος τάξεων ἀτόλμους ὄντας τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώτας ἀνθιστῆναι τῇ τῶν βαρβάρων εὐημερίᾳ, παραθαρσύνας, ὡς οἷός τε ἦν, καὶ τοῦ τῶν Ῥωμαίων ἀξιώματος ἀναμνήσας, ἐπῆλθε τοῖς εὑρεθεῖσιν ἐκεῖσε βαρβάροις ἀπροσδοκήτως, καὶ τοὺς πολλοὺς ἀνελὼν, ἤδη δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἐκείνων γῆν τοὺς στρατιώτας διαβιβάσας, 3 καὶ παραδόξως πᾶν τὸ προσπεσὸν διαφθείρας, παρὰ πᾶσάν τε ἐλπίδα τὰ Ῥωμαίοις ὑπήκοα τῆς ἐκείνων μανίας ἐλευθερώσας, αἱρεῖται πα-

παρὰ τ' τῆδε στρατιωτῶν αὐτοκράτωρ. συναγαγὼν δὲ τὰς αὐτόθι δυνάμεις, ἐκ τῆς κατὰ τ' βαρβάρων νίκης ἐῤῥωμενεστέρας γεγενημένας, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἤλαυνεν, ἀπαρασκεύῳ τῷ Γάλλῳ βουλόμενος εἰς μάχην ἐλθεῖν. ὁ δὲ τῶν κατὰ τὴν ἑώαν πεπραγμένων 30 ἀνήκοος ὢν, αὐτὸς μὲν τοῖς παρατυχοῦσι παρεσκευάζετο· Βαλεριανὸν δὲ ἔστελλε τὰ ἐν Κελτοῖς καὶ Γερμανοῖς τάγματα οἴσοντα. μετὰ πολλοῦ δὲ τάχους Αἰμιλιανοῦ τῇ Ἰταλίᾳ προσαγαγόντος, ἐπειδὴ πλησίον ἀλλήλων γέγονε τὰ στρατεύματα, πολλῷ τὸν Γάλλον ἐλαττούμενον ταῖς δυνάμεσιν ὁρῶντες οἱ σὺν αὐτῷ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἐκμελὲς καὶ ἀνειμένον τοῦ ἀνδρὸς ἀποβλέποντες, ἀναιροῦσιν αὐτὸν μετὰ τοῦ παιδός· καὶ προσχωρήσαντες Αἰμιλιανῷ, κρατύνειν ἐ-

ter omnem denique 4 spem imperio Romano subiectos illorum furore liberasset, a militibus illis imperator dictus est. Itaque coactis eorum locorum copiis, quæ iam ex parta contra barbaros victoria 5 confirmatiores animis erant factæ: Italiam versus mouit, cum imparato Gallo manum conserturus. Qui per orientem gesta quum inaudisset, iis ipse copiis, 6 quas habebat ad manum, semet armabat; & Valerianum, Gallicas atque Germanicas legiones adlaturum ablegabat. Quum magna celeritate suos Æmilianus in Italiam adduxisset, propeque se constitissent exercitus: qui cum Gallo milites erant, amplitudine copiarum hunc longe inferiorem esse videntes, & simul ad hominis ignauiam ne-

30. ἀνήκοος *ignarus.* Sylb. mauult ἐπήκοος, *cum iam audiuisset;* correxitque Leund. Versionem *ignarus.*

negligentiamque respicientes, ipsum cum filio necant: quorum quidem in partes Æmiliani transitione stabilitum illius imperium videbatur.

δοξαν αὐτοῦ τὴν ἀρχήν,

XXIX Sed Valeriano cum Transalpinis copiis in Italiam pergente, magnaque cum hominum multitudine alacriter Æmilianum debellare cogitante; quod hunc sui potius militari, quam imperatorio more, res aggredi cernerent, veluti non idoneum regno de medio tollunt. VALERIANVS, de communi omnium sententia summum imperium adeptus, magno studio rebus recte constituendis incumbebat. Scythis autem suis

Βαλεριανοῦ δὲ μετὰ τῶν περὶ τὰς Ἄλπεις δυνάμεων ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐλαύνοντος, καὶ σὺν πολλῷ πλήθει τὸν Αἰμιλιανὸν καταπολεμῆσαι προθυμουμένου, θεωροῦντες οἱ σὺν αὐτῷ στρατιωτικῶς μᾶλλον αὐτὸν, ἢ ἀρχικῶς προσιόντα τοῖς πράγμασιν, ὡς πρὸς βασιλείαν ἀναρμόδιον 2 ἀναιροῦσι. Παρελθὼν δὲ Βαλεριανὸς[31] κοινῇ γνώμῃ πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, σπουδὴν ἐποιεῖτο τὰ πράγματα εὖ διαθεῖναι. 3 Σκυθῶν δὲ ἐξ ἠθῶν ἀναστάντων, καὶ Μαρκομαν-

31. κοινῇ γνώμῃ, *communi omnium sententia*. De Valeriani electione ita Trebellius Pollio: *Huius per annos LXX vita laudabilis in eam conscenderat gloriam, ut per omnes honores & magistratus insigniter gestos, imperator fieret; non, ut solet, tumultuario populi discursu, non militum strepitu, sed iure meritorum, & quasi ex totius orbis una sententia. Denique si data esset omnibus potestas promendi arbitrii, quem imperatorem vellent; alter non esset electus.*

κομαννῶν πρὸς τούτοις ἐξ ἐφόδου τὰ πρόσοικα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ χωρία λεηλατούντων, εἰς ἔσχατον μὲν ἡ Θεσσαλονίκη περιέστη κινδύνου, μόλις δὲ καὶ σὺν πόνῳ πολλῷ τῆς πολιορκίας λυθείσης, τῶν ἔνδον καρτερῶς ἀντισχόντων, ταραχαῖς ἡ Ἑλλὰς ἐξητάζετο πᾶσι. καὶ Ἀθηναῖοι 4 μὲν τοῦ τείχους ἐπεμελοῦντο, μηδεμιᾶς, ἐξότε Σύλλας τοῦτο διέφθειρεν, ἀξιωθέντος φροντίδος. Πελοποννήσιοι δὲ τὸν Ἰσθμὸν διετείχιζον. κοινὴ δὲ παρὰ πάσης φυ- 5 λακὴ τῆς Ἑλλάδος ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς χώρας ἐγίνετο.

ex ſedibus egreſſis, & præter hos Marcomannis quoque per irruptiones finitima Romano imperio loca populantibus: ad extremũ redacta periculum Theſſalonica fuit: cuius obſidione vix magno labore ſoluta, fortiter hoſti reſiſtentibus iis, qui in vrbe erant, vniuerſa turbis Græcia torquebatur. Athenienſes reficiendo muro ſtudebant, cui ab eo tempore, quo a Sulla dirutus fuerat, nulla erat adhibita cura: Peloponneſii muro Iſthmum obſtruebant: & publicæ ab omni Græcia, tuendæ regionis cauſſa, excubiæ habebantur.

Συνιδὼν δὲ ὁ Βαλεριανὸς τὸν πανταχόθεν ἐπικείμενον τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ κίνδυνον, αἱρεῖται Γαλλιηνὸν τὸν παῖδα τῆς ἀρχῆς κοινωνόν. ἐνοχλουμένων δὲ τῶν πρα- 2 γμάτων ἁπανταχόθεν, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τὴν ἑῴαν

XXX. VAlerianus, animaduerſo periculo, quod imperio Romano cunctis ex partibus immineret, GALLIENVM filium, imperii conſortem facit: rebus vndique vrgentibus, ipſe verſus orientem mouet,

mouet, vt Perſis reſiſteret, Europæos exercitus filio tradit, cohortatus eum, cum iis vt copiis ſemet irruentibus vndique barbaris opponeret. Gallienus, videns Germanicas 3 gentes ceteris infeſtiores eſſe, quæ adcolas Rheni Gallicas nationes acrius vexarent, hanc partem ſibi propugnandam ab hoſtibus ſumit, aliis, qui per Italiam, Illyricũ, Græ- 4 ciamque, prædis agendis intenti eſſent, duces cum eorum locorum exercitibus bellum facere iuſſit. Ac ipſe quidem Rheni transiectus cuſtodiens quan- 5 tum præſtare poterat, interdum tranſitu hoſtes arcet, interdum transeuntibus ſuos inſtructos obiicit. Sed 6 quod ingenti cum multitudine, perexiguas ipſe copias habens, bellum gereret, in anguſtum iam coactæ res

ἤλαυνε Πέρσαις ἀντιστησόμενος, τῷ δὲ παιδὶ τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ στρατόπεδα παρεδίδου, τοῖς πανταχόθεν ἐπιοῦσι βαρβάροις μετὰ τῶν ἐκεῖσε δυνάμεων ἀντιστῆναι παρεγγυήσας. ὁρῶν δὲ ὁ Γαλλιηνὸς τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὄντα τὰ Γερμανικὰ χαλεπώτερα, σφοδρότερόν τε τοῖς περὶ τὸν Ῥῆνον οἰκοῦσι Κελτικοῖς ἔθνεσιν ἐνοχλοῦντα, τοῖς μὲν τῇδε πολεμίοις αὐτὸς ἀντετάττετο· τοῖς δὲ τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ ἐν Ἰλλυριοῖς καὶ τὴν Ἑλλάδα προθυμουμένοις ληΐσασθαι, τοὺς στρατηγοὺς ἅμα τοῖς ἐκεῖσε στρατεύμασιν ἔταξε διαπολεμεῖν. αὐτὸς μὲν οὖν τὰς τοῦ Ῥήνου διαβάσεις φυλάττων, ὡς οἷόν τε ἦν, πῇ μὲν ἐκώλυε περαιοῦσθαι, πῇ δὲ καὶ διαβαίνουσιν ἀντετάττετο. πλῆθει δὲ παμπόλλῳ μετὰ δυνάμεως ἐλάττονος πολεμῶν, ἐν ἀπόροις τε ὤν, ἔδοξεν ἐν μέρει τὸν κίνδυνον ἐλαττοῦν τοῦ σπον-

δὰς

διὰ [32] πρός τινα τῶν ἡγεμόνων ἔθνους Γερμανικοῦ πεποιῆσθαι. τοὺς τε γὰρ ἄλλους βαρβάρους ἐκώλυεν οὗτος συνεχεῖς διὰ τοῦ Ῥήνου ποιεῖσθαι τὰς διαβάσεις, καὶ τοῖς ἐπιοῦσιν ἀνθίστατο. καὶ τὰ μὲν παροικοῦντα τὸν Ῥῆνον ἐν τούτοις ἦν.

ipsius erant: quum inito fœdere cum quodam de gentis Germanicæ principibus, ex aliqua parte periculum minuisse visus fuit. Nam ceteros ille barbaros arcebat, quo minus continenter Rhenum transirent; & irruentibus obstabat. Ac Rheni quidem adcolarum hæc erat conditio.

XXXI

Βορανοὶ δὲ καὶ Γότθοι καὶ Κάρποι, καὶ Οὐρουγοῦνδοι (γένη δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἴστρον οἰκοῦντα) μέρος οὐδὲν τῆς Ἰταλίας, ἢ τῆς Ἰλλυρίδος καταλιπόντες ἀδήωτον διετέλουν, οὐδενὸς ἀνθισταμένου πάντα ἐπινεμόμενοι. Βορανοὶ δὲ καὶ τῆς εἰς τὴν

BOrani vero, & Gotthi, & Carpi, & Vrugundi, (nationum hæc nomina, propter Istrum sedes habentium) nullam nec Italiæ, nec Illyrici partem a continuis vexationibus immunem relinquebant, omnia, nemine resisten-

D te,

[32] σπονδὰς &c. *inito fœdere cum quodam de gentis Germanicæ principibus.* Fœdus matrimonio confirmatum fuit: nam Gallienus duxit barbari illius regis filiam. Aurelius Victor in Gallieno: *expositus Salonina coniugi atque amori flagitioso filiæ Attali, Germanorum regis, Pipa nomine.* Epitoma Victoris: *amori deditus Saloninæ coniugis & concubinæ, quam per pactionem, concessa parte Superioris Pannoniæ, a patre Marcomannorum rege, matrimonii specie susceperat, Pipam nomine.* Trebellius Pollio in Salonino Gallieno vocat *Piparam, barbari regis filiam.*

ce, diripientes. Et quidem Borani in Asiam quoque transiicere conabantur: idque per incolas Bospori sane quam facile obtinuerunt, qui metu potius, quam animi voluntate adducti, naues eis dederunt, & in transiiciendo duces fuerunt. Quam enim diu reges illi habebant, filiis paternum in regnum succedẽtibus partim propter amicitiam cum populo Romano, & commerciorum opportunitatem, partim propter ea munera, quæ ab Imperatoribus quotannis eis mittebantur; Scythas in Asiam transiicere volentes arcere non desinebant: verum posteaquam, exstincto genere regio, quidam viles & abiecti principatum obtinuissent: sibimet ipsi metuentes, Scythis adeundæ per Bosporum Asiæ facultatem concedebant, & suis eos nauibus transfe-

Ἀσίαν διαβάσεως ἐπειρῶντο· καὶ ῥᾷόν γε κατεπράξαντο ταύτην διὰ τῶν οἰκούντων τὸν Βόσπορον, δέει μᾶλλον ἢ γνώμῃ πλοῖά τε δεδωκότων, καὶ ἡγησαμένων τῆς διαβάσεως. 3 ἕως μὲν γὰρ βασιλεῖς αὐτοῖς ἦσαν, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν, διά τε τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, καὶ τὸ τῶν ἐμπορειῶν εὐσύμβολον, καὶ τὰ παρὰ τῶν βασιλέων αὐτοῖς ἔτους ἑκάστου πεμπόμενα δῶρα, διετέλουν εἴργοντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβῆναι βουλομένους τοὺς Σκύθας· 4 ἐπεὶ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους διαφθαρέντος ἀνάξιοί τινες καὶ ἀπερριμμένοι τῆς ἡγεμονίας κατέστησαν, κύριοι δεδιότες ἐφ' ἑαυτοῖς, τὴν διὰ τοῦ Βοσπόρου τοῖς Σκύθαις ἐπὶ τὴν Ἀσίαν δεδώκασι πάροδον, πλοίοις αὐτοὺς οἰκείοις διαβιβάσαντες· ἃ πάλιν ἀναλαβόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

bebant, quibus deinde receptis, domum remearunt.

Τῶν δὲ Σκυθῶν τοῖς ἐν ποσὶ πάντα ληϊζομένων, οἱ μὲν τὴν παραλίαν οἰκοῦντες τοῦ Πόντου πρὸς τὰ μεσόγεια καὶ ὀχυρώτατα ἀνεχώρουν· οἱ δὲ βάρβαροι τῷ [33] Πιτυοῦντι πρώτῳ προσέβαλλον, τείχει τε μεγίστῳ περιβεβλημένῳ καὶ λιμένα εὐορμότατον ἔχοντι. Σουκεσσιανοῦ δὲ τῶν ἐκεῖσε στρατιωτῶν ἡγεμόνος καθεσταμένου, μετὰ τῆς οὔσης αὐτόθι δυνάμεως ἀντιστάντος, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀποδιώξαντος, δεδιότες οἱ Σκύθαι, μήποτε καὶ [34] [οἱ] ἐν τοῖς ἄλλοις φρουρίοις πυθόμενοι, καὶ συστάντες τοῖς ἐν τῷ Πιτυοῦντι στρατιώταις, ἄρδην αὐτοὺς ἀπολέσωσιν, ὅσων ἐδυνήθησαν πλοίων ἐπιλαβόμενοι, σὺν κινδύνῳ

XXXII. Ceterum Scythis obuia quæque deprædantibus, qui maritima Ponti loca incolebant, ad mediterranea maximeque munita migrabant. Barbari vero Pityuntem primum adorti sunt, muro maximo circumdatam, & portum commodissimum habentem. Sed quum dux militum eius loci Successianus, cum iis copiis, quæ istic aderant, barbaris obstitisset, & eos inde submouisset; veriti Scythæ, ne huius rei fama per cetera quoque castella dita, eorum præsidiarii militibus Pityunteis adgregati, funditus se delerent: quantam maximam poterant nauigio-

33. πιτυοῦντι. *Pityus oppidum opulentissimum in intimo tractu* litoris Pontici post Colchidem, *Plin. 6, 5.* Vere ergo Strabo lib. 11. vocat τὸν πιτυοῦντα τὸν μέγαν, *Pityunta magnum.*

34. inclusum οἱ Stephanus addendum censuit.

giorum copiam nacti, summo cum periculo domum reuerterunt, in hoc ad Pityuntem bello compluribus suorum amissis. Enimuero qui ad Pontum Euxinum habitabant, Successiani ductu seruati, quemadmodum exposuimus; numquam fore sperabant, vt rursum Scythæ transiicerent, qui iam 5 indicato modo repulsi fuissent. Sed vbi Valerianus arcessitum ad se Successianum præfectum prætorii dixisset, & cum eo res Antiochenæ ciuitatis, & instaurationem eius ordinaret: denuo Scythæ, sumtis a Bosporanis, nauibus transiecerunt. Re- 6 tentis autem nauigiis, nec (vt factitatum prius erat) concessa potestate Bosporanis, vt eis in patriam reuerterentur:

μεγίστῳ τὰ οἰκεῖα κατέλαβον, ἐν τῷ κατὰ Πιτυοῦντα πολέμῳ πολλοὺς τῶν σφετέρων ἀποβαλόντες. 4 οἱ μὲν οὖν τὸν Εὔξεινον Πόντον οἰκοῦντες τῇ Συκεσσιανοῦ στρατηγίᾳ περισωθέντες, ὡς διεξήλθομεν, οὐδέποτε τοὺς Σκύθας ἤλπισαν αὖθις περαιωθήσεσθαι, τὸν εἰρημένον μοι τρόπον ἀποκρουσθέντας. Οὐαλεριανοῦ δὲ Συκεσσιανὸν μετάπεμπτον ποιησαμένου, καὶ ὕπαρχον τῆς αὐλῆς ἀναδείξαντος, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ περὶ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ τὸν ταύτης οἰκισμὸν οἰκονομοῦντος, αὖθις οἱ Σκύθαι πλοῖα παρὰ τῶν Βοσπορανῶν λαβόντες ἐπεραιώθησαν. 6 κατασχόντες δὲ τὰ πλοῖα, καὶ οὐχ ὥσπερ πρότερον τοῖς Βοσπορανοῖς ἐνδόντες μετὰ τούτων ἐπανελθεῖν οἴκαδε, πλησίον [35] τοῦ Φάσιδος [36] ὡρ-

35. πλησίον τοῦ Φάσιδος, *propter Phasidem.* Strabo lib. 11. ἐπίκειται τῷ Φάσιδι ὁμώνυμος πόλις, ἐμπορεῖον τῶν Κόλχων, τῇ μὲν, περιβεβλημένη τὸν ποταμὸν, τῇ δὲ, λίμνην τῇ δὲ, θάλατταν, id est, *Imposita est Phasidi* [fluuio] *Vrbs eiusdem nominis, Colchorum emporium, ab vna parte fluuio, ab altera lacu, a tertia mari* [Pontico] *cincta.*

36 ὡρμήθησαν, ἔνθα καὶ τὸ τῆς Φασιανῆς Ἀρτέμιδος ἱδρῦσθαι λέγουσιν ἱερὸν, καὶ τὰ τοῦ Αἰήτου βασίλεια. πειραθέντες δὲ 7 τὸ ἱερὸν ἑλεῖν, καὶ οὐ δυνηθέντες, εὐθὺ 37 [ἐπὶ] Πιτυοῦντος ἐχώρουν.

propter Phasidem profecti sunt, vbi fanum Dianæ Phasianæ, cum Æetæ regia, collocatum perhibent. Hoc fanum occupare conati, sed frustra, Pityuntem recta contendunt.

Ελόντες δὲ ῥᾳστα τὸ φρούριον, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φυλακῆς ἐρημώσαντες, ἐχώρουν εἰς τὸ πρόσω. πλοίων δὲ πολ- 2 λῶν εὐπορήσαντες, καὶ τῶν αἰχμαλώτων τοῖς ἐρέττειν ἐπισταμένοις εἰς ναυτιλίαν χρησάμενοι, γαλήνης παρὰ πάντα σχεδὸν τὸν τοῦ θέρους καιρὸν γινομένης, τῇ Τραπεζοῦντι προσέπλευσαν, πόλει μεγάλῃ καὶ πολυανθρώπῳ, καὶ πρὸς τοῖς ἐθάσι στρατιώταις μυρίων ἑτέρων δύναμιν προσλαβούσῃ. κατα- 3 στάντες δὲ εἰς πολιορκίαν,

XXXIII Castello perfacile capto, suoque præsidio denudato, pergunt vlterius: quumque magna copia nauigiorum abundarent, & captiuis remigandi peritis ad nauigationem vsi, commodam tempestatem toto propemodum æstiuo tempore habuissent, Trapezuntem petierunt, vrbem amplam & populosam, quæque præter consuetos milites, aliorum infinitum prope numerum receperat. Obsidione cœpta, ne per somnium qui-

36. ὡρμήθησαν. Fortasse non minus aptum ὡρμίσθησαν, vt significetur, eos prope Phasidem appulisse, seu stationem cepisse. *Sylb.*

37. Inclusum ἐπὶ, abest a Leuncl. & Palat. codice: nec male. *Sylb.*

quidem vrbe se potituros sperabant, quod esset ea duobus muris circumdata: sed ignauia temulentiaque occupatos animaduerterent milites ne murum quidem amplius conscendere, nec vllo tempore luxum & compotationes suas intermittere: arboribus, quas dudum ad hoc præparauerant, admotis muro, qua perueniri ad eum poterat; & noctu per has aliis alios exiguo numero subsequentibus, adscendentes, vrbem capiunt, præsidiariis ob repentinam & improuisam hostis irruptionem metu perculsis, & per alias portas ex vrbe fuga dilapsis, ceteris ab hostibus interemtis. Vrbe in hunc modum capta,

κρατήσειν μὲν ἤλπιζον οὐδὲ ὄναρ, τῆς πόλεως δύο τείχεσι περιειλημμένης· αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς στρατιώτας ῥᾳθυμίᾳ καὶ μέθῃ κατειλημμένους, καὶ οὔτε εἰς τὸ τεῖχος λοιπὸν ἀνιόντας, οὐδένα δὲ καιρὸν τὴν τρυφὴν καὶ τὰ συμπόσια παριέντας, δένδρα πολλὰ πρὸς τοῦτο εὐτρεπισθέντα προσθέντες τῷ τείχει, καθ᾽ ὃ [38] [μὲν] βάσιμον ἦν, καὶ ὀλίγους τε διὰ τούτων νυκτὸς οὔσης ἀνάγοντες, αἱροῦσι τὴν πόλιν, τῶν μὲν στρατιωτῶν τῷ αἰφνιδίῳ καὶ ἀπροσδοκήτῳ τῆς ἐφόδου καταπλαγέντων, καὶ τοῦ ἄστεος ἀποδραμόντων δι᾽ ἑτέρας [39] πύλης, τῶν δὲ ἄλλων παρὰ τῶν πολεμίων ἀναιρεθέντων. τῆς δὲ πόλεως τοῦτον τὸν τρόπον ἁλούσης, γεγόνασι πλῆθος ἄφατον χρημάτων

38. Inclusum μὲν, additum e Palat. codice: rectius fortasse vertetur in μέρος. *Sylb.*

39. *δι᾽ ἑτέρας πύλης per aliam portam*: reposui e Pal. codice: Stephani editio Plur. Num. habet, *δι᾽ ἑτέρας πύλας*, structura minus vsitata. *Sylb.*

τῶν καὶ αἰχμαλώτων οἱ βάρβαροι κύριοι. πάν- 7 τες γὰρ σχεδὸν τοὺς πέριξ οἰκοῦντας συνέβη κατ' αὐτὴν ὡς εἰς ὀχυρὸν χωρίον συναλισθῆναι. διαφθείραντες δὲ τά τε 8 ἱερὰ καὶ τὰ οἰκοδομήματα, καὶ πᾶν ὅ, τι πρὸς κάλλος ἢ μέγεθος ἤσκητο, καὶ προσέτι τὴν ἄλλην χώραν καταδραμόντες, ἅμα πλήθει παμπόλλων νεῶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

ineffabilem barbari opum captiuorumq; copiam adepti sunt. Nam finitimi propemodum omnes in eam, veluti locum munitum, confluxerant. Templis & ædificiis dirutis, aliisq; rebus ad elegantiã magnitudinemve comparatis; & excursionibus tota regione vexata, compluribus cum nauigiis domum discessere.

Τῶν δὲ ὁμορούντων Σκυθῶν θεασαμένων τὸν πλοῦτον, ὃν ἐπηγάγοντο, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐλθόντων τοῦ δρᾶσαι[40] [τὰ] παραπλήσια, πλοῖα μὲν κατεσκευάζετο, τῶν συνόντων αὐτοῖς αἰχμαλώτων, ἢ ἄλλως κατ' ἀπορίαν ἐπιμιγνυμένων, συνεργησάντων εἰς τὴν τούτων δημιουργίαν. τὸν 2 αὐτὸν δὲ τοῖς Βορανοῖς τρόπον ποιήσασθαι τὸν ἔκπλουν οὐκ ἔγνωσαν, ὡς μακρὸν ὄντα καὶ δύσκο-

XXXIV.

QUum horum finitimi Scythæ adlatas ab eis opes conspexissent, & simile facinus audendi cupiditas eos incessisset: nauigia quidem ab eis parabantur, vtentibus ad eorum structuram, mancipiorum opera, quæ secum habebant, vel ceteroquin ipsis inopiæ causa semet adiungentium: sed ea ratione, qua Borani fuissent vsi, minime nauigationem instituen-

40. Inclusus Articulus & additus e Leuncl. & Pal. Sylb.

tuendam esse, tam longam tam difficilem perque vastata iam ante loca decreuerunt; sed hiemis exspectato tempore, Ponto Euxino ad sinistram relicto, pedestribus copiis per ipsa litora, prout fieri poterat, celeriter comitantibus, Istrum,[41] Tomos, Anchialum, ad dextram prætergressi, ad Phileatinam venere palude, quæ versus occidentem solstitialem Byzantii, Ponto adiacet. Cognito autem, eius lacus piscatores in adiacentibus lacui paludibus cum iis, quas haberent, nauibus abditos delitescere; interposita cautione perfecerunt, vt sese sisterent: quumque naues eorum copiis pedestribus suis onerassent, transire per id fretum, quod Byzantio Chalcedonique interiacet, ni-

λον, καὶ διὰ τόπων ἤδη 3 πεπορθημένων· ἀναμείναντες δὲ τὸν χειμῶνα, τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐν ἀριστερᾷ καταλιπόντες, τῆς πεζῆς δυνάμεως αὐτοῖς διὰ τῶν ἠιόνων κατὰ τὸ παρεῖκον συμπαραθεούσης, Ἴστρον καὶ Τομέα καὶ Αγχίαλον κατὰ τὸ δεξιὸν παραμείψαντες μέρος, ἐπὶ τὴν Φιλεατίναν ἔβησαν λίμνην, ἣ κατὰ δυσμὰς τροπὰς Βυζαντίου πρὸς τῷ Πόντῳ διάκειται. γνόντες δὲ τοὺς ταύτης ἁλιέας ἐν τοῖς 4 ἕλεσι τοῖς ἐπικειμένοις τῇ λίμνῃ μετὰ τῶν ὄντων αὐτοῖς πλοίων ἀποκρυβέντας, ὁμολογίᾳ παραστησάμενοι καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν ἐμβιβάσαντες, ἐπὶ τὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Χαλκηδόνος ἐχώρουν 5 διάβασιν. οὔσης δὲ φυλακῆς ἔν τε αὐτῇ Χαλκηδόνι καὶ μέχρι τοῦ ἱεροῦ τοῦ πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόν-

41. *Istrum, Tomos, Anchialum.* Oppida in Ponti Euxini litore Occidentali. Vid. *Strabo lib. 7.* De Tomis addatur noster c. 42. n. 1. huius libri.

πόντε, πολλῷ τοὺς ἐπὶ τὴν φυλακὴν ὑπερβαλλούσης, οἱ μὲν τῶν στρατιωτῶν ἀνεχώρησαν, ὑπαντῆσαι δῆθεν τῷ πεμφθέντι παρὰ βασιλέως ἡγεμόνι βουλόμενοι, οἱ δὲ εἰς τοσοῦτον κατέστησαν δέος, ὥστε ἅμα τῇ ἀκοῇ προτροπάδην φυγεῖν. οὗ δὴ 6 γενομένου, ἅμα τε ἐπεραιώθησαν οἱ βάρβαροι, καὶ Χαλκηδόνα μηδενὸς ἀνθισταμένου ἑλόντες, χρημάτων καὶ ὅπλων καὶ ἄλλης ὅτι πλείστης ἀποσκευῆς γεγόνασιν ἐγκρατεῖς.

tebantur. Erat non in ipſa modo Chalcedone præſidium, verum etiam ad fanum vſque diſpoſitum, quod ad oſtium Ponti ſitum eſt, longeque barbaros illud aduentantes viribus ſuperabat, ſed milites ipſi partim diſceſſere, quaſi qui occurrere duci ab imperatore miſſo vellent, partim tanta trepidatione correpti ſunt, vt ad primam rei famam citato curſu diffugerent. Quo facto, ſimul & transiecere barbari, & Chalcedone, nullo reſiſtente, capta, opibus & armis, aliaque ſupellectile copioſiſſima potiti ſunt.

Ἐπὶ δὲ τὴν Νικομήδειαν ἐχώρουν, μεγίστην οὖσαν καὶ εὐδαίμονα, διά τε πλοῦτον καὶ τὴν εἰς ἅπαντα εὐπορίαν, ὀνομαστοτάτην. ἐπεὶ δὲ 2 τῆς φήμης προκαταλαβούσης ἔφθασαν οἱ ταύτης οἰκήτορες ἀποδρᾶναι μετὰ τῶν χρημάτων, ὅσα τε οἷοί τε γεγόνασιν ἐπι-

Hinc Nicomediam contenderunt, vrbem maximam & fortunatam, opibusque ac rerum omnium copia celeberrimam. ſed licet præcepta fama ciues iam ante diffugiſſent cum opibus ſuis, quas auferre ſecum poterant; nihilo minus bar- XXXV

bari repertorum ab se copiam mirati, omni honore atque obseruantia Chrysogonum prosequebatur, qui iamdudum eis auctor fuerat, vt Nicomediam proficiscerentur. Quumque Nicæam, & Cium, & Apameam, & Prusam iisdem incursionibus vexassent, & in illis paria designassent; Cyzicum petiere. Verum quod Rhyndacus fluuius ex imbribus auctus ingentem aquarum vim volueret, transiectione frustra tentata, retro cesserunt: ac Nicomediam quidem & Nicæam, iniectis ignibus, succenderunt; spoliis vero in plaustra nauesque coniectis, domum cogitabant, hoc irruptioni secundæ fine imposito.

κομισάμενοι, τῶν μετὰ ταῦτα εὑρεθέντων οἱ βάρβαροι τὸ πλῆθος ἐθαύμαζον, διὰ δὲ τιμῆς πάσης καὶ θεραπείας Χρυσόγονον ἦγον, τὸν ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐκ πολλοῦ παρορμήσαντα. 3 ἐπιδημοῦντες δὲ Νικαίᾳ καὶ Κίῳ καὶ Ἀπαμείᾳ καὶ Προύσῃ, τὰ παραπλήσιά τε καὶ ἐν ταύταις πεποιηκότες, ἐπὶ τὴν 4 Κύζικον ὥρμησαν. τοῦ Ῥυνδάκου δὲ ποταμοῦ πολλοῦ ῥεύσαντος ἐκ τῶν γινομένων ὄμβρων, περαιωθῆναι τοῦτον ἀδυνατήσαντες, ἀνεχώρησαν ὀπίσω· καὶ τὴν μὲν Νικομήδειαν ἐνέπρησαν, καὶ 5 τὴν Νίκαιαν· ἁμάξαις δὲ καὶ πλοίοις ἐμβαλόντες τὰ λάφυρα, περὶ τῆς οἴκαδε ἐπανόδου διενοοῦντο, τοῦτο τῆς δευτέρας ἐφόδου ποιησάμενοι τέλος.

XXXVI. Valerianus, intellectis iis, quæ in Bithynia gererentur, ex diffidentia nemini ducum

Οὐαλεριανὸς δὲ πυθόμενος τὰ κατὰ τὴν Βιθυνίαν, στρατηγῶν μὲν οὐδενὶ τῶν κατ' αὐτῶν βαρ-

βαρβάρων ἄμυναν ὑπὸ ἀπιστίας ἐθάῤῥει καταπιστεῦσαι· Φήλικα δὲ 2 φυλάξοντα τὸ Βυζάντιον στείλας, αὐτὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἄχρι Καππαδοκίας ἐχώρει, καὶ τῇ παρόδῳ μόνον ἐπιτρίψας τὰς πόλεις, ὑπέστρεψεν εἰς τοὐπίσω. λοιμοῦ δὲ τοῖς στρατοπέδοις ἐμπεσόντος, 3 καὶ τὴν πλείω μοῖραν αὐτῶν διαφθείραντος, Σαπώρης ἐπιὼν τὴν ἑώαν, ἅπαντα κατεστρέφετο. Οὐαλεριανοῦ δὲ διά τε 4 μαλακίαν καὶ βίου χαυνότητα βοηθῆσαι μὲν εἰς ἔσχατον ἐλθοῦσι τοῖς πράγμασιν ἀπογνόντος, χρημάτων δὲ δόσει καταλῦσαι τὸν πόλεμον βουλομένου· τοὺς μὲν ἐπὶ τούτῳ 5 σταλέντας πρέσβεις ἀπράκτους ὁ Σαπώρης ἀπέπεμψεν, αὐτὸν δὲ ᾔτει τὸν βασιλέα περὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ νομιζομένων εἰς λόγους ἐλθεῖν. ὁ δὲ σὺν οὐδεμιᾷ 6

credere defenſionem illius contra barbaros audebat: ac Felice miſſo, qui Byzantium tueretur, ipſe ab Antiochia ad Cappadociam vſque progrediebatur, & tranſitu duntaxat attritis oppidis, pedem referebat. Quumque peſtis inuaſiſſet exercitus; eorumque maiorem partem abſumſiſſet; Sapores Orientem adgreſſus, exitio dabat omnia. Valerianus autem, qui propter mollitiem vitamque remiſſiorem de ſubleuandis ad extremum prolapſis rebus deſperaſſet, quum data pecunia bello finem imponere vellet, miſſos hoc nomine legatos Sapores ab ſe, rebus infectis, dimiſit; & vt Imperator ipſe de iis, quae ſibi duceret neceſſaria, ſecum in colloquium veniret, poſtulabat. Ille, nulla prudentia poſtula-

ſtulatis adſenſus, & inconſulto cum paucis ad Saporem profectus, quaſi de pace cum eo colloquuturus, ab hoſtibus ſubito comprehenditur: & in hac fortuna captiuus apud Perſas viuendi finem fecit, maximo dedecore nomini Romano apud poſteros relicto.

[42] φρενήσει καταινεύσας τοῖς αἰτουμένοις, ἀπερισκέπτως μεθ' ὀλίγων ἀφορμήσας ἐπὶ Σαπώρην, ὡς δὴ περὶ σπονδῶν αὐτῷ διαλεξόμενος, ἄφνω συλλαμβάνεται παρὰ τῶν 7 πολεμίων· καὶ ἐν αἰχμαλώτου τάξει καταστὰς, παρὰ Πέρσαις τὸν βίον ἀπέλιπε, μεγίστην αἰσχύνην ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα τῷ Ῥωμαίων ὀνόματι καταλελοιπώς.

XXXVII. QUum hic rerum per Orientem ſtatus eſſet, omnia velut deſtituta principe, confuſa pariter, & indefenſa iacebant. Et Scythæ coniunctis animis ex qualibet gente nationeque ſua in vnum congreſſi, parte quadam copiarum

ΟΝτων δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν ἑῴαν ἐν τούτοις, πάντα μὲν ἦν ἄναρχά τε 2 καὶ ἀβοήθητα. Σκύθαι δὲ ὁμογνωμονήσαντες καὶ ἐκ παντὸς ἔθνους τε καὶ γένους εἰς ἓν συνελθόντες, τήν τε Ἰλλυρίδα μοίρᾳ τινὶ σφῶν ἐλῄζοντο, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πόλεις ἐπόρ-

42. οὐδεμιᾷ φρενήσει, *nulla prudentia.* Trebellius Pollio c. 3. aliter: *Captus ductu cuiuſdam ſui ducis, cui ſummam omnium bellicarum rerum agendarum commiſerat, ſeu fraude, ſeu aduerſa fortuna in ea eſſet loca deductus, vbi nec vigor, nec diſciplina militaris, quin caperetur, quidquam valere potuit.* Sed noſtro plus fidei habendum eſſe, docet Caſauboni ad Pollionem nota, his verbis concepta: *Non ita Zoſimus: qui captum* (Valerianum) *magna ſua culpa & imprudentia ſcribit. eum lege.*

πόρθουν, μοίρα δὲ ἄλλη τὴν Ἰταλίαν καταλαβόντες, καὶ ἄχρι τῆς Ῥώμης ἐπῄεσαν. 3 Γαλλιηνοῦ δὲ τοῖς ἐπέκεινα τῶν Ἄλπεων τόποις ἐγκαρτεροῦντος, καὶ Γερμανικοῖς ἐνασχολουμένου πολέμοις, ἡ γερουσία τὴν Ῥώμην εἰς ἔσχατον ἐληλακυῖαν ὁρῶσα κακοῦ, τοὺς κατὰ ταύτην στρατιώτας ὁπλίσασα, δοῦσα δὲ ὅπλα καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου τοῖς ἐρρωμενεστέροις, στράτευμα πλήθει τοὺς βαρβάρους ὑπεραῖρον συνήγαγεν. 4 ὅπερ ὀρρωδήσαντες οἱ πολέμιοι, τὴν μὲν Ῥώμην ἀπέλιπον, τὴν δὲ Ἰταλίαν πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, ἐπελθόντες ἐκάκωσαν. 5 ἐν ἐσχάτῳ δὲ καὶ τῶν ἐν Ἰλλυριοῖς πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν Σκυθῶν ἐφόδου διακειμένων, καὶ πάσης τῆς ὑπὸ Ῥωμαίους ἀρχῆς ἐς τὸ μηκέτι λοιπὸν εἶναι σαλευομένης, λοιμὸς ἐπιβρίσας ταῖς πόλεσιν, οἷος οὔπω πρότερον ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ συνέ-

ſuarum in Illyricum prædatum exibant, & ciuitates eiuſdem vaſtabant; cum alia vero parte Italiam ingreſſi, ad ipſam vſque Romam perrexerunt. At Gallieno tranſalpinis in locis hærente, Germaniciſque bellis intento, ſenatus vrbem Romam in ſummum diſcrimen adductam videns, & milites, quotquot erant ad vrbem inſtruxit, & arma valentioribus ex plebe dedit, & hoc modo exercitum barbarico maiorem coegit, quem hoſtes veriti, Romam illi quidem relinquere, ſed Italiam, prope dixerim, vniuerſam peruagando adflixerunt. Itidem quum per Illyricum res ob Scytharum irruptionem in extremo verſarentur, & totum Romanis ſubiectum ſic quaſſaretur imperium, vt ab interitu prope iam abeſſet: tanta peſtis in ciuitatibus

bus exorta, quanta numquam prius vllo tempore exstiterat, calamitates a barbaris illatas leuiores reddidit: lue vero correptis hoc attulit commodi, beatos vti se ducerent, & captas vrbes ad solitudinem plane redactas.

βη, τὰς μὲν ὑπὸ τῶν βαρβάρων συμφορὰς μετριωτέρας ἀπέφηνε, τοῖς δὲ τῇ νόσῳ κατειλημμένοις εὐδαιμονίζειν ἑαυτοὺς ἐδίδου, καὶ τὰς ἑαλωκυίας ἤδη πόλεις, ἀνδρῶν παντάπασι γινομένας ἐρήμους.

XXXVIII. His rebus omnibus conturbatus Gallienus, Romam reuersus est, vt illato ab Scythis Italiæ bello remedium afferret. Quo tempore insurgentibus in eum *Cecrope* Mauro, *Aureolo* & *Antonino*, & aliis pluribus: ceteri propemodum omnes pœnas dederunt, solus Aureolus infesto erga imperatorem animo esse pergebat. Secundum hæc *Postumus* quoque, cui magisterium militum apud Celtas commissum fuerat, animum ad res nouas adiecit, sumtisque secum militibus, qui cum ipso defece-

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὁ Γαλλιηνὸς συνταραχθεὶς, εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανῄει, τὸν ὑπὸ Σκυθῶν ἐπαχθέντα τῇ Ἰταλίᾳ πόλεμον διαθήσων. ἐν τούτῳ δὲ ἐπαναστάντων αὐτῷ Κέκροπός τε τοῦ Μαυρουσίου, καὶ Αὐρεόλου, καὶ Ἀντωνίνου, καὶ ἑτέρων πλειόνων, οἱ μὲν ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες ὑπήχθησαν δίκῃ, Αὐρέολος δὲ ἀλλοτρίως πρὸς τὸν βασιλέα διετέλεσεν ἔχων. Ἐπεὶ δὲ καὶ Ποστοῦμος, ἀρχὴν ἐν Κελτοῖς στρατιωτῶν ἐμπεπιστευμένος, ἐς τὸ νεωτερίσαι προήχθη, τοὺς συναποστάντας αὐτῷ στρατιώτας ἀναλαβὼν, ἐπὶ τὴν Ἀγριππίναν ἤλαυνε, πόλιν

πόλιν ἐπικειμένην τῷ Ῥήνῳ μεγίστην. κἀνταῦθα 4 Σαλωνῖνον τὸν Γαλλιηνοῦ παῖδα ἐπολιόρκει. καὶ εἰ μὴ παραδοθείη, τῆς πολιορκίας οὐκ ἔφασκεν ἀποστήσεσθαι. τῶν δὲ στρα- 5 τιωτῶν ἀνάγκῃ τῆς πολιορκίας αὐτόν τε καὶ τὸν παραλαβόντα τὴν τούτου φυλακὴν ἐκ τοῦ πατρὸς Σιλβανὸν παραδόντων, ἀμφοτέρους ὁ Ποστοῦμος ἀνελὼν, αὐτὸς τὴν ἐν Κελτοῖς ἐπικράτειαν εἶχε.

rant, Agrippinam contendit, vrbem maximam ad Rhenum sitam, vbi Saloninum Gallieni filium obsedit, minatus obsidionem se minime soluturum, nisi deditus ille sibi fuisset. Militibus obsidionis necessitate compulsis, vt & ipsum, & ipsius custodiæ præfectum a patre Siluanum traderent; vtroque Postumus interfecto, rerum apud Celtas potitus est.

Τῶν δὲ Σκυθῶν τὴν Ἑλλάδα κάκιστα διαθέντων, καὶ τὰς Ἀθήνας αὐτὰς ἐκπολιορκησάντων, Γαλλιηνὸς μὲν ἐπὶ τὴν πρὸς τούτους μετῄει μάχην, ἤδη τὴν Θρᾴκην καταλαβόντας. τοῖς δὲ 2 περὶ τὴν ἑῴαν πράγμασιν οὖσιν ἐν ἀπογνώσει βοηθεῖν [43] Ὀδάναθον ἔταξεν, ἄνδρα Παλμυρηνὸν, καὶ ἐκ

XXXIX. Quum autem Scythæ Græciam grauissimis damnis adfecissent, ipsis etiam Athenis expugnatis; Gallienus manum cum eis, ad Thraciã vsq; iam progressis, conserturus accessit: desperatisque rebus Orientis opem ferre iussit *Odanathum*, municipem Palmyrenum, & inde

43. Ὀδάναθον, *Odanathum*. Casaubonus ad Treb. Poll. *Notum*, inquit, *imponat tironibus varia, apud Græcos præsertim, huius nominis scriptio. Ὀδάναθος, Ὀδενάθης, Ὀδένιθος, Ὀδαίναθος, Latine Odenatus, nuncupatur.*

inde vsque a maioribus suis eum honorem consecutum, qui concedi 3 ab imperatoribus solet. Is, vbi reliquis istic exercitibus copias suas, quam poterat maximas, admiscuisset; strenue Saporem adortus est, & cum alias vrbes imperio Persarum adsuetas, tum Nisibim ab Sapore captam, Persarumque rebus addictam, impetu in eam facto recepit & euertit. 4 Quumque non semel, sed iterum Ctesiphontem vsque processisset, Persas quidem intra munitiones suas compulsos occlusit, contentos, si liberûm, & vxorum, & suam salutem tueri possent: ipse res 5 vastatæ iam regionis, pro viribus, ex vsu suo constituit. Posteaquam hic Emisæ tum degens, & natalitiam quamdã celebritatem peragens,

προγόνων τῆς παρὰ τῶν βασιλέων ἀξιωθέντα τιμῆς. ὁ δὲ τοῖς αὐτόθι λελειμμένοις στρατοπέδοις δύναμιν ἀναμίξας ὅτι πλείστην οἰκείαν, ἐπεξῄει τῷ Σαπώρῃ κατὰ τὸ καρτερὸν, καὶ τάς τε πόλεις ἀνεκτοτάτας ἤδη παρὰ Περσῶν ἐχομένας, καὶ Νίσιβιν εἰλημμένην μὲν ὑπὸ Σαπώρου, τὰ Περσῶν δὲ φρονοῦσαν, ἑλὼν ἐξ ἐφόδου, κατέσκαψεν. ἐπεξελθὼν δὲ μέχρι Κτησιφῶντος αὐτῆς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δεύτερον, Πέρσας μὲν τοῖς οἰκείοις ἐναπέκλεισεν, ἀγαπῶντας εἰ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ ἑαυτοὺς περισώσαιεν, αὐτὸς καὶ τὰ περὶ τὴν ἤδη πεπορθημένην χώραν, ὡς οἷός τε ἦν, εὖ διετίθει. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν Ἔμισαν, καί τινα γενέθλιον ἄγων ἑορτὴν ἐξ ἐπιβουλῆς ἀνῃρέθη, τῶν ἐκεῖσε πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται Ζηνοβία, συνοικοῦσα

μὲν

μὲν Ὀδανάθῳ, φρονήματι δὲ ἀνδρείῳ χρωμένη, καὶ διὰ τῶν ἐκείνῳ συνόντων τὴν ἴσην εἰσφέρουσα τοῖς πράγμασιν ἐπιμέλειαν.

ex [44] insidiis interemtus est: rerum isthic in se curam *Zenobia* suscepit, Odanathi quidem illa coniux, sed animo virili prædita, quæ opera familiarium mariti, parem diligentiam rebus gerendis adhibebat.

XL.

Οὔσης δὴ τοιαύτης τῆς ἀμφὶ τὴν ἀνατολὴν καταστάσεως, ἀγγέλλεται Γαλλιηνῷ τῷ πρὸς Σκύθας ἐγκαρτεροῦντι πολέμῳ, τὸν τῆς ἵππου πάσης ἡγούμενον Αὐρέολον, ἐν Μεδιολάνῳ τῇ πόλει τὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν πάροδον Ποστούμου προστεταγμένον παραφυλάττειν, εἰς τὸ νεωτερίζειν τετράφθαι, καὶ μνᾶσθαι τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν ἑαυτῷ. συνταραχθεὶς δὲ πρὸς τοῦτο,

Quum hic status orientis esset, Gallieno bellum Scythicum vrgenti nuncius adfertur, *Aureolum*, ducem omnium copiarum equestrium, qui ad vrbem Mediolanum Postumi transitum in Italiam obseruare iussus fuerat, res nouas moliri, & imperii summam sibi polliceri. Ad eius rei famam conturbatus, 2 statim ad iter Italicum semet accingit: relicto

E cum

44 *ex insidiis.* Trebellius Pollio in Odenatho: *a consobrino suo Mæonio, qui & ipse imperium sumserat, interemtus est* (Odenathus) *cum filio suo Herode, qui & ipse post reditum e Perside cum patre imperator est appellatus.* Zonaras aliter paullo: ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀδελφόπαιδος ἀνῃρέθη, *a fratris filio*, non consobrino, *interfectus est*: etiam caussam aliam adducit, ex venationum æmulatione, non imperii, natam. Casaubonus ad Pollionis Mæonium, Zonaræ potius, quam Pollioni, subscribit.

cum imperio belli Scythici conficiendi caussa *Marciano*, viro bellicis rebus exercitatissimo: quo bellum hoc feliciter administrante, Gallienus iter Italicum persequens, in huiusmodi insidias incidit. *Heraclianus*, præfectus prætorio, socium consilii Claudium nactus, qui secundum imperatorem administrationi rerum præesse videbatur, necem Gallieno molitur. Quumque reperisset hominem ad perpetranda eiusmodi expeditissimum, qui alæ Dalmatarum præfectus erat; rem ei perficiendam committit. Adstans ille cœnanti Gallieno, quum exploratorem quemdam nunciasse dixisset, Aureolum cum copiis suis accedere; hominem verbis huiusmodi terruit. Quapropter arma poscens, & equum insiliens, signum militibus

παραχρῆμα τῆς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ὁδοιπορίας εἴχετο, τὴν στρατηγίαν τοῦ πρὸς Σκύθας πολέμου Μαρκιανῷ παραδοὺς, ἀνδρὶ τὰ πολέμια σφόδρα ἐξησκημένῳ. 3 τούτου δὲ τὸν πόλεμον εὖ διαθέντος, Γαλλιηνὸς ἐχόμενος τῆς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ὁδοῦ, εἰς τοιάνδε ἐπιβουλὴν ἐμπίπτει. 4 Ἡρακλιανὸς, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, κοινωνὸν τῆς σκέψεως λαβὼν Κλαύδιον, ὃς μετὰ βασιλέα τῶν ὅλων ἐπιτροπεύειν ἐδόκει, θάνατον ἐπιβουλεύει Γαλλιηνῷ. 5 ἄνδρα δὲ εὑρὼν εἰς τὰ τοιαῦτα προχειρότατον, ὅστις τῶν Δαλματῶν ἦρχεν ἴλης, ἐγχειρίζει 6 τούτῳ τὴν πρᾶξιν. ὁ δὲ ἐπιστὰς τῷ Γαλλιηνῷ δειπνοποιουμένῳ, καὶ φήσας ἀγγεῖλαί τινα τῶν κατασκόπων, ὡς Αὐρίολος ἅμα τῇ σὺν αὐτῷ δυνάμει προσάγει, τοῖς τοιούτοις ἐπτόησε λόγοις. 7 ὅπλα τε οὖν ᾔτει, καὶ ἅμα θορὼν ἐς τὸν ἵππον, σύνθημα τοῖς στρατιώταις

ἐδί-

ἐκέλευε μετὰ τῶν ὅπλων ἀκολουθεῖν. καὶ οὐδὲ τοὺς δορυφοροῦντας ἐκδεξάμενος ἤλαυνε. γυμνὸν οὖν 8 ὁ ἰλάρχης θεασάμενος, ἀποσφάττει.

dabat, vt se cum armis sequerentur: ac, ne corporis quidem stipatoribus exspectatis, abequitabat. Itaque præfectus alæ nudum conspicatus interficit.

XLI.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν κελευσθέντων ἡγουμένων ἡσυχασάντων, Κλαύδιος τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, καὶ πρότερον τῆς κοινῆς ψήφου ταύτην δούσης αὐτῷ. Αὐρέολος ἐπὶ χρόνον 2 συχνὸν ἔξω τῆς Γαλλιηνοῦ καταστήσας ἑαυτὸν ἐξουσίας, ἐπεκηρυκεύετο τε παραχρῆμα πρὸς Κλαύδιον, καὶ παραδοὺς ἑαυτὸν, ὑπὸ τῶν περὶ τὸν βασιλέα στρατιωτῶν ἀναιρεῖται, τῇ διὰ τὴν ἀπόστασιν ἐχομένων ὀργῇ.

QVum milites ducum iussu tranquilli essent, CLAVDIVS imperium consequitur, quod antea quoque communi suffragio datum ei fuerat. Aureolus, qui satis longo tempore se fuerat tutatus, quo minus in Gallieni potestatem veniret, statim de pace legatos ad Claudium mittebat: quumque se dedisset, a militibus, qui propter imperatorem erant, interficitur, quod conceptam in illum, ex caussa defectionis, iram necdum deposuissent.

XLII.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον Σκυθῶν οἱ περιλειφθέντες, ἐκ τῶν προλαβουσῶν ἐπαρθέντες ἐφόδων, Ἐρούλους καὶ Πεύ-

HOc tempore, quotquot erant Scythæ superstites, animis propter expeditiones adhuc susceptas elati, adiun-

iunctis sibi Herulis, Peucis, & Gotthis, collectique propter Tyram fluuium, in Pontum semet exonerantem, sexies mille nauibus exstructis, & trecentis ac viginti millibus hominum in eas impositis, nauigatione per Pontum instituta, Tomis, munito moenibus oppido tentato, reiecti sunt. Progressi vero, & Marcianopolim delati, quae Mysiae ciuitas est, ac ne illa quidem potiti, vento vsi prospero, nauigabant vlterius. Vbi Propontidis angustias attigissent, quod ea multitudo nauium celeritatem fluxus ferre non posset, naues inter se collidebantur, & nullo ferebantur ordine lembi, quum gubernatores ipsi clauos e ma-

κας καὶ Γότθους προσλαβόντες, καὶ περὶ τὸν Τύραν ποταμὸν ἀθροισθέντες, ὃς εἰς τὸν Πόντον εἰσβάλλει, ναυπηγησάμενοι πλοῖα ἑξακισχίλια, καὶ τούτοις ἐμβιβάσαντες δύο καὶ τριάκοντα μυριάδας, ἄραντες διὰ τοῦ Πόντου, Τόμοις τειχήρει πόλει προσβαλόντες ἀπεκρούσθησαν. 2 προελθόντες δὲ, καὶ ἐπὶ Μαρκιανοῦ [45] πόλιν, ἣ Μυσίας ἐστὶν, ἀναβάντες, καὶ ταύτης διαμαρτόντες, ἔπλεον ἐπὶ τὸ πρόσω, κατὰ πρύμναν τὸν ἄνεμον ἔχοντες. 3 ἐπεὶ δὲ τὰ στενὰ τῆς Προποντίδος κατέλαβον, τότε δὴ τῶν νεῶν τὸ πλῆθος ἐνεγκεῖν τὴν τοῦ ῥοῦ ταχύτητα μὴ δυναμένων, ἀλλήλοις τε τὰ πλοῖα προσέπιπτε, καὶ ἐφέρετο τὰ σκάφη σὺν οὐδενὶ κόσμῳ, τῶν κυβερνητῶν μεθιέντων τοὺς οἴακας.

45. *Μαρκιανοῦ πόλιν.* Scripturam Zosimi laudat Casaubonus ad Trebellii Claudium c. 9. Dubites vero, si Ammiani Marcellini verba lib. 27. c. 9. expendes: *Dein Mysia* (Moesia, & quidem Inferior) *Vbi Marcianopolis est, a sorore Traiani principis ita cognominata.*

και. ὥστε τὰς μὲν καταδῦναι, τὰς δὲ αὐτάνδρους, τὰς δὲ τῶν ἀνδρῶν ἐρήμους ὀκεῖλαι, πλήθους πολλοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ πλοίων ἀπολομένου.

4 nibus dimisissent; adeo quidem, vt partim demergerentur, partim cum hominibus ipsis, partim vacuæ litoribus adpellerent, magna tum hominum, tum nauigiorum multitudine pereunte.

Διά τοι τοῦτο τοῦ μὲν στενοῦ τῆς Προποντίδος ὑπανεχώρουν οἱ βάρβαροι, τὴν δὲ ἐπὶ Κύζικον ἔπλεον. ἄπρακτοι δὲ διεκπεσόντες, καὶ παραπλεύσαντες τὸν Ἑλλήσποντον, ἄχρι τε τοῦ Ἄθω παρενεχθέντες, κἀκεῖσε τῶν πλοίων ἐπιμέλειαν ποιησάμενοι, Κασσάνδρειαν καὶ Θεσσαλονίκην ἐπολιόρκουν. μηχανὰς δὲ τοῖς τείχεσι προσαγαγόντες, καὶ παρὰ βραχὺ τοῦ ταύτας ἑλεῖν ἐλθόντες, ἐπειδὴ τὸν βασιλέα προσιόντα ἐπύθοντο, εἰς τὴν μεσόγειαν ἀναβάντες, τὰ περὶ Δόβηρον καὶ [46] Πελαγονίαν ἐληΐζοντο πάντα χωρία. ἐς ἃ δὴ τετρακι-

XLIII

PRopter hanc caussam a Propontidis angustiis barbari recedebant, Cyzicum versus nauigantes. Quumque rebus infectis dilapsi fuissent, Hellespontum nauigiis præteriissent, & ad montem Atho delati, naues ibi suas refecissent; Cassandriam & Thessalonicam obsidebant, machinisq; mœnibus admotis, parum aberat, quin eas caperent. Sed quod Imperatorem aduentare cum copiis inaudierant, petitis superioribus locis mediterraneis, omnem propter 4 Doberum & Pelagoniam

46. Πελαγονίαν. Pelagonia pars Macedoniæ. Vid. *Strabo lib. 7. extr.*

am agrum prædis agendis infestabant: quo in agro, tribus hominum millibus amissis, quum in equitatum Dalmatarum incidissent; cum reliquis aduersus imperatoris copias dimicarunt. Occepto prœlio, quum ab vtraque parte multi cecidissent, Romani quidem in fugam se coniiciebant, sed per itinera nullis hominum tricta vestigiis eosdem ex improuiso adorti, quinquaginta millia barbarorum ceciderunt. Quædam Scytharum pars Thessaliam Græciamque circumuecta, passim ea loca populabatur: quæ quum aggredi oppida propterea non posset, quod ea muris alioque necessario præsidio se iam antea diligenter communiuissent; homines in agris repertos abducebat.

λίας ἀποβαλόντες, εἰς τὴν τῶν Δαλματῶν ἵππον ἐμπεπτωκότες, τοῖς λειπομένοις πρὸς τὴν οὖσαν ἅμα τῷ βασιλεῖ διηγωνίζοντο δύναμιν. μάχης δὲ γινομένης, ἐξ ἑκατέρου τε μέρους 47. πεσόντων, ἐτρέποντο μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, διὰ δὲ ἀτρίπτων αὐτοῖς ὁδῶν ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσόντες, πέντε τῶν βαρβάρων μυριάδας διέφθειραν. 6 μοῖρα δὲ τῶν Σκυθῶν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα περιπλεύσασα, τοὺς ταύτῃ τόπους ἐλῄζετο, πόλεσι μὲν ἐπιέναι μὴ δυναμένη, τῷ φθῆναι ταύτας τειχῶν τε καὶ τῆς ἄλλης ἀσφαλείας φροντίδα ποιήσασθαι· τοὺς δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς εὑρισκομένους ἀπάγουσα.

XLIV Itaque dum Scythæ dispersi vagarentur in hunc, quem diximus,

Τῶν Σκυθῶν τοίνυν ὡς διεξῆλθεν, ἐσκεδασμένων, καὶ τὸ πολὺ μέρος

47. πεσόντων. Videtur deesse πολλῶν ante πεσόντων. Steph.

μέρος ἀποβαλόντων, μειζόνων ἐφιεμένη ἡ Ζηνοβία πραγμάτων, Ζάβδαν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐκπέμπει, Τιμαγένους ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὴν ἀρχὴν τῆς Αἰγύπτου Παλμυρηνοῖς καταπραττομένου. 2 συναχθέντος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐκ Παλμυρηνῶν καὶ Σύρων καὶ βαρβάρων ἐς ἑπτὰ μυριάδας, καὶ Αἰγυπτίων τε πέντε μυριάσιν ἀντιπαραταξαμένων, μάχης καρτερᾶς γενομένης περιῆσαν οἱ Παλμυρηνοὶ παρὰ πολὺ τοῦ πολέμου, καὶ φρουρὰν ἐγκαταστήσαντες πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, ἀνεχώρησαν. 3 Πρόβος δὲ καθῆραι τῶν καταποντιστῶν τὴν θάλατταν ἐκ βασιλέως ταχθεὶς, ἐπειδὴ τὴν Αἴγυπτον ἔγνω παρὰ Παλμυρηνῶν ἐχομένην, ἅμα τῇ σὺν αὐτῷ δυνάμει καὶ Αἰγυπτίων, ὅσοι μὴ τὰ Παλμυρηνῶν φρονοῦντες ἔτυχον, ἐπιθέμενος, τὴν μὲν φρουρὰν ἐξέβαλεν αὖθις δὲ Παλμυρηνῶν ἐπιστρατευσάντων, 4

modum, magno suorum amisso numero: maiora quædam adpetens *Zenobia*, Zabdam in Ægyptum mittit, quod Ægyptius quidam Timagenes Palmyrenis Ægypti dominatum tradere conaretur. Coacto de Palmyrenis, & Syris, & barbaris, exercitu ad septuaginta vsque millia; prodierunt in aciem aduersus hos, Ægyptiorum ad quinquaginta millia: quos inter vtrimque acri commisso prœlio, Palmyreni longe hoc bello superiores, exstiterũt, & imposito quinque millium præsidio, pedem retulerunt. Probus, cui datum erat ab imperatore negotium maris a piratis repurgandi, posteaquam teneri a Palmyrenis Ægyptum cognouisset: cum copiis suis, & Ægyptiorum, quotquot alieni a Palmyrenorum partibus erant, hostes adgres-

gressus, præsidium eiecit. Sed quum Palmyreni denuo cum exercitu venissent, itidemque Probus Ægyptias Africanasque copias coëgisset: victoria quidem Ægyptii potiebantur, & Ægypti finibus Palmyrenos exigebant: verum quod Probus montem Babyloni vicinum occupasset, & hostes ibidem a transitu in Syriam excluderet; Timagenes, velut eorum locorum peritus, cum duobus Palmyrenorum millibus eius montis occupato vertice, nihil tale cogitantes Ægyptios adortus cecidit: quos inter & Probus interceptus, ipse sibi manus attulit.

συναγαγόντος δὲ καὶ Πρόβου στρατόπεδον Αἰγυπτίων τε καὶ Λιβύων, ὑπέρτεροι μὲν ἦσαν Αἰγύπτιοι, καὶ τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου Παλμυρηνοὺς ἤλαυνον· 5 Πρόβου δὲ τὸ πρὸς τῇ [48] Βαβυλῶνι καταλαβόντος ὄρος, καὶ ταύτῃ τὴν ἐπὶ Συρίαν τῶν πολεμίων πάροδον ἀποκλείοντος, Τιμαγένης, ἅτε δὴ ἴδρις τῶν τόπων, ἅμα δισχιλίοις Παλμυρηνῶν τὴν ἄκραν τοῦ ὄρους καταλαβὼν, ἀδοκήτοις ἐπιστὰς τοῖς Αἰγυπτίοις διέφθειρεν· ἐν οἷς καὶ ὁ Πρόβος ἁλοὺς, ἑαυτὸν ἀποσφάττει.

XLV Ægypto Palmyrenorum in potestatem redacta, quotquot ex pugna Claudii &

Τῆς Αἰγύπτου τοίνυν ὑπὸ Παλμυρηνοῖς γενομένης, οἱ ἐκ τῆς ἐν Ναϊσσῷ Κλαυδίου καὶ Σκυ-

θῶν

48. τῇ Βαβυλῶνι, *Babyloni* Ægyptiæ. Strabo lib. 17. de Ægypto: Βαβυλὼν φρούριον ἐρυμνὸν, ἀποστάντων ἐνταῦθα Βαβυλωνίων τινῶν. i. e. *Babylon castellum natura munitum, a Babyloniis quibusdam, huc secedentibus, conditum.*

ζων μάχης περιλειφθέντες, περιβαλλόμενοι τὰς ἁμάξας, ὡς ἐπὶ Μακεδονίαν ἐχώρουν· στενῶς δὲ 2 τῶν ἐπιτηδείων λιμῷ πιεζόμενοι διεφθείροντο αὐτοί τε καὶ [50] [τὰ] ὑποζύγια, προσάγουσι δὲ αὐ- 3 τοῖς ἡ Ῥωμαίων ἵππος ὑπαντιάσασα, πολλούς τε ἀνελοῦσα, τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τὸν Αἷμον ἀπέστρεψε. κυκλωθέντες δὲ τοῖς Ῥω- 4 μαίων στρατοπέδοις, οὐκ ὀλίγους ἀπέβαλον. ἐπεὶ δὲ διαστάντων πρὸς ἑαυτοὺς πεζῶν τε καὶ ἱππέων, ἐδόκει βασιλεῖ τοὺς πεζοὺς τοῖς βαρβάροις διαμαχέσασθαι, καρτερᾶς γενομένης μάχης ἐτρέποντο Ῥωμαῖοι· καὶ ἀν- 5 αιρεθέντων οὐκ ὀλίγων, ἡ ἵππος ἐπιφανεῖσα μετρίαν αὐτοῖς τὴν τοῦ πταίσματος πεποίηκεν αἴσθησιν.	Scytharum, ad [49] Naissum pugnata, superstites erant barbari, curribus sese munientes, in Macedoniam contendebant. Sed quod ob inopiam commeatus fame premerentur, tam ipsi, quam eorum iumenta peribant. Progredientibus autem iis Romanorum equestres occurrere copiæ, cæsisque plurimis, reliquos ad Hæmum se conuertere coëgeruut. Ibi Romanis ab exercitibus circumdati, non paucos ex suis amiserunt. Posteaquam vero, diffidentibus inter se peditibus & equitibus, visum imperatori fuit, vt pedites aduersus barbaros dimicarent, acri exorto prœlio, terga Romani dabant:

quorum iam non paucis interemtis, equitatus aduentu factum est, vt modicum ex admisso delicto detrimentum sentiretur.

E 5 Scy-

49. *ad Naissum.* Iornandes de Reb. Getic. c. 56. Naissum *primam Vrbem Illyrici* vocat.

50. inclusus Articulus consilio Sylburgii additus.

LXVI. Scythis longius digressis, & Romanis eos persequentibus; qui Cretam & Rhodum circumuecti nauibus erant barbari, nulla re memorabili gesta, recesserunt. Quumque pestilens lues cunctos inuasisset, partim in Thracia, partim Macedonia perierunt. Quotquot autem incolumes euasere, vel legionibus Romanis adscripti sunt, vel terram colendam nacti, totos agriculturæ se dediderunt. Sed quod in Romanos quoque pestis sæuire cœpisset, cum alii complures in exercitu mortui sunt, tum etiam Claudius viuendi finem fecit, vir omni genere virtutum ornatus, & qui magnum sui desiderium subditorum animis inditum reliquit.

Πρόσω δὲ τῶν Σκυθῶν ἐλασάντων, καὶ Ῥωμαίων αὐτοῖς ἐπακολουθούντων, οἱ Κρήτην καὶ Ῥόδον περιπλεύσαντες βάρβαροι, πράξαντες οὐδὲν ἀφηγήσεως ἄξιον, ἀνεχώρησαν. λοιμοῦ δὲ καταχόντος ἅπαντας αὐτούς, οἱ μὲν κατὰ Θρᾴκην, οἱ δὲ κατὰ Μακεδονίαν ἐφθάρησαν. 3 ὅσοι δὲ διεσώθησαν, ἢ τάγμασι Ῥωμαίων [3] συνηριθμήθησαν, ἢ γῆν λαβόντες εἰς γεωργίαν, ταύτῃ προσεκαρτέρησαν. 4 Ἁψαμένου δὲ τοῦ λοιμοῦ καὶ Ῥωμαίων, ἀπέθανον μὲν πολλοὶ τοῦ στρατεύματος, τελευτᾷ δὲ καὶ Κλαύδιος, ἐν πάσαις διαπρέψας ταῖς ἀρεταῖς, καὶ πολὺν ἑαυτοῦ πόθον τοῖς ὑπηκόοις ἐναποθέμενος.

XLVII.

QVINTILLVS inde, Claudii frater, dictus est imperator: qui

Κυντίλλος δέ, ὃς ἀδελφὸς ἦν Κλαυδίου, βασιλέως ἀναῤῥηθεὶς,

ὀλί-

[3] συνηριθμήθησαν. Ita Sylb. corrigi voluit editum συνηρίθμησαν.

ὀλίγους τοῦ βιώσαντος ª μῆνας, καὶ μνήμης οὐδὲν ἄξιον πεπραχότος, Αὐρηλιανὸς εἰς τὸν βασίλειον ἀναβιβάζεται θρόνον· Κυντίλλου, καθά[2] τινας τῶν λογοποιῶν, ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων συμβουλευθέντος, ἅμα τῷ γνῶναι τὴν βασιλείαν Αὐρηλιανῷ παραδεδομένην, ἑαυτὸν ὑπεξαγαγεῖν, καὶ ἑκόντα τῆς ἀρχῆς ἀποστῆναι τῷ πολλῷ κρείττονι. ἃ δὴ καὶ πεποιηκέ-[3]ναι λέγεται, τῶν ἰατρῶν τινος φλέβα τεμόντος αὐτῷ, καὶ ἐνδόντος ῥεῦσαι τὸ αἷμα, μέχρις ἄνυδρος ἐγένετο.

vbi perpaucos menses vixisset, & nihil memoria dignum gessisset, AVRELIANVS ad regium solium euehitur. quum quidem (veluti scriptores historiarum aliqui tradunt) Quintillo necessarii sui fuissent auctores, simulatque cognitum esset Aureliano delatum imperium, vt mortem sibi consciceret, ac multo se meliori, sponte sua de imperio cederet. quod & fecisse perhibetur, a medico quodam vena secta, continuatoque fluxu sanguinis, donec exaruisset.

XLVIII.

Αὐρηλιανὸς δὲ κρατυνάμενος τὴν ἀρ-

AVrelianus autem, confirmato imperio,

ª. ὀλίγους μῆνας, *perpaucos menses.* Zonaras: ἑπτακαίδεκα μόνας ἡμέρας ὀνειρώξας ὥσπερ τὴν αὐταρχίαν, *per XVII duntaxat dies, quasi somniato imperio.* Etiam Trebellius Pollio in Claudio c. 12. *Quintillus ob breuitatem temporis nihil dignum imperio gerere potuit. Nam septima decima die, quod se grauem & serium contra milites ostenderat, ac verum principem pollicebatur; eo genere, quo Galba, quo Pertinax, interemtus est.* Ad quæ verba Salmasius: *De morte Quintilli variæ opiniones fuere, vt ex Zosimo discimus.*

rio, quum Roma mouisset, Aquileiam contendit, & inde Pannonicas ad nationes accessit, quas a Scythis inuadi cognouerat. Quumque 2 misisset ad eos exploratores, qui nunciarent, vt annonas & iumenta, & quidquid aliud hostibus vsui futurum esset, in oppida conueherent: hac ratione famem, quæ hostes vrgebat, augere 3 cogitabat. Posteaquam barbari flumen transiecissent, & in Pannonia prœlio ancipiti dimicatum esset; nox interueniens victoriam, vtrisque 4 dubiam reddidit. Eadem nocte barbari, transmisso flumine, simul ac illuxisset, de pace, legatis missis, agebant.

χὴν, καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης ἐλάσας, ἐπὶ τὴν Ἀκυλήϊαν ἐχώρει. κἀκεῖθεν ἐπὶ τὰ Παιώνων ἔθνη, τούτοις τοὺς Σκύθας μαθὼν ἐπιθέσθαι. πέμψας δὲ σκοποὺς ἀπαγγέλλοντας εἰσαγαγεῖν εἰς τὰς πόλεις σιτία καὶ ζῶα, καὶ πᾶν ὅ,τι οὖν τοὺς ἐναντίους ἔμελλεν ὠφελήσειν, ταύτῃ τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς λιμὸν αὔξειν διενοεῖτο. περαιωθέντων δὲ τῶν βαρβάρων, καὶ μάχης ἐν τῇ Παιωνίᾳ γενομένης ἰσοπαλοῦς, νὺξ ἐπιγενομένη τὴν νίκην ἀμφήριστον ἀμφοτέροις πεποίηκεν. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τὸν ποταμὸν οἱ βάρβαροι διαβάντες, ἅμα ἡμέρᾳ περὶ σπονδῶν ἐπεκηρυκεύοντο.

XLIX

IMperator, intellecto, Alamannos cum finitimis sibi nationibus Italiam incursionibus vexare decreuisse, non abre de Roma vicinis-

Πυθόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς Ἀλαμανοὶ καὶ τὰ πρόσοικα τούτοις ἔθνη γνώμην ποιοῦνται τὴν Ἰταλίαν ἐπιδραμεῖν, ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ καὶ τοῖς περὶ ταύ-

ταύτην τόποις εἰκότως πλέον πεφροντικώς, ἱκανὴν τῇ Παιωνίᾳ καταλιπὼν ἐπικουρίαν, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐτράπη. 2 καὶ καταστὰς ἐς μάχην ἐν ταῖς περὶ τὸν [53] Ἴστρον ἐσχατιαῖς, πολλὰς τῶν βαρβάρων ἀπώλεσε μυριάδας. ἐν τούτῳ καὶ τὰ περὶ τὴν Ῥώμην ἐπράχθη, τινῶν ἀπὸ τῆς γερουσίας, ὡς ἐπιβουλῇ κατὰ τοῦ βασιλέως κοινωνησάντων, εἰς εὐθύνας ἠγμένων, καὶ θανάτῳ ζημιωθέντων. 3 ἐτειχίσθη δὲ τότε ἡ Ῥώμη, πρότερον [54] ἀτείχιστος οὖσα. καὶ λαβὸν τὴν ἀρχὴν ἐξ Αὐρηλιανοῦ, συνεπληρώθη βασιλεύοντος Πρόβου τὸ τεῖχος. 4 Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον εἰς ὑπόνοιαν ἦλθε νεωτερισμοῦ

que vrbi locis magis solicitus, satis magno Pannoniæ relicto præsidio, versus Italiam perrexit, & in extremis ad Istrum partibus conserto prœlio multa barbarorum millia deleuit. Interim & Romæ quædam gesta sunt, vbi quidam ex senatu velut insidiarum principi structarum participes, accusati fuerunt, & morte multati. Tunc & Roma muris cincta est, quibus antea carebat, eaque res ab Aureliano cœpta, Probo imperante perfecta fuit. Eodem tempore venerunt in suspicionem rerum nouarum *Epitimius*, & *Vrbanus*, & *Domitianus*: statim

53. περὶ τὸν Ἴστρον; *ad Istrum.* Qui Pannonia relicta versus Italiam progressus prœlium commisit ad Istrum? ἀγνοῶ γράφων. *Histriam* scripsit vel intellexit Zosimus.

54. ἀτείχιστος πρότερον. Murisne caruit ante Aurelianum Roma? mollius Vopiscus in hoc Imperatore c. 21. *muros Vrbis Romæ dilatauit: nec tamen pomœrio addidit*, hoc est, Salmasio interprete: muros dilatauit, & validiores munitioresque reddidit. Sic enim Eutropius 9, 9. 9. *Vrbem Romam muris firmioribus cinxit.* Chronicon vetus: ἤρξατο τὰ τείχη Ῥώμης ἀνανεοῦν· ἦν γὰρ τῷ χρόνῳ φθαρέντα. Vid. Scalig. ad Euseb.

statimque deprehensi, poenas dederunt.

[55] Ἐπιτήμιός τε καὶ Οὐερβανὸς καὶ Δομετιανός. καὶ παραχρῆμα τιμωρίαν ὑπέσχον ἁλόντες.

L. Rebus per Italiam & Panoniã in hunc modum administratis, expeditionem contra Palmyrenos imperator suscipere cogitabat, qui iam in potestate sua nationes Ægyptias; & vniuersum orientem, vsque ad Ancyram Galatiæ, tenebant: ipsamque porro Bithyniam, Chalcedonem vsque, sibi vindicare voluerant; nisi gentes illæ, fama traditi Aureliano imperii ad se perlata, Palmyrenorum dominatum excussissent. Itaque principe cum exercitu progresso, Ancyra Romanorum in ditionem venit, & Tyana, & vrbes deinceps omnes Antiochiam vsque: in qua vrbe reperta Zenobia, magnis instructa copiis; & ipse

Διῳκημένων δὲ ὧδε τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Παιωνίαν, ὁ βασιλεὺς στρατείαν ἐπὶ Παλμυρηνοὺς ἄγειν διενοεῖτο, κρατοῦντας ἤδη τῶν τε Αἰγυπτιακῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἑῴας ἁπάσης, καὶ μέχρις Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας. 2 ἐθελήσαντας δὲ καὶ Βιθυνίας μέχρι Χαλκηδόνος ἀντιλαβέσθαι, εἰ μὴ βεβασιλευκέναι γνόντες Αὐρηλιανὸν, τὴν Παλμυρηνῶν ἀπεσείσαντο προστασίαν. ἐλάσαντος τοίνυν ἅμα στρατῷ τοῦ βασιλέως, Ἀγκύρα τε προσετίθετο τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, καὶ Τύανα μετὰ ταύτην, καὶ ἑξῆς ἅπασαι μέχρις Ἀντιοχείας. 3 ἐν ᾗ Ζηνοβίαν εὑρὼν ἅμα στρατῷ πολλῷ παρεσκευασμένην, εἰκότως ἐς μάχην ἀπήντα καὶ αὐτὸς εὐτρεπής. 4 ὁρῶν δὲ τοὺς Παλμυρηνῶν ἱππέας ὁπλι-

σμ

[55] Ἐπιτήμιος. Septimium vocat Victoris epitoma.

οἷα βαρείᾳ καὶ ἀσφαλεῖ τεθαρρηκότας, καὶ ἅμα πείρᾳ τῇ περὶ τὴν ἱππασίαν πολὺ τῶν σφετέρων προέχοντας, τοὺς μὲν πεζοὺς πέραν που τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ διεχώρισε, σύνθημα δὲ τοῖς Ῥωμαίων ἱππεῦσι δέδωκε, μὴ ἐκ τοῦ εὐθέος ἀκμῆ τῇ Παλμυρηνῶν ἵππῳ συνάψαι, δεξαμένους δὲ τὴν αὐτῶν ἔφοδον, ἐς φυγὴν δοκεῖν τρέπεσθαι· 5 καὶ τοῦτο ποιεῖν ἄχρις ἂν ἴδωσιν αὐτούς τε καὶ τοὺς ἵππους ὑπὸ τοῦ καύματος ἅμα καὶ τῆς τῶν ὅπλων βαρύτητος πρὸς τὴν δίωξιν ἀπειπόντας. 6 οὗ δὴ γινομένου, καὶ τῶν βασιλέως ἱππέων τὸ παράγγελμα φυλαξάντων, ἐπειδὴ τοὺς ἐναντίους ἐθεάσαντο παρειμένους ἤδη, καὶ τοῖς ἵπποις κεκμηκόσιν ἀκινήτους τοὺς ἐπικειμένους, ἀναλαβόντες τοὺς ἵππους ἐπῄεσαν, καὶ αὐτομάτως τῶν ἵππων ἐκπίπτοντας συνεπάτουν. 7 φόνος οὖν ἦν συμμιγής, τῶν μὲν

paratus ad pugnam, ceu par erat, occurrit. Videns autem Palmyrenos equites armatura graui eademque tuta fretos, equitandi quoque peritia longe suos excellere; pedites trans Orontem fluuium alicubi separatim constituit, & Romanis equitibus ex composito præcepit, ne recta cum recenti & viribus integro Palmyrenorum equitatu manum consererent, sed exspectato illius impressione, fugam se capessere simularent, idque tantisper facerent, donec & ipsos & equos, ob æstum pariter & grauitatem armorum, a persequendo desistere cernerent. Hoc quum factum esset, ac imperatoris equites id obseruassent, quod imperatum fuerat; vbi primum fatigatos hostes, & hactenus incumbentes, lassis equis immobiles conspexerunt,

equis a cursu reuocatis, eos adorti sunt, & sponte sua delabentes ex equis, obtriuerunt. Itaque promiscua cædes erat, quum alii gladiis, alii partim a suis, partim hostium equis interimerentur.

ξίφεσι, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν ἵππων οἰκείων τε καὶ πολεμίων ἀναιρουμένων.

LI. Antiochiam vero ingressis, quotquot euadere fuga potuerāt; metuens Zenobiæ dux Zabdas, ne forte Antiocheni ciues, aduersi prœlii fama percepta, suos inuaderent: repertum hominem semicanum, qui vultum speciemque imperatoris quodammodo referre videretur, & tali amictum habitu, quali prœliantem Aurelianum vsum fuisse vero esset simile, per vrbem mediam ducit, quasi 2 qui viuum imperatorem cepisset. Atque hoc commento deceptis Antiochenis, & ipse noctu cū exercitu reliquo ex vrbe clam egressus est, Zenobiaque secum educta, Emisam discef-

Εἰσελθόντων δὲ τῶν ὅσοι διαφυγεῖν οἷοί τε γεγόνασιν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, Ζάβδας ὁ Ζηνοβίας στρατηγὸς ὀρρωδῶν μήποτε μαθόντες οἱ τῆς Ἀντιοχείας οἰκήτορες τὸ περὶ τὴν μάχην πταῖσμα, σφίσιν ἐπίθοιντο, ἄνδρα μεσαιπόλιον, ἐμφερειάν τινα πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἰδέαν δοκοῦντά πως ἔχειν, εὑρών, καὶ σχῆμα περιθείς, οἷον εἰκὸς ἦν Αὐρηλιανὸν ἔχειν μαχόμενον, διὰ μέσης ἄγει τῆς πόλεως, ὡς δὴ τὸν βασιλέα ζωγρίᾳ ἑλών· καὶ τούτῳ τῷ σοφίσματι τοὺς Ἀντιοχεῖς ἀπατήσας, αὐτός τε ὑπεξέδυ τῆς πόλεως, ὅσης τῆς νυκτὸς ἅμα τῷ λελειμμένῳ στρατεύματι, καὶ τὴν Ζηνοβίαν ἑαυτῷ συνεξαγαγὼν ἐπὶ τὴν Ἔμισαν ἀνεχώ-

ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ βασι- 3 λεὺς ἔχων ἐν νῷ γινομένης ἡμέρας ἀναλαβεῖν τὴν πεζὴν δύναμιν, καὶ ἑκατέρωθεν ἐπιθέσθαι τραπεῖσιν ἤδη τοῖς πολεμίοις, ἐπειδὴ τὴν Ζηνοβίας ἔγνω φυγὴν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἰσῄει, δεξαμένων αὐτὸν ἀσμένως τῶν πολιτῶν. εὑρὼν 4 δὲ τοὺς πολλοὺς τὴν πόλιν ἀπολιπόντας δέει τοῦ μὴ κακοῦ τινος, ὡς τὰ Ζηνοβίας φρονήσαντας, πειραθῆναι, προγράμματα πανταχοῦ πέμψας, τοὺς πεφευγότας ἐκάλει, τῷ ἀκουσίῳ καὶ ἀναγκαστῷ πλέον ἢ προαιρέσει τὰ συμβάντα ἀνατιθείς.

sit. Imperator autem qui habebat in animo, quum primum illuxisset, receptis ad se pedestribus copiis, vtrinque fusos & fugatos hostes adgredi; cognita Zenobiæ fuga, ingressus est Antiochiam, ciuibus eum perlubenter excipientibus. Quumque comperisset, vrbem complures deseruisse metu, ne quod malum incurrerent, vt qui Zenobiæ partibus adhæsissent: edictis ad quæuis loca missis, profugos domum reuocabat, potius ad coactionem & necessitatem, quam voluntatem & arbitrium animi, relatis iis, quæ accidissent.

Συνδραμόντων δὲ ἅμα τῷ θεάσασθαι τὰ προγράμματα τῶν πεφευγότων, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως μεταχόντων φιλοφροσύνης, διαθεὶς τὰ περὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ τὴν Ἔμισαν ἤλαυνε. μοῖραν 2 δέ τινα Παλμυρηνῶν λό-

LII. EA vero edicta conspicati exsules, concursu ad vrbem facto, comiter ab imperatore tractati sunt: qui constitutis vrbanis rebus, Emisam copias duxit. Quumq; partem quamdam Palmyrenorum

collecta occupasse deprehendisset, imminentem suburbio Daphnes, vidisse propter idoneum altioris loci situm impedituros hostiū transitum putabant; milites hortatus est, vt confertis clypeis, & densa phalange locum in arduum adscendentes, tela lapidesque, si qui forte conicerentur, ipsa densitate phalangis repellerent. quos quidem ad id, quod imperauerat, cupidos & alacres habuit. Vbi, ceu iussi fuerant, accliuem locum subiissent, iamque rebus omnibus ad pugnam facti pares aduersariis essent: mox in fugam eos egerunt, quorum alii per præcipitia lapsi discerpebantur, alii cædebantur ab insequentibus, tam his, quam reliquis, quotquot itidem in collem istum euaserunt. Post

φον καταλαβοῦσαν εὑρὼν ὑπερκείμενον Δάφνης τὸ προάστειον, τῷ ὑπερδεξίῳ τοῦ τόπου τὴν τῶν ἐναντίων πάροδον εἴρξειν οἰομένην, τοῖς στρατιώταις ἐνεκελεύσατο, 3 συνασπισμένοις, καὶ πυκνῇ τῇ φάλαγγι τὴν πρὸς τὸ ὄρθιον ἀνάβασιν ποιουμένοις, τά τε βέλη καὶ τοὺς ὀλοιτρόχους, εἰ καὶ τούτους τυχὸν ἐπαφεῖεν, τῇ πυκνότητι τῆς φάλαγγος ἀποσείσασθαι. καὶ πρὸς τὸ πρόσταγμα εἶχε 4 προθύμους. ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ προσταχθὲν τὴν πρὸς τὸ ἄναντες ἄνοδον ἐποιήσαντο, καταστάντες τοῖς ἐναντίοις ἰσοπαλεῖς, ἔτρεψαν εὐθὺ εἰς φυ- 5 γήν. καὶ οἱ μὲν, κατὰ τῶν κρημνῶν φερόμενοι διερρήγνυντο, τοὺς δὲ οἱ διώκοντες ἀπέσφαττον, οὗτοί τε καὶ οἱ μετασχόντες τῆς ἐπὶ τὸν λόφον ἀνόδου. 6 μετὰ δὲ τὴν νίκην ἐπ' ἀδείας τὴν διάβασιν ποιουμένοις, - - - χαίροντες

τες

τας [56] κύριοι, καὶ ταύτα τῆς ὁδοιπορίας τοῦ βασιλέως χρωμένου. δέχεται [7] μὲν οὖν αὐτὸν Απάμεια καὶ Λάρισσα καὶ Αρέθουσα. τὸ δὲ τῶν Παλ- [8] μυρηνῶν στρατόπεδον ἰδὼν ἐν τῷ πρὸ τῆς Εμίσης πεδίῳ συνειλεγμένον εἰς πλῆθος ἑπτὰ μυριάδων, ἔκ τε αὐτῶν Παλμυρηνῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι τῆς στρατείας αὐτοῖς εἵλοντο μεταχεῖν, ἀντεστρατοπεδεύετο τῇ τε Δαλματῶν ἵππῳ καὶ Μυσοῖς καὶ Παίωσι, καὶ ἔτι γε Νωρικοῖς καὶ Ραίτοις, ἅπερ ἐστὶ Κελτικὰ τάγματα. ἦσαν δὲ πρὸς τούτοις οἱ τοῦ [9] βασιλικοῦ τέλους, ἐκ πάντων ἀριστίνδην συνειλεγμένοι, καὶ πάντων διαπρέποντες. συνετέτακτο [10] δὲ καὶ ἡ Μαυρουσία ἵππος αὐτοῖς, καὶ ἀπὸ τῆς Ασίας αἵτε ἀπὸ Τυανῶν δυνάμεις, καὶ ἐκ

partam victoriam secure transeuntes, læti eodem modo principe hoc iter conficiente: quem Apamea & Larissa & Arethusa excipiebant. Vbi Palmyrenorum exercitum ante Emissam in campo collectum vidisset, cuius esset numerus hominum ad septuaginta millia, ex ipsis Palmyrenis & aliis, quotquot hac in expeditione cum eis se coniunxerant: castra & ipse metabatur aduersus hostes, cum equitatu Dalmatico, & Mysis & Pannoniis: & præterea Noricis atque Rhætis, quæ legiones Celticæ sunt. Præter hos erant & prætoriæ cohortis omnium selectissimi ex fama virtutis, omniumque splendidissimi viri. Cum his & Maurorum

56. In mutilo hoc loco Steph. habet κύριοι Sylb. κύριοι. Etiam Suidas in Seuero imperatore aliquoties κύριος dixit pro κύριος. Quod vero Pal. cod. Dandi casu habet, τῇ ὁδοιπορίᾳ. Leunclauius tali quapiam lectione interpolari locum posse censet: τὴν διάβασιν ποιούμενοι ἔχαιρον, κύριοι κατὰ ταῦτα τῇ ὁδοιπορίᾳ τοῦ βασιλέως χρωμένου.

rum in acie dispositus erat equitatus, & ex Asia copiæ Tyanenses, & Mesopotamiæ, & Syriæ, & Phoenices, & Palæstinæ, fortissimi dubio procul ordines. Et qui venerant e Palæstina, præter arma cetera, clauas atque fustes secum adferebant.

τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, καὶ Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Παλαιστίνης, τέλη πάνυ τῶν ἀνδρειοτάτων. 11 οἱ δὲ ἀπὸ Παλαιστίνης πρὸς τῇ ἄλλῃ ὁπλίσει κορύνας καὶ ῥόπαλα ἐπεφέροντο.

LIII. Exercitibus inter se congressis, visus est equitatus Romanus ex quadam parte deflectere, ne, multitudine Palmyrenis equitibus nostros superantibus ac velut obequitantibus, imprudens ab eis Romanus exercitus vndique cingeretur. Palmyrenis igitur equitibus eos persequentibus, qui pedem retro tulerant, & in hunc modum ordines suos deferentibus; contrariam in partem Romanis equitibus id consilium, quod ceperant, cessit. Nam reapse ab hostibus vrgebantur, quibus longe

Συμπεσόντων δὲ τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, ἔδοξεν ἡ τῶν Ῥωμαίων ἵππος κατά τι μέρος ἐκκλίνειν, ὡς ἂν μὴ πλήθει τῶν Παλμυρηνῶν ἱππέων πλεονεκτούντων, καὶ περιϊππαζομένων πως, τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον ἐμπεσὸν εἰς 2 κύκλωσιν λάθῃ. τῶν δὲ Παλμυρηνῶν ἱππέων τοὺς ἐκκλίναντας διωκόντων, καὶ ταύτῃ τὴν τάξιν τὴν οἰκείαν παρεξελθόντων, εἰς τοὐναντίον ἀπέβη τοῖς Ῥωμαίων ἱπ3πεῦσι τὸ βουλευθέν. ἐδιώκοντο γὰρ τῷ ὄντι, πολὺ τῶν πολεμίων ἐλαττω4θέντες. ὡς δὲ καὶ ἔπιπτον πλεῖστοι, τότε δὴ τῶν πε-

ζῶν

ζῶν τὸ πᾶν ἔργον γενέσθαι συνέβη. τὴν γὰρ τάξιν τοῖς 5 Παλμυρηνοῖς διαῤῥαγεῖσαν ἰδόντες, ἐκ τοῦ τοὺς ἱππέας τῇ διώξει σχολάσαι, συστραφέντες ἀτάκτοις αὐτοῖς καὶ ἐσκεδασμένοις ἐπέθεντο. καὶ φό-6 νος ἦν ἐπὶ τούτῳ πολύς, τῶν μὲν τοῖς συνήθεσιν ἐπιόντων ὅπλοις, τῶν δὲ ἀπὸ Παλαιστίνης τὰς κορύνας καὶ τὰ ῥόπαλα τοῖς σιδήρῳ καὶ χαλκῷ τεθωρακισμένοις ἐπιφερόντων. ὅπερ μάλιστα 7 τῆς νίκης ἐν μέρει γέγονεν αἴτιον, τῷ ξένῳ τῆς τῶν ῥοπάλων ἐπιφορᾶς τῶν πολεμίων καταπλαγέντων. φευγόν-8 των δὲ ἤδη τῶν Παλμυρηνῶν ἀτελεστάτην, ἐν τῷ φεύγειν ἑαυτούς τε συμπατούντων καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, τὸ πεδίον ἐπλήρωτο νεκρῶν ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων, [57] ὅσοι διαδρᾶναι

inferiores erant. quumque plurimi etiam caderent, tandem accidit vt vniuersa pugna peditum virtute niteretur. Etenim quum illi Palmyrenorum aciem ruptam conspexissent ex eo, quod equites illorum in persequendo essent occupati: conuersis ordinibus confusos ac dispersos adorti sunt. Secundum hæc ingens hominum cædes subsequi, Palmyrenis hostes consuetis armis petentibus; Palæstinis vero clauarum & fustium ictus iis inferentibus, qui ferreis & æreis loricis se muniuerant: id quod ex aliqua parte non paruam victoriæ causam præbuit, hostibus ad insolitos clauarum ictus attonitis. Quum autem Palmyreni iam citato cursu

57. ὅσοι διαδρᾶναι. Si locus non est mutilatus, ante ὅσοι subaudiendum τῶν, seu τούτων, vt supra c. 51. ineunte: Leunclauius supplet τῶν ἑτέρων seu τῶν ἄλλων, vt cap. 52. n. 7. *Sylb.*

su fugerent, ac inter fugiendum seipsos obtererent, & ab hostibus interficerentur: tum vero campus omnis hominum equorumque cadaueribus compleri, & alii, quotquot effugere poterant, in vrbem sese recipere.

δεδιώτων ται, τὴν πόλιν καταλαβόντων.

LIV. Zenobia non ab re, quod victa fuisset, ingenti mœrore affecta, quid agendum esset, sedulo deliberabat: de communi denique sententia visum est omnibus, spem quidem rerum Emisenarum abiiciendam esse, propterea quod ipsi Emiseni alienis in eam animis, Romanorum partes sequerentur: occupandam vero Palmyram, & illius ciuitatis munitioni salute securitateque sua credita, de summa rerum in otio maiore dispiciendum. Dictum, factum: concurrebant omnes ad id, quod decretum fuerat. Aurelianus autem, fu-

Ἀθυμίας δὲ πολλῆς εἰκότως ἐπὶ τῇ ἥττῃ Ζηνοβίαν ἐχούσης, βουλῇ [58] προετέθη περὶ τῶν 2 πρακτέων. καὶ κοινῇ γνώμῃ πᾶσιν ἔδοξε, τοῖς μὲν περὶ τὴν Ἔμισαν πράγμασιν ἀπογνῶναι, διὰ τὸ καὶ τοὺς Ἐμισηνοὺς ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὴν ἔχοντας τὰ Ῥωμαίων αἱρεῖσθαι· 3 Πάλμυραν δὲ καταλαβεῖν, καὶ τῷ τῆς πόλεως ὀχυρῷ τὴν ἀσφάλειαν ἐπιτρέψαντας, ἀκριβέστερον βουλεύσασθαι τὰ κατὰ σφᾶς. οὐδὲν ἦν ἔργου καὶ λόγου τὸ μέσον, ἀλλὰ συνέβαινεν ἐφ' ὅσπερ 4 ἔδοξε. Πυθόμενος δὲ τὴν Ζηνοβίας φυγὴν ὁ Αὐρηλιανὸς, εἰς μὲν τὴν Ἔμισαν εἰσῄει, προθύμως αὐτὸν τῶν πολιτῶν δεχομέ-

58. βουλῇ προετέθη. Non minus apte] fortasse legerimus, βουλὴ προετίθετο, *consultatio proponebatur*. Sylb.

χομένων· εὑρὼν ἢ πλῆ- 5 ga Zenobia cognita, Emisam ingressus est, ciuibus eum magno studio excipientibus. Repertis opibus, quas Zenobia secum auferre nequiuerat, statim cum exercitu Palmyrā contendit. Quumque venisset, & oppidi moenia castris vndique cinxisset, obsidionem instituit vicinis gentibus exercitui commeatum suppeditantibus. Interim Palmyreni principem dicteriis insectabantur, quasi fieri non posset, vt oppidum caperetur. Quumque foeda verba quidam in ipsum quoque iactitaret, adstans ei quidam natione Persa, Si iubes, inquit, hominem maledicum iam mortuum conspicies. Quum adnuisset imperator, Persa quibusdam ante se constitutis, per quos ipse tegeretur, arcum tendit, & aptatum ei telum emittit; quod in hominem defixum extra mu-

θος, ὃν οὐχ οἷα τε ἐγεγόνει Ζηνοβία μεθακομίσαι, σὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ Παλμύραν εἴχετο. καὶ 6 ἐπιστὰς τῇ πόλει, κύκλῳ περιλαβὼν τὸ τεῖχος ἐπολιόρκει, τῆς τροφῆς ἐκ τῶν πλησιαζόντων ἐθνῶν τῷ στρατοπέδῳ χορηγουμένης. τῶν ἢ Παλ- 7 μυρηνῶν ἐπιτωθαζόντων, ὡς ἀδυνάτου τῆς ἁλώσεως οὔσης, ἤδη δέ τινος καὶ εἰς αὐτὸν τὸν βασιλέα λόγους αἰσχροὺς ἀφιέντος, παρεστὼς τις τῷ βασιλεῖ Πέρσης ἀνήρ, εἰ κελεύεις, ἔφη, τὸν ὑβριστὴν τοῦτον ὄψει νεκρόν. ἐγκε- 8 λευσαμένου ἢ τοῦ βασιλέως, προστησάμενος ἑαυτοῦ τινας ὁ Πέρσης τοὺς ἀποκρύπτοντας, ἐντείνας τὸ τόξον, καὶ βέλος ἁρμόσας, ἀφίησιν· ὃ δὴ 9 προκεκυφότι τῆς ἐπάλξεως τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐπὶ τὰς ὕβρεις ἐπαφιέντι προσπαγὲν, κατάγει τε τοῦ τείχους αὐτόν, καὶ νε-

ri pinnam prospectantem, & istas adhuc contumelias effutientem, ab ipsis eum moenibus deiecit, & exercitui ac imperatori mortuum ostendit.

κρὸν τῶ στρατοπέδω καὶ τῷ βασιλεῖ δείκνυσιν.

LV. QVum obsessi resisterent, & qui hostes ob inopiam commeatus obsidionem soluturos sperauerant, iam eos proposito suo constanter inhaerentes conspicerent, ipsique alimentorum penuria premerentur; habito consilio, ad Euphratem profugiendum statuunt, atque istic a Persis inueniendum auxilium, nouaque Romanis facessenda negotia. His ita deliberatis, Zenobiam

Ἐπεὶ δὲ ἀντεῖχον οἱ πολιορκούμενοι, ὡς ἀνδείᾳ τῶν ἐπιτηδείων ἀπαγορεύσειν τοὺς πολεμίους ἐλπίσαντες,[59] [καὶ] ἐγκαρτεροῦντας θεώμενοι, καὶ αὐτοὶ τροφῆς ἐνδείᾳ πιεζόμενοι, γνώμην ποιοῦνται ἐπὶ τὸν Εὐφράτην δραμεῖν, κἀκεῖσε παρὰ Περσῶν βοήθειαν εὑρέσθαι, πράγματά τε Ῥωμαίοις νεώτερα μηχανήσασθαι. 2 Ταῦτα βουλευσάμενοι, καὶ καμήλῳ τὴν Ζηνοβίαν ἀναβιβάσαντες,[60] (αἳ δὴ καμήλων εἰσὶ

59. καὶ ἐγκαρτεροῦντας. Inclusa καὶ, abest a Pal. cod. ac facile abesse potest. nam ἐγκαρτεροῦντας θεώμενοι continuatiue significat, *postquam videbant eos constanter in proposito perseuerare.* Haec Sylb. Ceterum Accusatiuus ἐγκαρτεροῦντας, pro Nominatiuo scripto, est ex emendatione Stephani.

60. Post ἀναβιβάσαντες Leunclauius addit θηλείας, vt intelligi videantur cameli feminei generis castrati, quippe qui ex lectione ad cursum bellique vsus reddantur aptiores. Ammianus Marcellinus l. 14. c. 10. *camelos graci-*

εἰσὶ τάχισται, καὶ ἵππους ὑπεραίρουσαι τάχει) τῆς πόλεως ὑπεξάγουσιν. 3 Αὐρηλιανὸς δὲ, ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ τῆς Ζηνοβίας φυγῇ, τῷ κατὰ φύσιν οὐκ ἐνδοὺς δραστηρίῳ, πέμπει παραχρῆμα τοὺς διώξοντας ταύτην ἱππέας. 4 οἱ δὲ, καταλαβόντες ἤδη τὸν Εὐφράτην αὐτὴν μέλλουσαν περαιοῦσθαι, καταγαγόντες τε ἐκ τοῦ πλοίου, πρὸς τὸν Αὐρηλιανὸν ἄγουσιν. 5 ὁ δὲ, τῷ μὲν ἀπροσδοκήτῳ τῆς θέας περιχαρὴς ἐγεγόνει. φιλότιμος δὲ ὢν φύσει, λαβὼν κατὰ νοῦν ὡς γυναικὸς κρατήσας οὐκ ἔσται τοῖς ἐσομένοις ἐπίδοξος, ἐδυσχέραινεν.

camelo feminæ impositam (ſunt autem illæ velociſſimæ, & ipſos equos celeritate ſuperant) ex vrbe ſubducunt. Aurelianus, Zenobiæ fugam permoleſte ferens, quum nihil de induſtria, qua præditus in rebus agendis erat a natura, remitteret; extemplo perſequuturos eam mittit equites. Hi quum illam attigiſſent iam Euphratem transiecturam, e naui abreptam ad Aurelianum perducunt. Is autem, licet inopinato ſpectaculo lætus admodum, tamen, quod ambitioſo a natura homini ad animum accidiſſet, futurum, vt ob victam feminam non magnam apud poſteros gloriam inueniret: quamdam animi moleſtiam ſentiebat.

Τῶν δὲ ἐναποκεκλεισμένων τῇ πόλει

LVII. PAlmyrenorum vero, qui oppido inclusi

F 5 cluſi

les curſui habiles ſignificat: cuius generis ſunt, quas ceteri Græci *δρομάδας*, Plutarchus *ἱππασίμους* nominat, quaſi *equitatrices*, i. e. equitationi aptas, equorum vſum præſtantes. Ac Vopiſcus in Aureliano c. 28. diſerte ſcribit, Zenobiam fugiſſe *camelis, quas* (*quos*, alii) *dromadas vocitant*. Sylb.

clusi obsidebantur, partim hi erant animi, vt oppidum periculo suo propugnare vellent, omnibusque viribus bellum Romanum sustinere: partim de muro preces porrigebant supplices & præteritorum veniam poscebant. Quum imperator hanc supplicationem accepisset, eosque bono animo esse iussisset; extra oppidum effusi, dona cum hostiis adducebant. Aurelianus, honore hostiis habito, donisq; susceptis, illæsos dimittebat. Ciuitate suam in potestatem redacta quum opibus eius, & reliquo rerum adparatu, donariisque potitus esset; Emisam reuersus, Zenobiam cum suis complicibus, pro tribunali stitit. Illa, causas exponens, & culpa semet eximens, multos alios in medium protulit, qui eam

Παλμυρηνῶν αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν, προκινδυνεύειν τῆς πόλεως ἐθελόντων, καὶ διαπολεμεῖν παντὶ σθένει Ῥωμαίοις· τῶν δὲ, ἱκετηρίας ἀπὸ τοῦ τείχους προτεινομένων, αἰτούντων τε συγγνώμην ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι. 2 δεξαμένου δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ἱκετείαν, καὶ θαῤῥεῖν παρακελευσαμένου, πρὸ τῆς πόλεως ἐξεχέοντο, δῶρα καὶ ἱερεῖα προσάγοντες. 3 Αὐρηλιανὸς δὲ τὰ μὲν ἱερεῖα τιμήσας, τὰ δὲ δῶρα δεξάμενος, ἀθῴους ἠφίει. 4 Τῆς δὲ πόλεως γενόμενος κύριος, καὶ τοῦ κατὰ ταύτην πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς καὶ ἀναθημάτων κρατήσας, ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἔμισαν, εἰς κρίσιν ἤγαγε Ζηνοβίαν τε καὶ τοὺς ταύτῃ συναραμένους. 5 ἐπεὶ δὲ αἰτίας ἔλεγεν, ἑαυτὴν [61] ἐξαίρουσα, πολλούς τε ἄλλους ἦγεν εἰς μέσον, ὡς παραγαγόντας 6 οἷα γυναῖκα· [62] ἐν οἷς καὶ

61. ἐξαίρουσα. rectius ἐξαιροῦσα eximens. Sylb.

62. ἐν οἷς καὶ Λογγῖνος ἦν. Quum præcesserit, πολλούς τε ἄλ-

καὶ Λογγῖνος ἦν, οὗ συγγράμματά ἐστι μέγα τοῖς παιδείας μεταποιουμένοις ὄφελος φέροντα. ὧν 7 ἐφ' οἷς 63 κατηγορεῖτο ἐλεγχομένω, παραχρῆμα ὁ βασιλεὺς θανάτου ζημίαν ἐπέθηκεν· ἣν οὕτω γενναίως ἤνεγκεν ὁ Λογγῖνος, ὥστε καὶ τοὺς σχετλιάζοντας ἐπὶ τῷ πάθει παραμυθεῖσθαι. 64 καὶ ἄλλων δὲ 8 Ζηνοβίας κατειπούσης, κολάσει ὑπαχθέντων.

veluti feminam seduxissent: quorum in numero & Longinus erat, cuius exstant scripta magnam doctrinæ studiosis vtilitatem adferentia. Huic conuicto de iis, quorum nomine accusabatur, statim pœnam mortis imperator statuit: quam adeo fortiter Longinus pertulit, vt illos etiam, qui hanc calamitatem eius indigno ferebant animo, consolaretur. Itidem alii, quos Zenobia detulerat, suppliciis adficiebantur.

Fue-

λους &c. sequi debebat: καὶ δὴ καὶ Λογγῖνος, οὗ συγγράμματα &c. *Steph.*

63. ἐφ' οἷς κατηγορεῖτο, *quorum nomine accusabatur*. Longinum Philosophum, (a Porphyrio etiam in vita Plotini laudatum) quo magistro Zenobia ad Græcas literas vsa fuerat, Aurelius ideo dicitur occidisse, quod superbior illa epistola Zenobiæ ad Aurelianum (quam Vopiscus c. 27. exhibet) ipsius diceretur dictata consilio, quamuis Syro esset sermone contexta. *Vopisc. in Aureliano c. 30.*

64. Alia membrorum in Pal. cod. distinctio est. Nam finita post παραμυθεῖσθαι periodo, sequentia sic ibi connectuntur: καὶ ἄλλων δὲ, Ζηνοβίας καταδούσης, κολάσεσιν ὑπαχθέντων, ἄξιον τὸ συναχθέντα &c. id est, *Et cum alii etiam multi, Zenobia deferente, suppliciis affecti fuerint; operæ pretium fuerit* &c. Alioqui cum Leuncl. & Steph. post ἄξιον subaudienda erit δὲ. *Sylb.*

LVII. Fuerit autem pretium operæ, quæ ante Palmyrenorum euersionem accidere, narrari: licet hanc historiam velut in transcursu texere videar, propter institutum operis nostri, quod in procemio declarauimus. Quum enim Polybius exposuerit, quo pacto imperium perexiguo tempore Romani adquisiuerint: ego, quo pacto temporis non magno spatio, suis sceleribus idem euerterint, indicaturus sum. Sed hæc, vbi ad eam historiæ partem accessero. Palmyrenis ergo potitis imperii Romani non exigua parte, sicuti recensuimus, multa diuinitus denunciata sunt, quæ postea sequutam euersionem eis portendebant. Et quænam illa fuerint, di-

Ἄξιον τὰ συνενεχθέντα πρὸ τῆς Παλμυρηνῶν καθαιρέσεως ἀφηγήσασθαι, εἰ καὶ τὴν ἱστορίαν ἐν ἐπιδρομῇ φαίνομαι ποιούμενος, [61] διὰ τὴν εἰρημένην ἐν προοιμίῳ μοι πρόθεσιν. 2 Πολυβίου γὰρ ὅπως ἐκτήσαντο Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διεξελθόντος, ὅπως ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ σφῆσιν ἀτασθαλίησιν αὐτὴν διέφθειραν, ἔρχομαι λέξων. 3 ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἐπειδὰν ἐν ἐκείνῳ γένωμαι τῆς ἱστορίας τῷ μέρει. 4 Παλμυρηνοῖς δὲ μέρους οὐκ ὀλίγου τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἤδη κεκρατηκόσιν, ὡς διεξήλθον, ἐκ τοῦ θείου πολλὰ προεμηνύθη, τὴν συμβᾶσαν αὐτοῖς δηλοῦντα καθαίρεσιν. 5 τίνα δὲ ταῦτα, ἐρῶ. ἐν Σελευκείᾳ τῇ κατὰ Κιλικίαν Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἵδρυτο, καλουμένου Σαρ-

61. Διὰ τὴν εἰρημένην. Hæc videntur pertinere ad illa, ἄξιον (vel ἄξιον ἐστὶ) τὰ συναχθέντα πρὸ τῆς Παλμυρηνῶν καθαιρέσεως ἀφηγήσασθαι; & ista, εἰ καὶ τὴν ἱστορίαν &c. dici per parenthesin. *Steph.*

Σαρπηδονίου, καὶ ἐν τούτῳ χρηστήριον. τὰ μὲν οὖν 6 περὶ τοῦ θεοῦ τούτου λεγόμενα, καὶ ὡς ἅπασι τοῖς ὑπὸ λύμης ἀκρίδων ἐνοχλουμένοις Σελευκιάδας παρεδίδου (ὄρνεα δὲ ταῦτα ἐνδιαιτώμενα τοῖς περὶ τὸ ἱερὸν τόποις) συνεξέπεμπε τοῖς αἰτοῦσιν· αἱ δὲ ταῖς ἀκρίσι 7 συμπεριιπτάμεναι, καὶ τοῖς στόμασι ταύτας δεχόμεναι, παραχρῆμα πλῆθός τε ἄπειρον ἐν ἀκαρεαίῳ διέφθειρον, καὶ τῆς ἐκ τούτων βλάβης τοὺς ἀνθρώπους ἀπήλλαττον· ταῦτα 8 μὲν τῇ τηνικαῦτα τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίᾳ παρίημι, τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς ἀποσεισαμένης θείαν εὐεργεσίαν. τοῖς Παλμυ- 9 ρηνοῖς δὲ χρωμένοις εἰ καθέξουσι τὴν τῆς ἑῴας

cam Seleuciæ, quod est oppidum Ciliciæ, templum [66] Apollinis erat, quem Sarpedonium vocant, & in templo erat oraculum. De hoc quidem deo quæ perhibentur, & quod omnibus a locustarum lue vexatis Seleuciadas dare solitus fuerit, (eæ sunt aues, quæ in locis propter fanum hoc sitis degunt) & cum petentibus eas dimittere; quæ circum locustas vna volitantes, & rostris eas capientes, infinitam earum multitudinem statim momento quasi temporis absumebant, & homines ab illarũ clade liberabant: hæc igitur eius temporis mortalium felicitati relinquo, quum ætas nostra diuinum. Illud beneficium repudiauerit. Ceterum Palmyrenis oraculum consulentibus, an

66. Strabo *lib. 14. prope fin.* in Cilicia Σαρπηδονίας Ἀρτέμιδος, *Dianæ Sarpedoniæ* templum & oraculum memorat.

an orientis imperium habituri essent, in hæc verba Deus respondit: *Fullares praniqne domo discedite nostra, A quibus inclyta progenies offenditur vsque.* Itidem quibusdam consulentibus de Aureliani aduersus Palmyrenos expeditione, deus quidem oraculum hoc edidit: *Falco præit sacro gemitu compluribus vnus, Que iugulatorem haud cessant horrere, columbis.*

ἡγεμονίαν, ἔχρησεν ὁ θεὸς ὅτως, Ἔξιτε μεδ μεγάρων ἀπαλήμονες ἄλλοι ἄνδρες, Φύτλης ἀθανάτων ἐρικυδέος ἀλγυωτῆρες. πυνθανομένοις δέ τισι περὶ τῆς Αὐρηλιανοῦ κατὰ Παλμυρηνῶν στρατείας, ὁ θεὸς ἀνεῖλε, Κίρκος τρήρωσιν [67] ἱερὸν γόον ἠγηλάζων, Οἶος πολλῇσιν ταῖς δὲ φρίσσουσι φονῆα.

LVIII.

PRæterea quid aliud tale Palmyrenis accidit. Aphaca locus est inter Heliopolim & Biblum, vbi fanum est Veneris Aphacitidis. Propter fanum istud lacus quidam est, piscinæ manu factæ similis. Iuxta fanum & vicina loca, ignis instar lampadis aut globi conspici-

Καὶ ἕτερον δὲ Παλμυρηνοῖς συνηνέχθη τοιοῦτον. 2 Ἄφακα χωρίον ἐστὶ μέσον Ἡλιουπόλεώς τε καὶ Βίβλου, καθ' ὃ ναὸς [68] Ἀφροδίτης Ἀφακίτιδος ἵδρυται. 3 τούτου πλησίον λίμνη τις ἐστὶν ἐοικυῖα χειροποιήτῳ δεξαμενῇ. 4 κατὰ μὲν οὖν τὸ ἱερὸν καὶ τοὺς πλησιάζοντας τόπους πῦρ ἐπὶ τοῦ ἀέρος λαμπάδος

67. ἱερὸν. Pro ἱερὸν non minus apte legeris κρυερὸν, aut λυγρὸν, (præsertim metri causa) *Sylb.*

68. Templum Veneris Aphacitidis in Libano monte, Constantinus Magnus diruit. *Euseb. in Vita l. 3. c. 53. Socrat. l. 1. c. 18. Gr.* (14. Lat.)

πάθος ἢ σφαίρας φαί-
νεσθαι δίκην, συνόδων ἐν
τῷ τόπῳ χρόνοις τα-
κτοῖς γινομένων. ὅπερ καὶ 5
μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς
ἐφαίνετο χρόνων. ἐν δὲ
τῇ λίμνῃ εἰς τιμὴν θεοῦ
δῶρα προσέφερον οἱ
συνιόντες ἔκ τε χρυσοῦ
καὶ ἀργύρου πεποιημένα·
καὶ ὑφάσματα μέντοι
λίνου τε καὶ βύσσου, καὶ ἄλ-
λης ὕλης τιμιωτέρας. καὶ 6
εἰ μὲν δεκτὰ ἐφάνη, παρα-
πλησίως τοῖς βάρεσι καὶ
τὰ ὑφάσματα κατεδύε-
το· εἰ δὲ ἄδεκτα καὶ ἀπό-
βλητα, αὐτά τε ἦν ἰδεῖν
ἐπιπλέοντα τῷ ὕδατι τὰ
ὑφάσματα, καὶ εἴ τι περ ἦν
ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ
ἄλλαις ὕλαις, αἷς φύ-
σις οὐκ αἰωρεῖσθαι ἐπὶ
τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ κατα-
δύεσθαι. τῶν Παλμυρη- 7
νῶν τοίνυν ἐν τῷ πρὸ τῆς
καθαιρέσεως ἔτει συνελ-
θόντων ἐν τῷ τῆς ἑορτῆς
καιρῷ, καὶ εἰς τιμὴν τῆς
θεοῦ δῶρα χρυσοῦ καὶ ἀρ-
γύρου καὶ ὑφασμάτων κατὰ
τῆς λίμνης ἀφέντων,
πάντων τε τοῦ βάθους κα-

tur, quoties statis tem-
poribus ibi conuentus
habentur: qui quidem
ignis ad nostram æta-
tem vsque conspectus
fuit. Ad lacum dona,
quotquot ibi conueni-
ebant, in honorem deæ
ferebant, ex auro & ar-
gento facta, itemque te-
las lineas, & byssinas,
alteriusque materiæ
pretiosioris. Ac si qui-
dem illa viderentur ac-
cepta, non aliter, ac
ponderosa, telæ quo-
que submergebantur:
sin essent inaccepta &
reiicula, tum ipsas telas
aquæ videre erat inna-
tantes, tum etiam quid-
quid ex auro & argen-
to, & aliis factum erat
materiis, quarum est ea
natura, vt supra aquam
se non attollant, sed de-
mergantur. Palmyreni
ergo, quum tempore
celebritatis, anno ante
suum interitum proxi-
mo, cum aliis huc con-
uenissent, & in hono-
rem deæ dona partim
argen-

argentea, partim aurea, partim textilia coniecisſent in lacum, eaque omnia demergerentur in profundum: anno proximo, celebritatis eiusdem tempore, conſpecta fuerunt in ſuperficie fluitantia: qua quidem re dea, quid futurũ eſſet, ſignificabat. Ac numinis quidem Romanis propitii beneuolentia, quamdiu ſacrorum ritus ſeruabatur, huiusmodi fuit. Verum poſtea, quam ad ea tempora peruenero, quibus temporibus Romanum imperium paullatim barbariam quamdam induit, ad exiguum quid redactum, quod ipſum quoque corruptum eſt; etiam cauſſas infelicitatis eius exponam, & oracula pro viribus adiiciam, quibus oraculis ea, quæ contigere, fuerunt indicata.

καδύοντων, κατὰ τὸ ἐχόμενον ἔτος ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἑορτῆς ὤφθησαν αἰωρούμενα πάντα, τῆς θεοῦ διὰ τούτου τὰ ἐσόμενα δηλωσάσης. 8 ἡ μὲν οὖν εἰς Ῥωμαίους εὐμένεια τοῦ θείου, τῆς ἱερᾶς ἀγιστείας φυλαττομένης, τοιαύτη. ἐπειδὰν δὲ εἰς ἐκείνους ἀφίκωμαι τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ κατὰ βραχὺ βαρβαρωθεῖσα εἰς ὀλίγον τι, καὶ αὐτὸ διαφθαρὲν, περιέστη· 9 τηνικαῦτα καὶ τὰς αἰτίας παραστήσω τοῦ δυστυχήματος, καὶ τοὺς χρησμοὺς ὡς ἂν οἷός τε ὦ, παραθήσομαι, τοὺς τὰ συνενεχθέντα μηνύσαντας.

LIX. NVnc vero tempus fuerit, vt eo reuertar, vnde digreſſus ſum, ne ſeriem hiſtoriæ imperfectam relinquere videar. Igitur Aurelia-

Ἐπανελθεῖν δὲ τέως καιρὸς ὅθεν ἐξέβην, ἵνα μὴ τὴν τάξιν τῆς ἱστορίας ἀτελῆ δόξω καταλιμπάνειν. 2 Αὐρηλιανοῦ τοίνυν ἐπὶ τὴν Εὐ-

ρώπην

ρώπην ἐλαύνοντος, καὶ συνεπάγοντος οἱ Ζηνοβίαν τε καὶ τὸν παῖδα τῆς ταύτης, καὶ πάντας ὅσοι τῆς ἐπαναστάσεως αὐτοῖς ἐκοινώνησαν· αὐτὴν μὲν 3 Ζηνοβίαν [69] φασὶν ἢ νόσῳ ληφθεῖσαν, ἢ τροφῆς [70] μεταλαβεῖν οὐκ ἀνασχομένην, ἀποθανεῖν· 4 τοὺς δὲ ἄλλους πλὴν τοῦ Ζηνοβίας παιδὸς ἐν μέσῳ τοῦ μεταξὺ Χαλκηδόνος καὶ Βυζαντίου πορθμοῦ καταποντωθῆναι.

no versus Europam mouente, Zenobiamque cum filio, & ceteris omnibus, qui rebellionis participes fuerant, secum ducente: Zenobiam quidem ipsam aiunt, vel morbo correptam, vel a cibis abstinentem, decessisse: reliquos autem, excepto Zenobiæ filio, in medio interiecti Chalcedoni Byzantioque freti submersos.

Ἐχομένου δὲ Αὐρηλιανοῦ τῆς ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ὁδοῦ, κατέλαβεν ἀγγελία τοιαύτη, ὡς τῶν

LX. Eidem Aureliano iter in Europam suum persequenti, nuncius adlatus est huiusmodi: quos-

69. φασὶν, aiunt. Vere aiunt, alii scilicet, & ex aliorum sententia; non autem vere. Nam ducti sunt in triumphum Zenobia eiusque liberi, teste Eutropio, & Trebellio Pollione: ob idque acrem censuram Scaligeri (ad Euseb. n. 2289.) noster subiit. Sed diuersam de Zenobia opinionem fuisse ex Zonara quoque constat, cuius in Aureliano verba sunt: ἣν ἔνιοι μὲν εἰς Ῥώμην ἀπαχθῆναί φασι, καὶ ἀνδρὶ συναφθῆναι τῶν ἐπιφανεστέρων τινί· οἱ δὲ καθ' ὁδὸν αὐτὴν θανεῖν λέγουσι, περιαλγήσασαν διὰ τὴν τῆς τύχης μεταβολήν. hoc est: quam (Zenobiam) alii Romam perductam viro claro nupsisse ferunt: alii in itinere præ nimia ægritudine, ob mutatam fortunam, obiisse.

70. μεταλαβεῖν ex glossemate Stephani in textum recepit Sylburgius pro ἀναλαβεῖν, præsertim quod Pal. & Leuncl. MS. approbabant.

quosdam relictos apud Palmyram, nactos Apsæum, qui & prætet istorum auctor eis exstiterat, tentare Marcellinum, Mesopotamiæ ab imperatore præfectum, cui & orientis administratio tradita fuerat, vt imperatoria veste se circumdari pateretur. Illo, deliberandi causa, quid esset agendum, 2 rem protrahente; consimili modo rursus, ac sæpius quidem, ei molesti erant. Verum ipse responsis ambiguis vtens, 3 quid illi facere deliberassent, Aureliano significabat. Palmyreni autem, quum *Antiocho* ve- 4 stem purpuream iniecissent, apud Palmyram se continebant.

ἐν Παλμύρᾳ καταλειφθέντων τινὲς Ἀψαῖον παραλαβόντες, ὃς καὶ τῶν προλαβόντων αὐτοῖς γέγονεν αἴτιος, ἀποπειρῶνται Μαρκελλίνου τοῦ καθεσταμένου τῆς μέσης τῶν ποταμῶν παρὰ βασιλέως ὑπάρχου, καὶ τὴν τῆς ἑῴας ἐγκεχειρισμένου διοίκησιν, εἴ πως ἀνέχεται σχῆμα βασίλειον ἑαυτῷ περιθεῖναι. Τοῦ δὲ εἰς τὸ διασκέπτεσθαι τὸ πρακτέον ἀναβαλλομένου, τὰ παραπλήσια καὶ αὖθις καὶ πολλάκις ἠνώχλουν. ὁ δὲ ἀποκρίσεσι χρώμενος ἀμφιβόλοις, αὐτὸς μὲν Αὐρηλιανῷ τὸ σκεφθὲν κατεμήνυσε. Παλμυρηνοὶ δὲ Ἀντιόχῳ περιθέντες ἁλουργὲς ἱμάτιον, κατὰ τὴν Παλμύραν εἶχον.

LXI. His auditis, mox Aurelianus, vt instructus erat, orientem versus proficiscitur. Vbi Antiochiam venisset, ac populo peragendis ludis equestribus intento

Αὐρηλιανὸς δὲ ταῦτα ἀκηκοὼς, αὐτόθεν ὡς εἶχεν ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἐστέλλετο. καταλαβὼν δὲ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἵππων ἁμίλλης ἐπιτελουμένης τῷ δήμῳ φανεὶς, καὶ τῷ ἀδοκή-

ἀδοκήτως πάντας ἐκπλήξας, ἐπὶ τὴν Παλμύραν ἤλαυνεν. ἀμαχητὶ δὲ τὴν 2 πόλιν ἑλὼν, καὶ κατασκάψας, οὐδὲ τιμωρίας Ἀντίοχον ἄξιον διὰ τὴν εὐτέλειαν εἶναι νομίσας, ἀφίησι. σὺν τάχει δὲ καὶ 3 Ἀλεξανδρέας στασιάσαντας καὶ πρὸς ἀπόστασιν ἰδόντας παραστησάμενος, θρίαμβον εἰς τὴν Ῥώμην εἰσαγαγὼν, μεγίστης ἀποδοχῆς ἐκ τοῦ δήμου καὶ τῆς γερουσίας ἐτύγχανεν. ἐν τούτῳ καὶ τὸ τοῦ [71] Ἡλίου 4 δειμάμενος ἱερὸν μεγαλοπρεπῶς τοῖς ἀπὸ Παλμύρας ἐκόσμησεν ἀναθήμασιν, Ἡλίου τε καὶ Βήλου καθιδρύσας ἀγάλματα. τούτων οὕτω διῳ- 5 κημένων, Τέτρικον [72] καὶ ἄλλους ἐπαναστάντας οὐ σὺν πόνῳ καθελὼν, κατὰ τὴν ἀξίαν μετῆλθεν. ἤδη 6

semet exhibuisset, omnibus ob inopinatum eius aduentum perterritis, Palmyrā copias duxit. Quumq; sine prœlio cepisset oppidum, & euertisset, Antiochum, propter cōditionis humilitatē, ne supplicio quidem dignū arbitratus, dimisit. Alexandrinis etiam, qui seditiones excitauerant, & ad defectionem spectauerant, celeriter in ordinem redactis, cum triumpho Romam ingressus, maximo populi senatusque concursu exceptus fuit. Tunc & templum Solis magnifice constructum, donariis, quæ Palmyra secum aduexerat, ornauit, collocatis in eodem Solis & Beli simulacris. His re-

71. τὸ ἡλίου ἱερὸν *templum Solis.* Aurel. Victor: *fanum Romæ Soli magnificum constituit, donariis ornans opulentis.* Conf. Eutrop. 9, 9, 9.

72. De Tetrico iterum grauiter nostrum notat Scaliger. Ex Pollione enim constat & Eutropio, non punitum (nisi quod in triumpho ductus) sed *Lucaniæ,* vel Italiæ potius, *correctorem* lectum, & *collegæ, commilitionis,* etiam *imperatoris* nomine ab Aureliano ornatum.

bus gestis, *Tetricum*, & alios perduelles, nullo labore victos, pro dignitate puniuit. Itidem nouam monetam publice distribuit, quum plebem, quidquid haberet adulterinæ monetæ, tradere iussisset: commerciis hoc modo ab omni confusione vindicatis. Præter hæc & panum honorario munere populum Romanum donauit: omnibusque rebus constitutis, Roma digressus est.

ἢ καὶ ἀργύριον νέον δημοσίᾳ διέδωκε, τὸ κίβδηλον ἀποδόσθαι τοὺς ἀπὸ τοῦ δήμου παρασκευάσας, τούτῳ τε τὰ συμβόλαια συγχύσεως ἀπαλλάξας. 7 ἐπὶ τούτοις καὶ ἄρτων δωρεᾷ τὸν Ῥωμαίων ἐτίμησε δῆμον. διαθέμενος ἅπαντα, τῆς Ῥώμης ἐξώρμησε.

LXII. QVum apud Perinthum hæreret, quæ mutato nomine iam Heraclea dicitur, huiusmodi aduersus eum structæ sunt insidiæ. Erat quidam in aula, cui nomen Eros, ab imperatore ad efferenda foras respõsa sua destinatus. Huic delicti cuiusdã causa minatus imperator, metũ iniecit: quo perculsus, ne forte minas hasce res ipsa comitaretur, cum satellitibus quibusdã, quos cognouerat audacissimos, rem

Διατρίβοντι δὲ αὐτῷ κατὰ τὴν Πέρινθον, ἣ νῦν Ἡράκλεια μετωνόμασται, συνίσταταί τις ἐπιβουλὴ τοιάδε. 2 ἦν τις ἐν τοῖς βασιλείοις Ἔρως ὄνομα, τῶν ἔξωθεν φερομένων ἀποκρίσεων μηνυτὴς τεταγμένος. τούτῳ πταίσματός τινος ἕνεκεν ὁ βασιλεὺς ἀπειλήσας, 3 ἐς φόβον κατέστησε. καὶ δεδιὼς μὴ ταῖς ἀπειλαῖς ἔργον ἐπιτεθείη, τῶν δορυφόρων τισὶν, οὓς μάλιστα τολμηροτάτους ᾔδει, 4 κοινολογεῖται· καὶ γράμματα δείξας ἅπερ ἦν εἰς τύπον

τύπον τῶν βασιλέως γραμμάτων αὐτὸς μιμησάμενος, (ἐκ πολλοῦ γὰρ εἶναι τὰ τῆς μιμήσεως [73] ἐκμεμελέτηκε) πείθει θάνατον ὑφορωμένους, (τοῦτο γὰρ ἦν ἐκ τῶν γραμμάτων τεκμήρασθαι) πρὸς τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως ὁρμῆσαι σφαγήν. 5 ἐπιτηρήσαντες οὖν αὐτὸν ἐξιόντα τῆς πόλεως δίχα τῆς ἀρκούσης φυλακῆς, ἐπελαύνουσι· καὶ πάντες ἐπαναγόντες τὰ ξίφη, διώλεσαν. 6 αὐτὸς μὲν οὖν ἐτάφη μεγαλοπρεπῶς αὐτόθι παρὰ τοῦ στρατοπέδου, τῶν ἔργων ἕνεκα καὶ τῶν κινδύνων, οὓς ὑπὲρ τῶν κοινῶν [74] ἀπεδείξατο πραγμάτων.

communicat: monstratisque litteris, quas ad formam litterarum imperatoris effinxerat, (quippe iamdudum ad hanc imitationem se studiose condocefecerat) mortem imminere sibi suspicantibus (id enim de litteris colligi certis argumentis poterat) persuadet, vt imperatori cædem intentarent. Itaque quum egredientem obseruassent ex vrbe, sine satis magna custodia corporis; in eum irruunt, & omnes strictis gladiis hominem interficiunt. Sepultus est ibidem ab exercitu magnifice, rerum gestarum periculorumque caussa, quæ pro republica susceperat.

LXIII.

Τακίτου δὲ τῆς Ῥώμης ἀναδεξαμένου βασίλεια, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐχον-

TAcito autem Romanum imperium consequuto, Scythæ trans-

73. ἐκμεμελέτηκε. In Pal. cod. scriptum ἐμμεμελέτηκε, sed expuncto priore μ. vnde coniicere licet, veriorem scripturam esse ἐμεμελέτηκε, sine Præpositione, cum solo Plusquamperfecti augmento. *Sylb.*

74. ἀπεδείξατο. rectius ὑπεδέξατο, vel ἀνεδέξατο, *susceperat.* Sylb.

transiecta palude Mæotide, per Pontum ad Ciliciam vsque sita incursionibus omnia vexarunt. 2 quos adgressus Tacitus, partim ipse debellatos ad internecionē deleuit, partim Floriano, præfecto prætorio, debellandos tradidit, & in Europam ipse contendit: 3 vbi lapsus in insidias, ex huiusmodi caussa necatur. 4 Maximino propinquo suo imperium Syriæ concesserat: is erga principes in republica viros asperrime se gerens, inuidiam pariter & metum in eis excitauit: 5 quæ quum odium peperissent, in insidias, quod reliquum erat, desiit: quarum in societatem admissis illis, qui Aurelianum necauerant, Maximi- 6

τες, Σκύθαι διὰ τῆς Μαιώτιδος λίμνης περαιωθέντες, διὰ τοῦ Πόντου τὰ μέχρι Κιλικίας ἐπέδραμον. 2 οἷς ἐπεξελθὼν Τάκιτος, τοὺς μὲν αὐτὸς καταπολεμήσας ἐξώλεσε, τοὺς δὲ Φλωριανῷ προβεβλημένῳ τῆς αὐλῆς ὑπάρχῳ παραδοὺς, ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐξώρμησεν. 3 ἔνθα δὴ καὶ εἰς ἐπιβουλὴν ἐμπεσὼν, ἐξ αἰτίας ἀναιρεῖται τοιᾶσδε. 4 Μαξιμίνῳ γὰρ ἑαυτοῦ προσήκοντι, τὴν Συρίας ἀρχὴν παραδέδωκεν. οὗτος τοῖς ἐν τέλει τραχύτατα προσφερόμενος, εἰς φθόνον ἅμα καὶ φόβον κατέστη. 5 τεκόντων δὲ τούτων μῖσος, τὸ λειπόμενον εἰς ἐπιβουλὴν ἐτελεύτησεν. ἧς κοινωνοὺς ποιησάμενοι τοὺς Αὐρηλιανὸν ἀνελόντας, αὐτῷ μὲν ἐπιθέμενοι Μαξιμίνῳ κατέσφαξαν, 6 [75] διώξαντες δὲ ἀναζευ-

γνυο-

75. *διώξαντες &c, Τάκιτον ἀναιροῦσι, Tacitum quoque interficiunt:* Zonaras heic interpres est Zosimi, *δείσαντες*, inquiens, *οἱ τοῦτον ἀνελόντες, ὡς οὐκ ἀτιμωρήτους αὐτοὺς ὁ αὐτοκράτωρ περιόψεται, ἐπιδιώξαντες κἀκεῖνον ἀνεῖλον*, hoc est, *percussores Maximini, supplicium metuentes, ipsum quoque imperatorem interfecerunt.*

γνύντα Τάκιτον, ἀναιροῦσιν. | num adgressi trucidant, & persequuti mouentem castra Tacitum, interficiunt.

LXIV.

ΕΝτεῦθεν εἰς ἐμφύλιον κατέστη τὰ πράγματα ταραχήν· τῶν μὲν κατὰ τὴν ἑῴαν, βασιλέα Πρόβον ἑλομένων. τῶν δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην, Φλωριανόν. καὶ Πρόβος μὲν 2 εἶχε Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν· τὰ δὲ 3 ἀπὸ Κιλικίας μέχρις Ἰταλίας, Φλωριανός. ὑπήκουον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνη, Γαλάται καὶ Ἴβηρες, ἅμα τῇ Βρεττανικῇ νήσῳ. καὶ προσέτι γε ἅπασα Λιβύη, καὶ τὰ Μαυρούσια φῦλα. Παρεσκευασμένων δὲ εἰς πόλεμον ἀμφοτέρων, εἰς τὴν Ταρσὸν ὁ Φλωριανὸς ἀφικόμενος,[77] αὐτῇ στρατο-

HInc ad tumultum ciuilem res redierunt, aliis in Oriente PROBVM imperatorem deligentibus, aliis Romæ FLORIANVM. Ac Probus quidem obtinebat Syriam, & Phœnicen, & Palæstinam, & Ægyptum vniuersam: sitas vero a Cilicia regiones ad Italiam vsque, Florianus. Eidem & transalpinæ nationes parebant, Galli & Hispani, cum insula Britannica: prætereaque omnis Africa cum Mauritanis gentibus. Ambobus [76] ad bellum instructis, Tarsum Florianus veniens, ibidem castra locanda statuit,

76. *Ambobus ad bellum instructis.* Casaubonus ad Vopisci Florianum cap. I. *Vnus*, inquit, *est Zosimus, qui memoriam rerum inter Probum & Florianum gestarum conseruarit. eum lege.*

77. *αὐτῇ στρατοπεδεύειν.* Stephanus mauult, *αὐτῇ ἐν στρατοπέδῳ*, vel *ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύειν.* potest tamen *αὐτῇ* etiam Aduerbialiter accipi pro *istic*. Sylb.

tuit, victoria contra Scythas in Bosporo semiperfecta relicta. Quo factum est, vt iam circumsessis, libere ad sua redeundi, copiam concesserit. Probo autem bellum terente, veluti qui longe minoribus illud copiis susceperat; cum in æstate ad Tarsum æstus exsisteret, qui erant a partibus Floriani milites, caloris insueti, quod maior esset illius exercitus pars ex Europa, grauem in morbum incidebant. Quo cognito, in tempore Probus tentandũ hostem statuit. Floriani vero militibus etiam vltra vires egressis, velitationes quidem ante vrbem fiebãt: sed quod nihil dignũ commemoratione gestum fuisset, diremtis a se inuicem exercitibus, accessere deinceps quidam, qui

προδοῦναι ἔγνωκε, τὴν κατὰ τῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ Σκυθῶν νίκην ἡμιτελῆ καταλελοιπώς. 5 ταύτῃ τε καὶ τοῖς ἐγκεκλεισμένοις ἐνδοὺς [78] τὰ οἰκεῖα καταλαβεῖν. τρίβοντος δὲ Πρόβου τὸν πόλεμον, οἷα καὶ ἐξ ἐλάττονος πολλῷ δυνάμεως αὐτὸν ἀναδεξαμένου, κατὰ τὴν Ταρσὸν ἐν τῷ θέρει γινομένου καύματος, ἀηθήσαντες οἱ Φλωριανῷ συντεταγμένοι, διὰ τὸ ἐκ τῆς Εὐρώπης τὸ πλέον τοῦ στρατεύματος εἶναι, νόσῳ δεινῇ περιπίπτουσιν. 6 ὅπερ μαθὼν ὁ Πρόβος, εἰς καιρὸν ἐπιθέσθαι 7 διέγνω. τῶν δὲ Φλωριανοῦ στρατιωτῶν καὶ παρὰ δύναμιν ἐπεξελθόντων, ἐγίνοντο μὲν ἀκροβολισμοὶ περὶ τῆς πόλεως 8 ἔργου δὲ οὐδενὸς ἀφηγήσεως ἀξίου πραχθέντος, ἀλλ' ἀποστάντων ἀλλήλων τῶν στρατοπέδων, ἐλθόντες μετὰ ταῦτά τινες τῶν

78. Heic inserendum putat Sylb. ἀδεῶς, idque colligit ex Pal. & Leuncl. codd. qui habent corrupte: ἐνδοῦναι δὲ ὡς τὰ οἰκεῖα &c.

τῶν ἅμα Πρόβῳ στρατευομένων, παραλύουσι Φλωριανὸν τῆς ἀρχῆς. οὗ γινομένου, χρόνον μὲν ἐφυλάχθη τινά. τῶν γὰρ 9 περὶ αὐτὸν οὐ κατὰ τὴν Πρόβου προαίρεσιν τοῦτο γεγενῆσθαι λεγόντων, ἀναλαβεῖν τὴν ἁλουργίδα Φλωριανὸς αὖθις ἠνέσχετο. μέχρις ἐπανελ- 10 θόντες οἱ τὰ Πρόβῳ σὺν ἀληθείᾳ περὶ τούτου δοκοῦντα μηνύοντες, ἀναιρεθῆναι παρὰ τῶν οἰκείων Φλωριανὸν πεποιήκασι.

Probo militabant, & imperium Floriano abrogarunt. Quo facto, ad tempus aliquod custoditus fuit: sed quum sui dicerent, non hoc de Probi factum sententia, purpuram Florianus iterum sumsit: donec reuersi, qui significarent, quid reapse Probus de ipso statueret, a suis Florianum interfici curarunt.

LXV

Περιστάσης δὲ βασιλείας εἰς Πρόβον, ἐλαύνων ἐπὶ τὰ πρόσω, προοίμιον ἐποιήσατο τῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πράξεων ἔργον ἐπαινετόν. παρὰ 2 γὰρ τῶν ἀνελόντων Αὐρηλιανὸν καὶ ἐπιθεμένων Τακίτῳ, δίκην ἔγνω λαβεῖν. ἀλλὰ προφανῶς 3 μὲν οὐ πράττει τὸ βουλευθέν, δεδιὼς μή τινα ταραχὴν ἐκ τούτου συμβῆναι, λόχον δὲ στήσας ἀνδρῶν, οἷς τοῦτο πεθαρρηκὼς ἔτυχεν, ἐφ' ἑστίασιν τοὺς φονέας ἐκάλει. τῶν 4

PROBVS imperio potitus, dum mouet vlterius, exordium actionum pro republica suarum dedit, facinus sane laudabile. Nam de iis, qui Aurelianum occiderant, & Tacito manus intulerant, supplicium sumere decreuit. Non tamen id palam molitur, quod deliberauerat; metuens, ne quid ea res turbae daret: sed quodam alicubi cuneo militum constituto, quorum

rum fidei rem commiferat, ad epulum cædis auctores inuitat. Posteaquam hac illi spe conuenissent, vt mensæ imperatoris adhiberentur; in pergulam quamdam secessit Probus, de qua conspici res peragenda posset; ac signum facinori perpetrando destinatis dedit. Hi vero inermes eos adorti, qui conuenerant, omnes, excepto dumtaxat vno, iugularunt: quem non multo post comprehensum, veluti qui periculum eis creasset, viuum igni tradidit.

δὲ συνελθόντων, ἐλπίδι τῇ βασιλικῇ κοινωνῆσαι τραπέζῃ, πρός τι τῶν ὑπερῴων ἀναχωρήσας ὁ Πρόβος, ἐξ οὗ τὸ γινόμενον ἄποπτον ἦν, σύνθημα τοῖς ἐπιτεταγμένοις τὸ δρᾶμα ἐδίδου. 5 τῶν δὲ τοῖς συνεληλυθόσιν ἀφράκτοις οὖσιν ἐπιθεμένων, ἅπαντας πλὴν 6 ἑνὸς κατέσφαξαν. ὃν μετ' οὐ πολὺ συλλαβὼν ὡς αἴτιον σφίσι κινδύνου γεγονότα, παραδέδωκε ζῶντα τῷ πυρί.

V.

LXVI. His a Probo peractis *Saturninus*, natione Maurus, imperatori maxime familiaris, & cui propter hanc ipsam caussam administratio Syriæ credita fuerat, ab imperatoris fide discessit, & de rebellione co-

Ταῦτα διαπεπραγμένῳ τῷ Πρόβῳ Σατουρνῖνος γένος 79 Μαυρούσιος, ἐπιτήδειος ὢν ἐς τὰ μάλιστα τῷ βασιλεῖ, διὰ τοῦτό τε καὶ τῆς Συρίας ἀρχὴν ἐπιτετραμμένος, τῆς βασιλέως ἀποστὰς πίστεως, ἐπα-

79. *γένος Μαυρούσιος*, *Maurus*. At Vopiscus de Saturnino: *oriundus Gallis*. Hallucinatio nostri forsan inde est, quod Saturninus Africam, a Mauris occupatam, liberauerat, vt ipsemet testatur apud Vopiscum c. 10. *Scalig. ad Eus.*

ἐπαναστάσεως ἔννοιαν ἦλθεν. ὅπερ ἀκούσαντι τῷ 2 Πρόβῳ, καὶ διανοουμένῳ τὸ ἐγχείρημα μετελθεῖν, ἔφθησαν οἱ κατὰ τὴν ἕω στρατιῶται συγκατασβέσαντες τῇ τυραννίδι τὸν ἄνθρωπον. Ἔπαυσε[80] καὶ 3 ἄλλην ἐπανάστασιν ἐν τῇ Βρεττανίᾳ μελετηθεῖσαν, διὰ Βικτωρίνου Μαυρουσίου τὸ γένος· ὅσπερ πεισθείς, ἔτυχε τὸν ἐπαναστάντα τῆς Βρεττανίας ἄρχοντα προστησάμενος. καλέσας γὰρ τὸν Βικτω- 4 ρῖνον πρὸς ἑαυτόν, καὶ ἐπὶ τῇ συμβουλῇ μεμψάμενος, τὸ πταῖσμα ἐπανορθώσοντα πέμπει. ὁ δέ, ἐπὶ τὴν Βρεττανίαν 5 εὐθὺς ἐξορμήσας, περινοίᾳ οὐκ ἀφανεῖ τὸν τύραννον ἀναιρεῖ.

gitare cœpit. Quod vbi Probus audiſſet, de conatu caſtigando cogitantem, orientales anteuertére milites, rebellione cum ipſo Saturnino exſtincta. Sopiuit & aliam ſeditionem, in Britannia concitatam, per Victorinum natione Maurum, cujus ſuaſu perduellem iſtum Britanniæ præſidem fecerat. Nam quum ad ſe Victorinum arceſſiuiſſet, eumque de conſilio dato reprehendiſſet; delictum illud correcturum ablegat. Victorinus in Britanniam ſtatim profectus, ſollerti commento perduellem interficit.

Ταῦτα δὲ διαθεὶς τὸν εἰρημένον μοι τρόπον, καὶ κατὰ βαρβάρων ἀνεδήσατο νίκας, δύο πολέμους ἀγωνισάμενος· καὶ τῷ μὲν αὐτὸς παραγεγονώς, τῷ δὲ ἑτέρῳ

His ita geſtis, vt diximus, etiam victoriis Probus aduerſus barbaros potitus eſt, duobus bellis confectis, quorum alteri ipſemet interfuit, alteri ducem LXVII

præ-

80. δὲ inſerendum cenſet Sylburg.

præfecit. Et quoniam ciuitatibus Germanicis, quæ a vicinis Rheno barbaris infestabantur, necessario subueniendum erat: Rhenum versus ipsemet cum copiis mouit. Occepto bello, quum fames in omnibus iis locis ingruisset: immensus imber delapsus, vna cum guttis [81] frumentum quoque detulit: adeo quidem, vt eius acerui quibusdam in locis, per se structi, exstiterint. Omnibus ad rem nouam & incredibilem obstupefactis, initio quidem attingere frumentum, eoque famis vti remedio non audebant: sed quum necessitas omni sit metu valentior, panibus inde coctis vescentes, simul & famem pepulerunt, & imperatoris fortuna, nullo prope negotio, superiores

στρατηγὸν προστησάμενος. 2 ἐπεὶ δὲ ταῖς ἐν Γερμανίᾳ πόλεσιν ἐνοχλουμέναις ἐκ τῶν περὶ τὸν Ῥῆνον βαρβάρων ἠναγκάζετο βοηθεῖν, αὐτὸς μὲν ὡς ἐπὶ τὸν Ῥῆνον ἤλαυνεν· 3 ἐνισταμένου δὲ τοῦ πολέμου, καὶ λιμοῦ πᾶσι τοῖς αὐτόθι τόποις ἐνσκήψαντος, ἄπλετος ὄμβρος καταρραγεὶς συγκατήγαγε ταῖς ψεκάσι καὶ σῖτον. 4 ὥστε καὶ σωροὺς αὐτομάτως ἐν τόποις τισὶ συστῆναι. πάντων δὲ τῷ παραδόξῳ καταπλαγέντων, τὸ μὲν πρῶτον ἅψασθαι, καὶ τούτῳ θεραπεῦσαι τὸν λιμὸν οὐκ ἐθάρρουν· 5 ἐπεὶ δὲ πάντος δέους ἡ ἀνάγκη καρτερωτέρα, πέψαντες ἄρτους καὶ μεταλαβόντες, ἅμα καὶ τὸν λιμὸν ἀπεσείσαντο, καὶ τοῦ πολέμου ῥᾷστα τῇ τοῦ βασιλέως περιγεγόνασι τύχῃ. 6 κατώρθωσε δὲ καὶ ἄλλους πολέμους οὐ σὺν πόνῳ πολλῷ. μάχας δὲ καρτερὰς ἠγωνίσατο πρότερον μὲν πρὸς Λογί-

81. Frumentariam hanc pluuiam narrat etiam Zonaras, sed addita dubitandi formula: εἴ ποι τοῦτο πιστεύοιτο.

Λογίωνας, ἔθνος Γερμανικόν· οὓς καταγωνισάμενος, καὶ Σέμνωνα ζωγρήσας ἅμα τῷ παιδὶ τὸν τούτων ἡγούμενον, ἱκέτας ἐδέξατο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὴν λείαν πᾶσαν, ἣν εἶχον, ἀναλαβὼν, ἐπὶ ῥηταῖς ὁμολογίαις ἠφίει, καὶ αὐτὸν Σέμνωνα μετὰ τοῦ παιδὸς ἀπέδωκε.

eo bello discesserunt. 7 Alia quoque bella leui labore confecit. Acres etiam pugnas commisit, primum contra Logiones, nationem Germanicam: quos quum vicisset, ac ducem eorum Semnonem, cum filio, viuum in potestatem redegisset; supplices factos in fidem recepit, & captiuis omnique præda recuperata, quam habebant, certa quædam stipulatos dimisit, ipso quoque, cum filio, Semnone reddito.

LXVIII.

Καὶ δευτέρα γέγονεν αὐτῷ μάχη πρὸς Φράγγους· οὓς διὰ τῶν στρατηγῶν κατακράτος νενικηκὼς, αὐτὸς Βουργούνδοις καὶ Βανδίλοις ἐμάχετο. 2 πλήθεσι δὲ τὴν οἰκείαν δύναμιν ἐλαττουμένην ὁρῶν, μερίδα τινὰ περισπάσαι τῶν πολεμίων διενοεῖτο, καὶ ταύτῃ διαμάχεσθαι. καί πως συνέδραμε τῇ γνώμῃ τοῦ βασιλέως ἡ τύχη. 3 τῶν γὰρ στρατοπέδων ὄντων παρ' ἑκάτερα ποταμοῦ[82], εἰς μάχην τοὺς

Alterū contra Francos prœliū pugnauit: quibus opera ducū strenuè victis, ipse cum Burgundorum Vandilorumq; copiis dimicauit. Quumque militum numero suum deminui videret exercitum, partem quamdam ab hostibus auellere cogitabat, & cum ea prœlio decernere. Qua in re consilio principis fortuna non

82. Post ποταμοῦ in vtroque MS. codice spatium est vacuum, quantum scilicet vnius vocabuli est capax. Sylb.

non defuit. Quippe quod exercitus ambo fluminis vtramque ripam occupassent, barbaros in aduersa ripa castra metatos ad pugnam Romani prouocabant. Hac illi re quasi per iracundiam perciti, quotquot sane poterant, transiiciebant, signisque collatis barbari partim cædebantur, partim viui Romanorum in potestatem veniebant. Reliqui, quum pacem ea lege petiissent, vt prædam cum captiuis, quos habebant, redderent: impetrato, quod postulauerant, non omnia restituerunt. Quamobrem indignatus imperator, discedentes adortus, merito supplicio multauit, ipsis trucidatis, & Igillo duce capto. Quot

πέραν βαρβάρους οἱ Ῥωμαῖοι[83] προσεκαλοῦντο. 4 οἱ δὲ, ἐπὶ τούτῳ παροξυνθέντες, ὅσοι πως οἷοί τε ἦσαν ἐπεραιοῦντο. καὶ συμπεσόντων σφίσι τῶν στρατοπέδων, οἱ μὲν ἀπεσφάττοντο τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ καὶ ζῶντες ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους γεγόνασι. 5 τῶν δὲ λειπομένων σπονδὰς αἰτησάντων, ἐφ᾽ ᾧτε καὶ τὴν λείαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς ἔτυχον ἔχοντες, ἀποδοῦναι, τυχόντες τῆς αἰτήσεως οὐ πάντα ἀπέδοσαν. πρὸς ὃ βασιλεὺς ἀγανακτήσας, ἀναχωροῦσιν αὐτοῖς ἐπιθέμενος, ἀξίαν ἐπέθηκε δίκην, αὐτούς τε ἀποσφάξας,[84] καὶ τὸν ἡγούμενον Ἴγιλλον ζω- 6 γρίᾳ ἑλών. ὅσους δὲ ζῶντας οἷός τε γέγονεν ἑλεῖν, εἰς Βρεττανίαν παρέπεμψεν· οἳ τὴν νῆσον οἰκήσαντες, ἐπαναστάντος μετὰ

ταῦτα

83. προσεκαλοῦντο. ex iisdem codicibus repositum pro vulgato παρεκαλοῦντο. *Sylb.*

84. Pal. cod. αὐτόντε ἀποσφάξας τὸν ἡγούμενον, Ἴγιλλον ζωγρίᾳ ἑλών: *ipso duce iugulato, Igillo viuo capto.* Leuncl. cod. Ἰγγίλλον habet, γγ duplici. *Sylb.*

ταῦτά τι ὢν, γεγόνασι βασιλεῖ χρήσιμοι. quot autem viuos in potestatem redigere poterat, in Britanniam misit: qui sedes ea in insula nacti, quum deinde seditionem aliquis molitus esset, vtiles imperatori fuerunt.

LXIX.

Τούτων οὕτω περὶ τὸν Ῥῆνον αὐτῷ διαπεπολεμηθέντων, ἄξιον μηδὲ τὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ἰσαύροις πραχθέντα παραδραμεῖν. 2 Λύδιος τὸ γένος Ἴσαυρος, ἐντεθραμμένος τῇ συνήθει λῃστείᾳ, στῖφος ὅμοιον ἑαυτῷ περιποιησάμενος, τὴν Παμφυλίαν ἅπασαν καὶ Λυκίαν ἐπῄει. 3 συνελθόντων δὲ στρατιωτῶν ἐπὶ τῇ τῶν λῃστῶν καταλήψει, πρὸς Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον οὐχ οἷός τε ὢν ἀντιτάττεσθαι, Κρῆμναν καταλαμβάνει, πόλιν οὖσαν Λυκίας, ἐν ἀποκρήμνῳ τε κειμένην, καὶ κατὰ μέρος χαράδραις βαθυτάταις ὠχυρωμένην. 4 ἐν ταύτῃ πολλοὺς ὡς ἐν ἀσφαλεῖ καὶ τειχήρει καταφυγόντας εὑρών. 5 ἐπεὶ δὲ τοὺς Ῥωμαίους εἶδεν ἐγκειμένους τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν

His ita propter Rhenum ab eo debellatis, operæ pretium fuerit, ne illa quidem silentio præteriri, quæ id temporis Isauri patrarunt. 2 Lydius quidam natione Isaurus, consueto latrocinio innutritus, agmine sibi simili comparato, totam Pamphyliam atque Lyciam inuadebat. 3 Quum autem milites, ad capiendos latrones, coiuissent; Lydius, qui exercitui Romano se non posset opponere, Cremnam adiit, oppidum Lyciæ, situm in loco prærupto, & ex parte fossis profundissimis munitũ: 4 compluribus in eo repertis, qui huc velut ad tutum murisque clausum oppidum confugerant. 5 Posteaquam

quam vero Romanos
intentos obsidioni, mo-
ram eius fortiter ferre
conspexit: ædificiis di-
rutis, solum arabile
reddidit, & frumentum
serens, iis, qui erant in
oppido, victum para-
bat. Sed quod eam
multitudinē suppedi-
tatione copiosa videret
egere, quidquid erat æ-
tatis inutilis, tam ma-
res, quam feminas, eie-
ctos oppido dimisit.
Quum hostes præuiso
Lydii consilio, rursus
eiectos in oppidum ire
cogerent; in ambientes
oppidum valles præci-
pitatos perdidit. Mea-
tu autem operis admi-
randi ab oppido ver-
sus exteriora ducto, &
persodiendo vltra ho-
stium castra porrecto;
per eum ex oppido
quosdam emittebat,
qui pecora ceteraque
alimenta raperent. at-
que hinc commeatus
obsessis ex parte satis
copiosus suppetebat,

ἐν ταύτῃ τριβὴν γενναίως
ὑφισταμένους, τὰ οἰκοδο-
μήματα καθελὼν, ἀρόσι-
μον ἐποίησε τὴν γῆν, σπεί-
ρων τε σῖτον παρεσκεύα-
ζε τοῖς ἐν τῇ πόλει δα-
6 πάνην. Ὁρῶν δὲ τὸ πλῆ-
θος πολλῆς δεόμενον χο-
ρηγίας, τὴν ἄχρηστον ἡ-
λικίαν ἄρρενά τε καὶ θή-
λεα, ἠφίει, τῆς πόλεως
7 ἐκβαλών· ἐπεὶ δὲ οἱ πο-
λέμιοι τὸ Λυδίου βούλευμα
περιϊδόμενοι τοὺς ἐκβλη-
θέντας αὖθις ἐπὶ τὴν πό-
λιν ἰέναι συνήλαυνον,
ἐμβαλὼν εἰς τὰς περὶ
τὴν πόλιν χαράδρας,
8 διέφθειρεν. ὄρυγμα δέ
τι, χρῆμα θαυμάσιον,
ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰ
ἐκτὸς διορύξας, καὶ μέχρι
τῶν ἐπέκεινα τοῦ πολε-
μίου στρατοπέδου τόπων ἐκ-
τείνας, ἐξέπεμπε διὰ
τούτου τινὰς ἐκ τῆς πό-
λεως ἐφ' ἁρπαγῇ θρεμ-
μάτων καὶ ἄλλης τρο-
9 φῆς· ἐκ τούτου τε χορη-
γία ἐν μέρει τοῖς πολι-
ορκουμένοις εὐπορεῖτο· μέ-
χρις οἱ πολέμιοι τοῦτο,
γυναικὸς αὐτοῖς μηνυ-
σάσης

σιάσης ἐξεῦρον. ἀλλ᾽ οὐδὲ οὕτως ἀπεῖπεν ὁ Λύδιος, ἀλλ᾽ οἶνον μὲν κατὰ βραχὺ τοὺς αὐτοῦ συνόντας ἀπεστέρησε, καὶ σῖτον ἐμέτρει τοῦ συνήθους ἐλάττονα. [11] τῶν δὲ σιτίων καὶ οὕτως ἐκλειπόντων, εἰς ἀνάγκην κατέστη τοῦ πάντας ἀπολέσαι τοὺς ἐν τῇ πόλει, πλὴν ἀνδρῶν αὐτοῦ τε ἐπιτηδείων, καὶ πρὸς φυλακὴν ἀρκεῖν δοκούντων. [12] κατέσχε δὲ καὶ [τὰς] γυναῖκας, ἃς ἐπὶ τῇ τῆς φύσεως ἀναγκαίᾳ χρείᾳ κοινὰς εἶναι πεποίηκε πᾶσιν.

[10] donec id hostes mulieris cuiusdam indicio deprehenderunt. Verum ne sic quidem animum despondit Lydius, sed vinum paulatim suis ademit, & frumenti eis solito minus admetiebatur. At hoc etiam modo deficientibus alimentis, ad eam necessitatem redactus est, vt omnes, quotquot erant in oppido, perderet; exceptis idoneis sibi viris, & qui ad oppidi præsidium sufficere viderentur. Retinuit & mulieres nonnullas, quas ad vsum naturæ necessarium communes omnibus esse iussit.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς πάντα κίνδυνον ἐγνώκει διαπαλαῖσαι, συμβαίνει τι μετὰ πάντα ταῦτα τοιοῦτον. [2] συνῆν τις ἀνὴρ αὐτῷ μηχανάς τε κατασκευάζειν εἰδὼς, καὶ ἐκ μηχανῶν εὐστόχως ἀφιέναι βέλη δυνάμενος· ὥστε ὁσάκις ἐνεκελεύσατο ὁ Λύδιος αὐτῷ κατά τινος τῶν πολεμίων ἀφιέναι βέ-

LXX. Qvumque luctari constanter aduersus periculum quoduis dimicare constituisset, post istæc omnia tale quiddam accidit. Erat cum eo quidam, qui & machinas conficere nouerat, & machinis emittere tela singulari cum dexteritate poterat: adeo quidem, vt quoties

Lydius aduersus aliquem ex hostibus telum emittere iuberet, a scopo non aberraret. Huic ergo quum imperasset, vt quemdam ex aduersariis vulneraret, isque telo emisso, vel casu aberrasset fortuito, vel data opera: veste nudatum flagris misere cecîdit, mortem præterea cominatus. Ille, tum propter verbera succensens, tum minis territus, oblata vsus occasione, semet ex oppido subducit. Quum quosdam in milites e castris incidisset, & quidquid egisset ac perpessus esset, iis exposuisset; quamdam in muro fenestram ostendit, per quam Lydius, quidquid in castris gereretur, speculari consueuerat. Per eam more suo prospectantem, telo se petiturum pollicetur. Ob hanc caussam quum dux eius expeditionis hominem ad se

λος, μὴ διαμαρτεῖν τοῦ σκοποῦ. 2 τούτῳ τοίνυν ἐπιτάξας τρῶσαί τινα τῶν ἐναντίων, ἐπειδὴ διήμαρτε βέλος ἐκπέμψας ἢ ἐκ τύχης ἢ ἐκ προνοίας, γυμνώσας τῆς ἐσθῆτος ἐσχάτως ἐμαστίγωσε, προσαπειλήσας καὶ θάνατον. 3 ὁ δὲ, καὶ ἐπὶ ταῖς βασάνοις ἀγανακτῶν, καὶ ἐπὶ ταῖς ἀπειλαῖς δεδιὼς, καιροῦ δοθέντος ὑπεξάγει τῆς πόλεως ἑαυτόν. 4 ἐντυχὼν δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, καὶ ὅσα πεπράχει τε καὶ ἔπαθε, πρὸς τούτους ἐκφήνας, ἐπέδειξεν οὖσαν ἐν τῷ τείχει θυρίδα, δι' ἧς εἰώθει Λύδιος κατασκοπεῖν τὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ γινόμενα· ταύτης τε προκύπτοντα κατὰ τὸ σύνηθες, ἐπισχνεῖτο τοξεύειν. 5 ἀποδεξαμένου δὲ αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ τοῦ τῆς στρατείας ἡγουμένου, στήσας μηχανὴν, προστησάμενός τε τοὺς αὐτὸν ἀποκρύπτοντας, ὡς ἂν μὴ παρὰ τῶν ἐναντίων ὁρῷτο, προκύπτοντα τῆς ὀ-

τῆς τὸν Λύδιον θεασάμενος, καὶ τὸ βέλος ἀφιεὶς, πλήττει καιρίαι. ὁ δὲ, πράξας καὶ μετὰ τὴν πληγὴν εἰς τινας τῶν συνόντων αὐτῷ τὰ ἀνήκεστα, καὶ τοῖς λελειμμένοις ὅρκους ἐπαγαγὼν περὶ τοῦ μὴ ἐνδοῦναι τῇ πολιορκίᾳ καθάπαξ, μόλις ἐξέλιπεν. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν, οὐκ ἐνεγκόντες ἔτι τὴν πολιορκίαν, ἐξέδοσαν ἑαυτοὺς τῷ στρατοπέδῳ. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸ λῃστικὸν τέλος ἐδέξατο.

recepisset, constituta machina, nonnullisque collatis ante se, per quos occultaretur, ne ab hostibus conspici posset, Lydium per foramen illud prospectantem intuitus, emisso telo, vulnere letali percutit. Ille quum etiam post acceptum vulnus in quosdam ex suis crudeliter deseuiisset, ac iureiurando superstites obstrinxisset, obsidioni nullo modo cessuros, vix tandem exspirauit. Qui erant in oppido, non ferentes amplius obsidioné, exercitui se dediderunt. atque hunc finem latronum illud agmen habuit.

LXXI

Τῆς δὲ κατὰ Θηβαΐδα Πτολεμαΐδος ἀποστάσης βασιλέως, πόλεμον δὲ προκόψαντα ἐπὶ χρόνον βραχὺν ἀραμένης, αὐτήν τε καὶ τοὺς συμμαχήσαντας αὐτῇ Βλεμμύας παρεστήσατο Πρόβος διὰ τῶν τότε

QVum autem & Ptolemais, in Thebaide sita, defecisset ab imperatore, bellumque perexiguum ad tempus duraturum suscepisset: tam ipsam, quam socios belli Blemmyas Probus opera ducum

 suo-

85. Blemmyes, populus in confinio Ægypti & Æthiopiæ. Strabo. lib. 17. init. Βλέμμυες Αἰθιόπων ὑποπεπτωκότες, Αἰγυπτίων δ' ὅμοροι. Æthiopibus accenset Plinius l. 5. c. 8.

suorum ad deditionem compulit. Basternas, gentem Scythicam, quæ illi se subiecit, admittens in Thracia, concessis agris, collocauit. Hi deinceps secundum leges & instituta Romanorum perpetuo vixerunt. Itidem quum Franci ad imperatorem accessissent, & ab eo sedes obtinuissent: pars eorum quædam defectionem molita, magnamque nauium copiam nacta, totam Græciam conturbauit. In Siciliam quoque delata, & vrbem Syracusanam adorta magnam in ea cædem edidit. Tandem quum & in Africam adpulisset, ac reiecta fuisset, adductis Karthagine copiis; nihilo minus domum redire, nullum passa detrimentum, potuit. Hoc quoque Probo imperante contigit. Gladiatores numero ad octoginta, conspiratione facta, cu-

2 σφαλησομένων. Βαστέρνας δὲ, Σκυθικὸν ἔθνος, ὑποπεσόντας αὐτῷ προσιέμενος, καθῴκισε Θρᾳκίοις χωρίοις· καὶ διετέλεσαν τοῖς Ῥωμαίων βιο-
3 τεύοντες νόμοις. καὶ Φράγκων τῷ βασιλεῖ προσελθόντων, καὶ τυχόντων οἰκήσεως, μοῖρά τις ἀποστᾶσα, πλοίων εὐπορήσασα, τὴν Ἑλλάδα συνετάραξεν ἅπασαν.
4 καὶ Σικελίᾳ προσσχοῦσα, καὶ τῇ Συρακουσίων προσμίξασα, πολὺν κατ' ταύτην εἰργάσατο φόνον.
5 ἤδη δὲ καὶ Λιβύῃ προσορμισθεῖσα, καὶ ἀποκρουσθεῖσα, δυνάμεως ἐκ Καρχηδόνος ἐπενεχθείσης, οἷά τε γέγονεν ἀπαθὴς ἐπανελθεῖν οἴκαδε.
6 Πρόβου δὲ βασιλεύοντος καὶ τόδε συνέβη. τῶν μονομάχων ἐς ὀγδοήκοντα συστάντες, διαχρησάμενοι τοὺς φυλάττοντας, εἰς τὰ τῆς πόλεως ἐξελάσαντες, τὰ ἐν ποσὶν ἐλῄζοντο, πολλῶν (οἷα συμβαίνειν φιλεῖ) συναναμιχθέντων αὐτοῖς. ἀλλὰ

λὰ καὶ τούτους βασιλεὺς, δύναμιν ἐκπέμψας, ἐξέτεμψε. ταῦτα διαπραξαμένῳ τῷ Πρόβῳ, καλῶς τε καὶ δικαίως οἰκονομήσαντι τὴν ἀρχὴν, [86] - - -

stodibusque suis interemtis, in vrbem progressi, quidquid offeretur, deripiebant: quum multi ceu fieri solet, eis se permiscuissent. Verum & illos imperator, missis copiis, excidit. His rebus a Probo gestis, qui & praeclare ac iuste administrauit imperium, - - -

Ἰστέον ὡς ἐνταῦθα λείπει τὸ τέλος τοῦ α´ λόγου, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ β´.

Sciendum, heic primi libri finem desiderari, & secundi principium.

86. In Pal. cod. vacat vna dumtaxat pagina: sed plures deesse, res ipsa satis indicat. *Sylb.*

ΖΟΣΙΜΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ZOSIMI HISTORIARVM LIBER SECVNDVS.

* * *

ἐκ τοῦ τὸν μακρότατον ἀνθρώπου βίον τὸ μέσον διάστημα περιλαμβάνειν ταύτης τῆς ἑορτῆς. σήκυλα [1] γὰρ τὸν αἰῶνα Ῥωμαῖοι καλοῦσι. συντελεῖται δὲ πρὸς λοιμῶν καὶ

ex eo, quod hominis vita longissima medium celebritatis huius interuallum complectitur. Nam saeculum Romani vocant, quod Graeci *αἰῶνα* dicunt, hoc

1. σήκυλα. Singulari numero legendum videtur σήκουλον, seu σήκυλον, vel, vt doctiores malunt, σαίκυλον. *Sylb.*

hoc est, ætatem. Conducit autem ad pestes, lues, & morbos curandos. Originem ex caussa quadam huiusmodi habuit. Valesius Valesius, a quo Valerianorum familia deducitur, vir erat apud Sabinos illustris. Is ante domum suam lucum habebat ex arboribus maxime proceris, quibus fulmine tactis, & exustis, quidnam arbores hæ vi fulminis absumtæ portenderent, ambigebat. [5] Quum autem ipsius liberi morbo correpti essent, medicorum artem superante, haruspices adibat: qui quum ex ignis delapsi

φθορῶν γενομένων [2] ἀκέσεις. ἔσχε δὲ τὴν ἀρχὴν ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Οὐάλεσιος, Οὐαλέσιος, ἀφ' οὗ τὸ [3] Οὐαλερμιῶν κατάγεται γένος, ἦν ἐν τοῖς Σαβίνοις ἔθνει ἐπιφανής. τούτῳ πρὸ τῆς οἰκίας ἄλσος ἦν ἐκ δένδρων μεγίστων. τούτων πεσόντων κεραυνοῦ καταφλεχθέντων, ἠπόρει πρὸς τὸ [4] [τῶν] ἐκ τοῦ κεραυνοῦ καταφλεχθέντων σημαινόμενον. [5] νόσου δὲ τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἐνσκηψάσης ὑπὲρ τὴν τῶν ἰατρῶν τέχνην, διὰ τῶν μάντεων ᾔει. τῶν δὲ διὰ τοῦ τρόπου τῆς τοῦ πυρὸς πτώσεως, ὅτι θεῶν εἴη μῆνις, τεκμηραμένων, εἰκότως δι' ἐκθυσιῶν ὁ Οὐαλέσιος τὸ θεῖον ἐξι-

2. *ἀκέσεις.* Stephanus mauult *ἀρκέσεις propulsationes,* seu *auerruncationes:* sed *ἀκέσεις* retinere, meo quidem iudicio, nihil vetat, cum alibi quoque in hoc volumine sic vsurpetur hoc vocabulum. *Sylb.*

3. malim *Οὐαλερίων, Valeriorum. Sylb.*

4. inclusum τῶν, est Stephani, approbante Sylburgio: vt Articulo duplicato prior remotius, posterior propius Substantiuum definiat.

5. Historiam de Valesii liberis morbo correptis, & originem Sæcularium Ludorum habet etiam Valerius Maximus lib. 2. c. 4.

ἐξιλεοῦτο διὰ τῶν μάντεων. ὢν τε μετὰ τῆς γυναικὸς ἐν φόβῳ, καὶ τὸν τῶν παίδων θάνατον ἐλπίζων ὅσον οὐδέπω συμβήσεσθαι, προσπεσὼν τῇ Ἑστίᾳ, δύο τελείας ἀντὶ τῶν παίδων αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖτο ψυχὰς, ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς τῶν παίδων μητρός. 8 ἀποβλέπων δὲ εἰς τὸ κεραυνόβλητον ἄλσος, ἀκοῦσαι φωνῆς ἔδοξεν, ἀπάγειν εἰς Τάραντα ἐγκελευομένης τὰ τέκνα, κἀκεῖσε θερμήναντα τοῦ Τιβέρεως ὕδωρ ἐπὶ τῆς Ἅιδου καὶ Περσεφόνης ἐσχάρας, τοῖς παισὶ δοῦναι πιεῖν. 9 ταῦτα ἀκούσας, τότε δὴ πλέον τὴν τῶν παίδων σωτηρίαν ἀπήλπισε. Τάραντά τε γὰρ πόῤῥω που τῆς Ἰταλίας εἶναι, καὶ οὐκ ἂν ἐν ταύτῃ τὸ Τιβέρεως ὕδωρ φανήσεσθαι. διδόναι δὲ αὐτῷ πονηρὰν ἐλπίδα καὶ τὸ θερμῆναι τὸ ὕδωρ ἐπὶ βωμοῦ χθονίων δαιμόνων ἀκοῦσαι.

modo coniecissent, deûm hanc iram esse: non ab re cæsis hostiis numen Valesius, haruspicum opera, placabat. 7 Et quoniam cum vxore in metu versabatur, & liberûm mortem magis, quam antehac vnquam alias, exspectabat; ad Vestam prolapsus, duas se adultas ei, puerorum loco, pollicebatur oblaturum animas, suam videlicet ac matris eorum. Quumque respiceret ad lucum fulmine tactum, audire visus est vocem, quæ iuberet, Tarentum pueros abducere, atque ibi calfactam aquam Tiberinam in Ditis patris & Proserpinæ foco pueris bibendam dare. His auditis, magis etiam de salute liberûm desperabat. Tarentum namque remoto Italiæ loco situm esse, nec ibi Tiberinam aquam se reperturum. præterea spem non bonam & illud sibi præbere, quod aquam

in ara deûm inferorum calfaciendam audiuisset.

II. ET cum ob hæc incerti etiam haruspices essent, iisdem rursus auditis, deo parendum statuit. Itaque coniectis in [6] fluuiale nauigium liberis, ignem secundo flumine detulit. Illis vero tantum non æstu exstinctis ad eam ripæ partem adnauigabat, qua motus fluminis tranquillior videretur. Quumque pastoriciam quamdam in casam cum pueris diuertisset, Tarenti capiendum esse hospitium, audiuit. hæc enim loci eius erat adpellatio, Tarento propter Iapygium promontorium sito, cognominis. Quapropter ob euentum felicem numi-

Ἐπὶ τούτοις ἀπορησάντων καὶ τῶν τερατοσκόπων, αὖθις πυθόμενος, ἔγνω δεῖν τῷ θεῷ πείθεσθαι, καὶ ἐμβαλὼν πλοίῳ ποταμίῳ τὰ τέκνα, κατήγαγε τὸ πῦρ. 2 ἐκθανόντων δὲ αὐτῶν ὑπὸ καύματι, τούτῳ προσέπλει τῆς ὄχθης τῷ μέρει, καθ' ὃ τὸ τοῦ ποταμοῦ ῥεῖθρον ἠρεμαῖον ἐδόκει. 3 καλύβῃ δὲ ποιμένος ἐναυλισθεὶς ἅμα τοῖς παισὶν, ἤκουε κατάγεσθαι δεῖν ἐν τῷ Τάραντι. ταύ- 4 την γὰρ εἶχεν ὁ τόπος προσηγορίαν, τῷ κατὰ τὴν ἄκραν Ἰαπυγίαν ὁμω- 5 νύμως ὢν Τάραντι. προσκυνήσας οὖν ἐπὶ τῇ συντυχίᾳ τὸ θεῖον ὁ Οὐάλεσος, ἐπὶ τὴν χέρσον ὀκεῖλαι τῷ κυβερνήτῃ προσέταττε, καὶ ἀποβὰς,

τοῖς

6. *fluuiale nauigium*. Valer. Max. c. l. *lintrem* dixit.

7. *ἐκθανόντων*, Pal. *ἐκπνεόντων*, & versio a Sylb. edita: *sub æstu se experrigentibus*. sed *ἐκθανόντων* fortasse verius est, vt sit: propemodum emortuis præ æstu, æstu exanimatis seu enectis. *Sylb.*

τοῖς ποιμέσιν ἐξεῖπεν. ἀρυσάμενος δὲ ἐκ τοῦ 6 Θύμβριδος ὕδωρ, καὶ τοῦτο θερμήνας ἐπί τινος κατὰ τὸν τόπον ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένης ἐσχάρας, ἔδωκε πιεῖν τοῖς παισίν. οἱ δὲ, ἅμα τῷ πιεῖν ὕπνῳ 7 προσχρώμενοι, καλέστησαν ὑγιεῖς. ὄναρ δὲ θεασάμενοι, προσαγαγεῖν ἱερεῖα μέλανα Περσεφόνῃ καὶ Ἅδῃ, καὶ τρεῖς ἐπαλλήλους ἄγειν παννυχίδας ᾠδῶν καὶ χορῶν, ἀφηγήσαντο πρὸς τὸν πατέρα τὸ ὄναρ, ὡς ἀνδρὸς μεγάλου καὶ θεοπρεποῦς ταῦτα ποιεῖν ἐπισκήψαντος ἐπὶ τοῦ Ἀρείου πεδίου, καθ' ὃ καὶ ἀνεῖται τόπος εἰς γυμνάσιον ἵππων. βουλομένου δὲ τοῦ Οὐαλε- 8 σίου βωμὸν αὐτόθι καθιδρύσαι, καὶ τῶν λιθοξόων ὀρυττόντων ἐπὶ τοῦτο τὸν τόπον, βωμὸς εὑρέθη πεποιημένος, ἐν ᾧ γράμματα ἦν, ἍΔΟΥ ΚΑῚ ΠΕΡΣΕΦΌΝΗΣ. τό- 9 τε τοίνυν σαφέστερον διδαχθεὶς τὸ πρακτέον, τούτῳ τῷ βωμῷ τὰ μέ-	ne Valesius adorato, gubernatori mandat, vt nauim ad terram adpellat: ac egressus, rem pastoribus exponit. Quumque haustum e Tiberi aquam in quodam foco, ab se id loci facto, calfecisset; eam pueris bibendam dedit. Qua illi pota, quiete sopiti, consanuerunt. Quumque vidissent in somniis, Diti patri & Proserpinæ nigras immolandas esse hostias, continuumque trinoctium carminibus & tripudiis exigendum: patri somnium hoc indicarunt; quasi vir, magnus & diuinam formam præferens, hæc in campo Martio fieri iussisset, in quo locus etiam vacuus est ad equorum exercitium. Quum autem Valesius aram ibi construere vellet, eaque de causa locum lapicidæ foderent; reperta est ara iam facta, in qua erant hæ lite-

literæ: DITIS PATRIS AC PROSERPINAE. Itaque tum clarius quid agendum esset, edoctus, ad eam aram nigras hostias obtulit, & nocturnos ibidem ludos fecit.

λαια προσήγαγεν ἱερεῖα, καὶ τὰς παννυχίδας ἐν αὐτῷ διετέλει ποιῶν.

III. HÆc autem ara, & immolationis ritus, tali quadam ex caussa principium habuit. Bellum inter Romanos & Albanos erat, & quum vtrimque iam in armis essent, quidam prodigiosa facie conspectus est, amictus pelle nigra, & clamans; Ditem patrem atque Proserpinam eis imperasse, rem sacram sub terra prius sibi facerent, quam ventum ad manus esset. atque his dictis, euanuit. Romani, spectro territi, & aram sub terra struxerunt, & facta re sacra rursus aram humo, ad XX pedum altitudinem egesta, obruerunt: vt præter Romanos aliis omnibus nihil de ea

Οὗτος δὲ ὁ βωμὸς καὶ ἡ τῆς ἱερουργίας κατάστασις ἀρχὴν ἔλαβεν ἐξ 2 αἰτίας τοιᾶσδε. Ῥωμαίοις καὶ Ἀλβανοῖς πόλεμος ἦν· ὄντων δὲ ἀμφοτέρων ἐν ὅπλοις, ἐπεφάνη τις τερατώδης τὴν ὄψιν, ἠμφιεσμένος δέρματι μέλανι, καὶ βοῶν, ὡς Ἅδης καὶ Περσεφόνη, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, θυσίαν ὑπὸ γῆν αὐτοῖς ποιῆσαι 3 προσέταξαν. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀφανὴς γίνεται. τότε τοίνυν οἱ Ῥωμαῖοι ταραχθέντες ἐπὶ τῷ φάσματι, καὶ τὸν βωμὸν ὑπὸ γῆς ἵδρυσαν, καὶ τὴν θυσίαν πεποιηκότες, χώματι βάθους εἴκοσι ποδῶν κατεκάλυψαν τὸν βωμὸν, ὡς ἂν πλὴν Ῥωμαίων ἅπασι τοῖς ἄλ-4 λοις ἄδηλον εἴη. τοῦτον ὁ Οὐαλέσιος εὑρὼν, καὶ

τὴν θυσίαν καὶ τὰς παννυχίδας ἐπιτελέσας, ἐκλήθη Μάνιος Οὐαλέριος Ταραντῖνος. τούς τε γὰρ χθονίους θεοὺς [8] Μάνης καλοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, Βαλῆρε· Ταραντῖνος δὲ, ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Ταράντῳ θυσίας. χρόνοις 5 δὲ ὕστερον λοιμοῦ συμβάντος τῇ πόλει, τῷ πρώτῳ μετὰ τὰς βασιλείας ἔτει, Πόπλιος Βαλέριος Ποπλικόλας ἐν τούτῳ τῷ βωμῷ θύσας Ἅδῃ καὶ Περσεφόνῃ μέλανα βοῦν καὶ δάμαλιν μέλαιναν, ἠλευθέρωσε τῆς νόσου τὴν πόλιν, ἐπιγράψας τῷ βωμῷ ταῦτα· 6 ΠΟΠΛΙΟΣ ΒΑΛΕΡΙΟΣ ΠΟΠΛΙΚΟΛΑΣ ΤΟ ΠΥΡ ΑΡΕΙΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΑΔΗι ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗι ΚΑΘΙΕΡΩΣΑ, ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΗΓΑΓΟΝ ΑΔΗι ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗι ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

constaret. Hac reperta, Valesius, & sacro, nocturnisque ludis peractis, adpellatus est *Manius Valerius Tarentinus*. Nam deos inferos Romani *Manes* dicunt, & sanum esse, *Valere*; *Tarentini* denique nomen ei datum, ob rem sacram ad Tarentum factam. Sequentibus inde temporibus, pestilentia in vrbe orta, primo post exactos reges anno P. Valerius Poplicola mactato apud hanc aram Diti patri & Proserpinæ boue nigro, nigraque bucula, peste liberauit vrbem, inscriptis aræ verbis hisce, P. VALERIVS POPLICOLA IGNEM CAMPI MARTII DITI PATRI ET PROSERPINAE DEDICAVI, LVDOSQVE DITI PATRI ET PROSERPINAE PRO LIBERTATE POP. ROM. FECI.

Secun-

8. *μάνης*. Pal. *μάνις*. Græca forma, vt *μάῖλεις*, & similia, Latinis etiam priscis vsitata. *Sylb.*

IV. Secundùm hæc morbis & bellis exortis, anno ab vrbe condita suprà trecentesimum quinquagesimo secundo, Senatus iis se malis liberare de Sibyllinis oraculis volens; eos, ad quos hæc cura pertinebat, oracula consulere iussit. Illis mali finem fore nunciantibus, si Diti patri & Proserpinæ rem sacram fecissent: perquisito loco, Diti patri & Proserpinæ, ceu iussi fuerant, M. Potito quartum cos. vota nuncuparunt: & peracto sacro, malis vr-

Μετὰ δὲ ταῦτα νόσων καὶ πολέμων ἐνσκηψάντων, ἔτει μετὰ τὸν τῆς πόλεως οἰκισμὸν ἐπὶ τριακοσίοις πεντηκοστῷ καὶ δευτέρῳ, λύσιν εὑρεῖν ἡ γερουσία τῶν κακῶν ἐκ τῶν Σιβύλλης βουλομένη χρησμῶν, τοῖς εἰς τοῦτο τεταγμένοις ἀνδράσι τοὺς χρησμοὺς ἀνερευνῆσαι παρεκελεύσατο. 2 τῶν δὲ [9] λοιπὸν παυθήσεσθαι τὸ κακὸν, εἰ θύσαιεν Ἅδῃ καὶ Περσεφόνῃ, προαγορευσάντων, ἀναζητήσαντες τὸν τόπον, Ἅδῃ καὶ Περσεφόνῃ κατὰ τὸ προσταχθὲν [10] καθήγισαν, Μάρκου [11] Πολίτου τὸ τέταρ-

9. λοιπὸν pro vulg. λοιπῶν repositum ex emendatione Leunclavii. recte. *Sylb.*

10. καθήγισαν pro scripto καθήγνισαν. Est enim a καθαγίζω non καθαγνίζω. *Steph.*

11. Ποτίτου Steph. Ποπιλίου Sylb. Vtriusque scripturæ constat ratio. Videntur enim primi & secundi Sæculares ludi, ex S. C. facti, a Zosimo confusi esse, quorum illi L. Valerio Potito IV. consulari potestate tribuno militum; hi M. Popillio IV. cos. celebrati sunt. Tertiorum mentio a Zosimo prætermissa videtur, Claudio Pulcro cos. vrbis anno DV. celebratorum. De quartis bene ratio constat nostro atque Liuio, Censorino & Puelio Coss. Quintos Augustus, sextos inepte Claudius; legitime Domitianus: septimos Seuerus celebrauit. Vid. de vniuerso ritu accuratissime scribens Onufrius Panuinius, & ex illo Sylburgius ad h. l.

ταρίων ὑπαπαλλάξοντος· καὶ τῆς ἱερουργίας συντελεσθείσης τῶν ἐπικειμένων ἀπαλλαγέντες, τὸν βωμὸν αὖθις ἐκάλυψαν, ἐν ἐσχάτῳ τοῦ κειμένου τοῦ Ἀρείου πεδίου. ταύτης ἐπὶ χρόνον τῆς θυσίας ἀμεληθείσης, αὖθίς τινων συμπεσόντων ἀποθυμίων, ἀνεώσατο τὴν ἑορτὴν Ὀκταβιανὸς ὁ Σεβαστὸς, προτελεσθείσης μὲν ὑπάτων ὄντων Λουκίου Κενσωρίνου καὶ Μάρκου Μαλλίου Πουηλίου, τότε δὲ Λουκίου Κενσωρίνου καὶ Γαΐου Σαβίνου, τὸν θεσμὸν Ἀτηΐου Καπίτωνος ἐξηγησαμένου, τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἔδει τὴν θυσίαν γενέσθαι καὶ τὴν θεωρίαν ἀναχθῆναι, τῶν πεντεκαίδεκα ἀνδρῶν, οἳ τὰ Σιβύλλης θέσφατα φυλάττειν ἐτάχθησαν, ἀνερευνησάντων. μετὰ δὲ τὸν Σεβαστὸν Κλαύδιος ἤγαγε τὴν ἑορτὴν, οὐ φυλάξας τὸν τῶν ὡρισμένων ἐτῶν ἀριθμόν, μεθ' ὃν Δομετιανὸς τὸν Κλαύδιον παραπεμψάμενος, καὶ τὴν περίοδον

3 gentibus liberati, rursus aram terra obruerunt; in extremo campo Martio alicubi sitam. Eodem sacrificio ad tempus neglecto, 4 quum rursus aduersi quidam casus accidissent, Octauianus Augustus ludos instaurauit, factos illos quidem ante, L. Censorino, & M. Manlio Puelio coss. tunc autem L. Censorino, & C. Sabino; quum Ateius Capito leges ludorum exposuisset, ac tempus, quo rem sacram fieri, atque edi spectacula oporteret, xv uiri, ad quos oraculorum Sibyllinorum custodia pertinebat, inuestigassent. Post Augustum, Claudius ludos 5 celebrauit, numero præstitutorum annorum neglecto. Post eum Domitianus, Claudio valere iusso, numeratoque ambitu annorum, ex quo ludos Augustus fecisset, traditam ab

ab initio legem seruare visus est. Secundum hos Seuerus, quum anni cx iam adpetiissent, cum filiis, Antonino & Geta, ludos eosdem ordinauit, Chilone Liboneque coss.

τῶν ἐτῶν, ἀφ' ὧ τὴν ἑορτὴν ὁ Σεβαςὸς ἐπετέλεσεν, ἀριθμήσας, ἔδοξε τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδοθέντα φυλάττειν θεσμόν. 6 ἐπὶ τούτοις ὁ Σεβῆρος τ δέκα καὶ ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ἐτῶν ἅμα τοῖς παισὶν Αντωνίνῳ καὶ Γέτα τὴν αὐτὴν ἑορτὴν κατεςήσατο, Χίλωνος καὶ Λίβωνος ὄντων ὑπάτων.

V. MOdus ludorum huiusmodi relatus est in litteras. Circumeuntes praecones, vniuersos inuitabant ad spectaculum, quod neque vidissent antea, neque visuri posthac essent. Ipso autem messis tempore, perpaucis diebus ante, quam ludi peragerentur, in Capitolio temploque Palatino xv uiri sedentes in suggestu, lustralia populo distribuebant. Ea sunt, faces, & sulphur, & bitumen. Nec

Τοιοῦτος δέ τις ὁ τρόπος ἀναγέγραπται τ ἑορτῆς. περιιόντες οἱ κήρυκες εἰς τὴν ἑορτὴν, συνιέναι πάντας ἐκέλευον ἐπὶ θέαν, ἣν οὔτε [n] πρότερον εἶδον, οὔτε μετὰ ταῦτα θεάσονται. 2 κατὰ δὲ τὴν ὥραν τ θέρους, πρὸ ἡμερῶν ὀλίγων τ τὴν θεωρίαν ἀχθῆναι, ἐν τῷ Καπετωλίῳ καὶ ἐν τῷ νεῷ τῷ κτ τὸ Παλάτιον, οἱ δεκαπέντε ἄνδρες ἐπὶ βήματος καθήμενοι τῷ δήμῳ διανέμουσι τὰ καθάρσια. 3 ταῦτα δέ ἐστι δᾷδες καὶ θεῖον καὶ ἄσφαλτον.

n. οὔτε πρότερον &c. Eandem praeconis formulam recitat Herodianus lib. 3. c. 8. extr. cuius rei ratio est interuallum inter hos ludos, CX annorum, quod cum Claudius anticipasset, risui fuerunt eiusdem praecones. *Suet. c. 21.*

τον δοῦλοι δὲ τούτων οὐ μετέχουσιν, ἀλλὰ ἐλεύθεροι μόνοι. συνελθόντος δὲ τοῦ δήμου παντὸς ἐν τοῖς ῥηθεῖσι τόποις καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος, ὃ ἐν τῷ Ἀουεντίνῳ λόφῳ καθίδρυται, σῖτον καὶ κριθὴν ἕκαστος φέρει, καὶ κύαμον· καὶ ταῖς Μοίραις ἄγουσι παννυχίδας μετὰ σεμνότητος ἐν νυξίν. ἐνστάντος δὲ τοῦ χρόνου τῆς ἑορτῆς, ἣν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐν τῷ τοῦ Ἄρεως ἐπιτελοῦσι πεδίῳ, καὶ ταῖς ἴσαις νυξί, καθιεροῦτο τὰ θύματα παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Θύμβρεως ἐν τῷ Τάραντι. θύουσι δὲ θεοῖς, Διῒ καὶ Ἥρᾳ καὶ Ἀπόλλωνι καὶ Λητοῖ καὶ Ἀρτέμιδι. καὶ προσέτι γε Μοίραις καὶ Εἰλειθυίαις καὶ Δήμητρι καὶ Ἅδῃ καὶ Περσεφόνῃ. τῇ δὲ πρώτῃ τῶν θεωριῶν νυκτὶ δευτέρας ὥρας ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τριῶν παρασκευασθέντων βωμῶν τρεῖς ἄρνας θύει, μετὰ τῶν δεκαπέντε ἀνδρῶν, καὶ τοὺς βωμοὺς καθαι-

participes horum serui sunt, sed liberi dumtaxat homines. 4 Posteaquam populus vniuersus in locis iis, quæ diximus, & in templo Dianæ, quod est in Auentino colle, conuenit: triticum & hordeum, & fabas quisque secum fert, ac Parcis nocturnos ludos caste 6 pudiceque faciunt. Vbi ludorum tempus adpetiit, quos tribus diebus totidemque noctibus in campo Martio faciunt, hostiæ propter ripam Tiberis ad Tarentum diis consecrantur. His autem diis rem sacram faciunt, videlicet Ioui, Iunoni, Apollini, Latonæ, Dianæ. tum præter hos, Parcis, & Lucinis, & Cereri, & 7 Diti patri, & Proserpinæ. Prima nocte spectaculorum, ad horam secundam, tribus aris in ripa fluminis constructis, Imperator cum XV uiris tres agnos cædit,

dit, & aris sanguine respersis solidas victimas adolet. Scena vero sine theatro constructa, lumina cum rogis accenduntur, & hymnus recens factus canitur, adeoque spectacula consentanea rebus diuinis eduntur. Et hæc qui peragunt, pro mercede primitias fructuum, tritici, hordei, fabarum, accipiunt. Nam illæ, ceu dictum est ab vniuerso populo distribuuntur. Postridie, conscenso Capitolio, & consuetis ibidem immolatis hostiis, ad constructum inde theatrum progressi, Apollini & Dianæ ludos faciunt. Insequenti die matronæ nobiles, ad horam ab oraculo constitutam, in Capitolium conuenientes, Deo supplicant, & hymnis eum, ceu fas est, celebrant. Die tertio, in Apollinis æde Palatina, ter nouem illustres pueri,

μάξας, ὁλοκαυτοῖ τὰ θύματα. 8 κατασκευασθείσης δὲ σκηνῆς δίχα θεάτρου, φῶτα ἀνάπτεται καὶ πυρά, καὶ ὕμνος ᾄδεται νεωστὶ πεποιημένος, θεωρίαι τε ἱεροπρεπεῖς ἄγονται. 9 κομίζονται δὲ οἱ ταῦτα ποιοῦντες μισθὸν τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν σίτου καὶ κριθῆς καὶ κυάμων. 10 αὗται γάρ, ὡς εἴρηταί μοι, καὶ τῷ δήμῳ παντὶ διανέμονται. τῇ δὲ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀναβάντες, κἀνταῦθα τὰς νενομισμένας θυσίας προσαγαγόντες, ἐντεῦθέν τε ἐπὶ τὸ κατεσκευασμένον θέατρον ἐλθόντες, τὰς θεωρίας ἐπιτελοῦσιν Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι. 11 τῇ δὲ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ γυναῖκες ἐπίσημοι, κατὰ τὴν ὥραν, ἣν ὁ χρησμὸς ὑπηγόρευσεν, εἰς τὸ Καπετώλιον συνελθοῦσαι λιτανεύουσι τὸν θεόν, καὶ ὑμνοῦσιν ὡς θέμις. 12 ἡμέρα δὲ τρίτη ἐν τῷ κατὰ τὸ Παλάτιον Ἀπόλλωνος ἱερῷ τρὶς ἐννέα παῖδες ἐπι-

ἐπιφανεῖς μετὰ παρθένων τοσούτων, οἱ πάντες ἀμφιθαλεῖς, ὅπερ ἐστὶν, ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς ἔχοντες περιόντας, ὕμνους ᾄδουσι τῇ τε Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων φωνῇ, καὶ παιᾶνας, δι' ὧν αἱ ὑπὸ Ῥωμαίους σώζονται πόλεις. ἄλλα τε κατὰ τὸν ὑφηγημένον παρὰ τοῦ θείου τρόπον ἐπερράττετο· ὧν ἐπιτελουμένων διέμεινεν ἡ ἀρχὴ Ῥωμαίων ἀλώβητος. ὡς ἂν ᾖ καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀληθῆ ταῦτα εἶναι πιστεύσωμεν, αὐτὸν παραθήσομαι τὸν Σιβύλλης χρησμὸν, ἤδη πρὸ ἡμῶν παρ' ἑτέρων ἀνηνεγμένων.

cum totidem virginibus, omnes vtrimque florentes, hoc est, qui ambos parentes adhuc superstites habent, hymnos & pæanes Græca Romanaque lingua canunt, quibus subiectæ Romanis vrbes seruantur. Itidem alia secundum præscriptum diuinitus modum peragebantur: quæ sane quam diu peracta fuerunt, nullum respublica Romana detrimentum cepit. Vt autem & reapse vera istæc esse credimus, ipsum Sibyllæ oraculum adponam, quod ante nos etiam ab aliis est relatum.

Ἀλλ' ὁπόταν μήκιστος ἵκῃ χρόνος ἀνθρώποισι Ζωῆς, εἰς ἐτέων ἑκατὸν δέκα κύκλον ὁδεύων, Μεμνῆσθαι Ῥωμαῖε, καὶ οὐ μάλα λῆσαι [13] ἑαυτοὺς, Μεμνῆσθαι τάδε πάντα, θεοῖσι μὲν ἀθανάτοισι Ῥέζειν ἐν πεδίῳ παρὰ

VI. *At ubi mortalis longissima venerit ætas Vitæ, centenis denis redeuntibus annis; Sis Romane memor, nec te ulla oblivia fallant: Sis memor, ut facias Diis immortalibus illo Rem sacram in campo, quem*

[13] ἰωλεὺς. Steph. mauult ἑαυτόν.

Tybridis adluit vnda, Nox breuior tenebris terras vbi texerit atris, Solque suum iubar abdiderit. tum victima Parcis Agnorum atque ouium pariter cadat Oceaninis. Postea cærulea placantor & Ilithyiæ, Lucinæ, quibus has sacris decet. inde feraci Telluri porcus mactator, cum sue nigra. Inde boues niuei Iouis adducuntor ad aram, Idque die, haud noctu. nam diis cælestibus vna Sacra diurna placent. Similes his sunto iuuencæ Iunonis nitidam capiant altaria vaccam. Hinc & sacra feret paria abs te Phœbus Apollo, Latona genitus, quem Solem nomine dicunt. Pæanasque canent sublata voce Latini Ædibus in sacris pueri, innuptæque puellæ: Sic tamen, ex alia vt consistant parte puellæ, Ex alia pueri, dicant sua carmina: quorum Saluus

θύμβριδος ἄπλετον ὕδωρ, [14] ῥοπῇ στεινότατον, νὺξ ἡνίκα γαῖαν ἐπέλθῃ, ἠελίου κρύψαντος ἑὸν φάος. ἔνθα σὺ ῥέζειν ἱερὰ παντογόνοις Μοίραις ἄρνας τε καὶ αἶγας. Κυανέας ἐπὶ ταῖσδ᾽ Εἰλειθυίας ἀρέσασθαι Παιδοτόκους θυέεσσιν, ὅπῃ θέμις. αὖθι δὲ γαίῃ Πληθομένῃ χοῖρός τε καὶ ὗς ἱεροῖτο μέλαινα. Ζάλλευκοι ταῦροι δὲ Διὸς παρὰ βωμὸν ἀγέσθων Ἤματι, μηδ᾽ ἐπὶ νυκτί. θεοῖσι γὰρ οὐρανίοισι Ἡμέριος πέλεται θυέων τρόπος. ὡς δὲ καὶ αὔτως Ἱρεύειν δαμάλης τε. βοὸς δέμας ἀγλαὸν Ἥρης Δεξάσθω νηὸς παρὰ σεῦ. καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων, ὅστε καὶ Ἠέλιος κικλήσκεται, ἶσα δεδέχθω θύματα Λητοΐδης. ἀειδόμενοί τε Λατῖνοι Παιᾶνες, κούροις κούραισί τε νηὸν ἔχοιεν Ἀθανάτων· χωρὶς δὲ κόραι χορὸν αὐταὶ ἔχοιεν, Καὶ χωρὶς παίδων ἄρσην στάχυς. ἀλλὰ γονήων Παν-

τῶν

14. Ῥοπῇ. Steph. ὅππῃ: Leoncl. ...

των ζωόντων, οἷς ἀμφιθαλὴς ἔτι φύτλη. Αἱ ᾿ 7 γάμου ζεύγλαις δεδμημέναι, ἤματι κείνῳ Γνὺξ Ἥρης παρὰ βωμὸν ἀοίδιμον ἑδριόωσαι, Δαίμονα λισσέσθωσαν, ἅπασι [15] θελήματα δοῦναι Ανδράσιν ἠδὲ γυναιξὶ, μάλιστα ᾿ θηλυτέρῃσι. Πάν- 8 τες δ᾿ ἐξ οἴκοιο φερέσθων ὅσσα κομίζειν Ἐστὶ θέμις θνητοῖσιν, ἀπαρχομένοις βιότοιο, Δαίμοσι μειλιχίοισιν ἱλάσματα, καὶ μακάρεσσιν Οὐρανίδαις τάδε πάντα τεθησαυρισμένα κείσθω, ὄφρα τε θηλυτέρῃσι καὶ ἀνδράσιν ἑδριόωσιν Ἔνθεν πορσύνης μεμνημένος. ἤμασι δ᾿ ἔσω Νυξί τ᾿ 9 ἐπισσυτέρῃσι [16] θεοσέπτους κατὰ θώκους Παμπληθὴς ἀγυρις. σπουδὴ δὲ [17]

viterque parens fruitur vitalibus auris. At quæ nuptarum fuerint numeroque locoque, Adsideant flexis genibus Iunonis ad aram, Diuam exorantes, cunctorum vt vota secundet. Vota quidem & marium, magis at muliebria vota. Quilibet eque domo secum ferat omnia, quæ fas Mortales superis, cen primitias epularum, Mitibus & diuis, diuis offerre beatis Cælitibus. sint hæc omnes cumulata per aras, Ex his suppedites vt femellis maribusque, Qui sacris aderunt. etenim noctesque diesque Vis hominum præsens ad puluinaria diuûm Ingens sit numero, ludicra & seria tractans. Hæc adeo

15. θελήματα. Leuncl. & Pal. δὲ λύματα. vbi etsi λύματα pro malorum liberationibus potest accipi; ᾿ tamen parum aptum habet locum. *Sylb.*

16. θεοσέπτους. Iidem MS. libri θεοτρέπτους, quæ scriptura, si mendo caret, significat *ad deum versas*. Sylb.

17. σπουδὴ δὲ γέλως τε. Iidem codd. σπουδῇ τε γέλωτι μεμίχθω. Præcipitur autem ludicris miscendam etiam seriam sacrorum tractationem, i. e. sacra non lusibus tantum, sed etiam seriis meditationibus esse peragenda. *Sylb.*

adeo tibi sint memori bene condita mente. Itala sic tellus omnis, tellusque Latina Aeternum tua sceptra colet, tua iussa capesset.

γέλως τε μεμίχθω. Ταῦτά τοι ἐν φρεσὶν ἦσιν ἀεὶ μεμνημένος εἶναι. Καί σοι πᾶσα χθὼν Ἰταλὴ καὶ πᾶσα Λατίνη Αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἕξει.

VII. QVum igitur recte, sicut oraculum tradit, & ipsa res exigit, hęc omnia suo modo ac ritu peragerentur; saluum erat Romanorum imperium, & vniuersum (prope dixerim) orbem nostrum perpetuo sibi subiectum habebant. Iisdem vero ludis neglectis quum imperio se DIOCLETIANVS abdicasset, paullatim quasi deliquit, taciteque redactum est ad barbariam maiori ex parte; sicuti res ipsæ testantur. Libet autem eius, quod dico, veritatem de temporibus ipsis probare. Nam a consulatu Chilonis & Libonis, quo

Εἰ [18] τοίνυν, ὡς τὸ θεοπρόπιόν φησι καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχει, τούτων ἁπάντων κατὰ θεσμὸν ἐπιτελουμένων, ἐφυλάττετο μὲν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ, καὶ διετέλεσαν τὴν καθ' ἡμᾶς πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, οἰκουμένην ὑφ' ἑαυτοὺς ἔχοντες· 2 ἀμεληθείσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἀποθεμένου Διοκλητιανοῦ τὴν βασιλείαν, ὑπερρύη κατὰ βραχὺ, καὶ ἔλαθε κατὰ τὸ πλέον βαρβαρωθεῖσα, ὡς αὐτὰ ἡμῖν τὰ 3 πράγματα ἔδειξε. βούλομαι δὲ καὶ ἐκ τῶν χρόνων ἀληθῆ δεῖξαι τὸν λόγον. ἀπὸ γὰρ τῆς Χίλωνος καὶ Λίβωνος ὑπατείας, καθ' ἣν Σεβῆρος τὴν τῶν Σεκουλαρίων ἤγαγεν ἑορτὴν, ἄχρις ὅτι

18. Εἰ τοίνυν. Forsan Particula εἰ in ἐπεὶ est mutanda. Steph.

ὅτι Διοκλητιανὸς ἐννάκις, ὀκτάκις ἢ Μαξιμιανὸς, γεγόνασιν ὕπατοι, διέδραμεν εἰς ἐνιαυτὸς πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ τότε Διοκλητιανὸς ἰδιώτης ἐκ βασιλέως ἐγένετο· καὶ Μαξιμιανὸς ταὐτὰ τοῦτο πεποίηκε. τρὶς δὲ ἤδη γεγονότων ὑπάτων Κωνσταντίνου καὶ Λικιννίου, τὸ δέκα καὶ ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὁ χρόνος συνεπληρῶτο, καθ' ὃν ἔδει τὴν ἑορτὴν κατὰ τὸ νενομισμένον ἀχθῆναι. τούτου δὲ μὴ φυλαχθέντος, ἔδει εἰς τὴν νῦν συνέχουσαν ἡμᾶς ἐλθεῖν τὰ πράγματα [20] δυσκληρίαν.

Seuerus ludos sæculares exhibuit, vsque ad Diocletiani nonum, Maximi octauum consulatum, centum & vnus annus elapsi fuerunt: ac tum quidem priuatus ex imperatore Diocletianus factus est: cuius exemplum Maximianus est sequutus. Verum Constantino & Licinnio tertium coss. centum & [19] decem annorum tempus integrum aderat, quo iam ludos consueto more celebratos oportuit. Eo vero non obseruato, ad infelicitatem illam res prolabi necesse fuit, quæ hoc tempore nos vrget.

VIII. Διοκλητιανὸς μὲν τελευτᾷ τρισὶν ἐνιαυτοῖς ὕστερον. ἤδη δὲ καταστάντες αὐτοκράτορες Κωνστάντιος καὶ Μαξι-

AC Diocletianus quidem annis tribus postea mortuus est: qui vero iam facti erant imperatores, CONSTAN-

19. *centum & decem.* Horatius Carm. Sæcul. v. 21. *Vndenos decies per annos*, quæ scriptura cum ex aliis, tum inprimis ex Zosimo nostro defendi contra eos debet, qui malunt, *Vt denos &c.*

20. δυσκληρίαν. En ingenium pagani, qui infelicitatem imperii neglecto paganismo tribuit!

STANTIVS & MAXIMIANVS GALLERIVS, cæsares appellauere *Seuerum*, & *Maximinum*, qui natus erat ex sorore Gallerii; & Italiam Seuero, Maximino prouincias ad solem orientem sitas attribuerunt. Quum autem in bono res essent statu, & vbique locorum barbari perlubenter, ob res superiorum temporum feliciter in eos gestas, quiescerent: *Constantinus* natus ex consuetudine mulieris, quæ materfamilias non esset, nec in manum imperatori Constantio legitime conuenisset, iamdudum cum animo suo de imperio cogitans, & cupiditate maiori accensus, ex quo Seuerus & Maximinus dignitatem cæsaream consequuti fuerant; ea

μιανὸς ὁ Γαλλέριος, ἀνέδειξαν καίσαρας Σεβῆρον καὶ Μαξιμῖνον, ἀδελφῆς ὄντα [21] παῖδα τοῦ Γαλλερίου, Σεβήρῳ μὲν τὴν Ἰταλίαν, Μαξιμίνῳ δὲ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα 2 ἥλιον παραδόντες. τῶν δὲ πραγμάτων εὖ διακειμένων, καὶ τῶν πανταχοῦ βαρβάρων ἐκ τῶν προλαβόντων κατορθωμάτων ἀγαπμένως ἡσυχαζόντων, Κωνσταντῖνος, ἐξ ὁμιλίας γυναικὸς οὐ σεμνῆς οὐδὲ κατὰ νόμον συνελθούσης Κωνσταντίῳ τῷ βασιλεῖ γεγεννημένος, ἤδη μὲν ἔχων ἔννοιαν ἐν ἑαυτῷ βασιλείας, εἰς μείζονα δὲ καταστὰς ἐπιθυμίαν ἀφ' οὗ Σεβῆρος καὶ Μαξιμῖνος τῆς τοῦ καίσαρος τιμῆς ἔτυχον, ἔγνω τοὺς τόπους λιπεῖν, ἐν οἷς ἔτυχε διατρίβων, ἐξορμῆσαι δὲ πρὸς τὸν πατέρα Κωνστάντιον, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ὄντα, καὶ

21. ὄντα παῖδα. Pal. Pluraliter ὄντας παῖδας, quod Sylburgius in versione etiam expressit: Epitoma Victoris vulgatæ scripturæ consentit, non vtrumque, sed solum Maximinum vocans *Gallerii sororis filium*.

καὶ τῇ Βρετλανίᾳ συνεχέστερον ἐνδημοῦντα. δεδιὼς δὲ μή ποτε φεύγων καταληφθείη, (περιφανὴς γὰρ ἦν ἤδη πολλοῖς ὁ κατέχων αὐτὸν ἔρως τῆς βασιλείας) τοὺς ἐν τοῖς σταθμοῖς ἵππους, οὓς τὸ δημόσιον ἔτρεφεν, ἅμα τῷ φθάσαι τὸν σταθμὸν, κολούων καὶ ἀχρείους ἐῶν, τοῖς ἑξῆς ἑστῶσιν ἐχρῆτο. καὶ ἑξῆς τοῦτο ποιῶν, τοῖς μὲν διώκουσιν ἀπέκλειε τὴν ἐπὶ τὸ πρόσω πορείαν, αὐτὸς δὲ προσήγγιζε τοῖς ἔθνεσιν, ἐν οἷς ἦν ὁ πατήρ.

loca relinquenda statuit, 3 quibus in locis agebat, & ad Constantium patrem proficiscendum, qui apud nationes transalpinas erat, & in Britannia plerumque viuebat. Veritus autem ne forte fugiens adprehenderetur, quod compluribus iam notissimus esset amor 4 imperii, quo flagrabat; equos stabularios, quos alebat respublica, quum primum aliquod stabulum attigisset, [22] mutilans & inutiles reddens, quotquot vlterius stabant, iis vtebatur. Quod quum de loco in locum pergens faceret, exclusit ab vlteriori progressione persequentes, & ipse propius ad eos populos accessit, apud quos degebat pater.

Συμβὰν δὲ τὸν αὐτοκράτορα Κωνστάντιον αὐτοῦ τελευτῆσαι τῷ χρόνῳ, τῶν [23] μενόντων αὐτοῦ γνησίων παίδων

VI. QVumque contingeret, vt Constantius imperator eodem tempore de vita decederet, neminem prætoria.

I 4

22. Eadem de equis publicis, a Constantino mutilatis, Aurelius Victor, a quo forsan noster accepit. Nam obseruante Scaligero (ad Euſ. n. 2325) *ex Victore multa Zosimus verbatim desumsit.*

23. μενόντων. Leuncl. diuise μὲν ὄντων.

toriani milites ex legitimis ipsius liberis idoneum regno iudicarunt: sed CONSTANTINUM ad hoc aptum videntes, simulque spe magnificarum largitionum erecti, cæsaris ei dignitatem tribuebant: cuius imagine Romæ, pro more, exhibita, *Maxentius*, Maximiani Herculii filius, non tolerandum ratus, Constantino quidem ex animi sententia conatum suum succedere, qui muliere non matrona genitus esset; se vero, talis imperatoris filium, neglectum iacere, paternum imperium obtinentibus aliis: adiunctis sibi administris instituti Marcelliano & Marcello, tribunis militum, & Luciano, suillæ carnis præbitore, quam fiscus populo Romano largiebatur; & aulicis præ-

ὐδένα πρὸς βασιλείαν ἔκριναν ἀξιόχρεων· ὁρῶντες δὲ Κωνσταντῖνον εὖ ἔχοντα, οἱ περὶ τὴν αὐλὴν στρατιῶται, καὶ ἅμα δωρεῶν μεγαλοπρεπῶν ἐπαρθέντες ἐλπίσι, τὴν τοῦ καίσαρος ἀξίαν αὐτῷ περιέθεσαν. 2 ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ δειχθείσης κατὰ τὸ σύνηθες, οὐκ ἀνασχετὸν εἶναι νομίσας Μαξέντιος, ὁ Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἑρκουλίου παῖς, εἰ Κωνσταντίνῳ μὲν ἐκβαίη τὸ σπουδασθὲν, ἐξ ἀσέμνου μητρὸς γεγονότι, βασιλέως δὲ τοιούτου παῖς αὐτὸς γεγονώς, οἴκοι κείμενος[24] μένοι, τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἑτέρων ἐχόντων· 3 προσλαβὼν ὑπηρέτας τῆς ἐγχειρήσεως Μαρκελλιανὸν καὶ Μάρκελλον ταξιάρχους, καὶ Λουκιανὸν, (ὃς τοῦ χοιρείου κρέως ἦν χορηγὸς, ὃ τὸ δημόσιον ἐπεδίδου τῷ Ῥωμαίων δήμῳ,) καὶ προσέτι γε τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν στρατιώτας,

24. μένοι. Regula vel μεῖναι aut μένειν postulat, vel mutato Verbi modo μένει. Sylb.

τας, ἃς Πραιτωριανοὺς καλοῦσιν· εἰς τὸν βασίλειον θρόνον παρὰ τούτων ἀνεβιβάσθη, μεγάλαις ἀμείβεσθαι δωρεαῖς τοὺς τοῦτο δόντας αὐτῷ καταπαγγειλάμενος. ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὴν πρᾶξιν Ἀβελλίου πρότερον ἀναιρεθέντος, ἐπειδὴ τὸν τῆς πόλεως ὑπάρχου τόπον ἐπέχων ἔδοξε τοῖς ἐγχειρουμένοις ἐναντιοῦσθαι.

terea militibus, quos prætorianos vocant; in regium ab his soliũ collocatus est, magnis se vicissim muneribus adfecturum pollicitus eos, a quibus hoc consequutus esset. Facinus quidem ipsum auspicati sunt, Abellio prius interfecto, quod is præfecti vrbi locum obtinens, horum molitionibus aduersari visus esset.

X.

Ταῦτα μαθὼν Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ἐκπέμπει τὸν καίσαρα Σεβῆρον πολεμήσοντα Μαξεντίῳ. ἐξορμήσαντος δὲ ἐς αὐτοῦ τοῦ Μεδιολάνου, καὶ διὰ τῶν Μαυρουσίων ἐλθόντος ταγμάτων, χρήμασι τὸ πολὺ μέρος τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν διαφθείρας Μαξέντιος, ἤδη δὲ καὶ τὸν τῆς αὐλῆς ὕπαρχον προσποιησάμενος Ἀνυλλῖνον, ἐκράτησε ῥᾶστα.

His cognitis, Seuerum cæsarem Maximianus Gallerius ablegat, bellum Maxentio facturum. Eum Mediolano profectum, & cum Maurorum ordinibus accedentem, Maxentius militum animis maiori ex parte pecunia corruptis, atque etiam præfecto prætorio Anullino sibi conciliato, nullo negotio vicit. Seuerus fuga Rauennam

2. ἐξορμήσαντος &c. Genitiuus est ex Leuncl. coniectura, pro scripto Accusatiuo.

se contulit, vrbem munitam, & populosam, quæque copiam alimentorum tantam haberet, quanta tum ipsi, tum militibus eius sufficeret. Hæc quum *Maximianus Herculius* intellexisset, ac de filio Maxentio non ab re sollicitus esset, Lucania relicta, in qua id temporis degebat, Rauennā contendit: quumq; vidisset, Seuerum hac inuitum eiici non posse, quod munita esset, & commeatu abundaret: sacramentis circumuento, Romam vt veniret, persuasit. Quo quidem pergens, vbi quemdam ad locum

3 Σεβήρου συμφυγόντος εἰς τὴν Ῥάβενναν, πόλιν ὀχυρὰν τε καὶ πολυάνθρωπον, καὶ τροφῶν ἔχουσαν πλῆθος αὐτῷ τε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατιώταις ἀρκοῦν. 4 ταῦτα γνοὺς Μαξιμιανὸς ὁ Ἑρκούλιος, καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς εἰκότως ἀγωνιῶν Μαξεντίου, τῆς Λευκανίας, ἐν ᾗ τότε ἦν, ἐξορμήσας, ἐπὶ τὴν Ῥάβενναν ᾔει. 5 συνιδὼν δὲ ὡς οὐκ ἂν ἄκων ταύτης ἐκβληθείη Σεβῆρος, ἀσφαλοῦς τε οὔσης καὶ τροφὰς ἐχούσης ἀρκούσας, ὅρκοις ἀπατήσας, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν ἔπεισε. 6 διιόντα τοίνυν αὐτὸν, καὶ εἴς τι χωρίον ἐλθόντα, ᾧ Τρία[26] κα-

πη-

26. τρία καπηλεῖα. Eutropius, ex eoque Hieronymus in Chron. Euseb. & Aurel. Victor *Rauennæ* interfectum Seuerum scribunt: Epit. Victoris, *Romæ ad tres tabernas* extinctum. Zosimus lucem aliquam adferre videtur: Seuerum desertum à suis, Rauennam, vrbem munitam, confugisse, inde Herculii blanditiis pertractum, vt Romam veniret, in itinere in insidias incidisse eo loco, qui *Ad tres tabernas* dicitur. At *Tres tabernæ* Fori Appii vltra Vrbem sunt Terracinam euntibus. Seuerus autem Rauenna decedens prius in Terracinæ tractum peruenit, quam Romam? Ego autem non dubito, illas tres tabernas in agro Rauennate fuisse, neque aliter posse colligi ex verbis Zo-

πλεῖα προσηγορία, λόχος ἐγκαθίσας αὐτόθι παρὰ Μαξεντίου, συλλαβὼν καὶ βρόχῳ τὸν τράχηλον δεσμήσας, ἀνεῖλεν. [7] Οὐκ ἐνεγκὼν δὲ μετρίως τὰ ἐπὶ τῷ καίσαρι Σεβήρῳ γενόμενα Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος, ἐκ τῆς ἑώας ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἔγνω παραγενέσθαι, δίκην τε Μαξεντίῳ τῶν ἡμαρτημένων πρέπουσαν ἐπιθεῖναι. γενόμενος δὲ κατὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς στρατιώτας οὐ πιστῶς περὶ αὐτὸν ἔχειν αἰσθόμενος, ἐπὶ τὴν ἑώαν ἀνέζευξε, μάχης οὐδεμιᾶς γενομένης. [8] Ἐν τούτῳ καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Ἑρκούλιος, δυσανασχετῶν ἐπὶ ταῖς κατεχούσαις τὴν πολιτείαν ταραχαῖς, πρὸς Διοκλητιανὸν ἀφικνεῖται, τηνικαῦτα ἐν Καρνούτῳ πόλει [27] Κελτικῇ διατρίβοντα· [9] καὶ πείθειν ἐπιχειρεῖ τὴν βασιλείαν ἀνα-

venisset, quem Tres tabernas vocant, ab insidiis, quas eo loco Maxentius collocauerat, adprehensus necatur, inserta laqueo ceruice. Quum autem Maximianus Gallerius haud æquo tulisset animo, quæ in Seuerum cæsarem designata fuerant: ab oriente Romam eundum statuit, & meritas Maxentio pœnas irrogandas. Vt in Italiam adpulerat, parum fidos erga se militum animos sentiens, ad orientem, nullo commisso prœlio, rediit. Interim Maximianus etiam Herculius eas turbas, quæ rempublicam vexarent, indigne ferens, ad Diocletianum, id temporis Carnuti (oppidum hoc Celticum est) degentem, venit, eique persuadere nititur, vt imperium resu-

me-

simi: Alterum autem Victorem deceptum ὁμωνυμίᾳ loci, putasse eas esse Tres tabernas, quæ sunt ad Forum Appii. *Scalig. ad Eus. n. 2323.*

27. Κελτικῇ. suspecta lectio. Nam Ammianus l. 30. c. 17.

meret, nec id pateretur tam diuturno tempore tantisque laboribus ipsorum conseruatum, insanienti iuuentæ, ac illorum dementiæ, a quibus occupatum esset, expositum quassari. Verum Diocletiano postulatis eius non adsentiente, sed negotiorum occupationi quietem anteferente; (nam fortassis etiam rerum perturbationem sequuturam prospiciebat, vt erat vir religionis obseruantissimus) Herculius eo conatu frustratus, & Rauennã vsq; progressus, rursum versus Alpes contendit, vt commorantem ibi Constantinum conueniret. Quumque natura inquietus & infidus esset, promissa illi Fausta filia, eoque promisso impleto, fallere conabatur hominem,

λαβεῖν, καὶ μὴ περιϊδεῖν τὴν τοσούτῳ χρόνῳ καὶ πόνοις αὐτῶν περισωθεῖσαν ἐκδοθῆναι παραφρονούσῃ νεότητι καὶ παρανοίᾳ τῶν εἰσφρησάντων ἑαυτοὺς τῇ βασιλείᾳ, σα- 10 λευομένην. Διοκλητιανοῦ δὲ μὴ θεμένου τοῖς αἰτουμένοις, ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν ἔμπροσθεν ποιησαμένου τοῦ τὰ πράγματα ἔχειν, (ἴσως γὰρ καὶ προήδει τὴν καθέξουσαν τὰ πράγματα σύγχυσιν, οἷα καὶ τῇ περὶ τὸ θεῖον ἀεὶ προσκείμενος ἀγχιστείᾳ) διαμαρτὼν τῆς πείρας ὁ Ἑρκούλιος, καὶ μέχρι Ῥαβέννης ἐλθὼν, αὖθις ἐπὶ τὰς Ἄλπεις ἤλαυνεν, ἐντευξόμενος ἐκεῖσε διατρίβοντι Κων- 11 σταντίνῳ. Φύσει δὲ ὢν φιλοπράγμων καὶ ἄπιστος, δώσειν ὑποσχόμενος τὴν θυγατέρα Φαῦσταν αὐτῷ, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ πληρώσας, παράγειν ἐπεχείρει καὶ πείθειν, ὡς ἂν διώ-

Carnutum *Illyrium oppidum*: Aur. Victor in Vero, *Vrbem Pannoniæ*, vocat. In Illyricum sane, non in Galliam, secessit Diocletianus, cum se imperio abdicasset.

δῶκοι μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀναχωρεῦντα Γαλλέριον Μαξιμιανὸν, ἐπιβουλεύσοι δὲ Μαξεντίῳ. ὡς 12 ἔχων δὲ πρὸς ταῦτα πειθήνιον, ἀνεχώρει μὲν τοῦ Κωνσταντίνου, τὴν δὲ βασιλείαν ἀναλαβεῖν αὖθις ἐσπούδαζεν, ἐλπίδι τοῦ τε Κωνσταντῖνον τὸν κηδεστὴν καὶ τὸν υἱὸν Μαξέντιον κακῶς διαθήσειν.

& persuadere, discedentem ex Italia Gallerium Maximianum persequeretur, & insidias Maxentio strueret. Ad hæc quum illum obsequentem nactus esset, a Constantino discedens, imperium recuperare nitebatur, quod speraret, se Constantinum generum, & filium Maxentium in mutua concitaturum odia.

Ἀλλὰ τούτων ὄντων ἐν ἐγχειρήσεσιν ἔτι, Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ἐκ προλαβούσης εταιρείας ἐπιτήδειον ὄντα αὐτῷ Λικίννιον βασιλέα καθίστησιν, ἐπιστρατεῦσαι τοῦτον Μαξεντίῳ διανοούμενος. ἐπεὶ δὲ 2 ταῦτα βουλευομένῳ τραῦμα δυσίατον ἐνσκῆψαν αὐτῷ, τοῦ βίου μεθίστησιν, εἴχετο μὲν καὶ Λικίννιος τῆς βασιλείας· Ἑρκούλιος δὲ Μαξιμια- 3 νὸς ἀναλαβεῖν, ὡς εἴρηταί μοι, τὴν βασιλείαν ἐπιχειρήσας, ἀλλοτριῶ-

XI. DVm hæc ille molitur, Maximianus Gallerius ex societate superiorum temporum familiarem sibi LICINNIVM, imperatorem creat, quod huius opera bello Maxentium persequi cogitaret. Postea quam Gallerius hæc agitans consilia, ex incurabili vulnere vitam cum morte commutasset, imperium Licinnius quoque sibi vindicabat. Eidem recuperando, ceu diximus, intentus Maximianus

anus Herculius, vt milites a beneuolentia & studiis erga Maxentium alienaret, operam dabat. At quum is largitionibus, & miseris supplicationibus, suas in partes eos pertraxisset, etiam Constantino struere nitebatur insidias, eorum opera militum, quos ille penes se habebat. Verum, quod Fausta conatum illius anteuertisset, ac rem totam Constantino indicasset, in desperationem rerum omnium adductus Herculius, apud Tarsum morbo exstinguitur.

σαι μὲν τῆς πρὸς Μαξέντιον εὐνοίας τοὺς στρατιώτας ἐσπούδασε· 4 τῶν δὲ δωρεαῖς καὶ ἐλεειναῖς ἱκεσίαις αὐτοὺς ἐπισπασαμένου, καὶ τῆς κατὰ Κωνσταντίνου διὰ τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν ἐπιβουλῆς ἐπειρᾶτο. 5 περικαταλαβούσης δὲ Φαύστης τὸ ἐγχειρούμενον, καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ τοῦτο μηνυσάσης, ἀπορούμενος ἐπὶ τῶν πάντων ἐκπεσεῖν ὁ Ἑρκούλιος, νόσῳ κατὰ [28] τὴν Ταρσὸν ἐτελεύτησε.

XII. Maxentius insidiis hisce liberatus, seque iam constabilitum habere putans imperium, in Africam & Karthaginem mittebat, qui eius imaginem circumferrent. quod

Ταύτην δὲ διαφυγὼν ὁ Μαξέντιος τὴν ἐπιβουλὴν, ἔχειν τε ἤδη βεβαίως οἰόμενος τὴν ἀρχὴν, ἐν Λιβύῃ καὶ Καρχηδόνι τοὺς τὴν εἰκόνα τὴν αὐτοῦ περιοίσοντας ἔπεμπεν. 2 ὅπερ γενέσθαι κωλύ-

28. *κατὰ τὴν Ταρσὸν, apud Tarsum,* Hallucinatus est Zosimus similitudine nominis. Non enim Maximianus Herculius, Constantini Magni socer, Tarsi periit, sed Gallerius Maximinus. Ille autem Massiliæ, fractis laqueo ceruicibus, vitam finiit. *Eutrop. & Epit. Victoris.*

κωλύσαντες οἱ αὐτόθι στρατιῶται, τῇ περὶ Γαλλέριον Μαξιμιανὸν εὐνοίᾳ καὶ μνήμῃ, ἐπειδὴ Μαξέντιον ἐπιστρατεύσειν αὐτοῖς ἔγνωσαν ταύτης ἕνεκα τῆς ἀντιστάσεως, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀνεχώρησαν· ἱκαναῖς δὲ 3 δυνάμεσι περιπεσόντες, αἷς ἀντισχεῖν οὐχ οἷοί τε ἦσαν, ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πάλιν ἀπέπλευσαν. ἐφ' οἷς κινηθεὶς ὁ Μαξέντιος, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Λιβύην ἐκπλεῦσαι, καὶ τῶν ταῦτα τολμησάντων ἁμαρτήματα μετελθεῖν. τῶν δὲ μάντεων 4 ἐκθυσαμένων, αἴσιά τε οὐκ εἶναι τὰ ἱερεῖα λεγόντων, ὀκνήσας τὸν ἔκπλουν διά τε τὸ [29] μὴ καλὰ φανῆναι τὰ ἱερὰ, καὶ διὰ τὸ δεδιέναι μήποτε Ἀλέξανδρος ἀντισταίη, τόπον ἐπέχων τοῦ ὑπάρχου τῆς αὐλῆς ἐν Λιβύῃ καθεσταμένος,

quum fieri prohibuissent eorum locorum milites, ob suam erga Gallerium Maximianum beneuolentiam, eiusque memoriam; cognito, Maxentium eius aduersationis caussa suscepturum expeditionem, Alexandriam discessere: quumque satis magnas in copias incidissent, quibus obsistere non poterant; nauigiis Karthaginem reuersi sunt. Quamobrem commotus Maxentius, in Africam nauigare constituit, & auctores horum facinorum punire. Sed quum haruspices rem sacram fecissent, nec perlitatum dicerent: nauigare veritus, partim quod exta se non offerrent bona, partim quod metueret, ne Alexander aduersaretur, qui praefecti

29. μὴ καλά. Editum fuerat a Steph. μὴ ἄλλα &c. sed cum marginali glossemate: *Non dubito, quin scriptum fuerit: μὴ καλὰ φανῆναι. Sed & ἱερὰ magis vtrobique placeret pro ἱερεῖα.*

fecti prætorii Africæ munere fungebatur, adeoque transiectionis in Africam ex Italia viam ſibi muniens omni ſuſpicione liberam, ad Alexandrum ſe conuertit, & ab eo filium ſibi obſidem dari petit. Habebat enim filium Alexander ætatis adultæ, facie quam honeſta. Sed is ſuſpicatus, non ea cauſſa filium ſuum a Maxentio peti, vt obſes eſſet, verum vt perfide ſecum ageretur, miſſam hoc nomine legationem repudiat. Quum autem Maxentius & alios miſiſſet qui eum dolo de medio tollerent, idque facinus proditione cognitum eſſet: occaſionem nacti milites ad rebellionem idoneam, *Alexandro* purpuram tradunt, qui & natione Phryx eſſet, & timidus, & parum audax, & ad omnem laborem ſuſcipiendum tardus, & præter hæc ætate prouectus.

καταπραττόμενος ἑαυτῷ τῆς αὐτοῦ ὑπονοίας ἀπηλλαγμένην τὴν ἐπὶ Λιβύην ἐκ τῆς Ἰταλίας διάβασιν, ἐντρέπει πρὸς Ἀλέξανδρον, ὅμηρον αἰτῶν αὐτῷ τὸν ἐκείνου 5 παῖδα δοθῆναι. ἦν γὰρ παῖς τῷ Ἀλεξάνδρῳ τήν τε ἡλικίαν ἀκμάζων, καὶ τὴν ὄψιν ὡραῖος. ὁ δὲ ὑποπτεύσας ὡς οὐχ ὁμηρείας ἕνεκεν αἰτεῖν τὸν παῖδα δοθῆναι Μαξέντιος, ἀλλ' ἐπὶ πράξεσιν ἀπίστοις, ἀπωθεῖται τὴν 6 ἐπὶ τούτῳ πρεσβείαν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοὺς δόλῳ διαχειρισομένους αὐτὸν ὁ Μαξέντιος ἐξαπέστειλε, καὶ προδοσίᾳ τὸ σπουδαζόμενον 7 ἐφωράθη· τότε δὴ καιρὸν εὑρόντες οἱ στρατιῶται πρὸς ἀπόστασιν ἐπιτήδειον, τὴν ἁλουργίδα περιέθεσαν Ἀλεξάνδρῳ, Φρυγί τε ὄντι τὸ γένος, καὶ δειλῷ καὶ ἀτόλμῳ, καὶ πρὸς πάντα πόνον ὀκνοῦντι, καὶ προσέτι γεγηρακότι.

Roma

Κατὰ δὲ τὴν Ῥώμην [30] ἐκπεσόντος πυρὸς εἴτε ἐξ ἀέρος, εἴτε ἐκ γῆς, (τοῦτο γὰρ ἄδηλον) ὁ τῆς Τύχης ἐφλέχθη ναός. πάντων δὲ σβέσαι τὴν πυρὰν συνδραμόντων, βλάσφημα ῥήματα κατὰ τοῦ θείου τῶν στρατιωτῶν τις ἀφεὶς, καὶ τοῦ πλήθους διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν ἐπελθόντος ἀναιρεθεὶς, ἐκίνησε τοὺς στρατιώτας εἰς στάσιν· καὶ μικροῦ δεῖν εἰς τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἀπώλειαν ἦλθον, εἰ μὴ ταχέως τὴν τούτων ὁ Μαξέντιος μανίαν ἐπράϋνεν.

XIII. ROmæ tunc orto igne, incertum ex aëre an e terra, templum Fortunæ conflagrauit: quumque restinguendi incendii caussa concurrissent omnes, contumeliosis quibusdam in ipsum numen a milite quodam prolatis verbis, eoque propterea interemto a plebe, quæ religionis caussa hominem adorta fuerat, seditio militaris est concitata, qua milites, parum abfuit, quin ad vrbis internecionem progrederentur, nisi Maxentius eorum furorem celeriter mitigasset.

Ἐντεῦθεν προφάσεις ἀναζητεῖ τοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον πολέμου, καὶ [31] προσποιησάμενος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς ὀδυνᾶσθαι, Κωνσταντίνου δεδωκότος αἰτίαν αὐτοῦ

XIV. SEcundum hæc Maxentius occasiones gerendi aduersus Constantinum belli quærebat, seque dolere propter obitum patris simulans, cui mortis caussam

30. ἐκπεσόντος. legi etiam potest ἐμπεσόντος *illapso*. Sylb.

31. προσποιησάμενος. Leunclau. & Pal. ποιησάμενος sine Præpositione, vt alibi quoque hoc verbum pro *fingere* & *simulare* vsurpatur. *Sylb.*

caussam Constantinus præbuisset: via, qua itur ad Rhætos, proficisci cogitabat: velut hac natione tam Galliæ, quam Illyricanis regionibus proxima. Somniabat enim & Dalmatia & Illyriis se potiturum, opera ducum militarium in iis locis, & Licinnii copiarum. Hæc quum haberet in animo Maxentius, res Africanas prius constituendas duxit. itaque coactis hominum copiis, eisque dato duce, Rufio Volusiano, prætorii præfecto, in Africam illas transmittit, ablegato cum hoc & Zena, viro tam bellicarum rerum experientia, quam mansuetudine celeberrimo. Quum primo congressu milites Alexandri quemdam ad globum militum deflexissent, fugæ socium se præbebat Alexander:

τῆς τελευτῆς, ἐπὶ[32] Ῥαιτίονα ὁδὸν ἐλαύνειν διενοεῖτο, ὡς τοῦ ἔθνους τούτου καὶ Γαλλίᾳ καὶ τοῖς Ἰλλυριῶν κλίμασι πλησιάζοντος. 2 ὠνειροπόλει γὰρ καὶ Δαλματίας καὶ Ἰλλυριῶν περιέσεσθαι διὰ τῶν ἐκεῖσε στρατιωτικῶν ἡγεμόνων, καὶ τῶν Λικιννίου δυνάμεων. ταῦτα κατὰ νοῦν ἔχων Μαξέντιος, ᾠήθη δεῖν τὰ ἐν Λιβύῃ πρότερον διαθεῖναι. 3 καὶ συναγαγὼν δυνάμεις ἀνδρῶν, ἡγεμόνα τε ταύταις ἐπιστήσας Ῥούφιον Βουλουσιανὸν τὸν τῆς αὐλῆς ὕπαρχον, εἰς τὴν Λιβύην διαβιβάζει, συνεκπέμψας αὐτῷ Ζήναν, ἄνδρα καὶ ἐπὶ πολεμικῇ πείρᾳ καὶ πρᾳότητι διαβόητον. 4 τῇ δὲ πρώτῃ προσβολῇ τῶν Ἀλεξάνδρου στρατιωτῶν ἐγκλινάντων ἐπὶ στρατιωτικὸν τάγμα, συνέφυγε καὶ Ἀλέξανδρος οὔτινος ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενομένου, καὶ αὐτὸς συλληφ-

32. ἐπὶ Ῥαιτίονα ὁδόν: fortasse rectius, ἐπὶ Ῥαιτίαν τὴν ἄνω *versus Rhatiam Superiorem.* Sylb.

ληφθεὶς ἀπεπνίγη. τοῦ-5 δὲ τοῦ πολέμου δεξαμένου τὸ τέλος, εὐρυχωρία τοῖς συκοφάνταις ἐδόθη πάντας, ὡς εἰπεῖν, ὅσοι κατὰ τὴν Λιβύην ἦσαν γένους ἢ περιουσίας εὖ ἔχοντες, ὡς τὰ Ἀλεξάνδρου φρονήσαντας ἐνδεικνύναι· καὶ φειδὼ παντάπασιν ἦν οὐδεμία, τῶν μὲν ἀναιρουμένων, τῶν δὲ τὰς οὐσίας, ἃς ἔτυχον ἔχοντες, ἀπολλυόντων. εἰσήγετο δὲ θρίαμβος εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ τῶν ἐν Καρχηδόνι κακῶν. Μαξέντιος μὲν οὖν ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν τε καὶ τὴν Ῥώμην αὐτὴν μετὰ πάσης ὠμότητός τε καὶ ἀσελγείας προσενεχθεὶς, ἐν τούτοις ἦν.

quo globo ab hostibus superato, etiam ipse comprehensus & suffocatus est. Bello in hunc modum exstincto, latus calumniatoribus apertus est campus, omnes, prope dixerim, quotquot in Africa vel genere vel opibus præstabant, velut Alexandri partium sectatores, deferendi; nec vllis omnino parcebatur, 6 dum alii necarentur, alii facultates suas amitterent. Quin & Romæ triumphatum est ob perpetrata Karthagine mala. Et Maxentii quidem rerum, his ita gestis, & omnibus per Italiam ac in ipsa vrbe per summam crudelitatem libidinemque habitis, hic status erat.

XV.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος καὶ πρότερον ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν ἔχων, τότε μᾶλλον εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ παρεσκευάζετο μάχην

Constantinus autem, qui hominem & antea suspectum haberet, tunc magis ad gerendum aduersus eũ bellum

lum se comparat: ideo-
que collectis copiis ex
redactis in potestatem
barbaris, & Germanis,
& aliis Celticis natio-
nibus, itemque de Bri-
tannia coactis militi-
bus, qui omnes erant
ad nonaginta millia pe-
ditum, & octo millia e-
quitum; ex Alpibus in
Italiam mouet, ac op-
pida quidem per indu-
cias se dedentia, nullo
damno multat, ad arma
vero tendentia, in diti-
onem redigit. Cum
Maxentio, longe maio-
ribus copiis se instru-
ente, Romanorum &
Italorum octoginta mil-
lia se ad belli societa-
tem coniunxerant, i-
temque Thusci, quot-
quot vniuersam oram
maritimam incolebant.
Præbebant & Kartha-
ginienses exercitum
quadraginta millium,
& præter hos Siculi:
adeo quidem, vt totus
exercitus, centum & se-
ptuaginta peditum, &

2 καὶ συναγαγὼν δυνά-
μεις ἔκ τε ὧν ἔτυχεν ἔ-
χων δορικτήτων βαρβά-
ρων, καὶ Γερμανῶν καὶ τῶν
ἄλλων Κελτικῶν ἐθνῶν,
καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Βρετ-
τανίας συνειλεγμένους,
εἰς ἐννέα που μυριάδας
πεζῶν ἅπαντας, καὶ ὀκτα-
κισχιλίους ἱππέας, ἤ-
λαυνεν ἐκ τῶν Ἄλπεων
ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, τὰς μὲν
προσαγούσας ἑαυτὰς ἐ-
κεχειρίᾳ πόλεις, ἀβλα-
βεῖς ἀφιείς, τὰς δὲ ἐς
ὅπλα ἰούσας καταστρε-
3 φόμενος. παρασκευα-
ζομένου δὲ μείζονι δυνά-
μει καὶ Μαξεντίου, Ῥω-
μαίων μὲν καὶ Ἰταλῶν
εἰς ὀκτὼ μυριάδας αὐ-
τῷ συνεμάχουν, καὶ Τυρρη-
νῶν ὅσοι τὴν παραλίαν
4 ἅπασαν ᾤκουν· παρεῖ-
χον δὲ καὶ Καρχηδόνιοι
στράτευμα μυριάδων
τεσσάρων, καὶ Σικελιῶ-
5 ται πρὸς τούτοις· ὥστε
εἶναι τὸ στράτευμα πᾶν
ἑπτακαίδεκα μυριάδων,
ἱππέων δὲ μυρίων πρὸς
6 τοῖς ὀκτακισχιλίοις. Τοσ-
αύτῃ παρασκευασάμε-

τῶν ἀμφοτέρων στρατιᾶ, Μαξέντιος γέφυραν ἐπὶ τοῦ Θύβριδος ἐπήγνυτο, μὴ συνάψας πᾶσαν ἀπὸ τῆς ὄχθης τῆς πρὸς τῇ πόλει μέχρι τῆς ἄλλης, ἀλλ' εἰς δύο διελόμενος μέρη, ὥστε ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τοῦ ποταμοῦ τὰ πληροῦντα μέρος τῆς γεφύρας ἑκάτερον συνάπτειν πως ἀλλήλοις περόναις σιδηραῖς, ἀνασπωμέναις ἡνίκα ἄν τις βουληθείη ζευγνῦσαι τὴν γέφυραν. ἐπέταξε δὲ τοῖς μηχανοποιοῖς, ἐπειδὰν ἴδωσι τὸν Κωνσταντίνου στρατὸν τῇ ζεύξει τῆς γεφύρας ἐφεστῶτα, ἀνασπάσαι τὰς περόνας καὶ διαλῦσαι τὴν γέφυραν, ὥστε εἰς τὸν ποταμὸν τοὺς ἐπὶ ταύτῃ ἑστῶτας πεσεῖν. καὶ Μαξέντιος μὲν ταῦτα ἐμηχανᾶτο.

decem atque octo millibus equitum constaret. Tantis quum ambo copiis instructi essent, Maxentius pontem supra Tiberim amnem struit, non connexum prorsus a ripa, quæ vrbem spectat, ad alteram vsque ripam; sed duas in partes ita diuisum, vt in medio flumine ea, quæ partem vtramque pontis explebant, inter se quodam modo concurrerent fibulis ferreis; quæ reuellebantur, quoties pontem quis iunctum nollet. Simul imperabat fabris, quum primum viderent exercitum Constantini iuncturæ pontis insistere, fibulas reuellerent, ac pontem soluerent, vt quotquot huic insisterent, in fluuium delaberentur. Ac Maxentius quidem hæc struebat.

Κωνσταντῖνος δὲ μέχρι τῆς Ῥώμης ἅμα τῷ στρατῷ προελθὼν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἐστρατοπεδεύετο,

XVI.

Constantinus autem, cum exercitu Romam vsque progressus, ante vrbem castra metatur, in campo qui & late

late patet, & equitationi est opportunus. Maxentius inclusus, diis hostias immolat, & extispices de belli euentu consulit, ipsis quoque Sibyllinis oraculis peruestigatis. Quumque reperisset oraculum, quo significaretur, in fatis esse, vt, qui ad detrimentum populi Romani spectantia designaret, miserabili morte periret: de semetipso id accipiebat, quasi qui Romam adortos, eamque capere cogitantes, propulsaret. Euentus autem comprobauit id, quod verum erat. Nam quum Maxentius ex vrbe copias produxisset, iamque pontem, quem ipse iunxerat, transiisset; infinita quaedam multitudo noctuarum deuolans, muros complebat. quo conspecto, suis Constantinus, vt aciem struerent, imperabat. Quum exer-

ἀναπεπταμένῳ τε ὄντι καὶ ἐς ἱππασίαν ἐπιτηδείῳ. 2 Μαξέντιος δὲ ἐναποκλείσας ἑαυτὸν, τοῖς θεοῖς ἱερεῖα προσήγαγε, καὶ τῶν ἱεροσκόπων περὶ τῆς τοῦ πολέμου τύχης ἀνεπυνθάνετο, καὶ τὰ Σιβύλλης διηρευνᾶτο. 3 καί τι θέσφατον εὑρὼν σημαῖνον, ὡς ἀνάγκη τὸν ἐπὶ βλάβῃ πράττοντα Ῥωμαίων, οἰκτρῷ θανάτῳ περιπεσεῖν, πρὸς ἑαυτὸν τὸ λοιπὸν ἐλάμβανεν, ὡς δὴ τοὺς ἐπελθόντας τῇ Ῥώμῃ καὶ ταύτην διανοουμένους ἑλεῖν 4 ἀμυνόμενος. ἐξέβη δὲ ὅπερ ἦν ἀληθές. ἐξαγαγόντος γὰρ Μαξεντίου πρὸ τῆς Ῥώμης τὸ στράτευμα, καὶ τὴν γέφυραν, ἣν αὐτὸς ἔζευξε, διαβάντος, γλαῦκες ἄπειρον πλῆθος καταπτᾶσαι τὸ τεῖχος ἐπλήρωσαν. ὅπερ 5 θεασάμενος ὁ Κωνσταντῖνος ἐκέλευσε παρατάττεσθαι τοῖς οἰκείοις. 6 στάντων δὲ κατὰ κέρατα τῶν στρατοπέδων ἀντίων ἀλλήλοις, ἐπαφῆκε τὴν

ἵππον

ἵππον ὁ Κωνσταντῖνος. ἡ δὲ ἐπελάσασα, τῶν 7 ἐναντίων ἱππέων ἐκράτει. δοθέντος δὲ καὶ τοῖς πεζοῖς τοῦ σημείου, καὶ οὗτοι σὺν κόσμῳ τοῖς πολεμίοις ἐπῄεσαν. γενομένης δὲ 8 μάχης καρτερᾶς, αὐτοὶ μὲν Ῥωμαῖοι καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας σύμμαχοι πρὸς τὸ κινδυνεύειν ἀπώκνουν, ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν πικρᾶς εὐχόμενοι τυραννίδος. τῶν δὲ ἄλλων 9 στρατιωτῶν ἄφατόν ἔπιπτε πλῆθος, ὑπό τε τῶν ἱππέων συμπατούμενον καὶ ἀναιρούμενον ὑπὸ τῶν πεζῶν. μέχρι μὲν οὖν ἡ 10 ἵππος ἀντεῖχεν, ἐδόκει πως ἐλπὶς ὑπεῖναι τῷ Μαξεντίῳ· τῶν δὲ ἱππέων ἐνδόντων, ἅμα τοῖς λειπομένοις εἰς φυγὴν τραπεὶς ἵετο διὰ τῆς τοῦ ποταμοῦ γεφύρας ἐπὶ τὴν πόλιν. οὐκ ἀνεχόντων δὲ 11 τῶν ξύλων τὸ βάρος, ἀλλὰ ῥαγέντων, ἐφέρετο μετὰ τοῦ πλήθους ἄλλου καὶ αὐτὸς Μαξέντιος κατὰ τοῦ ποταμοῦ.

citus vtrimque cornibus aduersis starent, equitatum Constantinus immisit. is equitatum hostilem adortus, fudit. Peditibus quoque signo sublato, rite compositeque in hostem illi tendebant. Acri commisso prœlio, Romani quidem ipsi, & Itali socii, segniores ad obeunda pericula se præbebant, quod acerba tyrannide se liberari optarent: reliquorum vero militum innumerabilis quædam multitudo cecidit, tum ab equitibus proculcata, tum a peditibus interemta. Enimuero quamdiu resistebat equitatus, aliqua Maxentio spes esse reliqua videbatur: sed equitibus iam succumbentibus, fuga cum reliquis arrepta, per pontem fluminis ad vrbem contendebat. Tignis autem minime sustinentibus eam vim oneris, adeoque ruptis, cum ce-

tera multitudine Maxentius etiam fluminis impetu abripiebatur.

XVII Victoriæ fama ad eos perlata, qui erant in vrbe, nemo propter illa, quæ gesta fuerant, lætitiam quamdam præ se ferre audebat, quod falsum esse nuncium plerique arbitrarentur. Verum vbi Maxentii caput, summa hasta præfixum, in vrbem relatum esset, metu deposito, vecordiam cum voluptate commutabant. Hoc euentu rerum, Constantinus de paucis quibusdam Maxentio familiarissimis pœnas exegit; prætorianis militibus e medio sublatis, & castellis dirutis, in quibus esse consueuerant. Cumque res vrbanas constituisset, ad Celtas & Gallos profectus est. Licinnio Mediola-

Ἀγγελθείσης δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει τῆς νίκης, χαίρειν μὲν ἐδεὶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐθάῤῥει, διὰ τὸ τὴν ἀγγελίαν οἴεσθαί τινας εἶναι 2 ψευδῆ· τῆς δὲ Μαξεντίου κεφαλῆς ἐπὶ δόρατος ἀνενεχθείσης, ἀποθέμενοι τὸν φόβον εἰς ἡδονὴν τὴν [33] ῥαθυμίαν μετήγαγον. 3 ἐπὶ τούτοις οὕτως ἐκβᾶσιν ὁ Κωνσταντῖνος ὀλίγοις μέν τισι τῶν ἐπιτηδειοτάτων Μαξεντίῳ δίκην ἐπέθηκε· 4 τοὺς δὲ πραιτωριανοὺς στρατιώτας ἐκτρίψας, καὶ τὰ φρούρια τὰ τούτους ἔχοντα καθελὼν, διαθέμενός τε τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην, ἐπὶ Κελτοὺς καὶ Γαλάτας ἐξώρμησε. 5 μεταπεμψάμενος δὲ Λικίνιον ἐν τῷ Μεδιολάνῳ, κατεγγυᾷ τὴν ἀδελφὴν τούτῳ Κωνσταντίαν. ἣν γὰρ πρό-

33. ῥαθυμίαν. Melius quadrat ἀθυμίαν, quod præter Sylburgium etiam Reinesius adprobavit: nisi mauis ῥαθυμίαν referri ad ἀπώκνευν cap. 16. n. 8.

πρότερον αὐτῷ δώσειν ὑπέσχετο, τῆς πρὸς Μαξέντιον δυσμενείας κοινωνὸν ἔχειν βουλόμενος. τούτου πραχθέντος, ὁ Κωνσταντῖνος μὲν ἐπὶ Κελτοὺς ἀνεχώρει· Λικιννίῳ δὲ καὶ [34] Μαξιμιανῷ πολέμων ἐμφυλίων ἐκκαυθέντων, καὶ μάχης ἐν Ἰλλυριοῖς καρτερᾶς γενομένης, ἔδοξε μὲν τὴν ἀρχὴν ὁ Λικίννιος ἐλαττοῦσθαι, παραχρῆμα δὲ ἀναμαχεσάμενος, εἰς φυγὴν τρέπει τὸν Μαξιμιανόν· ὃς διὰ τῆς ἑῴας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἀπιὼν ἐλπίδι τοῦ συναγαγεῖν εἰς τὸν πόλεμον δυνάμεις ἀρκούσας, ἐν Ταρσῷ τελευτᾷ.

6 num arcessito, sororem Constantiam in matrimonium tradidit: quam & antea se daturum ei promiserat, quum eum sibi socium contra Maxentium hostem adiungere vellet. Eo peracto, Constantinus ad Celtas reuertitur. Ceterum bellis ciuilibus inter Licinnium & [34] Maximianum accensis, acrique facto prœlio in Illyriis, ab initio quidem superari visus est Licinnius, sed confe- 7 stim redintegrata pugna, Maximianum in fugam vertit: qui per orientem in Ægyptum discedens, spe cogenda-

34. *Maximianum.* Hunc etsi plerique omnes *Maximinum* notant: tamen Μαξιμιανὸν a Zosimo appellatum fuisse, inde coniicere licet, quod, quæ de Maximiani Herculii, & Maximiani Cæsaris morte a ceteris diuerse narrantur, a Zosimo in vnum confunduntur, vt supra ad c. 11. n. 5. notauimus. Diuersi ergo fuere, *Maximianus Herculius, & Maximianus Galerius, & Maximianus (siue Maximinus) Cæsar*, quos non tantum noster, sed Zonaras etiam, & Suidas, non raro confundunt. Hæc *Sylburgius.* Nec Eusebius, qui adultus sub horum imperio vixit, ab hac sibi confusione temperauit, vnde ipse *Scaliger* nostrum illius exemplo excusat, *ad Chron. n.* 2326.

darum copiarum, quantæ gerendo bello sufficerent, Tarsi diem vitæ supremum obiit.

XVIII. Hoc modo ad Constantinum & Licinnium deuoluto imperio, quum perexiguum temporis effluxisset, exorta sunt inter eos dissidia; non quod Licinnius caussam præbuisset, sed quod more suo Constantinus pacta conuenta parum integra fide seruasse visus esset, ac nationes quasdam, ad imperium Licinnii pertinentes, auertere voluisset. Ita prorumpentibus in apertum inimicitiis, ambo copias suas ad dimicandum cogebant. Licinnius ad Cibalim colligebat suos. id oppidum est Pannoniæ, in colle situm: ad quod oppidum via sursum ducit arta, cuius latitudo quinque stadiorum est. eiusdem maiori parti profunda palus imminet: reliquum

Οὕτω τῆς βασιλείας εἰς Κωνσταντῖνον καὶ Λικίννιον περιστάσης, ὀλίγου χρόνου διαδραμόντος εἰς διαφορὰν ἦλθον ἀλλήλοις· 2 Λικιννίου μὲν οὐ δεδωκότος αἰτίαν, Κωνσταντίνου δὲ κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ περὶ τὰ συγκείμενα φανέντος ἀπίστου, καὶ τῶν ἐθνῶν τινα τῶν τῇ βασιλείᾳ Λικιννίου λαχόντων, μεταποιεῖσθαι βουληθέντος. 3 τῆς τοίνυν ἔχθρας αὐτοῖς ἐμφανοῦς γινομένης, ἀμφότεροι τὰς περὶ σφᾶς δυνάμεις συναγαγόντες, εἰς μάχην συνῄεσαν. 4 ἀλλὰ Λικίννιος μὲν εἰς Κίβαλιν συνήθροιζε τὸν στρατόν. πόλις δὲ αὕτη Παιωνίας ἐστὶν, ἐπὶ λόφου κειμένη· στενὴ δὲ ὁδὸς, ἡ ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνάγει, σταδίων πέντε τὸ εὖρος ἔχουσα. 5 ἧς τὸ πολὺ μέρος ἐπέχει λίμνη βαθεῖα· τὸ δὲ λειπόμενον, ὄρος ἐστὶν, ἐν ᾧ καὶ

ὁ λ.

λόφος, ἐφ᾽ ὧπερ ἡ πόλις. ἐντεῦθεν πεδίον ἀναπεπταμένον ἐκδέχεται, πολύ τι καὶ εἰς ἄποψιν ἀπειρον. ἐν τούτῳ Λικίννιος ἐστρατοπεδεύετο, τὴν φάλαγγα τὴν οἰκείαν εἰς μῆκος ἐκτείνων ὑπὸ τὸν λόφον, ὡς ἂν μὴ ἀσθενῆ δόξαιεν εἶναι τὰ κέρατα. τοῦ δὲ Κωνσταντίνου πρὸς τῷ ὄρει τὸν στρατὸν τάξαντος, ἡγεῖτο μὲν ἡ ἵππος, (τοῦτο γὰρ ἔδοξεν εἶναι λυσιτελέστερον) ἵνα μὴ τοῖς πεζοῖς οἱ πολέμιοι σχολαίτερον ἐμβάλλουσιν ἐμπίπτοντες, ἐπὶ τὸ πρόσω διὰ τὴν δυσχέρειαν προϊέναι κωλύοιεν. οὗ δὴ γενομένου, κρατήσας ἐν τάχει τῆς ἐμβολῆς, τῶν σημείων ἀρθέντων, αὐτίκα τοῖς ἐναντίοις ἐπῄει, καὶ γέγονε μάχη πάσης, ὡς εἰπεῖν, ἄλλης καρτερωτέρα. τῶν γὰρ βελῶν ἐκατέρωθεν ἐκδοθέντων ἑκατέρῳ στρατεύματι, ταῖς αἰχμαῖς καὶ τοῖς δόρασιν ἐπὶ χρόνον συχνὸν συνεπλάκησαν. τῆς δὲ μάχης ἀρ-	mons est, quo in monte collis est ille situs, in quo esse oppidum ipsum diximus. Hinc aperta planicies excipit, ingens ea quidem, & prospectu infinita: qua in planicie castra Licinnius habebat, phalangem suam sub colle porrigens in longitudinem, ne parum firma cornua viderentur. Constantinus ad montem suos instruxerat, & equitatum in fronte constituerat. hoc enim ei magis expedire visum fuit, ne hostes irruentes in pedestres copias, eas ipsas segnius ad manum venientes impedirent, quo minus ob difficultatem progrederentur. Id quum factum esset, celeriter impetu primo superior, sublatis signis in aduersos statim irruit, estque commissum prœlium quouis alio, pene dixerim, acrius. Nam emissis vtrimque telis, longo

Marginal section numbers: 6 (ἀνα-/te), 7 (Κωνσταντί-/porrigens), 8 (γενομένου/pias), 9 (ἐκ-/sub), 10 (ἀρ-/sis).

go tempore cuspidibus & hastis inter eos dimicatum est. Quumque prœlium a prima luce cœptum, ad vesperum vsque durasset; cornu dextrum, cui Constantinus præerat, vicit. Itaque coniectis in fugam aduersis, Licinnii legiones, quod & ipsum Licinnium viderent in equum insilientem, & 11 ad fugam paratum, non amplius eo loco manere, nec cœnare sunt ausæ: sed relictis pecoribus & iumentis, & omni apparatu reliquo, tantumque ciborum secum auferentes, quantum ad famem ea nocte pellendam satis esset, omni adhibita festinatione cum Licinnio Sirmium perueniunt. Pannoniæ ciuitas est Sirmium, quam ab vtraque parte flumen adluit, in Istrum semet exonerans. Hoc oppidum cursu prætergressus, ac

ξαμένης μὲν ἐξ ἠοῦς, ἑσπέρας δὲ ἄχρι παραταθείσης, ἐνίκα τὸ δεξιὸν κέρας, οὗ Κωνσταντῖνος ἡγεῖτο. τραπέντων δὲ τῶν ἐναντίων εἰς φυγὴν, ἐπειδὴ καὶ Λικίννιον εἶδον ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναπηδῶντα καὶ πρὸς δρασμὸν ἕτοιμον αἱ σὺν αὐτῷ φάλαγγες, οὐκέτι κατὰ χώραν ἠνείχοντο μένειν, οὔτε δείπνου μεταλαβεῖν· ἀπολιπόντες δὲ θρέμματα καὶ ὑποζύγια καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀποσκευὴν, σιτία δὲ τοσαῦτα φέροντες, ὅσα πεινῆν κατ᾽ ἐκείνην οὐκ εἴα τὴν νύκτα, σπουδῇ πάσῃ καταλαμβάνουσιν ἅμα Λικιννίῳ τὸ Σίρμιον. πόλις δὲ Παιονίας 12 τὸ Σίρμιον· ὃ παραρρέει ποταμὸς ἐπὶ θατέρας, εἰς τὸν Ἴστρον ἐμβάλλων. παραδραμὼν δὲ καὶ ταύτην, καὶ λύσας τὴν 35 [τούτου] τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, ἐπὶ τὰ πρόσω προῄει, δύναμιν ἐκ τῶν κατὰ Θρᾴκην χωρίων ἀγεῖραι διανοούμενος.

Και-

35. inclusum τούτου additur a Sylb. ex Leuncl. & Pal.

ponte fluminis soluto, pergebat vlterius; quod in Thracia militem colligere cogitaret.

XIX.

Καταλαβὼν δὲ Κωνσταντῖνος τὴν Κίβαλιν καὶ τὸ Σίρμιον, καὶ πάντα ὅσα φεύγων ὁ Λικίννιος ὀπίσω κατέλειπε, πέμπει πεντακισχιλίους ὁπλίτας ἐπὶ τὴν αὐτοῦ δίωξιν. 2 ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ἀγνοῶντες τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς ἔφυγε Λικίννιος, ὄντες, φθάσαι τοῦτον οὐκ ἠδυνήθησαν. 3 ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ζεύξας τὴν τοῦ Σάου γέφυραν, ἣν ὁ Λικίννιος ἔτυχε διαλύσας, ἅμα τῷ στρατῷ Λικιννίου κατόπιν ἐχώρει. 4 διαβὰς δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην, ἀφικνεῖται πρὸς τὸ πεδίον, ἐν ᾧ Λικίννιον στρατοπεδευόμενον εὗρεν. 5 ἐν δὲ τῇ νυκτὶ καθ' ἣν ἐπέστη, τάξας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐπέταττε τοῖς στρατιώταις ἅμα ἠοῖ πρὸς μάχην παρασκευάζεσθαι. 6 γενομένης δὲ ἡμέρας θεασάμενος ὁ Λικίννιος τὸν Κωνσταντῖνον σὺν τῷ στρατεύματι, καὶ αὐτὸς ἀντιστάττετο, κοινωνὸν ἔχων

Constantinus, occupata Cibali, & Sirmio, & aliis omnibus, quæ fugiens a tergo Licinnius relinquebat, quinque legionariorum millia eius persequendi caussa mittit: sed illi viæ, qua Licinnius fugerat, ignari, consequi eum minime potuerunt. Constantinus autem Saui ponte iuncto, quem Licinnius resciderat, cum exercitu Licinnii vestigiis inhæret. Quumque transiisset in Thraciam, peruenit ad eam planiciem, in qua Licinnium castra metatum reperit. Eadem nocte, qua venerat, instructa suorum acie, militibus imperat, prima luce parati ad pugnam essent. Vbi dies illuxisset, Licinnius conspecto cum exercitu Constantino, aciem ex aduerso

&

& ipse suam instruit: quum belli socium *Valentem* haberet, cæsarem ab se dictum, ex quo 7 fuga Cibalim reliquerat. Exercitus inter se congressi, ac primum ex interuallo seiuncti, sagittis vtuntur: telis exhaustis, cum hastis & pugionibus irruunt. 8 Dum acriter pugnam exercitus vrgent, ii quos Constantinus Licinnium persequi iusserat, de conspicuo quodam loco pugnan- 9 tibus exercitibus superueniunt; & flexo per collem quemdam itinere, cum suis ex accliui & eminentiore loco iungendas vires statu- 10 unt, & hostes ab omni parte cingendos. Ab eo quum sibi cauissent

τοῦ πολέμου Οὐάλεντα καίσαρα, παρ' αὐτοῦ μὲν τὴν ἀπὸ Κιβάλεως φυγὴν καταστάντα. συμπεσόντων δὲ τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, τὰ μὲν πρῶτα διαστάντες, τόξοις ἐχρῶντο· τῶν δὲ βελῶν [36] δαπανηθέντων, δόρασι καὶ ἐγχειριδίοις ἐνέπιπτον. ἔτι δὲ τῶν στρατοπέδων καρτερῶς ἐγκειμένων, οἱ παρὰ Κωνσταντίνου διῶξαι Λικίννιον προσταχθέντες ἐφίστανται τοῖς στρατεύμασι μαχομένοις ἔκ τινος ἀπόπτου χωρίου. κάμψαντες δὲ διά τινος λόφου, δεῖν ἐνόμισαν ἐξ ὑπερδεξίου τόπου τοῖς οἰκείοις συμμίξαι, καὶ τοὺς ἐναντίους ἐς κύκλωσιν καταστῆσαι. φυλαξαμένων δὲ τῶν σὺν Λικιννίῳ, καὶ γενναίως πρὸς ἅπαντας ἀγωνισαμένων, πολ-

36. τῶν δὲ βελῶν δαπανηθέντων. Libri habebant δεδαπανηθέντων. Stephanus autem δαπανηθέντων vel δεδαπανημένων censuit legendum: Sylburgius corruptæ voci tertiam quoque medicinam attulit expungendo δὲ post Articulum h. m. τῶν βελῶν δὲ δαπανηθέντων.

37. ἐξ ὑπερδεξίου. Deest, aut saltem relictum est subaudiendum μέρους, aut τοῦ στρατοπέδου. *Steph.* Sed nihil, nisi ellipsin subesse, nostro non inusitatam, notat *Sylburg.*

πολλῶν δὲ καὶ ἀναριθμήτων ἐξ[37] ἑκατέρου πεσόντων, τῆς τε μάχης ἰσοπαλοῦς γινομένης, ἐκ συνθήματος ἀλλήλων ἐχωρίσθη τὰ στρατεύματα.

Licinnii milites, & fortiter aduersus omnes dimicassent, iamque pluribus & innumerabilibus quidem vtrimque cæsis, pari Marte pugnatum esset: signo dato a se inuicem diremti fuerunt exercitus.

XXI

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ γινομένης ἀνακωχῆς, ἀμφοτέροις ἐδόκει κοινωνίαν ἔχειν καὶ ὁμαιχμίαν· ἐφ' ᾧ τὸν μὲν Κωνσταντῖνον ἄρχειν Ἰλλυριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα πάντων ἐθνῶν· Λικίννιον δὲ Θρᾴκην ἔχειν, καὶ τὴν ἑῴαν, καὶ τὰ ταύτης ἐπέκεινα. Οὐάλεντα δὲ[2] τὸν ὑπὸ Λικιννίου καίσαρα καθεσταμένον ἀναιρεθῆναι, τῶν συμβεβηκότων κακῶν αἴτιον[38] οἶμαι λεγόμενον. οὗ δὴ γινομένου,[3] καὶ δοθέντων ὅρκων, ἦ μὴν βέβαια ταῦτα παρ' ἑκατέρου φυλάττεσθαι, πρὸς πίστιν βεβαιοτέραν τοῦ ταῖς συνθήκαις ἐμμεῖναι, Κωνσταντῖνος μὲν καθίστησι καίσαρα Κρί-

POstridie pactis induciis, visum est inter ambos esse debere societatem, & fœdus mutuum, ita quidem vt Constantinus imperaret Illyriis, & nationibus ceteris, quotquot vlterius essent porrectæ: Licinnius Thraciam, & orientem, & vlteriores prouincias haberet: Valens, appellatus a Licinnio cæsar, quod (vt equidem arbitror) perhiberetur auctor eorum malorum, quæ acciderant, e medio tolleretur. Quo facto, & sacramentis vltro citroque præstitis, sancte conditiones has vtrimque seruan-

38. οἶμαι. fortasse εἶναι. Steph.

uandas; vt artiori se fide ad standum pactis conuentis adstringerent, Constantinus *Crispum*, natum e concubina, cui Mineruinæ nomen, qui iam adoleuerat; & *Constantinum*, in Arelatensi oppido ante non multos dies in lucem editum cæsares dixit: & cum iis *Licinnianus* quoque Licinnii filius, qui iam ætatis mensem vigesimum ingressus erat, cæsar designatus fuit. atque hunc finem bellum secundum habuit.

αστον, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονότα, Μινερβίνης ὄνομα, ἤδη νεανίαν ὄντα, καὶ [39] Κωνσταντῖνον, οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐν Ἀρελάτῳ τεχθέντα. ἀναδείκνυται δὲ σὺν αὐτοῖς καῖσαρ καὶ ὁ Λικιννίου παῖς Λικιννιανὸς, εἰς εἰκοστὸν παρελθὼν [40] μῆνα τῆς ἡλικίας. τὸ μὲν οὖν τέλος ἐγένετο τοῦ δευτέρου πολέμου.

XXI. QVum autem Constantinus inaudis-

Κωνσταντῖνος δὲ, πυθόμενος Σαυρομάτας

39. Κωνσταντῖνον, *Constantinum.* Ita Stephani editio: Sylburgiana autem, Κωνστάντιον *Constantium.* In indice Sylb. habet: *Constantius (vel potius Constantinus) infans a patre creatur Cæsar.* Recte. Nam Euseb. IV. de Vita Const. c. 40. ὁ μὲν ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς Κωνσταντῖνος, πρῶτος μεταλαχὼν τῆς τιμῆς ἀμφὶ τὴν τοῦ πατρὸς δεκαετηρίδα: *filius cognominis patri, Constantinus, primus Cæsar factus, anno imperii patris decimo.*

40. μῆνα. Leuncl. μῆνα: verius forsan (inquit Sylb.) ἔτος. Vnde Versiones quoque diuersæ. Sed malim *menses*, quam *annos*, quia alter Aurelius Victor, quem Zosimus verbatim, vt sæpe alibi, ita etiam hoc loco expressisse videtur, ita scripsit: *filiumque suum Crispum nomine, ex Mineruina concubina susceptum, item Constantinum, iisdem diebus natum oppido Arelatensi, Licinianumque Licinii filium, mensium fere viginti, Cæsares effecit.*

τας τῇ Μαιώτιδι προσοικοῦντας λίμνῃ, ναυσὶ διαβάντας τὸν Ἴστρον, τὴν ὑπ' αὐτῷ λῄζεσθαι χώραν, ἦγεν ἐπ' αὐτοὺς τὰ στρατόπεδα. 2 συναντησάντων δὲ καὶ τῶν βαρβάρων αὐτῷ μετὰ Ῥαυσιμόδου τοῦ σφῶν βασιλεύοντος, τὴν ἀρχὴν οἱ Σαυρομάται προσέβαλλον πόλει φρουρὰν ἀρκοῦσαν ἐχούσῃ, ἧς τὸ μὲν ἀπὸ γῆς ἀνατρέχον εἰς ὕψος τοῦ τείχους, ἐκ λίθων ᾠκοδόμητο, τὸ δὲ ἀνωτέρω ξύλινον ἦν. 3 οἰηθέντες τοίνυν οἱ Σαυρομάται ῥᾷστα τὴν πόλιν αἱρήσειν, εἰ τοῦ τείχους ὅσον ξύλινον ἦν, καταφλέξαιεν, πῦρ τε προσῆγον, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους ἐτόξευον. 4 ἐπεὶ δὲ οἱ ἐφεστῶτες τοῖς τείχεσι, βέλεσί τε καὶ λίθοις τοὺς βαρβάρους ἐξ ὑπερδεξίων βάλλοντες ἔκτεινον, ἀπαντήσας Κων-

set, ad Mæotidem paludem habitantes Sarmatas, Istro nauigiis transiecto, quæ ditionis suæ erant, infestare, copias in eos duxit. Itidem barbari cum Rausimodo rege obuiam ei profecti, primum quoddam oppidum tentabant, satis magno præsidio munitum, cuius ea pars muri, quæ a terra surgebat in altum, erat opere lapideo facta, pars superior ligneo. Quamobrem arbitrati Sarmatæ, facillime se potituros oppido, si quidquid esset in muro ligneum, exussissent; ignem admouebant, & consistentes in muro telis petebant. Sed quum murorum propugnatores telis ac lapidibus ex loco sublimiore deiectis, barbaros interficerent: iam-

Quid? quod mater huius Liciniani, soror Constantini, Licinio nupsit post debellatum Maxentium, i. e. VI imperii Constantini anno: Cæsares autem hi dicti sunt anno XI Constantini: qui ergo filius XX annorum esset, cuius mater ante V annos nupserat? vid. *Euſ. Chron.*

iamque Constantinus aduenisset, a tergo barbaros adortus, multos occidit, plures viuos cepit, reliquis fuga sibi consulentibus. 5 Rausimodus, maiori parte copiarum amissa, naues ingressus, Istrum transiecit, quum haberet in animo ditionem Romanam denuo populari. 6 Quod vbi Constantinus comperisset, & ipse transiecto Istro subsequitur, ac fuga quemdam ad collem siluis densum delatos adoritur, & multos interficit, 7 quorum in numero Rausimodus erat: multisque viuis captis, residuam multitudinem, quæ manus porrigebat, in fidem recepit: eoque pacto magna cum multitudine captiuorum, ad prætorium reuersus est.

σαντῖνος, καὶ κατ᾽ αὐτοῖς τοῖς βαρβάροις ἐπιθέμενος, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ πλείους ἐζώγρησεν, ὥστε τοὺς λειπομένους φυγεῖν. Ῥαυσίμοδος δὲ τὸ πολὺ μέρος ἀποβαλὼν τῆς δυνάμεως, ἐς τὰς ναῦς ἐμβὰς, ἐπεραιοῦτο τὸν Ἴστρον, διανοούμενος καὶ αὖθις τὴν Ῥωμαίων ληΐζεσθαι χώραν. ὅπερ ἀκούσας ὁ Κωνσταντῖνος ἐπηκολούθει, τὸν Ἴστρον καὶ αὐτὸς διαβὰς, καὶ συμφυγοῦσι πρός τινα λόφον ὕλας ἔχοντα πυκνὰς, ἐπιτίθεται· καὶ πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν, ἐν οἷς καὶ Ῥαυσίμοδον αὐτόν· πολλοὺς δὲ ζωγρίᾳ ἑλὼν, τὸ περιλειφθὲν πλῆθος χεῖρας ἀνατείναν ἐδέξατο, καὶ μετὰ πλήθους αἰχμαλώτων ἐπανῄει πρὸς τὰ βασίλεια.

XXII. His in vrbes distributis, Thessalonicam accessit, & portu

Διανείμας δὲ τούτους ταῖς πόλεσιν, ἐπὶ τὴν Θεσσαλονίκην ἐχώρει,

γει, καὶ τὸν ἐν ταύτῃ λιμένα πρότερον οὐκ ὄντα κατασκευάσας, ἐπὶ τὸν πρὸς Λικίννιον αὖθις παρεσκευάζετο πόλεμον· καὶ τριακοντόροι μὲν εἰς 2 διακοσίας κατεσκευάσθησαν, νεῶς δὲ φορτίδες συνήχθησαν πλέον ἢ δισχίλιαι· πεζὸς δὲ στρατὸς εἰς δώδεκα μυριάδας· ἡ ναῦς καὶ ἵππος, μύρια. Λικίννιος δὲ Κωνσταντῖνον 3 ἀκούσας ἐν παρασκευαῖς εἶναι, διέπεμπεν ἀγγέλους, κατὰ τὰ ἔθνη, πλοῖα πολεμικὰ καὶ δυνάμεις πεζάς τε καὶ ἱππικὰς εὐτρεπεῖς ποιῆσαι κελεύων. καὶ σὺν παντὶ 4 τάχει τριήρεις ἐξέπεμπον, οἱ Αἰγύπτιοι μὲν ὀγδοήκοντα, Φοίνικες δὲ τὰς ἴσας, Ἴωνες δὲ καὶ Δωριεῖς οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἑξήκοντα, Κύπριοι δὲ τριάκοντα, καὶ Κᾶρες εἴκοσι, Βιθυνοὶ δὲ τριάκοντα, καὶ πεντήκοντα Λίβυες. ὁ δὲ 5 πεζὸς στρατὸς ἦν πέντε καὶ δέκα πρὸς μυριάδων, ἱππεῖς δὲ πεντακισχίλιοί τε καὶ μύριοι. τούτοις τε

confecto, qui antehac ibi nullus erat, rursus ad gerendum bellum contra Licinnium se parabat. Naues enim, 2 quæ singulæ triginta remis agerentur, ducentæ instruebantur, & onerariæ plures, quam bis mille: peditum quoque centum & viginti, naualium & equestrium copiarum ad de- 3 cem millia cogebantur. Licinnius, audito Constantini adparatu, dimissis ad nationes hinc inde nunciis, idoneas bello naues, & equitum peditumque copias in- 4 strui iubet. Sine mora missæ sunt ab Ægyptiis octoginta triremes, a Phœnicibus totidem, ab Ionibus & Doriensibus Asiaticis sexaginta: Cyprii triginta, Cares viginti, Bithyni triginta, Africani quinqua- 5 ginta suppeditabant. Peditum habebat ad centum & quinquaginta prope millia, e-

quitum quindecim millia, quos Phrygia 6 Cappadociaque præbebat. Et Constantini quidem classis erat in Piræeo, Licinnii naues 7 ad Hellespontum. In hunc modum constitutis ab vtroque nauticarum ac terrestrium copiarum rebus, Adrianopoli in Thracia castra Licinnius habebat, & Constantinus e Piræeo suas naues, e Græcia majorem partem collectas, arcessebat. 8 Simul terrestri cum exercitu Thessalonica progressus, propter ripam fluminis Hebri, qui ad læuam Adrianopolim adluit, castra faciebat. Quum & Licinnius suos instruxisset a monte, qui oppido imminet, ad ducenta vsque stadia, vbi Tonus fluuius

Φρυγία ἢ Καππαδοκία παρεῖχεν. ὡρμίσθησαν δὲ αἱ νῆες, ἐν τῷ Πειραιεῖ μὲν αἱ Κωνσταντίνου, κατὰ δὲ τὸν Ἑλλήσποντον, ἃς Λικίννιος εἶχεν. οὕτω τῶν ναυτικῶν τε καὶ πεζῶν ἑκατέρῳ ταχθέντων, ὁ μὲν Λικίννιος ἐν Ἀδριανουπόλει τῆς Θρᾴκης τὸ στρατόπεδον εἶχε· Κωνσταντῖνος δὲ ἐκ τοῦ Πειραιῶς τὰς ναῦς μετεπέμπετο, καὶ τὸ πλέον ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὔσας. ἐκ δὲ τῆς Θεσσαλονίκης ἅμα τῷ πεζῷ προελθὼν [41] κατὰ τὴν ἠϊόνα τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐν ἀριστερᾷ ἰόντος, ἐστρατοπέδευεν. ἐκτάξαντος δὲ καὶ τοῦ Λικιννίου τὴν δύναμιν ἀπὸ τοῦ ὑπερκειμένου τῆς πόλεως ὄρους ἄχρι σταδίων διακοσίων καθ᾽ ὃ [42] τῶνος εἴσω ποταμὸς τῷ Ἕβρῳ συμβάλλει, συχνῶν μὲν

41. Leuncl. & Pal. παρὰ τὴν ἠϊόνα, propter litus, secus ripam.

42. Leuncl. cod. τῶνος εἴσω. Pal. Τῶνος ἔξω: vterque corrupte. Intelligitur autem fluuius, qui hodie Tunsa, (quod nomen simile est huic Tonus) & a Chalcocondyle Τοῦντζος vocatur. Vide Leuncl. Pand. Turc. c. 30.

μὲν ἡμέρας ἀλλήλοις ἀντικαθέζετο τὰ στρατόπεδα. καταννοήσας δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ὅπῃ μάλιστα στενότερός ἐστιν ὁ ποταμὸς ἑαυτοῦ, τοιόνδε τι μηχανᾶται. ξύλα κατάγειν ἐκ τοῦ ὄρους ἐπέταττε τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σχοίνους πλέκειν, ὡς δὴ μέλλων ζευγνύναι γεφύρᾳ τὸν ποταμὸν, κἂν ταύτῃ διαβιβάζειν τὸ στράτευμα. τούτῳ δὲ βουκολήσας τοὺς ἐναντίους, ἀνελθὼν ἐπί τινα λόφον ὕλας συνεχεῖς ἔχοντα, καλύπτειν τοὺς ἔνδον ὄντας αὐτοῦ δυναμένας, ἐγκατέστησεν αὐτόθι πεζοὺς μὲν τοξότας πεντακισχιλίους, ἱππέας δὲ ὀγδοήκοντα. δώδεκα δὲ παραλαβὼν ἱππέας, ἅμα τούτοις διὰ τοῦ στενοῦ, καθ' ὃ μάλιστα διαβατὸς ὁ ποταμὸς ἦν, ὑπερβὰς τὸν Ἕβρον αἰφνίδιος ἐμπίπτει τοῖς πολεμίοις, ὥστε πεσεῖν μέν τινας, πολλοὺς δὲ φυγεῖν προτροπάδην, τοὺς ἄλλους

Hebro coniungitur, compluribus diebus aduersis vtrimque castris exercitus substiterunt. Sed Constantinus, animaduerso qua parte flumen esset artissimum, tale quiddam machinatur. Tigna de monte comportare iubet exercitum, funesque nectere, quasi pontem supra flumen facturus esset, ac copias suas istic transportaturus. Qua quidem re deceptis opinionibus hostium, & colle quodam conscenso, qui siluas habebat densas, & abditis per eas tegendis idoneas; peditum ibi sagittariorum quinque millia, cum equitibus octoginta collocat. Deinde sumtis secum duodecim equitibus, per fluminis angustias, qua transiici facillime poterat, Hebro superato, improuisus in hostes irruit. Tum vero quidam cædi, quidam profuse ter-

terga dare, alii casu inopinato territi, ore diducto consistere, propter hostis inexspectatam hanc transiectionem. Quum interim & equites ceteri toto cum exercitu securi ad alteram ripam euasissent, ingens hominum caedes accidit. nam ad triginta & quatuor hominum millia ceciderunt. Sub occasum solis castra Constantinus cepit: Licinnius autem suis, quotquot sane poterat, recollectis, per Thraciam properabat, vt ad classem perueniret.

πρὸς τὸ αἰφνίδιον καταπεπληγμένους ἑστάναι κεχηνότας ἐπὶ τῷ τῆς διαβάσεως ἀδοκήτῳ· 12 ἐπ' ἀδείας δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἱππέων περαιωθέντων, καὶ ἐξῆς παντὸς τοῦ στρατεύματος, πολὺς μὲν ἐγένετο φόνος. ἔπεσον γὰρ μυριάδες που τρεῖς 13 καὶ τετρακισχίλιοι. τοῦ ἡλίου δὲ πρὸς δύσιν ὄντος, ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ὡς ἐλάμβανε τὰ στρατόπεδα, Λικίννιος δέ, ὅσους οἷός τε γέγονε, τῶν οἰκείων ἀναλαβών, ἤλαυνε διὰ τῆς Θράκης, ὡς ἂν τὸ ναυτικὸν καταλάβοι.

XXIII Qvum illuxisset, omnes Licinniani milites, qui arrepta fuga vel in montem, vel in conualles se contulerant, Constantino in fidem se dediderunt, vna cum iis, quos Licinnius fugiens a tergo reliquerat. Eo Byzantium fuga delato, Constantinus hominem a tergo

Ἡμέρας δὲ γενομένης, πάντες, ὅσοι τοῦ Λικιννίου στρατεύματος κατὰ τὸ ὄρος ἢ εἰς φάραγγας ἔτυχον πεφευγότες, ἐξέδοσαν ἑαυτοὺς Κωνσταντίνῳ, μετὰ τῶν ἀπολειφθέντων τῆς Λικιννίου φυγῆς. 2 Λικιννίου δὲ φυγόντος εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Κωνσταντῖνος κατόπιν ἐχώρει, καὶ τὸ Βυζάν-

ζάντιον ἐπολιόρκει. τὸ δὲ 3
ναυτικόν, καθάπερ εἴρηται,
ἐκ μὲν Πειραιῶς ἐκ-
πεπλεύκει, εἰς δὲ Μα-
κεδονίαν ὡρμίζετο, με-
ταπέμπεται τοὺς ναυάρ-
χους ὁ Κωνσταντῖνος, ἐν
τῷ στόματι τοῦ Ἑλλησπόντου
τὰς ναῦς παραγενέσθαι
κελεύσας. ἀφικομένου δὲ 4
τοῦ στόλου κατὰ τὸ προσταχ-
θέν, οἱ μὲν Κωνσταντίνου
στρατηγοὶ μόναις ὀγδοή-
κοντα τριακοντόροις ταῖς
ἄριστα πλεούσαις ἔγνω-
σαν ναυμαχεῖν, οἷα τοῦ
τόπου διὰ τὴν στενότητα
πλήθει νεῶν οὐκ ὄντος
ἐπιτηδείου. Ἄβαντος δὲ 5
ὁ Λικιννίου ναύαρχος
διακοσίαις ἐπέπλει ναυ-
σί, σφόδρα καταφρονῶν
τῆς τῶν ἀντιπάλων νεῶν
ὀλιγότητος, καὶ ἐν μέσῳ
ταύτας λήψεσθαι ῥᾳ-
δίως οἰόμενος. ἀρθέντων 6
δὲ τῶν σημείων ἐξ ἑκατέ-
ρου, καὶ τῶν πρωρέων ἐπελ-
θόντων ἀλλήλοις, οἱ μὲν
Κωνσταντίνου ναύαρχοι σὺν
κόσμῳ τοῖς ἐναντίοις
ἐπιόντες ἔπλεον· ὁ δὲ Ἄβαν- 7
τος δὲ σὺν οὐδεμιᾷ τάξει

persequens, Byzanti-
um obsedit. Iam Con-
stantini classis, vt dixi-
mus, e Piraeo solue-
rat, & in Macedonia
stationem habebat. ita-
que nauarchos arcessit,
nauibus ad ostium
Hellesponti adesse ius-
sis. Vbi classis praesto
iam esset, velut impe-
ratum fuerat, Constan-
tini duces, octoginta
dumtaxat expeditissi-
mis nauibus, quae tri-
ginta singulae remis im-
pellerentur, dimican-
dum censuerunt: quod
is locus, propter angu-
stias, magno nauium
numero non esset op-
portunus: Abantus
autem, Licinnianae clas-
sis imperator, ducen-
tis nauibus inueheba-
tur, & hostilium naui-
um paucitatem vehe-
menter contemnebat,
quas ab omni parte se
nullo negotio putaret
inclusurum. Sublatis
vtrimque signis, & pro-
retis in aduersos ten-

dentibus; Constantini nauarchi sic suas agebant naues, vt hostem composite adorirentur. Abantus autem nullo ordine in aduersos impetum faciens, naues suas ob multitudinem in artum coactas inter se collidebat, quodamque modo demergendas & varie perdendas hosti præbebat. denique multis naueis & militibus in mare præcipitatis, nox superueniens nauale prœlium diremit: & alteri quidem ad Elæuntem Thraciæ adpulerunt, alteri portum Aiacis ingressi sunt.

τὸν κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπίπλουν ποιουμένου, συνέῤῥηξε μὲν τὰς ναῦς ἀλλήλαις, τῷ πλήθει στενοχωρουμένας, καὶ παρεδίδου τρόπον τινὰ τοῖς ἐναντίοις ἐς καταδύσιν τε καὶ παντοίαν φθοράν. 8 πολλῶν δὲ καὶ αὐτῶν[43] στρατιωτῶν εἰς θάλασσαν ἐμπεσόντων, νὺξ ἐπιγενομένη τὴν ναυμαχίαν διέλυσε· καὶ οἱ μὲν εἰς Ἐλαιοῦντα τῆς Θρᾴκης ὡρμίσθησαν, οἱ δὲ εἰς τὸν Αἰάντειον εἰσέπλευσαν λιμένα.

XXIV. Postridie eius diei, quum vehementes aquilonis flatus essent, Abantus egressus Aiacis e portu, naualem ad pugnam se parabat. Sed quod ex triginta remorum naues, quæ ad ostium Hellesponti substiterant, iam mandato ducum Elæuntem

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τοῦ βορέου πολλοῦ πνεύσαντος, προελθὼν Ἄβαντος τοῦ Αἰαντείου λιμένος, εἰς ναυμαχίαν παρε- 2 σκευάζετο. τῶν δὲ μεινάντων ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἑλλησπόντου πεντηκοντόρων, ἐκ προστάγματος τῶν στρατηγῶν ἀφικομένων εἰς Ἐλαιοῦντα, καταπλα-

43. αὐτῶν. Sylburgius pro αὐτῶν substitui vult ναυτῶν nautarum, & καὶ postponi Pronomini αὐτῶν.

περιπλαγεὶς ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν Ἄβαντος, [44] ἐνεδύαζεν ἐπιπλεῦσαι τοῖς ἐναντίοις. [3] περὶ δὲ μέσην ἡμέραν ὑπερέρρει μὲν τὸ βόρειον πνεῦμα, νότος δὲ πνεύσας πολὺς, καὶ τὸν Λικιννίου στόλον πρὸς τῇ τῆς Ἀσίας εὑρὼν ἠϊόνι, τὰς μὲν ὀκέλλειν ἐποίει, τὰς δὲ πέτραις προσήρασσε, τὰς δὲ αὐτάνδρους κατέδυεν· [4] ὥστε ἄνδρας μὲν πεντακισχιλίους, ναῦς δὲ αὐτάνδρους διαφθαρῆναι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν, δι' ὧν ἔτυχεν ὁ Λικίννιος τοῦ στρατοῦ μέρος ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκπέμψας, οἷα στενοχωρουμένων τῷ πλήθει τῶν μετὰ Λικιννίου πολιορκουμένων ἐν τῷ Βυζαντίῳ. [5] φυγόντος δὲ Ἄβαντος μετὰ τεσσάρων νεῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, τῆς μὲν ναυμαχίας τοῦτον διεπολεμήθη τὸν τρόπον· πλοίων δὲ παντοῖα κομιζόντων φορτία εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφικομένων, καὶ

se contulissent, Abantus nauium multitudine territus, de inuadendis hostibus animi dubius hærebat. Circa meridiem flatus aquilonalis remittebat, & exortus auster vehemens, Licinnii classem ad litus Asiaticum repertam, partim in ipsum litus eiecit, partim saxis impegit, partim cum vectoribus demersit: ita quidem, vt hominum quinque millia, naues cum hominibus centum & triginta perirent; quibus e Thracia partem exercitus in Asiam Licinnius propterea transmiserat, quod illis cum eo intra vrbem obsessis, Byzantium præ multitudine nimis artum fuisset. Quum autem in Asiam nauibus quatuor Abantus aufugisset, & nauale prælium hoc modo pugnatum esset; iamque naues ad Hel-

 lespon-

44. ἐνεδύαζεν. Rectius scribet ἐνεδοίαζεν. Steph.

lespontum adpulissent, quæ varias merces & maximam commeatus copiam Constantini ducibus attulerant: vniuersa illi cum classe soluunt, vt se cum iis, qui Byzantium obsidebant, coniungerent, & vrbem mari quoque cingerent. Licinnii pedites, quum ne conspectum quidem copiarum illarum nauticarum sustinuissent, nauigia nacti Elæuntem discesserunt.

πλείςην ἐπιτηδείων εὐπορίαν τοῖς Κωνςαντίνε ςρατηγοῖς ἐμποιησάντων, ἀνήγοντο μὲν ἅτοι μετὰ τῦ ςόλε παντὸς, ὡς τοῖς τὸ Βυζάντιον πολιορκῦσι συμμίξοντες, κυκλωσάμενοι δὲ καὶ διὰ θαλάσσης τὴν πόλιν· οἱ δὲ λικιννίε πεζοὶ, μηδὲ τὴν θέαν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ὑποςάντες, ἐπιλαβόμενοι νεῶν εἰς τὸν Ἐλαιῦντα ἀπέπλεον. 6

XXV Constantinus obsidione vrgens, quum aggerem paris cum muro altitudinis excitasset, & turres ligneas, ipso muro sublimiores, in aggere constituisset, de quibus muri defensores telis petebantur, vt arietes aliæque machinæ muro citra periculum admouerentur; vrbem omnino capere cogitabat. His Licinnius ad inopiam consilii redactus, statuit, deser-

Ἐγκείμενος δὲ τῇ πολιορκίᾳ Κωνςαντῖνος, καὶ χῶμα ἴσον ἔχον ὕψος τῷ τείχει κατασκευάσας, πύργυς τε ςήσας ἐπὶ τῦ χώματος ξυλίνυς, ὑψηλοτέρυς τῦ τείχυς, δι᾽ ὧν τὺς τὸ τεῖχος φυλάττοντας κατετόξευον, ὡς ἂν ἐπ᾽ ἀδείας κριὺς καὶ ἄλλας μηχανὰς τῷ τείχει προσάγοι, διενοεῖτο τὴν πόλιν ἑλεῖν. 2 τύτοις ὁ Λικίννιος ἀπορύμενος, ἔγνω, καταλιπὼν τὸ Βυζάν-

ζάντιον, καὶ ἐν τούτῳ τὸ τῆς στρατιᾶς ἀσθενέστερον ἐάσας, μετὰ τῶν ἐπιτηδείων οἱ, καὶ δείγματα εὐνοίας εἰς αὐτὸν ἀποδειξαμένων, εἰς Χαλκηδόνα τῆς Βιθυνίας δραμεῖν· 3 ἐπίστευε γὰρ ὡς δυνήσεται, στρατιὰν ἐκ τῆς Ἀσίας συναγαγὼν, αὖθις ἀναμαχέσασθαι. 4 Διαπλεύσας τοίνυν εἰς τὴν Χαλκηδόνα, καὶ κοινωνὸν ἑλόμενος τοῦ κινδύνου Μαρτινιανὸν, ἡγεμόνα τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ὄντα, (μάγιστρον τῶν ὀφφικίων καλοῦσι Ῥωμαῖοι) καίσαρα καθίστησι, καὶ μετὰ στρατιᾶς εἰς Λάμψακον ἐκπέμπει, κωλύσοντα τὴν ἀπὸ τῆς Θρᾴκης ἐπὶ τὸν

to Byzantio, & ibidem exercitus infirmiori parte relicta, cum maxime idoneis, qui & beneuolentiam ei suam probauerant, Chalcedonem Bithyniæ quamprimum se recipere. Nam fieri posse credebat, vt ex Asia collecto exercitu dimicaret denuo. Quamobrem nauigio Chalcedonem delatus, adiunctum sibi socium periculi *Martinianum*, qui ordinum palatinorum dux erat (Romani magistrum [45] officiorum vocant) cæsarem dicit, & cum exercitu Lampsacum mittit, impediturum, quo

45. *Magistrum officiorum.* Singula officia Palatina habebant principes suos: qui & *primates officii* dicebantur, & *priores.* Vnus tamen erat, qui proprie *princeps officii* dicebatur tam in palatinis officiis, quam in officiis præsidum & rectorum prouinciarum. Præter hos principes singulorum officiorum erat *magister officiorum,* qui omnibus officiis præerat, & omnium officiorum palatinorum, & principum officiorum princeps fuit & magister. *Salmas. ad Capitolini M. Philosophum c. 8.* Ceterum vbi in Græco est τῶν ὀφφικίων, Leuncl. & Pal. codd. habent τούτων ὀφφικίων. Vnde suspicatur Sylb. Zosimum scripsisse, μάγιστρον τοῦτον. ὀφφικίων καλοῦσι, omisso Articulo, Latino more.

quo minus hostes e Thracia transirent ad Hellespontum: ipse copias suas in collibus & faucibus ad Chalcedonem, collocat.

Ἑλλήσποντον τῶν ἐναντίων 5 διαβᾶσιν· αὐτὸς δὲ εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰς περὶ τὴν Χαλκηδόνα φάραγγας τὴν οἰκείαν ἔταττε δύναμιν.

XXVI. His rebus intento Licinnio, Constantinus, qui & onerariarum & bellicarum nauium ingentem numerum haberet, & per has aduerso litore potiri vellet, veritus inaccessas onerariis præsertim nauibus Bithynici litoris oras; celoces & cymbas quam citissime struit, & iis ad Promontorium sacrum, quod dicitur, ad ostium Ponti situm, quodque Chalcedone ducentis stadiis abest, nauigat: & expositis ibi copiis, quosdam in colles adscendit, ac in iis aciei struendæ locum capit. Licinnius,[46] quamquam

Τούτου δὲ ὄντος ἐν τούτοις, ὁ Κωνσταντῖνος ἔχων πλῆθος νεῶν καὶ φορτίδων καὶ πολεμιστηρίων, διὰ τούτων τε βουλόμενος τῆς ἀντιπέρας ἠϊόνος κρατῆσαι, δεδιὼς τὸ τῆς κατὰ Βιθυνίαν ἠϊόνος ναυσὶ μάλιστα φορτίσι δυσπρόσοδον, κέλητας καὶ ἀκάτια ταχύτατα κατασκευάσας, ἐπὶ τὸ λεγόμενον ἱερὸν ἄκρον, πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόντου κείμενον, ἀναπλεῖ, σταδίοις διακοσίοις Χαλκηδόνος διεστηκός· κἀνταῦθα τὴν στρατιὰν ἀποβιβάσας, ἐπί τινας λόφους ἀνῄει, καὶ ἐξ αὐτῶν 2 παρετάττετο. Λικίννιος δὲ τὴν Βιθυνίαν ἐχομένην ὑπὸ τῶν ἐναντίων ὁρῶν, ἐν

46. Sylburgius in notis etiam aliam versionem adposuit: *Licinius, qui Bithyniam ab hostibus teneri cerneret, suamque operam omnibus probaret periculis, Martinia-*

ἐν πᾶσί τε κινδύνοις ἐξεταζόμενος, Μαρτινιανὸν μὲν ἐκ τῆς Λαμψάκου μετακαλεῖται· τοὺς δὲ στρατιώτας παραθαρσύνας, καὶ αὐτὸς ἡγήσεσθαί σφισι καθυποσχόμενος, συνέταττε τὸ στρατόπεδον ὡς ἐς μάχην· καὶ τῆς πόλεως προελθὼν, ἀπήντα παρεσκευασμένοις ἤδη τοῖς ἐναντίοις. 3 μάχης δὲ καρτερᾶς ἐν τοῖς μεταξὺ Χαλκηδόνος καὶ τοῦ ἱεροῦ τόποις γενομένης, παρὰ πολὺ τὸ Κωνσταντίνου μέρος ἐκράτει, σὺν πολλῷ τε τόνῳ τοῖς πολεμίοις ἐπιπεσὸν, τοσοῦτον εἰργάσατο φόνον, ὥστε ἀπὸ τριῶν καὶ δέκα μυριάδων τρεῖς μόλις διαφυγεῖν. 4 Βυζάντιοι μὲν οὖν, ἅμα τοῦ ταῦτα γενέσθαι, τὰς πύλας ἀναπετάσαντες ἐδέχοντο Κωνσταντῖνον. ἐποίουν δὲ ταὐτὸ καὶ Χαλκηδόνιοι. 5 Λικίννιος δὲ μετὰ τὴν ἧτταν ἐς Νικομήδειαν ἐχώρει σὺν τοῖς περιλειφθεῖσιν ἱππεῦσι, καὶ πεζῶν χιλιάσιν ὀλίγαις.

ab hoste Bithyniam teneri cerneret; tamen vt vir omnibus periculis exercitus, Lampsaco Martinianum arcessit, & milites exhortatus, quibus se præiturum diceret, ordines ad pugnam instruit, oppidoque egressus hostibus iam paratis occurrit. Acri pugna in locis Chalcedoni & fano interiectis inita, longe Constantini pars superior erat, quæ hostes ingenti cum impetu adorta, tantam cædem edidit, vt de centum & triginta millium numero, vix triginta millia euaderent. Quum primum hæc euenissent, Byzantii Constantinum portis apertis accipiunt: idem & Chalcedoniis factitantibus. Licinnius victus Nicomediam cum equitibus reliquis, & paucis peditum millibus, contendit.

In

num Lampsaco arcessit, i. e. cum videret suis vnius humeris omnia subeunda superandaque esse pericula.

XXVII

In hoc tempore Persa quidam, cui nomen Hormisdes, regio sanguine procreatus, ad imperatorem Constantinum ex huiusmodi causa transfugit. 2 Quum pater eius, qui rex Persarum erat, diem suum natalem more Persico celebraret: Hormisdes regiam ingressus est, magna secum adlata ferinæ copia. 3 Quum inuitati ad conuiuium nullo eum honore dignati essent, nec, vti decuerat, adsurrexissent; indignatus, eis se Marsyæ mortem illaturum minatus est. 4 Eam orationem complures, vt peregrinam, non intelligebant: sed Persa quidam, qui vixisset in Phrygia, & narrationem de Marsya audiuisset, minarum Hormisdæ sententiam adsidentibus exponebat. 5 Illi, memoria minarum suis animis inscripta, quum primum patrem

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πρὸς βασιλέα Κωνσταντῖνον ηὐτομόλησε Πέρσης ἀνήρ, Ὁρμίσδης ὄνομα, τοῦ βασιλείου γένους, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. 2 ὁ πατὴρ αὐτοῦ Περσῶν βασιλεύοντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἐπιτελοῦντος κατὰ τὸν Περσῶν νόμον ἡμέραν, Ὁρμίσδης εἰσῄει θήραν πολλὴν εἰσαγαγὼν εἰς τὰ βασίλεια. 3 τῶν δὲ παρακληθέντων εἰς τὴν εὐωχίαν οὐ τιμησάντων αὐτὸν, οὐδὲ κατὰ τὸ καθῆκον ἐπαναστάντων, ἀγανακτήσας ἠπείλησε τὸν Μαρσύου μόρον αὐτοῖς ἐπιθήσειν. 4 οἱ μὲν οὖν πλείους ἠγνόησαν τὸν λόγον, οἷα δὴ οὐκ ἐπιχώριον ὄντα. Πέρσης δέ τις, ἐπιδημήσας τῇ Φρυγίᾳ, καὶ τὸ κατὰ τὸν Μαρσύαν ἀκηκοὼς διήγημα, τῆς ἀπειλῆς Ὁρμίσδου τὴν ἔννοιαν τοῖς παρακαθημένοις ἐξεῖπεν. 5 οἱ δὲ κατασχόντες ἐν μνήμῃ τὴν ἀπειλὴν, ἐπειδὴ τὸν πατέρα τὸν Ὁρμίσδου τελευτῆσαι συνέβη, μεμνημένοι τῶν ἀπειληθέν-

των, τὸν μὲν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοῦ νεώτερον ὄντα βασιλέα χειροτονοῦσι, καὶ ταῦτα, τοῦ νόμου τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν βασιλέως παίδων δεδόντος τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν· Ὁρμίσδη δὲ πέδας ἐπιθέντες, ἐφύλαττον ἔν τινι λόφῳ πρὸ τοῦ ἄστεος ὄντι. 6 χρόνου δέ τινος διαγενομένου, ἡ τούτου γυνὴ τοιόνδε τρόπον αὐτῷ μηχανᾶται φυγήν· 7 ἰχθὺν ἀγρεύσασα μέγαν,[47] ῥίνην σιδηρᾶν ἐντίθησι τῇ τούτου νηδύϊ, καὶ ἀναρράψασα δίδωσιν εὐνούχῳ τῶν πιστοτάτων· εἰπεῖν αὐτὸν Ὁρμίσδη κελεύσασα, παρόντος οὐδενὸς φαγεῖν τὸν ἰχθὺν, καὶ τοῖς κατὰ τὴν τούτου νηδὺν εὑρισκομένοις χρήσασθαι πρὸς βοήθειαν. 8 τοῦτο βουλευσαμένη, καμήλους ἐκπέμπει πλήρεις οἴνου καὶ ἀφθόνου τροφῆς, εὐωχεῖσθαι διδοῦσα τοῖς τὸν ἄνδρα φυλάττουσιν. 9 ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν φύλακες τῇ εὐωχίᾳ προσεῖχον, Ὁρμίσ-

Hormisdæ mori contigit, earum recordati, fratrem ipsius natu minorem regno præficiunt, quantumuis lex maiori natu inter regios liberos rerum summam tribueret: Hormisdam vero compedibus vinctum, in sito quodam ante vrbem colle custodiunt. Posteaquam aliquid temporis intercessisset, vxor eius hoc modo molitur, vt euaderet. Magno pisce capto, limam ventri eius indit: eoque rursum consuto, piscem eunucho fidelissimo tradit: cum mandato, vt Hormisdæ diceret, hoc pisce nemine præsente vesceretur, & ad opem eo, quod in illius ventre reperiret, vteretur. Hoc captato consilio, camelos ablegat vino cibisque copiosis oneratos, & mariti custodibus epulum præbet. Interea dum epulo custo-

47. ῥίνην. Sic Steph. emendauit scriptum ῥίνα.

stodes intenti sunt, Hormisdas, pisce discerpto, limam inuenit: qua quum pedibus iniectas compedes dissecuisset, & eunuchi stolam induisset, per medios custodes iam temulentos egressus est, sumtoque secum vno ex eunuchis, ad regem Armeniorum, amicum & hospitem suum, peruenit: cuius opera tutus & incolumis ad Constantinum se contulit, qui eum omni tum honore, tum respectu dignatus est. Sed hæc quidem vt accidere, narrata sunto.

δης τὸν ἰχθὺν διελὼν, εὗρε τὴν ῥίνην· τὰς δὲ ἐπικειμένας τοῖς ποσὶ πέδας διατεμὼν, ἀναλαβών τε τὴν τοῦ εὐνούχου στολὴν, διὰ μέσων τῶν φυλάκων ἤδη μεθυόντων ἐξῄει. καὶ τῶν εὐνούχων ἕνα συμπαραλαβὼν, ἀφικνεῖται πρὸς Ἀρμενίων βασιλέα, φίλον ὄντα καὶ ξένον αὐτοῦ· καὶ διὰ τούτου μετ' ἀσφαλείας διασωθεὶς, τῷ Κωνσταντίνῳ προσέδραμε, καὶ πάσης ἠξιώθη τιμῆς τε καὶ θεραπείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὅπως ἔσχεν, ἀφηγησάμην.

XXVIII. QVum autem Constantinus etiam Nicomediæ Licinnium obsideret, rebus ille desperatis, quod etiam sciret nullas sibi restare iustas & satis amplas ad dimicandum copias; egressus vrbe, supplex Constantino factus est, & adlata purpura, imperatorem ac

Κωνσταντῖνος δὲ τὸν Λικίννιον καὶ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ πολιορκοῦντος, ἀπογνοὺς ταῖς ἐλπίσιν, ἐπιστάμενός τε ὡς οὐδεμίαν δύναμιν ἀξίαν ἔχει πρὸς μάχην ἐξιοῦσαν, τῆς πόλεως προελθὼν, ἱκέτης τοῦ Κωνσταντίνου καθίσταται, καὶ τὴν ἁλουργίδα προσαγαγὼν, βασιλέα τε καὶ δεσπότην ἐβόα, συγγνώ-

μὴν ἐπὶ τοῖς παραλαβοῦσιν αὐτῶν. ἐθάῤῥει γὰρ ὡς βιώσεσθαι, τῆς αὐτοῦ γαμετῆς ὅρκους ἐπὶ τούτῳ παρὰ Κωνσταντίνου λαβούσης. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μαρτινιανὸν μὲν παρεδίδου τοῖς δορυφόροις ἐπὶ θανάτῳ, Λικίννιον δὲ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἐκπέμψας, ὡς βιωσόμενον αὐτόθι σὺν ἀσφαλείᾳ, μετ' οὐ πολὺ τοὺς ὅρκους [48] πατήσας, (ἦν γὰρ τοῦτο αὐτῷ σύνηθες) ἀγχόνῃ τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀφαιρεῖται.

dominum clamabat, [2] veniamque præteritorum poscebat. Nam vitam sibi certo pollicebatur, cuius nomine iusiurandū vxori eius a Constantino præstitum fuerat. [3] Martinianum Constantinus satellitibus suis occidendum tradidit, Licinnio Thessalonicam ablegato, velut istic secure victuro: neque multo post ei, violata iurisiurandi religione (quod quidem Constantino non insolens erat) laqueo vitam ademit.

M Post-

48. τοὺς ὅρκους πατήσας, *violata iurisiurandi religione.* S. Hieronymus, interpres Chronici Eusebiani, etiam non veretur scribere: *Licinius Thessalonica contra ius sacramenti priuatus occiditur.* Christianorum alii excusant factum Constantini: & Orosius quidem 7, 28. quod *Herculii Maximiani, soceri sui motus exemplo, ne iterum depositam purpuram in perniciem reip. sumeret, priuatum iusserit occidi.* Zonaras autem, ἄπιστον πολλάκις, *sæpe fœdifragum*, a militibus, post concessam a Constantino salutem, postulatum esse ad supplicium Senatu R. consentiente, scribit; nec priuatum ἠρεμηκέναι *quietum fuisse*, sed τυραννίδα μελετᾶν, *tyrannidem denuo affectasse.* Cedrenus clarius: πάλιν ἐκεῖσε νεωτερίζειν ἐμελλε, βαρβάρους μισθούμενος, *ibi* (Thessalonicæ) *iterum, conductis barbaris, res nouas moliri conatus est.* Eadem de barbaris clanculum solicitatis habet Socrates l. 1. Hist. Eccles. c. 4. τοὺς ἄλλους ἡσυχάσας, ὕστερον βαρβάρους τινὰς συναγαγὼν, ἀναμαχέσασθαι τὴν ἧτταν ἐσπούδαζεν.

XX. IX. POsteaquam vniuersum imperium ad vnius Constantini potestatem rediisset, non iam amplius insitam a natura malitiam tegebat: sed indulgens animi libidini, omnia pro 2 imperio agebat. Et patritis adhuc sacris vtebatur, non tam honoris religionisue caussâ, quam necessitatis: quo fiebat, vt & hariolis, si qui essent experientes, 3 fidem haberet, veluti qui vera ei de rebus omnibus feliciter gestis prædixissent. At vbi Romam venit, omnis 4 adrogantiæ plenus, ab

Περιστάσης δὲ τῆς πάσης εἰς μόνον Κωνσταντῖνον ἀρχῆς, οὐκέτι λοιπὸν τὴν κατὰ φύσιν ἐνοῦσαν αὐτῷ κακοήθειαν ἔκρυπτεν, ἀλλὰ ἐνεδίδου τῇ κατ' ἐξουσίαν ἅπαντα πράττειν. ἐχρῆτο δὲ ἔτι καὶ τοῖς πατρίοις ἱεροῖς, οὐ τιμῆς ἕνεκα μᾶλλον ἢ χρείας· ᾗ καὶ μάντεσιν ἐπείθετο πεπειραμένοις, ὡς ἀληθῆ προειπᾶσιν ἐπὶ πᾶσι τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, μεστὸς πάσης ἀλαζονείας, ἀφ' ἑστίας ᾠήθη δεῖν ἄρξασθαι τῆς ἀσεβείας. Κρίσπον [49] γὰρ παῖδα, τῆς τοῦ καίσαρος (ὡς εἰρη-

49. Crispi & Faustæ necem scripserunt Christiani, Hieronymus de Script. Eccles. in Lactantio, Zonaras, Suidas in Κρίσπος, Orosius 7, 28. Sidonius Apollinaris l. 5. epist. 8. E gentilibus Aurelius Victor alter, & Eutropius. Caussam, quare Eusebius in Hist. taceat, Leunclauius in Apologia aperuit. Omnium planissime Zonaras hoc negotium descripsit, scilicet a Fausta ad amores illicitos frustra priuignum Crispum solicitatum esse, & tandem patri delatum, quasi ipse adpetiisset in nouerca, quod singulari sanctitate recusauerat. Constantinum præcipiti iudicio damnasse filium, &, quod Sidonius adiicit, *frigoris veneni* sustulisse; mox fraude mulieris inuenta, & ipsam manibus priuigni comitem accessisse.

εἴρηταί μοι πρότερον) ἠξιωθέντα τιμῆς, εἰς ὑποψίαν ἐλθόντα τοῦ Φαύστῃ τῇ μητρυιᾷ συνεῖναι, τοῦ τῆς φύσεως θεσμοῦ μηδένα λόγον ποιησάμενος, ἀνεῖλε. 5 τῆς δὲ Κωνσταντίνου μητρὸς Ἑλένης ἐπὶ τῷ τηλικούτῳ πάθει δυσχεραινούσης, καὶ ἀσχέτως τὴν ἀναίρεσιν τοῦ νέου φερούσης, παραμυθούμενος ὥσπερ αὐτὴν ὁ Κωνσταντῖνος, κακῷ τὸ κακὸν ἰάσατο μείζονι. 6 βαλανεῖον γὰρ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐκπυρωθῆναι κελεύσας, καὶ τούτῳ τὴν Φαῦσταν ἐναποθέμενος, ἐξήγαγε νεκρὰν γενομένην. ταῦτα συνεπιστάμενος ἑαυτῷ, καὶ προσέτι γε ὅρκων καταφρονήσεις, προσῄει τοῖς ἱερεῦσι καθάρσια τῶν ἡμαρτημένων αἰτῶν. 7 εἰπόντων δὲ ὡς οὐ παραδέδοται καθαρμοῦ τρόπος δυσσεβήματα τηλικαῦτα καθῆραι δυνάμενος, Αἰγύπτιός τις ἐξ Ἰβηρίας εἰς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν, καὶ ταῖς εἰς τὰ

ipso lare sibi sumendum impietatis exordium putauit. Nam Crispum filium, cæsaris (vt ante dictum est) ornatum titulo, quod in suspicione venisset, quasi cum Fausta nouerca consuesceret, nulla ratione iuris naturalis habita, sustulit. Quumque Constantini mater Helena tantam calamitatem ægro ferret animo, & intolerabilem ex cæde iuuenis dolorem perciperet: quasi consolans eam Constantinus, malum malo maiori sanauit. Nam quum balineum accendi supra modum iussisset, eique Faustam inclusisset, mortuam inde extraxit. Horum ipse sibi conscius, & præterea contemtæ sacramentorum religionis: ad flamines accedens admissorum lustrationes poscebat. Illis respondentibus, non esse traditum lustrationis modum,

dum, qui tam fœda eluere piacula posset: Ægyptius quidam, ex Hispania Romam delatus, palatinisque mulierculis familiaris factus, & ad Constantini colloquium admissus, sententiam doctrinæ Christianorum habere vim abolendi quodcunque 8 peccatum confirmauit, & id ipsum adeo polliceri; nimirum acceptantes eam homines impios, mox omni delicto liberari. Eam orationem quum non grauate Constantinus accepisset, ac patrita missa faceret, perceptis iis, quæ hic Ægyptius offerebat; principium impietatis hoc dedit, vt

βασίλεια γυναιξὶ συνήθης γενόμενος, ἐντυχὼν τῷ Κωνσταντίνῳ, πάσης ἁμαρτάδος ἀναιρετικὴν εἶναι τὴν τῶν Χριστιανῶν διεβεβαιώσατο δόξαν· καὶ τοῦτο ἔχειν ἐπάγγελμα, τὸ τοὺς ἀσεβεῖς μεταλαμβάνοντας αὐτῆς, πάσης ἁμαρτίας ἔξω παραχρῆμα καθίστασθαι. 8 δεξαμένου [50] δὲ ῥᾷστα Κωνσταντίνου τὸν λόγον, καὶ ἀφεμένου μὲν τῶν πατρίων, μεταλαχόντος δὲ ὧν ὁ Αἰγύπτιος αὐτῷ μετεδίδου, τῆς ἀσεβείας τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο, τὴν μαντικὴν 9 ἔχειν ἐν ὑποψίᾳ. πολλῶν γὰρ αὐτῷ διὰ ταύτης προρρηθέντων εὐτυχημάτων καὶ ἐκβάντων εἰς ἔργον, ἐδεδίει μήποτε καὶ ἄλλοις καταὐτοῦ τι

πυν-

50. Parachronismus, ex odio pagani hominis in Christianam rem profectus. Dudum Christo nomen dederat Constantinus, tempore ciuilis belli cum Maxentio; saltem finito bello Liciniano, vt constans est Christianorum sententia. At Crispus cum Fausta XX imperii anno interiit. Præterea falsum est, paganos, pro superstitione sua, nullam parricidii expiationem habuisse, id quod Sozomenus Hist. Eccl. lib. 1. c. 5. Herculis Alcmenæ filii exemplo confutat, qui *μετὰ τὴν τεκνοκτονίαν τῆς Δήμητρος μυστηρίοις ἐκαθάρθη, post trucidatos liberos Cereris sacris expiatus fuerit.*

πυνθανομένοις τὸ ἐσόμενον προῤῥηθείη· καὶ ἐκ ταύτης τῆς προαιρέσεως πρὸς τὸ ταῦτα καταλύειν ἐτράπη. τῆς δὲ πατρίου καταλαβούσης ἑορτῆς, καθ' ἣν ἀνάγκη τὸ στρατόπεδον ἦν ἰέναι εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἄνοδον ὀνειδίζων ἀναιδῶς, καὶ τὴν ἱερᾶς ἁγιστείας καταπατήσας, εἰς μῖσος τὴν γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον ἀνέστησεν.

diuinationem suspectam haberet. Nam quod ei multæ res prosperæ per hanc prædictæ fuissent, euentumque re ipsa sortitæ: verebatur, ne itidem aliis aduersus ipsum hanc consulentibus, id quod futurum esset, prædiceretur: atque hoc consilio impulsus, ad huiusmodi abolenda se conuertit. Quum autem dies quidam more patrio festus adpetiisset, quo die in Capitolium exercitui adscendendum erat: eum adscensum verbis contumeliosis impudenter insectans, & a ritu sacrorum recedens, senatus atque populi odium incurrit.

Οὐκ ἐνεγκὼν δὲ τὰς παρὰ [1] πάντων, ὡς εἰπεῖν, βλασφημίας, πόλιν ἀντίῤῥοπον τῆς Ῥώμης ἐζήτει, καθ' ἣν αὐτὸν ἔδει βασίλεια καταστήσασθαι. γενόμενος δὲ μεταξὺ Τρωάδος καὶ τῆς

XXX. QVumque profectas ab omnibus, prope dixerim, exsecrationes haud ferret, vrbem quamdam Romæ parem quærebat, in qua palatium ipse sibi conderet. Itaque quum

 venis-

[1] περὶ πάντων. Non ab omnibus, sed a peruicacissimis tantum paganis, quorum pertinaci impietate inter alia adductus Romam deferendam putauit, vt Constantinopolim, Christo magis addictam ciuitatem, dedicaret.

venisset inter Troadem & priscum illud Ilium, inuento loco vrbi condendæ idoneo, fundamenta iecit, & muri partem aliquam in altum egit, quam adhuc videre est, si qui versus Hellespontum nauigent. Sed quod eum huius operis instituti pœnituisset, eo relicto, vt erat imperfectum, *Byzantium* concessit, cuius vrbis situm admiratus, eam quam maxime statuit amplificandam, & efficiendam idoneam, vt principis in ea domicilium esset. Nam vrbs in colle sita est, eius Isthmi partem complexa, quem Isthmum id, quod Ceras siue Cornu vocant, & Propontis, efficiunt. Et olim quidem eo loco portam habebat, quo loco, porticus illæ desinunt, quas Seuerus imperator exstruxit, quum suas aduersus Byzantios iras deposu-

ἀρχαίας Ἰλίου, καὶ τόπον εὑρὼν εἰς πόλεως καταβολὴν ἐπιτήδειον, θεμελίους τε ἐπήξατο, καὶ τείχους τι μέρος εἰς ὕψος ἀνέστησεν· ὅπερ ἄχρι νῦν ὁρᾶν ἔνεστι τοῖς ἐπὶ τὸν 3 Ἑλλήσποντον πλέουσιν. ἐλθὼν δὲ εἰς μεταμέλειαν, καὶ ἀτελὲς τὸ ἔργον καταλιπὼν, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον 4 ᾔει. θαυμάσας δὲ τὴν τῆς πόλεως θέσιν, ἔκρινε ταύτην ὅτι μάλιστα αὐξῆσαι, καὶ ἐς βασιλέως οἴκησιν ἁρμοδίαν κατα- 5 στῆσαι. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ λόφου, μέρος ἐπέχουσα τοῦ ἰσθμοῦ, ὃ διὰ τοῦ καλουμένου Κέρατος καὶ τῆς Προπον- 6 τίδος ἐκλελυμένου. καὶ τὸ μὲν παλαιὸν εἶχε τὴν πύλην ἐν τῇ συμπληρώσει τῶν στοῶν, ἃς Σεβῆρος ὁ βασιλεὺς ᾠκοδομήσατο, παυσάμενος τῆς κατὰ Βυζαντίων ὀργῆς, ὅτι Νίγρον ὑπεδέξαντο πο- 7 λέμιον ὄντα· τὸ δὲ τεῖχος διὰ τοῦ λόφου καθειμένον ἦν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μέρους ἄχρι τοῦ τῆς Ἀφροδίτης

δίτης ναοῦ, καὶ θαλάσσης τῆς ἀντικρὺ Χρυσοπόλεως. 8 ἀπὸ δὲ τοῦ βορείου λόφου κατὰ τὸν ἴσον τρόπον καθιὸν ἄχρι τοῦ λιμένος, ὃ καλοῦσι νεώριον, καὶ ἐπέκεινα μέχρι θαλάσσης, ἣ κατ' εὐθὺ κεῖται τοῦ στόματος, δι' οὗ πρὸς τὸν Εὔξεινον ἀνάγονται Πόντον. μῆκος δὲ ἔχει τὸ 9 στενὸν τοῦτο μέχρι τοῦ Πόντου σταδίων περί που τριακοσίων. τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον τῆς πόλεως μέγεθος τοῦτο ἦν. ἀγορὰν δὲ 10 ἐν τῷ τόπῳ, καθ' ὃν ἡ πύλη τὸ ἀρχαῖον ἦν, οἰκοδομήσας κυκλοτερῆ, καὶ στοαῖς διστεγέσι ταύτην περιλαβὼν, ἀψῖδας δύο μαρμάρου [52] Προικοννησίου μεγίστας ἀλλήλων ἀντίας ἀπετύπωσε, δι' ὧν ἔνεστιν εἰσιέναι εἰς τὰς Σεβήρου στοὰς, καὶ τῆς πάλαι πόλεως ἐξιέναι. πολλῷ δὲ 11 μείζονα τὴν πόλιν ἀποφῆναι βουλόμενος, τοῦ πάλαι τείχους ἐπέκεινα σταδίοις πεντεκαίδεκα τεί-

isset, qui hostem ipsius Nigrum in vrbem admiserant. Murus per collem demissus ab occidentali parte, vsque ad Veneris ædem & ipsum mare pertinebat, quod est e regione Chrysopolis. Eodem modo & ab aquilonali colle deorsum ductus erat vsque ad portum, quod Nauale dicunt, & vlterius vsque ad mare, quod directo situm est ad id ostium, per quod in Euxinum Pontum nauigatur. Et artum quidem hoc terræ spatium ad Pontum vsque trecentis plus minus stadiis in longitudinem patet. Hæc prisca ciuitatis amplitudo erat. Constantinus autem eo loco, quo loco quondam porta erat, exstructo foro rotundo, quod porticibus distegis inclusit; fornices duos e marmore

a. *Proeconesio marmore.* Προκόννησος insula Propontidis, πόλιν ἔχουσα καὶ μέταλλον μέγα λευκοῦ λίθου σφόδρα ἐπαι-

Præconesio maximos fecit, oppositos sibi: per quos ire licet in Seueri porticus, & vrbe prisca egredi. Quumque vrbem longe maiorem efficere vellet, eam vltra veterem murum decem & quinque stadiis muro nouo circumdedit, qui totum Isthmum a mari ad mare complecteretur.

καὶ περιέβαλε τ πόλιν, ἀπολαμβάνοντι πάντα τ ἰσθμὸν ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν.

XXXI Hoc modo quum vrbem priore multo ampliorem reddidisset, regiam quoque condidit, Romana non multo minorem. Itidem Circum ad omnem elegantiam perpoliuit, cuius partem fecit Castoris & Pollucis ædem, quorum simulachra nunc etiam in porticibus Hippodromi stantia videre licet. Statuit & quadam in parte Circi Apollinis Delphici tripodem ipsius Apollinis simulacrum in se continentem. Quumque Byzantii forum maximum esset,

Τούτῳ τῷ τρόπῳ πολλῷ μείζονα τῆς προτέρας ἀποτελέσας, καὶ βασίλεια κατεσκεύασεν οὐ πολλῷ τῆς Ῥώμης ἐλάττονα· καὶ τὸν ἱππόδρομον εἰς ἅπαν ἐξήσκησε κάλλος, τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερὸν μέρος αὐτοῦ ποιησάμενος, ὧν καὶ τὰ δείκηλα μέχρι νῦν ἔστιν ἐπὶ τῶν τοῦ ἱπποδρόμου στοῶν ἑστῶτα ἰδεῖν. 2 ἔστησε δὲ κατά τι τοῦ ἱπποδρόμου μέρος καὶ τὸν τρίποδα τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα. ὄντος δὲ ἐν τῷ Βυζαντίῳ μεγίστης ἀγορᾶς τε-

τραγώνου

νούμενον, vrbem habens, & fodinam lapidis albi, valde laudatam. Strab. lib. 13. Adde Plin. lib. 5. extr. qui etiam *Proconnesum* scribit sine diphthongo.

τετράστοον, κατὰ τὰς τῆς μιᾶς στοᾶς ἄκρας, εἰς ἣν ἀνάγουσιν οὐκ ὀλίγοι βαθμοί, ναοὺς ᾠκοδομήσατο δύο, ἐγκαθιδρύσας ἀγάλματα, θατέρῳ μὲν μητρὸς θεῶν Ῥέας, ὅπερ ἔτυχον οἱ σὺν Ἰάσονι πλεύσαντες ἱδρυσάμενοι κατὰ τὸ Δίνδυμον ὄρος, τὸ Κυζίκου τῆς πόλεως ὑπερκείμενον. 3 Φασὶ δὲ ὡς καὶ τοῦτο διὰ τὴν περὶ τὸ θεῖον ἐλωβήσατο ῥᾳθυμίαν, τούς τε περὶ ἑκάτερα λέοντας ἀφελὼν, καὶ τὸ σχῆμα τῶν χειρῶν ἐναλλάξας. 4 κατέχειν γὰρ πάλαι δοκοῦσα τοὺς λέοντας, νῦν εἰς εὐχομένης μεταβέβληται σχῆμα, τὴν πόλιν ἐφορῶσα καὶ περιέπουσα. ἐν δὲ θατέρῳ Ῥώμης ἱδρύσατο Τύχην. 5 κατασκευάσας δὲ οἰκίας τισὶ τῶν ἐκ τῆς γερουσίας ἀκολουθήσασιν αὐτῷ, διετέλεσε πόλεμον οὐδένα κατορθώσας. 6 Ἐπελθόντων δὲ Ταϊφάλων, Σκυθικοῦ γένους, ἱππεῦσι πεντακοσίοις, οὐ μόνον οὐκ ἀντετάξατο τούτοις, ἀλλὰ καὶ τὸ πο-

quatuor porticibus inclusum: ad extremas partes vnius ex hisce porticibus, ad quam gradus non pauci sursum ducunt, ædes duas exstruxit, collocato in harum altera matris deûm Rheæ simulacro, quod in monte Dindymo, qui oppido Cyzico imminet, olim illi constituerant, quos Iason nauigationis socios habuit. Et aiunt eum hoc, quadam ex vecordia, nihili faciente res diuinas, mutilasse, leonibus vtrimque sublatis, & manuum figura mutata. Nam quum olim tenere leones videretur, nunc speciem precantis exhibet, vrbem inspectans & obseruans. In altera Fortunæ Romanæ simulacrum posuit. Præterea quibusdam Roma sequutis eum senatoribus domos ædificauit. Nec iam bellum vllum amplius gerebat: adeo

quidem vt Thaifalis, natione Scythica, cum equitibus quingentis irruentibus, non modo nullas copias aduersus eos in aciem eduxerit: sed etiam parte maiori exercitus amissa, quum hostes ad ipsum vallum vsque omnia diripere conspexisset, arrepta cuspide fuga sibi consuluerit.

λὺ τῆς δυνάμεως ἀποβαλὼν, καὶ τὰ μέχρι τοῦ χάρακος αὐτοὺς ληϊζομένους ἰδὼν, ἀγαπητῶς ἀποδρὰς διεσώθη.

XXXII A Bellorum curis vacuus, voluptariæque vitæ deditus plebi Byzantinæ publicam[53] annonam distribuit, quam & hactenus ille semper habuit. Quumque pecuniam publicam in plurimas inutiles structuras impenderet, quædam ædificauit, non multo post diruta, quod ob festinationem durabilia non essent. Conturbauit & magistratuum officia, iam olim instituta. Nam quum duo essent præfecti prætorio, qui hoc officium communiter gerebant:

Μὴ ἔχων δὲ ὅλως πόλεμον, καὶ τρυφῇ τὸν βίον ἐκδοὺς, διένειμε τῷ Βυζαντίων δήμῳ σίτησιν δημοσίαν, ἣν ἄχρι τοῦδε διέμεινεν ἔχων. εἰς οἰκοδομίας δὲ πλείστας ἀνωφελεῖς τὰ δημόσια χρήματα δαπανῶν, τινὰς κατεσκεύασεν, ἃ μικρὸν ὕστερον διελύετο, βέβαια διὰ τὴν ἔπειξιν οὐ γενόμενα. συνετάραξε δὲ καὶ τὰς πάλαι καθεσταμένας ἀρχάς. δύο γὰρ τῆς αὐλῆς ὄντων ὑπάρχων, καὶ τὴν ἀρχὴν κοινῇ μεταχειριζομένων, οὐ μόνον τὰ περὶ τὴν αὐλὴν τάγματα τῇ τούτων ᾠκονομεῖτο φροντίδι καὶ ἐξουσίᾳ, ἀλ-

53. *annonam*. Huius annonæ in Iustinianeo codice fit mentio. *Sylb.*

ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ ἐπιτεταγμένα τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν, καὶ τὰ ταῖς ἐσχατιαῖς ἐγκαθήμενα πάσαις. ἡ γὰρ τῶν 5 ὑπάρχων ἀρχὴ δευτέρα μετὰ τὰ σκῆπτρα νομιζομένη, καὶ τῶν σιτήσεων ἐποιεῖτο τὰς ἐπιδόσεις, καὶ τὰ παρὰ τὴν στρατιωτικὴν ἐπιστήμην ἁμαρτανόμενα ταῖς καθηκούσαις ἐπανώρθου κολάσεσι.

non palatini tantum ordines eorum cura potestateque gubernabantur, sed etiam ii, quibus vrbis erat commissa custodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim præfectorum prætorio magistratus, qui post Imperatorem secundus existimabatur, & annonas erogabat, & contra militarem disciplinam admissa conuenientibus pœnis corrigebat.

Κωνσταντῖνος δὲ τὰ καλῶς καθεστῶτα κινῶν, μίαν οὖσαν ἐς τέσσαρας διεῖλεν ἀρχάς. ὑπάρ- 2 χῳ γὰρ ἑνὶ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν πρὸς τῇ Πενταπόλει Λιβύης, καὶ τὴν ἑῴαν ἄχρι Μεσοποταμίας, καὶ προσέτι γε Κίλικας, καὶ Καππαδόκας, καὶ Ἀρμενίους, καὶ τὴν παράλιον ἅπασαν, ἀπὸ Παμφυλίας ἄχρι Τραπεζοῦντος, καὶ τῶν παρὰ τὸν Φᾶσιν φρουρίων, παρέδωκε· τῷ αὐτῷ καὶ Θρᾴ- 3 κην ἐπιτρέψας, Μυσίαν

XXXIII.

Constantinus autem recte constituta loco mouens, vnum hunc magistratum in quatuor imperia discerpsit. Nam vni præfecto prætorio totam Ægyptum cum Libyæ Pentapoli, & orientem ad Mesopotamiam vsque; & præterea Cilices, Cappadoces, Armenios, oramque maritimam totam, a Pamphylia Trapezuntem vsque, & vsque ad castella propter Phasidem

sita tradidit: eidem & Thracia commissa, & Mysia, Hæmi, ac Rhodopes, ac Doberi oppidi finibus circumscripta. præterea Cyprum adiecit, & Cyclades insulas; Lemno, & Imbro, & Samothracia, exceptis. Alteri Macedones attribuit, & Thessalos, & Cretenses; & Græciam, & circumiacentes insulas, & Epirum vtramque; præter has & Illyrios, & Dacas, & Triballos, & Pannonios ad Valeriam vsque, & Mysiam superiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumiacentes insulas, & Sardiniam, & Corsicam, & Africam a Syrtibus Cyrenen vsque. Quarto transalpinos Celtas, & Hispanos, cum insula Britannica, commisit.

τε μέχρις Αἵμου καὶ Ῥοδόπης καὶ μέχρι Δοβήρου πόλεως ὁριζομένην· καὶ Κύπρον μέντοι, καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους, δίχα Λήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης. 4 ἑτέρῳ δὲ Μακεδόνας, καὶ Θετταλοὺς, καὶ Κρῆτας, καὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, καὶ ἀμφοτέρας Ἠπείρους, καὶ πρὸς ταύταις Ἰλλυριοὺς, καὶ Δάκας, καὶ Τριβαλλοὺς, καὶ τοὺς ἄχρι τῆς [54] Βαλερίας Παίωνας, καὶ ἐπὶ τούτοις τὴν ἄνω Μυσίαν. 5 τῷ δὲ τρίτῳ τὴν Ἰταλίαν ἅπασαν, καὶ Σικελίαν, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, καὶ ἔτι γε Σαρδόνα, καὶ Κύρνον, καὶ τὴν ἀπὸ Σύρτεων Κυρήνης ἄχρι Λιβύην. 6 τῷ δὲ τετάρτῳ τοὺς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις Κελτούς τε καὶ Ἴβηρας πρὸς τῇ Βρεττανικῇ νήσῳ. 7 ταύτῃ διελόμενος τὴν

τῶν

54. Βαλερίας. *Valeria* Pannoniæ est Interamnia, inter Sauum & Drauum, nomen habens a Valeria, Galerii Augusti vxore, qui *cæsis immanibus siluis, & emisso lacu agrum illum reipub. commodantem fecerat.* Aurel. Victor. n. 40.

τὴν ὑπάρχων ἀρχὴν, καὶ ἄλλοις τρόποις ἐσπούδασε ταύτην ἐλαττῶσαι. ἐφεστώτων γὰρ τοῖς 8 ἁπανταχοῦ στρατιώταις οὐ μόνον ἑκατοντάρχων καὶ χιλιάρχων, ἀλλὰ καὶ τῶν λεγομένων δουκῶν, οἳ στρατηγῶν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ τάξιν ἐπεῖχον· στρα- 9 τηλάτας καταστήσας, τὸν μὲν, τῆς ἵππου, τὸν δὲ, τῶν πεζῶν, εἰς τούτους τε τὴν ἐξουσίαν τοῦ τάττειν στρατιώτας καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς ἁμαρτάνοντας μεταθεὶς, παρείλετο καὶ ταύτης τοὺς ὑπάρχους τῆς αὐθεντίας. ὅτι δὲ τοῦτο καὶ τοῖς[55] εἰρήνη καὶ τοῖς τῶν πολέμων ἐλυμήνατο πράγμασιν, αὐτίκα ἐρῶ. 11 τῶν ὑπάρχων τοὺς ἁπανταχοῦ φόρους διὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς εἰσπραττόντων, καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἐκ τούτων ποιουμένων δαπάνην, ἐχόντων δὲ τοὺς στρατιώτας ὑποχειρίους εἰς τὸ δίκας ὑπέχειν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμα-

Hac ratione diuiso praefectorum imperio, studiose conatus est aliis quoque modis eorum potestatem imminuere. Nam quum praeessent vbique locorum militibus non modo centuriones & tribuni, verum etiam duces: (sic enim adpellabantur, qui quolibet in loco pratorum vicem obtinebant) magistris militum institutis, altero equitum, peditum altero, & in hos translata potestate militum ordinandorum, & coërcendi delinquentes; hac etiam in parte praefectorum auctoritati detraxit. Id vero tam pace, quam bello detrimentum rebus attulisse, me protinus indicante patebit. Quippe, dum praefecti praetoriis vbique terrarum vectigalia per adparitores suos exigerent, & militarem ex iis sumtum

55. εἰρήνη. Scribo ἐν εἰρήνῃ. Steph.

eam facerent: iidemque milites dicto audientes haberent, in sustinendis ob delicta pœnis, prout ipsis ea coercenda viderentur: non ab re milites, cum animo suo cogitantes, eum qui annonam & stipendium præberet, delinquentes etiam punire; nihil agere præter officium audebant, partim annonarum ademptionem, partim præsentem coërcitionem veriti. Nunc quum alius sit, qui stipendium exhibet; alius cuius arbitrio disciplina militaris est commissa; omnia pro imperio agunt: ne dicam, maiorem annonæ partem ducis & adparitorum ipsius lucro cedere.

σιν· εἰκότως οἱ στρατιῶται κατὰ νοῦν ἔχοντες ὡς ὁ χορηγῶν τὴν σίτησιν αὐτοῖς καὶ πλείοσιν ἐπεξέρχεσθαι, πράττειν τι παρὰ τὸ καθῆκον οὐκ ἐθάρρουν, δέει τῆς τῶν σιτήσεων ἀφαιρέσεως, καὶ τῆς παραπόδας κολάσεως. νῦν δὲ ἑτέρου μὲν ὄντος τοῦ τὰς τροφὰς ἀποδιδόντος, ἑτέρου δὲ τοῦ τῆς ἐπιστήμης κυρίου, κατ' ἐξουσίαν ἅπαντα πράττουσι· πρὸς τῷ καὶ τὸ πλέον τῶν σιτήσεων μέρος εἰς κέρδος τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν ὑπηρετουμένων τούτῳ χωρεῖν.

XXXIV. Fecit & aliud quiddam Constantinus, quod in ditionem populi Romani liberum barbaris aditum præbuit. Nam quum imperium Romanum extremis in limitibus vbique Diocletiani prouidentia, quemadmodum a

Ἔπραξε δέ τι Κωνσταντῖνος καὶ ἕτερον, ὃ τοῖς βαρβάροις ἀκώλυτον ἐποίησε τὴν ἐπὶ τὴν Ῥωμαίοις ὑποκειμένην χώραν διάβασιν. τῆς γὰρ Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἁπανταχοῦ τῶν ἐσχατιῶν τῇ Διοκλητιανοῦ προνοίᾳ, κατὰ τὸν εἰρημένον ἤδη μοι

τρόπον

τρόπον, πόλεσι καὶ φρουρίοις καὶ πύργοις διειλημμένης, καὶ παντὸς τοῦ στρατιωτικοῦ κατὰ ταῦτα τὴν οἴκησιν ἔχοντος, ἄπορος τοῖς βαρβάροις ἦν ἡ διάβασις, πανταχοῦ δυνάμεως ἀπαντώσης[56] τοὺς ἐπιόντας ἀπώσασθαι. καὶ ταύτην δὴ τὴν ἀσφάλειαν διαφθείρων ὁ Κωνσταντῖνος, τῶν στρατιωτῶν τὸ πολὺ μέρος τῶν ἐσχατιῶν ἀποστήσας, ταῖς οὐ δεομέναις βοηθείας πόλεσιν[57] ἐγκατέστη, καὶ τοὺς ἐνοχλουμένους ὑπὸ βαρβάρων ἐγύμνωσε βοηθείας, καὶ ταῖς ἀνειμέναις τῶν πόλεων τὴν ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐπέθηκε λύμην, δι' ἣν ἤδη πλεῖσται γεγόνασιν ἔρημοι, καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐκδόντας ἑαυτοὺς θεάτροις καὶ τρυφαῖς, ἐμαλάκισε. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τῆς ἄχρι

nobis supra dictum est, oppidis, & castellis atque burgis inclusum esset, omnesque copiæ militares in iis domicilium haberent: fieri non poterat, vt barbari transirent, vbique copiis, hostium repellendorũ caussa, occurrentibus. Hanc præsidiorum munitionem Constantinus abolens, maiorem militum partem, de limitibus submotã, in oppidis nullius opis egentibus, collocauit: a barbaris vexatos præsidio nudauit, tranquillas & quietas vrbes militum peste grauauit, qua iam complures ad solitudinem redactæ sunt; milites ipsos theatris & voluptatibus addictos, emolliuit: denique simpliciter vt dicam, rerum hactenus pere-

56. ἀπαντώσης ἀπώσασθαι, Infinitum Verbum Supini significationem habet; vt in Evangelio, ἐξῆλθε μισθώσασθαι ἐργάτας. *Sylb.*

57. pro ἐγκατέστη, rectius legemus ἐγκατέστησε, quippe quod Actiua heic, non Neutra, requiratur significatio. *Sylb.*

percentium internecioni principium & semina præbuit.

τῶνδε τῶν πραγμάτων ἀπωλείας αὐτὸς τὴν ἀρχὴν & τὰ σπέρματα δέδωκε.

XXXV.

IAm Constantinum filium Cæsarem adpellauerat, & vna cum ipso, tam Constantio, quam Constante filiis, eodem titulo cohonestatis; Constantinopolim ad amplitudinem vrbis longe maximæ tam feliciter auxit, vt plerique post eum principes ibidem constituto domicilio, maiorem, quam vsus poscat, hominum multitudinem eo pellexerint, qui vndique terrarum istuc vel militiæ, vel mercaturæ, vel aliorum negotiorum caussa confluunt. Quapropter & muris longe capacioribus, quam essent ii, quos Constantinus struxit, eam circumdederunt, & ædificia tam

Καίσαρα δὲ καταστήσας ἤδη τὸν ἑαυτοῦ παῖδα Κωνσταντῖνον, ἀποδείξας δὲ σὺν αὐτῷ καὶ Κωνστάντιον & Κώνσταντα, παῖδας ὄντας αὐτῷ, ηὔξησε τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς μέγεθος πόλεως σφόδρα 2 μεγίστης· ὥστε καὶ τῶν μετ' αὐτὸν αὐτοκρατόρων τοὺς πολλοὺς τὴν οἴκησιν ἑλομένους τὴν ἐν αὐτῇ, πλῆθος ὑπὲρ τὴν χρείαν συναγαγεῖν τῶν ἁπανταχοῦ γῆς, ἢ στρατείας ἢ ἐμπορείας ἕνεκεν, ἢ ἄλλων ἐπιτηδευμάτων, εἰς ταύτην ἀγει-3 ρομένων. διὸ καὶ τείχεσιν ἑτέροις, πολλῷ μείζοσιν ὧν ὁ Κωνσταντῖνος ἐποιήσεν, αὐτὴν περιέβαλον· καὶ τοὺς οἰκήσεις οὕτως εἶναι συνεχώρησαν συνεχεῖς, ὥστε & οἰκοῦντας καὶ ἐν ταῖς [το] ἀγοραῖς

[το] ἀγοραῖς. In Leuncl. cod. margine positum ἀγυιαῖς, vt Leuncl. quoque vertit *compita*.

ρας ὄντας στενοχωρεῖσθαι τοὺς ταύτης οἰκήτορας, καὶ μετὰ κινδύνου βαδίζειν διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων πολυπληθίαν. ἐπηγαιώθη 4 δὲ καὶ τῆς περὶ αὐτὴν θαλάσσης οὐκ ὀλίγον, πάλων κύκλῳ παγέντων, καὶ οἰκοδομημάτων αὐτοῖς ἐπιτεθέντων, ἃ καὶ καθ' ἑαυτὰ πόλιν ἀρκεῖ μεγάλην πληρῶσαι.

esse contigua permiserunt, vt habitatores eius, siue domi se contineant, siue in compitis sint, artentur: nec sine periculo, propter ingentem hominum iumentorumque copiam, incedant. Nec pars exigua vicini maris solo cessit, vndique defixis palis, & ædificiis in eos impositis, quæ seorsum ad complendam vrbem amplam sufficerent.

Καί μοι πολλάκις ἐπῆλθε θαυμάσαι, πῶς εἰς τοσοῦτο τῆς Βυζαντίων πόλεως ηὐξημένης, ὡς μηδεμίαν ἄλλην ἐς εὐδαιμονίαν ἢ μέγεθος αὐτῇ παραβάλλεσθαι, πρόρρησις ἐκ θεῶν οὐδεμία περὶ τῆς εἰς ἀμείνονα τύχην αὐτῆς ἐπιδόσεως τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀνθρώποις ἐδόθη. καὶ 2 ταύτην ἐκ πολλοῦ τὴν ἔννοιαν ἔχων, πολλάς τε βίβλους ἱστορικὰς καὶ χρησμῶν συναγωγὰς ἀνελίξας, χρόνον τε ἐν τῷ

XXXVI.

AC mihi quidem sæpe mirari subiit, qui fieret, vt quum vrbs Byzantina tantopere excreuerit, vt alia nulla cum hac, siue felicitatem siue magnitudinem spectes, comparari possit: nullum vaticinium maioribus nostris de ipsius incremento, meliorem ad fortunam euectæ, datum fuerit. In qua cogitatione dum iampridē versor, multis historiarum monumentis, &

oraculorum collectionibus euolutis, & exacto nonnullo tempore in hac de istis dubitatione; vix tandem in oraculum quoddam incidi, quod Erythrææ Sibyllæ, vel Epiroticæ Phaëllonis esse perhiberetur. Nam & istæc adflata numine, fertur edidisse quædam oracula: quibus fretus Nicomedes, Prusiæ filius, qui ea suis ex commodis interpretaretur, hortatu Attali bellum patri Prusiæ fecit. Est autem oraculum huiusmodi:

περὶ τούτων ἀπορεῖν δαπανήσας, ἐνέτυχον μόλις χρησμῷ τινι, Σιβύλλης εἶναι λεγομένῳ τῆς Ἐρυθραίας, ἢ [59] Φαελλοῦς τῆς Ἠπειρώτιδος. καὶ αὐτὴ γὰρ γινομένη κάτοχος, ἐκδεδωκέναι χρησμοὺς λέγεται, [60] ᾧ πεποιθότα Νικομήδην τὸν Προυσίου, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν λυσιτελεῖν ἑρμηνεύοντα, πόλεμον ἄρασθαι πρὸς τὸν πατέρα Προυσίαν, Ἀττάλῳ πειθόμενον. ἔχει δὲ τὸ λόγιον οὕτως·

XXXVII. *Rex Thracum capies urbē: in balantibus agnis Vncunguem pariter, magnum, horribilemque leonem Augebis; patria quondam cimelia terræ Qui rapiet; citraque laborem agro potieris. Sed non aio diu*

Ὦ Βασιλεῦ Θρηκῶν, λήψεις πόλιν ἐν προβάτοισιν· Αὐξήσεις δὲ λέοντα μέγαν, γαμψώνυχα, δεινόν· Ὅς ποτε κινήσει πατρίας κειμήλια χώρας· Γαῖαν δ' αἱρήσεις μόχθων ἄτερ. οὐδέ σε φημὶ Σκηπτούχοις τιμαῖσιν

59. Φαελλοῦς. Pausanias in Phoc. f. 328. Φαεννίδα appellat, θυγατέρα βασιλεύσαντος ἀνδρὸς ἐν Χάοσι, regis cuiusdam Chaonii filiam, quæ aliquando ἐμαντεύσατο, fatidica fuerat.

60. Forsan ἂν εἶναι ἵνα, ᾧ πεπ. vel, καὶ τούτων εἶναί τινα, ᾧ πεπ. Alioqui οἷς scribendum esset, *Steph.*

σιν ἀγάλλεσθαι μετ' δηρόν, Ἐκ δὲ θρόνων πετάσῃ οἷον κύνες ἀμφὶς ἔχουσι. Κινήσεις δ' εὕδοντα λύκον, γαμψώνυχα, δεινόν. Οὐδ' ἐθέλοντι 3 γὰρ εἴσω ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θήσει. Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν [61] λύκοι οἰκήσουσι, Ζηνὸς ἐπιφροσύναισι. τάχυ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ Ἀνδράσιν, οἳ Βυζαντίου ἕδος κατανασσάσουσι. Τρισμάκαρ 4 Ἑλλήσποντε, θεόκτιστα τείχεά τ' ἀνδρῶν. - - θείαισιν ἐφετμαῖς Ἣν λύκος αἰνόλυκος πτήξει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης. Οἵ με γὰρ εἴσασίν τε ἐμὸν ναίοντες ἕδεθλον. Οὐκέτι σιγήσω πατρὸς νόον, ἀλλ' ἀναδείξω Ἀθανάτων λογίων θνητοῖς εὔσημον ἀοιδήν. Θρῇσσα κακὸν μέγα πῆμα, τόκος δέ οἱ οὐκέτι τηλοῦ. Πεῖρα παῖδα κακὸν - - - καὶ τῆσδε φέρουσι Τρηχὺ παρ' ἠπείρου πλευραῖς ἐπαΐσσεται ἕλκος, Καὶ μέγα οἰδή-

te sceptris perfruiturum, (Quippe canes urgent utrimque) sed his spoliandum. Sopitumque lupum uncunguem dirumque ciebis. Namque vel inuiti ceruices sub iuga mittet. Bithynasque lupi regiones tunc habitabunt, Consilio Iouis: & mox regia sceptra tenebunt: Magna qui veteris habitant Byzantis in urbe. Felix Hellesponte, & moenia condita diuis. Imperio superum - - - - - Quam lupus ille grauis tamen inuitus trepidabit. Norunt me, nostris habitant qui sedibus. haud iam Amplius ipsa animum celabo parentis, aperte Mortali generi diuina oracula pandens. Thressa malum tellus ingens parit, & prope partus: Vsu nempe malam subolem pariter feret illi. Ad latera adiuncta ponto telluris & hulcus Praetumidum crescet, cito ru-

[61]. Oraculum hoc de Byzantio, Turcorum vim per lupos notare nonnullis videtur. *Syll.*

ptum sanguine manans. Hoc oraculum omnia, 7 prope dixerim, reuera designat, obscurisque vocibus indicat euentura Bithynis mala, propter graue tributorum onus, quæ sequutis temporibus eis imposita fuerunt, & quod imperium cito venturum esset ad eos, *Magnus qui veteris habitant* 8 *Byzantis in vrbe.* Quod autem sæculis non paucis intérjectis ea, quæ prædicta fuerant, euenerint: non eo quis tor- 9 queat, ac si de re quadam alia vaticinium hoc loquatur. Nam omne tempus Deo breue est, qui semper & existit, & erit. Atque hæc tum de verbis oraculi, tum de rerum ipsarum euentis ratiocinando collegi. Quod si cui videretur esse alia verborum oraculi sententia, per me sane sic illud accipiat, licet.

σι, ταχὺ δὲ ῥαγῆν αἱμορρυέντι. Τοῦτο τὸ λόγιον πάντα μὲν, ὡς εἰπεῖν, ὑπεμφαῖνον ὅμως καὶ αἰνίγμασι λέγει, τά τε ἐσόμενα Βιθυνοῖς κακὰ διὰ τὴν τῶν ἐπενεχθέντων αὐτοῖς ἐς τὰ μετὰ ταῦτα φόρων βαρύτητα· καὶ ὡς ἡ ἀρχὴ ταχέως ἀποβήσεται Ἀνδράσιν, οἳ Βύζαντος ἕδος καταναιετάουσι· τὸ δὲ μετὰ χρόνους οὐκ ὀλίγους τὰ προῤῥηθέντα ἐκβῆναι, μὴ λαμβανέτω τις εἰς τὸ περὶ ἑτέρου τινὸς λέγειν τὴν πρόῤῥησιν. πᾶς γὰρ χρόνος τῷ θείῳ βραχὺς, ἀεί τε ὄντι καὶ ἐσομένῳ. ταῦτα δὴ οὖν ἔκ τε τῶν τοῦ χρησμοῦ ῥημάτων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκβάντων ἐτεκμηράμην. εἰ δέ τῳ τὸ χρησθὲν ἑτέρως ἔχειν δοκεῖ, ταύτῃ νοείτω.

XXXIIX. CEterum Constantinus his ita perfectis,

Κωνσταντῖνος δὲ ταῦτα διαπραξάμενος διε-

τέλεσε

πλεῖσι [62] δωρεαῖς ἐκ ἐν δέοντι γινομένοις, ἀλλ' εἰς ἀναξίους καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπους, τοὺς φόρους ἐκδαπανῶν· καὶ τοῖς μὲν εἰσφέρουσι γινόμενος φορτικὸς, τοὺς δὲ μηδὲν ὠφελεῖν δυναμένους πλουτίζων. τὴν γὰρ ἀσωτίαν ἡγεῖτο φιλοτιμίαν. οὗτος καὶ τὴν [63] εἰσφορὰν ἐπήγαγε χρυσίου τε καὶ ἀργύρου πᾶσι τοῖς ἁπανταχοῦ γῆς μετιοῦσι τὰς ἐμπορίας, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι παντωνίαν προτιθεῖσι, μέχρι καὶ τῶν εὐτελεστάτων. οὐδὲ δυστυχεῖς ἑταίρας ἔξω

exhaurire non desinebat vectigalia largitionibus, quæ non vbi par erat, sed in homines indignos ac inutiles fiebant: & collatoribus quidem tributorum grauis erat, illos autem cumulabat opibus, qui nulli esse vsui poterant. Nam profusionem pro munificentia ducebat. Idem & auri argentique collationem imposuit omnibus vbique terrarum negotiationes exercentibus, & dardanariis oppidorum, ad vilissimos vsque: ne mise-

62. Etiam Aurel. Victoris epitoma Constantino tribuit *profusiones immodicas*. Fieri tamen potuit, vt paganos scriptores male habuerint sumtus maximi, in templa, synodos, & aliam rem Christianam facti. Nec tamen omnem labem Christianorum Principum eluimus.

63. Nimius & heic videtur noster esse, quippe Eusebius IV. de Vita c. 2. scripsit: τὴν τετάρτην μοῖραν τῶν εἰσφορῶν, τῶν ὑπὲρ τῆς χώρας συντελουμένων ἐδωρεῖτο, *quartam partem tributorum ex agris* Constantinus *possessoribus remisit, idque* νόμῳ κυρωθὲν, *lege confirmatum fuit*. Abusi etiam sunt mali ministri Imperatoris φιλανθρωπίᾳ & facilitate, σχήματι χριστιανῶν, *simulata Christiana religione* quiduis ab ipso impetrantes, ὃ δὴ καὶ μεμπτὸν ἐνομίζετο τοῖς πολλοῖς τῆς τῶν μοχθηρῶν ἀνδρῶν φαυλότητος εἵνεκα, *quod a multis reprehensum fuit, propter improborum hominum immoderatum licentiam*. lib. eod. c. 54.

miseris quidem meretriculis hac collatione **4** liberatis. Itaque videre erat, quoties quartus quisque annus adpeteret, quo tributum illud pendendum erat, meras per vniuersam **5** vrbem lacrumas & ploratus: vbi vero iam aduenisset, non nisi flagra tormentaque corporibus eorum adhibita, **6** qui propter paupertatem extremam sustinere iacturam hanc non possent. Quin & liberos ipsæ matres distrahebant, & patres filias prostituebant: ex ha- **7** rum quæstu *chrysargyri* (quasi dicas aurargenti) exactoribus pecuniam offerre coacti. Quumque splendidioris etiam fortunæ hominibus excogitare quiddam vellet, quod **8** eis dolorem adferret; quemlibet horum ad præturæ dignitatem euocabat, & honoris prætextu magnum pe-

ταύτης ἐάσους τῆς εἰσφορᾶς. **4** ὥστε ἦν ἰδεῖν, μέλλοντος τοῦ τετραετοῦς ἐνίστασθαι χρόνου, καθ' ὃν ἔδει τοῦτο τὸ τέλος εἰσφέρεσθαι, θρήνους ἀνὰ πᾶσαν πόλιν καὶ ὀδυρμούς. **5** ἐνστάντος δὲ, μάστιγας καὶ βασάνους ἐπιφερομένας τοῖς σώμασι τῶν διὰ πενίας ἐσχάτης ζημίαν ὑπενεγκεῖν μὴ δυναμένων. **6** ἤδη δὲ καὶ μητέρες ἀπέδοντο τοὺς παῖδας, καὶ πατέρες ἐπὶ πορνεῖον θυγατέρας ἔστησαν, ἐκ τῆς τούτων ἐργασίας ἀργύριον τοῖς τοῦ χρυσαργύρου πράκτορσιν εἰσενεγκεῖν ἐπειγόμενοι. **7** βουλόμενος δὲ καὶ τοῖς ἐν λαμπρᾷ τύχῃ περινοῆσαί τι λυπηρὸν, ἕκαστον εἰς τὴν τοῦ πραίτωρος ἀξίαν ἐκάλει, καὶ τῷ περικαλύμματι τῆς τιμῆς ἀργύρου σταθμὸν ἀπῄτει πολύν. **8** ἦν οὖν ἰδεῖν τῶν εἰς τοῦτο τεταγμένων ἐπιδημούντων ταῖς πόλεσι, φυγὴν ἁπάντων καὶ ἀποδημίαν ἀλλόφυλον, δέει τοῦ μὴ σὺν ἀπω-

λείᾳ

λεία τῆς οὐσίας, ταύτης τυχεῖν τῆς ἀξίας. ἀπογράψασθαι δὲ τὰς τῶν λαμπροτάτων οὐσίας, τέλος ἐπιθείς, ᾧτινι φόλλιν αὐτὸς ἐπέθηκεν ὄνομα. καὶ ταῖς τοιαύταις εἰσφοραῖς τὰς πόλεις ἐξεδαπάνησεν. ἐπιμεινάσης γὰρ καὶ μετὰ Κωνσταντῖνον τῆς ἀπαιτήσεως ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐξαντλουμένου κατὰ βραχὺ τοῦ πλούτου τῶν πόλεων, ἔρημοι τῶν οἰκούντων αἱ πλεῖσται γεγόνασι.

cuniæ pondus exigebat. 9 Iccirco quoties ad vrbes venissent, qui huius rei mandatum habebant, videre erat fugam omnium, & profectionem ad extraneos, metuentium ne cum patrimonii sui detrimento, dignitatem hanc apiscerentur. Habebat autem descripta virorum clarissimorum patrimonia: quibus & tributum imposuit, quod ipse *Follem* nuncupauit. Et huiusmodi sane collationibus vrbes exhausit. 10 Nam quum etiam longo tempore post Constantinum duraret earum exactio, paullatim exhaustis oppidorum diuitiis, ab habitatoribus complura deserta fuerunt.

XXXIX.

Τούτοις ἅπασι τοῖς τρόποις ὁ Κωνσταντῖνος τῷ πολιτεύματι λυμηνάμενος, ἐτελεύτησε νόσῳ. διαδεξαμένων δὲ τὴν βασιλείαν τῶν αὐτοῦ παίδων, ὄντων τριῶν, (ἐτέχθησαν δὲ οὗτοι οὐκ ἀπὸ Φαύστης τῆς τοῦ Ἑρκουλίου Μαξιμιανοῦ θυγατρός, ἀλλ' ἐξ ἄλ-

His omnibus modis quum rem publicam detrimento grauì Constantinus adfecisset, morbo exstinctus est. 2 Eius liberi successionem in imperio nacti, qui erant omnino tres, non ex Fausta Maximiani Herculii filia nati, sed ex alia, quam infimu-

simulatam adulterii, morte adfecerat; sic rebus intenti erant, vt libidinis iuuenilis potiorem, quam commodi publici rationem haberent. Nam primum inter se nationes partiebantur: & CONSTANTINVS quidem natu maximus, cum minimo natu CONSTANTE, omnia trans Alpes sita, & Italiam, & Illyricum sortitus est: præterea Ponto Euxino finitima, & Africæ quidquid ad Karthaginem pertinet. CONSTANTIO datum est, quidquid esset in Asia, & oriente, & Ægypto. Erant & imperii quodam modo participes, *Dalmatius*, a Constantino cæsar dictus, & *Constantius* Constantini frater, & *Anaballianus*; qui purpurea & aureis ornata limbis veste vtebantur, dignitatem *nobilissimatus*, vt vocant, ab ipso Constantino propter adgnationis reuerentiam consequuti.

λης, ἢ μοιχείας ἐπαγαγὼν μέμψιν, ἀπέκτεινεν) εἴχοντο τῶν πραγμάτων, τῇ τῆς νεότητος ἐνδιδόντες ῥοπῇ μᾶλλον, ἢ τῇ τῶν κοινῶν ὠφελίμῳ. 3 πρῶτον γὰρ ἐνείμαντο τὰ ἔθνη· καὶ Κωνσταντῖνος μὲν ὁ πρεσβύτερος ἅμα τῷ νεωτάτῳ Κώνσταντι τὰ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἅπαντα, καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἰλλυρίδα πρὸς τούτοις ἔλαχεν ἔχειν· ἔτι δὲ τὰ περὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, καὶ τὴν ὑπὸ Καρχηδόνα Λιβύην. Κωνσταντίῳ δὲ τὰ περὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν ἑῴαν, καὶ Αἴγυπτον, ἐπετέτραπτο. 4 συνῆρχον δὲ αὐτοῖς τρόπον τινὰ, Δαλμάτιος, καῖσαρ ὑπὸ Κωνσταντίνου καταστάθεις· ἔτι δὲ καὶ Κωνστάντιος ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, καὶ Ἀνναβαλλιανὸς, ἐσθῆτι χρώμενοι κοκκοβαφεῖ καὶ περιχρύσῳ, τῆς δὲ λεγομένης νωβελισίμου παρ' αὐτοῦ Κωνσταντίνου τυχόντες ἀξίας, αἰδοῖ τῆς συγγενείας.

Ἀλλὰ

XL.

Ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς οὕτως ἑκάστῳ νεμηθείσης, Κωνστάντιος ὥσπερ ἐξεπίτηδες μὴ κατόπιν γενέσθαι τῆς τοῦ πατρὸς ἀσεβείας ἐσπουδακώς, ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος, αἵμα συγγενές [64] - - ἀνδρείας τρόπου δεῖγμα παρέχειν ἅπασιν ἠβουλήθη. καὶ πρῶτον μὲν 2 Κωνσταντίῳ πατρὸς ἀδελφῷ διὰ τῶν στρατιωτῶν κατασκευάζεται θάνατον. ἔπειτα δὲ Δαλματίῳ τῷ καίσαρι ῥάπτει τὴν ὁμοίαν ἐπιβουλήν, 3 συναναιρεθῆναι τούτῳ καὶ Ὀπτάτον παρασκευάσας, ὃς παρὰ Κωνσταντίνου τῆς ἀξίας τετυχήκει τοῦ πατρικίου, πρώτου ταύτην ἐπινοήσαντος τὴν τιμήν, καὶ προσχηματίζεσθαι τοὺς ταύτης ἠξιωμένους τῶν τῆς αὐλῆς ὑπάρχων νομοθετήσαντος. ἀνῃρέθη 4 δὲ τότε [65] Ἀβλάβιος ὁ

Diviso in hunc modum imperio, Constantius, quasi qui data opera in hoc incumberet, ne impietate a patre superaretur: exorsus ab ipso lare, cognati sanguinis effusione virilem omnibus animum probare voluit. 2 Ac primum quidem Constantium patruum a militibus interfici curat: deinde Dalmatio 3 cæsari similes insidias struit, Optato quoque cum hoc interfici iusso, qui *patricii* dignitatem adeptus a Constantino fuerat. Eum honoris titulum primus Constantinus excogitauerat, lataque lege sanxerat, vt qui hũc consequuti fuissent, supra ipsos præfectos prætoriorũ sessitarent. 4 Tunc & Ablabius præfectus prætorio neca-

64. Post συγγενὲς videri possit deesse ἐκχέας, aut aliud Participium huiusmodi. *Steph.* Quanquam nec in Leuncl. nec in Pal. cod. vllum est defectus vestigium. *Sylb.*

65. *Ablabius* septennio ante cum Basso consulatum gesserat, quem Eunapius in Aedesio scribit, quod satis mirari non possum, relictum a Constantino consortem im-

catus est, ipsa Vindicta merita hominem pœna multante, quod per insidias Sopatro philosopho mortem machinatus fuisset, dum ei Constantini familiaritatem inuideret. Ac veluti contra cognationem vniuersam grassatus, etiam his Anaballianum adiecit, quum milites subornasset, vt clamarent; alterius neminis imperium se ferre posse, quam Constantini filiorum. Et hæc quidem Constantii fuere facinora.

τῆς αὐλῆς ὕπαρχος· τῆς δίκης ἀξίαν αὐτοῦ ποινὴν ἐπιθείσης, ἀνθ' ὧν ἐπεβούλευσε θάνατον Σωπάτρῳ τῷ φιλοσόφῳ, φθόνῳ τῆς Κωνσταντίνου πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος. 5 ὥσπερ δὲ κατὰ πάσης χωρῶν τῆς συγγενείας, καὶ Ἀνναβαλλιανὸν τούτοις ἐπέθηκεν, ὑποθέμενος ἐκβοᾶν τοῖς στρατιώταις, ὡς οὐκ ἂν ἄρχοντος ἑτέρου, πλὴν τῶν Κωνσταντίνου παίδων, ἀνάσχοιντο. ταῦτα μὲν οὖτω Κωνσταντίῳ διεπεπόνηθη.

XLI. CEterum controuersia mota inter Constantinum & Constantem, de pertinente ad

Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ Κώνσταντι περὶ τῆς ὑπὸ Καρχηδόνα [66] Λιβύης καὶ Ἰταλίας γενομένης ἀμφισ-

perii filiis suis, & iussu Constantii *κρεουργηδὸν κατακοπῆναι*, *frustillatim concisum*, eodem scilicet mortis genere, quo ipse procurauerat Sopatrum de medio tollendum. Constantinus vero *συμπεισθεὶς τῇ συκοφαντίᾳ Ἀβλαβίου, κεφαλοτομηθῆναι κελεύει τὸν Σώπατρον*. *Scalig.*

66. Africa & Italia patris testamento Constanti cesserant, quas cum Constantinus frater, non contentus Transalpinis prouinciis, sibi vindicaturus esset, in eas incidit insidias, vt vitam cum imperio amitteret. *Epit. Aur. Victoris.*

φισβητήσεως, ἀφυλάκτῳ βουλόμενος ὁ Κώνστας ἐπιθέσθαι τἀδελφῷ, ἐπὶ μὲν τριετῆ χρόνον τὴν ἔχθραν ἔμεινεν ἐπικρύπτων· καραδοκήσας δὲ χώρας ἐπιβάντα πρὸς αὐτὸν φιλίως ἐχούσης, ἔστειλε στρατιώτας, τῷ μὲν φαινομένῳ, Κωνσταντίῳ συμμαχήσοντας εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον· ἐπιθησομένους δὲ Κωνσταντίνῳ, μὴ προειδομένῳ τι τούτων· οἳ τὰ ἐπιτάγματα πληροῦντες ἀναιροῦσι [67] τὸν Κωνσταντῖνον.

Karthaginem Africa, deque Italia: Constans incautum fratrem opprimere volens, inimicitias toto triennio dissimulat: exspectatoque tempore, quo prouinciam sibi fidam & beneuolam ingressus erat, ablegat milites, specie quidem tenus opem Constantio laturos in gerendo bello Persico: sed reapse Constantinum, nihil tale scientem, oppressuros. Hi perficientes ea, quæ imperata fuerant, Constantinum occidunt.

XLII.

Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τὸν ἀδελφὸν ὁ Κώνστας ἐκποδὼν ποιησάμενος, διὰ πάσης ὠμότητος ἐχώρει κατὰ τῶν ὑπηκόων, πᾶσαν ἀφόρητον ὑπερβαλλόμενος τυραννίδα. βαρβάρους γὰρ εὐπροσώπους ὠνούμενος, καὶ ἔχων ἐν ὁμήρων τάξει παρ' ἑαυτῷ, πάντα τι πράττειν ἐφ-

HOc modo quum fratrem Constans e medio sustulisset, in subditos cum omni crudelitate grassabatur, & omnem intolerabilem tyrannidem excedebat. Emtis enim barbaris, quibus esset vultus elegans, & aliis itidem, quos obsidum loco secum haberet, quid-uis

67. Obtruncatus fuit Constantinus apud Aquileiam, & in Alsam fluuium proiectus. *Epit. Vict.*

nis aduersus subditos agendi facultate concessa, veluti qui oculis ad impudicitiam ei gratificarentur, omnes imperio suo subiectas nationes in extrema mala præcipitabat. 3 Quæ quum aulici moleste ferrent, & ipsum venationis voluptatibus deditum viderent: ducibus vsi, Marcellino fisci præfecto, & Magnentio, cui creditum erat in Iouianos & Herculianos imperium (legionum ea nomina sunt) hoc quodam modo insidias ei moliuntur. 4 Marcellinus, qui natalem filii sui se celebraturum diceret, ad epulum cum alios multos in castris dignitate præstantes, tum Magnentium inuitat. 5 Ea comessatione mediam ad noctem producta, Magnentius, quasi rei necessariæ caussa de mensa surgens, quum

ιεὺς κατὰ τῶν ὑπηκόων αὐτοῖς, οἷα τῷ ὁρᾷν ἐπιδιδοῦσιν αὐτῷ πρὸς διαφθορὰν, εἰς ἔσχατον ἤγαγε πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἔθνη κακοῦ. 3 πρὸς ἃ δυσχεραίνοντες οἱ περὶ τὴν αὐλὴν, ἐπειδὴ ταῖς περὶ θήραν τέρψεσιν αὐτὸν ἐγκείμενον εἶδον, ἡγεμόσι πρὸς τοῦτο χρησάμενοι Μαρκελλίνῳ τῷ τοῦ ταμιείου προεστηκότι, καὶ Μαγνεντίῳ τῷ τὴν ἀρχὴν ἐπιτετραμμένῳ τῶν Ἰοβιανῶν καὶ Ἑρκουλιανῶν (ταγμάτων δὲ ταῦτα ἐπώνυμα) τρόπῳ τοιῷδε τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατ' αὐτοῦ σκευωροῦσι. 4 γενέθλιον [68] ἕξειν ἡμέραν οἰκείου παιδὸς ὁ Μαρκελλῖνος εἰπὼν, ἐκάλει πρὸς ἑστίασιν ἄλλους τε πολλοὺς ἐξέχοντας τοῦ στρατοπέδου, καὶ Μαγνέντιον σὺν αὐτοῖς· 5 τοῦ δὲ συμποσίου μέχρι μέσων ἐκταθέντος νυκτῶν, ὁ Μαγνέντιος διά τι δῆθεν τῶν ἀναγκαίων διαναστὰς ἐκ τοῦ δεί-

68. Pro ἕξειν, rectius cum Steph. legemus ἄξειν.

δείπνου, καὶ πρὸς βρα-
χὺ τῶν δαιτυμόνων ἑ-
αυτὸν ἀποστήσας, ἐφαί-
νετο τοῖς συμπόταις ὥσ-
περ ἐν σκηνῇ τὴν βασι-
λικὴν ἠμφιεσμένος στο-
λήν. τῶν δὲ περὶ τὸ δεῖ- 6
πνον ἀνακειμένων αὐτὸν
βασιλέα, πάντες ὁμοίως
ὅσοι τὴν πόλιν Αὐγουστό-
δουνον ᾤκουν, (ἐν αὐτῇ γὰρ
ταῦτα ἐπράχθη) τῆς
αὐτῆς ἐγίνοντο γνώμης.
ἐπεὶ δὲ ἡ φήμη καὶ περαι- 7
τέρω διέτρεχεν, ὁ ἐκ τῶν
ἀγρῶν ὄχλος ἔξω
συνέρρει τῆς πόλεως. ἐκ
τούτου δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐν
Ἰλλυριοῖς ἱππέων εἰς
ἀναπλήρωσιν τῶν ἐν Κελ-
τοῖς ταγμάτων ἀποσταλέντες ἀνεμίγησαν τοῖς
ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει
συνειλεγμένοις. καὶ ἁ- 8
πλῶς εἰπεῖν, ὁμίλου στρα-
τιωτικοῦ παντὸς οἱ προε-
στῶτες εἰς ἓν συνελθόν-
τες, ἐπειδὴ τοὺς ἀρχη-
γοὺς τῆς συνωμοσί-
ας ἐκβοήσαντας εἶδον,
οὐκ εἰδότες σχεδὸν
τὸ πραττόμενον, ἐπε-
βόων ἅπαντες, σεβαστὸν

perexiguum ad tempus a conuiuis secessisset, eis se rursus amictum stola regia, velut in scena, spectandum exhibuit. Ibi quum eum conuiuæ regem adpellassent, similiter omnes incolæ vrbis Augustoduni (qua hæc in vrbe gesta sunt) in eamdem sententiam veniunt. Et quoniam rei fama tendebat vlterius, extra vrbem rustica quoque plebs confluebat. Per idem tempus quidam Illyricanorum equitum in supplementum Celticorum ordinum missi, cum iis se coniunxerunt, qui huius rei caussa conuenerant. Et vt simpliciter rem exponam, in vnum congressi, quicumque cum imperio militibus præerant, quod coniurationis principes iam proclamasse viderent, ignari prope quid ageretur, exclamabant omnes, &

MAGNENTIUM Augustum adpellabant. Hæc Constans animaduertens, quoddam ad oppidum, propter Pyrenæum montem situm, cui nomen esset Helena, profugere conatus est: verum a Gaisone, qui eo nomine cum selectis quibusdam missus fuerat, adprehensus, & omni destitutus ope, necatus est.

ἀνακαλοῦντες Μαγνέντιον. τούτου ὁ Κώνστας αἰσθόμενος, ἀποδρᾶναι πρός τινα πολίχνην ὡρμήθη τῷ Πυρηναίῳ πλησίον ᾠκισμένην (Ἑλένη[69] δὲ τοὔνομα τῷ πολιχνίῳ) καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ Γαΐσωνος, εἰς τοῦτο μετά τινων ἐπιλέκτων σταλέντος, ἀνῃρέθη, πάσης αὐτὸν βοηθείας ἀπολειπούσης.

XLIII Magnentio imperium adepto, ac iam in potestate Transalpinas nationes, & ipsam Italiam habente: *Vetranio*, dux exercituum in Pannoniis, audito, Magnentium ad imperium euectum esse; incensus eadem libidine, suarum legionum suffragio dictus est imperator, & ad Mursam, quod est oppidum Pannoniæ,

Μαγνεντίου τοίνυν τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, καὶ τῶν ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς κυριεύοντος, τὴν στρατηγίαν τῶν ἐν Παιονίαις στρατοπέδων Βετρανίων ἔχειν ταχθείς, ὅτι Μαγνέντιος εἰς βασιλείαν ἤχθη πυθόμενος, εἰς τὴν αὐτὴν ἦλθεν ἐπιθυμίαν· καὶ ψήφῳ τῶν αὐτόθι ταγμάτων βασιλεὺς ἀνεδείχθη, καὶ ἐν τῇ

69. Ἑλένη. Omnes, qui filiorum Constantini gesta in literas retulerunt, huius vici meminerunt. Hodie *Elna* vocatus, situs in faucibus Pyreneorum. *Scal.*

τῇ Μύρσῃ [70] Παιονίας οὔσῃ πόλει διέτριβε. τού- 2 των οὕτως ἐχόντων, Πέρσαι μὲν τὰς τῆς ἑῴας ἐληΐζοντο πόλεις, καὶ μάλιστα τῆς μέσης τῶν ποταμῶν· Κωνστάντιος δὲ καίτοι ταῦτα τοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐλαττούμενος πολέμῳ, τοῖς κατὰ Μαγνέντιον ὅμως ἐπεξελθεῖν ἔγνω καὶ Βετρανίωνα. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ λογιζο- 3 μένου, καὶ ἐν παρασκευαῖς ὄντος, Μαγνεντίου διατρίβοντος ἐν Κελτοῖς· Νεπωτιανὸς, ἐξ ἀδελφῆς [71] Κωνσταντίνου τεχθεὶς, Εὐτροπίας ὄνομα, συναγαγὼν πλῆθος οὐ καθεστώτων ἀνθρώπων, ἀλλὰ λῃστείᾳ

substitit. Hoc rerum statu, Persæ vrbes orientis, & Mesopotamiæ præsertim, infestis excursionibus vexabant. Constantius autem, licet hoc bello Persis inferior esset, tamen Magnentium & Vetranionem persequi statuit. Dum hæc secum cogitat, & in adparatu totus est, apud Celtas adhuc hærente Magnentio, *Nepotianus*, sorore Constantini genitus, cui nomen Eutropia, collecta multitudine non sanorum hominum, sed latrociniis & luxu perditæ vitæ deditorum, Romam accessit, & imperato-

70. Socrates 2. Hist. Eccl. c. 32. (quem ad verbum sequitur Sozomenus 4. c. 7.) Mursam vocat φρούριον τῶν Γαλλιῶν, *Galliæ castellum*: Stephanus Byzantinus. Μοῦρσα πόλις Ἰωνίας, κτίσμα Ἀδριανοῦ. Ex Zosimo Stephanus corrigendus, & Παιονίας pro Ἰωνίας scribendum: Socrates autem falsus est, vt itidem ex nostro clarum. Nec audiendi, qui aliam Galliæ, aliam Pannoniæ *Mursam* statuunt. *Scalig.*

* Heic fere cœpit Παιονία per Ο μικρὸν scribi: superius passim, contra morem, etiam in MStis, per Ω μέγα exaratum fuit.

71. Κωνσταντίνου. Editum fuerat Κωνσταντίου: sed Sylburgio suasore emendauimus ex Eutropio & Pæanio 10, 6, 6.

patorio se habitu spectandum exhibuit. Sed quũ in eum Anicetus, quem Magnentius præfectum prætorio constituerat, quosdam e plebe armasset, & eduxisset vrbe, veluti cum Nepotiano dimicaturus; acre prœlium commissum fuit. Romanis autem, vt imperitis & ordinem nullum seruantibus, non magno labore in fugam actis: præfectus prætorio fugientes conspicatus, & vrbis periculum veritus, portas occlusit. Itaque Nepotiani milites hos omnes, vt qui nullam euadendi viam inuenire potuissent, trucidarunt. Sed Nepotianum Magnentius, non multis post diebus exercitu misso, duce Marcellino, cui commissum erat in palatinos ordines imperium (Romani [72] Magistrum officiorum vocant) interfecit.

καὶ ἐκδεδιῃτημένῳ βίῳ τοῖς καθ' ἑαυτοὺς παραδόντων, ἔπεισι τῇ Ῥώμῃ, βασιλικὸν σχῆμα δεικνύς. 4 Ἀνικήτου δὲ τοῦ παρὰ Μαγνεντίου καταστάθεντος ὑπάρχου τῆς αὐλῆς, τοὺς ἀπὸ τοῦ δήμου τινὰς ἐξοπλίσαντος, καὶ τῆς πόλεως ἐξαγαγόντος, ὡς δὴ Νεπωτιανῷ πολεμήσοντας, μάχη μὲν ἐγένετο 5 καρτερά· τῶν δὲ Ῥωμαίων, οἷα δὴ ἀπείρων καὶ ἀσυντάκτων, οὐ σὺν πολλῷ πόνῳ τραπέντων, φεύγοντας αὐτοὺς ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος θεασάμενος, καὶ ἐπὶ τῇ πόλει δεδιὼς τὰς πύλας 6 ἀπέκλεισεν. οὓς οὐ δυνηθέντας διαφυγεῖν, ἐπιδιώξαντες οἱ Νεπωτιανοῦ στρατιῶται πάντας ἀπώ7 λεσαν. ἀλλὰ Νεπωτιανὸν μὲν, οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἐκπέμψας Μαγνέντιος δύναμιν, ἡγουμένου Μαρκελλίνου τοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπιτετραμμένου τῶν περὶ τὴν αὐλὴν τάξεων (ὃν μάγιστρον ὀφφικίων καλοῦσιν) ἀνεῖλε.

72. Vide supra cap. 25. huius libri n. 4.

Κωνστάντιος δὲ ἐκ τῆς ἑῴας ἐπὶ τὸν κατὰ Μαγνεντίου πόλεμον ἐξορμήσας, ᾠήθη δεῖν πρότερον τέχνῃ τινὶ φίλιον ἑαυτῷ Βετρανίωνα καταστῆσαι, διὰ τὸ μὴ πρὸς δύο λοιπὸν πόλεμον, ἀλλὰ πρὸς ἕνα τύραννον ἔχειν. ἐγλίχετο δὲ καὶ Μαγνεντίῳ σπουδὴ τὴν φιλίαν ἐπισπάσασθαι Βετρανίωνος, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν πρὸς Κωνστάντιον διαγωνίσασθαι πόλεμον. ἑκατέρου τοίνυν κήρυκας περὶ τούτου πρὸς Βετρανίωνα στείλαντος, εἵλετο Κωνσταντίῳ θέσθαι μᾶλλον ἢ Μαγνεντίῳ. τῶν οὖν Μαγνεντίου πρέσβεων ἀναχωρησάντων ἀπράκτων, συνελθεῖν ἐς [73] ταὐτὸ τὰ στρατόπεδα Κωνστάντιος παρεκάλει, καὶ σκέμμα κοινὸν περὶ τοῦ πρὸς Μαγνέντιον προτεθῆναι πολέμου. παρα-

XLIV Constantius autem ex oriente profectus ad bellum contra Magnentium gerendum arte quadam Vetranionem prius amicitia sibi deuinciendum arbitratus est, ne cum duobus ei, sed vno perduelle, dimicandum esset. 2 Itidem Magnentius omnem operam & studium adhibebat, vt amicitiam Vetranionis impetraret, & eo socio susceptum aduersus Constantium bellum conficeret. Itaque quum vterque legatos ad Vetranionem hoc nomine misisset, ille Constantio, quam Magnentio, maluit adsentiri. 3 Vbi rebus infectis Magnentii legati discessissent, Constantius petebat, 4 vt in vnum copiæ co-

73. ἐς ταὐτὸ, *in vnum locum.* Factum hoc est, Hieronymo in Chron. teste, ad *Naissum,* quam Ptolemæus τῆς Δαρδανίας, Cedrenus f. 615. τῆς Βουλγαρίας, Stephanus τῆς Θρᾴκης, Iornandes (supra ad lib. 1. c. 45. n. 1. citatus) *Illyrii* vrbem appellant. Adeo confunduntur a scriptoribus, quæ Illyrium inter & Thraciam sunt.

gerentur, & publicum de gerendo contra Magnentium bello consilium haberetur. Vetranione Constantii verbis decepto, quoddam in tribunal, hac ipsa de caussa paratum, adscenderunt. Constantius, priorem dicendi locum ob generis dignitatem nactus, nulla non orationis parte militibus liberalitatem paternam ad animum reuocare, cum iis sacramentis, quibus sancte promisissent, omni se beneuolentia filios ipsius complexuros: simul petere, ne committerent, vt impune Magnentius euaderet, qui Constantini filium occidisset, quocum multa bella confecissent, & a quo muneribus adfecti maximis essent. Hæc vbi milites audiuissent, opimis iam ante donis occupati, adulterinos imperatores expurgandos esse clamarunt.

χθέντος ὑπὸ Βετρανίωνος τοῖς Κωνσταντίου λόγοις, ἐπὶ βήματός τινος ἐπὶ τούτῳ κατασκευασθέντος ἀνέβησαν. 5 Κωνστάντιος τοίνυν λαχὼν πρῶτος εἰπεῖν, διὰ γένους ἀξίωσιν, πανταχοῦ τῶν λόγων τῆς τοῦ πατρὸς ἀνεμίμνησκε τοὺς στρατιώτας φιλοτιμίας, καὶ τῶν ὅρκων οὓς ὀμωμόκασιν, ἦ μὴν εὔνοιαν τοῖς τούτου φυλάξειν παισίν· 6 ἠξίου τε μήτε περιιδεῖν ἀθῷον ἀναχωροῦντα Μαγνέντιον, Κωνσταντίνου παιδὸς ὄντα φονέα, μεθ' οὗ πολλοὺς πολέμους διεπόνησαν, καὶ μεγίσταις ἐτιμήθησαν δωρεαῖς. 7 τούτων ἀκηκοότες οἱ στρατιῶται, προκατειλημμένοι τοῖς δώροις ἀδροῖς, τὰ κίβδηλα τῆς βασιλείας ἐξεβόησαν ἐκκαθαίρεσθαι· καὶ ἅμα Βετρανίωνα τῆς ἐσθῆτος ἐκδύσαντες, κατήγαγον ἐκ τοῦ βήματος ἰδιώτην. 8 Κωνστάντιος δὲ οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας, ἐδίδου βίον αὐτῷ διατελοῦντι κατὰ τὴν

Βιθυ-

[74] Βιθυνίαν ἀρκοῦντα. καὶ βιοὺς ἐν ταύτῃ, [75] χρόνον, οὐκ ἔχων πράγματα, τετελεύτηκε.

Simul exutum purpura Vetranionem de tribunali detrahunt, vt priuatus viueret. Constantius autem, nihil in illum designari grauius passus, in Bithynia vitam exigenti sumtum pro victu necessarium adsignauit. Vbi quum ad tempus aliquod superstes fuisset, negotiis & curis solutus, rebus humanis excessit.

Τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς κατὰ Βετρανίωνος ἀπάτης εἰς ἔργον ἐκβάσης, ἐπὶ Μαγνέντιον ἐλαύνων Κωνστάντιος, Γάλλον, ὄντα τοῦ θείου παῖδα, Ἰουλιανοῦ δὲ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος ἀδελφὸν ὁμοπάτριον, καίσαρα καθίστησι, καὶ Κωνσταντίαν αὐτῷ κατεγγυήσας τὴν ἀδελφὴν εἴτε τοῖς Περσῶν πολέμοις ἀντιστησόμενον, εἴτε (ὅπερ ἦν ἀληθὲς) πρόφασιν τῆς αὐτοῦ βουλόμενος εὑρεῖν ἀναιρέσεως. μόνοι γὰρ ἔτυχον

XLV. Hoc modo quum dolus aduersus Vetranionem reipsa successisset, Constantius in Magnentium copias ducens, *Gallum* patrui filium, germanum eius Iuliani fratrem, qui secundum hæc imperauit, cæsarem appellat, eidem sorore Constantia desponsa; siue vt Persis resisteret, siue (quod verum erat) vt occasionem eius interficiendi reperiret. Nam solus hic cum fratre de Constantii genere su-

74. κατὰ τὴν Βιθυνίαν, Prusæ nempe. Zonaras Tom. 3. f. 14. ὅτε ἡ Βροῦσα αὐτῷ (πόλις δ' αὕτη τῶν Βιθυνῶν) εἰς κατοικίαν ἀφώριστο· καὶ χρεία πρὸς χορηγίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπονενέμητο.

75. χρόνον. Zonar. ἐξ ἐνιαυτοὺς.

perabat, aliis omnibus iam ab eo necatis, vti commemorauimus. Hoc igitur, cultu Cæsaris ornato, & Lucilliano commisso bello Persico, contra Magnentium ipse pergebat. Vetranionis suisque copiis coniunctis. Magnentius quoque maiori apparatu occurrendum ratus, *Decentium* propinquum suum, vt præsidio Transalpinis nationibus esset, cæsarem declarat. Posteaquam exercitus in Pannoniis conuenissent, & iuxta Mursam oppidum ad se inuicem propius accessissent: Magnentius ad eas fauces, quæ Adranis adiacent, collocatis insidiis, ad Constantii duces nuncium mittit, qui eius itineri moram inficeret, vt ho-

αὐτός τε καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκ τοῦ Κωνσταντίου γένους περιλειφθέντες, τῶν ἄλλων πρὸς αὐτοῦ πάντων ἀνῃρημένων, ὡς διεξήλθομεν ἤδη. 3 τούτῳ μὲν οὖν τὸ τοῦ καίσαρος ἐπιτίθησι σχῆμα· Λουκιλλιανῷ δὲ τὸν πρὸς Πέρσας ἐπιτρέψας πόλεμον, αὐτὸς ἐπὶ Μαγνέντιον ἐχώρει, καὶ τὰ Βετρανίωνος στρατόπεδα τοῖς οὖσιν αὐτῷ συμπαραλα- 4 βών. καὶ Μαγνέντιος δὲ, μείζοσι παρασκευαῖς ἐγνωκὼς ἀπαντῆσαι, Δεκέντιον γένει [76] συναπτόμενον, ἐπὶ φυλακῇ τῶν ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν ἀναδείκνυσι καίσαρα. 5 τῶν δὲ στρατοπέδων ἐν Παιονίαις συνδραμόντων, καὶ περὶ Μοῦρσαν πόλιν ἀλλήλων ἐγγὺς γινομένων, ἐν τοῖς περὶ τὰ Ἄδρανα τέμπεσι καθίσας ὁ Μαγνέντιος λόχους,

76. γένει συναπτόμενον, propinquum. Zosimus, vt sæpe alias, videtur expressisse Aur. Victoris, quæ vulgo dicitur, Epitomen, in qua Decentius vocatur *consanguineus* Magnentii. At Hieron. in Chron. & Aurelius Victor alter *fratrem* illius; sicut etiam Socrates H. E. 2, 32. & Zonaras ἀδελφὸν, vocant.

χον, ἐπιπέμπει τινὰ τοῖς Κωνσταντίου στρατηγοῖς ἄγγελον, τὴν πορείαν ἀναβαλλόμενον, ὅπως ἂν εἰς [77] Σισκίαν οἱ ἐναντίοι καταλάβωσιν. ἐν ταύτῃ γὰρ αὐτὸν, ὡς ἀναπεπταμένα πεδία ἐχούσῃ, μάχην συνάψειν. 6 ταῦτα Κωνστάντιος ἀκούσας, καὶ περιχαρὴς τῇ ἀγγελίᾳ γενόμενος, εἰ μέλλοι τῇ ἵππῳ πλεονεκτῶν ἐν ἱππασίμοις πολεμήσειν χωρίοις, ἐξανέστησεν ὡς ἐπὶ Σισκίαν τὸν στρατόν. 7 περιϊοῦσι δὲ αὐτοῖς ἀνόπλοις, καὶ ἀσυντάκτοις, (οὐδὲ γὰρ ἤλπιζόν τι τῶν ἐσομένων) ἐπιπεσόντες οἱ κατὰ τὰς ἐνέδρας ταῖς τέμπεσι καθιστάντες λόχοι, καὶ λίθοις ἅπαντας, ὡς εἰπεῖν, καταχώσαντες, τῆς περαιτέρω διαβάσεως ἀπεκώλυσαν.

stes Sisciam venire possent: quo loco Magnentium prœlii copiam facturum aiebat, vt qui patentes campos haberet. His auditis Constantius, eoque nuncio non mediocriter lætatus, quod idoneis equitatui locis ipse dimicaturus esset, qui copiis equestribus hostem superaret; castra Sisciam versus mouit. In eius milites, qui & inermes & nullis seruatis ordinibus incederent, nec id vererentur, quod futurum erat, quum irruissent eæ turmæ, quæ insidiarum caussa fauces insederant: omnes prope lapidibus obrutos, vlterius transire prohibuerunt.

Πολλῶν δὲ πεσόντων, Μαγνέντιος μὲν ἐπὶ τοσούτῳ πλεονεκτήματι μεγαλαυχούμενος,

XLVI

COmpluribus cæsis, Magnentius ob rem tam bene gestam magnopere sese iactitans, sum-

O 3

77. εἰς Σισκίαν. Sisciæ oppidi situs describitur infra c. 47. n. 2. Adde Plinium lib. 3. c. 25. qui *coloniam* Romanam appellat.

sumtis secum copiis, bellum diutius extrahi non patitur, sed in Pannoniam contendit. quumque peruenisset ad sitos ante - - - - campos, quos medios Drauus amnis intersecans, Noricos & Pannonios præterlapsus, in Istrum semet exonerat: in Pannonios militem ducit, quod prope Sirmium manum cum hoste conferere cogitaret. Aiunt autem, Magnentium matri, quæ illi hoc iter interdiceret, & a transitu ad Illyrios arceret, non paruisse: quamquam de multis superiorum temporum prædictionibus, eam veram vatem esse, persuasum haberet. Interea deliberante Magnentio, Sauumne fluuium ponte facto transiiceret, an iunctis nauigiis ita militem trans-

ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, οὐκ ἠνείχετο τῆς ἐπὶ πλεῖον τοῦ πολέμου τριβῆς, ἀλλ' ἐπὶ Παιονίαν 2 ἐχώρει. καὶ παραγενόμενος ἐν τοῖς πρὸ τοῦ [78] ποτε Κίου πεδίοις, ἅτινα μέσα τέμνων Δράβος ὁ ποταμὸς Νωρικοὺς καὶ Παίονας παραμείψας ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐκδίδωσιν· ἐπὶ Παίονας ἤλαυνε, Σιρμίου πλησίον συνάψαι τὴν μάχην διανοούμενος. 3 Φασὶ δὲ ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ταύτην ἀπαγορευούσης τὴν ὁδὸν καὶ κωλυούσης ἐπὶ Ἰλλυριοὺς διαβαίνειν, ἠπείθησε· καὶ ταῦτα, μάντιν ἀληθῆ ταύτην εἶναι πολλαῖς προλαβούσαις προρρήσεσι πεπεισμένος. 4 ἀλλὰ Μαγνεντίου διανοουμένου [79] πότερον γεφύρῃ περαιωθῆναι τὸν Σάον ποταμὸν, ἢ ζεῦξαι πλοῖα, καὶ ταύτῃ διαβιβάσαι τὸ στράτευμα· 5 Κωνστάντιος ἐκπέμπει Φιλιπ-

78. ποτε Κίου. In MSti Leunck. margine iunctim ποτεκίου. Forsan *Petabion*, Norici oppidum, Ammian. 14, 37. *Reines.*

79. Forsan πότερον δέοι, aut δεῖ, vel χρή. *Steph.*

Φίλιππον, τῶν ἐν μεγίστοις ἀξιώμασιν ἄνδρα, καὶ φρονήσει διαφέροντα, τῷ μὲν προφανεῖ περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης διαλεξόμενον· τοῖς δὲ [6] ἀληθέσι, τὴν Μαγνεντίου πολυπραγμονήσοντα δύναμιν, καὶ ἣν ἔχει περὶ τὸν πόλεμον ἔννοιαν, καὶ ποίαις ὁδοῖς χρῆσθαι διανοεῖται. ὁ δὲ [7] ἐπειδὴ πλησίον ἦν, συναντήσας Μαρκελλίνῳ μεγίστην παρὰ Μαγνεντίῳ δύναμιν ἔχοντι· καὶ σὺν αὐτῷ πρὸς Μαγνέντιον ἦλθε. συναγαγὼν τοίνυν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στράτευμα, λέγειν ἐκέλευε Φιλίππῳ τὴν αἰτίαν δι' ἣν παραγέγονεν. ὁ δὲ [8] πρὸς μὲν τὸ στρατόπεδον ἔλεγεν, ὡς οὐ προσήκει Ῥωμαίους ὄντας ὑπηκόους, κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον αἴρεσθαι, καὶ μάλιστα Κωνσταντίνου παιδὸς βασιλεύοντος, μεθ' οὗ πολλὰ κατὰ βαρβάρων ἔστησαν τρόπαια· πρὸς [9] δὲ Μαγνέντιον, ὡς δέοι μνήμην ἔχειν αὐτὸν τῶν

portaret: Philippum Constantius ablegat, vnum ex iis, qui maximis in dignitatibus erant constituti, & prudentia præstantem, specie quidem tenus de fœdere ac pace colloquuturum; reapse vero Magnentii copias curiosius exploraturum, & quodnam ipsius de summa belli consilium esset, quibusue cogitaret itineribus vti, peruestigaturum. Quum prope Philippus a castris abesset, Marcellinum obuium habuit, hominem maximæ potestatis apud Magnentium; & cum hoc ad Magnentium accedit. Is, conuocatis ad concionem militibus, Philippum caussam edicere iubet, quam ob caussam aduenisset. Tum ille ad exercitum quidem dicere, non ipsos decere, Romanis subiectos, aduersus Romanos arma gerere; præfer-

sertim imperante Constantini filio, quocum multa de barbaris tropæa statuissent: ad Magnentium vero, par esse, Constantini memoriam coleret, & eorum beneficiorum, quibus & ipsum, & parentes ipsius, adfecisset. nam ab eo in fidem & clientelam receptum esse, maximosque consequutum honores. Quibus expositis postulabat, vt Italia Magnentius cederet, ac Transalpinas nationes retineret, eisque cum imperio praeesset vniuersis.

Κωνςαντίνου, καὶ τῶν περὶ αὐτόν τι καὶ τοὺς αὐτοῦ γονέας ευεργεσιῶν. δεδέχθαι γὰρ ὑπ' ἐκείνου, καὶ μεγίστων ἠξιῶσθαι τιμῶν. 10 καὶ ταῦτα διεξελθὼν, παραχωρῆσαι μὲν ᾔτει Μαγνέντιον Ἰταλίας, ἔχειν δὲ τὰ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνη, καὶ τούτων ἄρχειν ἁπάντων.

XLVII.

HÆc a Philippo dicta, prope totum conturbauerunt [illegible]citum. Quaprop[illegible] metum coniectus Magnentius, multoque labore permotis militibus, vt se conantem aliquid proloqui tolerarent; se quoque pacem amplecti dixit, simulque concionem dimitti iussit interea, dum ipse, considerato, quid agendum esset, sententiam hac de re

Ταῦτα ῥηθέντα παρὰ Φιλίππου, μικροῦ δεῖν ἅπαν τὸ στράτευμα 2 συνετάραξεν. ἐφ' οἷς ὀρρωδήσας ὁ Μαγνέντιος, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ καταστήσας τοὺς στρατιώτας εἰς τὸ λέγειν τι βουλόμενον αὐτὸν ὑπομεῖναι· τὴν μὲν εἰρήνην ἀσπάζεσθαι καὶ αὐτὸς ἔλεγε· λύειν δὲ τέως τὴν ἐκκλησίαν ἐκέλευεν, ἄχρις ὅτε τὸ πρακτέον σκοπήσας, ἣν ἔχει περὶ τούτου γνώμην τῇ ὑστεραίᾳ μηνύσειεν.

ἐπὶ

ἐπὶ τούτῳ τῆς συνόδου λυθείσης, Μαρκελλῖνος μὲν ἐδέχετο Φίλιππον, ὡς ἐπιξενωθησόμενον αὐτῷ· Μαγνέντιος δὲ καθ' ἑαυτὸν ἔστρεφε γνώμην, πότερον χρὴ Φίλιππον ἄπρακτον ἀποπέμπειν, ἢ κατέχειν παρ' ἑαυτῷ, τὸν ἐπὶ τοῖς πρέσβεσι πατοῦντι θεσμόν. τέως δὲ τοὺς λοχαγοὺς, καὶ δεκαδάρχας, καὶ ὅσοι ταῖς τάξεσι τῶν στρατιωτῶν ἐφεστᾶσιν, ἐδόκει δειπνίζειν αὐτῷ, καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον, ἣν εἶχε γνώμην, ἐκφῆναι. πράξας δὲ τοῦτο, γενομένης ἡμέρας αὖθις τὸ στράτευμα συναγείρας, ὅσα Κώνστας εἰς αὐτοὺς ἐπαρῴνησε, διεξῄει, καὶ ὅπως οὐκ ἐνεγκόντες τὸ μέγεθος ὧν εἰς τὸ πολίτευμα παρηνόμει, πάντες ἐπὶ τὸ κοινῇ λυσιτελοῦν ὥρμησαν· ἐλευθερώσαντες δὲ πονηροῦ θηρίου τὰς πόλεις, αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐπέθηκαν ἄκοντι.

suam postridie indicasset. Concione dimissa, Marcellinus Philippum excipit, vti quocum ius hospitii constiturus esset. Magnentius autem secum ipse disputabat, an Philippus infecta re dimittendus esset; an iure legatorum violato retinendus. Interim cohortium præfectos, & decuriones, & quotquot militum ordinibus cum imperio præerant, visum est adhibere cœnæ, ac inter cœnandum sententiam animi declarare. Quod quum fecisset, ac postridie milites iterum conuocasset, quæcunque Constans in eos per temulentiam admisisset, commemorare: simul adiiciens milites ipsos, non ferentes magnitudinem facinorum, quibus ille rempublicam per scelus & iniuriam vexasset, omnes ad id progressos fuisse, quod expediret publice: ciuitatibus autem dira bel-

sua liberatis, inuito sibi ab eis oblatum imperium.

XLIX. HAec dum proferret, omnes ad bellum persequendum consurgere: statimque captis armis ad transiiciendum Sauum progredi. Quorum aduentum quum speculatores nunciassent, quotquot erant in oppidi Sisciæ præsidio, quod in ripa Saui situm est, alios in ripam fluminis adscendere volentes telis configebant, aliis pontem transire conantibus, resistebant: ita quidem, vt multi trucidarentur, plures partim ab se ipsis, partim ab hostibus impulsi, in fluuium præcipitarentur. Ingenti cæde facta, quum inter fugiendum illi de fluminis ponte caderent, hi magno cum impetu persequerentur: Magnentius ad extremum malum redactus, huiusmodi machinatione

Ταῦτα λέγοντος, ἐξανέστησαν ἅπαντες εἰς τὸ πολεμεῖν καὶ παραχρῆμα τοῖς ὅπλοις ἀναλαβόντες, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ περαιωθῆναι τὸν 2 Σάον. ἀπαγγειλάντων δὲ τῶν κατασκόπων τὴν ἔφοδον, οἱ Σισκίαν τὴν πόλιν φυλάττοντες ἐπικειμένην τῇ ὄχθῃ τοῦ Σάου, τοὺς μὲν κατηκόντιζον, ἐπιβῆναι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ βουλομένους· τοῖς δὲ ἀνθίσταντο, τὴν γέφυραν διαβαίνειν ἐπιχειροῦσιν· ὡς πολλοὺς μὲν κατασφαγῆναι, πλείους δὲ ὑπὸ ἑαυτῶν ὠθουμένους καὶ τῶν ἐναντίων, εἰς τὸν 3 ποταμὸν ἐμπεσεῖν. φόνου δὲ γενομένου πολλοῦ, καὶ τῶν μὲν ἐν τῷ φεύγειν τῆς τοῦ ποταμοῦ γεφύρας ἀποπιπτόντων, τῶν δὲ σὺν τόνῳ πολλῷ διωκόντων, εἰς ἔσχατον ἐλθὼν ὁ Μαγνέντιος κακοῦ, τοιάδε μηχανησάμενος τὸ ἐνεστῶτα διαδρᾶναι κίνδυνον

νον οἷόςτε γέγονε. πήξας ἐν τῇ γῇ τὸ δόρυ, καὶ τῇ δεξιᾷ νεύσας τοῖς ἐναντίοις, ὡς δή τι βουλόμενος εἰπεῖν εἰρηναῖον, ἐπειδὴ τὴν ἀκοὴν εἶδεν ὑπέχοντας· οὐ δίχα τῆς τοῦ βασιλέως κελεύσεως ἔφη τὸν Σάον ἐθελῆσαι περαιωθῆναι. Φιλίππου δὲ εἰπόντος, χρῆναι τὴν Ἰταλίαν αὐτὸν καὶ Νωρικοὺς ἀπολιπόντα, τὴν Ἰλλυρίδα καταλαβεῖν, καὶ ἐν ταύτῃ τοὺς περὶ τῶν σπονδῶν ποιήσασθαι λόγους· τούτων ἀκηκοὼς τῶν λόγων Κωνστάντιος, ἀπέστησε μὲν τῆς διώξεως τοὺς οἰκείους, ἐνεδίδου δὲ Μαγνεντίῳ τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν εἰς τὰ μεταξὺ Νωρικοῦ καὶ Παιονίας καὶ Μυσίας καὶ Δακίας πεδία μεταστῆσαι, τῶν μὲν δυσχωριῶν ἀπαλλαγῆναι βουλόμενος, ὡς δὲ τῇ ἵππῳ πλεονεκτῶν, ἐν ἱππασίμοις αὐτὸν καταπολεμῆσαι χωρίοις. ἐκβάσης τῆς σκέψεως εἰς ἔργον αὐτῷ, τόπον ἐπιτήδειον εἰς τὸ πληρῶσαι τὸ σπουδαζό-

4 præsens euitare periculum potuit. Hasta in terram defixa, quum nutu dextræ significasset hostibus, se de pace quid dicere velle: vbi aures sibi præberi vidit, non imperatoris iniussu Sauum se transiicere voluisse, inquit. 5 quumque Philippus subiecisset, Italia Noricisque relictis, Illyricum peteret, atque ibi de fœdere ageret: Constantius, his auditis, suos a persequendo re- 6 uocat, & Magnentio facultatem concedit, vt exercitum suum ad campos inter Noricum, Pannoniam, Mysiam Daciamque, sitos, transduceret: quod impeditis istis locis liberari cuperet, & cum hoste in agris equitatui opportunis confligere equestribus ipse copiis superior. Id consilium 7 quum ei successisset, locum peridoneum ad efficiendum id, quod

tanto

tanto cupiebat opere, arbitratus est esse Cibalim; vbi Constantinus quoque Licinnium summis conserto viribus prœlio superauerat. Nam quum is sit eius oppidi situs, quem id temporis gesta commemorans exposui, partem exercitus habebat in oppido; valloque inter collem, qui oppidum continet, & planiciem ad Sauum vsque fluuium pertinentem, excitato; quidquid flumine quidem cinctum non esset, profunda fossa, densoque vallo communiuit: quidquid autem flumine clauderetur, id ponte facto ex nauigiis inter se connexis strauit: ita vt pontem pro arbitrio solueret, & eumdem nullo rursus negotio iungeret. Heic & tabernacula militum vulgo fixit, & regium loco maxime medio tentorium

μόνον ἐνόμισεν εἶναι τὴν Κίβαλιν, ἐν ᾗ καὶ Κωνσταντῖνος μάχην Λικιννίῳ συνάψας, ἐνίκησε κατακράτος. 8 θέσιν γὰρ ἐχούσης τῆς πόλεως οἵαν ἀφηγούμενος τὰ τότε πραχθέντα διεξῆλθον, μέρος μὲν τοῦ στρατεύματος εἶχεν ἐν ταύτῃ· χάρακα δὲ μεταξὺ τοῦ λόφου τοῦ τὴν πόλιν ἔχοντος, καὶ τοῦ μέχρι τοῦ Σάου ποταμοῦ πεδίου, κατασκευάσας, πᾶν μὲν ὅσον οὐ διέζωστο τῷ ποταμῷ, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χάρακι πυκνῷ περιέβαλεν· ὅσον δὲ ὁ ποταμὸς [80] παρεῖχε, ναυσὶ συμπλακείσαις ἀλλήλαις ἐγεφύρωσε· διαλύων τὴν γέφυραν, ὁπότε δοκοίη, καὶ πάλιν ῥᾷστα συνάπτων. 9 ἐν τούτῳ σκηνὰς τοῖς πλήθεσι πηξάμενος, καὶ βασιλικὴν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ κατασκευάσας σκηνὴν, τῶν εἰς μέγεθος καὶ κάλλος ἐξησκημένων πόλεων κατ' οὐδὲν διαλλάττουσαν 10 ἀνέδειξε. τῶν

δὲ

80. παρεῖχε. Scribo περιεῖχε. Steph.

ἢ ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν βασιλέως δειπνοποιοῦντος ἐυωχουμένων, μόνοι Λατῖνος καὶ Θάλασσος, τὰ πρῶτα παρὰ βασιλεῖ φέροντες, τῆς θοίνης οὐ μετεῖχον, Φιλίππου πεφροντικότες, ὃν ἐπὶ πρεσβείᾳ πρὸς αὐτὸν σταλέντα Μαγνέντιος εἶχεν.

construxit, adeoque, vt hæc castra oppidis eximia magnitudine atque elegantia ornatis nulla sui parte cederent, effecit. Quum autem suis epulum daret imperator, & ordinem duces atque cohortium cœnæ adhiberentur; soli Latinus & Thalassus, qui principem locum apud imperatorem tenebant, conuiuio non intererant, de Philippo solliciti, quem Magnentius legationis missum nomine, secum habebat.

Ἀλλὰ τοῦτο βουλευομένων αὐτῶν, ἧκε Τιτιανός, εἷς τῶν ἀπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ συγκλήτου βουλῆς, λόγους ἀπὸ Μαγνεντίου φέρων ὑπερηφάνους· ὃς κατὰ Κωνσταντίνου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων ἄτοπα πολλὰ συμφορήσας, καὶ τὴν τῶν πόλεων ἀπώλειαν τῇ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀναθεὶς ἐκμελείᾳ, τῆς ἀρχῆς ἐκέλευεν ἐκστῆναι Μαγνεντίῳ Κωνστάντιον, εἰ ζῆν αὐτῷ μετ᾽ ἀσφαλείας συγχωρηθεῖεν ἀγαπῶντα.

XLIX. DVm illi de hoc consultant, venit Titianus, vir ordinis Romæ senatorii, superbas a Magnentio voces perferens: ac multis contumeliosis in Constantinum & filios eius congestis, & vrbium interitu ad horum in gubernatione secordiam relato; Constantium imperio cedere Magnentio iussit, & æqui bonique facere, si vel de vitæ securitate ei cauisset. At ille,

illo, precatus Deum 2 atque Vindictam, interemti Constantis vltores essent; iis se sociis bellum gesturum ait: atque ita Titiano potestas ad Magnentium redeundi facta fuit, licet Philippus apud illum detentus hæreret. Magnentius, eductis copiis, Sisciam primo captam impetu de- 3 leuit: quumque loca propter Sauum omnia inuasisset, maximamque prædam abegisset, Sirmium duxit, eo quoque citra sanguinem 4 potiturum semet existimans. Sed hoc conatu frustratus (quippe tam ab incolarum multitudine repulsus fuit, quam a militibus, quibus datum erat vrbis tuendæ negotium) 5 Mursam vniuersis cum copiis contendit. Quum autem ii, qui erant in vrbe, portas occlusissent, & in propugnacula successissent:

τοῦ δὲ θεόν τε καὶ δίκην αἰτήσαντος γενέσθαι τιμωρὸς τοῦ Κώνσταντος φόνου, σὺν αὐτοῖς τε πολεμήσειν εἰπόντος, Τιτιανὸς μὲν πρὸς Μαγνέντιον ἐπανιέναι συνεχωρεῖτο, καὶ ταῦτα Φιλίππου παρ' ἐκείνῳ μεμενηκότος. Μαγνέντιος δὲ παραγαγὼν τὸν στρατόν, Σισκίαν ἑλὼν ἐξ ἐφόδου κατέσκαψεν. ἐπελθὼν δὲ πάντα τὰ περὶ τὸν Σάον χωρία, καὶ λείαν πλείστην ἀπαγαγών, ἐπὶ τὸ Σίρμιον ἤλαυνεν, ἀμαχητὶ καὶ ταύτην αἱρήσειν οἰόμενος. διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐγχειρήσεως, (ἀπεκρούσθη γὰρ ὑπό τε τοῦ πλήθους τῶν οἰκητόρων, καὶ τῶν ἐπιτεταγμένων τὴν πόλιν φυλάττειν στρατιωτῶν) ἐπὶ τὴν Μοῦρσαν ἐχώρει ἅμα τῇ δυνάμει πάσῃ. τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ εἰς τὰς ἐπάλξεις ἀναβάντων, ἠπόρει περὶ τὸ πρακτέον ὁ Μαγνέντιος, οὔτε μηχανὰς ἔχων, οὔτε

ἄλλ

ἄλλως πλησιάσαι τοῦ τείχους δυνάμενος. κατηκοντίζετο γὰρ βέλεσί τε καὶ λίθοις ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων μαχομένων. ἐπεὶ δὲ καὶ Κωνσταντίῳ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας ἠγγέλθη, μετὰ πάσης ἐξαναστὰς τῆς δυνάμεως παρεγένετο, βοηθήσων τῇ πόλει κινδυνευούσῃ, παραμείψας Κίβαλιν, καὶ γῆν ἅπασαν ὅσην ὁ Δράος παραρρεῖ ποταμός.

Magnentius quo pacto rem adgrederetur, animi dubius hærebat: qui neque machinas vllas haberet, nec alia ratione murum subire posset. Telis enim saxisque petebatur ab iis, qui de pinnis pugnabant. Itidem fama obsidionis ad Constantium perlata, vniuersis ille cum copiis, opem vrbi periclitanti laturus accessit: quum & Cibalim, & vniuersam regionem, per quam Drauus amnis labitur, a tergo reliquisset.

Μούρσῃ δὲ πλησιάσας ὁ Μαγνέντιος, πῦρ προσῆγε ταῖς πύλαις, ὡς ἂν τοῦ καλύπτοντος τὰ ξύλα σιδήρου [81] δαπανηθέντος, εἴξαντος τῷ πυρὶ, τὴν εἰς πόλιν εἴσοδον ἀναπετάσαιεν τῷ στρατῷ. τοῦτο μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἔργον οὐκ ἤχθη, τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους ὕδατι πολλῷ κατασβεννύντων τὸ πῦρ. τὸν δὲ Κωνστάντιον προσιόν-

Interim Magnentius, suis Mursæ propius admotis, portis ignem intulit: vt ferro consumpto, quod ligna tegeret, exercitui aditum in vrbem, igni patefactum, aperiret. Verum hoc ei non successit, quum ii, qui consistebant in mœnibus, ignem magna vi aquæ restinguerent. At vbi Constantium propius a Mursa iam

81. Pro δαπανηθέντος conuenientius fortasse reposuerimus διαπυρωθέντος. Sylb.

sumtis secum copiis, bellum diutius extrahi non patitur, sed in Pannoniam contendit. quumque peruenisset 2 ad sitos ante - - - - campos, quos medios Drauus amnis interse-cans, Noricos & Pannonios præterlapsus, in Istrum semet exonerat: in Pannonios militem educit, quod prope Sirmium manum cum hoste conferere cogitaret. 3 Aiunt autem, Magnentium matri, quæ illi hoc iter interdiceret, & a transitu ad Illyrios arceret, non paruisse: quamquam de multis superiorum temporum prædictionibus, eam veram vatem esse, per- 4 suasum haberet. Interea deliberante Magnentio, Sauumne fluuium ponte facto trans- iiceret, an iunctis nauigiis ita militem trans- 5	ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, οὐκ ἠνείχετο τῆς ἐπὶ πλεῖον τοῦ πολέμου τριβῆς, ἀλλ' ἐπὶ Παιονίαν ἐχώρει. καὶ παραγινόμενος ἐν τοῖς πρὸ τοῦ [78] ποτε Κίου πεδίοις, ἅτινα μέσα τέμνων Δράβος ὁ ποταμὸς Νωρικοὺς καὶ Παίονας παραμείψας, ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐκδίδωσιν· ἐπὶ Παίονας ἤλαυνε, Σιρμίου πλησίον συνάψαι τὴν μάχην διανοούμενος. Φασὶ δὲ ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ταύτην ἀπαγορευούσης τὴν ὁδὸν, καὶ κωλυούσης ἐπὶ Ἰλλυριοὺς διαβαίνειν, ἠπείθησε· καίτοι μάντιν ἀληθῆ ταύτην εἶναι, πολλαῖς περιλαβούσαις προῤῥήσεσι πεπεισμένος. ἀλλὰ Μαγνεντίου διανοουμένου [79] πότερον γεφύρη περαιωθῆναι τὸν Σάον ποταμὸν, ἢ ζεῦξαι πλοῖα, καὶ ταύτῃ διαβιβάσαι τὸ στράτευμα· Κωνστάντιος ἐκπέμπει Φίλιπ-

78. ποτε Κίου. In MSti Leuncl. margine iunctim ποτεκίου. Forsan *Petobion*, Norici oppidum, Ammian. 14,37. *Reinec.*

79. Forsan ποῖ ἔῤῥοι δέοι, aut δεῖ, vel χρή. *Steph.*

Φίλιππον, τῶν ἐν μεγίστοις ἀξιώμασιν ἀνδρῶν, καὶ φρονήσει προέχοντα, τῷ μὲν προφανεῖ, περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης διαλεξόμενον· τοῖς δὲ 6 ἀληθέσι, τὴν Μαγνεντίου πολυπραγμονήσοντα δύναμιν, καὶ ἣν ἔχει περὶ τὸν πόλεμον ἔννοιαν, καὶ ποίαις ὁδοῖς χρῆσθαι διανοεῖται. ὁ δὲ 7 ἐπειδὴ πλησίον ἦν, συναντήσας Μαρκελλίνῳ μεγίστην παρὰ Μαγνεντίῳ δύναμιν ἔχοντι· καὶ σὺν αὐτῷ πρὸς Μαγνέντιον ἦκε. συναγαγὼν τοίνυν οὗτος εἰς ἐκκλησίαν τὸ στράτευμα, λέγειν ἐκέλευε Φιλίππῳ τὴν αἰτίαν δι' ἣν παραγέγονεν. ὁ δὲ 8 πρὸς μὲν τὸ στρατόπεδον ἔλεγεν, ὡς οὐ προσήκει Ῥωμαίους ὄντας ὑπηκόους, κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον αἴρεσθαι, καὶ μάλιστα Κωνσταντίνου παιδὸς βασιλεύοντος, μεθ' οὗ πολλὰ κατὰ βαρβάρων ἔστησαν τρόπαια· πρὸς 9 δὲ Μαγνέντιον, ὡς δέοι μνήμην ἔχειν αὐτὸν τοῦ

portaret: Philippum Constantius ablegat, vnum ex iis, qui maximis in dignitatibus erant constituti, & prudentia præstantem, specie quidem tenus de fœdere ac pace colloquuturum; reapse vero Magnentii copias curiosius exploraturum, & quodnam ipsius de summa belli consilium esset, quibusue cogitaret itineribus uti, peruestigaturum. Quum prope Philippus a castris abesset, Marcellinum obuium habuit, hominem maximæ potestatis apud Magnentium; & cum hoc ad Magnentium accedit. Is, conuocatis ad concionem militibus, Philippum caussam edicere iubet, quam ob caussam aduenisset. Tum ille ad exercitum quidem dicere, non ipsos decere, Romanis subiectos, aduersus Romanos arma gerere; præfer-

sertim imperante Constantini filio; quocum multa de barbaris tropæa statuissent: ad Magnentium vero, par esse, Constantini memoriam coleret, & eorum beneficiorum, quibus & ipsum, & parentes ipsius, adfecisset. nam ab eo in fidem & clientelam receptum esse, maximosque consequutum honores. Quibus expositis postulabat, vt Italia Magnentius cederet, ac Transalpinas nationes retineret, eisque cum imperio præesset vniuersis.

Κωνςαντίνε, ὥς τῶν περὶ αὐτόν τε καὶ τοὺς αὐτοῦ γονέας εὐεργεσιῶν. δεδέχθαι γὰρ ὑπ' ἐκείνε, καὶ μεγίςων ἠξιῶσθαι τιμῶν. 10 καὶ ταῦτα διεξελθὼν, παραχωρῆσαι μὲν ἤτει Μαγνέντιον Ἰταλίας, ἔχειν δὲ τὰ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνη, καὶ τούτων ἄρχειν ἁπάντων.

XLVII.

HÆc a Philippo dicta, prope totum conturbauerunt [illegible] citum. Quaprop[illegible] metum coniectus Magnentius, multoque labore permotis militibus, vt se conantem aliquid proloqui tolerarent; se quoque pacem amplecti dixit, simulque concionem dimitti iussit interea, dum ipse, considerato, quid agendum esset, sententiam hac de re

ΤΑῦτα ῥηθέντα παρὰ Φιλίππου, μικροῦ δεῖν ἅπαν τὸ ςράτευμα 2 συνετάραξεν. ἐφ' οἷς ὀρρωδήσας ὁ Μαγνέντιος, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ καταςήσας τοὺς ςρατιώτας εἰς τὸ λέγειν τι βουλόμενον αὐτὸν ὑπομεῖναι· τὴν μὲν εἰρήνην ἀσπάζεσθαι καὶ αὐτὸς ἔλεγε· λύειν δὲ τέως τὴν ἐκκλησίαν ἐκέλευεν, ἄχρις ὅτε τὸ περὶ αὐτὸν [illegible] σκοπήσας, ἣν ἔχει περὶ τούτου γνώμην τῇ ὑςεραίᾳ μηνύσειεν.

ἐπὶ

ἐπὶ τούτῳ τῆς συνόδου 3 λυθείσης, Μαρκελλῖνος μὲν ἐδέχετο Φίλιππον, ὡς ἐπιξενωθησόμενον αὐτῷ· Μαγνέντιος δὲ καθ' ἑαυτὸν ἔστρεφε γνώμην, πότερον χρὴ Φίλιππον ἄπρακτον ἀποπέμπειν, ἢ κατέχειν παρ' ἑαυτῷ, τὸν ἐπὶ τοῖς πρέσβεσι πατοῦντι θεσμόν. τέως δὲ 4 τοὺς λοχαγοὺς, καὶ δεκαδάρχας, καὶ ὅσοι ταῖς τάξεσι τῶν στρατιωτῶν ἐφεστᾶσιν, ἐδόκει δειπνίζειν αὐτῷ, καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον, ἣν εἶχε γνώμην, ἐκφῆναι. πράξας δὲ τοῦ- 5 το, γενομένης ἡμέρας αὖθις τὸ στράτευμα συναγείρας, ὅσα Κώνστας εἰς αὐτοὺς ἐπαρῴνησε, διεξῄει· καὶ ὅπως οὐκ ἐνεγκόντες τὸ μέγεθος ὧν εἰς τὸ πολίτευμα παρηνόμει, πάντες ἐπὶ τὸ κοινῇ λυσιτελοῦν ὥρμησαν· ἐλευθερώσαντες δὲ πονηροῦ θηρίου τὰς πόλεις, αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐπέθηκαν ἄκοντι.

suam postridie indicasset. Concione dimissa, Marcellinus Philippum excipit, vti quocum ius hospitii constituturus esset. Magnentius autem secum ipse disputabat, an Philippus infecta re dimittendus esset; an iure legatorum violato retinendus. Interim cohortium præfectos, & decuriones, & quotquot militum ordinibus cum imperio præerant, visum est adhibere cœnæ, ac inter cœnandum sententiam animi declarare. Quod quum fecisset, ac postridie milites iterum conuocasset, quæcunque Constans in eos per temulentiam admisisset, commemorare: simul adiiciens milites ipsos, non ferentes magnitudinem facinorum, quibus ille rempublicam per scelus & iniuriam vexasset, omnes ad id progressos fuisse, quod expediret publice: ciuitatibus autem dira bel-

sua liberatis, inuito sibi ab eis oblatum imperium.

XLIX **H**Æc dum proferret, omnes ad bellum persequendum consurgere: statimque captis armis ad transiiciendum Sauum progredi. Quorum aduentum quum speculatores nunciassent, quotquot erant in oppidi Sisciæ præsidio, quod in ripa Saui situm est, alios in ripam fluminis adscendere volentes telis configebant, aliis pontem transire conantibus, resistebant: ita quidem, vt multi trucidarentur, plures partim ab se ipsis, partim ab hostibus impulsi, in fluuium præcipitarentur. Ingenti cæde facta, quum inter fugiendum illi de fluminis ponte caderent, hi magno cum impetu persequerentur: Magnentius ad extremum malum redactus, huiusmodi machinatione

TΑῦτα λέγοντος, ἐξανέστησαν ἅπαντες εἰς τὸ πολεμεῖν καὶ παραχρῆμα τὰς ὁπλίσεις ἀναλαβόντες, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ περαιωθῆναι τὸν 2 Σάον. ἀπαγγειλάντων δὲ τῶν κατασκόπων τὴν ἔφοδον, οἱ Σισκίαν τὴν πόλιν φυλάττοντες ἐπικειμένην τῇ ὄχθῃ τοῦ Σάου, τοὺς μὲν κατηκόντιζον, ἐπιβῆναι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ βουλομένους· τοῖς δὲ ἀνθίσταντο, τὴν γέφυραν διαβαίνειν ἐπιχειροῦσιν· ὡς πολλοὺς μὲν κατασφαγῆναι, πλείους δὲ ὑπὸ ἑαυτῶν ὠθουμένους τῶν ἐναντίων, εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσεῖν. 3 φόνου δὲ γινομένου πολλοῦ, καὶ τῶν μὲν ἐν τῷ φεύγειν τῆς τοῦ ποταμοῦ γεφύρας ἀποπιπτόντων, τῶν δὲ σὺν τόνῳ πολλῷ διωκόντων, εἰς ἔσχατον ἐλθὼν ὁ Μαγνέντιος κακοῦ, τοιάδε μηχανησάμενος τὸ ἐνεστῶτα διαφεύγειν κίνδυ-

νον οἷός τε γέγονε. πήξας ἐν τῇ γῇ τὸ δόρυ, καὶ τῇ δεξιᾷ νεύσας τοῖς ἐναντίοις, ὡς δή τι βουλόμενος εἰπεῖν εἰρηναῖον, ἐπειδὴ τὴν ἀκοὴν εἶδεν ὑπέχοντας· οὐ δίχα τῆς τοῦ βασιλέως κελεύσεως ἔφη τὸν Σάον ἐθελῆσαι περαιωθῆναι. 5 Φιλίππου δὲ εἰπόντος, χρῆναι τὴν Ἰταλίαν αὐτὸν καὶ Νωρικοὺς ἀπολιπόντα, τὴν Ἰλλυρίδα καταλαβεῖν, καὶ ἐν ταύτῃ τοὺς περὶ τῶν σπονδῶν ποιήσασθαι λόγους· 6 τούτων ἀκηκοὼς τῶν λόγων Κωνστάντιος, ἀπέστησε μὲν τῆς διώξεως τοὺς οἰκείους, ἐνεδίδου δὲ Μαγνεντίῳ τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν εἰς τὰ μεταξὺ Νωρικοῦ καὶ Παιονίας καὶ Μυσίας καὶ Δακίας πεδία μεταστῆσαι, τῶν μὲν δυσχωριῶν ἀπαλλαγῆναι βουλόμενος, ὡς δὲ τῇ ἵππῳ πλεονεκτῶν, ἐν ἱππασίμοις αὐτὸν καταπολεμῆσαι χωρίοις. 7 ἐκβάσης τῆς σκέψεως εἰς ἔργον αὐτῷ, τόπον ἐπιτήδειον εἰς τὸ πληρῶσαι τὸ σπουδαζό-

4 præsens euitare periculum potuit. Hasta in terram defixa, quum nutu dextræ significasset hostibus, se de pace quid dicere velle: vbi aures sibi præberi vidit, non imperatoris iniussu Sauum se transiicere voluisse, inquit. 5 quumque Philippus subiecisset, Italia Noricisque relictis, Illyricum peteret, atque ibi de fœdere ageret: 6 Constantius, his auditis, suos a persequendo reuocat, & Magnentio facultatem concedit, vt exercitum suum ad campos inter Noricum, Pannoniam, Mysiam Daciamque, sitos, transduceret: quod impeditis istis locis liberari cuperet, & cum hoste in agris equitatui opportunis confligere equestribus ipse copiis superior. 7 Id consilium quum ei successisset, locum peridoneum ad efficiendum id, quod

tanto

tanto cupiebat opere, arbitratus est esse Cibalim; vbi Constantinus quoque Licinnium summis conserto viribus prœlio superauerat. [8] Nam quum is sit eius oppidi situs, quem id temporis gesta commemorans exposui, partem exercitus habebat in oppido; valloque inter collem, qui oppidum continet, & planiciem ad Sauum vsque fluuium pertinentem, excitato; quidquid flumine quidem cinctum non esset, profunda fossa, densoq; vallo communiuit: quidquid autem flumine clauderetur, id ponte facto ex nauigiis inter se connexis strauit: ita vt pontem pro arbitrio solueret, & eumdem nullo rursus negotio iungeret. [9] Heic & tabernacula militum vulgo fixit, & regium loco maxime medio tentorium [10]

μένον ἐνόμισεν εἶναι τὴν Κίβαλιν, ἐν ᾗ καὶ Κωνσταντῖνος μάχην Λικινίῳ συνάψας, ἐνίκησε κατακράτος. θέσιν γὰρ ἐχούσης τῆς πόλεως οἵαν ἀφηγούμενος τὰ τότε πραχθέντα διεξῆλθον, μέρος μὲν τοῦ στρατεύματος εἶχεν ἐν ταύτῃ· χάρακα δὲ μεταξὺ τοῦ λόφου τοῦ τὴν πόλιν ἔχοντος, καὶ τοῦ μέχρι τοῦ Σάου ποταμοῦ πεδίου, κατασκευάσας, πᾶν μὲν ὅσον οὐ διέζωστο τῷ ποταμῷ, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χάρακι πυκνῷ περιέβαλεν· ὅσον δὲ ὁ ποταμὸς [80] παρεῖχε, ναυσὶ συμπλακείσαις ἀλλήλαις ἐγεφύρωσε· διαλύων τὴν γέφυραν, ὁπότε δοκοίη, καὶ πάλιν ῥᾷστα συνάπτων. ἐν τούτῳ σκηνὰς τοῦ πλήθους πηξάμενος, καὶ βασιλικὴν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ κατασκευάσας σκηνήν, τὴν εἰς μέγεθος καὶ κάλλος ἐξησκημένων πόλεων καὶ οὐδὲν διαλλάττουσαν ἀνέδειξε. τὴν

δὲ

80. παρεῖχε. Scribo περιεῖχε. Steph.

ἢ ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν βασιλέως δειπνοποιοῦντος εὐωχουμένων, μόνοι Λατῖνος καὶ Θάλασσος, τὰ πρῶτα παρὰ βασιλεῖ φέροντες, τῆς θοίνης οὐ μετεῖχον, Φιλίππου πεφροντικότες, ὃν ἐπὶ πρεσβείᾳ πρὸς αὐτὸν σταλέντα Μαγνέντιος εἶχεν.

construxit, adeoque, vt hæc castra oppidis eximia magnitudine atque elegantia ornatis nulla sui parte cederent, effecit. Quum autem suis epulum daret imperator, & ordinem duces atque cohortium cœnæ adhiberentur; soli Latinus & Thalassus, qui principem locum apud imperatorem tenebant, conuiuio non intererant, de Philippo solliciti, quem Magnentius legationis missum nomine, secum habebat.

Ἀλλὰ τοῦτο βουλευομένων αὐτῶν, ἧκε Τιτιανὸς, εἷς τῶν ἀπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ συγκλήτου βουλῆς, λόγους ἀπὸ Μαγνεντίου φέρων ὑπερηφάνους· ὃς κατὰ Κωνσταντίνου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων ἄτοπα πολλὰ συμφορήσας, καὶ τὴν τῶν πόλεων ἀπώλειαν τῇ περὶ τὴν ἀρχὴν ἀναθεὶς ἐκμελείᾳ, τῆς ἀρχῆς ἐκέλευεν ἐκστῆναι Μαγνεντίῳ Κωνστάντιον, εἰ ζῆν αὐτοῦ μετ᾽ ἀσφαλείας συγχωρήσειεν ἀγαπῶντα.

XLIX.

DVm illi de hoc consultant, venit Titianus, vir ordinis Romæ senatorii, superbas a Magnentio voces perferens: ac multis contumeliosis in Constantinum & filios eius congestis, & vrbium interitu ad horum in gubernatione secordiam relato; Constantium imperio cedere Magnentio iussit, & æqui bonique facere, si vel de vitæ securitate ei cauisset. At ille,

ille, precatus Deum atque Vindictam, interemti Constantis vltores essent; iis se sociis bellum gesturum ait: atque ita Titiano potestas ad Magnentium redeundi facta fuit, licet Philippus apud illum detentus hæreret. Magnentius, eductis copiis, Sisciam primo captam impetu deleuit: quumque loca propter Sauum omnia inuasisset, maximamque prædam abegisset; Sirmium duxit, eo quoque citra sanguinem potiturum semet existimans. Sed hoc conatu frustratus (quippe tam ab incolarum multitudine repulsus fuit, quam a militibus, quibus datum erat vrbis tuendæ negotium) Mursam vniuersis cum copiis contendit. Quum autem ii, qui erant in vrbe, portas occlusissent, & in propugnacula successissent:

2 τοῦ δὲ θεόν τε καὶ δίκην αἰτήσαντος γενέσθαι τιμωροὺς τοῦ Κώνσταντος φονεῦσι, σὺν αὐτοῖς τε πολεμήσειν εἰπόντος, Τιτιανὸς μὲν πρὸς Μαγνέντιον ἐπανιέναι συνεχωρεῖτο, καίτοι Φιλίππου παρ' ἐκείνῳ μεμενηκότος. Μαγνέντιος δὲ περαγαγὼν τὸν στρατὸν, Σισκίαν ἑλὼν ἐξ ἐφόδου κατέσκαψεν. 3 ἐπελθὼν δὲ πάντα τὰ περὶ τὸν Σάον χωρία, καὶ λείαν πλείστην ἀπαγαγὼν, ἐπὶ τὸ Σίρμιον ἤλαυνεν, ἀμαχητὶ καὶ ταύτην αἱρήσειν οἰόμενος. 4 διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐγχειρήσεως, (ἀπεκρούσθη γὰρ ὑπό τε τοῦ πλήθους τῶν οἰκητόρων, καὶ τῶν ἐπιτεταγμένων τὴν πόλιν φυλάττειν στρατιωτῶν) ἐπὶ τὴν Μοῦρσαν ἐχώρει ἅμα τῇ δυνάμει πάσῃ. 5 τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ εἰς τὰς ἐπάλξεις ἀναβάντων, ἠπόρει περὶ τοῦ πρακτέον ὁ Μαγνέντιος, οὔτε μηχανὰς ἔχων, οὔτε

ἄλλ'

ἄλλως πλησιάσαι τοῦ τείχους δυνάμενος. κατηκοντίζετο γὰρ βέλεσί τε καὶ λίθοις ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων μαχομένων. ἐπεὶ δὲ καὶ Κωνσταντίῳ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας ἠγγέλθη, μετὰ πάσης ἐξαναστὰς τῆς δυνάμεως παρεγένετο, βοηθήσων τῇ πόλει κινδυνευούσῃ, παραμείψας Κίβαλιν, καὶ γῆν ἅπασαν ὅσην ὁ Δράβος παραρρεῖ ποταμός.

Magnentius quo pacto rem adgrederetur, animi dubius hærebat: qui neque machinas vllas haberet, nec alia ratione murum subire posset. Telis enim saxisque petebatur ab iis, qui de pinnis pugnabant. Itidem fama obsidionis ad Constantium perlata, vniuersis ille cum copiis, opem vrbi periclitanti laturus accessit: quum & Cibalim, & vniuersam regionem, per quam Drauus amnis labitur, a tergo reliquisset.

Μούρσῃ δὲ πλησιάσας ὁ Μαγνέντιος, πῦρ προσῆγε ταῖς πύλαις, ὡς ἂν τοῦ καλύπτοντος τὰ ξύλα σιδήρου [81] δαπανηθέντος, εἴξαντος τῷ πυρὶ, τὴν εἰς πόλιν εἴσοδον ἀναπετάσαιεν τῷ στρατῷ. τοῦτο [2] μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἔργον οὐκ ἤχθη, τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους ὕδατι πολλῷ κατασβεννύντων τὸ πῦρ. τὸν δὲ Κωνστάντιον προσιό- [3]

Interim Magnentius, suis Mursæ propius admotis, portis ignem intulit: vt ferro consumto, quod ligna tegeret, exercitui aditum in vrbem, igni patefactum, aperiret. Verum hoc ei non successit, quum ii, qui consistebant in mœnibus, ignem magna vi aquæ restinguerent. At vbi Constantium propius a Mursa iam

81. Pro δαπανηθέντος conuenientius fortasse reposuerimus διαπυρωθέντος. Sylb.

iam abesse comperisset, aliud quiddam huiusmodi molitur. Erat ante vrbem stadium quoddam, attributum, superiore memoria, eorum certamini, qui se armati exercerent, ab omni parte siluis opacum. In eo quum quatuor Celtarum cohortes abdidisset, iussit, vt postea quam adductis a Constantio copiis, ante oppidum pugna consereretur, hostes inopinatos adorirentur: ita vt intercepti, ad internecionem vsque delerentur. Ea re ab iis cognita, qui erant in oppidi muris; statim Constantius Scolidoam & Manadum tribunos ablegat. Hi selectissimis quibusque tam grauis armaturæ militibus, quam sagittariis, ex toto militum numero, qui sub illorum erat imperio, secum sumtis, omnes stadii portas obse-

γεγόνοτα τῇ Μέρσῃ πυθόμενος, ἕτερόν τι μηχανᾶται τοιόνδε· στάδιον ἦν τι περὶ τῆς πόλεως, τῶν ἀφορισθέντων ἄνωθεν τῇ τῶν ὁπλομάχων ἁμίλλῃ, πανταχόθεν ὕλαις ἀμφηρεφές. 4 τούτῳ Κελτῶν φάλαγγας τέσσαρας ἐναπέκρυψεν, ἐγκελευσάμενος, ἐπειδὰν ἐφισταμένου Κωνσταντίου μέλλοι [82] [τοῖς] περὶ τῆς πόλεως συναπτέσθαι μάχη, τοῖς ἐναντίοις ἐπελθεῖν ἀδοκήτοις, ὥστε αὐτοὺς ἐν μέσῳ ληφθέντας, πανωλεθρίᾳ διαφθαρῆναι. 5 τούτου δὲ τοῖς ἐφεστῶσι τοῖς τείχεσι γνωσθέντος, εὐθὺς ὁ Κωνστάντιος Σκολιδόαν καὶ Μανάδον τοὺς ταξιάρχους ἐξέπεμπεν. 6 οἱ δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ταττομένους ὁπλίτας τε καὶ τοξότας ἀριστίνδην ἑλόμενοι, τὰς θύρας τοῦ σταδίου πάσας ἀπέκλεισαν. ἀπολαβόντες δὲ τοὺς ὑπερκειμένους τούτου βαθμούς, πανταχόθεν τε τοὺς ἐν τῷ σταδίῳ

82. Inclusum τοῖς addidit e Pal. Sylburgius.

σαδίῳ κυκλώσαντες, κατετόξευσαν. ἐπεὶ δέ τινες 8 αὐτῶν ἐπιθέντες τὰ σάκη ταῖς κεφαλαῖς, ἐπειράθησαν τοῦ σαδίου διαῤῥῆξαι τὰς θύρας, ὁμοῦ συμπεσόντες, καὶ τούτους βέλεσί τε βάλλοντες, καὶ θείνοντες ξίφεσι διέμειναν, ἄχρις ὅτε διέφθειραν ἅπαντας. τούτῳ τῷ τρόπῳ 9 τῆς Μαγνεντίου διαπεπεσούσης ἐπιβουλῆς, καὶ τῆς ἐνέδρας εἰς τοὐναντίον αὐτῷ περιστάσης, εἰς ταυτὸν ἀμφότερα γενόμενα τὰ στρατεύματα συνέπεσεν ἀλλήλοις ἐν τῷ πρὸ τῆς Μούρσης πεδίῳ. μάχης τε γενομένης, 10 οἵα σχεδὸν οὔπω πρότερον ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ φαίνεται γεγονυῖα, πίπτουσι μὲν ἐξ ἑκατέρου πλεῖστοι.

derunt. Quumque stadii gradus superiores occupassent, & vndique milites, qui erant in stadio, cinxissent, sagittis eos conficiebant. Illorum vero nonnullis sublatis in capita scutis, stadii portas perfringere conatis, impetu pariter in eos facto, tela conicere, gladiisque ferire non desinebant, donec vniuersos interemissent. Hoc modo quum irrita cecidisset Magnentii fraus, & insidiæ diuersum ab opinione ipsius euentum habuissent; congressi exercitus in planitie, quæ ante Mursā est, manus conseruére: quumque prœlium eiusmodi committeretur, qualẽ nullum fere prius hoc bello pugnatum fuisse videtur; vtrimque plurimi ceciderunt.

LI.

Κωνστάντιος δὲ, θεασάμενος ὡς ἐμφυλίου τῆς μάχης οὔσης, οὐδὲ τὰ τῆς νίκης ἐκβήσεται κατὰ νοῦν αὐτῷ, τῶν Ῥωμαϊκῶν

Constantius autem conspicatus, quod ciuile bellum hoc esset, ex animi voto, ne victoria quidem potiturum,

rum, tantopere demi-nutis Romanis exercitibus, qui post talem ac tantam stragem vrgentibus vndique barbaris non amplius resistere possent: cogitare de bello certis fœderibus & conuentionibus sopiendo, cœpit. Quæ dum ille suo cum animo volueret, exercitibus nec dum a se inuicem diremtis; maiorem ad furorem elati Magnentianarum partium milites, ne quidem vbi nox pugnantes oppressisset, finem dimicandi faciebant: sed ipsi etiam duces in obeundis militum muneribus, & singulorum animis excitandis perseuerabant, vt hostibus incumberent. Itidem Constantii duces virtutem pristinam Romanumque decus ad animum sibi reuocabant. Alta iam nox erat, & nihilo se minus inuicem feriebant ha-

στρατοπέδων τοσοῦτον ἐλαττωμένων, καὶ τοῖς πανταχόθεν ἐπικειμένοις βαρβάροις μετὰ τοσαύτην φθορὰν ἀντέχειν οὐ δυναμένων· εἰς ἔννοιαν ἦλθε ταῖς σπονδαῖς τισι καὶ συμβάσεσι καταλῦσαι τὸν πόλεμον. 2 ταῦτα δὲ αὐτοῦ τῶν στρατοπέδων ἔτι συμπεπλεγμένων ἀλλήλοις, λογιζομένου, πρὸς μείζονα λύσσαν ἐπαρθέντες οἱ Μαγνεντίῳ συναγωνιζόμενοι, οὐδὲ νυκτὸς μαχομένοις αὐτοῖς ἐπελθούσης ἐπαύσαντο, ἐπέμεινάν τε αὐτοί γε οἱ στρατηγοὶ στρατιωτῶν ἔργα πληροῦντες, καὶ τοῖς καθ' ἕκαστον στρατιώταις ἐπικεῖσθαι τοῖς ἐναντίοις ἐγκελευόμενοι. 3 καὶ τῶν Κωνσταντίου δὲ στρατηγῶν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς Ῥωμαίων δόξης ἐπανελθόντων, νυκτός τε βαθείας οὔσης, ἔπαιον ἀλλήλους δόρασί τε καὶ ξίφεσι, καὶ παντὶ τῷ προστυχόντι καὶ εἰς χεῖρας ἰόντι· 4 καὶ οὔτε τὸ σκότος, οὔτε ἕτερόν τι τῶν εἰωθότων ἀνακωχὴν πο-

πολέμου ποιεῖν, ἔπαυσε τὰ στρατόπεδα τοῦ φονᾷν κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐν δυστυχήματι μεγίστῳ ποιεῖσθαι τὸ σὺν ἀλλήλοις ἅπαντας ἄρδην ἀποθανεῖν. τῶν δὲ στρατηγῶν 5 ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς ἔργα κατὰ τὴν μάχην ἀποδειξαμένων μέγιστα, πίπτουσιν ἄλλοι τε, καὶ Ἀρκάδιος ὁ τοῦ τάγματος τῶν Ἀβουλκῶν ἡγούμενος, καὶ Μενέλαος ὁ τῶν ἐξ Ἀρμενίας ἱπποτοξοτῶν ἄρχειν ταχθείς.

stis, gladiis, armis ceteris, quæ semet offerrent, & ad manum essent: nec iam vel ipsæ tenebræ, vel aliud quid earum rerum, quæ res laxamentum quasi quoddam belli efficere consueuerunt, inhibere poterat exercitus, quo minus in se mutuis desæuirent cædibus, & in maxima felicitatis parte ponerent, si omnes funditus vna perirent. Ipsi duces maximis hac pugna tam fortitudinis, quam virtutis facinoribus editis, cum alii cecidere; tum Arcadius, tribunus Abulcorum; & Menelaus, cui datum erat in equites ex Armenia sagittarios imperium.

Ἄξιον δὲ τὰ περὶ Μενελάου λεγόμενα μὴ παραδεδόσθαι σιωπῇ. τοῦτον φασὶ τρία κατὰ ταὐτὸν ἐναρμόζοντα τῷ τόξῳ βέλη, καὶ χρώμενον ἀφέσει μιᾷ, μὴ καθ' ἑνὸς σώματος, ἀλλὰ τριῶν ἐμπηγνύναι τὰ βέλη. τούτῳ 2 δὲ τῷ τρόπῳ τῆς τοξείας χρησάμενον, πλῆθος

LII. FVerit autem pretium operæ, quæ de Menelao perhibentur, silentio minime præteriri. Memoriæ proditum est, hunc arcui tria simul aptantem eodem tempore tela, & vna dumtaxat vtentem eiaculatione, non in vnum ea corpus, sed tria

defixisse: quo sagittandi modo quum vteretur, nec hostium exiguum numerum telis eius confectum, & eosdem propemodum ab vno in fugam actos aiunt. Sed tamen & ipse cecidit, a Romulo, totius exercitus Magnentiani duce, interemtus. & cecidit etiam cum eo Romulus, quum telo prius a Menelao petitus, ne plaga quidem accepta pugnare desiisset; donec interfecisset eum, qui telum in se contorserat.

μὲν οὐκ ὀλίγον κατατοξεῦσαι τῶν πολεμίων, αἴτιόν τε, ὡς εἰπεῖν, γενέσθαι τῆς τῶν ἐναντίων φυγῆς. 3 ἀλλ' ἔπεσε μὲν καὶ οὗτος, τοῦ πάσης ἐξηγημένου τῆς Μαγνεντίου στρατιᾶς αὐτὸν ἀνελόντος· 4 ἔπεσε δὲ ἅμα τούτῳ καὶ Ῥωμύλος, βέλει μὲν πρότερον παρὰ Μενελάου πεμφθέντι βληθείς, οὐδὲ μετὰ τὴν πληγὴν δὲ τοῦ πολεμεῖν ἀποστάς, ἕως ὅτε καὶ αὐτὸν τὸν βαλόντα ἀνεῖλεν.

LIII. Itaque quum Constantius hoc prœlio superior evasisset, iamque Magnentiani exercitus aperte terga darent: ingens strages & hominum, & equorum, & reliquorum iumentorum est edita. 2 Magnentius omni spe destiturus, veritusque, ne a reliquiis suorum Constantio dederetur; iis Pannoniæ locis relictis,

Ὑστέρου τοίνυν καὶ ταύτην τὴν μάχην τοῦ Κωνσταντίου γινομένου, καὶ τῶν Μαγνεντίου στρατευμάτων λαμπρῶς ἤδη φευγόντων, φόνος μὲν παμπληθὴς ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων ἐγίνετο· πάσαις δὲ ταῖς ἐλπίσιν ἀπογνοὺς ὁ Μαγνέντιος, δεδιώς μήποτε παρὰ τῶν ἔτι λελειμμένων ἐκδοθείη τῷ Κωνσταντίῳ, διενοεῖτο, τοὺς περὶ Παι-

Παιονίας τόπους καταλιπὼν, ἐκδραμεῖν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, κἀκεῖθεν συναγαγὼν δύναμιν ἑτέραν ἀναμαχέσασθαι. ἐπεὶ δὲ 3 τοὺς κατὰ τὴν Ῥώμην ἔγνω τὰ Κωνσταντίου φρονοῦντας, ἢ τῷ μίσει τῷ πρὸς αὐτὸν, ἢ τῷ τὰ κατὰ τὴν μάχην γεγενημένα μαθεῖν· τὰς Ἄλπεις ὑπερβῆναι διέγνω, καὶ ἐκ τῶν ἐκεῖσε βιοτευόντων ἐθνῶν ἀσφάλειαν τέως αὐτῷ προνοῆσαι. πυθόμενος δὲ ὡς καὶ 4 τοὺς περὶ τὸν Ῥῆνον βαρβάρους χρημάτων πλήθει δυσμενεῖς αὐτῷ πεποίηκεν ὁ Κωνστάντιος, καὶ τὰ τῶν Γαλατῶν ἔθνη διά τινων εὔνοιαν εἰσφερόντων αὐτῷ στρατηγῶν, ἄβατα πεποίηκεν αὐτῷ, μήτε δὲ διὰ τῆς ἑσπερίας Ἰβήρων εἰς Μαυρουσίους οἷός τε γενόμενος διαβῆναι, τῷ καὶ τοὺς ταύτῃ Ῥωμαίων συμμάχους εἰς εὔνοιαν τὴν Κωνστάντιου ἐπισπάσασθαι, πανταχόθεν ἀπορούμενος,[81] θάνατον ἑαυ-

in Italiam excurrere statuit; aliisque collectis copiis aleam pugnæ denuo tentare. Sed quod Romanos a Constantio stare cognouisset, vel odio sui, vel quod intellectum esset de prœlii euentu; Alpes transcendendas decreuit, deque nationibus istic degentibus aliquid interim præsidii comparandum. Verum quod inaudisset Constantium maximis muneribus etiam vicinos Rheno barbaros infestos ei reddidisse, tum ad Gallicas nationes, opera quorundam Constantio fauorem conciliantium ducum, præclusum esse aditum, quum nec per occidentales Hispanos ad Mauros transiicere posset, quod istis etiam in locis fœderati Romanorum beneuolentiam Constantii captassent: in-

81. De interitu Magnentii Hieronymus ad Chron. Euseb. ita: *Magnentius Lugduni in palatio propria manu se in-*

inops ab omni parte consilii, mortem voluntariam turpi saluti prætulit: sed manibus suis, quam hostium, vitam eripi sibi maluit.

λύσιον σωτηρίας αἰσχρᾶς ἔμπροσθεν ἐποιήσατο· μᾶλλον ἢ οἰκείαις χερσὶν, ἢ ταῖς τῶν πολεμίων ἐκλεῖψαι τὸν βίον ἀπολιπεῖν.

LIV. AC Magnentius quidem hoc modo periit, quum tribus annis, & sex præterea mensibus, imperasset. Originem generis a barbaris trahebat, quumque commigrasset ad Letos, quæ Gallica natio est, literas Latinas didicerat. Audax fortuna prospera, timidus aduersa: occultandæ natura insitæ malitiæ mirus artifex; qui mores & ingenium ipsius perspectum non habentibus, simplex & bonus esse putaretur. Hæc de Magnentio propterea libuit adii-

Μαγνέντιος μὲν οὖν τοῦτον ἀνῃρέθη τὸν τρόπον, ἔτη βασιλεύσας τρία, καὶ μῆνας ἔτι πρὸς τούτοις ἕξ· γένος μὲν ἕλκων ἀπὸ βαρβάρων, μετοικήσας δὲ εἰς Λετοὺς ἔθνος Γαλατικὸν, παιδείας τε τῆς Λατίνων μετασχών· ὢν μὲν τοῖς πλεονεκτήμασι τῆς τύχης θρασὺς, δειλὸς δὲ ὢν ταῖς περιστάσεσι· τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ φύσει κακοήθειαν κρύψαι δεινὸς, ὥστε τοῖς ἀγνοοῦσι τὸν αὐτοῦ τρόπον εὐήθης εἶναι καὶ χρηστὸς νομιζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν περὶ Μαγνεντίου παρήχθην εἰπεῖν, ἐπειδή τινων ἔδοξεν ἀγαθῶν αἴτιος γεγενῆσθαι

2 verfecit: prius re infeliciter gesta ad locum, qui Socrati 2. 32. Μαλποσίλλουκος, Sozomeno 4. 7. Μυλκοσσιλλοῦκος, Chronico Casauboniano Μούρσης σέλευκος dicitur. Sed valde turbant illi scriptores, dum alius Mursam in Gallia ponit, alius Magnentium puncto temporis in agrum Lugdunensem volasse somniat. *Scalig.*

ϑαι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας τοῖς πράγμασιν· ὥστε γνωσθῆναι περὶ αὐτοῦ τἀληθῆ, καὶ ὡς οὐδὲν ἐξ ἀγαθῆς αὐτῷ πεποίηται προαιρέσεως. Δεκέν- 4 τιος δὲ παρὰ Μαγνεντίου μεταπεμφθεὶς εἰς βοήθειαν, καὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ὁδοιπορείας ἐχόμενος, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰ τούτῳ συμβάντα, στρατιωτικοῖς τάγμασι καὶ ἴλαις περιπεσὼν, οὐδεμίαν τε ὁρῶν σωτηρίας ἐλπίδα, βρόχῳ περιστρέψας τὸν τράχηλον [84] ἀπηλλάγη.

cere, quod aliquibus visus fuerit imperii sui tempore reipublicæ bono fuisse: vt vera de eo cognoscantur, qui nihil instituto bono gessit. Decentius autem, quum ad opem ferendam arcessitus esset a Magnentio, iam in Italiam contendens, simulac intellexisset ea, quæ Magnentio acciderant; in ordines quosdam turmasque militum lapsus, vbi nullam salutis spem videret, obtorta laqueo ceruice rebus humanis excessit.

LIIII

Ἐπὶ τούτοις δὲ τῶν ὅλων ἀρχῆς εἰς μόνον Κωνστάντιον περιστάσης, ἀλαζονεία μὲν αὐτῷ προσεγίνετο, τὴν τύχην ἐνεγκεῖν μετρίως οὐ δυνηθέντι. προσ- 2 επετίθετο δὲ καὶ τὰ περὶ τοὺς τοιούτους εἰωθότα συνίστασθαι τῶν συκοφαν-

Secundum hæc quum vniuersa rerum summa solo Constantio cessisset, adrogantior esse cœpit, quod eam fortunæ prosperitatem moderate ferre non posset. Sumebant etiam incrementū officinæ calumnia-

84. Pariter Socrates 2. 32. τοῦ βίου ἐξήγαγεν ἑαυτὸν, ἀγχόνῃ χρησάμενος. Factum hoc est, vt Hieronymus ad Euseb. addit, *apud Senonas*, vnde corruptum locum Eutropii 10. 7. 1. sanare possumus.

niarum, quæ circum eiusmodi homines exsistere consueuerunt; & iis potissimum insidiantur, quorum fortunæ bene constitutæ videntur. Quippe dum illos felicitate sua deturbando, dignitates eorum se consequuturos sperabant; non ab re ad calumnias aduersus eos struendas sese conuertebant. Atque hi, quibusdam sibi sociis improbitatis adiunctis, qui erant eunuchi aulici; Constantium adgressi, Gallum patruelem ipsius, dignitate cæsaris ornatum, hac non contentum, de occupando imperio cogitare persua-

τιῶν ἐργαζόμενα, τοῖς δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τύχης ἐπιβουλεύοντα. τῷ γὰρ καταγαγεῖν ἐκείνους τῆς εὐπραγίας, αὐτοὶ τὰς τούτων ἀξίας ἕξειν ἐλπίζοντες, 3 [84] [εἰκότως] εἰς τὰς κατ' αὐτῶν ἐτρέποντο διαβολάς. οὗτοι κοινωνοὺς τῆς κακοηθείας εὑρόντες τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν τινας ποιησάμενοι, 4 ὑπελθόντες πείθουσι τὸν Κωνστάντιον, ὡς [85] Γάλλος, ὢν ἀνεψιὸς αὐτοῦ, τῆς τοῦ καίσαρος ἠξιωμένος τιμῆς, οὐκ ἀρκούμενος ταύτῃ, πειρᾶται τὴν βασιλείαν ἑαυτῷ περι- 5 θεῖναι. καὶ, ὅτι τοῦτο [86] ἀληθὲς ἦν, πείσαντες, εἰς τὴν κατὰ τοῦ Γάλλου σφαγὴν ἐπαίρουσι τὸν 6 Κωνστάντιον. ἦσαν δὲ οἱ παύ-

85. εἰκότως additum e Palatino.

86. Si qua fides Ammiano, Eutropio, Aur. Victori, Socrati, nihil laudabile fuit in hoc principe *Gallo*: vt mirer ab Hieronymo proditum, propter *regiam indolem*, (adde, a Zosimo, διαβολαῖς, *calumniis*) suspectum Constantio fuisse, qui potius multis inciuilibus gestis iussu Constantii interfectus fuerit. *Scalig.*

87. ὅτι τοῦτο ἀληθὲς ἦν. Neque plane falsum erat, præsertim quum veniam erratorum, accitus ad Constantium, desperasset. Tum enim, vt Ammianus l. 14. c. 35. tradit, *principem locum, si qua patuisset copia, affectabat.*

ταύτην πλέξαντες τὴν ἐπιβουλὴν Δυνάμιός τε καὶ Πικέντιος, ἄτιμοι ἄνδρες, καὶ διὰ τῶν τοιούτων κακῶν ἐπὶ μεῖζον ἐλθεῖν τύχης σπουδάζοντες. ἐκοινώνει δὲ αὐτοῖς 7 τῆς πράξεως καὶ Λαμπάδιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἀνὴρ δύνασθαι παρὰ τῷ βασιλεῖ πάντων ἀεὶ πλέον ἐπιθυμῶν. τοῦ τοίνυν Κων- 8 σταντίου ταῖς τοιαύταις θεμένου διαβολαῖς, μετάπεμπτος μὲν ὁ Γάλλος ἐγίνετο, τὸ κατ' αὐτοῦ σπουδαζόμενον ἀγνοῶν· ἀφικόμενον δὲ αὐτὸν ὁ Κωνστάντιος πρῶτον μὲν τῆς τοῦ καίσαρος ἐκδύει τιμῆς, ἐπεὶ δὲ πεποίηκεν ἰδιώτην, τοῖς δημίοις ἐκδίδωσιν εἰς σφαγήν· οὐ τοῦτο πρῶτον 9 κατὰ συγγενοῦς αἵματος

dent: & eius quidem rei fide Constantio facta, tamquam veræ, adstruendam Gallo necem illum impellunt. Qui has texuerant insidias,[88] Dynamius & Picentius, homines erant conditionis humilis, & qui per huiusmodi scelera fortunam ad ampliorem peruenire nitebantur. Particeps autem facinoris & Lampadius erat, præfectus prætorii, qui vir apud imperatorem plus aliis omnibus auctoritatis & potentiæ semper habere cupiebat. Itaque Constantio talibus calumniis aures præbente, Gallus [89] arcessitur, ignarus eorum, quæ in ipsum cuderentur. Eum advenientem Constan-

88. *Dynamius.* Hallucinari Zosimus videtur, qui Galli Cæsaris cædem Dynamio adscribat. Silvanum enim, non Gallum, is calumnia perculit. *Valesius.*

89. Arcessitur Mediolanum, vbi hibernabat Constantius; sed quum Petobionem, oppidum Noricorum, venisset, a Barbatione Comite Domesticorum comprehensus, Polam ad Istriam ductus, & ceruice abscissa necatus est. *Reines. ex Ammian. 14. c. 34. seq.*

stantius honore cæsaris primum exuit; deinde priuatam ad fortunam redactum carnificibus necandum tradidit: non illo primo contra cognatum sanguinem admisso piaculo, sed pluribus aliis adiecto.

[90] [μύσος] ἐξαμαρτών, ἀλλ' ἑτέροις πλείοσι τούτῳ προσθείς.

ZOSIMI HISTORIARVM LIBER TERTIVS.

ΖΩΣΙΜΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

I. His in Gallum Cæsarem perpetratis, e Pannonia Constantius in Italiam transiit. 2 Quum autem videret, omnes Romanis vbique subditas prouincias barbaricis incursionibus interceptas; Francos, & Alemanos, & Saxones, iam quadraginta sitas ad Rhenum vrbes cepisse, prorsus eosdem deuastasse, ciues & incolas infinitæ multitudinis, cum innume-

Ταῦτα ἐπὶ Γάλλῳ τῷ καίσαρι πεπραχὼς ὁ Κωνστάντιος, αὐτὸς μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐκ Παιονίας διέβη· θεώμενος δὲ τὰ πανταχοῦ Ῥωμαίοις ὑπήκοα βαρβαρικαῖς ἐφόδοις ἀπειλημμένα, καὶ Φράγκους μὲν καὶ Ἀλαμανοὺς καὶ Σάξονας, ἤδη [1] τεσσαράκοντα πόλεις ἐπικειμένας τῷ Ῥήνῳ κατειληφότας, καὶ αὐτὰς μὲν ἀναστάτους πεποιηκότας, τοὺς δὲ τούτων οἰκήτορας, ἄπειρον ὄντας πλῆ-

90. Inclusum μύσος abest a Palatino codice. *Sylb.*

1. τεσσαράκοντα. Libanius in Oratione Consulari ad Iulianum, XLV vrbes a barbaris captas esse dicit: idem scribit Iulianus Epist. ad Athen. p. 511. πέντε που καὶ τεσσαράκοντά εἰσι τείχη, δίχα τῶν πύργων καὶ τῶν ἐλαττόνων φρουρίων. Adde Ammian. 16. c. 3. *Vales.*

πλῆθος, ληϊσαμένους μετὰ πλούτου λαφύρων ἀναριθμήτου. Κουάδους δὲ καὶ Σαυρομάτας ἐπὶ πολλῆς ἀδείας Παιονίαν καταστρέχοντας, καὶ τὴν ἀνωτέρω Μυσίαν· 3 Πέρσας δὲ τοὺς τὴν ἑώαν παρενοχλεῖν οὐκ ἀφισαμένους, εἰ καὶ πρότερον [2] ἡσυχάζειν δέει τοῦ μὴ τὸν καίσαρα Γάλλον αὐτοῖς ἐπελθεῖν· ταῦτα τοίνυν λαβὼν μετὰ 4 νοῦν, καὶ ἀπορῶν ὅ,τι πράξειε, μόνος μὲν ἀρκέσειν οὐκ ᾤετο δυνήσεσθαι πεπονηκόσιν οὕτω τοῖς πράγμασι βοηθήσειν· ἑλέσθαι δὲ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, οὐκ ἐθάρρει, διά τε φιλαρχίας ὑπερβολὴν, καὶ τὸ πάντας ἔχειν ἐν ὑποψίᾳ, καὶ μηδένα παντάπασιν εὐνοήσειν αὐτῷ· καὶ πολλὴ μὲν αὐτὸν ἐπὶ τούτοις εἶχεν ἀμηχανία. τῆς δὲ Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς 5 ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ κειμένης, Εὐσεβία ἡ Κωνσταντίου γαμετὴ, παιδείας τε εἰς ἄκρον ἥκουσα, καὶ

rabili spoliorum copia secum abduxisse; Quados cum Sarmatis magna licentia & securitate per Pannoniam, perque Mysiam Superiorem grassari; Persas Orienti molestos esse non desinere, licet antea quieuissent, veriti, ne Gallus Cæsar eos adoriretur: his igitur omnibus ad animum reuocatis, & quid faceret, ambigens; solum quidem se minime sufficere posse putabat, vt adflictis adeo rebus & laborantibus opem ferret: imperii vero consortem deligere non audebat, cum ob imperandi libidinem nimiam, tum quod omnes suspectos haberet, ac neminem prorsus sibi fidum fore duceret. Has ob res admodum erat inops consilii. Quumque in maximo Romanum impe-

 ri-

2. ἡσυχάζειν. Structuræ ac sententiæ ratio postulat ἡσυχάζοντ vel ἡσυχάζειν ἐδόκουν: vel Participiũ ἡσυχάζοντας. Sylb.

rium periculo positum esset, Eusebia Constantii coniux, quæ summa præstabat eruditione doctrinæ, supraque muliebrem sexum prudens erat, consilium ei suggerit, hortata, Transalpinis vt populis Iulianum cæsarem præficeret, germanum Galli fratrem, & eius Constantii nepotem e filio, qui a Diocletiano cæsar fuerat adpellatus. Et quoniam norat Eusebia, Constantium imperatorem cognatos omnes habere suspectos: maritum hoc quodam modo circumuenit. Iuuenis est, inquit, & simplicis ingenii, studiisque doctrinæ per omnem vitam vacauit; & rerum omnium plane rudis ac imperitus, quouis alio nobis aptior erit. Nam siue fortuna prospera, rebus gerendis, vteretur; faciet, vt imperatori felices illi successus adscri-

φρονήσει τὴν γυναικείαν ὑπεραίρουσα φύσιν, εἰσηγεῖται γνώμην αὐτῷ, καταστῆσαι καίσαρα τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν Ἰουλιανὸν παραινέσασα, Γάλλου μὲν ἀδελφὸν ὁμοπάτριον ὄντα, παῖδα δὲ Κωνσταντίου παιδὸς, ὃς παρὰ Διοκλητιανοῦ καῖσαρ ἔτυχε γεγονώς. 6 ἐπεὶ δὲ ἤδει τὸν βασιλέα Κωνστάντιον ἡ Εὐσεβία πρὸς πᾶν ὑπόπτως τὸ συγγενὲς διακείμενον, τρόπῳ τοιῷδε τὸν ἄνδρα 7 παρήγαγε· νέος ἐστὶ, φησὶ, καὶ τὸ ἦθος ἁπλοῦς, καὶ λόγων ἄσκησιν τὸν ἅπαντα βίον ἐσχολακὼς, καὶ πραγμάτων παντάπασιν ἄπειρος· ἀμείνων τε ἔσται παντὸς ἑτέρου περὶ ἡμᾶς. ἢ γὰρ τύχῃ δεξιᾷ περὶ τὰ πράγματα χρώμενος, ἐπιγράψεται τῷ βασιλέα ποιῆσαι τὰ αἰσίως ἐκβάντα, ἢ καί τι πταίσας, τεθνήξεται· καὶ οὐδένα ἕξει τοῦ λοιποῦ Κωνστάντιος ὡς ἐκ γένους βασιλικοῦ πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν κληθησόμενον.

ban-

bantur: siue qua parte impegerit, morietur; nec vllum postea Constantius habebit, qui velut ex imperatoria familia natus ad summam rerum administrationem vocabitur.

Τούτων τῶν λόγων ἀνασχόμενος ὁ Κωνστάντιος, ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Ἰουλιανὸν μεταπέμπεται, τοῖς αὐτόθι φιλοσοφοῦσι συνόντα, καὶ ἐν παντὶ παιδεύσεως εἴδει, τοὺς ἑαυτοῦ [3] καθηγεμόνας ὑπερβαλλόμενον. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετάπεμπτος ἦλθεν, ἀναδείκνυσι μὲν αὐτὸν καίσαρα· κατεγγυᾷ δὲ τὴν ἀδελφὴν Ἑλένην αὐτῷ· καὶ τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ἔπεμπει. ἄπιστος δὲ ὢν φύσει, καὶ ὡς εὔνους αὐτῷ καὶ πιστὸς ἔσται μήπω τεθαῤῥηκὼς, συνεκπέμπει Μάρκελλον αὐτῷ καὶ Σαλούστιον, αὐτοῖς, [4] καὶ οὐ τῷ καίσαρι, τὴν αὐτόθι καταπιστεύσας διοίκησιν. Ταύ-

II. HAs voces quum admisisset Constantius, Iulianum Athenis arcessit, cum philosophantibus ibi familiariter viuentem, & omni genere doctrinæ magistros suos excellentem. 2 Posteaquam in Italiam arcessitus aduenisset, Cæsarem Constantius declarat, & Helenam ei 3 sororem in matrimonium tradit, & ad nationes Transalpinas eum dimittit. Atque vti na- 4 tura infidus erat, qui nullo modo sibi persuadere posset, Iulianum sibi fidelem ac beneuolum fore; cum eo Marcellum & Salustium ablegat, illis ipsis, 5 non cæsari, tota istic admi-

3. καθηγεμόνας. Leuncl. cod. καθηγουμένους & ante φιλοσόφοις pro φιλοσοφοῦσιν. Ego Palat. cod. sequi malui. *Sylb.*

4. De hoc conqueritur Iulianus in Epist. ad Athen. p. 510. se missum in Galliam a Constantio οὐκ ἄρχοντα μᾶλλον τῶν ἐκεῖσε στρατοπέδων, ἢ τοῖς ἐκεῖσε στρατηγοῖς ὑπακούσοντα.

administratione credita. Rebus ad Iulianum spectantibus in hunc modum dispositis, ipse Constantius in Pannoniam Mysiamque proficiscitur; & ibidem sedatis Quadorum Sarmatarumque, motibus, versus Orientē pergit, Persicis irruptionibus eum ad bellum pertrahentibus. Iulianus autem, quum superatis Alpibus, ad Gallicas nationes, attributas sibi, peruenisset; ac nihilo barbari minus, omnium licentia, grassarentur: Eusebia, rationibus iisdem vsa, Constantio persuadet, vt rerum in iis locis administrationem ei committeret. Enimuero quæ ab eo tempore per omnem deinceps vitam Iulianus gessit, ab historiarum auctoribus, & a poëtis, prolixis descripta libris leguntur:

τῃ τὰ κατὰ Ἰουλιανὸν διαθεὶς ὁ Κωνστάντιος, αὐτὸς μὲν ἐπὶ Παιονίαν καὶ Μυσίαν ἐχώρει· κἀνταῦθα τὰ περὶ Κουάδους καὶ Σαυρομάτας οἰκονομήσας, ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἐτρέπετο, τῶν Περσικῶν ἐφόδων εἰς μάχην αὐτὸν ἐλκουσῶν. [6] Ἰουλιανοῦ δὲ τὰς Ἄλπεις ὑπερβάντος, τοῖς [5] τεταγμένοις Γαλατικοῖς ἔθνεσιν ἐπιστάντος, καὶ τῶν βαρβάρων οὐδὲν ἧττον μετὰ πάσης ἀδείας ἐπεισιόντων· τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἡ Εὐσεβία χρησαμένη, πείθει Κωνστάντιον ἐπιτρέψαι τὴν διοίκησιν αὐτῷ τῶν ἐκεῖσε πραγμάτων. [7] τὰ μὲν οὖν ἐντεῦθεν ἄχρι παντὸς τοῦ βίου Ἰουλιανῷ πραχθέντα, συγγραφεῦσι καὶ ποιηταῖς ἐν πολυστίχοις γέγραπται βίβλοις· εἰ καὶ μηδεὶς τῶν συγγεγραφότων τῆς ἀξίας τῶν ἔργων ἐφίκετο. [8] πάρεστι δὲ τῷ βουλομένῳ συλλαβεῖν ἅπαντα, τοῖς λόγοις ἐντυγχάνοντι

τι

5. τοῖς πεταγμένοις &c. Legendum fortasse, τοῖς τι ὑπ' αὐτὸν τεταγμένοις ἔθνεσι &c. *Sylb.*

τι τοῖς αὐτοῦ, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς· ἀφ᾽ ὧν ἔνεστι μάλιστα τὰ κατὰ πᾶσαν αὐτῷ πεπραγμένα τὴν οἰκουμένην περιλαβεῖν. ἐπεὶ δὲ προσήκει τὴν τάξιν ἡμᾶς μὴ διασπᾶσαι τῆς ἱστορίας, εἰρήσεται καὶ ἡμῖν συντόμως ἕκαστα κατὰ τοὺς οἰκείους καιροὺς, καὶ μάλιστα ὅσα τοῖς ἄλλοις παραλελεῖφθαι δοκεῖ.

tametsi nullus eorum, qui hæc memoriæ prodiderunt, ipsorum facinorum dignitatem attigerit. Poterit etiam, qui volet, omnia comprehendere perlegendis ipsiusmet orationibus & epistolis; de quibus inprimis ab eo per vniuersum orbem terrarum gesta colligere licet. Sed quando par est, vt ordinem historiæ non interrumpamus: a nobis quoque singula, ratione quadam compendiaria, suis temporibus exponentur; ea præsertim, quæ ab aliis omissa videntur.

III.

Κωνστάντιος τοίνυν ἐπιτρέψας ἅπαντα τῷ καίσαρι πράττειν, ὅσα συνοίσειν ἐδόκει τοῖς ὑπ᾽ αὐτὸν ἔθνεσιν, ἐπὶ τὴν ἑώαν ἐχώρει, τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον διαθήσων. Ἰουλιανὸς δὲ, τὰ μὲν ἐν Κελτοῖς στρατιωτικὰ διεφθαρμένα κατὰ τὸ πλέον εὑρὼν, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀκώλυτον ἔχοντας τὴν τοῦ Ῥήνου διάβασιν, καὶ μέχρι σχεδὸν τῶν πρὸς θαλάττῃ πόλεων διελθόν-

QVum ergo Constantius omnia Cæsari permisisset agere, quæcunque subiectis ei nationibus ex vsu futura putaret: in Orientem contendit, bellum contra Persas gesturus. Iulianus autem, quum totam apud Celtas rem militarem maiori ex parte labefactatam & perditam reperisset, & barbaros liberum, arcente nemine.

ne, Rheni transmissum habentes, ac propemodum ad vrbes vsque 3 mari proximas grassantes: reliquiarum exercitus vires inspiciebat; & , animaduerso, eorum quidem locorum homines etiam ad barbarici nominis famam formidine percelli, sibi vero datos a Constantio milites, qui numero trecenti & sexaginta duntaxat erant, nihil aliud scire, quemadmo- 4 dum ipse alicubi dicit, quam vt votis rem gererent: quotquot sane poterat, ordinibus adscripsit, ac multos etiam volones inauctorauit. Armorum quoque 5 cura suscepta, vetera,

τάς, τὴν δὲ περιλελειμμένου στρατιωτικοῦ δύναμιν 3 ἀνεσκόπει. συνιδὼν δὲ ὡς οἱ μὲν κατὰ τὴν χώραν, καὶ πρὸς τὴν ἀκοὴν τοῦ τῶν βαρβάρων ὀνόματος πλώσσουσιν· οἱ δὲ παρὰ Κωνσταντίου δοθέντες αὐτῷ, [6] τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μόνον [7] εὔχεσθαι (καθάπερ αὐτός που φησὶν) ᾔδεσαν, ὅσους μὲν οἷός τε γέγονε τοῖς τάγμασιν ἐγκατέλεξε, πολλοὺς δὲ καὶ 4 ἐθελοντὰς ἐδέξατο. ποιησάμενος δὲ καὶ ὅπλων φροντίδα, παλαιὰ μὲν κατά τινα πόλιν εὑρὼν ἀποκείμενα, τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ἀξιώσας, τοῖς στρατευομένοις 5 διένειμεν· ἀγγειλάντων δὲ τῶν κατασκόπων ὡς πλεῖ-

πό-

6. τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα. Ammianus 15, 22. *comitatu paruo suscepto.* Libanius in Orat. ad Iulian. σὺν ὁπλίταις ἐλάττοσιν ἢ τετρακοσίοις. Idem in Oratione funebri in laudem Iuliani, trecentos tantum ponit, eosque nullius precii, Iuliano datos. Sed numerum a Zosimo memoratum firmat Iulianus ipse in Epist. ad Athen. p. 509. τριακοσίους, inquiens, ἑξήκοντά μοι δοὺς στρατιώτας εἰς τὸ τῶν Κελτῶν ἔθνος ἀνατετραμμένον ἔστειλε. *Valesius.*

7. Despectus pietatis (Christianæ præsertim) in milite!

πόλιν [8] Ἀργέντορα, τὴν πρὸς τῇ τοῦ Ῥήνου κειμένην ὄχθῃ, πλῆθος ἄπειρον ἐπεραιώθη βαρβάρων, ἅμα τῷ γνῶναι, μετὰ τοῦ σχεδιασθέντος αὐτῷ στρατοπέδου παρῆν. συμ- 6 μίξας δὲ τοῖς πολεμίοις, πάσης ὑπερβολῆς ἐπέκεινα τὸ τρόπαιον ἔστησεν, ἓξ μὲν ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ [9] μυριάδων ἀπολομένων, ἑτέρων δὲ τοσούτων ἀλαμένων κατὰ τοῦ Ῥήνου, καὶ διαφθαρεισῶν ἐν τῷ ῥεύματι. ὥστε εἴ τις ἐθέ- 7 λοι τῇ πρὸς Δαρεῖον Ἀλεξάνδρου μάχῃ ταύτην παραβαλεῖν τὴν νίκην, οὐκ ἂν εὕροι ταύτην ἐκείνης ἐλάττονα. στρα- 8

quadam in vrbe condita, reperit; eaque conuenienti studio refecta, militantibus distribuit. Quum autem nunciassent exploratores, propter vrbem Argentoratum, quæ ad Rheni ripam sita est, infinitam barbarorum multitudinem transiecisse: simulatque rem cognouisset, cum copiis opere tumultuario collectis, progressus est; & conserta cum hoste pugna, tropæum longe amplissimum statuit, sexaginta millibus hominum in ipso prœlio deletis, & aliis totidem in

8. Ἀργέντορα. Argentoratum Iulianus (Epist. ad Athen.) nominat Ἀργίντορα, vel vt opinor, Ἀργέντορα quomodo & Zosimus. vt ex amborum consensione non facile mendi notanda sit hæc appellatio: tametsi *Argentoratum* sæpius nominetur. *Dionys. Petauius.*

9. ἓξ μυριάδων. Zosimus plus æquo gloriæ Iuliani studet. Ammianus 16. c. 34. *ex Alemannis sex millia corporum numerata sunt in campo constrata* &c. Libanius in Orat. ἐνεκέκλυστο μὲν τὸ πεδίον ὀκτακισχιλίοις νεκροῖς. Sic supplemus ex MS. codice. nam in vulgatis numerus occisorum deest. Quæ cum ita sint, pene adducor, vt credam, in Zosimo legendum χιλιάδων, non μυριάδων. *Valesius.* * At quo modo *sex millia* scripserit Zosimus, qui cum Alexandri prœlio comparauit?

in Rhenum præcipitatis, atque in flumine exstinctis. Ideoque si quis istam victoriam cum Alexandri adversus Darium pugna conferre velit; hanc illa non inferiorem fuisse reperiet. Et quidem aliquid, post victoriam 9 factum a Cæsare, silentio præteriri non conuenit. Habebat alam Cæsar sexcentorum equitum plurimum bel-10 licis rebus exercitatorum. Quod horum tam robore, quam experientia niteretur; non exigua spei pars in eis posita periclitabatur. Quum ventum ad manus esset, omnes alacritatem suam pro viribus declarantes, in aduersos hostes ruebant: quibus cum Romanus ex-11 ercitus longe superior euasisset, hi duntaxat in fugam acti, tam fœde deserebant ordines, vt, quum eos ipse Cæsar

χθὲν δέ τι μετὰ τὴν νίκην τοῦ καίσαρος, σιωπῇ παραδραμεῖν οὐ προσῆκον. ἦν ἑξακοσίων ἱππέων ἴλη τῷ καίσαρι, σφόδρα τὰ πολέμια γεγυμνασμένων. τούτων τῇ ῥώμῃ καὶ τῇ πείρᾳ θαῤῥῶν, μέρος οὐ μικρὸν τῆς ἐλπίδος 9 ἐν αὐτοῖς ἐσάλευεν. ἐπεὶ δὲ ἡ μάχη συνέστη, πάντες μὲν τὴν κατὰ δύναμιν ἐπιδεικνύμενοι προθυμίαν, τοῖς πολεμίοις ἐνέκειντο. 10 ὑπερτέρου δὲ πολλῷ τοῦ Ρωμαϊκοῦ γινομένου στρατεύματος, οὗτοι μόνοι, πρὸς φυγὴν τραπέντες, τὰς τάξεις ἀπέλιπον. ὥστε, καὶ αὐτὸν τὸν καίσαρα σὺν ὀλίγοις ἐπελάσαντα, καλεῖν τε αὐτοὺς, καὶ κοινωνεῖν τῆς νίκης παρακελεύεσθαι· τοὺς δὲ μηδὲ οὕτω μεταχεῖν ἐθελῆσαι τῆς μάχης. 11 εἰκότως τοίνυν ὁ καίσαρ ἀχθόμενος ἐφ' οἷς [10] [τε,], τότε ἧκον εἰς αὐτοὺς, ἐκδεδώκασι τοῖς βαρβάροις τοὺς ὁμοφύλους, τὴν μὲν ἀπὸ τῶν νόμων ὡρισμέ-

10. inclusa τε addita e Palat. cod. Sylb.

σμένην τιμωρίαν αὐτοῖς οὐκ ἐπέθηκεν· ἀμφιέσας δὲ ἐσθῆτι γυναικείᾳ, διὰ τοῦ στρατοπέδου περιήγαγεν ἐπ' ἐξαγωγῇ· στρατιώταις ἀνδράσι χαλεπωτέραν θανάτου τὴν τοιαύτην τιμωρίαν καὶ ποινὴν ἡγησάμενος. καὶ [12] ἀπέβη τοῦτο εἰς δέον αὐτῷ τε κἀκείνοις. ἐν γὰρ τῷ [11] δευτέρῳ πρὸς Γερμανοὺς πολέμῳ, τῆς ἐπιτεθείσης αὐτοῖς αἰσχύνης ἔχοντες κατὰ νοῦν, μόνοι σχεδὸν παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους ἠρίστευσαν.

cum paucis adequitans, & reuocaret, & vt in societatem victoriæ venirent, hortaretur, tamen ne sic quidem prœlii participes esse vellent. Itaque non immerito Cæsar indignatus, quod, quantum in ipsis fuisset, ciues suos barbaris prodidissent: legibus ille quidem constitutam pœnam eis non irrogauit, sed amictos veste muliebri, per castra duxit, in aliam prouinciam distrahendos; ratus militibus, qui viri essent, huiusmodi pœnam & supplicium morte grauius futurum, quod quidem & ipsi, & militibus commode cessit. Nam secundo contra Germanos bello, suis in animis eius ignominiæ, qua fuissent adfecti, memoriam retinentes; soli prope, supra ceteros omnes, rem præclarissime fortissimeque gesserunt.

Hoc

11. *δευτέρῳ.* Ter omnino Iulianus, cum Cæsar adhuc esset, trans Rhenum profectus est, vt ipse ad Athenienses perscribit. De duobus posterioribus diserte scribit Ammianus: de primo transitu obscure lib. 16. c. 25. quod *anno emenso* ante prœlium cum Chodonomario faciendum *per Transrhenana spatia fusius volitarint Romani, sidere fu- rente brumali.* Petauius.

*Interim δυοῖν tantum ἀγώνοιν seu prœliorum meminit Iulianus c. I. quorum alterum heic intelligit Zosimus.

IV. Hoc defunctus Cæsar labore, per otium collectis militum copiis, ad inferendum vniuersæ Germanorum nationi bellum se parabat. Cui quum numerosas opponerent acies barbari, Cæsar, eorum impressione non exspectata, Rhenum ipse transmisit. præstare ratus, vt non Romano, sed barbarico bellum in solo gereretur: quo ipso fieret, vt etiam rursus vrbes aduentu barbarorum non grauarentur. Acerrimo prœlio commisso, quum barbarorum innumerabilis in eo multitudo cecidisset; Cæsar fugientes ad saltus Hercynios vsque persequutus, ingenti hostium edita cæde, filioque ducis barbarorum Vado-

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπονήθη τῷ καίσαρι, κατὰ σχολὴν στρατιωτῶν συναγείρας πλῆθος, ἐπὶ τὸν κατὰ τοῦ Γερμανικοῦ παντὸς παρεσκευάζετο πόλεμον. 2 ἀντιπαραταξαμένων δὲ τῶν βαρβάρων πλήθει παμπόλλῳ, τὴν τούτων ἔφοδον οὐκ ἀναμείνας ὁ καῖσαρ, αὐτὸς ἐπεραιοῦτο τὸν Ῥῆνον· ἄμεινον κρίνας, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν βαρβάρων γῇ πολεμητέα εἶναι· τούτῳ τε μὴ τὰς πόλεις βαρύνεσθαι καὶ αὖθις τῇ τῶν βαρβάρων ἐπιστασίᾳ. 3 γινομένης δὲ μάχης ἰσχυροτάτης, καὶ πλήθους ἀπείρου βαρβάρων ἐν ταύτῃ πεσόντος, ἄχρι [12] τῶν Ἑρκυνίων δρυμῶν τοὺς φεύγοντας ὁ καῖσαρ ἐπιδιώξας, πολύν τε ἐργασάμενος φόνον, καὶ [13] τὸν υἱὸν τοῦ τῶν βαρβάρων ἡγουμένου [14] Βαδομάριον ζωγρεῖ.

12. Pariter Iulianus apud Suidam in χεῖμα ait: πρὸς τὴν Ἑρκυνίαν ὕλην ἐθεόμην.

13. τὸν υἱὸν τοῦ ἡγουμένου. Immo regem, teste Ammiano. Etiam Iulianus ad Athen. Epist. p. 512. τὸν βασιλέα τῶν πολεμίων vocat.

14. Βαδομάριον. Chodonomarium Zosimus per hallnci-

ζωγρίαν ἑλὼν, ἀπήγαγε τὸν στρατὸν ἐν τῇ οἰκείᾳ, παιωνίζοντα ἐπὶ ταῖς νίκαις, ἀνυμνοῦντά τε τὰ τοῦ καίσαρος στρατηγήματα. 4 τὸν μὲν δὴ Βαδομάριον Ἰουλιανὸς ἐξέπεμπε Κωνσταντίῳ, τῇ τούτου τύχῃ τὴν νίκην ἀνατιθείς. 5 οἱ δὲ βάρβαροι, πρὸς ἔσχατον ἐληλακότες κινδύνου, καὶ περὶ παίδων ἤδη καὶ γυναικῶν δεδιότες, μήποτε καὶ μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς ἦσαν, ἐπεξελθὼν ὁ καῖσαρ, ἅπαν αὐτῶν τὸ γένος ἄρδην ληΐσεται, στέλλουσι πρέσβεις περὶ φιλίας διαλεξομένους, καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίοις μηδεπώποτε πολεμήσειν. 6 ὁ δὲ καῖσαρ, οὐκ ἄλλως ἔφη περὶ φιλίας αὐτοῖς ἐς λόγους ἰέναι, πρὶν τοὺς αἰχμαλώτους ἅπαντας, ὅσους ἐκ τῶν ἁλουσῶν πόλεων ἔτυχον ἐν τοῖς πρὸ τούτου χρόνοις ἀπαγαγόντες, ἀπολαβεῖν. 7 τῶν

mario capto, ouantem ob has victorias exercitum, & imperatoria Cæsaris facinora celebrantem, ad sua reduxit. Ac Vadomarium quidem Iulianus Constantio misit, eius fortunæ victoriam acceptam ferens. Barbari vero, extremum in discrimen adducti, iamque de liberis & vxoribus suis soliciti, ne forte Cæsar ad illa loca progressus, quibus in locis ipsi degebant, totam gentem funditus exterminaret: legatos de pace colloquuturos, qua constituta, nullum aduersus Romanos vnquam bellum gesturi essent, mittunt. Cæsar haud aliter se cũ eis de pace dixit acturum, quam si captiuos omnes, quotquot ex occupatis oppidis superioribus annis abduxerant

nationem vocat *Vadomarium*, qui alius, & a Chodonomario diuersus fuit, de quo Ammianum consule. *Petauius.*

rant, recuperasset. Illis hoc quoque se facturos pollicitis, & omnes reddituros, qui adhuc superstites essent; Cæsar, vt efficeret, ne quisquam captiuorum, se ignorante, apud barbaros maneret, huiusmodi quiddam molitur. Arcessitis ad se omnibus, qui singulis ex oppidis atque vicis fuga euaserant, ab eis exigebat, vt nominatim dicerent, quosnam ex vrbibus & vicis vniuscuiusque ipsorum barbari captiuos abduxissent. Quum quisque vel ex coniunctione sanguinis, vel ex vicinia, vel amicitia, vel alio quodam casu sibi cognitos

ἢ καὶ τοῦτο ποιεῖν ὁμολογησάντων, καὶ πάντας ὅσοι [15] περίεισιν ἔτι διδόναι, πραγματευόμενος ὁ καῖσαρ τὸ μηδένα τῶν αἰχμαλώτων μείναντα παρὰ τοῖς βαρβάροις λαθεῖν, τοιόνδε τι μηχανᾶται. 8 τοὺς ἀφ' ἑκάστης πόλεώς τε καὶ κώμης διαφυγόντας μεταπεμψάμενος, ἀπῄτει λέγειν ὀνομαστὶ, τίνας ἀπὸ τῆς ἑκάστου πόλεως ἢ κώμης ἀπήγαγον αἰχμαλώτους οἱ βάρβαροι. 9 ἑκάστου δὲ τοὺς κατὰ συγγένειαν ἢ γειτνίασιν ἢ φιλίαν, ἢ ἄλλην τινὰ συντυχίαν, ἐγνωσμένους ἐξονομάσαντος, ἐκέλευε τοῖς βασιλικοῖς [16] ὑπογραφεῦσιν ἅπαντας ἀπογράφεσθαι. 10 τούτου δὲ γινομένου, καὶ τῶν πρέσ-

[15]. Pal. cod. περίεισι, *adsunt*, contra historiæ sententiam, quæ postulat περίεισιν, *supersunt*. Sylb.

[16]. βασιλικοῖς ὑπογραφεῦσιν. Habebant Cæsares *Notarios* aliquot, ab Augusto tamen attributos. vt docet Zosimus in rebus Iuliani Cæsaris, & Ammianus lib. 17. Longe autem differunt Notarii ab *Exceptoribus*. Nam Notarii sunt βασιλικοὶ ὑπογραφεῖς, vt passim Zosimus appellat, qui in consistorio acta excipiebant, & ita semper apud Marcellinum sumuntur. At vero exceptores sunt ταχυγράφοι qui notis scribebant acta præsidum. *Valesius*.

πρέσβεων ἀγνοούντων τὸ βούλευμα, διαβὰς τὸν Ῥῆνον, ἐπέτρεπε τοῖς πρέσβεσι μετὰ τῶν αἰχμαλώτων ἐπανελθεῖν. τῶν 11 δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ προσταχθὲν πληρωσάντων, φησάντων τε πάντας ἔχειν τοὺς αἰχμαλώτους, ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ καθίσας ὁ καῖσαρ, στήσας τε τοῦ βήματος ὄπισθεν τοὺς ὑπογραφέας, παρὰ μὲν τῶν βαρβάρων κατὰ τὸ συγκείμενον παραγίνεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους ἐκέλευε. τῶν δὲ καθ' ἕνα παριόντων, καὶ τὰς ἑαυτῶν λεγόντων προσηγορίας, οἱ τῷ καίσαρι παρεστῶτες ὑπογραφεῖς, ἐκ τῶν ὄντων παρ' αὐτοῖς γραμμάτων ἀνεζήτουν τὰ τούτων ὀνόματα· καὶ παραβάλλοντες οὓς τε πρότερον ἀπεσημειώσαντο, καὶ τοὺς φανέντας τῷ καίσαρι· καὶ πολλῷ πλείους τοὺς παρὰ τῶν οἰκείων πολιτῶν καὶ κωμητῶν ὀνομασθέντας εὑρόντες, ὄπισθεν παρεστῶτες, ἐμήνυον τοῦτο τῷ καίσαρι. τοῦ δὲ 13

nominatim edixisset: iussit, vt omnes a notariis imperatoriis describerentur: quo facto, 11 legatos hoc consilium ignorantibus, Rhenum ipse transmisit, & cum captiuis, vt reuerterentur, imperauit. Illi quum non multo post, quod imperatum fuerat, complessent, omnesque se captiuos habere, dixissent: sublimi quodam in solio consedit Cæsar, & con- 12 stitutis post id tribunal notariis, a barbaris, vti conuenerat, adesse captiuos iussit. Illis singulatim ingredientibus, & nomina sua significantibus; notarii, qui propter Cæsarem stabant, ex libellis suis eorum nomina quærebant; & collatis inter se, tum iis, quos antea consignauerant, tum Cæsari repræsentatis; ac deprehenso, longe plures esse, qui suis a municipibus & vicanis nomi-

minatim indicati fuerant: accedentes a tergo, de hoc ipso Cæsarem certiorem reddebant. Cæsare vero, barbarorum legatis bellum comminato, qui captiuos omnes non reddidissent; eorumque nomina, qui quolibet ex oppido vicoque deessent, suggerentibus notariis, prolocuto: rati barbari, diuino quodam nutu vel abditissima, & ignota quæque, Cæsari significari, omnes, quoscunque viuos reperissent, tradituros se polliciti, patrium eo nomine iusiurandum præstiterunt.

τοῖς τῶν βαρβάρων πρέσβεσιν ἀπειλήσαντος πολεμεῖν, ὡς οὐ πάντας ἀποδῶσι τοὺς αἰχμαλώτους· εἶτα καὶ λείποντας ἐξ ἑκάστης πόλεώς τε καὶ κώμης ὑποβαλλόντων τῶν ὑπογραφέων ἐξονομάσαντος· οἰηθέντες οἱ βάρβαροι θείᾳ τινὶ ῥοπῇ καὶ τὰ σφόδρα κεκρυμμένα καὶ ἄδηλα δηλοῦσθαι τῷ καίσαρι, πάντας ὅσους ἂν εὕρωσι ζῶντας, παραδώσειν ὁμολογήσαντες, τοὺς πατρίους ὅρκους ἐπὶ τούτῳ δεδώκασιν.

V. QVod vbi factum fuisset, tantaque captiuorum multitudo reddita, quantam erat verisimile de quadraginta per vim captis vrbibus fuisse coactam; Cæsar, quid ageret, am-

Οὗ δὴ γινομένου, καὶ [17] πλήθους αἰχμαλώτων ἀποδοθέντος, ὅσον εἰκὸς ἦν ἐκ τεσσαράκοντα πόλεων κατακράτος ἁλουσῶν συνειλέχθαι, ἠπόρει περὶ τὸ πρακτέον ὁ καίσαρ, τὰς πόλεις ἄρδην

17. πλῆθος αἰχμαλώτων. Iulianus ad Athenienses p. 514. δισμυρίους ἀπήτησα παρὰ τῶν βαρβάρων ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον ὄντας αἰχμαλώτους. h. e. Viginti captiuorum millia a Transrhenanis barbaris repetii.

ἄρδην ἀπολλυμένας ὁρῶν, τὴν δὲ γῆν χρόνον οὐκ ὀλίγον μείνασαν ἀγεώργητον, τροφῆς τε οὐκ ὀλίγης δεομένους τοὺς ἐκ τῶν βαρβάρων ἀποδοθέντας, ἥτις οὐδὲ ἀπὸ τῶν πλησίον πόλεων εὔπορος ἦν, διὰ τὸ μηδὲ ταύτας ἀπειράτους γενομένας τῆς τῶν βαρβάρων ἐφόδου, τροφῆς ἀρκούσης οὐκ εὐπορεῖν. 2 οὐκ ἔχων οὖν ὅ,τι χρήσαιτο τοῖς παροῦσι, τοιόνδε τι μηχανᾶται. τοῦ Ῥήνου πρὸς 3 ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Γερμανίας, (ὅ πέρ ἐστιν ἔθνος Γαλατικὸν) εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ἐκδιδόντος, ἡ τῆς ἠϊόνος ἡ Βρεττανικὴ νῆσος ἐνακοσίοις σταδίοις διέστηκεν, ἐκ τῶν περὶ τὸν ποταμὸν ὑλῶν ξύλα συναγαγὼν, [18] ὀκτακόσια κατεσκεύασε πλοῖα, μείζο-

bigebat; qui & oppida funditus deleta cerneret, & relictam non exiguo tempore terram prorsus incultam, & restitutos a barbaris egentes annonæ non exiguæ; quæ vicinis ab vrbibus suppeditari propterea non poterat, quod & ipsæ barbarorum grassationis expertes non fuissent, & annonæ satis magnam copiam non haberent. Itaque cum ignoraret, quo pacto præsenti rerum statui consuleret: huiusmodi quiddam machinatur. Ad extremos Germaniæ limites, vbi Gallicæ cuiusdam nationis sedes sunt, Rhenus in Atlanticum Mare semet exonerat. Ab eo litore nongentis insula Britannica stadiis di-

18. *ὀκτακόσια, octingentas naues*) Zosimus octingentas numerat; Iulianus sexcentas, ad Athenienses, *ἑξακόσια*, scribens, *νηῶν ἀνήγαγον στόλον*. De tot navibus exstructis haud scio, an meminerit Ammianus. Scribit quidem lib. 18. c. 2. Iulianum *ciuitates, excisas a barbaris, communiisse, horreaque pro incensis exstruxisse, vbi condi posset annona a Britannis sueta transferri*. Petauius.

distat. Itaque collectis lignis ex iis siluis, quæ siluæ flumini adiacent, octingentas naves lembis maiores struxit. His in Britanniam missis, frumentum adferri curat, eiusque fluuialibus nauigiis aduerso Rheno subuehendi rationem inuenit. Quo sæpius iterato, quod nauigatio breuis esset, abunde præbuit iis, quos oppidis suis restituerat, vnde partim victitarent, partim sementem facerent, partim ad messem vsque commeatum haberent. Atque has res gessit, quum prope necdum vigesimum & quintum ætatis annum attigisset. Quumque milites animis in eum beneuolis essent, propter frugalitatem in victu, &

3 να λέμβων. ταῦτά τε εἰς τὴν Βρεττανίαν ἐκπέμψας,[19] κομίζεσθαι σῖτον ἐποίει· καὶ τοῦτον τοῖς ποταμίοις πλοίοις ἀνάγεσθαι διὰ τοῦ Ῥήνου παρασκευάζων, τοῦτό τε ποιῶν συνεχέστερον, διὰ τὸ βραχὺν εἶναι τὸν πλοῦν, ἤρκεσε τοῖς ἀποδοθεῖσι ταῖς οἰκείαις πόλεσιν, εἴς τε καὶ τροφῇ χρήσασθαι, καὶ σπεῖραι τὴν γῆν, καὶ ἄχρις ἀμητοῦ 4 τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ταῦτα δὲ ἔπραξεν οὔπω σχεδὸν εἰς πέμπτον καὶ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἐνιαυτὸν 5 παρελθών. Ἐχόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν εὐμενῶς διά τε τὴν τοῦ βίου λιτότητα, καὶ τὸ περὶ τοὺς πολέμους ἀνδρεῖον, καὶ περὶ χρηματισμὸν ἐγκρατὲς, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, ἐν αἷς πάντας, ὡς εἰπεῖν, τοὺς καθ' αὐτὸν ἀνθρώ-

19. Hanc Britannicæ annonæ transuectionem Iulianus multo, quam antea, faciliorem reddidit. Ipse ad Athen. vocat τῇ σιτοπομπίᾳ πειρᾶσθαι ἀσφαλῆ κομιδήν. Prædicant rem quoque Libanius in Orat. funeb. & Eunapius in Legationibus. *Valesius*.

θρώπους ὑπερεβάλλετο. Φθόνῳ βληθεὶς ὁ Κωνστάντιος ἐπὶ τοῖς Ἰουλιανοῦ κατορθώμασιν, οἰηθεὶς δὲ τὴν Σαλουστίου, τῶν δεδομένων αὐτῷ συμβούλων ἑνός, ἀγχίνοιαν αἰτίαν αὐτῷ τῆς τοσαύτης εἶναι περὶ τὰ πολέμια καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν δόξης, μεταπέμπεται τοῦτον, ὡς ἤδη τοῖς κατὰ τὴν ἑῴαν αὐτὸν ἐπιστήσων. ἑτοίμως δὲ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦτον ἀφέντος, (ἐγνώκει γὰρ ἐν ἅπασι Κωνσταντίῳ πειθήνιος εἶναι) τὰ μὲν ἐπιτετραμμένα πάντα τῷ καίσαρι καθεκάστην (ὡς εἰπεῖν) ἐλάμβανεν οὐκ ὀλίγην ἐπίδοσιν, τῶν στρατιωτῶν αὐξανομένων πλήθει καὶ πολεμικαῖς ἐμπειρίαις, τῶν πόλεων ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀπολαύσει τῶν ἀπὸ ταύτης οὐσῶν ἀγαθῶν.

virilem in bellis animum, & captandis lucris continentiam, & propter virtutes denique ceteras, quibus omnes, prope dixerim, sui sæculi homines superabat: inuidia Constantius, ob res præclare gestas a Iuliano, tactus; ratusque, sagacitatem Salustii, qui vnus ex attributis ei consiliariis erat, tantam illi bellicis in rebus, & administratione reliqua, gloriam conciliare: hunc ipsum arcessit, velut orientalibus præficiendum. Dimisit hominem non inuite Iulianus, quod omnibus in rebus obsequi Constantio decreuisset: nihiloque minus omnia Cæsari commissa quotidie, prope dixerim, non exiguum quoddam incrementum sumebant, dum numero milites, & vsu rerum bellicarum augescerent; oppidaque pace pariter, ac bonis e pace prouenientibus, fruerentur.

VI. OMnes iam propemodum in iis locis barbari ſpem omnem abiecerant, tantumque non ad internecionem perituras exiſtimabant ſuorum reliquias; quũ Saxones omnium eas regiones incolentium barbarorum, & animis, & corporum viribus, & laborum in prœliis tolerantia, fortiſſimi habiti; Quados, nationis ſuæ partem, in ſolum ab Romanis occupatum emittunt. At finitimis Francis eos tranſitu prohibentibus, qui metuerent, ne iuſtam Cæſari cauſſam præberent, ſe rurſus inuadendi: nauibus conſtructis, Rheno prætervecti parentem Fran-

Πάντων δὲ (ὡς εἰπεῖν) τῶν αὐτόθι βαρβάρων ἀπογνόντων ἐλπίδι πάσῃ, καὶ ὅσον οὐδέπω τοὺς ἔτι περιλελειμμένους ἀπολεῖσθαι πανωλεθρίᾳ προσδοκησάντων, Σάξονες, οἱ πάντων δὴ καρτερώτατοι τῶν ἐκεῖσε νεμομένων βαρβάρων, θυμῷ καὶ ῥώμῃ καὶ καρτερίᾳ τῇ περὶ τὰς μάχας, εἶναι νομίζοντες, [20] Κουάδους, μοῖραν σφῶν ὄντας, εἰς τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων κατεχομένην ἐκπέμπουσι γῆν. οἱ δὲ, ὑπὸ Φράγκων ὁμόρων αὐτοῖς ὄντων κωλυόμενοι διαβῆναι, δέει τοῦ μὴ τῷ καίσαρι δοῦναι δικαίαν αἰτίαν τῆς καθ' αὐτῶν αὖθις ἐφόδου, πλοῖα ναυπηγησάμενοι, καὶ διὰ τοῦ Ῥήνου τὴν ὑπὸ Φράγκων ἐχομένην ὑπερ-

20. Κουάδους. Vel potius Καύχους. Cauchi enim fuere vicini inter Amiſiam & Viſurgim locati Saxonibus: Quadi autem Boiohœmum tenuere. Vid. Cluuerius 3. Ant. Germ. c. 21. qui etiam Καύχους pro Κουάδους in Zoſimo legendos cenſet. *Reineſius.*

Zoſimus lib. III. hallucinatur, dum Quados pro Chamauis ponit. *Petauius.*

* Chamauis etiam tribuit Eunapius initio Legationum, quæ Zoſimus h. l. de Quadis ſcripſit.

ὑπερβαλλόμενοι γῆν, ἐπὶ τὴν ὑπήκοον Ῥωμαίοις [21] ὡρμίσθησαν. καὶ 3 τῇ Βαταβίᾳ προσχόντες, ἣν δίχα σχιζόμενος ὁ Ῥῆνος νῆσον ποιεῖ, πάσης ποταμίας μείζονα νήσου, τὸ Σαλίων ἔθνος, Φράγκων ἀπόμοιρον, ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ὑπὸ Σαξόνων εἰς ταύτην τὴν νῆσον ἀπελαθέντας, ἐξέβαλλον. αὕτη δὲ ἡ νῆσος, 4 οὖσα πρότερον πᾶσα Ῥωμαίων, τότε ὑπὸ Σαλίων κατείχετο. τοῦτο μα- 5 θὼν ὁ καῖσαρ, [22] ἀντεπόιει μὲν τοῖς Κουάδοις· παρεγγυᾷ δὲ τῷ στρατῷ, τούτοις μὲν κατὰ τὸ καρτερὸν διαμάχεσθαι, Σαλίων δὲ μηδένα κτείνειν, ἢ κωλύειν ἐπὶ τὰ Ῥωμαίων ὅρια διαβαίνειν, οἷα μὴ ὡς πολεμίους ἐφισταμένους τῇ χώρᾳ, ἀνάγκῃ δὲ τῇ παρὰ Κουάδων ἐλαυνεσθαι. Ταῦ- 6

corum imperio regionem, in Romani iuris solum contenderunt: & adpulsis ad Batauiam nauibus, quam diuisus Rhenus insulam efficit, quauis insula fluminea maiorem, Saliorum nationem, Francorum a parte profectam, & vi Saxonum in hanc insulam suis e sedibus reiectam, expulerunt. Hæc insula prius Romanis in vniuersum parens, a Saliis hoc tempore possidebatur. Cæsar, ea re cognita, Quados ille quidem vicissim adgrediebatur: sed iusso prius exercitu cum Quadis acriter dimicare, Saliorum neminem occidere, nec prohibere, quo minus in Romanorum fines illi transirent; quod non vt hostes Roma-

21. ὡρμίσθησαν excusari ac defendi potest: potest tamen etiam nonminus apte cum interprete legi ὡρμήθησαν, *contenderunt*; præsertim cum mox sequatur προσχόντες, superiori verbo synonymum. *Sylb.*

22. pro ἀντεποίει, conuenientius cum Leuncl. legemus ἀντεπῄει. *Sylb.*

manam regionem peterent, sed per vim & coactionem a Quadis pellerentur. Hac animaduersa Cæsaris humanitate Salii, partim ex insula cum rege suo Romanum in solum transiiciebant, partim arrepta fuga [23] montes petebant; omnes Cæsari supplices facti, sponte sua se cum rebus suis, eius fidei permittebant. Cæsar non iam ad bellum gerendum promtos & audentes amplius barbaros videns, sed clamdestinis incursionibus & latrociniis intentos, haud leuibus inde malis ac detrimentis regionem adficere: quid ageret dubius, hanc artem barbarorum prudenti strategemate vicissim vltus est.

της αἰσθόμενοι τοῦ καίσαρος τῆς φιλανθρωπίας οἱ Σάλιοι, οἱ μὲν, ἀπὸ τῆς νήσου μετὰ τοῦ σφῶν βασιλέως εἰς τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐπεραι- 7 οῦντο γῆν· οἱ δὲ συμφυγόντες εἰς τὰ ὄρη κατήεσαν, ἱκέται τοῦ καίσαρος ἅπαντες καθιστάμενοι, καὶ ἐθελοντὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς [24] ἐνδιδόντες. 8 ὁ δὲ, πρὸς μὲν πόλεμον οὐδένα θαρροῦντας ἔτι τοὺς βαρβάρους ὁρῶν, ἐφόδοις δὲ λαθραίαις καὶ λῃστείαις προσέχοντας, οὐ μικρά τε οὐδὲ τὰ τυχόντα ἐκ τούτου τὴν χώραν ἐργαζομένους κακά· καὶ ἀπορῶν ὅ,τι πράξειεν, ἔμφρονι στρατηγήματι ταύτην μετῄει τῶν βαρβάρων τὴν τέχνην.

Ἀνὴρ

23. *montes petebant*. Est ex priore Leuncl. translatione, quam iterata editione mutauit ita: *partim ad limites, inita fuga, se conferebant*. quasi mallet ὅρια pro ὄρη. Nihil autem in Græcis codd. inuenit Sylburgius, quod a vulgata scriptura abhorreret.

24. ἐνδιδόντες. Palatinus cod. διδόντες. *Sylb.*

Ἀνήρ τις ἦν, μεγέθει σώματος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἔχων, καὶ τὴν ἀνδρείαν ἀνάλογον τῷ σώματι. τούτῳ βαρβάρῳ τὸ γένος ὄντι, καὶ λῃστεύειν σὺν αὐτοῖς εἰωθότι, παρέστη τὰ οἰκεῖα ἤδη καταλιπόντι, πρὸς τοὺς ὑπὸ Ῥωμαίοις Κελτοὺς μεταστῆναι. 2 διατρίβων οὖν ἀπὸ χρόνου τινὸς ἐν Τρεβέροις, (ἔστι δὲ αὕτη πόλις μεγίστη τῶν ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν) ἐπειδὴ τοὺς ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βαρβάρους ἑώρα τὰς τῇδε κατατρέχοντας πόλεις, καὶ τὰ πάντων ἀκωλύτως ληιζομένους, ὅτε τὴν τοῦ καίσαρος οὔπω Ἰουλιανὸς εἶχεν ἀρχήν, ἀμύνειν μὲν διενοεῖτο ταῖς πόλεσιν· 3 οὐκ ἔχων δὲ παρρησίαν, διὰ νόμου μηδενὸς αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ἐπιτρέψαντος, τὴν μὲν ἀρχὴν μόνος εἰς τὰ δασύτατα κρυπτόμενος τῶν ὑλῶν, ἐκαραδόκει τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους. καὶ νυκτὸς ἐπιὼν ἤδη παρειμένοις

VII

Erat quidam, vasto supra ceteros omnes corpore; cui corporis magnitudini virilis animus respondebat. Huic natione barbaro, ceterisque cum barbaris latrociniis adsueto, visum est, relictis sedibus patriis, ad subiectos Romanis Celtas migrare. Quumque Treviris ad aliquod tempus hæreret, quæ vrbs Transalpinarum gentium maxima est; ac Transrhenanos barbaros videret vrbes in aduersa Rheni ripa sitas incursionibus vexare, omniumque fortunas nullo prohibente rapere; quod sane tum temporis accidit, quum nec dum Iulianus Cæsaris potestatem nactus esset: de tuendis quidem oppidis cogitabat; sed, quod eiusmodi quid ipse moliri non auderet, cui nulla lex, vt id faceret, permisisset; initio solus in den-

sissimas siluas abditus, barbarorum impressiones opperiebatur; eosque noctu adgressus, vbi temulentia & somno iam consopiti iacebant, capita quotquot poterat, barbaris abscindebat, & in vrbem adlata, ciuibus ostendebat. Id institutum continuans, metum & cunctationem barbaris non exiguam iniiciebat; ignorantibus quidem illis id, quod fieret; sed ipsum tamen detrimentum ex eo deprehendentibus, quod in singulos prope dies eorum copiæ deminuerentur. Quum autem & alii latrones cum eo se coniunxissent, & singillatim collecti, quandam ad multitudinem

μέθῃ καὶ ὕπνῳ, κεφαλὰς ὅσων οἷός τε ἦν βαρβάρων ἀπέτεμε, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει φέρων, ἐδείκνυ. 4 συνεχῶς δὲ τοῦτο [25] ποιῶν, ὄκνον οὐκ ὀλίγον [26] ἐποίησε τοῖς βαρβάροις, ἀγνοοῦσι μὲν τὸ γινόμενον, τῷ δὲ καθ' ἑκάστην (ὡς εἰπεῖν) ἐλαττοῦσθαι, τοῦ κακοῦ συναισθανομένοις. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοι συνεμίγησαν τούτῳ λῃσταὶ, καὶ καθ' ἕνα συνιόντες, πλῆθος γεγόνασι, τότε δὴ τῷ καίσαρι προσελθὼν ὁ Χαριέττων, (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ ταύτην εὑρόντι πρώτῳ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπιβουλὴν) ἀναφαίνει τὸ πρότερον οὔπω πολλοῖς ἐγνωσμένον. 5 ὁ δὲ καῖσαρ, ἐπειδὴ μὴ ῥάδιον ἦν αὐτῷ διὰ τοῦ στρατοπέδου ταῖς ἐν νυκτὶ τῶν βαρβάρων λαθραίαις

25. De Chariettone etiam Eunapius: Χαριέττων μὲν οὖν καὶ πρὸ τούτου φανερός τις ὢν, καὶ ἀνυπόστατος, ἰσχύϊ τε πλεονάζοντι τοῦ δραστηρίου φοβῶν, ἀνεῖχεν ἀπὸ λῃστείας ἅπαντας. id est, *Charietto igitur, qui & antea illustris & inuictus habebatur, & ob singularem audaciam terrori erat, omnes barbaros a latrocinando deterruit.* Eunapii verba refert Suidas in ἀνεῖχε, suppresso nomine. *Valesius.*

26. ἐποίησε. Rectius forsan ἐνεποίησε. *Sylb.*

αις ἐφόδοις ἐπεξιέναι, (κατ' ὀλίγους γὰρ, καὶ[27] ἐν πολλοῖς ἑαυτοὺς διασπείραντες, ἐλήστευον· ἡμέρας δὲ γινομένης, οὐδένα θεάσασθαι παντάπασιν ἦν. ἐν γὰρ τοῖς περὶ τοὺς ἀγροὺς δρυμοῖς ἀπεκρύπτοντο, σιτούμενοι τὰ ἐκ τῆς λῃστείας αὐτοῖς περιγινόμενα) τὸ δυσχείρωτον τῶν πολεμίων λαβὼν κατὰ νοῦν, εἰς ἀνάγκην κατέστη τοῦ μὴ στρατοπέδῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ λῃστικῷ συστήματι τοὺς λῃστὰς μετελθεῖν. ἀποδεξάμενος οὖν τὸν Χαριέττωνα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, συνάψας τε αὐτοῖς τῶν Σαλίων πολλοὺς, νύκτας μὲν[28] αὐτοὺς, λῃστεύουσι τοῖς Κουάδοις, οἷα μεμελετημένους λῃστείαις, ἔπεμπεν. ἡμέρας δὲ οὔσης, ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἵσταντο

excreuissent: tum vero Charietto (nam hoc nomen erat ei, qui primus insidias hasce contra barbaros excogitauerat) adito Cæsare, 6 rem ei, non multis antea cognitam aperit, Cæsar, cui facile non esset, cum exercitu nocturnos & clamdestinas barbarorum incursiones coercere; (nam exiguo numero, multisque locis dispersi, latrocinabantur: & vbi dies illuxisset, ne- 7 minem omnino videre erat, quod in saltus agris vicinos semet abderent, ex iis victitantes, quæ hoc latrocinio acquirerent) quum ad animum reuocasset, quam difficulter hostes domiturus esset; ad eam redactus est necessitatem, vt non exercitu tantum, sed etiam latronum globo quodam latrones persequendos statueret. Quamobrem

 Cha-

27. ἐν πολλοῖς. Enallage pro εἰς πολλά. *multas in partes.* Sylb.

28. αὐτοῖς. Vterque MS. codex αὐτοῖς habet; sed accusandi casu αὐτοὺς scribendum esse, ipsa declarat sententia. *Sylb.*

Chariettone cum suis recepto; & iisdem e Saliorum numero compluribus adiunctis: hos noctu, velut exercitos latrociniis, in latrocinantes Quados emittebat: interdiu dispositas sub dio militum stationes habebat, & omnes, qui latronum manus euadere potuerant, trucidabat. Id facere non desinebat, donec Quadi maximas ad angustias redacti, deque multis pauci facti, cum duce suo Cæsari se dederent; qui & magnam superioribus impressionibus captiuorum multitudinem adeptus fuerat, & inter alios, ipsum quoque regis filium, a Chariettone captum, habebat. Quum miserabilem in modum supplices factos, obsides dare iuberet homines quosdam nobiles, & in his ipsum regis filium: dux barbarorum, lamentatione maxime miserabili sublata, cum lacrumis deierabat; inter ali-

τὰ στρατόπεδα, καὶ πάντας, ὅσοι τὸ λῃστικὸν οἷοί τε ἐγένοντο διαφυγεῖν, [8] ἐκτεῖνε. τοῦτό τε ποιῶν διετέλεσεν, ἕως ὅτε καταστάντες εἰς ἐσχάτην στενοχωρίαν οἱ Κουάδοι, καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγοι γενόμενοι, προσεχώρησαν ἅμα τῷ σφῶν ἡγουμένῳ, τῷ καίσαρι, πλῆθός τε αἰχμαλώτων ἤδη συλλαβόντι κατὰ τὰς προτέρας ἐφόδους, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως παῖδα, παρὰ Χαριέττωνος εἰλημμένον. [9] ἐπεὶ δὲ ἱκετηρίας αὐτοὺς ἐλεεινῶς προτεινομένους, ὁμήρους ἀπῄτει τῶν ἐπισήμων τινάς, καὶ τούτοις ἅμα τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν, εἰς θρῆνον οἰκτρότατον καταστὰς ὁ τῶν βαρβάρων ἡγούμενος, ὤμνυε δακρύων, ὡς ἀπόλοιτο μετὰ τῶν ἄλλων αὐτῷ καὶ ὁ υἱός. [10] τότε τοίνυν ἐλεήσας ὁ καῖσαρ δάκρυα πατρὸς, τόν τε παῖδα αὐτῷ δείκνυσιν ἐν

ὅπα-

ἐπιτηδεία τρεφόμενον· καὶ φήσας ἔχειν ἐν ὁμήρου τάξει, καὶ σὺν αὐτῷ τῶν εὖ γεγονότων ἄλλους ὁμήρους λαβὼν, ἐφιλοτιμήσατο τὴν εἰρήνην, ἐφ' ᾧ μηδέ ποτε κατὰ Ρωμαίων χεῖρας ἆραι.

os, & filium sibi periisse. Quamobrem paternas miseratus lacrumas Cæsar, filiũ ei cōmonstrat, qui delicate alebatur: simulque professus, eũ se obsidis habere loco, deque numero nobilium aliis quoque præter hunc obsidibus acceptis, pacem ipsis ea largitus est lege, ne contra Romanos vnquam arma caperent.

Τάξας οὕτω διαθεὶς ὁ καῖσαρ, Σαλίους τε καὶ Κουάδων μοῖραν, καὶ τῶν ἐν τῇ † Βαταουίᾳ νήσῳ τινὰς, [29] τάγμασιν ἐγκατέλεξεν, ἃ καὶ νῦν ἐφ' ἡμῶν ἔτι δοκεῖ περισώζεσθαι. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, Κωνστάντιος ὁ βασιλεὺς ἦν κατὰ τὴν ἑῴαν τὰ Περσῶν ἔχων ἐν φροντίδι μόνα, καὶ τοῖς ἐκεῖσε πολέμοις ἐγκαρ-

VIII. His rebus ita constitutis & Salios Cæsar, & Quadorum partem, & quosdam incolentes insulam Batauiam legionibus adscripsit: quorum ordines nostro quoque tempore superstites esse videntur. 2 Per eadem tempora Constantius Imperator in Oriente de solis rebus Persicis solici-

† Codices habent Βαταουνία. sed Βαταουία, expuncto ν, seu Βαταβία scribendum esse, patet ex superioribus, cap. 6, n. 3. *Sylb.*

29. τάγμασιν ἐγκατέλεξεν. Id quod Zosimus scribit, Iulianum, victis & in deditionem acceptis Saliis & Chamauis, selectos ex iis robustiores inter auxilia scripsisse, confirmant Libanii Orat. funeb. verba, βαρβάροις ἐπὶ βαρβάρους ἐχρῆτο, *barbaris aduersus barbaros auxiliaribus est vsus.* Certe in Notitia Imperii tam Orient. quam Occid. *Salii* inter Palatina auxilia recensentur. *Valesius.*

Keitus, eorum locorum bellis intentus erat. Nam & bene Transalpinarum constitutæ res erant gentium, quæ prouidentia Cæsaris administrarentur; & Italia tota, cum Illyriis, extra omne posita erat periculum, propterea quod trans Istrum habitantes barbari præ metu, ne per Galliam profectus Cæsar Istrum transiiceret, & ipsos adoriretur; intra modestiæ fines se continebāt. Quum igitur in his occupatus esset Constantius, Persæ, qui Saporem habebant regem, Mesopotamiam infestis grassationibus vexabant, & vastatis omnibus ad Nisibim sitis, vrbem ipsam totis viribus obsidebant. Sed quum dux Lucillianus obsidioni sustinendæ idoneus, partim oblatis forte fortuna occasionibus, partim stra-

περῶν. τά τε γὰρ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνη καλῶς εἶχεν αὐτῷ, τῇ τοῦ καίσαρος κυβερνώμενα προνοίᾳ· καὶ Ἰταλία πᾶσα καὶ Ἰλλυριοὶ κίνδυνον εἶχον οὐδένα, τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον βαρβάρων, δέει τοῦ μὴ διὰ Γαλατίας τὸν καίσαρα διαβάντα τὸν Ἴστρον, αὐτοῖς ἐπελθεῖν, σωφρονούντων. 3 Κωνσταντίου τοίνυν ἐν τούτοις ὄντος, οἱ Πέρσαι, Σαπώρην ἔχοντες βασιλέα, τὰ περὶ τὴν μέσην ἐληΐζοντο τῶν ποταμῶν· καὶ τὰ περὶ τὴν Νίσιβιν ἅπαντα καταστρεψάμενοι, καὶ αὐτὴν ἤδη πάσῃ δυνάμει τὴν πόλιν ἐπολιόρκουν. 4 τοῦ δὲ στρατηγοῦ Λουκιλλιανοῦ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀρκέσαντος, καὶ νῦν μὲν τοῖς ἀπὸ τῆς τύχης ὀρθῶς χρησαμένου, νῦν δὲ καὶ στρατηγήμασιν, ἡ μὲν πόλις τὰ περιστάντα διέφυγεν, εἰς ἔσχατον ἐλθοῦσα κινδύνου. 5 τὸ δὲ ὅπως, περιττὸν ἡγησάμην διεξελθεῖν, αὐτοῦ τοῦ καίσα-

ρος

ρας ἐν ἰδίᾳ [30] συγγραφῇ πάντα ἀφηγησαμένου τὰ τότε πραχθέντα. ἅπερ ἔστιν εἰς χεῖρας λαβόντα, τὴν ἐν λόγοις ἄκραν τοῦ ἀνδρὸς συνιδεῖν ἀρετήν. Δοκούντων δὲ 6 εἶναι τῶν κατὰ τὴν ἑῴαν ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ τῶν τοῦ Καίσαρος κατορθωμάτων [31] [ἐν] τοῖς ἁπάντων στόμασιν ὄντων, δεινῶς ὁ Κωνστάντιος συνεστάλη τῷ φθόνῳ. τῇ δὲ τῶν ἐν Κελτοῖς τε καὶ Ἴβηρσι πραγμάτων εὐημερίᾳ δακνόμενος, ἐν-

tegematis recte fuisset vsus: vrbs imminentibus malis est erepta, licet extremum in discrimen adducta fuisset. Id autem quo modo factum sit, a me commemorari, superuacaneum duxi: quum ipse Cæsar omnia tunc temporis gesta, peculiari scripto quodam exposuerit. Ea vero si quis in manus sumserit, huius viri summam in dicendo vim perspiciet. Ceterum vbi iam in tran-

30. ἐν ἰδίᾳ συγγραφῇ, nempe Oratione I. quæ est de laudibus Constantii. Ter autem obsessam esse Nisibin Rufus affirmat. Duæ præ ceteris insignes obsidiones fuerunt. Prior statim post Constantini obitum contigit, cuius meminit Hieronymus *in additis ad Eusebium*, & Theophanes, quæ duobus fere mensibus tenuit. Posterior absente Constantio & in Occidentem contra tyrannos profecto, anno CCCL, quam Iulianus *Orat. I. p. 49.* & Theodoretus *2. H. E. c. 30.* describunt, meminit vero Zosimus. Has duas obsidiones in vnã confundit Theodoretus, & Zosimi præterea errorem secutus est in eo, quod posterioris ac celeberrimæ tempus pluribus annis tardius consignauit. Nam obsidio, quam Iulianus exponit, & quam Zosimus ac Theodoretus in animo habuerunt, anno CCCL tribuenda est, antequam non modo Iulianus, sed ne Gallus quidem, eius frater, Cæsar esset. *Petauius.*

31. inclusa ἐν abest a Leuncl. & Pal. cod. *Sylb.*

tranquillo res Orientis positæ viderentur, & præclara facta Cæsaris omnibus essent in ore: graui quadam inuidia correptus est Constantius. Ideoque propter rerum omnium prosperos apud Celtas & Hispanos successus, quosdam animi morsus sentiens, occasiones captabat: quibus occasionibus paullatim & animaduertente nemine, Cæsaris vires imminuere posset, & hoc modo dignitatem ei suam adimere. Quapropter ad eum mittit, & ad se legiones duas Celticorum militum ablegari mandat; quasi eorum auxiliis ipse indigeret. Huic mandato, quum statim Iulianus satisfecisset, partim quod institutum ipsius ignoraret, partim ne quam occasionem ei succensendi præberet: nihilo minus omnem curam ac diligentiam rebus

μηχανᾶται προφάσεις, δι' ὧν ἂν δυνηθείη κατὰ βραχὺ καὶ [32] ἀνεπαισχύντως τὰς τοῦ καίσαρος ἐλαττῶσαι δυνάμεις, οὕτω τε τῆς ἀξίας αὐτὸν παραλῦσαι. 7 πέμπει τοίνυν ὡς αὐτὸν, πράγματα δύο τῶν ἐν Κελτοῖς στρατιωτῶν ἐκπεμφθῆναι κελεύων, ὡς δὴ τῆς ἀπὸ τούτων δεόμενος βοηθείας. 8 Ἰουλιανοῦ δὲ, ἀγνοίᾳ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, καὶ ἅμα διὰ τὸ μὴ πρόφασιν ὀργῆς αὐτῷ δοῦναι, τὸ ἐπίταγμα παραχρῆμα πληρώσαντος, τὰ μὲν ἐν Κελτοῖς ἠξιοῦτο πάσης ἐπιμελείας, τοῦ στρατιωτικοῦ κατὰ τὸ συνεχὲς [33] αὐξομένου, καὶ τῶν παροικούντων [ταῖς ἐσχατιαῖς] βαρβάρων καταπεπληχό-

τῶν,

32. pro ἀνεπαισχύντως Leuncl. codicis margo habet ἀνεπαισθήτως. Hinc priore Versione *improbe*; posteriore seu recensitâ, *animaduertente nemine*, translatum est.

33. Etiam MS. L. & P. αὐξουμένου habent pro αὐξομένου; Sylb.

τῶν, καὶ πόλεμον μὲν οὐδὲ ὄναρ ἐνθυμουμένων, Κωνστάντιος δὲ καὶ ἕτερα τάγματα στρατιωτικὰ πεμφθῆναί οἱ παρὰ τοῦ καίσαρος ᾔτει. καὶ τυχὼν τῆς αἰτήσεως, ἄλλας μετ' οὐ πολὺ τέσσαρας ἴλας ὡς αὐτὸν ἐκέλευεν ἐκπεμφθῆναι. καὶ παραχρῆμα παρασκευάζεσθαι πρὸς ἐκδημίαν ὁ καῖσαρ τοῖς στρατιώταις ἐσήμαινεν.

Celticis adhibebat, in dies augescentibus militum copiis, & habitantibus ad extremos limites barbaris perterrefactis, 9 deque bello inferendo ne per somnium quidem cogitantibus, Constantius autem & alios militum ordines a Cæsare sibi mitti postulabat: & impetrato, quod petierat, non multo post alias quatuor alas ad se transmitti iubebat. Statim militibus significat Cæsar, ad profectionem se compararent.

XI.

Ἰουλιανοῦ δὲ ἐν τῷ Παρισίῳ[34] (Γερμανίας δὲ αὕτη πολίχνη) διατρίβοντος, ὡς δὴ πρὸς ἐκδημίαν εὐτρεπεῖς ὄντες οἱ στρατιῶται, νυκτὸς ἄχρι βαθείας ἐδείπνουν περὶ τὰ αὐτόθι βασίλεια, τῶν βουλευομένων κατὰ τοῦ καίσαρος

HÆrente vero Iuliano Parisii, quod oppidulum est Germaniæ, quum milites ad iter instructi, propter eius loci prætoriam, multam in noctem cœnarent, nihil de iis consiliis omnino cogitantes, quæ aduersus Cæsarem

34. Παρισίῳ Palatinus: at Leuncl. cod. Παρησίῳ *Paresio*, Sylburgio teste. Ceterum Ammianus 20. c. 7. & 10. tradit, apud *Parisios* tum temporis fuisse Iulianum *adhuc moratum*: in Gallia nempe, quia Genius publicus, qui eo tempore ipsi visus fuit, lib. 25. c. 5. *in Galliis* (non in Germania) olim *conspectus* dicitur. Vnde dubitari potest, vocem Γερμανίας genuinam esse.

sarem inirentur: tri- 2 buni quidam, qui reapse verum comperissent id, quod iam olim in eum cuderetur, libellos quosdam ab incertis profectos autoribus, inter milites clanculum hinc inde reiiciunt: iisque futurum significant, vt Cæsar, qui strategematis suis efficeret, vt propemodum omnes ipsi tropæa de barbaris statuerent, & qui nihil a priuato milite, quoties dimicandum esset, differret, extremum in periculum coniiciatur, imperatore paullatim copias eius suffurante; nisi omnes concursu facto, militum profectionem 3 impedirent. Hos ita sparsos libellos vbi militum plerique legissent, & de re tota, quæ tractaretur, ad multitudinem retulissent; vni- 4 uersos ad iram concita-

οὐδὲ ἓν λογιζόμενοι. τῶν δὲ ταξιάρχων τινὲς, τὸ πάλαι κατ' αὐτοῦ μηχανώμενον, ἐπὶ τῶν πραγμάτων εὑρόντες ἀληθές, καὶ ἀνώνυμα [35] γραμμάτια τῶν στρατιωτῶν ἐν μέσῳ κατὰ τὸ λεληθὸς διαρρίψαντες, ἐδήλουν διὰ τούτων ὡς ὁ καῖσαρ, ὁ δοὺς ἅπασιν (ὡς εἰπεῖν) τὰ κατὰ βαρβάρων τρόπαια στῆσαι διὰ τῶν οἰκείων στρατηγημάτων, καὶ μηδέν τι τῶν καθ' ἕκαστον ἐν τῷ μάχεσθαι διαλλάττων, εἰς ἔσχατον ἥξει κινδύνου, κατὰ βραχὺ τοῦ βασιλέως τὴν αὐτοῦ δύναμιν ὑποκλέπτοντος, εἰ μὴ συνδραμόντες ἅπαντες ὁμοῦ τὴν τῶν στρατιωτῶν κωλύσαιεν ἐκδημίαν. ταῦτα τὰ γραμμάτια διεσπαρμένα τινὲς τῶν στρατιωτῶν ἀναγνόντες, καὶ εἰς τὸ πλῆθος τὸ μελετώμενον ἐξενεγκόντες, ἐξηρέθισαν ἅπαντας εἰς ὀργήν. καὶ ἀναστάντες ἐκ τοῦ τόπου σὺν θορύβῳ πολλῷ,

35. γραμμάτια. Vnum libellum commemorant Ammianus 20, 7. & ipse Iulianus ad Athen. p. 519.

πολλῷ, τῶν κυλίκων ἐν ταῖς χερσὶν ἔτι κειμένων, ὥρμησαν ἐπὶ τὰ βασίλεια· διαρρήξαντές τε τὰς θύρας σὺν οὐδενὶ κόσμῳ, κατάγουσι δημοσίᾳ τὸν καίσαρα· καὶ ἐπί τινος[36] ἀσπίδος μετέωρον ἄραντες, ἀνεῖπον τε σεβαστὸν αὐτοκράτορα, καὶ ἐπέθεσαν σὺν βίᾳ[37] τὸ διάδημα τῇ κεφαλῇ. Ὁ δὲ, δυσανασχετῶν μὲν 5 ἐπὶ τῷ γεγονότι, τὸ δὲ ἀνακαλέσασθαι τὸ πραχθὲν οὐδεμίαν οἰηθεὶς ἔχειν ἀσφάλειαν, Κωνσταντίου μήτε ὅρκοις ἐμμένοντος μήτε συνθήκαις, ἢ ἄλλην τινὰ τῶν ἐν ἀνθρώποις πίστιν φυλάττοντος, ὅμως ἐπειρᾶτο τῆς αὐτοῦ [38] γνώμης· καὶ πρέσβεις

runt. Quumque non sine magno tumultu de loco surrexissent, ipsosque calices manibus adhuc tenerent, ad prætorium contenderunt: perruptisque nullo ordine foribus, Cæsarem in publicum deducunt; & sublimem in scutum quoddam elatum, imperatorem augustum adpellant, & vi diadema capiti eius imponunt. Cæsar ægre quidem, quod accidisset, ferens; reuocari tamen, quod actum fuerat, tuto non posse ratus; quando Constantius nec sacramentis vllis, nec pactis conuentis staret, aut vllam aliam

S

36. ἐπί τινος ἀσπίδος. Plane vt Ammianus 20, 9. *Impositus scuto pedestri, & sublatius eminus, populo* (al. nullo) *silente Augustus renunciatus.* Ritum hunc ex optimo quodam scriptore hausit Nicephorus Callist. lib. XI. de Valentiniano, τὰ σύμβολα, inquiens, περιθέμενον καὶ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, ὡς ἔθος, ὀχούμενον &c.

37. Διάδημα, tumultuarium, ex torque militis pro tempore factum. Vid Iulian. Epist. ad Athen. Ammianus 20, 9. maxime Zonaras in Iuliano.

38. γνώμης. Pal. e. margo habet γνώσεως: minus conuenienter. Mox vero pro γνώμην legi fortasse potest etiam συγγνώμην, *veniam*. Sylb.

aliam fidei religionem, inter homines sacram, seruaret; nihilominus animum eius tentandum putabat. Ideoque missis legatis, præter voluntatem & sententiam animi sui, se declaratum imperatorem aiebat. Ac siquidem Constantio ita videretur, paratum se dicebat esse, vt diademate posito, Cæsaris dignitatem retineret. Sed Constantius tantã ad iracundiã & adrogantiam prouectus est, vt legatis diceret: par esse, Iulianum, si vitam sibi caram duceret, vna cum imperio, Cæsaris etiam habitum ponere; priuatæque vitæ restitutum, Imperatoris se voluntati permittere. Nec e-

ἐκπέμψας, παρὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσίν τε καὶ γνώμην ἔφη προβῆναι τὰ τῆς ἀναῤῥήσεως. οἷς εἰ παράσχοι γνώμην, ἕτοιμος ἔφασκεν εἶναι τὸ τοῦ καίσαρος ἔχειν ἀξίαν, ἀποθέμενος τὸ διάδημα. 6 Κωνστάντιος δὲ εἰς τοσοῦτον ὀργῆς τε καὶ ἀλαζονίας ἠνέχθη, ὥστε πρὸς τοὺς πρέσβεις εἰπεῖν, ὡς προσήκει Ἰουλιανὸν τοῦ ζῆν ἀντεχόμενον, ἀποθέσθαι πρὸς τῇ βασιλείᾳ καὶ [39] τὸ τοῦ καίσαρος σχῆμα· καταστάντα δὲ ἰδιώτην, ἑαυτὸν τῇ προαιρέσει τοῦ βασιλέως ἐκδοῦναι· μηδὲ γὰρ πείσεσθαί τι δεινὸν, μηδὲ ἄξιον ὧν ἐτόλμησε. 7 Ταῦτα ἀκηκοὼς Ἰουλιανὸς παρὰ τῶν πρέσβεων, εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔδειξεν, [40] ἣν εἶχε περὶ τὸ θεῖον προαί-

ρεσιν

39. ἀποθέσθαι καὶ τὸ τοῦ καίσαρος σχῆμα. Atqui Constantius apud Marcellinum lib. 20. c. 23. litteris datis ad Iulianum, iussit, *intra Cæsaris se potestatem continere*. Idem scribit Victoris Epitom. c. 65. *Hunc* (Iulianum) *Constantius vrgere legationibus, vt in statum nomenque pristinum reuertatur.*

40. ἣν εἶχε περὶ τὸ θεῖον προαίρεσιν. Ammianus 21. c. 4. *adhærere cultui Christiano fingebat, a quo iampridem*

ρεσιν, ἄντικρυς εἰς ἐπήκοον πάντων εἰπὼν, ὡς τοῖς θεοῖς ἄμεινον, ἢ τοῖς Κωνσταντίου λόγοις ἑαυτόν τε καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐκδοῦναι. Ἐντεῦθεν ἅπασι 8 φανερὰ γέγονεν ἡ πρὸς Ἰουλιανὸν Κωνσταντίου δυσμένεια. καὶ Κωνστάντιος μὲν πρὸς ἐμφύλιον παρεσκευάζετο πόλεμον. Ἰουλιανῷ δὲ, δυσχεραίνειν ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, ἐπῄει, ὡς, εἰ μέλλοι τῷ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ δεδωκότι τοῦ καίσαρος, πολεμεῖν, ἀχαρίστου παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀποίσεσθαι δόξαν. Ὄντι δὲ περὶ ταῦτα, καὶ 9 πᾶσαν γνώμην ἀνακυκλοῦντι, σφόδρα τε ὀκνηρῶς ἔχοντι πρὸς ἐμφύλιον πόλεμον, ἔδειξε διʼ ἐνυπνίου τὸ θεῖον αὐτῷ

nim vel graue quidquam perpessurum, vel iis dignum, quæ tentare fuisset ausus. Quum hæc Iulianus ex legatis audisset, palam animi sui de numine sententiam ostendit, aperte proloquutus, audientibus vniuersis: potius se diis, quam Constantii verbis, seque vitamque suam permissurum. Hinc iam omnibus infestus Constantii erga Iulianum animus paruit. Et Constantius quidem ad ciuile bellum se comparabat. Iuliani vero mentem, propter ea quæ acciderant, hoc potissimum cruciabat, quod bellum cum eo gesturus, qui Cæsaris ei potestatem tribuerat, apud multos opinionem hominis ingrati de se concitaturus esset. Dum hoc secum expendit, & animum hinc inde torquet, ac vehementer in susci-

desciuerat, in Asia scilicet, inductus a Maximo, Prisco, & aliis Ædesii discipulis, vt narrat Eunapius in vita Maximi, & Libanius in προσφωνητικῷ, [*addo:* & Sozomenus lib. 5 c. 2.] Vnde Nazianzenus Gregorius Steliteut. 1. Asiam Iuliano impietatis & magicarum artium scholam fuisse dicit. *Valesius.*

suscipiendo ciuili bello cunctatur: Numen ei per somnium, quid futurum esset, ostendit. Nam dum Viennæ commoratur, sol in somniis sidera monstrare visus est, & hosce versus pronunciare: *Parte Iouem feret extrema profusor vt vnda, Parsque a Saturno fuerit vigesima quinta Virginis vt iam tacta; Asiæ Constantius omnis Vitam morte graui mox finiet induperator.* Hoc somnio fretus, publica, pro more suo, negotia diligenter procurat. Et quoniam adhuc hiems erat, rebus ad barbaros pertinentibus ita prospicit, vti par erat; adeo quidem, vt si res ei suscipiendæ essent aliæ, prorsus in tuto Celticæ manerent. Simul, hærente per Orientem adhuc Constantio, conatum vt eius anteuerteret, sese parabat.

τὸ ἐσόμενον. ἐν Βιέννῃ γὰρ διατρίβοντι καὶ ὄναρ ὁ ἥλιος ἐδόκει δεικνύναι τοὺς ἀστέρας αὐτῷ, λέγειν τε ταῦτα τὰ ἔπη· 10 Ζεὺς ὅταν εἰς πλατὺ τέρμα 41 πέλῃ κλυτοῦ ὑδροχόοιο, Παρθενικῆς δὲ Κρόνος μοίρῃ βαίνῃ ἐπὶ πέντε εἰκοστῇ, βασιλεὺς Κωνστάντιος Ἀσίδος αἴης Τέρμα φίλου βιότου στυγερὸν καὶ ἐπώδυνον ἕξει. 11 Τούτῳ τῷ ἐνυπνίῳ θαρρήσας, εἴχετο μὲν, κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ, τῆς τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐπιμελείας. ἐπεὶ δὲ ἦν ἔτι χειμὼν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τοὺς βαρβάρους, τῆς δεούσης ἠξίωσε προνοίας ὥστε, εἰ δέοι καὶ τῶν ἄλλων αὐτὸν ἀντιλαβέσθαι πραγμάτων, ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ τὰ ἐν Κελτοῖς πράγματα μεῖναι. παρεσκεύαζε δὲ Κωνσταντίου κατὰ τὴν ἑῴαν ὄντος, τὴν αὐτοῦ προκαταλαβεῖν ἐπιχείρησιν.

Ἀκμά-

41. pro πέλῃ apud Amm. Marcellinum 21. c. 4. legitur μόλῃ. & seq. v. πέμπτῃ pro πέντε: apud Zonaram πέμπτης εἰκοστῆς. *Sylb.*

Ἀκμάζοντος δὲ ἤδη τοῦ θέρους, διαθεὶς τὰ περὶ τοὺς ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βαρβάρους, καὶ τοὺς μὲν πολέμῳ σωφρονεῖν ἀναγκάσας, τοὺς δὲ τῇ πείρᾳ τῶν προλαβόντων, εἰρήνην ἀγαπᾶν μᾶλλον ἢ πόλεμον πείσας, ὡς ἐς μακρὰν ἀποδημίαν διέταττε τὸ στρατόπεδον. καταστήσας δὲ ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς ἐσχατιαῖς πολιτικούς τε καὶ στρατιωτικοὺς ἡγεμόνας, ἅμα τῇ δυνάμει ᾔει εἰς τὰς Ἄλπεις. ἐλθὼν δὲ εἰς Ῥαιτοὺς, (ὅθεν ὁ Ἴστρος ἀρχόμενος, Νωρικούς τε καὶ Παιονίαν πᾶσαν παραμείβεται, καὶ προσέτι γε Δάκας, καὶ τοὺς ἐν Θρᾴκῃ Μυσοὺς καὶ Σκύθας, οὕτω τε εἰς τὸν Εὔξεινον ἐξίησι πόντον) πλοῖα ποτάμια κατασκευάσας, αὐτὸς μὲν ἅμα τρισχιλίοις, εἰς τὸ πρόσω διὰ τοῦ Ἴστρου παρῄει, δισμυρίους δὲ πεζῇ τὸ Σίρμιον καταλαμβάνειν διέταττεν. ἐπεὶ δὲ ἦν συνεχὴς

X. Adulta iam æstate, compositis barbarorum trans Rhenum rebus, quum partim eos bello coëgisset modeste se gerere, partim experientia præteritorum persuasisset, vt pacem, quam bellum, amplecti mallent: velut ad profectionem longinquam, omnem exercitum instruit. Quumque ciuiles & militares duces oppidis atque limitibus præfecisset, versus Alpes cum copiis pergit. 2 Ad Rhætos vbi venisset, vnde fluuius Ister ortus, Noricos, & vniuersam Pannoniam[42] permeat, itidemque Dacas, & Thraciæ Mysos, & Scythas, atque ita semet in Pontum Euxinum exonerat: constructis nauigiis fluuialibus, ipse cum tribus millibus Istro secundo deuectus, viginti millia Sirmium itinere terrestri 3 pete-

42. *permeat.* Gr. sonat *prætermeat.* Sylb.

petere iussit. Et quia remigium continuum, cum secundo fluminis impetu, coniungebatur; iis etiam ventus adiuuantibus, quos Etesias, velut anniuersarios, vocant: vndecimo die Sirmium adpulit. Quumque nunciatum fuisset, imperatorem adesse: propemodum omnes arbitrabantur esse Constantium, qui venisset. Sed vbi Iulianum excepissent, præ admiratione cuncti stupebant: & instar [43] portenti habebant id, quod euenisset. Non multo post, quum & exercitus ille, qui ex Celtis subsequebatur, præsto esset; ad senatum populi Romani, & Italicos exercitus, litteras dedit; quibus in litteris perscriptum erat, præsidiis munitas vrbes tenerent, quando iam ipse pactus esset imperium. Et quia [44] Taurus ac Florentius, eius

εἰρεσίᾳ μετὰ τῆς τοῦ ῥοῦ φορᾶς, καὶ τῶν ἐτησίων ἀνέμων αὐτῷ συντελεσάντων, ἑνδεκάτῃ μὲν ἡμέρᾳ περὶ τὸ Σίρμιον ἦλθε. Φοιτησάσης δὲ ἀγγελίας ὡς ὁ βασιλεὺς παρεγένετο, πάντες μὲν (ὡς εἰπεῖν) Κωνστάντιον ἡγοῦντο εἶναι 4 τὸν ἐπιστάντα· δεξάμενοι δὲ Ἰουλιανὸν, ἐν ἐκπλήξει πάντες ἦσαν, φάσματι τὸ συμβὰν ἀπεικάζοντες. Φθασάσης δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ καὶ τῆς ἀπὸ Κελτῶν αὐτῷ παρακολουθούσης δυνάμεως, τῇ Ῥωμαίων γερουσίᾳ καὶ ταῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δυνάμεσιν ἔγραφεν, ἔχειν ἐν ἀσφαλεῖ τὰς πόλεις, ὡς αὐτοῦ 5 βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ Ταῦρος καὶ Φλωρέντιος, οἱ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν ὕπατοι, τῆς Κωνσταν-

τῆς

43. Græce *instar spectri*, seu *instar visionis*. Sylb.

44. *Taurus & Florentius eius anni coss.* Nondum ergo tum institutum erat, vt alter consulum Romæ, alter Constantinopoli eligeretur: quod primum sanciuisse Iulianum, lege in seq. [c. XI.] *Reinesf.*

τῆς μερίδος ὄντες, ἅμα τῷ μαθεῖν ὅτι Ἰουλιανὸς ὑπερβὰς τὰς Ἄλπεις, εἰς Παιονίαν ἀφίκετο, φυγῇ τὴν Ῥωμαίων ἀπέλιπον· φυγάδας μὲν αὐτοὺς ὑπάτους ἐν τοῖς συμβολαίοις ἐκέλευε γράφεσθαι. πάσας δὲ τὰς πόλεις ἃς ἔτυχεν ἤδη διαδραμὼν, ἐφιλοφρονεῖτο, χρηστὰς ἐναποτιθέμενος πᾶσιν ἐλπίδας. ἔγραφε δὲ καὶ Ἀθηναίοις, καὶ Λακεδαιμονίοις, καὶ Κορινθίοις, τὰς αἰτίας τῆς σφετέρας ἐμφαίνων ἀφίξεως.

anni consules, qui a Constantio stabant, simul atque cognouissent, Iulianum Alpes transgressum, in Pannoniam peruenisse, fuga semet ex vrbe subduxerant: Consules 6 fugitiuos, in perscribendis publicis instrumentis, eos adpellari iussit. Omnes autem vrbes, quas cursim iam transierat, blande demulcebat; vniuersis spem se bonam præbens. Scripsit & Atheniensibus, & Lacedæmoniis, & Corinthiis; itineris sui caussas ostendens.

Ὄντι δὲ αὐτῷ κατὰ τὸ Σίρμιον, ἐξ ἁπάσης (ὡς εἰπεῖν) τῆς Ἑλλάδος ἐστέλλοντο πρέσβεις· οἷς ἀποκρινόμενος τὰ προσήκοντα, καὶ ὅσα ἦν δίκαια φιλοτιμησάμενος, σὺν τῷ παρὰ Κελτῶν στρατοπέδῳ καὶ ἕτερον ἔκ τε αὐτοῦ τοῦ Σιρμίου καὶ τῶν Παιόσι καὶ Μυσοῖς ἐνιδρυμένων ταγμάτων συναγαγὼν, ἐπὶ τὰ πρόσω

XI. Sirmii quum esset, ex omni prope Græcia legati ad eum missi aderant; quibus vbi respondisset, quæ par erat; eaque fuisset largitus, quæ iusta viderentur: cum Celticis & aliis præterea copiis, quas de præsidiariis cohortibus Sirmii, Panniorum, Mysorumque collegit, vlterius castra mouit.

mouit. Vbi Naisum attigisset, ibidem cum haruspicibus, quid agendum esset, dispiciebat. Significantibus extis, vt istic aliquamdiu subsisteret, parebat: obseruans simul indicatum somnio tempus. quod vbi cum siderum motibus concurrere videretur, adhuc apud Naisum hærenti multitudo quædam equitum, Constantinopoli veniens, nunciabat; Constantium esse mortuum, & ipsos exercitus IVLIANVM ad summam rerum deposcere. Quapropter accepto, quod a numine donatum esset: inceptum iter prosequitur. Vbi Byzantium accessisset, vniuersi faustis acclamationibus eum exci-

παρῆγ. καταλαβὼν δὲ [45] τὴν Ναΐσσον, αὐτόθι μετὰ τῶν μάντεων τὸ πρακτέον ἐσκόπει. ὡς δὲ μένειν αὐτοῦ τέως κατὰ χώραν ἐδήλου τὰ ἱερὰ, τοῦτο [46] [δὲ] ἐποίει, παρατηρῶν ἅμα καὶ τὸν τῷ ἐνυπνίῳ δηλούμενον χρόνον. 3 ὡς δὲ καὶ τὰ τῶν ἀστέρων συντρέχειν ἐδόκει κινήσεσιν, ὄντι κατὰ τὴν Ναΐσσον, ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτῷ πλῆθος ἱππέων ἀπήγγειλεν, ὡς Κωνστάντιος μὲν ἐτελεύτησε, καλοίη δὲ Ἰουλιανὸν ἐπὶ τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν τὰ στρατόπεδα. 4 Δεξάμενος [47] δὲ τὸ παρὰ τοῦ θείου δεδωρημένον, εἴχετο τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ Βυζάντιον παρεγένετο, πάντες μὲν αὐτὸν σὺν εὐφημίαις ἐδέχοντο, πολίτην καὶ τρόφιμον [48] ἑαυ-

45. τὴν Ναΐσσον. Diximus de hoc oppido ad lib. 2. c. 44. De haruspicina autem Iuliani per Illyricum facta, consule Ammianum lib. 22. ineunte.

46. inclusa δὲ addita e Pal. cod. sed aptior fortasse δή. Sylb.

47. pro δὲ Leuncl. legit δή. Sylb.

48 ἑαυτῶν ὀνομάζοντες, (οἷα δὴ ἐν ταύτῃ τεχθέντα τε καὶ τραφέντα τῇ πόλει) καὶ τὰ ἄλλα θεραπεύοντες ὡς μεγίστων τοῖς ἀνθρώποις αἴτιον ἐσόμενον ἀγαθῶν. Ἐν ταύτῃ τῆς πόλεως 5 ἅμα καὶ τῶν στρατοπέδων ἐπιμελούμενος, ἔδωκε μὲν τῇ πόλει γερουσίαν ἔχειν ὥσπερ ἐν τῇ 49 [πόλει] Ῥώμῃ. λιμένα δὲ μέγιστον αὐτῇ δειμάμενος, τῶν ἀπὸ τοῦ νότου κινδυνευόντων ἀλεξητήριον πλοίων, καὶ στοὰν σιγματοειδῆ μᾶλλον ἢ εὐθεῖαν, ἐπὶ τὸν λιμένα κατάγουσαν. ἔτι δὲ βιβλιοθήκην ἐν τῇ βασιλέως οἰκοδομήσας στοᾷ, καὶ ταύτῃ βίβλους ὅσας εἶχεν ἐναποθέμενος, ἐπὶ τὸν κατὰ Περσῶν παρεσκευάζετο πόλεμον. δέ- 6 κα δὲ διατρίψας ἐν τῷ

piebant, ciuem & alumnum adpellantes, velut ea in vrbe natum & educatum; & omni præterea cultu prosequentes, quasi futurum mortalibus maximorum bonorum auctorem. Heic dum & vrbi, & exercitui reficiendo daret operam: potestatem vrbi fecit habendi senatus, vt in vrbe Roma. Simul portum ei maximum struxit, qui naues ab Austro periclitantes ab iniuriis defenderet, vna cum porticu, quæ Sigma litteram potius, quam rectam formam refert, & ad portum deducit. Itidem constructa in regia porticu bibliotheca, & libris, quotquot habebat, in ea collocatis; ad gerendum bellum Persicum se parabat. Vbi de-

48. Pal. c. τρόφιμον αὐτὸν ὀνομάζοντες, *alumnum eum nominantes*. Sylb.

49. Inclusum πόλει abest a Pal. atque adeo vel expungendum videtur, vel in παλαιᾷ mutandum, vt scil. oppositio hic sit τῆς παλαιᾶς & τῆς νέας Ῥώμης. *Sylb.*

cem menses Byzantii commoratus, Hormisdam Victoremque duces declarasset, eisque tribunos & exercitus tradidisset: Antiochiam profectus est. 7 Quanta quidem cum tranquillitate, ac religione, totum hoc iter confecerint milites, non est necesse dicere. Nec enim consentaneum erat, eos insolentius, ac 8 præter rationem decori quidquam admittere, qui sub imperatore Iuliano militabant. Antiochiam ingressum, blande populus excepit. Sed quod idem natura spectandorum ludorum cupidus esset, magisque voluptatibus, quam seriis negotiis deditus: non ab re prudentiam & modestiam imperatoris in re- 9 bus omnibus ægre ferebat, qui & de theatris se subduceret, & raro

Βυζαντίῳ μῆνας, κατέστησε στρατηγοὺς Ὁρμίσδαν καὶ Βίκτωρα· καὶ τοὺς ταξιάρχους αὐτοῖς καὶ τὰ στρατόπεδα παραδοὺς, ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἤλαυνε. 7 Μεθ' ὅσης μὲν οὖν ἡσυχίας καὶ εὐλαβείας τὴν ὁδὸν ἅπασαν οἱ στρατιῶται διήνυσαν, λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον. οὐδὲ γὰρ ἦν εἰκὸς, ἀπηχές τι πρᾶξαι τούτους, ὑπὸ Ἰουλιανῷ 8 βασιλεῖ τεταγμένους. ἐπιδημήσαντα δὲ αὐτὸν τῇ Ἀντιοχείᾳ, δέχεται φιλοφρόνως ὁ δῆμος· φιλοθεάμων δὲ ὢν φύσει, καὶ τρυφῇ μᾶλλον ἢ πράξεσι σπουδαίαις ἐκδεδομένος, εἰκότως τὴν περὶ τὰ πάντα τοῦ βασιλέως ἐδυσχέραινε φρόνησιν καὶ σωφροσύνην, 50 εἰργομένου τε θεάτρων ἑαυτὸν, σπανίως τε καὶ οὐδὲ διὰ πάσης θεωρουμένου 9 τῆς ἡμέρας. ἀφέντες τοίνυν φωνὰς ἀλλοκότους, ἐλύπησαν. ὁ δὲ, ἠμύνατο, τιμωρίαν

μὲν

50. pro εἰργομένου Pal. habet. εἰργόμενος: forasse rectius εἴργοντος. Sylb.

μὲν οὐδεμίαν ἔργῳ αὐτοῖς ἐπιθείς, [51] λόγον δὲ ἀστειότατον εἰς αὐτούς τε καὶ τὴν πόλιν συνθείς. ὃς τοσαύτην ἐν ἑαυτῷ μετ' εἰρωνείας ἔχει πικρίαν, ὥστε πανταχοῦ γῆς ἤρκεσε τὰ Ἀντιοχέων ὀνείδη διενεγκεῖν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ὑπὲρ ὧν ἔπταισαν μεταμεμέλησεν. ὁ δὲ βασιλεύς, βοηθήσας τὰ εἰκότα τῇ πόλει, καὶ πλῆθος πολὺ παραδοὺς βουλευτῶν, ἐκ πατέρος εἰς τοῦτο καταγομένων· καὶ ἔτι ὅσους ἔτυχον τεκοῦσαι βουλευτῶν θυγατέρες· (ὅπερ ὀλίγαις δεδομένον ἔγνωμεν πόλεσιν) ἀλλά τε πολλὰ καλῶς καὶ δικαίως οἰκονομήσας, ἐπὶ τὸν κατὰ Περσῶν παρεσκευάζετο πόλεμον.

ludos, nec toto die, spectaret. Quapropter portentosis quibusdam vocibus emissis eum pungebant. Imperator semet vlcisci, non facto, pœna eis vlla irrogata; sed oratione quadam vrbanissima tam in ipsos, quam vrbem composita: quæ tantam in se, cum irrisione, continet acerbitatem, vt vbique terrarum didendis Antiochenorum probris suffecerit. Sed hos quidem delictorum suorum pœnituit. Imperator autem, vrbe subleuata, vbi quidem hoc posceret æquitas, eique magno decurionum concesso numero, qui paterna successione munus hoc consequerentur; admissis & illis, quotquot decurionum filiæ progenuissent; quod sane perpaucis municipiis datum scimus: aliis denique multis præclare iusteque constitutis, ad bellum Persicum semet accingebat.

10

Hie-

51. λόγον. Satyram *Misopogonem* videtur intelligere, cuius etiam meminerunt Ammianus Marcellinus 22, c. 32. Socrates 3, c. 17. Sozomenus 5, 18.

XII. Hieme iam exacta, collecto exercitu, eoque decenti ordine præmisso, egressus est Antiochiam, quum ne perlitare quidem potuisset. Id autem [52] quo pacto acciderit, quamuis cognitum habeam, silentio præterire malo. Quum die quinto peruenisset Hierapolim, [54] vbi cunctas naues, tam militares, quam onerarias, conuenire iusserat Samosatis, & aliis ex locis, quæ in Euphrate fluuio nauigatione vtuntur: præfectum eis Hierium quemdam, cohortium militarium ducem, præmisit; ipse tres duntaxat Hierapo-

Λήγοντος δὲ ἤδη τοῦ χειμῶνος, τὴν στρατείαν συναγαγὼν, καὶ κατὰ τάξιν ἐν κόσμῳ προπέμψας, ἐξώρμησε τῆς Ἀντιοχείας, οὐδὲ τῶν ἱερείων αἰσίων αὐτῷ γενομένων. τὸ δὲ ὅπως, εἰδὼς ὑπερβήσομαι. πέμπτῃ δὲ τὴν [53] Ἱεράπολιν ἡμέρᾳ καταλαβὼν, ἔνθα ἔδει τὰ πλοῖα πάντα συνδραμεῖν, στρατιωτικά τε καὶ φορτηγὰ, ἔκ τε Σαμοσάτων καὶ ἐξ ἄλλων τὸν Εὐφράτην καταπλέοντα τόπων· τούτοις ἐπιστήσας Ἱέρειον, τῶν ἡγουμένων τινὰ στρατιωτικῶν ταγμάτων, προέπεμπεν. αὐτὸς δὲ τρεῖς ἐπιμείνας τῇ Ἱεραπόλει μόνας ἡμέρας, ἐπὶ [55] Βάτνας

52. Caussam Ecclesiastici scriptores exponunt, vt Socrates lib. 3. c. 16. [al. 18] Sozomen. lib. 5. c. 18.

53. Hierapoli scribebat Iulianus ad Libanium epist. 27. quia de exercitu, nauibus, commeatu loquitur. *Reines.*

54. Ita etiam reddi Græca possunt: *Vbi cunctas naues, & militares, & onerarias, conuenire oportebat, tum e Samosatis, tum ex aliis per Euphratem locis descendentes.* Itineris huius descriptionem confer cum Amm. Marcell. lib. 23. c. 4. seq. *Sylb.*

55. *Batna*, oppidum Euphrati vicinum, Macedonum opus, *Ammian.* 14, *c.* 9. a Iuliano *Epist.* 27. cum Daphne Antiochiæ & Tempo Thessalicis propter amœnitatem

 νας, τῆς Ὀσδροηνῆς πολίχνιόν τι, προῆλθε. οὐ δὴ ὑπαντήσαντες Ἐδεσηνοὶ πανδημεὶ, στέφανόν τε προσέφερον, καὶ μετ' εὐφημίας εἰς τὴν σφῶν πόλιν ἐκάλουν. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος, καὶ ἐπιστὰς τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἔδει χρηματίσας, ἐπὶ Κάρρας ἐβάδιζε. δυοῖν τοίνυν ἐντεῦθεν ὁδοῖν προκειμέναιν, τῆς μὲν, διὰ τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος καὶ πόλεως Νισίβιος ταῖς Ἀδιαβηνῆς σατραπείαις ἐκβαλλούσης· τῆς δὲ, διὰ τοῦ Εὐφράτου, καὶ τοῦ [56] Κιρκησίου· (φρούριον δὲ τοῦτο κυκλούμενον ὑπό τε [57] [τοῦ] Ἀβώρα ποταμοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ Εὐ-

li dies commoratus, Batnas versus, oppidulum quoddam Osdroënæ, progressus, est. Vbi populus Edesenorum vniuersus ei factus obuiam, & coronam offerebat, &, faustis acclamationibus in vrbem suam inuitabat. Imperator, accepto dono, ciuitatem ingressus, & decretis ei, quæ par erat; Carras perrexit. Hinc iam duobus propositis itineribus, quorum alterum per flumen Tigrim, & vrbem Nisibim, Adiabenicas ad satrapias ducit; alterum per Euphratem & Circesium; (castelli hoc no-

collatum, qui nomen Græce interpretatur τυρίον, *caseolum*, quod frustra Cl. Petauius, vt nobis videtur, in χωρίον mutauit. Nam جبنة etiam Arab. *butyrum* sonat.

56. Zosimus Κιρκήσιον, Ammianus 23. c. 11. *Cercusium*: Rufus Festus *Circessum* vocat. In Concilio Chalcedonensi inter Episcopos Osdroënæ prouinciæ, qui Synodo subscripsere, recensetur Abrahamus *Castrocircen* Episcopus. *Valesius*.

57. *Aboras fl.* &c. Eodem modo situm castelli describit Ammianus 23. c. 11. Insuper notat Sylb. inclusum τοῦ abesse a Pal.

nomen est, quod Aboras fluuius, & Euphrates ipse circumfluit, 6 Assyriorum finibus contiguum) & imperatore deliberante, quonam horum itinerum ad transiectionem vtendum esset; Persarum irruptio nunciata fuit, qui per loca ditionis Romanæ grassari 7 perhiberentur. Ea res fecit, vt perturbatio quædam in castris exoriretur. Sed imperator, cognito, latrones hos potius esse, qui raptis rebus obuiis, abscessissent: satis magnum præsidium sitis ad Tigrim flumen agris relinquendum statuit, ne copiis vniuersis secum per alterum illud iter, Persicum territorium 8 ingressis, clamculum Persæ Nisibim, & omnia Nisibi vicina loca, præsidiis & ope destituta, diuexarent. Itaque placuit, vt decem & octo millia grauis armaturæ militum ibi relinquerent, quorum duces Se-

Φράτε, τοῖς δὲ Ἀσσυρίων ὁρίοις συναπτόμενον) σκεπτομένε τε τε̃ βασιλέως, πότερα τέτων χρήσασθαι δέοι πρὸς τὴν διάβασιν, ἔφοδος ἀπηγγέλθη Περσῶν, ὡς καταδραμόντων τόπες Ῥωμαίοις ὑποχειρίες· καὶ συνταραχθῆναι μὲν ἐκ τέτε τὸ στρατόπεδον συνέβη. μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς, λῃστὰς εἶναι μᾶλλον, οἳ διαρπάσαντες τὰ ἐν ποσὶν, ἀνεχώρησαν, ἔγνω φυλακὴν ἀρκε̃σαν τοῖς ἐπὶ τὸν Τίγρητα χωρίοις καταλιπεῖν· ὡς μὴ, τῆς δυνάμεως ἁπάσης σὺν αὐτῷ διὰ τῆς ἑτέρας ὁδε̃ τῇ Περσῶν ἐπιέσης ἐπικρατείᾳ, λαθόντες οἱ Πέρσαι, Νίσιβιν καὶ τὰ ταύτῃ προσκείμενα πάντα κακώσωσιν, εὑρόντες ἔρημα βοηθείας. ἔδοξεν ἔν ὀκτακισχιλίες καὶ μυρίες ὁπλίτας αὐτόθι καταλειφθῆναι, στρατηγεῖν δὲ τέτων Σεβαστιανὸν καὶ Προκόπιον· αὐ-

τὸν δὲ ἅμα τῇ πάσῃ δυνάμει διὰ τοῦ Εὐφράτου χωρῆσαι, διχῇ διελόντα τὴν σὺν αὐτῷ στρατιάν· ὥστε πανταχόθεν, εἴτινες τῶν πολεμίων ὀφθεῖεν, εἶναι αὐτοὺς τούτοις ἀνθισταμένους, καὶ μὴ ἐπ' ἀδείας τὰ προςπεσόντα καταδραμεῖν.

Sebastianus & Procopius essent: ipse cum vniuersis copiis iter per Euphratem faceret, exercitu duas in partes diuiso; vt ab omni parte conspectis hostibus resisti posset, nec in quæuis obuia per summam illi licentiam excursitarent.

XIII.

Ταῦτα ἐν Κάῤῥαις διαθείς, (ἡ δὲ πόλις διορίζει Ῥωμαίους καὶ Ἀσσυρίους) ἠβουλήθη τὸ στρατόπεδον ἐξ ἀπόπτου τινὸς θεωρῆσαι χωρίου, ἀγασθεὶς δὲ τὰ πεζικὰ τάγματα, καὶ τὰς τῶν ἱππέων ἴλας· ἦσαν δὲ ἅπαντες, ἄνδρες πεντακισχίλιοι καὶ ἑξακισμύριοι. ἐξορμήσας δ'[58] ἐκ Καῤῥῶν, καὶ τὰ ἐν μέσῳ διαδραμὼν φρούρια, μέχρι Καλλινίκου, κἀκεῖθεν ἐλθὼν ἐπὶ τὸ Κιρκήσιον, περὶ οὗ πρότερον εἴρηται, διαβὰς τὸν[59] Ἀσ-

His apud Carras constitutis, quod oppidum Romanos & Assyrios disterminat, exercitum de sublimiore quodam loco spectare voluit, & tam legiones pedestres, quam alas equitum admirari. Erat autem numerus omnium sexaginta quinque hominum millia. Carris profectus, castellis interiectis ad Callinicum vsque cursim transitis, ac delatus inde Circesium, de quo supra dictum est, Asbora flu-

58. ἐκ Καῤῥῶν. Pal. omisit Genitiui Præpositionem ἐκ. Sylb.

59. Asbora. Abora Leuncl. in marg.

flumine transiecto, per Euphratem naui conscensa vehebatur. Sequebantur & milites, qui annonas secum portauerant; in naues conscendentibus iis, quibus hoc iniunctum erat. Iam enim classis ad Imperatorem venerat: in qua classe numerus erat nauium sexcentarum, quæ de lignis erant factæ; de corio, quingentarum. Præter has aderant & quinquaginta naues militares aliaque nauigia comitabantur: quibus, si vsus ita posceret, iungendi pontes essent, per quos exercitus pedes transiret flumina. Sequebantur & alia complura nauigia; quæ partim annonam exercitui vehebant, partim ligna fabricandis machinis idonea, partim iam fabricata tormenta obsidionalia. Nauarchi

Βωρᾶν ποταμὸν, ἔπλει διὰ τοῦ Εὐφράτου, νεὼς ἐπιβάς. 3 ἠκολούθουν δὲ καὶ οἱ στρατιῶται, τὰς σιτήσεις δὴ κεκομισμένοι· καὶ ἀνέβαινον εἰς τὰ πλοῖα, ὅσοις ἐπιτέτακτο τοῦτο. ἤδη γὰρ ὁ στόλος ἀπαντήσας ἐτετυχήκει, ἢ φέρων ἀριθμὸν πλοίων, ἐκ μὲν ξύλων πεποιημένων ἑξακοσίων, ἀπὸ δερμάτων δὲ, 4 πεντακοσίων. ἦσαν δὲ πρὸς τούτοις καὶ στρατιωτικαὶ νῆες πεντήκοντα. καὶ ἕτερα [60] πλατεῖα συνηκολούθουν· δι' ὧν εἴ που δεήσειεν, ἔδει γίνεσθαι ζεύγματα, πεζῇ διδόντα τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ποταμοὺς 5 διαβαίνειν. ἠκολούθει δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα πλοῖα· τὰ μὲν, τροφὰς φέροντα τῷ στρατῷ· τὰ δὲ ξύλα πρὸς μηχανὰς ἐπιτήδεια· τὰ δὲ, καὶ τὰ ἤδη κατεσκευασμένα πολιορκητικὰ μηχανήματα· κατέστησαν δὲ ναύαρχοι, Λουκια- 6 νὸς, καὶ Κωνστάντιος. οὕτως δὲ τοι-

60. pro πλατεῖα rectius legemus πλοῖα. vt mox: ἄλλα πάμπολλα πλοῖα. *Sylb.*

ἐ τοιαύτης δὲ στρατιᾶς τάξεως, ἀπό τινος βήματος ὁ βασιλεὺς πᾶσιν ὁμοῦ τὰ καθήκοντα προσφωνήσας, ἀργυρῶν τε νομισμάτων τριάκοντα καὶ ἑκατὸν τῶν στρατιωτῶν ἕκαστον δόσει τιμήσας, τὴν ἐπὶ Πέρσας εἰσβολὴν ἐποιήσατο· τοῦ μὲν πεζοῦ, Βίκτωρα στρατηγὸν καταστησάμενος· Ὁρμίσδαν δὲ, τῆς ἵππου, καὶ Ἀρινθαῖον σὺν τούτῳ. περὶ 7 δὲ Ὁρμίσδου καὶ πρότερον εἴρηται, ὅτι Πέρσης τε ἦν, καὶ βασιλέως υἱός. ὑπὸ δὲ ἀδελφοῦ ἀδικηθεὶς, καὶ φυγὼν, πρός Κωνσταντινόν τε ἦλθε τὸν βασιλέα· καὶ εὐνοίας δοκίμια παρεχόμενος, τιμῶν καὶ ἀρχῶν ἠξιώθη μεγίστων.

facti sunt Lucianus & Constantius. Talis quũ esset exercitus ordo, de tribunali quodam imperator ad vniuersos ea, quæ ex officio requirerentur, proloquutus, & militibus congiario centum & triginta nummorum argenteorum viritim dato: contra Persas mouere cœpit, Victore pedestribus copiis duce dato, equestribus Hormisda, cui Arinthæum adiunxit. De Hormisda prius etiam diximus, fuisse natione Persam, & filium Regis; qui a fratre adfectus iniuriis aufugerit, & ad Constantium imperatorem peruenerit; editisque fidei ac beneuolentiæ documentis, honores & magistratus amplissimos promeruerit.

Εἰσβαλόντι τοίνυν εἰς τὰ Περσῶν ὅρια τῷ βασιλεῖ, τὸ μὲν εὐώνυμον εἶχεν ἡ ἵππος, συμπαραθέουσα τῇ ἠϊόνι τοῦ ποταμοῦ· τῶν δὲ πε-

XIV. QVum ergo Persarum in fines irruisset Imperator, læuum quidem cornu tenebat equitatus, qui propter ripam fluminis progre-

diebatur: pars autem peditatus, ad dextrum latus comitabatur; reliquum agmine continebatur maximo, quod septuaginta stadiis aberat. Hoc interiectum spatium complectebatur partim iumenta sarcinas gestantia, quæ grauiora scilicet arma, cum adparatu reliquo, ferebant; partim quidquid calonum erat; vt & illi tuto essent loco, vndique ab exercitu conclusi. Sic vlterius progrediendum ratus, mille quingentos præmittendos statuit, Lucilliano duce; qui explorarent, an hostile quoddam agmen, vel palam, vel per insidias irrueret. Sexaginta progressus stadiis, quemdam ad locum venit, cui

ζῶν μοῖρα [61] τῷ δεξιῷ ἠκολούθει· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ στρατιὰ, σταδίοις διεστῶσα 2 ἑβδομήκοντα. τοῦτο δὲ τὸ μέσον εἶχε τά τε νωτοφόρα ζῶα, τὰ βαρέα τῶν ὅπλων καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν φέροντα, καὶ ὅσον ἦν ὑπηρετικόν· ὡς ἂν ἐπ' ἀσφαλοῦς εἶεν καὶ οὗτοι, τοῦ στρατοῦ πανταχόθεν αὐτοὺς 3 περιέχοντος. οὕτω διαθεὶς τὴν ἐπὶ τὸ πρόσω πορείαν, χιλίους ἔγνω καὶ πεντακοσίους προπέμψαι, κατασκεψομένους εἴ τι πολέμιον ἢ προφανῶς, ἢ δι' ἐνέδρας [62] ἐπίῃ, Λουκιλλιανὸν αὐ-4 τοῖς ἐπιστήσας. ἑξήκοντα δὲ προελθὼν σταδίους, εἴς τι χωρίον [63] Ζαυθὰ προ-

61. τῷ δεξιῷ. Leuncl. cod. τὸ δεξιὸν accusandi Casu; contra leges Hellenismi. *Sylb.*

62. rectius forsan ἐπίοι, Optat. modo. *idem.*

63. Ζαυθά. Ammianus 23, c. 12. *Profecti exinde Zaitham venimus locum, qui olea arbor interpretatur. Hic Gordiani imperatoris longe conspicuum vidimus tumulum &c.* Sed non eo in loco, verum Duris Gordiani tumulum fuisse, Zosimus memorat. Verior autem mihi videtur Zosimi, quam Ammiani, narratio. Nam Eutro-

προσαγορευόμενον, ἦλθε. καὶ ἐντεῦθεν εἰς Δοῦρα, ἴχνος μὲν, ὡς ἄρα ποτὲ πόλις ἦν, φέρουσαν, τότε δὲ ἔρημον· οὗ Γορδιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐδείκνυτο τάφος. ἔνθα καὶ 5 πλῆθος ἐλάφων φανὲν, οἱ στρατιῶται κατατοξεύσαντες, ἅλις ἐχρήσαντο τῇ ἐκ τούτων τροφῇ. σταθμοὺς δ' ἐντεῦθεν 6 διελθὼν τέσσαρας, εἴς τι χωρίον ἀφίκετο· Φαθούσας ὄνομα τούτῳ. ἦν δὲ ἀντικρὺ ἐν τῷ ποταμῷ νῆσος, ἔχουσα φρούριον ὑπὸ πλείστων οἰκούμενον. τούτῳ Λουκιλλια- 7 νὸν ἐπιπέμψας ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτῷ κατασκόποις χιλίοις, ἐπολιόρκει τὸ φρούριον. καὶ ἕως μὲν 8 ἦν νὺξ, ἐλάνθανον οἱ πολιορκοῦντες· ἡμέρας δὲ γενομένης, ὑπὸ τῶν ἐν

Zautha nomen. Inde Dura; cuius, vt vrbis quondam, vestigia quædam restabant, sed id temporis deserta: vbi sepulchrum imperatoris Gordiani ostendebatur. Ibidem milites ingentem cervorum multitudinem conspicati, telis conficiebant, & ad satietatem carnibus eorum vescebantur. Inde stationibus quatuor emensis, quemdam ad vicum pervenit, Phathusas dictum. Erat autem ex aduerso insula in flumine, quæ castellum habebat, a plurimis inhabitatum. Huc misso Lucilliano, cum exploratoribus mille, quibus præerat, castellum obsidione cingebat. Et quam quidem diu nox erat, obsessores a nemine deprehendebantur. Vbi vero dies illu-

pius ac Rufus Festus Gordiani tumulum XX millibus a Circesio castro abesse testantur; Zayta autem non plus quam LX stadia a Circesio abest, quæ septem tantum milliaria conficiunt. *Valesius.*

* Melior Ammiani, quam Zosimi scriptura, quia ex זית vel זיתא nomen est.

xisset, a quodam incola castelli, qui aquationis caussa prodierat, conspecti; magnopere perturbarunt eos, qui erant in castello. Quum autem in murum conscendissent omnes, imperator in insulam cum tormentis & ceteris copiis transportatus, castello clausis futurum denunciabat, vt si seipsos cum castello dedissent, manifesto & certo interitu liberarentur. Quo quidem ab eis facto viros cum liberis & vxoribus, in ditionem Romanam, cum præsidio militari misit: ducem vero ipsorum Pusæum tribunatus officio donatum, deinceps inter familiares, fidelem expertus, habuit.

τοῦ Φρουρίου τινὸς ὑδρείας ἕνεκα προελθόντος, ὀφθέντες, εἰς θόρυβον τοὺς ἔνδον καθέστησαν. 9 πάντων τε εἰς τὸ τεῖχος ἀναβάντων, ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν νῆσον μηχαναῖς ἅμα καὶ ἑτέραις δυνάμεσι περαιωθεὶς, παρεγγύησε τοῖς ἔνδον, ἑαυτούς τε καὶ τὸ Φρούριον 64 παραδοῦσι, πρόδηλον ἐκφυγεῖν ὄλεθρον. ἐπεὶ 10 δὲ τοῦτο πεποιήκασιν, ἄνδρας μὲν σὺν παισὶ καὶ γυναιξὶν εἰς τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων ἐχομένην γῆν, ἅμα φυλακῇ στρατιωτῶν παρέπεμψε. Πουσαίῳ δὲ τῷ τούτων ἡγουμένῳ, δοὺς ταξιάρχου φροντίδα, τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις εἶχε, πιστοῦ πειραθείς.

XV. SEcundum hæc confecto quodam itinere, peruentum est ad aliam fluminis insulam, qua in insula mu-

ΕΝτεῦθεν ὁδόν τινα διαμείψας, ἐνέτυχεν ἑτέρα τοῦ ποταμοῦ νήσῳ· καθ' ἣν Φρούριον ὀχυρώτατον ἦν. ᾧ προσβαλὼν ὁ βασι-

64. Pal. c. —

βασιλεὺς, καὶ ἄληπτον πανταχόθεν εὑρὼν, ἐκδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς ἀπῄτει, καὶ μὴ ἀναμεῖναι τὸν ἐκ τῆς ἁλώσεως κίνδυνον. τῶν δὲ, τοῦτο ποιήσειν ὅπερ ἂν καὶ τοὺς ἄλλους δρῶντας θεάσαιντο, ὑποσχομένων, ἐπὶ τὰ πρόσω διῄει. καὶ ἕτερα δὲ φρούρια κατέλιπε, ταῖς ὁμοίαις πεισθεὶς ὑποσχέσεσιν. ὤετο γὰρ μὴ περὶ μικρὰ διατρίβειν τὸν χρόνον, ἀλλ' εἰς τὸ κεφάλαιον ἑαυτὸν [65] ἐμβαλεῖν τοῦ πολέμου. Σταθμοὺς δέ τινας παραμείψας, εἰς Δάκιρα παραγίνεται, πόλιν ἐν δεξιᾷ πλέοντι τὸν Εὐφράτην κειμένην· ἥν τινα τῶν οἰκούντων ἔρημον εὑρόντες οἱ στρατιῶται, σῖτόν τε πολὺν ἐναποκείμενον ἥρπασαν, καὶ ἄλλων πλῆθος οὐ μέτριον· γυναῖκάς τε τὰς ἐγκαταλειφθείσας ἀποσφάξαντες, οὕτω κατέσκαψαν,

nitissimum castellum erat: quod Imperator adortus, quum ab omni parte reperisset inexpugnabile, deditionem vt facerent, 2 postulabat; neue periculum expugnationis exspectarent. Illis id se facturos pollicitis, quod & alios facere vidissent; ad vlteriora perrexit, itidemque 3 castella quædam alia post se reliquit, similibus promissis adquiescens. 4 Nam circa minuta nequaquam terendum tempus existimabat, sed ipsum, belli caput petendum. Stationibus nonnullis emensis, Dacira venit, oppidum nauigantibus Euphratem ad dextrum situm: quod vbi desertum ab incolis reperissent milites, tum vim frumenti magnam in eo repositam diripiebant, tum rerum aliarum copiam non exiguam; & relictis

 ibi

65. ad præcedens διατρίβειν melius congruit ἐμβάλλειν. Sylb.

ibi mulieribus trucidatis. vsque adeo diruebant vrbem, vt locum intuentes existimarent, nullum isthic oppidum vnquam exstitisse. In aduersa ripa, qua iter faciebat exercitus, fons quidam erat, bitumine scatens. Hinc Sitha perueniens, inde Megiam, post ad oppidum Zaragardiam accessit: in quo sublime tribunal erat, ex lapide factum, quod incolæ Traiani vocare consueuerunt. Eo milites oppido nullo negotio direpto & exusto, diem illum cum postero corporum refectioni dederunt. Imperator autem, miratus quod, quum tantum itineris iam confecisset exercitus, nullus adhuc nec ex insidiis, nec aperte globus hostilis occurisset: Hormisdam cum copiis speculatum emittit, veluti rerum Persicarum accuratissime gnarum. Is parum abfuit, quin extremum cum

ὥστε οἴεσθαι τοὺς ὁρῶντας μηδὲ γεγονέναι πόλιν αὐτόθι. 5 ἐπὶ δὲ τῆς ἀντικρὺς ἠϊόνος, δι' ἧς ὁ στρατὸς ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, πηγή τις ἦν ἀσφάλτου ἀνιεῖσα. 6 μεθ' ἣν εἰς Σίθα, εἶτα εἰς Μηγίαν ἀφικόμενος, μετ' ἐκείνην εἰς Ζαραγαρδίαν πόλιν ἦλθεν· ἐν ᾗ βῆμα ἦν ὑψηλὸν, ἐκ λίθου πεποιημένον· ὃ Τραϊανοῦ καλεῖν εἰώθασιν οἱ ἐγχώριοι. ταύτην ῥᾷστα τὴν πόλιν οἱ στρατιῶται διαρπάσαντες καὶ ἐμπρήσαντες, αὐτήν τε τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὑστεραίαν ἡσυχίαν ἦγον. 7 θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι τοσαύτην τοῦ στρατοῦ διαδραμόντος ὁδὸν, οὐδεὶς ἐκ Περσῶν οὔτε λόχος ἐξ ἐνέδρας, οὔτε ἐκ τοῦ προφανοῦς ἀπήντησέ τι πολέμιον, Ὁρμίσδαν εἰς κατασκοπὴν ἐκπέμπει μετὰ δυνάμεως, οἷα τὰ Περσῶν διὰ πάσης ἀκριβείας εἰδότα. 8 ὃς μικροῦ

πρὸς

πρὸς ἔσχατον ἐληλύθει μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ κίνδυνον, εἰ μὴ τύχη τις αὐτοὺς ἐκ παραδόξου διέσωσεν. ὁ γὰρ Συρήνας (ἀρχῆς δὲ τοῦτο παρὰ Πέρσαις ὄνομα) λόχον ἔν τινι τόπῳ καθίσας, Ὁρμίσδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας ἐκαραδόκει, παριοῦσιν ἐθέλων ἐπελθεῖν, οὐδὲν τοιοῦτον προσδεχομένοις· καὶ δὴ τὰ τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς εἰς ἔργον ἐξέβαινεν, εἰ μὴ διῶρυξ ἐν μέσῳ[66] ἐκ τοῦ Εὐφράτου πέρα τοῦ συνήθους ῥυεῖσα, τῶν περὶ τὸν Ὁρμίσδαν ἐκώλυσε τὴν διάβασιν. καὶ διὰ τοῦτο ἀναβληθείσης τῆς παρόδου, τῇ ὑστεραίᾳ, φανέντι τῷ Συρήνᾳ, καὶ τοῖς κοινωνήσασιν αὐτῷ τῆς ἐνέδρας, συστραφέντες, ἐπέθεντο. καὶ τοὺς μὲν ἀνελόντες, τοὺς δὲ τρέψαντες εἰς φυγήν, τῇ λοιπῇ στρατιᾷ συνέμιξαν.

iis, quos secum habebat, periculum adiret; ni casus quidam eos inopinato seruasset. 9 Nam Surenas, (magistratus hoc apud Persas nomen est) insidiis quodam loco positis, Hormisdam cum militibus suis opperiebatur; & prætereuntes, ac nihil eiusmodi exspectantes adgredi cogitabat. 10 Et quidem res eis ex voto cessisset, nisi quidam interiectus vtrisque alueus ex Euphrate, præter morem excreuisset, & impedimento militibus Hormisdæ fuisset, quo minus transiicerent. Propterea transmissu dilato, postridie conspectum Surenam, & eos, quos ille participes insidiarum habebat, 11 conuersis agminibus adorti sunt: eisque partim interfectis, partim terga dare coactis, cum exercitu reliquo se coniunxerunt.

66. Præp. ἐκ post ἐν μέσῳ abest quidem a Leuncl. & Pal. c. sed cum interprete inserendam esse, ipsa res arguit. *Sylb.*

XVI. Progressi vlterius, ad quemdam ex Euphrate deriuatum alueum peruenerunt, qui pertinet in longitudinem ad Assyriam vsque, simulque se per totam ad Tigridim vsque regionem extendit. Heic milites in lutum quoddam tenax & palustria loca delati, præsertimque videntes hac difficultate potissimum equos adfligi, eque cum armis alueum transnare nullo modo posse, quod id fieri altitudo aquæ non permitteret, & per lutum, propter eius vliginem, transitus non pateret: ad extremam quamdam inopiam consilii redacti sunt. Et periculum ea quoque re maius erat, quod hostes in aduersa ripa conspicari liceret, telis & eiaculatione saxorum e fundis, transiectionem impedituros. Quum

Προελθόντες δὲ εἰς τοὺ πρόσω, εἴς τινα τοῦ Εὐφράτου διώρυχα διῆλθον, ἐκτεινομένην μὲν εἰς μῆκος ἄχρι τῆς Ἀσσυρίων, συμπαρατεινομένην δὲ πάσῃ τῇ μέχρι τοῦ Τίγρητος χώρᾳ. 2 ἐνταῦθα πηλῷ κολλώδει καὶ τέλμασιν ἐμπεσόντες οἱ στρατιῶται, καὶ τοὺς ἵππους μάλιστα τῇ δυσχωρίᾳ θεώμενοι δυσχεραίνοντας, καὶ οὐδὲ σὺν τοῖς ὅπλοις οἷοί τε ὄντες διανήξασθαι τὴν διώρυχα, τοῦ τε βάθους οὐκ ἐνδιδόντος, καὶ τοῦ πηλοῦ διὰ τὸ [67] δίυγρον ὑπερβῆναι μὴ συγχωροῦντος, ἐν ἐσχάτῃ τοῦ πρακτέου κατέστησαν ἀπορίᾳ. 3 καθίστη δὲ αὐτοῖς τὸν κίνδυνον μείζονα, τὸ τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν ὄχθης ὁρᾶσθαι βέλεσί τε καὶ λίθων ἐκ σφενδονῶν ἀφέσει, τὴν 4 διάβασιν εἴργοντας. οὐδενὸς δὲ λύσιν εὑρεῖν δυ-

ναμέ-

67. διὰ τὸ δίυγρον. Pal. c. τὸ ὑγρὸν absque compositione. Sylb.

ναμένου τῶν περιεστώτων κινδύνων, ἀγχινοίᾳ τῇ περὶ πάντα καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ προέχων ὁ βασιλεύς, ἔγνω τοῖς [68] ἀπολειφθεῖσιν ἐπὶ κατασκοπὴν χιλίοις καὶ πεντακοσίοις ἀνδράσιν ὑπὸ Λουκιλλιανῷ τεταγμένοις, σημῆναι κατὰ νώτου χωρῆσαι τῶν πολεμίων, ἐπισπάσασθαί τε τὴν τούτων ὁρμήν, τούτῳ τε τῷ τρόπῳ δοῦναι σφίσιν ἀκώλυτον τὸν διώρυχος ἔκπλουν. 5 ἐκπέμπει τε πρὸς τοῦτο Βίκτωρα [τὸν] στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως ἀρκούσης. 6 ὁ δέ, νύκτα ἐπιτηρήσας, ὡς ἂν μὴ ὀφθείη παρὰ τῶν Περσῶν, ἀποχωρῶν τοῦ στρατεύματος, καὶ οὕτω δὲ παρελθὼν ὁδὸν τοσαύτην, ὅσον τὸ γιγνόμενον, οὐδὲ ἡμέρας οὔσης, ὁρᾶν ἐδίδου τοῖς ἐναντίοις· περαιωθεὶς τὴν διώρυχα, τοὺς ὑπὸ Λουκιλλιανῷ τεταγμένους ἐζήτει.

nemo reperire modum posset, quo modo de periculis obiectis euaderent: imperator, qui tum sagacitate rebus in omnibus, tum experientia rei militaris præstaret, statuit mille quingentis illis, qui sub Lucilliano militabant, & explorabant itinera, significandum esse; hostes a tergo adorirentur, & eorum impetum in se conuerterent; vt hoc modo exercitus alueum transmittere, nemine prohibente, posset. Itaque Victorem ducem satis magnis cum copiis ad hoc ablegat. Is obseruata nocte, ne conspiceretur a Persis ipsius ab exercitu discessio, tantumque spatii progressus, quantum ad id satis esset, vt hostes ne quidem interdiu, quid ageretur, animaduerterent: alueo transiecto, Lucilliani militem quærebat.

68. ἀπολειφθεῖσιν. lege προπεμφθεῖσιν. vel ἀποπεμφθεῖσιν. *Reinesius.*

XVII. Itinere aliquanto longius facto, quum hostem omnino neminem deprehenderet; clamoribus & tubarum sonis populares suos vocabat, & ad se vti propius accederent, significabat. Quos ex animi sententia sibi datos obuiam nactus, quum quid accidisset, coniecturis Lucillianus fuisset assequutus; iunctis cum Victore copiis, hostes a tergo præter opinionem adoritur. Illi vero qui & alias obruerentur imparati, vel contrucidabantur; vel quacunque liceret, aufugiebant. Imperator, cui feliciter hoc strategema cesserat, alueum nemine prohibente, transmittebat: & equitatu nauigiis obuiis, peditatu nauibus aliis, quas mul-

Προελθὼν δὲ περαιτέρω, πολεμίου παντάπασιν οὐδενὸς αἰσθόμενος, ἐκβοήσεσί τε ἀνεκάλει τοὺς ὁμοφύλους, καὶ σαλπίγγων ἤχοις, πλησιάσαι σφίσιν ἐσήμαινεν. 2 ἀπαντησάντων δὲ κατὰ νοῦν αὐτῷ[69] καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης συμβάντων ὁ Λουκιλλιανὸς τεκμηράμενος, τῇ μετὰ Βίκτορος οὔσῃ δυνάμει συμμίξας, ἐπέθετο κατὰ νώτου τοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκήτως. 3 οἱ δὲ ἀπαράσκευοι πρὸς τοῦτο ληφθέντες, ἐκτείνοντό τε καὶ ἔφευγον ὅπῃ παρῆκοι· καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐκβάντος αὐτῷ εἰς ἔργον τοῦ στρατηγήματος, ἐπεραιοῦτο τὴν διώρυχα, κωλύοντος οὐδενός. 4 καὶ τὸν μὲν ἵππον, τοῖς παρατυχοῦσι πλοίοις, τὴν δὲ πεζὴν, ναυσὶν, ἃς ἐν πολλοῖς

69. Distinctionem post αὐτῷ non agnoscit Pal. cod. ac fortasse ita quoque distingui periodus poterit: ἀπαντησάντων δὲ, κατὰ νοῦν αὐτῷ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης συμβάντων, ὁ Λουκιλλ. i. e. *qui cum occurrissent, & fortuna quoque fauor eius voto respondisset, Lucillianus coniecturis rem assecutus, iunctis &c.* Sylb.

λοῖς μέρεσι τῆς διώρυχος εὗρε, διαβιβάσας, οὐδὲν ἔτι τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας, πολέμιον τέως οὐδὲν ὑφορώμενος. ἐλθὼν ἢ εἰς πόλιν, ἡ Βηρσαβώρα ἦν ὄνομα, τὸ μέγεθος ἐσκόπει τῆς πόλεως καὶ τὸ τῆς θέσεως ὀχυρόν. δύο μὲν γὰρ κυκλοτερέσι περιείληπτο τείχεσιν. ἀκρόπολις δὲ ἦν ἐν μέσῳ, τεῖχος ἔχουσα καὶ αὐτή, τμήματι κύκλου, τρόπον τινὰ ἐμφερές. πρὸς ἣν ὁδός τις ἦν ἀπὸ τοῦ ἐνδοτέρου τῆς πόλεως τείχους, οὐδὲ αὐτὴ ῥᾳδίαν ἔχουσα τὴν ἀνάβασιν. καὶ τὰ μὲν πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως καὶ μεσημβρίαν, περιφερής τις καὶ σκολιὰ διέξοδος εἶχε. τὸ ἢ πρὸς ἄρκτον μέρους, [70] παρασπάμενοι τοῦ ποταμοῦ, διώρυχα πλατεῖαν προὐβάλοντο, δι' ἧς καὶ ὕδωρ εἰς χρῆσιν τῶν ἐνοικούντων ὠχέτευον. τὰ δὲ πρὸς ἕω, τάφρῳ βα-

tis in partibus alnei reperit, transportato; nihil amplius hostile veritus, ad vrbem accessit, cui Bersabora nomen erat: eiusque tum magnitudinem, tum situs opportunitatem, ac munitionem inspexit. Nam duplici muro in orbem claudebatur, & arx medio erat in oppido, muro & ipsa munita, segmento circuli quodam modo simili; ad quam via quædam ab interiore ciuitatis muro ducebat, cuius haud facilis erat adscensus. Ad occidentalem oppidi partem, ac meridiem versus, tortuosus & obliquus exitus erat. Pars septentriones spectans, munita erat ab eis lato quodam alueo fluminis, eò deducto: per quem & aquam ad vsum incolarum deriuabant. Orientem versus, alta fossa, & aggere lignis validis cancellato, cinge-

70. Pal. c. παρασπάμενοι absque Præpos.

cingebatur. Propter fossam turres magnæ stabant, ad medium vsque a terra, de coctilibus laterculis, bitumine conglutinatis; supra medium, de similibus laterculis & gypso fabricatæ.

θεία καὶ χάρακι διαφραγμένων ἐκ ξύλων ὀχυρῶν· ἐναπείληπτο. πύργοι δὲ εἱστήκεσαν περὶ τὴν τάφρον μεγάλοι, τὰ μὲν ἀπὸ γῆς μέχρι μέσου, δι' ὀπτῆς πλίνθου δεδεμένης ἀσφάλτῳ· τὰ δὲ μετὰ τὸ μέσον, πλίνθῳ τε ὁμοίᾳ καὶ γύψῳ δεδομημένα.

XIIX. HAnc vrbem quum expugnare decreuisset imperator, milites ad capessendum opus exhortabatur. Illis cum omni alacritate progressis, vt imperata facerent; vrbis incolæ petebant, vt ab imperatore in fidem reciperentur; modo mitti ad se postulantes Hormisdam, de conditionibus pacis colloquuturum; modo probris & contumeliis eumdem incessentes, vt transfugam, & exsulem, & proditorem patriæ. Quibus rebus Imperator non imme-

ΤΑύτην πολιορκίᾳ τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς ἑλεῖν ἐγνωκὼς, εἰς τὸ ἔργον παρεκάλει τοὺς στρατιώτας. 2 τῶν δὲ τὸ κέλευσμα σὺν πάσῃ προθυμίᾳ πληροῦν ὡρμηκότων, οἱ τὴν πόλιν οἰκοῦντες, εἰς φιλίαν ἠξίουν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, νῦν μὲν Ὁρμίσδην αὐτοῖς πεμφθῆναι διαλεχθησόμενον περὶ σπονδῶν ἐξαιτοῦντες, νῦν δὲ ὕβρεσιν αὐτὸν περιβάλλοντες, ὡς αὐτόμολον καὶ φυγάδα καὶ τῆς πατρίδος προδότην. 3 ἐφ' οἷς εἰς ὀργὴν εἰκότως ὁ βασιλεὺς ἀναστὰς, ἔργου πάντας ἔχεσθαι καὶ ἐγκεῖσθαι τῇ πολιορκίᾳ προθύμως

θύμως ἐκέλευε. τῶν δὲ 4 ἐφʼ ᾧ τεταγμένος ἕκαστος ἦν, ὁρμησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν, ὄντας οὐκ ἀξιόχρεως ἑαυτοὺς εἰς φυλακὴν τῶν τῆς πόλεως τειχῶν θεασάμενοι, συνέφυγον ἅπαντες ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν. ὅπερ 5 ἰδὼν ὁ βασιλεὺς, ἐπαφῆκε τῇ πόλει τῶν οἰκούντων ἐρημωθείσῃ τὴν δύναμιν. ἡ δὲ, τὰ τείχη καθελοῦσα, καὶ τὰς οἰκίας ἐμπρήσασα, μηχανάς τε ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως ἵστη, καὶ ἀπὸ τούτων τοὺς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἔβαλλε, βελῶν καὶ λίθων ἀφέσει. ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπὸ τῆς [71] πό- 6 λεως λίθοις τε καὶ βέλεσι συνεχέσιν ἠμύνοντο τοὺς πολιορκοῦντας, ἐγίνετό τε πολὺς ἑκατέρωθεν φόνος· τότε [72] δὴ ὁ βασιλεὺς, εἴτε ἐξ οἰκείας ἐννοίας τῇ τῶν τόπων ἁρμοσάμενος θέσει, εἴτε καὶ τοῦτο ἐκ πολυμαθείας λαβὼν, μηχάνη-

rito concitatus ad iram, vniuersos operi intentos esse, atque oppugnationem alacriter vrgere iussit. Illis, vti iussus ac dispositus quisque fuerat, cum impetu progressis; defensores vrbis, nequaquam se pares tuendis mœnibus esse conspicati, ad arcem vniuersi se recipiebant. Quo conspecto, milites Imperator in vrbem, habitatoribus vacuam, immisit: qui muris deiectis, & incensis ædificiis, machinas in oppidi parietinis constituere; telorumque ac lapidum iactu eos petiere, qui in arcem commigrauerant. Sed quod propugnatores arcis, lapidibus continuis, ac telis, oppugnantes repellerent, & ingens vtrimque clades acciperetur: Imperator, siue quadam ingenii solertia

71. pro τῆς πόλεως omnino scribendum ἀκροπόλεως. *Sylb.*
72. δὴ pro δὲ repositum e Pal. *idem.*

tia, locorum situs habita ratione, siue magna rerum edoctus experientia; tormentum quoddam tale construxit. Tignis maximis inter se ferro colligatis, & per illa quadratæ turris effecta forma, eaque mœnibus arcis opposita, & paullatim sublimitate crescente tantam ad altitudinem excitata, murorum vt altitudinem æquaret: in eam turrim sagittarios imposuit, cum iis, qui de machinis saxa telaque coniicerent. Itaque Persæ, qui tunc & ab oppugnantibus, & stantibus in machina vndique deturbarentur, aliquamdiu quidem illi resistebant; sed ad extremum deditionis lege se tradituros arcem spondebant, si conditiones imperator moderatas obtulisset. Conuentum vtrimque, vt, quotquot intus erant Persæ, singuli per medium exercitum Romanum tuto transirent,

μά τι κατεσκεύασε τοιόνδε. 7 ξύλα μέγιστα πρὸς ἄλληλα συνδήσας σιδήρῳ, καὶ πύργου σχῆμα τετραγώνου διὰ τούτων ἀπεργασάμενος, ἀντιστήσας τε τοῖς τῆς ἀκροπόλεως τείχεσι, τῇ τε κατὰ βραχὺ τοῦ ὕψους προσθήκῃ τοῦ μήκους τῶν τειχῶν ἴσον ἀποτελέσας, εἰς τοῦτον ἀνεβίβασε τοξότας τε, καὶ τοὺς ἀπὸ μηχανῶν ἀφιέντας λίθους καὶ βέλη. 8 τότε τοίνυν ἔκ τε τῶν πολιορκούντων οἱ Πέρσαι, καὶ ἐκ τῶν ἐφεστηκότων τῇ μηχανῇ πανταχόθεν καταβαλλόμενοι, μέχρι μέν τινος ἀντεῖχον. τελευτῶντες δὲ ὁμολογίᾳ τὴν ἀκρόπολιν ὑπέσχοντο παραδώσειν, εἰ μέτριόν τι παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ὑπαρχθείη. 9 καὶ συνεδόκει, τῶν ἔνδον Περσῶν ἕκαστον διὰ μέσου τοῦ στρατεύματος ἀσφαλῶς διαβῆναι, ῥητὸν ἀργύριον καὶ ἱμάτιον ἔχοντα, πα-

ραδο-

παραδοθῆναι δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν ἀκρόπολιν. ὃ δὴ 10 γεγονότος, ἄνδρες ἀφείθησαν πενταχισχίλιοι περί που τὸν ἀριθμὸν, δίχα τῶν πλοίοις [73] μακροῖς διὰ τῆς διώρυχος οἵων τε γενομένων διαφυγεῖν. συνεξῆλθε δὲ τῷ πλήθει καὶ Μομόσειρος, τούτων ἡγούμενος. τοῦ-11 τον δὲ τὸν τρόπον καὶ τῆς ἀκροπόλεως αἱρεθείσης, ἐρευνῶντες οἱ στρατιῶται τῶν ἐναποκειμένων ποιούμενοι, σῖτόν τε ἄπλετον εὗρον, καὶ ὅπλα παντοῖα καὶ μηχανήματα, καὶ ἐπίπλων πλῆθος οὐ μέτριον, καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς. τοῦ 12 μὲν οὖν σίτου τὸ πλέον, ἐναπετέθη τοῖς πλοίοις εἰς ἀποτροφὴν τοῦ στρατοῦ. μέρος δὲ τούτου καὶ αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς διενείμαντο, καὶ δίχα τῆς δημοσίας σιτήσεως ἧς εἶχον. τῶν δὲ ὅπλων ὅσα μὲν 13 ἐπιτήδεια Ῥωμαίοις ἐδό-

certa pecunia & veste accepta, & imperatori arcem traderent. Quo facto, virorum ad quinque millia dimissi sunt, exceptis illis, qui † longis nauigiis per alueum e flumine deriuatum euadere potuerant. Inter ceteros, & dux eorum Momosirus exibat. Arce in hunc modum capta, milites ea perquirentes, quæ essent in arce condita; infinitam frumenti copiam, & omnis generis arma, & machinas, & immensam vim supellectilis, adparatusque reliqui, repererunt. Maior frumenti pars, ad exercitus alimenta, nauibus imposita fuit; partem & ipsi milites, præter annonam publicam, quam habebant, inter se diuidebant. Arma quæ Romanis ad bellum idonea

73. *μακροῖς, longis.* paruis rectius ex Marcellino, (24, c. 8. *nauigiis paruis permeato amne*) μικροῖς pro μακροῖς legendo. *Leunclauius.*

donea viderentur, exercitui distributa sunt: apta vero Persico tantum vsui, non Romanis militibus; partim igni tradita, partim ab amne rapi, demergive permissa. Hinc non exigua maiestati Romani nominis accessit gloria, quod ampla ciuitas, & secundum Ctesiphontem, omnium in Assyria maxima, tamque munita, solo biduo per vim capta fuisset. Quas ob res imperator exercitum blande demulcens, & oratione conuenienti laudabat, & singulis centenos nummos argenteos donabat.

καὶ πρὸς πόλεμον εἶναι, ταῦτα τῷ στρατοπέδῳ διεδόθη· τὰ δὲ Περσικῇ μόνον ἁρμόδια χρήσει, αὐτοῖς δὲ οὐκέτι, τὰ μὲν πυρὶ παρεδόθησαν, τὰ δὲ τῷ ποταμῷ φέρεσθαι καὶ καταδύεσθαι 14 [74] συνεχώρησαν. Ἐντεῦθεν οὐχ ἡ τυχοῦσα τῷ Ῥωμαίων ἀξιώματι προσεγένετο δόξα, πόλεως μεγάλης καὶ τῶν ἐν Ἀσσυρίᾳ μετὰ Κτησιφῶντα μεγίστης, οὕτω τε ὠχυρωμένης, ἐν δύο μόναις ἡμέραις κατὰ κράτος ἁλού- 15 σης. ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς φιλοφρονούμενος τὸ στράτευμα, λόγοις τε καθήκουσιν ἐτίμα, καὶ ἕκαστον ἀργυρίοις ἑκατὸν νομίσμασιν ἐδωρεῖτο.

XIX. Et hæc quidem ita gesta sunt. Surenas autem, non exiguis cum copiis ex oppido quodam, in Assyria sito, Romani exercitus exploratores, qui ceteros antecedebant, impru-

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὧδε ἐπράχθη· ὁ Σουρήνας δὲ μετὰ δυνάμεως οὐκ ὀλίγης ἔκ τινος τῶν ἐν Ἀσσυρίᾳ πόλεων τοῖς προηγουμένοις τοῦ Ῥωμαίων στρατοπέδου κατασκοπῆς ἕνεκεν ἐπελθὼν, οὐ προ-

74. Congruentius Pass. συνεχωρήθησαν. Sylb.

προσειδομένοις τὸ ἐσόμενον, ἕνα [75] [μὲν] τῶν ἡγουμένων, τριῶν ὄντων, ἀνεῖλεν ἅμα τισὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων. 2 τρέψας δὲ [76] τοὺς ἄλλους, ἐγκρατὴς ἐγένετο στρατιωτικοῦ σημείου, δράκοντος ἐκτύπωμα φέροντος, οἷα φέρειν εἰώθασιν ἐν ταῖς μάχαις Ῥωμαῖοι. 3 τοῦτο μαθὼν, οὐκ ἤνεγκε μετρίως ὁ βασιλεύς· ἀλλὰ μετὰ θυμοῦ τοῖς ἀμφὶ τὸν Σουρήναν ὡς εἶχεν ἐπιπεσὼν, τούτων μὲν εἰς φυγὴν ἔτρεψεν ὅσοι διαφυγεῖν ἠδυνήθησαν· τὸ δὲ σημεῖον ἀναλαβὼν τὸ παρὰ τῶν πολεμίων ἀφαιρεθὲν, ἐπῆλθε παραχρῆμα τῇ πόλει, καθ' ἣν ὁ Σουρήνας ἀποκρύπτων τὸν λόχον τοῖς κατασκόποις ἐπῆλθεν· εἷλέ τε κατὰ κράτος, καὶ ἐπυρπόλησε· 4 τὸν δὲ τῶν κατασκόπων ἡγεμόνα, διότι τοῖς πολεμίοις τὸ σημεῖον ἀπέλιπε, τὴν

dentes adgressus; vnum de tribunis tribus, cum nonnullis sub eo militibus, interemit; & ceteris in fugam actis, vexillo militari potitus est, draconis imaginem referente; qualia in bellis Romani gestare consueuerunt. Eam rem vbi cognouisset imperator, non moderato tulit animo; sed ira concitus, in Surenæ milites, vti forte instructus erat, irruptione facta; terga dare coëgit eos, qui elabi fuga poterant: & signo recepto, quod hostes abstulerant, mox ad vrbem accessit, in qua Surenas collocatis insidiis exploratores adortus fuerat. Eam vi cepit, & incendit. Duci vero exploratorum, propterea quod hosti vexillum reliquisset, salute magnanimitati Ro-

75. inclusa μὲν abest a Pal. cod.
76. Leuncl. & Pal. τρέψας δὲ πρὸς ἄλλους, Præpositione pro Articulo posita.

manæ antepoſita; cingulum ademit, & deinceps vna cum iis, quos fugæ ſocios habuerat, pro infami duxit. Vlterius autem progreſſus, quum per amnem iter faceret, ad caſtellum quoddam venit, cui vicinum erat oppidum. Eius nomen erat Fiſſenia. Secundum murum illius erat acta foſſa, quam ſane altiſſimam Perſæ repleuerant aqua, parte non exigua proximi fluminis in eam deriuata. Flumen ipſum, *Regis amnis* adpellabatur. Hoc oppido præterito, a quo nihil eſſet hoſtile metuendum: iter fecere per locum facticia palude ſtagnantem. Nam & alueo, & ipſo flumine Perſæ regioni

σωτηρίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς μεγαλοφροσύνης ἔμπροσθεν ποιησάμενος· παρέλυσέ τε τῆς ζώνης, καὶ ἐν ἀτιμίᾳ τὸ λοιπὸν εἶχεν ἅμα τοῖς κοινωνήσασιν αὐτῷ τῆς φυγῆς. 5 Προελθὼν δὲ ἐπέκεινα, διά τε τοῦ ποταμοῦ τὴν πορείαν ποιούμενος, ἦλθεν εἴς τι [77] χωρίον, ᾧ πόλις ἐπλησίαζε Φισσηνία προσαγορευομένη. 6 ταύτης τοῦ τείχους συμπαρέθεε τάφρος· ἣν βαθυτάτην οὖσαν, ἐπλήρωσαν ὕδατος οἱ Πέρσαι, μέρος εἰς ταύτην οὐκ ὀλίγον τοῦ πλησιάζοντος μεθέλκοντες ποταμοῦ. Βασιλέως [78] ποταμός, ἦν ὄνομα τούτῳ. 7 ταύτην διαδραμόντες τὴν πόλιν, (οὐδὲν γὰρ ἦν ἐκ ταύτης εὐλαβεῖσθαι πολέμιον) ὁδὸν διῄεσαν τέλματι χειροποιήτῳ διά-

77. Pro χωρίον Leuncl. mauult φρούριον.

78. Marcellinus 24. c. 5. hunc fluuium Syrorum lingua *Naarmalcha* (נהר מלכא) & noſter infra c. 24. n. 4. Ναρμαλάχην: corrupte Plinius 6, 26. *Armalchar*, vocant. Strabo Græco nomine vſus eſt lib. 16. μεταξὺ δὲ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγριος ῥεῖ καὶ ἄλλος ποταμὸς Βασίλειος καλούμενος.

διάβροχον. οἱ γὰρ Πέρσαι, τήν τε διώρυχα τῇ χώρᾳ καὶ τὸν ποταμὸν ἄβατον ἐπαφέντες, ἀδύνατον, καθάγε τὴν αὐτῶν οἴησιν, πεποιήκασι τῷ στρατῷ τὴν διάβασιν. ἀλλ' ὅμως τοῦ βασιλέως 8 προελθόντος, καὶ ὁ στρατὸς ἠκολούθει, βρέχων ἄχρι γονάτων τοὺς πόδας. αἰσχύνη γὰρ ἡγοῦντο μὴ ποιεῖν ἅπερ ἐθεῶντο ποιοῦντα τὸν βασιλέα. ἡλίου δὲ ἤδη[79] δύν- 9 τος, ὁ μὲν στρατὸς, ἐπὶ τῶν τόπων ηὐλίζετο τούτων· βασιλεὺς δὲ, στρατιώτας ἑαυτῷ καὶ τεχνίτας ἀκολουθεῖν ἐπιτάξας, δένδρα ἐκτέμνων καὶ ξύλα, διώρυχάς τε ἐζεύγνυε, τοῖς τέλμασί τε γῆν ἐπετίθει, καὶ τὰ βαθέα τῶν ὁδῶν ἀπεπλήρου, καὶ ταῖς στενοχωρίαις εὖρος ἐνεποίει τὸ μέτριον ἔχον· ἐπανελθών τε, 10 διήγαγε τὴν στρατιὰν μετὰ

immisso, perfecisse se putabant, vt exercitus nullo modo posset transiicere. Sed cursim antegresso imperatore, subsequebatur exercitus, pedibus vsque ad genua madefactis. Nam pudore præpediebantur, quo minus id facerent, quod imperatorem facere videbant. Vbi iam sol occidisset, exercitus in locis iis commorabatur; & imperator militibus, ac fabris se subsequi iussis, cæsis arboribus & tignis, alueos pontibus consternebat, palustribus locis terram iniiciebat, vias profundas explebat; angusta denique loca mediocriter aperiebat. Deinde reuersus, exercitum facile transduxit; donec ad oppidum Bithram peruenisset, quo in oppido

79. Pal. c. δύνοντος: Leuncl. δύντος, & in margine δύναντος: quorum vt priora duo & regularia sunt, & vsitata; ita postremum nec regula, nec vsu fultum; nisi ego vehementer fallor. *Sylb.*

pido regia cum iis ædificiis erat, quæ tam imperatori, quam militibus excipiendis sufficerent.

φασώνης, ἕως εἰς Βίθραν 80 ἐληλύθη πόλιν, ἐν ᾗ βασίλεια ἦν, καὶ οἰκήματα βασιλεῖ τε ὁμοῦ πρὸς ὑποδοχὴν ἀρκοῦντα, καὶ στρατοπέδῳ.

XX. INde progressus, iisdem laboribus intentus, exercitum antecedebat, & viam magis tolerabilem reddebat. Atque hoc modo transuexit omnes, donec ad locum venit, quo in loco nullum erat ædificium, sed lucus palmis consitus; in quo & vites erant enatæ quæ palmitibus suis sursum ad ipsas vsque palmarum comas excurrebant, & palmulas vuis permistas conspiciendas exhibebant. In hoc luco noctem insequutam quum exegisset, postridie eius diei perrexit vlterius. Quumque propius ad castellum quoddam accessisset, letale vulnus ac-

Προελθὼν δὲ συντεθεὶς καὶ τῶν αὐτῶν ἐχόμενος πόνων, ἡγεῖτο τοῦ πλήθους, καὶ τὴν ὁδὸν 2 εὐφορωτέραν ἐποίει. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διήνεγκεν ἅπαντας, ἕως ἦλθεν εἰς τόπον, ἔχοντα μὲν οἴκησιν οὐδεμίαν, ἄλσος δὲ ἐκ φοινίκων πεποιημένον, ἐν ᾧ καὶ ἄμπελοι συμπεφύκεσαν ἄχρι τῆς τῶν φοινίκων κόμης τοῖς κλήμασιν ἀνατρέχουσαι, παρέχουσαί τε ὁρᾶν τὸν ἐκ τῶν φοινίκων καρπὸν, ἀναμεμιγμένον τοῖς βότρυσιν. 3 ἐν τούτῳ τὴν ἐπελθοῦσαν νύκτα διαγαγὼν, ἐπὶ τὸ πρόσω τῇ ὑστεραίᾳ προῄει. 4 ἐλθὼν δὲ πλησίον φρουρίου τινὸς, πληγὴν καιρίαν δέχεσθαι ἐμέλλησε. τῶν γὰρ ἀπὸ τοῦ

ceptu-

80. ἐληλύθη pro ἐληλύθει, Attice.

Φρουρίου τις Πέρσης ἐπελθὼν, τῇ τοῦ βασιλέως κεφαλῇ τὸ ξίφος ἐπήλασεν· [81] ὁ δὲ, προειδόμενος, ἐπέθηκε τὴν ἀσπίδα τῇ κεφαλῇ, καὶ ταύτῃ τὴν πληγὴν ἀπεσείσατο. 5 ἐκεῖνον μὲν οὖν οἱ στρατιῶται συμπεσόντες, κατέσφαξαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, εἰ μήπω γέ τινες διαδύντες, συνέφυγον εἰς τὸ φρούριον. 6 δυσαναχετῶν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ τολμήματι, τὸ φρούριον ἀνεσκόπει, καὶ ὅπου ἁλώσιμον εἴη, περιιὼν ἐθεώρει. 7 περὶ τοῦτο δὲ ἔχοντος αὐτοῦ, τοῖς ἐν τῷ ἄλσει τῶν φοινίκων ἐπιμείνασι στρατιώταις ὁ Σουρήνας ἀπροόπτως ἐπιφανεὶς, τῶν τε ὑποζυγίων καὶ τῆς ἀποσκευῆς κρατήσειν ἤλπισε, καὶ ἅμα τὸν βασιλέα, τοῦτο μαθόντα, πάντως ἀποστήσειν τῆς τοῦ φρουρίου πολιορκίας. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐν νῷ ταῦτα βαλλό-

cepturus erat. Nam Persa quidam ex eo castello eruptione facta, iam in caput imperatoris gladium adigebat; quum ille præuiso ictu, capiti scutum imponeret, eoque vim ictus repelleret. Et hunc quidem circumfusi milites cum suis omnibus interfecerunt; nisi qui forte fuga per hostes elapsi ad castellum se contulissent. Indignatus autem propter audax hoc facinus imperator, castellum inspectabat; & , si qua parte capi posset, circumambulans considerabat. Dum huic intentus est rei, Surenas eos milites, qui palmarum in luco manserant, adortus ex improuiso; iumentis & sarcinis se potiturum sperabat, & imperatorem eadem opera, posteaquam de hoc accepisset, omnino ab oppugnatione castelli reuocaturum. Sed hæc animo secum voluens, vtro-

81. pro ὁ δὲ Leuncl. & Pal. perperam habent ἐν ᾧ δὲ, *Sylb.*

vtroque frustratus est. Imperator autem magnum in expugnatione castelli momentum ponebat. Nam ei proximum erat oppidum, cui nomen Besuchis, sane quam populosum, cum aliis castellis plurimis; quorum incolæ, relictis castellis suis, veluti non satis ad tuendam salutem idoneis, in illud ipsum concurrerant, quod ab imperatore obsidebatur: exceptis iis, qui Ctesiphontem euaserant, vel, qua lucus esset densissimus, semet abdiderant. His de caussis imperator obsidionem strenue vrgebat. At vero qui de reliquo exercitu dimissi fuerant, vt explorarent omnia, suisque succurrerent, si qua se vis hostilis offerret; non modo adortos se propulsarunt, sed interfectis aliis, alios effuse terga dare coactos insequuti, ab omni metu securam impe-

μένος, ἀμφοτέρων διήμαρτεν. 8 ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν πολλῷ τὴν τοῦ φρουρίου καθαίρεσιν ἐποιεῖτο. πόλις τε γὰρ ἐπλησίαζεν αὐτῷ, Βησουχὶς ὄνομα, πολυάνθρωπος, καὶ ἄλλα φρούρια πλεῖστα· ὧν συνέβαινε τοὺς οἰκήτορας ἀπολιπόντας τὰ σφέτερα, ὡς οὐκ ἀρκοῦντα πρὸς σωτηρίαν, εἰς τὸ παρὰ τοῦ βασιλέως πολιορκούμενον συνδεδραμηκέναι, πλὴν τῶν εἰς Κτησιφῶντα διαφυγόντων, ἢ κατὰ τὸ δασύτατον τοῦ ἄλσους ἀποκρυβέντων. 9 ἃ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐνίστατο τῇ πολιορκίᾳ κατὰ τὸ καρτερόν. οἱ δὲ ἀπολυθέντες ἐκ τῆς στρατιᾶς εἰς τὸ κατασκοπεῖν καὶ βοηθεῖν, εἴπου τι φανείη πολέμιον, οὐκ ἀπεκρούσαντο μόνον τοὺς ἐπελθόντας αὐτοῖς, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀνελόντες, τοὺς δὲ προτροπάδην διώξαντες, ἐν ἀσφαλεῖ [82] [τῷ βασιλεῖ] τὰ τῆς πολιορ-

κίας

82. τῷ βασιλεῖ additum e Pal. cod. Sylb.

κίας ἐποίησαν. ἐπεὶ δὲ τῶν φυγόντων τινὲς ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ ἄλσος ἕλεσιν ἦσαν, οὐδὲ τούτους αἱ ἐπὶ κατασκοπῇ καταλειφθέντες ἀφῆκαν ἀθώους, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπήγαγον.

ratori obsidionem reddebant. Et quoniam nonnulli fuga sibi consulentes, in subiectis luco paludibus hærebant; ne illos quidem, si deprehendissent, illæsos dimittebant itinerum exploratores; sed partim interficiebant, partim captiuos abducebant.

XXI.

Οἱ δὲ ἐν τῷ Φρουρίῳ πολιορκούμενοι, βελῶν παντοίων ἀφέσει τοὺς ἐναντίους ἠμύναντο. λίθων δὲ οὐκ ὄντων αὐτοῖς ἔνδον, ἀσφάλτῳ βώλους πεπυρωμένους ἠκόντιζον. ἐτύγχανον δὲ τῶν πεμπομένων αἱ βολαὶ ῥᾳδίως, οἷα καὶ [83] ὑπερδεξίου καὶ κατὰ πλῆθος πεμπόμεναι. 2 ἀλλ' οὐδὲ οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατιῶται, καίτοι ταῖς ἐξ ὕψους βοηθείαις ἐλαττούμενοι, [84] παρῆκον εἶδος ἀνδρείας καὶ πολεμικῆς ἐπιστήμης. 3 λίθοις γὰρ χειροπλήθεσιν

Obsessi vero telorum omnis generis iactu vim hostilem propulsabant. Quumque saxa deficerent, ignitas bitumine glebas eiaculabantur. Earum iactus facile contingebant eos, qui petebantur; quod de sublimiore loco, & in multitudinem fierent. Sed nec Romani milites, quamuis adiumento loci superioris vincerentur, vllum fortitudinis & scientiæ bellicæ genus intermittebant. Magnos

83. fortasse ἀφ' ὑπερδεξίου, vel ἐξ ὑπερδεξίου. *Sylb.*
84. P.c. παρεῖκον: malim παρῆκαν, vt paullo ante [c. 20. extr.] ἀφῆκαν. *Idem.*

gnos enim lapides & tela coniiciebant in hostes; quæ non arcubus tantum, verum & machinis emittebantur. Eæ non ita constitutæ fuerant, vt vnum modo corpus; sed duo, 4 tria, plura denique ferirent. Quia vero castellum in colle situm erat, duobus muris, & decem ac sex magnis turribus munitum, altaque cinctum fossa, quæ parte quadam castelli præsidiariis aquam ad potum idoneam immittebat: egesta terra fossam imperator complanare milites iussit, aliumque præterea tantam in al- 5 titudinem excitari aggerem, vt turrem æquaret. itidem parte quadam alia terram sub moenibus fodere de- 6 creuit, versus medium murum interiorem; quod per hosce cuniculos hostem adgredi cogitaret. Hostibus autem mi-

ἔβαλλον, βέλεσί τε, οὐκ ἐκ τόξων μόνον ἀφιεμένοις, ἀλλὰ καὶ ἐκ μηχανημάτων· ἅπερ οὐκ ἐφ' ἑνὸς μόνον ἵστατο πεπηγμένα σώματος, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ τρία καὶ πλείω διῄει. τοῦ δὲ φρουρίου κειμένου μὲν ἐπὶ λόφου, τείχεσι δὲ δύο καὶ πύργοις ἑκκαίδεκα μεγάλοις ὠχυρωμένου, τάφρῳ τε περιειλημμένου βαθείᾳ, κατά τι μέρος ὕδωρ[85] εἰσφερούσῃ τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ πρὸς πότον ἐπιτήδειον, χῶμα ἐπιχέειν ὁ βασιλεὺς τῇ τάφρῳ τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσεν, ἕτερόν τε ἐπὶ τούτῳ πρὸς ὕψος ἀνιστάμενον, ἐξισωθῆναι τῷ πύργῳ· κατὰ δὲ μέρος ἕτερον τὴν ὑπὸ τὰ τείχη γῆν ὀρύττειν ἐγνώκει, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ἐνδοτέρου τείχους, διὰ τοῦ ὀρύγματος ἐπιθήσεσθαι τοῖς πολεμίοις πραγματευόμενος. τῶν δὲ πολεμίων τοὺς ἐγείροντας

τὸ

85. ὕδωρ e Leuncl.cod. margine desumtum. In textu & ipse, & Pal. c. habent εἶδος: parum ad rem. *Sylb.*

τὸ χῶμα βολαῖς συνεχέσιν εἰργόντων, τὴν μὲν ἐν τῷ προφανεῖ μάχην, ὁ βασιλεὺς ἀνεδέξατο, πολυειδέσιν ἀμυντηρίοις, κατὰ τῶν βαλλομένων, εἴτε βελῶν, εἴτε πυρσῶν, χρώμενος. Νευΐτα δὲ καὶ 7 Γαδαλαΐφῳ, τά τε χώματα καὶ τὰς τῶν χωμάτων ἐγέρσεις ἐπέτρεψεν· Οὐίκτωρι δὲ παραδοὺς ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας, τὰ μέχρι Κτησιφῶντος αὐτῷ διερευνᾶσθαι προσέταξεν· ὥστ', 8 εἴπου τι φανείη πολέμιον, ἀφελκύσαι τὸν βασιλέα τῆς πολιορκίας πειρώμενον, τούτου διὰ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων κωλυθῆναι τὴν ἐπιχείρησιν· ἅμα δὲ τὴν ὁ- 9 δὸν τὴν ἐπὶ Κτησιφῶντα, σταδίων οὖσαν ἐννενήκοντα, γεφύρων τε κατασκευαῖς καὶ ζευγμάτων, αὐτῷ καὶ τῷ στρατῷ [86] ῥᾷον καταστῆσαι.

lites aggerem excitantes continuo iactu dolorem impedientibus, aperti quidem conflictus ineundi curam imperator in se recepit, variis aduersus coniecta siue tela, siue ignes, defensionum rationibus vtens; Neuitæ vero, ac Gadalaipho cuniculos, & excitationes aggerum commisit: Victori traditis grauis armaturæ militibus, & equitibus, ad ipsam vsque Ctesiphontem explorare loca præcepit; vt si quod agmen hostile conspiceretur, quod imperatorem ab oppugnatione retrahere cogitaret, eius illo conatum opera subiectorum sibi militum reprimeret; simulque viam, quæ Ctesiphontem ducit, & stadiorum est nonaginta, pontibus structis tam sibi, quam exercitui faciliorem redderet.

V 5 His

86. pro ῥᾷον analogiæ lex ῥᾴονα postulat, aut contracte ῥᾴω. *Sylb.*

XXII His inter duces distributis operis, ipse suis arietibus portæ cuidam admotis, non eam modo succussit; verum etiam dissoluit. Quumque segniter intentos operi videret, quibus commissa cura fuerat agendi cuniculos: eos inde remouit, illa ipsa notatos ignominia propter oscitantiam; & eorum in locum alios substituit. Alterum inde arietem alteri portæ admouit; quæ ipsa quoque quum non ferret impetum, venit quidam, qui nunciaret eos, quibus iniunctum fuisset, vt a fossa cuniculos in ipsum vsque oppidum agerent, iam ad operis sui finem peruenisse; ac paratos ad prorumpendum de cuniculis esse. Tres hæ cohor-

Ταύτην διελὼν τοῖς ἡγεμόσι τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτὸς μὲν διὰ τῶν σὺν αὐτῷ κριῶν μιᾷ πύλῃ προσαγαγὼν οὐ κατέσεισε μόνον αὐτήν, ἀλ- 2 λὰ καὶ ἔλυσε· τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν ὀρυγμάτων τεταγμένους, ἐκμελῶς ἰδὼν τῷ ἔργῳ χρωμένους, [87] ἐκείνης μὲν ἀπέστησε, ταύτην αὐτοῖς ὑπὲρ τῆς ἐκμελείας τὴν ἀτιμίαν ἐπαγαγών, ἑτέρους δὲ ἀν- 3 τικατέστησεν· αὐτὸς δὲ κριὸν ἕτερον ἄλλῃ προσέφερε πύλῃ. καὶ ταύτης δὲ τὴν προσβολὴν οὐκ ἐνεγκούσης, ἧκεν [88] ἀγγέλλων τις, ὡς οἱ ταχθέντες τὰ ἀπὸ τῆς τάφρου μέχρι τῆς πόλεως αὐτῆς διορύττειν, ἤδη πρὸς τέλος ἀφίκοντο τοῦ ἔργου, καὶ πρὸς τὸ ἀναδῦναι 4 γεγόνασιν εὐτρεπεῖς. ἦσαν δὲ οὗτοι, τρεῖς λόχοι.

ματ-

87. Cum ἐκείνης extrinsecus subaudiendum τῆς φροντίδος: aut scribendum ἐκείνους, illos. Idem.

88. L. & P. codd. ἧκεν ἀγγέλων τις: quæ scriptura ferri nequit, nisi assumto aliquo Participio, μηνύων, aut simili. Sylb.

ματτιάριοι, καὶ[89] λακκινάριοι, καὶ βίκτωρες. ὁ βασιλεὺς δὲ, ταύτην μὲν πως ἐπέσχεν αὐτῶν τὴν ὁρμήν. πύλῃ δὲ ἑτέρᾳ θᾶττον ἐκέλευσεν εὐτρεπίζεσθαι μηχανήν. καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῇ πᾶσαν ἐφίστη, πείθων τοὺς πολεμίους, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ ταύτην προσαγαγὼν, ἐγκρατὴς τοῦ φρουρίου γενήσεσθαι. ἐποίει δὲ τοῦτο, πᾶσαν ἔννοιαν τοῖς Πέρσαις τῆς διὰ τοῦ ὀρύγματος ἀναιρῶν πολιορκίας. τῶν ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοίνυν ἁπάντων εἰς τὸ τὴν μηχανὴν ἀποκρούσασθαι συστραφέντων, διορύξαντες τὸν ὑπόνομον οἱ ταύτῃ ταχθέντες, εἶτα τὴν ἐπικειμένην ἄχρι τῆς ἐπιφανείας γῆν διατρήσαντες, ἐφάνησαν οἰκίας ἐν μέσῳ, καθ' ἣν ἔτυχέ τις ἀλετρὶς γυνὴ, νυκτὸς οὔσης ἔτι βαθείας, σῖτον ἄλευρα εἶναι ἐργαζομένη.

5 6 7

tes erant; Mattiarii, Laccinarii, & Victores. Imperator, eorum inhibito non nihil impetu, alii portæ celeriter admoueri machinam iussit, ac ibidem copias vniuersas constituit; vt hosti persuaderet, postridie se hac adhibita machina, oppido potiturum. id autem propterea faciebat, vt Persis omnem cogitationem institutæ per cuniculos expugnationis eximeret. Quapropter oppidanis omnibus, in hoc conuersis, vt machinam illam eliderent; peractis iam cuniculis ii, quibus illorum fossiones mandatæ fuerant, quum imminentem sibi terram ad superficiem vsque perforassent, media quadam in domo prodierunt; in qua molendinaria mulier erat, quæ alta nocte farinam e frumento conficiebat.

Eam

89. *Laccinarii.* P.c. Laciarii: forsan Lancearii; vt in Notitia vtriusque imperii, Lancearii seniores, Lancearii Stobenses, Lancearii Augustenses. *Syl.*

Eam exclamaturam, 8 qui primus prodiit, interfecit. Is erat Superantius, de Victorum numero, non obscurus miles; quem sequutus est Magnus; post quem tertius emersit Iouianus, ordinis notariorum tribunus; deinde plures. Exitu paullatim dilatato, medio in oppido cuncti erant. Tum vero progressi ad 9 murum, præter omnem spem irruebant in Persas; qui cantilenas more patrio factas pronunciabant, regis sui virtutem celebrantes, & imperatoris Romani conatum irritum reprehendentes. Nam facilius aiebant eum Iouis aula potiturum, quam oppido. Hos adorti partim obuios cæ- 10 debant, & de muro deturbantes neci dabant; partim persequentes

νη. ταύτην μὲν οὖν ὁ πρώτως ἀναδὺς, ἐκβοᾶν μέλλουσαν, παίσας ἀνεῖλεν. ἦν δὲ Σουπεράντιος ἐν τῷ λόχῳ τῶν βικτώρων οὐκ ἄσημος. ἐπὶ τούτῳ δὲ Μάγνος, καὶ τρίτος ὁ Ἰοβιανὸς, τοῦ τάγματος τῶν ὑπογραφέων προτεταγμένος. ἔπειτα δὲ πλείους. εὐρυνομένου δὲ κατὰ βραχὺ τοῦ στομίου, πάντες ἦσαν ἐν μέσῳ. τότε δὴ λοιπὸν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐλάσαντες, ἐπέστησαν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τοῖς Πέρσαις, ᾄσματα λέγουσιν 90 ἐπιχώρια, τὴν μὲν τοῦ σφῶν βασιλέως ἀνδρείαν ὑμνοῦντα, διαβάλλοντα δὲ τὴν τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως ἀνέφικτον ἐπιχείρησιν. ῥᾷον γὰρ ἔφασκον αὐτὸν τὴν τοῦ Διὸς αἱρήσειν αὐλὴν, ἢ τὸ φρούριον. ἐπιθέμενοι δὲ, τοὺς ἐν χερσὶν ἔπαιόν τε καὶ ἐκ τοῦ τείχους ὠθοῦντες, διέφθειρον. τοὺς δὲ καὶ

90. Marcellinus 24, c. 15. *ex vsu moris gentici iustitiam felicitatemque regis sui canoris vocibus extollentes:* ad quem locum vide a Valesio notata.

καὶ διώκοντες, παντοδαποῖς θανάτου τρόποις ἀνήρουν, οὔτε γυναικῶν οὔτε παίδων ἀπεχόμενοι, πλὴν εἰ μήπου γέ τινας αἰχμαλώτους αὐτοῖς ἔδοξεν ἔχειν. Ἀναβδάτης δὲ ὁ † ἀρχιφύλαρχος ἐν τῷ διαδραμόνται τὸ φρούριον ἁλοὺς, ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὖσι, τῷ βασιλεῖ προσήχθη δεδεμένος τὰς χεῖρας. κατὰ ταῦτα τοῦ φρουρίου κατὰ κράτος ἁλόντος, ἡβηδὸν δὲ πάντων ὅσοι κατὰ τοῦτο ἦσαν ἀναιρεθέντων, ἐκ παραδόξου δὲ ὀλίγων διασωθέντων, ἐφ' ἁρπαγὴν ὁ στρατὸς τῶν [91] ἀποκειμένων χρημάτων ἐχώρει. κομισαμένου δὲ ἑκάστου τὸ περιπεσὸν, τό τε τεῖχος ἄχρις ἐδάφους, προσενεχθεισῶν αὐτῷ πλείστων μηχανῶν, κατηνέχθη, καὶ τὰ οἰκήματα πυρί τε καὶ ταῖς τῶν στρατιωτῶν χερσὶ κατελύθησαν, οὕτω τε εἰς	variis modis interficiebant: nec a fœminis, nec pueris abstinentes; nisi si quos retinere captiuos eis visum fuisset. Anabdates vero, [11] præsidiariorum magister, dum castellum percursitaret, captus; vna cum satellitibus, qui erant octoginta numero, manibus ligatis ad imperatorem deductus est. [12] Hac via capto per vim oppido, & omnibus in eo cuiuslibet ætatis interemtis, perpaucis omnino præter opinionem elapsis; ad diripiendas opes in eo repositas miles progrediebatur. Cuum [13] quilibet abstulisset, quidquid obuium nactus fuerat: murus ad solum vsque, plurimis admotis machinis, prostratus est; & ædificia flammis militumque manibus diruta, redactaque ad eam speciem,

† Leuncl. cod. margo: ἀρχιφύλακος.
91. fortasse rectius τῶν ἐναποκειμένων. Sylb.

em, numquam vt exstitisse viderentur.

XXIII. Hinc vlterius progressus, oppida quædam alia parum celebria transibat, & quoddam ad septum perueniebat, quod Regis venationem vocabant. 2 Erat autem murus quidam, intra se complexus ingens spatium, variis arboribus consitum. In eo clausæ omnis generis feræ, satis alimentorum habebant, quæ quidem huc eis aduehebantur; & regi venandi facultatem, quoties vellet, 3 præbebant. Id conspicatus Iulianus, multis locis murum perfringi iussit. Quo facto feræ fugientes a militibus telis configebantur. 4 Non procul alicubi ab eo loco regiam vidit, more Romano magnifice structam; quam vbi cognouisset a Ro-

τὸ μὴ γεγενῆσθαι ποτὲ δοκεῖν παρέσχη.

Τῆς δὲ ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας ἐχόμενος, διῄει μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀνομαστὰ φρούρια· παραγίνεται δὲ καὶ εἰς περίβολον, ὃν Βασιλέως θήραν ἐκάλουν. ἦν δέ τι τειχίον, χωρίον ἀπειληφὸς ἔνδον πολὺ, δένδρεσι πεφυτευμένον παντοδαποῖς· ἐν τούτῳ θηρίων παντοίων ἐναποκεκλεισμένα γένη, τροφῆς τε οὐκ ἠπόρουν, διὰ τὸ καὶ ταύτην ἐπεισάγεσθαι· καὶ παρεῖχον τῷ βασιλεῖ τοῦ θηρᾶν, ἡνίκα ἂν βουληθείη, ῥᾳστώνην. τοῦτο Ἰουλιανὸς θεασάμενος, διαρρήγνυσθαι κατὰ πολλὰ μέρη τὸ τεῖχος ἐπέταττε· οὗ δὴ γινομένου, φεύγοντα παρὰ τῶν στρατιωτῶν τὰ θηρία κατετοξεύετο. ἐνταῦθά που πλησίον γενόμενος, βασίλεια εἶδε εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν μεγαλοπρεπῶς ἐξησκημένα τύπον· καὶ μαθὼν ταῦ-

τα

τα ὑπὸ Ῥωμαίων [92] ὠκοδομῆσθαι, καταλέλοιπεν, οὐ συγχωρήσας τοῖς ταξιάρχοις λωβήσασθαί τι τῶν ἐν αὐτοῖς, αἰδοῖ τοῦ Ῥωμαίους λέγεσθαι τοὺς ταῦτα δημιουργήσαντας. Ἐντεῦθεν ἡ στρατιὰ, φρούριά τινα παραδραμοῦσα, εἰς πόλιν ἀφίκετο * μείνας συβαθὰ καλουμένην. διέστηκε δὲ αὕτη σταδίοις τριάκοντα τῆς πρότερον μὲν [94] Ζωχάσης, νῦν δὲ Σελευκείας ὀνομαζομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς πλησίον που μετὰ τῆς πολλῆς στρατιᾶς ηὐλίσθη. προηγούμενοι δὲ οἱ κατάσκοποι τὴν πόλιν κατὰ κράτος αἱροῦσι. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ τείχη ταύ-

manis ædificatam, reliquit, nec tribunis, vt aliquid in ea corrumperent, permisit: eius famæ verecundia motus, quod ædificii auctores Romani perhiberentur. Hinc vbi castella quædam prætereiisset exercitus, ad oppidū [93] Armeniæ venit, Sabatha dictum; quod triginta stadiis ab ea distat, quæ prius quidem Zochasa, nunc vero Seleucia nuncupatur. Imperatore in vicino loco cum maiori exercitus parte commorato, exploratores antegressi vi oppidum capiunt. Postridie quum

92. L. & P. οἰκοδομεῖσθαι. Præf. Temp. minus conuenienter. *Idē.*

93. Pro μείνας Leuncl. dubitat, Μηδίας, an Ἀρμενίας sit legendum. In priore translatione id plane neglexit: in recensita vertit *Armeniæ*; attamen in margine scripsit: *Vel Media.*

94. Ζωχάσης. Zosimi verba (inquit Salmasius Exerc. Plin. f. 1226) ita legenda sunt: Χώχης, νῦν δὲ Σελευκείας ὀνομαζομένης. Et Scaliger ad Eus. n. 2298. Apud Zosimum, inquit, lib. III. Ζωχάσης ἀντὶ τοῦ Κώχης legitur mendose, vt videtur. Rationes, quibus tanti viri innisi sint, ad Eutropium dedimus. Quæ contra obiiciat Valesius, ex contextu Ammiani lib. 24. c. 18. & 21. & Stephano Byzantino in Κωχὴ, notauimus ad Sex. Rufum.

quum muros eius circumiret imperator, corpora suffixa patibulis ante portas conspexit. Ea narrabant indigenæ cuiusdam esse necessariorum, qui fuisset accusatus, quasi quoddam oppidum ditionis Persicæ prodidisset, quod imperator Carus occupauerat. Heic Anabdates præsidii magister in iudicium productus est; qui exercitum Romanum diu deceperat, velut ei profuturus in gerendo contra Persas bello: & delatus id temporis, quod in Hormisdam maledicus esset, in præsentia plurimorum proditorem eum vocans, & susceptæ contra Persas expeditionis auctorem; eoque nomine conuictus, capitis supplicium pertulit.

τῆς ὁ βασιλεὺς περινοστῶν, ἑώρα σώματα προσηρτημένα σταυροῖς, ἔμπροσθεν τῶν πυλῶν. 7 ταῦτα δὲ ἔφασκον οἱ ἐπιχώριοι συγγενῶν εἶναι διαβληθέντος τινὸς ὡς προδότου πόλεως γεγονότος, ἣν ἔτυχεν ὁ βασιλεὺς Κάρος, Περσῶν οὖσαν, ἑλών. 8 ἐνταῦθα Ἀναβδάτης ὁ φρούραρχος, εἰς κρίσιν ἤγετο· περιαγαγὼν μὲν ἐπὶ πολὺ τὸν Ῥωμαίων στρατὸν, ὡς δὴ συντελέσων αὐτοῖς πρὸς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον. 9 τότε δὲ ἐξελεγχθεὶς, ὡς ἐλοιδορεῖτο παρὰ πλείστοις Ὁρμίσδην προδότην ἀποκαλῶν, καὶ τῆς κατὰ Περσῶν αἴτιον ἐκστρατείας· καὶ ἐπὶ τούτοις ἁλοὺς, ἀνῃρέθη.

XXIV Ulterius profecto exercitu, paludes Arinthæus perscrutans, multos in eis repertos captiuos abduxit.

Προϊόντος δὲ περαιτέρω τοῦ στρατοῦ, τὰ ἕλη διερευνώμενος Ἀρινθαῖος, πολλούς τε ἐν τούτοις εὑρὼν, αἰχμαλώτους

λώτες ἀπήγαγον. ἐνταῦθα πρῶτον οἱ Πέρσαι συστραφέντες, ἐπελθόντες τοῖς τοῦ στρατοῦ προτρέχουσι κατασκόποις. ὀξέως δὲ τραπέντες, εἰς τὴν πλησίον ἀγαπητῶς ἀνέφυγον πόλιν. κατὰ δὲ τὴν ἀντιπέρας ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, τοῖς ἐπιτεταγμένοις τὴν τῶν ὑποζυγίων φυλακὴν οἰκέταις, καὶ ὅσοι μετὰ τούτων ἦσαν, ἐπελθόντες οἱ Πέρσαι, τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ζῶντας ἀπήγαγον. ὅπερ πρῶτον ἐλάττωμα Ῥωμαίοις συμβὰν, ἀθυμίαν ἐνεποίησε τῷ στρατοπέδῳ. Ἐντεῦθεν ἁρμόσαντες, ἦλθον εἰς τινὰ διώρυχα μεγίστην, ἣν ἔλεγον οἱ τῇδε, παρὰ Τραιανοῦ διωρύχθαι, Πέρσαις ἐπιστρατεύσαντος· εἰς ἣν ἐμβαλὼν ὁ Ναρμαλάχης ποταμὸς, εἰς τὸν Τίγριν ἐκδίδωσι. ταύτην ὁ βασιλεὺς καθῆραί τε ἅμα καὶ ἐρευνᾶν διενοήθη, πόρον τε τοῖς πλοίοις ἐπὶ τὸν Τίγρητα

2 Heic primum Persæ conglobati, exploratores exercitum antecedentes adorti sunt. Sed 3 confestim in fugam acti, cupide vicinam ad vrbem conuolabant. 4 Ex aduersa vero ripa fluminis Persæ calones adgressi, qui iumentis præsidio relicti fuerant, itidemque ceteros, quicumque cum his erant, partim occiderunt, partim viuos abduxerunt. Hoc detrimentũ quod primum Romanis accidit, consternatione quadam militum animos percussit. 5 Inde motis castris, maximum quemdam ad alueum fluminis ventum est, quem eius loci homines a Traiano, bellum Persis faciente, ductum esse commemorabant; & in quem Narmalaches fluuius deriuatus, in Tigrim semet exonerat. 6 Hunc & repurgare Imperator pariter, & explorare constituit; vt aditum nauigiis ad Tigrim

grim patefaceret, ac, sicubi liceret, ad transuehendam maiorem exercitus partem, pontes faceret.

παραδοκιμάζων, καὶ, εἴπου παρείκοι, γεφύρας τῇ τοῦ πολλοῦ στρατοῦ διαβάσει.

XXV. Hæc dum istic fierent, in aduersa ripa magnus Persarum numerus, tam equitum, quam peditum, concursu facto, si quis transmissus tentaretur, prohibere nitebatur. 2 Hoc, hostium institutum videns Imperator, ad transiiciendum in eos irritabatur. Ideoq; cum iracundia duces hortabatur, vt naues ingrederentur. 3 Sed quum illi ripam aduersam cernentes altiorem, ac præterea sepem quandam ad eam porrectam, ab initio muniendi paradisi regii

Τούτων δὲ ταύτῃ πραττομένων, ἐπὶ τῆς ἀντιπέρας ὄχθης πλῆθος Περσῶν συνδραμὸν ἱππέων τε καὶ πεζῶν, εἴ τις ἐπιχειρηθείη διάβασις, ἐπειρᾶτο κωλύειν. ταύτην ὁ βασιλεὺς τὴν παρασκευὴν τῶν πολεμίων βλέπων, ἐπὶ τὸ διαπλεῖν ἐπ' αὐτοὺς ἠρεθίζετο, καὶ σὺν ὀργῇ τοῖς στρατηγοῖς ἐνεκελεύετο τῶν πλοίων ἐπιβαίνειν. ἐπεὶ δὲ τὴν ἀντιπέρας ὄχθην θεωροῦντες ὑψηλοτέραν, καὶ ἕρκος θριγγόν τινα συμπαρατεινόμενον, εἰς ἔρυμα μὲν παραδείσου[95] βασιλικοῦ τὴν ἀρχὴν οἰκοδομη-

95. παραδείσου βασιλικοῦ. Ammian. 24, c. 21. id multis verbis describit. Solebant vero Reges Persarum, vtpote venationi admodum dediti, quibusdam septis ac viuariis feras omnis generis includere, vt quoties se equosque exercere vellent, citra laborem venarentur. Hæc autem septa fere palatiis erant adiuncta, vt docet Xenophon lib. 1. Exped. Cyri, sub initium. *Valesius.*

δομημένον· τότε δὲ τείχους πληρῶντα χρείαν, δεδιέναι τὰς ἐξ ὕψους τῶν βελῶν τε καὶ πυρσῶν βολὰς ἔλεγον· ἐγκειμένου 4 [96] [δὲ] τοῦ βασιλέως, δύο νῆες [97] ὁπλιτῶν πλήθει ἐπεραιώθησαν. ἃς εὐθὺς οἱ Πέρσαι, πυρφόρων βελῶν πλῆθος ἀφέντες, κατέφλεξαν. ἐκδειματωθέντος 5 δὲ πλέον τοῦ στρατοῦ, τὴν συμβᾶσαν ὁ βασιλεὺς καταστρατηγήσας διαμαρτίαν, Περιγεγόνασιν, ἔφη, τῆς διαβάσεως, καὶ κύριοι τῆς ὄχθης γεγόνασι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ πῦρ τὸ ἀπὸ τῶν πλοίων ἐξαφθέν, ὅπερ αὐτὸς ἐπέσκηψα τοῖς ἐπὶ τῶν νεῶν στρατιώταις, σύμβολον τῆς νίκης ποιήσασθαι. τότε 6 τοίνυν ἅπαντες, ὡς εἶχον, εἰς τὰ πλοῖα ἐμβάντες, ἐπεραιώθησαν· καὶ ὅπῃ βάσιμον ἦν τὸ ὕδωρ ἐπιπηδήσαντες, εἰς τε τὸν ἐκ χειρὸς ἀγῶνα καταστάν-

caussa structam, tunc vsum muri præbentem, metuere se telorum & ignium de sublimi iactus dicerent: vrgente Imperatore, nauigia duo, legionariis referta, transiecere; quæ Persæ statim, ignitorum telorum magna vi coniecta, succenderunt. Quum maiori trepidatione percussus esset exercitus, Imperator vafro commento corrigens admissum erratum; Successit, inquit, eis transiectio, ripaque potiti sunt. Hoc enim ignis ille de nauigiis accensus indicat; quem milites ego transmittentes excitare iusseram, veluti bene gestæ rei signum. Tunc igitur omnes ita, vt instructi erant, naues ingressi transmiserunt: & qua vado per aquam iri poterat, in eam insili-

96 inclusa δὲ, aut superflua est, aut pro *tamen* posita *Sylb.*

97. in ὁπλιτῶν πλήθει ellipsis est Præpos. *σὺν*, *Idem.*

entes, comminus proelio cum Persis inito, non in ripam solum euaserunt; verum etiam recuperatis duabus illis iam semiustis nauibus, quae prius transmiserant, 7 reliquos adhuc in eis legionarios saluos eripuerunt. Secundum haec congressis exercitibus, 8 a media nocte proelium ad meridiem vsque perdurauit. Tandem Persae cedentes, totis viribus fugam arripiebant, facto eius ab ipsis ducibus initio. Hi duces erant Pigraxes, genere dignitateque secundum Regem 9 cunctos antecellens, & Anareus, & ipse Surenas. Fugientes insequuti Romani, & cum eis Gotthi, multos deleuerunt; & auri argentique magna potiti sunt copia, variisque tam virorum, quam equorum ornamentis, & argenteis lectis atque

τες τοῖς Πέρσαις, οὐ μόνον ἐκράτησαν τῆς ὄχθης, ἀλλὰ καὶ τὰ πρότερον περαιωθέντα δύο πλοῖα καταλαβόντες ἡμίφλεκτα, τοὺς ἐγκαταλελειμμένους ἔτι τῶν ἐν αὐτοῖς 7 ὁπλιτῶν διέσωσαν. Συμπεσόντων δὲ λοιπὸν τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, ἐκ μέσης νυκτὸς ἀρξαμένη μέχρι μέσης ἡμέρας ἡ 8 μάχη. τέλος, ἐνδόντες ἔφυγον [illegible] οἱ Πέρσαι, τῆς φυγῆς ἡγησαμένων τῶν στρατηγῶν. ἦσαν δὲ οὗτοι Πιγράξης τοῦ γένους καὶ ἀξιώσει προέχων ἁπάντων μετὰ τὸν σφῶν βασιλέα, καὶ Ἀναρέξος, καὶ ὁ Σουρήνας 9 αὐτός. Φεύγουσι δὲ ἐπεκδραμόντες Ῥωμαῖοί τε, καὶ σὺν τούτοις οἱ Γότθοι, πολλοὺς μὲν ἀπώλεσαν· χρυσίου δὲ πολλοῦ καὶ ἀργύρου γεγόνασιν ἐγκρατεῖς, ἔτι δὲ κόσμου παντοίου τοῖς τε ἀνδράσι καὶ ἵπποις περικειμένου, καὶ κλινῶν ἀργυρῶν καὶ τραπεζῶν, ὅσαις ἐνέτυχον ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐν τῷ

τῶ χάρακι καταλελειμμέναις. ἔπεσον δὲ καὶ ἐν τῇ μάχῃ, Περσῶν μὲν, πεντακόσιοι καὶ δισχίλιοι, Ῥωμαίων δὲ οὐ πλείους πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ τοῦ στρατοπέδου παιᾶνα, Βίκτωρ ὁ στρατηγὸς ἔδοξέ πως ἐλαττοῦν, καταπέλτῃ τρωθείς.

mensis, quascunque relictas a ducibus, in fossato repererunt. Ceciderunt in pugna Persarum duo millia, quingenti; Romanorum non plures quam septuaginta quinque. Ouationem exercitus, ob partam victoriam, visus est quodam modo dux Victor, catapulta læsus, imminuere.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, τὸν Τίγρητα ποταμὸν ὁ βασιλεὺς τὸ στράτευμα ἐπὶ πολλῆς ἀδείας διαβιβάσας, τρίτῃ μετὰ τὴν μάχην ἡμέρᾳ καὶ αὐτὸς μετὰ πάσης τῆς ἀμφ' αὐτὸν δορυφορίας ἐπεραιοῦτο. καὶ πρός τι χωρίον ἐλθὼν, (Ἀβουζαθὰ τοῦτο Πέρσαι καλοῦσιν) ἡμέρας ἐν τούτῳ διέμεινε πέντε. διασκοπῶν δὲ περὶ τῆς ἐπέκεινα πορείας, ἄμεινον [98] ἔχων ᾠήθη, μηκέτι συμπαραπέμπειν τῇ ὄχθῃ τοῦ ποτα-

XXVI Postridie imperator exercitu trans Tigrim flumen magna cum securitate vecto, tertio post pugnam die cum vniuerso satellitio suo & ipse transiiciebat. Quumque peruenisset ad castellum 2 quoddam, (Abuzatha Persæ vocant) dies in eo quinque commoratus est. Dispiciens de 3 faciundo vlterius itinere, rectius se facturum arbitratus est, si propter ripam fluminis exer-

98. Rectius ἄμεινον ἔχον, Neutro vtrumque Genere, & Participio pro Infinitiuo posito. *Sylb.*

exercitum non amplius duceret, sed ad mediterranea pergeret; quod nulla iam caussa superesset, quæ vsum nauigiorum posceret. 4 Hæc quum ei ad animum accidissent, exercitui consilium exponit, naues exuri iubens; quæ quidem omnes, demtis decem & octo Romanis, Persicis quatuor, igni absumtæ fuerunt. Nam curribus hæ vectæ comitabantur exercitum, emergentibus, (ceu par erat) vsibus subseruituræ. 5 Iam paulo supra flumen iter reliquum conficiundum erat: vbi locum, qui Noorda dicitur, attigissent; ibidem diuertebant. 6 Complures heic Persæ capti ac trucidati. Progressi ad Durum amnem, ponte iuncto transierunt. Conspicati Per-

μοῦ τὸν στρατὸν, ἀμείνας δὲ ἐπὶ τὴν μεσόγειαν, ὡς οὐδενὸς ὑπολειπομένου πλοίων εἰς χρείαν αὐτοὺς καθιστάντος. ταῦτα δὴ λαβὼν κατὰ νοῦν, εἰσηγεῖται βουλὴν τῷ στρατῷ, τὰ πλοῖα ἐμπρῆσαι κελεύων· καὶ πάντα, πλὴν [99] ὀκτωκαίδεκα Ῥωμαϊκῶν, Περσικῶν δὲ τεσσάρων, ἐδαπανήθη πυρί. ταῦτα γὰρ ἁμάξαις φερόμενα, ἠκολούθει, ταῖς ἀνακυπτούσαις, ὡς εἰκὸς, ὑπηρετησόμενα [100] χρείαις. ὀλίγον δὲ ἀνωτέρω τοῦ ποταμοῦ, τὸ λειπόμενον ἔδει ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ. Νοορδᾶ δὲ τῷ τόπῳ προσχόντες, αὐτοῦ που κατέλυον· ἔνθα πολλοὶ πανταχόθεν ἡλίσκοντο Πέρσαι, καὶ κατεσφάττοντο. Ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Δοῦρον ποταμὸν, διέβησαν τοῦτον, γέφυραν ζεύξαντες. ἐπεὶ δὲ τοὺς Πέρσας ἐθεάσαντο, τὸν μὲν ἐν τῇ γῇ πάντα χιλὸν κατα-

καίο-

99. ὀκτωκαίδεκα] Ammianus 24, c. 25. *duodecim*.
100. Vsus earum futurus in *pangendis pontibus*. Ammian. c. l.

καύσαντας, ὡς ἂν τὰ ὑποζύγια τῶν Ῥωμαίων τροφῆς ἀπορίᾳ πιέζοιτο· συστάντας δὲ αὐτοὺς κατὰ πολλοὺς λόχους, ἐκδέχεσθαι τοὺς Ῥωμαίους, ὡς δὴ μὴ σφόδρα πολλοὺς διανοουμένους. 7 τότε δὴ συνειλεγμένους εἰς ταὐτὸν θεασάμενοι, πρὸς τὴν ὄχθην ἐχώρησαν τοῦ ποταμοῦ. 8 τῶν δὲ ἡγουμένων τοῦ στρατοῦ κατασκόπων εἰς χεῖρας ἐλθόντων μοίρᾳ τινὶ Περσικῇ, Μακαμαῖος τις γυμνὸς ὑπὸ προθυμίας ἐπιπεσὼν, τέσσαρας ἀναιρεῖ· συστραφέντων δὲ ἅμα πολλῶν ἐπ' αὐτὸν, κατασφάττεται. 9 Μαῦρος δὲ ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, τὸ σῶμα ἰδὼν ἐν μέσοις κείμενον Πέρσαις, ἁρπάζει αὐτὸ, καὶ τὸν πρῶτον παίσαντα κτείνει· καὶ οὐκ ἀπεῖπε βαλλόμενος, ἄχρις ὅτε τὸν ἀδελφὸν ἔμπνουν ἔτι τῷ στρατῷ παρέδωκεν.

fas omne soli pabulum cremasse; vt iumenta Romanorum pastus inopia premerent; eosdemque coactos in plures turmas, Romanos opperiri, quos non admodum multos arbitrarentur: vbi iam collectos in vnum conspexissent, ad ripam fluminis tendebant. Heic quum exploratores, qui exercitum praecedebant eum, cum Persarum cuneo quodã manus consererent; Macamaeus quidam prae animi alacritate, inermis in hostes irruens, quatuor ex iis interficit. Verum pluribus simul in eum conuersis, mactatur. Eius frater Maurus, conspectum medios inter Persas fraternum corpus carpit, & eum, qui primus ictum intulerat, occidit; neque telis petitus animum despondit, donec fratrem adhuc spirantem exercitui reddidisset.

XXVII. Qvum ventum ad oppidum Barophthas esset, pabulum a barbaris exustum repererunt. Posteaquam 2 cuneus quidam Persarum cum Saracenis conspectus fuisset; ac ne facie quidem tenus exercitum Romanum sustinuisset, sed ex oculis se continuo subduceret: coëuntes alii post alios exiguo numero Persæ; globo suorum collecto, Romanis eam 3 de se præbebant opinionem, quasi jumenta essent adgressuri. Tum vero primus loricam induens imperator, universum cursim antelibat exercitum: nec sustinuerunt impetum Persæ, sed in loca sibi 4 nota diffugiendum censuerunt. Itaque progressus imperator, ad vicũ Symbrã venit, qui duobus oppidis interiacet, 5 quorum nomina sunt Nisbara & Nischanabe. Hæc

Ἐλθόντες δὲ εἰς πόλιν Βαρόφθας, τὸν χιλὸν εὗρον ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταπρησθέντα. μοίρας δέ τινος Περσῶν ἅμα Σαρακηνοῖς ἐπιφανείσης, καὶ οὐδὲ ἄχρι θέας τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν ὑποστάσης, ἀλλ' αὐτόθεν ἀφανοῦς [1] γινομένης, καὶ ὀλίγους εἰς ταυτὸ [2] συνιέντες οἱ Πέρσαι, συνειλεγμένοι τε εἰς πλῆθος, ἤδη παρεῖχον ὑπόνοιαν ὡς ἐπελευσόμενοι τοῖς ὑποζυγίοις. τότε δὴ πρῶτος ἐνδὺς τὸν θώρακα ὁ βασιλεύς, πάντος μὲν αὐτὸς προέδραμε τοῦ στρατεύματος. οἱ Πέρσαι δὲ οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοῖς ἐγνωσμένους ἀποδράναι διέγνωσαν τόπους. Περιιὼν δὲ εἰς κώμην ἐλήλυθε Σύμβραν, ἥτις ἐν μέσῳ δυοῖν κεῖται πόλεων, αἷς ὀνόματα Νίσβαρα καὶ Νισχανάβη. διαιρεῖ δὲ ταύτας ὁ Τί-

γρις

1. γινομένης, congruentius γενομένους. Temp. Aor. *Sylb.*
2. Vsitatior scriptura esset συνιόντες. *Idem.*

ρεις· καὶ γέφυρα ἦν, ἣ τὰς ἐπιμιξίας τοῖς ἀμφοτέρων οἰκήτορσιν ἐδίδου ῥᾳδίας καὶ συνεχεῖς, ἣν οἱ Πέρσαι κατέφλεξαν, ὡς ἂν μὴ διὰ ταύτης οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἐξουσίαν ἑκατέροις παρενοχλοῖεν. 6 ἔνθα πρῶ λόχοι Περσῶν ἀναφανέντες, ὑπὸ τῶν προνομευόντων κατασκόπων ἐτράπησαν· καὶ ἅμα τροφὴν ἄφθονον ὁ στρατὸς εὑρὼν ἐν ταύτῃ τῇ κώμῃ, καὶ ὅσα πρὸς τὴν χρείαν ἤρκει λαβὼν, τὸ περιττὸν, ὅσον ἦν, ἅπαν διέφθειρεν. 7 Ἐπεὶ δὲ μεταξὺ Δανάβης πόλεως καὶ Σύγκης ἐγένοντο, τοῖς φύλαξι τῆς οὐραγίας τοῦ στρατοπέδου συμπεσόντες οἱ Πέρσαι, πολλοὺς ἀπέκτειναν· πλείους δὲ ἀποβαλόντες, ἐτράπησαν, καὶ ἄλλως ἐλαττωθέντες. 8 ἀνῃρέθη γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ σατράπης τις τῶν ἐπιφανῶν, ὄνομα † Δάκης· ὃς ἔτυχε πρότερον ἐπὶ πρεσβείαν πρὸς τὸν βα-

oppida Tigris diuidit, & pons erat, qui amborum incolis expedita frequentiaque commercia suppeditabat. Eum Persæ cremarunt, ne Romani per illum, vtrosque pro libitu vexarent. Heic conspectæ Persarum cohortes, ab exploratoribus pabulatum egressis in fugam actæ sunt; & exercitus de inuenta in hoc vico annona vbere, quum ea sumsisset, ad vsum quæ sufficerent; quidquid erat reliquum, corrupit. Inde quum inter oppidum Danaben & Syncam essent, Persæ cum agminis extremi præsidiariis congressi, multos interfecerunt: sed amissis pluribus, terga dederunt, quum ceteroquin etiam inferiores discederent. Nam hoc prœlio nobilis quidam Satrapa trucidatus est, nomine Daces, lega-

X 5 tus

† Scribe cum Ammiano 25, 2. Αδάκης. *Valef.*

tus ad imperatorem Constantium quondã missus, qui cum eo de pace, componendoq; bello, colloqueretur.

σιλέα Κωνςάντιον ἀπεςαλμένος, εἰρήνης πέρι καὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου διαλεξόμενος.

XXVIII.

VBi Romanos ad oppidum Accetam propius accedere, conspexissent hostes; fructus, qui erant in agris, exurebant: in quos incursione facta, ignem Romani restinguebant, ac fructus reliquos vsui suo reseruabant. Vlterius autem progressi, ad vicum Maronsa peruenerunt; vbi turmæ Persarum, extremi agminis præsidio relictos adortæ, manum conseruerunt, & cum alios milites, tum Brettannionem turmæ ducem, viriliter dimicantem, interfecerunt. Captæ sunt & naues, quæ longe a tergo exercitus in hostem inciderant. Hinc vicos quosdam cursim prætergressi; Tummaram venerunt; vbi concrema-

Ἰδόντες δὲ αὐτοὺς οἱ πολέμιοι πλησιάζοντας Ακκήτη πόλει, τοὺς ἐν τῇ γῇ καρποὺς ἐπυρπόλουν. οἷς ἐπιδραμόντες οἱ Ῥωμαῖοι, τὸ πῦρ κατέσβεσαν, καὶ τῶν καρπῶν τοῖς λειπομένοις ἐχρήσαντο. 2 Περαιτέρω δὲ προελθόντες, εἰς Μάρωνσα παραγενόμενοι κώμην, ἣ τοῖς τὴν οὐραγίαν τοῦ στρατοῦ φυλάττουσιν ἐπιθέμενοι Περσῶν λόχοι, συνέπεσον, καὶ ἀπώλεσαν ἄλλους τε στρατιώτας, καὶ Βρεττανίωνα τὸν ἡγεμονίαν ἔχοντα τοῦ λόχου, ἀνδρείως ἀγωνισάμενον. καὶ πλοῖα δὲ ἥλω, κατόπιν πολὺ τοῦ στρατοπέδου τοῖς πολεμίοις περιπεσόντα. 3 Παραδραμόντες δὲ κώμας τινὰς, εἰς Τούμμαραν ἦλθον. ἔνθα μεταμέλεια πάντας εἰσῆλθε τῆς τῶν

πλοίων ἐμπρήσεως. τά τε γὰρ ὑποζύγια πρὸς [3] τῶν ἐπιτηδείων κομιδὴν οὐκ ἐπήρκει, τοσαύτην ὁδὸν καὶ πᾶσαν διὰ πολεμίας ταλαιπωρούμενα. καὶ οἱ Πέρσαι 4 τὰ γενήματα συλλέγοντες, ὅσα οἷοί τε ἦσαν, ἐν τοῖς ὀχυρωτάτοις ἐναποκλείσαντες τόποις, τῆς ἀπὸ τούτων χρείας τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀφηροῦντο στρατόπεδον. ἐν τούτοις δὲ 5 ὅμως οὖσιν αὐτοῖς, ἐπεφάνη Περσικὰ τάγματα. καὶ μάχης γενομένης, ἐκράτουν τῷ πλείονι [4] Ῥωμαῖοι, πολλοὺς ἅμα τῶν Περσῶν ἀνελόντες. Τῇ δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρᾳ, 6 περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν οἱ Πέρσαι συνταχθέντες εἰς πλῆθος, τοῖς οὐραγοῖς τοῦ Ῥωμαίων στρατεύματος ἀδοκήτοις ἐπέπεσον. οἱ δὲ, ἀσύντακτοι 7 τέως ὄντες, καὶ τῷ αἰφνι-

tarum nauium cunctos pœnituit. Quippe iumenta vehendo commeatui non sufficiebant, tanti iam itineris ærumnis in hostili solo confecta; & Persæ, quoscunque poterant, fructus colligentes; eorum intra munitissima loca conclusorum vsu Romanos prohibebant. Hoc tamen rerum statu Persicis legionibus conspectis, initaque pugna longe Romani superiores euadebant, multis Persis interfectis. Postridie eius diei, quo tempore forum frequentissimum erat, conglobati Persæ nec opinantes eos, qui agmen extremum Romanorum cogebant, adorti sunt. Illi, quamuis nondum adhuc ordines instruxissent, & impressio-

3. Rectius πρὸς τὴν τῶν ἐπιτηδείων κομιδὴν, geminato Articulo. *Sylb.*

† Leuncl. *in marg.* Vetranionem.

4. Rectius οἱ Ῥωμαῖοι, cum Articulo. *Sylb.*

pressione subita perturbati essent; tamen vicissim in hostem pergebant alacriter, principe more suo circumeunte, ac legiones ad virtutem excitante.

δίῳ τῆς ἐφόδου συνταραχθέντες, ὅμως ἀντεπιέναι προεθυμοῦντο, τοῦ βασιλέως, ἧπερ εἰώθει, περιϊόντος, καὶ εἰς θάρσος τὰς τάξεις ἐγείροντος.

XXIX Qvum ad manus vndique ventum esset, & imperator partim turbarum duces ac tribunos obiret, partim promiscue conserta in turba militum versaretur: in ipso ardore prœlii gladio feritur, scutoque impositus ad tentorium deportatur; vbi vita mediam ad noctem vsque producta mortuus est: Persarum imperio propemodum

Ἐπεὶ δὲ εἰς χεῖρας ἅπαντες ἦλθον ἀλλήλοις, ἐπιὼν τοὺς ταξιάρχους καὶ λοχαγοὺς, ἀναμεμιγμένος δὲ τῷ πλήθει, πλήττεται [5] ξίφει παρ᾽ αὐτὴν τῆς μάχης τὴν ἀκμήν· καὶ ἐπιτεθεὶς ἀσπίδι, φοράδην ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἄγεται, μέχρι τε νυκτὸς μέσης ἀρκέσας, ἀπέθανεν, οὐ πόῤῥω τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν ἀπωλείας καταστήσας ἐσχάτης. Ἔτι δὲ τῆς

5. ξίφει. Telum, quo Iulianus letale vulnus accepit, Libanius, Sozomenus, Cedrenus *δόρυ ἱππέως*; Socrates *ἀκόντιον*; Zonaras *αἰχμὴν*, Ammianus *equestrem hastam*, Sextus Rufus & Victoris Epitoma *contum* appellant. Maior discrepantia de eo, qui telum impegerit, Persane, an Romanus. Impudens plane Libanius est, qui Christianorum insidiis hanc cædem tribuit, vtpote a Iuliano male habitorum. (*Vid. Sozom. 6. 1.*) Sed Eutropius, qui huic expeditioni interfuit; & Sex. Rufus, & Victoris Epitome ab *hostium equite*, & quidem fugiente, conto percussum memorant. Modestum quoque Zosimi de auctore silentium, non æquissimi cetera caussæ Christianæ iudicis, satis absoluit Christianos.

τῆς τελευτῆς τοῦ βασιλέως οὔσης ἀδήλου, τῶν Ῥωμαίων ὁ στρατὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε πεντήκοντα μὲν τῶν ἐν μεγίστῃ δυνάμει σατράπας πεσεῖν, καὶ ἐπὶ τούτοις ἄπειρον πλῆθος. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ βασιλέως [3] καταφανὴς ἐγένετο τελευτὴ, καὶ ἀνέστρεψαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἔνθα νεκρὸς ἔκειτο, ἔτι μὲν ἔνιοι Ῥωμαίων ἐμάχοντο, καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτουν. λόχοι δέ τινες ἀπὸ Φρου- [4] ρίου Περσικοῦ, τοῖς ὑπὸ Ὁρμίσδην τεταγμένοις ἐπιθέμενοι, κατέστησαν εἰς χεῖρας. μάχης δὲ καρ- [5] τερᾶς γενομένης, ἔπεσεν [6] Ἀντώνιος, ὁ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν ἡγούμενος τάξεων, ὃν καλοῦσι Ῥωμαῖοι μάγιστρον· καὶ Σαλούστιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἐκπεσὼν τοῦ ἵππου, μικροῦ κατεσφάγη, τῶν πολεμίων ἐπι-

ab eo iam ad extremum exitium redacto. Interea vero, dum principis obitus ignoraretur, vsque adeo exercitus Romanus superior hostibus exstitit, vt quinquaginta maximæ potestatis satrapæ, cum infinita multitudine, caderent. At vbi mors imperatoris innotuit, iamque milites reuersi essent ad tentorium, in quo cadauer iacebat; pugnabant adhuc quidem nonnulli Romani, atque hostem superabant: sed cohortes quædam e castello Persico, parentes Hormisdæ imperio milites adortæ, manum cum eis conserebant. Acri occepto prœlio, Antonius cecidit, ordinum palatinorũ dux; quem Romani magistrum officiorum vocant. Et Salustius, præfectus prætorii, quum ex equo decidisset, imminentibus hostibus, fere fuisset trucida-

6. In Zosimo perperam Antonius scribitur pro Anatolio. *Lindebrog.*

cidatus; nisi quidam ex adparitoribus equo descendens fugæ capessendæ facultatem ei præbuisset: recedentibus vna cum ipso & iis ordinibus duobus, qui stipare imperatorem consueuerunt ac Scutarii dicuntur. Ceterum ex his, qui terga dederant, sexaginta dumtaxat milites tum sua, tum Romani nominis dignitate ad animum reuocata, & ad mortem vsque discrimini semet obiicientes, eo castello potiti sunt; de quo Romanos adorti Persæ, superiores exstitisse visi fuerant. Quumque continuo deinceps triduo circumsiderentur ab hostibus, non exigua parte copiarum obsessores adgressa, salui euaserunt.

κειμένων, εἰ μὴ τῶν ὑπηρετῶν τις ἀποβὰς τοῦ ἵππου, [7] δέδωκεν αὐτῷ ῥᾳστώνην φυγῆς συναποκλινάντων αὐτῷ καὶ τῶν ἀμφὶ τὸν βασιλέα δύο ταγμάτων, ἃς σκουταρίους προσαγορεύουσιν. 6 ἐκ δὲ τῶν εἰς φυγὴν τετραμμένων, ἄνδρες ἑξήκοντα μόνοι, σφῶν καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἀξιώματος μεμνημένοι, παραβαλλόμενοί τε ἄχρι θανάτου, τοῦ φρουρίου γεγόνασιν ἐγκρατεῖς, ἀφ' οὗ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπεξελθόντες οἱ Πέρσαι πλεονεκτεῖν ἔδοξαν· καὶ τρεῖς ἑξῆς ἡμέρας τῶν πολεμίων ἐφεδρευόντων, οὐκ ὀλίγου μέρους τοῖς πολιορκοῦσιν ἐπιθεμένου, περιεσώθησαν.

XXX Tum vero cunctis optimatibus, vna cum exercitu, collectis, consultatum est, cuinam rerum summa

Τότε τοίνυν τῶν ἐν τέλει πάντων ἅμα τοῦ στρατοπέδου συνειλεγμένων, βουλὴ προυτίθετο, τίνι δέοι παραδοθῆναι.

7. ἔδωκεν rectius, Temp. Aor. Sylb.

ναι τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν, ὡς οὐχ οἵου τε ὄντος δίχα τοῦ πάντων ἡγησομένου τοὺς ἀπειλημμένους ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ κινδύνους διαφυγεῖν. καὶ ψήφῳ κοινῇ 2 βασιλεὺς Ἰοβιανὸς ἀναδείκνυται, Βαῤῥωνιανοῦ, τοῦ τῶν δομεστίκων ἡγουμένου τάγματος, παῖς. Τὰ μὲν οὖν ἄχρι τῆς Ἰουλιανοῦ τελευτῆς, τόνδε πέπρακται τὸν τρόπον. Ἰοβια- 3 νὸς δὲ, τὴν ἁλουργίδα ἐνδὺς, καὶ τὸ διάδημα περιθέμενος, εἴχετο τῆς ἐπὶ τὰ οἴκοι πορείας. ἐπεὶ δὲ εἰς Σοῦμα τὸ φρούριον ἦλθεν, ἐπιπεσοῦσα ἡ Περσῶν ἵππος τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐλέφαντάς τε οὐκ ὀλίγους ἐπαγαγοῦσα, τοὺς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐκάκουν. ἐτετάχατο δὲ ἐν 4 τούτῳ Ἰοβιανοὶ καὶ Ἑρκουλιανοί· ταγμάτων δὲ ταῦτα ὀνόματα, παρὰ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξι-

committenda esset: quod fieri nullo modo posset, vt ex imminentibus medio in hostico periculis, principe destituti euaderent. Ideoque suffragio communi IOVIANVS Imperator designatus, Varroniani Domesticorum tribuni filius. Et quæ quidem ad obitum vsque Iuliani acciderunt, in hunc gesta fuere modum. Iouianus induta purpura, sumtoque diademate, contentis itineribus domum pergebat. Ad Suma castellum vbi venisset, equitatus Persicus in Romanos irruptione facta, nec paucis adductis elephantis, dextrum cornu infestabat, in quo Iouiani & Herculiani constituti erant. Eæ sunt [8] a Diocletiano & Maximiano profectę legio-

8. Sic etiam reddi possunt Græca: *Nomina ea sunt legionum, quæ a Diocletiano & Maximiano instituta, eorundem referunt cognomina. Illa namque a Ioue Iouiani; hic ab Hercule Herculiani denominata fuit.* Sylb.

gionum adpellationes, habentium cognomina principum illorum; quorum alter Iouis, alter Herculis cognomentum vsurpauit. Ab initio quidem vim roboris elephantorum non sustinebant, & multi fugientes cadebant. Verum vbi pariter & equitatum, & elephantos Persæ in nostros concitabant; ventum est ad accliuem quemdam locum, in quo Romanorum forte calones erant. His in periculi societatem venientibus, telaque in Persas de sublimi iacientibus, elephanti quidam vulnerati sunt, qui more suo fugam dolore perciti cum barritu capessebant, & equitatum omnem conturbabant: ita quidem, vt tam in hac fuga elephanti a militibus interficerentur, quam in ipso prœlio complures ex hostibus caderent. Per-

μιαν κατασταντα, φερόντων τοὺς τούτων ἐπωνυμίας. ὁ μὲν γὰρ Διὸς, ὁ δ' Ἡρακλέους ἐπώνυμον 5 εἶχε. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὑπὸ τῆς τῶν ἐλεφάντων ἀλκῆς ἐβιάζοντο, καὶ πολλοὶ φεύγοντες ἔπιπ- 6 τον. ἐπελαυνόντων δὲ αὐτοῖς τῶν Περσῶν πρὸς τῇ ἵππῳ καὶ τοὺς ἐλέφαντας, ἦλθον εἰς τι χωρίον ἄναντες, ἐν ᾧ τοὺς τῶν Ῥωμαίων σκευο- 7 φόρους ἔτυχεν εἶναι. τούτων δὲ συνεπιλαβόντων αὐτοῖς τοῦ κινδύνου, καὶ ἐξ ὑπερδεξίου τοὺς Πέρσας ἀκοντιζόντων, ἐτρώθησάν τινες τῶν ἐλεφάντων, καὶ, ὥσπερ ἦν ἔθος αὐτοῖς, ἔφυγον ὀδυνώμενοι μετὰ βρυχηθμοῦ, καὶ τὴν ἵππον ἅπασαν συνετάραξαν· ὥστε 9 τῇ φυγῇ καὶ ἐλέφαντας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κατασφαγῆναι, καὶ πολλοὺς ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ 8 πεσεῖν. ἀπέθανον δὲ καὶ Ῥωμαίων τρεῖς λοχαγοί.

9. in τῇ φυγῇ ellipsis est Præpositionis ἐν. Sylb.

γεννναίως ἀγωνισάμενοι, Ἰουλιανός, καὶ Μαξιμιανός, καὶ Μακρόβιος. διερευνώμενοι δὲ τοὺς κειμένους, καὶ ἐν τούτοις εὑρόντες τὸ Ἀνατολίου σῶμα, ταφῆς ἠξίωσαν ἧς ὁ καιρὸς ἐδίδου, πολεμίων πανταχόθεν ἐπικειμένων. Ἡμέρας δὲ τέσσαρας 9 περιελθόντες καὶ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐνοχλούμενοι, διωκόντων μὲν, ἐπὰν ὁδεύοντας ἴδοιεν, φευγόντων δὲ ὁπότε αὐτοῖς ἀντεπίοιεν Ῥωμαῖοι· γενομένης τινὸς εὐρυχωρίας αὐτοῖς, τὸν Τίγριν περαιωθῆναι διέγνωσαν. ἀσκοὺς τοίνυν ἀλλήλοις 10 συνδήσαντες, καὶ ζεύγματα τρόπον τινὰ διὰ τούτων κατασκευάσαντες, ἐποχούμενοί τε τούτοις, διέβησαν. ὡς δὲ τῆς ἀντιπέρας ἐκράτησαν ὄχθης, τότε δὴ καὶ οἱ στρατηγοὶ σὺν τοῖς λειπομένοις ἐπ' ἀδείας ἐπεραιώθησαν. οὐ- 11 δὲ οὕτω δὲ τῶν Περσῶν

ierunt & Romani legionum tribuni tres, dum fortiter dimicarent; Iulianus, Maximianus & Macrobius. Quumque humi iacentes perquirerent, & inter eos Anatolii cadauer reperissent; id ea sepultura cohonestarunt, quã temporis ratio concedebat, hostibus vndique vrgentibus. Dies progressi quatuor, & ab hostibus vndiq; vexati, persequentibus, si Romanos proficisci viderent; fugientibus, quoties iidem ipsos inuaderent: vbi latius spatium nacti fuissent, Tigrim transmittere decreuerunt. Itaq; colligatis vtribus, quum ex iis iuga quasi quædam confecissent; his ipsis inuecti transiecerunt. Posteaquam aduersa ripa milites potiti fuissent, etiam duces cum reliquis secure transmiserunt. Verum vbi ne sic quidem abscederent Persæ sed magna cum multitudine hominum ab omni

parte, qua eundum erat, imminerent: nullo non in periculo Romani versabantur, qui & a malis circumstantibus, præterea commeatus inopia premerentur.

ἀποστάντων, ἀλλὰ σὺν πολλῷ πλήθει κατὰ πᾶν τῆς ὁδοῦ μέρος ἐπικειμένων, ἐν πᾶσιν ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι κινδύνοις, ὑπό τε τῶν περιεστώτων κακῶν, καὶ προσέτι ἐνδείᾳ τροφῆς πιεζόμενοι.

XXXI Licet igitur hæc esset exercitus conditio, nihilo tamen minus Persæ de pace tractabant: Surena, & aliis apud eos potestate præditis, ad Romanos ablegatis. Hanc pacis mentionem quum Iouianus admitteret, ac Salustium præfectum prætorii cum Arinthæo misisset: institutis inter hos de pace colloquiis mutuis, annorum quidem triginta factæ sunt induciæ: Sed vtrimque consensum, vt Romani Babdicenorum gen-

Καί περ οὖν ἐν τούτοις ὄντι τῷ στρατοπέδῳ, περὶ φιλίας ὅμως ἐποιοῦντο λόγους οἱ Πέρσαι, Σουρήναν τε καὶ ἄλλους τῶν ἐν δυνάμει παρ' αὐτοῖς ὄντων, ἐκπέμψαντες. 2 Ἰοβιανοῦ δὲ τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης προσδεξαμένου λόγους, στείλαντός τε Σαλούστιον τὸν τῆς αὐλῆς ὕπαρχον, καὶ Ἀρινθαῖον σὺν τούτῳ, λόγων περὶ τούτου γινομένων αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους, ἐγίνοντο μὲν τριακοντούτεις σπονδαί. 3 συνεδόκει δὲ, Ῥωμαίους τοῦ τε [10] Βαβδικηνῶν ἔθνους ἐκστῆναι τοῖς Πέρσαις, ἔτι δὲ

10. Ammianus *Zabdicenum*: Petrus Patricius in Excerptis legationum, Ζαβδικηνὴν appellat: Zosimus Βαβδικηνὴν mendose, vt apparet. *Valesius*.
* Nomen Κορδουηνῶν cum Ammiano & P. Patricio; Ῥημήνων cum Ammiani *Rehimena* conuenit: reliqua propter dissensum sunt suspecta.

δὲ Καρδυηνῶν καὶ Ῥημηνῶν, καὶ Ζαληνῶν τε πρὸς τούτοις, καὶ ἐπὶ πᾶσι περὶ αὐτὰ Φρουρίων, ὄντων τὸν ἀριθμὸν πεντεκαίδεκα, μετὰ τῶν οἰκητόρων, καὶ κτημάτων, καὶ ζώων, καὶ πάσης ἀποσκευῆς· Νίσιβιν δὲ παραδοῦναι δίχα τῶν ἐνοικούντων· ἐδόκει γὰρ τούτους, ἔνθα ἂν δόξειε Ῥωμαίοις μετοικισθῆναι. προσαφείλοντο δὲ καὶ Ἀρμενίας τὸ πολὺ μέρος οἱ Πέρσαι, βραχύ τι ταύτης Ῥωμαίοις ἔχειν ἐνδόντες. ἐπὶ τούτοις αἱ σπονδαὶ γεγόνασι, καὶ γραμματίοις ἑκατέρωθεν ἐπισφραγισθεῖσαι, δεδώκασι Ῥωμαίοις εὐρυχωρίαν τοῖς οἴκαδε ἐπανόδου, κατὰ μηδὲν τὰ Περσῶν διαφθείρουσιν ὅρια, μήτε αὐτοῖς ὑπὸ Περσικῆς ἐπιβουλευομένοις ἐνέδρας.

tem Persis cederent, itemque Carduenorum, Rhemenorum & Zalenorum, ac præter hæc omnia, quæ in his essent castella, numero quindecim, vna cum incolis, & prædiis, & iumentis, & omni adparatu. Nisibim vero sine incolis traderent: Hos enim placuit, quōcunque Romanis visum esset, commigrare. 4 Præterea Persæ magnam Armeniæ partem adimebant, perpusillum quiddam in ea Romanis possidendum relinquentes. 5 His conditionibus initum fœdus, & instrumentis vtrimque consignatum, facultatem Romanis domum redeundi præbuit; ita quidem, vt Persarum finibus nullum ab illis detrimentum inferretur, nec vicissim Persicæ Romanis insidiæ tenderentur.

Y 2 Post-

11. Inserto Articulo legendum videtur τῶν περὶ αὐτὰ φρουρίων. Sylb.

XXXII Posteaquam ad hanc historiæ partem perueni, ad superiora mihi tempora recurrere subit & indagare, num ab se parta Romani vmquam aliis vt traderent, imperare sibi potuerint; aut vt haberent alii quidquam eorum, quæ semel in ipsorum ditionem venissent, passi fuerint. Nam quum L. Lucullus regno Tigranem Mithridatemque deiecisset, ac primus imperio Romano sitas ad intimam vsque Armeniam regiones, ipsamque præterea Nisibim adquisiuisset, vna cum finitimis eidem castellis: Pompeius Magnus rebus ab hoc

Εἰς τοῦτο τῆς ἱστορίας ἀφιγμένῳ τὸ μέρος, ἐπὶ τοὺς ἀνωτάτω μοι χρόνους ἐπῆλθεν ἀναδραμεῖν, καὶ ζητῆσαι, εἴποτε [12] Ῥωμαῖοι τῶν αὐτοῖς τι κτηθέντων, ἑτέροις ὑπέστησαν παραδοῦναι, ἢ ὅλως ἕτερόν τι ἔχειν τῶν ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν ἅπαξ γενομένων 2 ἠνέσχοντο. [13] Λουκίου γὰρ Λουκούλλου Τιγράνην καθελόντος καὶ Μιθριδάτην, περιποιήσαντός τε πρώτου τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τὰ μέχρις Ἀρμενίας τῆς ἐνδοτάτω, καὶ Νίσιβιν ἐπὶ τούτοις, καὶ τὰ πρόσοικα φρούρια ταύτῃ, Πομπήϊος μάγνος τοῖς τούτου κατορθώμασι τέλος ἐπιθεὶς, διὰ τῆς

ὑπὸ

12. Meliore iudicio Zosimus hanc quæstionem tractat, quam vel Ammianus [25, c. 31.] vel Eutropius, vel Rufus Festus. Nam & is licet in Iouiani inuidiam multa scribat, Persidis tamen terminos ad illa vsque tempora immotos tantum dicit: non, imperii R. fines ante hanc ignobilem Iouiani pacem mutatos atque restrictos nunquam fuisse. *Lindebrog.*

* Lindebrogium refutat Valesius, Ammianum defendens.

13. Xiphilinus quoque habet Λούκιος pro Λεύκιος, f. 96. Ed. Steph. & alibi in MS. Palatino. *Sylb.*

ὑπ' αὐτοῦ [14] γινομένης εἰρήνης τὴν τούτων Ῥωμαίοις ἐβεβαίωσε κτῆσιν. ἐπεὶ δὲ Περσῶν αὖθις 3 κινηθέντων, ἐχειροτόνησεν ἡ γερουσία Κράσσον αὐτοκράτορα [καὶ] στρατηγὸν, ὁ δὲ, εἰς χεῖρας ἐλθὼν, αἰσχρὰν ἄχρι τοῦδε Ῥωμαίοις κατέλιπε δόξαν, ἁλοὺς τε [15] ἐν τῇ μάχῃ, καὶ παρὰ Πέρσαις ἀποθανών· τότε 4 παραλαβὼν τὴν στρατηγίαν Ἀντώνιος, καὶ τῷ Κλεοπάτρας ἐχόμενος ἔρωτι, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἐκμελῶς καὶ ὀλιγώρως προσεῖχε· καὶ ἀπήλλαξε μὲν κἀκεῖνος ἀνάξια πεπραχὼς τοῦ Ῥωμαίων ὀνόματος. Ῥω- 5 μαῖοι δὲ, οὐδὲ τούτων αὐτοῖς τῶν ἐλαττωμάτων συμβάντων, ἐκπεπτώκασι τούτων τῶν τόπων τινός. μεταστάντος δὲ 6

præclare gestis finem imponens, per constitutam ab se pacem Romanis horum possessionem stabiliuit. Postea vero quam Persis rursum commotis, prætorem summa cum potestate Crassum senatus creasset, atque is cum hoste congressus, fœdam in hunc vsque diem Romanis infamiam reliquisset, in ipso prœlio captus & apud Persas exstinctus: copiarum dux factus Antonius, & amore Cleopatræ captus, negligenter rebus ad bellum administrandum pertinentibus, & segniter intentus erat; ita quidem, vt & ille discesserit, admissis quibusdam indignis Romano nomine. Nec tamen Romani, licet eis hi casus aduersi accidissent, vllam ex hisce prouinciis amiserunt. Re vero pu-

 blica

14. Congruentius γενομένης Aor. Temp. *Sylb.*

15. De variante cædis Crassianæ historia, notauimus ad Sex. Rufum. Zosimus a plerisque discedit in eo, quod in prœlio captum & abductum scribit.

blica ipsorum in vnius dominatum commutata, quum Augustus limites imperio Romano statuisset, Tigrim & Euphratem; ne sic quidem hac regione cesserunt. Longo secundum hæc interiecto tempore, quum Gordianus imperator bello Persas adortus esset, ac medio in hostico occidisset: ne post hanc quidem victoriam Persæ quidquam eorum, quæ Romanæ ditioni subiecta fuissent, auulserunt; idque Philippo successionem imperii consequuto, qui turpissimã cum Persis pacem fecit. Non multo post, quum ignis Persicus Orientem inuadendo permeasset, ac magna illa capta per vim fuisset Antiochia, copiæque Persicæ Ciliciam ad portas vsque penetrassent: Valerianus imperator in eos expeditione suscepta, Persarum in potestatem redactus, ne sic qui-

αὐτοῖς εἰς μοναρχίαν τοῦ πολιτεύματος, καὶ τοῦ Σεβαστοῦ στήσαντος ὅρια τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, Τίγρην τε καὶ Εὐφράτην, οὐδὲ οὕτω τῆς χώρας ταύ-7 της ἀπέστησαν. χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον Γορδιανοῦ τοῦ βασιλέως Πέρσαις ἐπιστρατεύσαντος, καὶ ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ πεσόντος, οὐδὲ μετὰ ταύτην τὴν νίκην οἱ Πέρσαι παρεσπάσαντό τι τῶν ἤδη Ῥωμαίοις ὑπηκόων γεγενημένων, καίτοι Φιλίππου διαδεξαμένου τὴν ἀρχήν, καὶ εἰρήνην αἰσχίστην πρὸς 8 Πέρσας θεμένου. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῇ ἑῴᾳ τοῦ Περσικοῦ πυρὸς ἐπιβρύσαντος, ἁλούσης δὲ κατὰ κράτος τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, καὶ μέχρι τῶν Κιλικείων πυλῶν τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος διαβάντος, Οὐαλεριανὸς αὐτοῖς ἐπιστρατεύσας ὁ βασιλεύς, καὶ ὑπὸ τὰς Περσῶν γενόμενος χεῖρας, οὐδὲ οὕτω Πέρσαις

ἄδει-

ἄδειαν δέδωκεν ὑφ' ἑαυτοῖς τὰ χωρία ταῦτα ποιήσασθαι. μόνη δὲ ἡ Ἰουλιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τελευτὴ, πρὸς τὴν τούτων ἀπώλειαν ἤρκεσεν, ὥστε ἄχρι τοῦδε, μηδὲν δυνηθῆναι τούτων τοὺς Ῥωμαίων βασιλέας ἀναλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ προσαπολέσαι κατὰ βραχὺ τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν, τὰ μὲν αὐτόνομα γεγονότα, τὰ δὲ βαρβάροις ἐκδεδομένα, τὰ δὲ εἰς ἐρημίαν παντελῆ περιστάντα. Ταῦτα μὲν οὖν, τῆς συγ- 10 γραφῆς προϊούσης, ἐπὶ τῶν πραγμάτων δειχθήσεται.

dem concessit Persis, vt istæc loca sui iuris efficerent. Sola mors imperatoris Iuliani ad horum amissionem suffecit; adeo quidem, vt huc vsque nihil horum imperatores Romani recuperare potuerint, sed paullatim etiam plures gentes amiserint: quarum aliæ semet in libertatem vindicarunt; aliæ barbaris se dediderunt; aliæ magnam ad solitudinem redactæ sunt. Et hæc quidem a nobis in historiæ progressu de rebus ipsis ostendentur.

XXXIII.

Τῆς δὲ πρὸς Πέρσας γενομένης εἰρήνης, ὃν διεξήλθομεν τρόπον, Ἰοβιανὸς ὁ βασιλεὺς μετ' ἀδείας ἐπανιὼν ἅμα τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολλαῖς περιπεσὼν[16] δυσχωρίαις καὶ τόποις ἀνύδροις, πολλούς τε τῆς στρατιᾶς ἀποβαλὼν ἐν τῇ διὰ τῆς

PAce cum Persis eo, quo diximus, modo constituta; Iouianus imperator secure cum exercitu reuertens, ac in aspera & inaquosa loca multa delatus, compluribus in hostilis soli transitu militibus amissis, vnum ex

16. Pal. δυσχερείαις difficultatibus. Sylb.

ex tribunis Mauricium Nisibi commeatum exercitui adportare iussit, & cum eo quam longissime posset, militibus obuiam venire. Misit & alios in Italiam, qui Iuliani obitum, & designationem ipsius nunciarent. Vbi hic magno labore atque aerumna propius Nisibim accessisset; oppidum quidem hosti deditum, ingredi recusabat; sed in quadam ante portam area sub dio diuertens, postridie coronas & supplicationes recipiebat: oppidanis omnibus obsecrantibus, ne se desereret, neue barbaros mores experiri cogeret eos, qui tot iam saeculis Romanis legibus innutriti fuissent. Foedum

πολεμίας πορεύεσθαι, Μαυρίκιον μθὸ τῶν λοχαγῶν ἕνα, τροφὴν ἐκ Νισίβιος ἀγαγεῖν ἐκέλευσε τῷ στρατοπέδῳ, ἀπαντῆσαι δὲ μετ' ταύτης, ὡς ἂν οἷός τε ᾖ, πορρωτάτω. 2 κατ' δὲ τὴν Ἰταλίαν, ἄλλους ἐξέπεμπε, τὴν Ἰουλιανοῦ τελευτὴν, καὶ τὴν ἀνάρρησιν τὴν οἰκείαν ἀπαγγελοῦντας. 3 μόλις δὲ σὺν πολλῇ κακοπαθείᾳ τῇ Νισίβει πλησιάσας, εἰσιέναι μὲν τὴν οὐκ ἤθελε τῇ πόλει, τοῖς πολεμίοις ἐκδεδομένῃ· σκηνώσας δὲ ἔν τινι πρὸ τῆς πύλης ὑπαίθρῳ, τῇ ὑστεραίᾳ στεφάνους ἅμα καὶ ἱκεσίας ἐδέχετο, πάντων ὅσοι κατ' τὴν πόλιν ἦσαν, ἐκλιπαρούντων μὴ προέσθαι σφᾶς, μηδὲ εἰς πεῖραν καταστῆσαι βαρβάρων ἠθῶν, [17] τοσαύτη ἐτῶν ἑκατοντάδας, τοῖς Ῥωμαίων νόμοις ἐντεθραμμένους. αἰσχρὸν δὲ καὶ ἀλ-

17. Commation illud τοσαύτη ἐτῶν ἑκατοντάδας, absolute positum est, subaudito verbo Substantiuo ἐστί, aut alio consimili; eo scil. modo, quo Horatius [2. Od. 14.] dicit: *quotquot eunt dies*, pro *quotidie*. Alioqui legi etiam posset: τοσαύτας ἐτῶν ἑκατοντάδας, *tot saecula*. Sylb.

ἄλλως εἶναι, Κωνστάντιον 4 τρεῖς Περσικοὺς πολέμους ἀναδεξάμενον, καὶ ἐν πᾶσιν ἐλαττωθέντα, Νίσιβιν ἀντιλαβέσθαι, καὶ πολιορκουμένην αὐτὴν, καὶ εἰς ἔσχατον ἐλθοῦσαν κινδύνου, διὰ πάσης περισῶσαι σπουδῆς· αὐτὸν δὲ, μηδεμιᾶς τοιαύτης ἐπικειμένης ἀνάγκης, τοῖς πολεμίοις τὴν πόλιν ἐκδοῦναι, καὶ δεῖξαι Ῥωμαίοις ἡμέραν, ἣν οὔπω τεθέανται, περιϊδεῖν ἀναγκαζομένοις πόλιν τοσαύτην καὶ χώραν πολεμίοις ἐκδιδομένην. 5 ἐπεὶ δὲ τούτων ὁ βασιλεὺς ἀκούων, τὰ συντεθειμένα προΐσχετο, Σαβῖνος τοῦ βουλευτικοῦ προεστὼς καταλόγου, προστίθησι τοῖς παρὰ τοῦ πλήθους εἰς ἱκεσίαν προσενεχθεῖσιν, ὡς οὔτε δαπάνης εἰς τὴν πρὸς Πέρσας δεήσονται μάχην, οὔτε ἐπικουρίας ἐπεισάκτου· 6 δυνήσονται δὲ αὐτοὶ σώμασιν οἰκείοις καὶ δαπανήμασι, τὸν ἐπαχθησόμενον αὐτοῖς ἀπο-

& ceteroquin esse, Constantium tribus susceptis bellis Persicis, in omnibus superatum, Nisibi tamen præsidio fuisse; atque illam obsessam, & extremum in discrimen adductam, omni studio incolumem seruasse: ipsum, nulla tali necessitate vrgente, ciuitatem hosti dedere, ac eum diem Romanis conspiciendum præbere, quem necdum antehac viderint; qui, tantum vt oppidum, tantaque regio, tradatur hostibus, permittere cogantur. Quum hæc audiens imperator, pacta conuenta prætexeret; Sabinus, ordinis decurionum princeps, ad ea, quæ a populo supplicandi caussa prolata fuerant; nec opus esse sibi sumtu ad bellum Persicum, adiecit, nec auxiliis externis: sed ipsosmet posse corporibus suis, & impensis, inferen-

ferendum bellum propulsare. Quo in bello si victoria potiti fuissent, rursus se Romanorum subditos futuros, eodemque modo facturos imperata, quo prius. Illo subiiciente, pacta conuenta violari non posse: multoties oppidani supplices orabant, ne Romanum imperium hoc propugnaculo spoliaretur.

κρώσαιντο πόλεμον. κρατήσαντές τε, ἔσονται πάλιν ὑπήκοοι Ῥωμαίοις, καὶ τὰ προστατόμενα πληρώσοντες ὃν τρόπον καὶ πρότερον. τοῦ δὲ εἰπόντος, οὐδὲν οἷόν τε τῶν συντεθειμένων παραβαθῆναι, πολλάκις οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐδεήθησαν ἱκετεύοντες μὴ στερηθῆναι τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν τοῦ προτειχίσματος.

XXXIV.

Verum vbi nihil proficerent amplius, imperatore cum iracundia quadam abscedente, ac Persis secundum pacis leges, & ipsas gentes, & castella, & vrbem occupare volentibus: non nullæ quidem gentes & castellorum incolæ, nisi clam aufugere potuissent, potestatem faciebant Persis secum, quidquid vellent, agendi: Nisibini autem, induciis ad migrandum impetratis, maiori ex parte, ac propemodum o-

Ἐπεὶ δὲ ἤνυον πλέον οὐδὲν, ἀναχωρήσαντος σὺν ὀργῇ τοῦ βασιλέως, καὶ Περσῶν παραλαβεῖν κατὰ τὰς σπονδὰς ἐθελόντων τά τε ἔθνη, καὶ τὰ φρούρια, καὶ τὴν πόλιν, οἱ μὲν τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν φρουρίων οἰκήτορες, εἰ μὴ λάθρα φυγεῖν ἠδυνήθησαν, ἐνέδοσαν τοῖς Πέρσαις, πράττειν εἰς αὐτοὺς ὅ,τι βούλοιντο. Νισιβηνοὶ δὲ ἀνακωχῆς εἰς τὸ μεταστῆναι τυχόντες, οἱ μὲν πολλοὶ, καὶ σχεδὸν ἅπαντες, εἰς τὴν Ἀμί-

δαν

δαι ἀπανέστησαν· ὀλίγοι δὲ ἑτέρας κατῴκησαν πόλεις· πάντα δὲ ἦν οἰμωγῆς καὶ θρήνων μεστά. πόλεως ἑκάστης ἐκκεῖσθαι ταῖς Περσῶν ἐφόδοις Νισίβιος δοθείσης αὐτοῖς, οἰομένων. Καρρηνοῖς δὲ 3 τοσοῦτον ἐγένετο πένθος τῆς Ἰουλιανοῦ τελευτῆς μηνυθείσης, ὥστε τὸν ἀπαγγείλαντα καταλεῦσαι, σωρόν τε λίθων μέγιστον ἐπ' αὐτῷ ἀνεγεῖραι. τοσαύτην ἴσχυσεν 4 ἀνδρὸς ἑνὸς τελευτὴ τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ἐμποιῆσαι μεταβολήν. Ἰο- 5 βιανοῦ δὲ σπουδῇ τὰς πόλεις διαδραμόντος, οἷα δὴ πένθει καὶ συγνότητι τῶν πόλεων ἐχομένων, καὶ ἱλαρὸν οὐδὲν ἢ χαρίεν ἐνδείξασθαι (καθάπερ ἦν ἔθος τοῖς αὐτόθι δήμοις) ὑφισταμένων, παρεγένοντο μὲν τῶν στρατιωτῶν ὅσοι τὴν δορυφορίαν εἶχον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἅμα τῷ βασιλεῖ· εἵπετο δὲ καὶ ὁ στρατὸς ἅπας τοῦ Ἰουλια-

mnes, Amidam discessere; pauci ad inhabitandum alia se contulerunt oppida. Cuncta vero lamentis & vlulatibus erant plena; quod ciuitas quælibet, Nisibi tradita, Persarum se grassationibus expositam putaret. Carreni vero tantum percepere dolorem, morte Iuliani nunciata; vt eum, qui nuncium hunc attulerat, lapidibus obruerent, ingentemque lapidum aceruum super eum excitarent. Tantam vnius viri mors publicis in rebus efficere mutationem potuit. Ceterum Iouiano celeriter oppida percurrente, quod ea luctus atque mœror occupassent, nec læti iucundiue quidquam exhibere, pro istorum more populorum, possent: quotquot erant satellitio imperatoris deputati milites, Antiochiam cum imperatore profecti sunt, vniuer-

so

so exercitu Iuliani cadauer comitante; quod in Ciliciam deportatum, quodam in suburbio Tarsi regiæ sepulturæ mandatum fuit, ad tumulum huiusmodi epigrammate adscripto: *Tigride Iulianus iacet heic post fata relicto, Rex pariter bonus, & bellator acerrimus idem.*

ἐν τῷ σώματι. καὶ τοῦτο μὲν εἰς Κιλικίαν ἀπενεχθὲν ἔν τινι Ταρσοῦ προαστείῳ βασιλικῇ ταφῇ παρεδίδοτο, καὶ ἐπίγραμμα προσεγράφετο τῷ τάφῳ τοιόνδε. Ἰουλιανὸς μετὰ Τίγριν ἀγάρροον ἐνθάδε κεῖται, Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής.

XXXV.

IOuianus, sumto intentus imperio, cum alia disponebat, tum ad exercitus in Pannonia Lucillianum socerum suum, & Procopium, & Valentinianum, qui secundum hæc factus est Imperator, ablegauit; vt & Iuliani mortem eis nunciarent, & se, post illum, principem lectum exponerent. Sed apud Sirmium Bataui, qui ad oppidi præsidium relicti fuerant, quum primum hæc audiuissent: Lucillianum, veluti, tanto-

ΕΧόμενος δὲ τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς Ἰοβιανὸς, ἄλλα τε διετίθει, καὶ τοῖς ἐν Παιονίᾳ στρατοπέδοις Λουκιλλιανὸν, ὄντα κηδεστὴν αὐτῷ, καὶ Προκόπιον, καὶ Οὐαλεντινιανὸν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονε βασιλεὺς, ἐξαπέστελλε, τήν τε Ἰουλιανοῦ τελευτὴν ἀπαγγελοῦντας, καὶ ὅτι πρὸς εἴη μετ' αὐτὸν αὐτοκράτωρ προβεβλημένος. ἀλλ' οἱ ἐν τῷ Σιρμίῳ Βατάοι, πρὸς φυλακὴν ἀπολελειμμένοι τῆς πόλεως, ἅμα τῇ ἀκοῇ, τὸν μὲν Λουκιλλιανὸν, ὡς τηλικούτων κακῶν ἄγγελον, διε-

διεχρήσαντο, ἐν οὐδενὶ τὸ πρὸς τὸν βασιλέα θέμενοι κῆδος. Προκόπιον δὲ, τῆς πρὸς Ἰουλιανὸν συγγενείας αἰδοῖ, διαφῆκαν ἀθῶον· Οὐαλεντινιανὸς δὲ διαδρὰς, τὸν ἐξ ἐκείνων διέφυγε θάνατον. Ἐξορμήσαντι δὲ τῆς Ἀντιοχείας Ἰοβιανῷ, καὶ ἐχομένῳ τῆς ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ὁδοῦ, νόσος αἰφνιδίως ἐνσκήψασα, τῆς Βιθυνίας ἐν Δαδαστάνοις [18] ἐπήγαγε τοῦ βίου τὸ τέλος αὐτῷ, μῆνας μὲν ὀκτὼ βασιλεύσαντι, διαθεῖναι δέ τι τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐς δέον οὐ δυνηθέντι.

rum malorum nuncium, interfecerunt, adfinitatis Imperatoriæ nulla ratione habita: Procopium, cognationis cum Iuliano reuerentia tacti, dimiserunt illæsum. Valentinianus autem fuga elapsus, morti ab eis imminenti semet eripuit. 3 Quum autem Iouianus Antiochia discessisset, Constantinopolim pergens; subitus eum morbus in Dadastanis Bithyniæ corripiens, vitæ finem attulit: quum octo menses imperasset, nec publicis in rebus quidquam ex vsu constituere potuisset.

XXXVI.

Βουλῆς δὲ ὑπὲρ τοῦ τίνα δέον προστῆναι τοῦ πολιτεύματος, προτεθείσης, πολλοὶ μὲν καὶ περὶ πολλῶν ἐγίνοντο λόγοι τοῦ στρατοπέδου, καὶ τοῖς τὰς ἡγεμονίας ἔχουσι· πάντων δὲ ἡ ψῆφος, εἰς ἕνα συνῄει Σαλούστιον

Consultatione proposita, quisnam Reipublicæ præficiendus esset: varii quidem, & de variis sermones tam ab exercitu, quam a ducibus habebantur: sed omnium suffragia in vnum Salustium præfe-

18. fortasse rectius *ἐπήγαγε. Sylb.*

fectum prætorii, concurrebant. Illo senectutem prætendente, ac propterea rebus laborantibus sesuffecturum negante; filium summæ rerum præfici postulabant. At quum iuuenem esse, nec alioquin ad tanti imperii molem satis idoneum diceret: in hoc quidem tempore, quo minus præstantissimum sui sæculi virum eligerent, aberrarunt. Hinc in VALENTINIANVM collata suffragia; qui Cibali oriundus erat, (id oppidum est Pannoniæ) vir bellis haud paucis exercitus, at eruditionis omnis expers. Nihilo minus absentem arcessebant; nec multi dies abiere, dum respublica principe carebat. Quum autem ad exercitum Nicææ, quæ vrbs est Bithyniæ, venisset; inito ibidem imperio, cœptum iter prosequebatur.

2 τῆς αὐλῆς ὕπαρχον. τοῦ δὲ τὸ γῆρας προϊσχομένου, καὶ διὰ τοῦτο φήσαντος οὐχ οἷός τε ἔσεσθαι πεπονηκόσι ἀρκέσειν τοῖς πράγμασι, τὸν παῖδα γοῦν ᾔτησαν εἰς τὴν τῶν 3 ὅλων ἀρχὴν ἐλθεῖν. τοῦ δὲ καὶ νέον εἶναι καὶ οὐδὲ ἄλλως ἐπιτήδειον πρὸς τοσαύτης ἀρχῆς ὄγκον εἰπόντος, τῆς τοῦ πάντων ἀμείνονος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνδρὸς αἱρέσεως 4 τότε διήμαρτον· ἤνεγκαν δὲ τὴν ψῆφον ἐπὶ Βαλεντινιανόν, ὃς ἐκ μὲν Κιβάλεως ὥρμητο, (πόλις δὲ αὕτη Παιονική) πολέμων δὲ μετασχὼν οὐκ ὀλίγων, παιδεύσεως οὐδεμιᾶς μετεσχήκει. μετεπέμποντο δὲ αὐτὸν ὅ-5 μως, οὐ παρόντα. καὶ ἡμερῶν οὐ πολλῶν ἐτρίβετο χρόνος, ἐν ἀναρχίᾳ τοῦ πολιτεύματος 6 ὄντος. ἐπεὶ δὲ κατέλαβε τὸ στρατόπεδον ἐν Νικαίᾳ πόλει τῆς Βιθυνίας, ἐκεῖσε παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, εἴχετο τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας.

ΖΩΣΙΜΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰ μὲν οὖν ἄχρι τῆς [1] [περὶ] Ἰοβιανοῦ τελευτῆς, μεθ' ὃν Οὐαλεντινιανὸς ᾑρέθη τῶν Ῥωμαϊκῶν προεστάναι πραγμάτων, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀνείληπται βίβλῳ. 2 νόσου δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνσκηψάσης αὐτῷ, καὶ τὸ φύσει πρὸς ὀργὴν τοῦ ἀνδρὸς ἕτοιμον, εἰς ὠμότητα μείζονα, καὶ παραφορὰν ἄκραν ἀναστησάσης, ὑποψία μὲν αὐτὸν εἰσῆλθε ψευδής, ὡς ἔκ τινος γοητείας ὑπὸ τῶν Ἰουλιανοῦ φίλων αὐτῷ σκευωρηθείσης νοσοίη. 3 κατηγορίαι δὲ κατά τινων ἦσαν ἐπιφανῶν, ἃς ἀγχινοίᾳ τε καὶ φρονήσει διέλυσεν ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος. ἦν δὲ ἔτι [2] Σα-

ZOSIMI HISTORIARVM LIBER IV.

QVæ igitur gesta fuerunt ad obitum vsque Iouiani, post quem Valentinianus lectus fuit, vti rebus Romanis præesset; libro superiore complexi sumus. Quum autem morbus in itinere Valentinianum inuasisset, atque hominem ad iram natura procliuem, maiorem ad crudelitatem, & extremam insaniam impulisset; suspicionem falsam concipiebat, quasi ex veneficio quodam, Iuliani amicorum fraude parato, ægrotaret. Et accusationes aduersus quosdam illustres instituebantur; quas sagaci-

1. περὶ Sylburgius vnciuulis inclusit, tanquam superfluum: nec vero in annotatis aut indice de eo monuit.

2. Σαλούτιος. Ammiani codex Regius *Salutium* appellat: etiam Eunapius in Maximo Σαλούτιον. Hic sub Iuliano Præf. Præt. Galliarum fuerat, itemque sub Iouiano: diuisione vero imperii inter Valentinianum & Valentem facta, Præf. Præt. fuit per Orientem, donec Nebridius in eius locum suffectus est. *Valesius.*

gacitate prudentiaque 4 sua præfectus prætorii discutiebat. Eo munere Salustius adhuc fungebatur. Quum morbus remisisset; Nicæa relicta, Constantinopolim accessit. Exercitu ceterisque necessariis hortantibus, imperii consortem sibi deligeret, vt, si quis casus accideret, non deesset, qui rebus opem ferret; nec eadem perpeterentur, quæ morte Iuliani perpessi fuissent: huic admonitioni obtemperat; animoque secum hinc inde versato, de cunctis, quos merite conceperat, VALENTEM fratrem deligit; ratus hunc omnium sibi fidissimum fore. Illum igitur imperii consortem adpellat.

λέσιος. Ἐνδόσης δὲ αὐτῷ τῆς νόσου, τῆς Νικαίας ἀπαναστὰς, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν παρεγένετο, τοῦ δὲ στρατοπέδου, καὶ τῶν ἄλλως πρὸς αὐτὸν ἐπιτηδείως ἐχόντων, ἑλέσθαι κοινωνὸν τῆς βασιλείας παρακαλούντων, ὅπως, εἴ τις τοῖς πράγμασι συμβαίη περίστασις, ἔχοιεν τὸν ἀντιληψόμενον, καὶ μὴ ταυτὰ πάθοιεν, οἷς ἐπὶ τῆς Ἰουλιανοῦ πεπόνθασι 5 τελευτῆς· πείθεται τῇ παραινέσει· καὶ στρέψας ἐν αὐτῷ γνώμην, ἐκ πάντων ὧν ἔλαβε κατὰ νοῦν, Οὐάλεντα τὸν ἀδελφὸν αἱρεῖται, πιστότατον αὐτῷ πάντων ἡγησάμενος ἔσεσθαι. τοῦτον γοῦν ἀναδείκνυσι κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς.

II. DVm autem vterque Constantinopoli degeret, qui Iuliani familiaribus insidiabantur, non intermittebant

ΑΜφοτέρων δὲ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὄντων, οἱ τοῖς Ἰουλιανοῦ γνωρίμοις ἐπιβουλεύοντες, οὐ διέλειπον πρό τε τῶν 3 βασιλέων

3. Leuncl. mauult βασιλείων, Imperatorum.

σιλείων κατασκευάζοντες λόγους, ὡς ἐπιβουλεύουσιν οὗτοι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ τὸ ἄλογον πλῆθος εἰς τοιαύτας ἐρεθίζοντες ἐκβοήσεις. οἱ δὲ βασιλεῖς, 2 καὶ ἄλλως πρὸς τοὺς Ἰουλιανοῦ γνωρίμους ἀπεχθῶς ἔχοντες, τότε δὴ μᾶλλον εἰς τὸ κατ' αὐτῶν ἐξανίσταντο μῖσος. καὶ κρίσεις ἐπινόουν, λόγον οὐδαμόθεν ἐχούσας. ἐμνη- 3 σικάκει δὲ Οὐαλεντινιανὸς [4] Μαξίμῳ κατεξαίρετον τῷ φιλοσόφῳ, διαβολήν τινα κατὰ νοῦν ἔχων, ἣν ἔτυχεν ἐπὶ τῶν Ἰουλιανοῦ χρόνων κατ' αὐτοῦ ποιησάμενος, ὡς διὰ τὴν τῶν Χριστιανῶν θρησκείαν περὶ τοὺς θείους θεσμοὺς ἀσεβήσαντος. ἀλλὰ τούτων ἀφείλκυ- 4 σεν αὐτοὺς τέως ἡ περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτι-

tum coram imperatoribus sermones serere, quasi principibus illi struerent insidias, tum brutam plebem concitare, vt eiusmodi voces iactaret. Imperatores autem, qui ceteroqui Iuliani familiaribus infesti essent, tunc etiam magis ad illos odio persequendos insurgunt, ac lites excogitant, nulla ratione subnixas. Et grauissime Valentinianus Maximo Philosopho succensebat, criminationis cuiusdam memor, qua Iuliani temporibus Valentinianum detulerat; quasi propter religionem Christianam ille sacro in ritu impie deliquisset. Sed ab his eos id temporis ciuilium mi-

4. Hic est ille Maximus, cuius vitam nobis descriptam reliquit Eunapius. Similis huic delationi fuit etiam alia caussa, cur Valentiniano Iulianus infensus esset, nempe cum principe templum Fortunæ ingressurus, aqua lustrali conspersus fuerat pro more. Ille vero ἔπαισε τὸν νεωκόρον, μεμολύνθαι φήσας, οὐ κεκαθάρθαι, *adituum percussit, pollutum se inquiens, non expiatum.* Theodoritus lib. 3. c. 16.

litariumque rerum cura revocabat. Quapropter ad distribuendos præsidibus populos se conuertebant, & quibus aulæ imperatoriæ custodia committenda 5 esset. Itaque ceteri omnes, quibuscunque a Iuliano gentium administrationes, aliive magistratus crediti fuerant, abdicabantur; quorum in numero 6 præfectus etiam Prætorii Salustius erat: solo autem Arintheo & Victore, quæ prius habebant ceu duces imperia militaria, retinentibus; ad magistratus reliquos fortuito perveniebant, qui eos ad-7 sectabant: quum quidem vnum hoc ex rationis præscripto fieri videretur. Nam si quis eorum iustis querelis convictus fuisset, nullam impetrans veniam, pœnas luebat.

καὶ κηδεμονία τε καὶ φροντίς. ἐτράπησαν τοίνυν ἐπὶ τὸ διανεῖμαι τοῖς ἔθνη τοῖς ἄρχουσι, καὶ τινας δέοι τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ἐπιτρέψαι τὴν φυλακήν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες, ὅσοι παρὰ Ἰουλιανοῦ διοικήσεις ἐθνῶν ἢ ἄλλας ἀρχὰς ἔτυχον ἐπιτετραμμένοι, παρελύοντο τούτων· ἐν οἷς καὶ Σαλούστιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος ἦν. μόνου δὲ Ἀρινθέου καὶ Βίκτωρος, οὓς εἶχον πρότερον [5] στρατιωτικαῖς ἀρχαῖς ἐπιμενάντων ἡγεμονίαις, παρῄεσαν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς, ὡς ἔτυχον, οἱ τούτων ἐπιθυμοῦντες τυχεῖν. ἑνὸς τούτου δόξαντος γίνεσθαι κατὰ λόγον. εἰ γάρ τις αὐτῶν ἐπὶ δικαίας μέμψεσιν ἥλω, δίκην ὑπεῖχε, συγγνώμης οὐδεμιᾶς ἀξιούμενος.

III. His ita constitutis, visum est Valenti-

Τούτων αὐτοῖς οὕτω διακειμένων, ἐδόκει τῷ

5. Leuncl. maluit στρατιωτικῆς ἀρχῆς. Sylb.

τοῦ Οὐαλεντινιανῷ, διελομένῳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἀρχὴν, ἐπιτρέψαι μὲν αὐτῷ τὴν ἑῴαν, ἄχρις Αἰγύπτου καὶ Βιθυνίας καὶ Θράκης· λαβόντα δὲ τὰς ἐν Ἰλλυρικοῖς πόλεις αὐτὸν, εἰς τὴν Ἰταλίαν διαβῆναι, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πόλεις ἔχειν ὑφ' ἑαυτῷ, μετὰ τῶν ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν, Ἰβηρίας τε, καὶ τῆς Βρεττανικῆς νήσου, καὶ Λιβύης ἁπάσης. Τῆς τοίνυν ἀρχῆς οὕτω διαιρεθείσης, ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἐμβριθέστερον τῇ ἀρχῇ προσελθὼν, ἄρχοντάς τε ἐν κόσμῳ προῆγε, καὶ περὶ τὰς εἰσπράξεις τῶν εἰσφορῶν, καὶ τὰς ἐκ τούτων χορηγουμένας στρατιωτικὰς σιτήσεις, [6] ἀκριβέστατος ἦν. ἐπεὶ δὲ καὶ νόμων εἰσφορὰς ἔγνω ποιήσασθαι, ἀφ' ἑστίας ὥσπερ ἀρξάμενος, τὰς νυκτερινὰς [7] ἐκώλυε θυ-

niano, diviso cum fratre imperio, curæ quidem illius orientem ad Ægyptum vsque, Bithyniamque ac Thraciam, permittere: se vero, sortitum Illyricas vrbes in Italiam transire, atque vrbes in ea sitas, vna cum Transalpinis nationibus, & Hispania, & insula Britannia, totaque Africa, iuri suo reseruare. Diuiso in hunc modum imperio, Valentinianus occepta seuerius gubernatione, [2] magistratus recte atque ordine constituebat; & in exactionibus tributorum, ac militaribus annonis, quæ inde suppeditabantur, rigidissimus erat. [3] Et quia legum quoque promulgationes instituere decreuerat, exorsus ab ipso lare, quod aiunt, nocturna sacra fieri prohibuit:

6. Leuncl. cod. ἀκριβέστερος, vt sit, *iusto exactior*, seu *rigidior*. Sylb.

7. Nocturna gentilium, plerumque obscena, sacra.

buit: qua lege coërcere volebat ea, quæ scelerate designarentur. Sed quum Prætextatus, qui proconsule Græciam administrabat, vir omni virtute præstans, hanc legem diceret vitam iniucundam & acerbam victu Græcis parituram, si futurum esset, vt mysteria sanctissima, quæ genus humanum continerent, prohiberentur; peragi ea rite, vi legis suæ cessante, permisit; ita tamen vt omnia secundum patritas consuetudines, quales ab initio fuissent, perficerentur. Transrhenani vero barbari, qui quam diu Iulianus superstes erat, nomen Romanum metuebant, & sat habebant, si nemo quid eis in solo suo quiescentibus exhiberet molestiæ; morte Iuliani nunciata, suis continuo sedibus egressi, ad gerendum

σίας ἐπιτελεῖσθαι· τοῖς μυστηρίως μὲν οὖν πραττομένοις ἐμποδὼν διὰ τοῦ τοιοῦδε νόμου γενέσθαι βουλόμενος. 4 ἐπεὶ δὲ Πραιτεξτάτος, ὁ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνθύπατον ἔχων ἀρχὴν, ἀνὴρ ἐν πάσαις διαπρέπων ταῖς ἀρεταῖς, τοῦτον ἔφη τὸν νόμον ἀβίωτον τοῖς Ἕλλησι καταστήσειν τὸν βίον, εἰ μέλλοιεν κωλύεσθαι τὰ συνέχοντα τὸ ἀνθρώπειον γένος ἁγιώτατα μυστήρια κατὰ θεσμὸν ἐκτελεῖν, ἐπέτρεψεν ἀργοῦντος τοῦ νόμου. πράττεσθαι δὲ πάντα κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς πάτρια. 5 τῶν δὲ ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βαρβάρων, ἕως μὲν Ἰουλιανὸς περιῆν, τὸ Ῥωμαίων ὄνομα δεδιότων, ἀγαπώντων τε εἰ μηδεὶς αὐτοῖς κατὰ χώραν μένουσιν ἐνοχλοίη, τῆς τούτου τελευτῆς ἀγγελθείσης, ἀπανέστησαν αὐτίκα τῶν οἰκείων ἠθῶν, καὶ πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων παρεσκευάζοντο πόλεμον. 6 ὅπερ αἰσθόμενος Οὐαλεντινια-

contra Romanos bellum sese parabant. Quo Va-

νός,

νὸς, διέταττεν, ὡς προσῆκον ἦν, τὰ στρατόπεδα, πεζά τε, καὶ ἱππικὰ, καὶ ψιλά. καὶ τῶν ἐπικειμένων τῷ Ῥήνῳ πόλεων ἐποιεῖτο τὴν δέουσαν φυλακήν. ἀλλὰ ταῦτα 7 μὲν, οὐκ ἔξω παντάπασιν ὢν πολεμικῆς πείρας, Οὐαλεντινιανὸς διετύπου.

lentinianus animaduerso, copias & pedestres & equestres, & armaturæ leuis, vti par erat, disponebat; sitaque ad Rhenum oppida necessario præsidio muniebat. Atque hæc Valentinianus, rei bellicæ non omnino rudis, in hunc modum ordinabat.

Οὐάλεντα δὲ πολλαὶ πανταχόθεν περιίσταντο ταραχαὶ, πρότερον μὲν ἀπράγμονα τρίψαντα βίον, ἄφνω δὲ βασιλείαν περιλαβόντα, καὶ τὸν τῶν πραγμάτων ὄγκον οὐ φέροντα. οἵτε γὰρ Πέρσαι, τῇ διὰ τῶν ἐπὶ Ἰοβιανοῦ σπονδῶν ἐπαρθέντες πλεονεξίᾳ, καὶ [8] [τὰς] ἐφόδους ἐπ' ἀδείας ποιούμενοι, Νισίβιος ὑπ' αὐτοῖς γενομένης, εἷλκον πρὸς ἑαυτοὺς τὸν βασιλέα, τὰς τῆς ἑώας συνταράσσοντες πόλεις. καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξορμήσαν- 3

IV. Valentem vero multæ perturbationes vndique circumstabant, qui desidem prius egisset vitam, & subito consequutus imperium fuisset, nec rerum molem sustineret. Nam & Persæ, quod potior ipsorum esset conditio per inducias sub Iouiano factas, animis elati; summaque cum licentia, Nisibi suam in potestatem redacta, grassantes; orientis oppida conturbando, imperatorem ad se trahebant: & quum is egres-

8. inclusus Articulus τὰς additus e Pal. codice. *Sylb.*

buit: qua lege coërcere volebat ea, quæ scelerate designarentur. Sed quum Prætextatus, qui proconsule Græciam administrabat, vir omni virtute præstans, hanc legem diceret vitam iniucundam & acerbam victu Græcis parituram, si futurum esset, vt mysteria sanctissima, quæ genus humanum continerent, prohiberentur; peragi ea rite, vi legis suæ cessante, permisit; ita tamen vt omnia secundum patritas consuetudines, quales ab initio fuissent, perficerentur. Transrhenani vero barbari, qui quam diu Iulianus superstes erat, nomen Romanum metuebant, & sat habebant, si nemo quid eis in solo suo quiescentibus exhiberet molestiæ; morte Iuliani nunciata, suis continuo sedibus egressi, ad gerendum contra Romanos bellum sese parabant. Quo Va-

σίας ἐπιτελεῖσθαι· τοῖς μυστηρίοις μὲν οὖν πραττομένοις ἐμποδὼν διὰ τοῦ τοιοῦδε νόμου γίνεσθαι βουλόμενος. 4 ἐπεὶ δὲ Πραιτεξτάτος, ὁ τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνθύπατον ἔχων ἀρχὴν, ἀνὴρ ἐν πάσαις διαπρέπων ταῖς ἀρεταῖς, τοῦτον ἔφη τὸν νόμον ἀβίωτον τοῖς Ἕλλησι καταστήσειν τὸν βίον, εἰ μέλλοιεν κωλύεσθαι τὰ συνέχοντα τὸ ἀνθρώπειον γένος ἁγιώτατα μυστήρια κατὰ θεσμὸν ἐκτελεῖν, ἐπέτρεψεν ἀργοῦντος τοῦ νόμου. πράττεσθαι δὲ πάντα κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς πάτρια. 5 τῶν δὲ ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βαρβάρων, ἕως μὲν Ἰουλιανὸς περιῆν, τὸ Ῥωμαίων ὄνομα δεδιότων, ἀγαπώντων τε εἰ μηδεὶς αὐτοῖς κατὰ χώραν μένουσιν ἐνοχλοίη, τῆς τούτου τελευτῆς ἀγγελθείσης, ἀπανέστησαν αὐτίκα τῶν οἰκείων ἠθῶν, καὶ πρὸς τὸν κατὰ Ῥωμαίων παρεσκευάζοντο πόλεμον. 6 ὅπερ αἰσθόμενος Οὐαλεντινια-

νός,

νός, διέταττεν, ὡς προσῆκον ἦν, τὰ στρατόπεδα, πεζά τε, καὶ ἱππικά, καὶ ψιλά. καὶ τῶν ἐπικειμένων τῷ Ῥήνῳ πόλεων ἐποιεῖτο τὴν δέουσαν φυλακήν. ἀλλὰ ταῦτα 7 μὲν, οὐκ ἔξω παντάπασιν ὢν πολεμικῆς πείρας, Οὐαλεντινιανὸς διετύπου.

lentinianus animaduerso, copias & pedestres & equestres, & armaturæ levis, vti par erat, disponebat; sitaque ad Rhenum oppida necessario præsidio muniebat. Atque hæc Valentinianus, rei bellicæ non omnino rudis, in hunc modum ordinabat.

Οὐάλεντα δὲ πολλαὶ πανταχόθεν περιίσταντο ταραχαί, πρότερον μὲν ἀπράγμονα τρίψαντα βίον, ἄφνω δὲ βασιλείαν περιλαβόντα, καὶ τὸν τῶν πραγμάτων ὄγκον οὐ φέροντα. οἵτε γὰρ Πέρσαι, τῇ διὰ 2 τῶν ἐπὶ Ἰοβιανοῦ σπονδῶν ἐπαρθέντες πλεονεξίᾳ, καὶ 8 [τὰς] ἐφόδους ἐπ' ἀδείας ποιούμενοι, Νισίβιος ὑπ' αὐτοῖς γενομένης, εἷλκον πρὸς ἑαυτοὺς τὸν βασιλέα, τὰς τῆς ἑώας συνταράσσοντες πόλεις. καὶ τῆς Κωνσταν- 3 τινουπόλεως ἐξορμήσαν-

IV. Valentem vero multæ perturbationes vndique circumstabant, qui desidem prius egisset vitam, & subito consequutus imperium fuisset, nec rerum molem sustineret. Nam & Persæ, quod potior ipsorum esset conditio per inducias sub Iouiano factas, animis elati; summaque cum licentia, Nisibi suam in potestatem redacta, grassantes; orientis oppida conturbando, imperatorem ad se trahebant: & quum is egres-

8. inclusus Articulus τὰς additus e Pal. codice. Sylb.

egressus Constantinopoli fuisset, auctore Procopio suscitata rebellio contigit. Huic enim Iulianus, vt sanguine sibi iuncto, parte copiarum credita, mandarat, vt cum Sebastiano per Adiabenen itinere facto, sibi per aliam viam in hostem eunti occurreret: concesso eidem vt amictum imperatorium haberet, ob caussam ceteris omnibus ignotam. Postea vero quam Deus alio rerum fortunam transtulerat, ac post obitum Iuliani Iouianus imperatorium illud solium conscenderat: confestim aduolauit Procopius, ac datam sibi vestem imperatoriam Ioviano tradidit, & [11] quamobrem

τος, συμβέβηκεν ἡ κατὰ Προκόπιον ἐπανάστασις. 4 τούτῳ γὰρ Ἰουλιανὸς, ὡς γένει [9] συναπτομένῳ μέρος τι τῆς δυνάμεως ἐμπιστεύσας, ἐκέλευσεν ἅμα Σεβαστιανῷ διὰ τῆς Ἀδιαβηνῆς χωροῦντι, ἀπαντῆσαί οἱ δι' ἑτέρας ὁδοῦ κατὰ τῶν πολεμίων ἰόντι, δοὺς αὐτῷ καὶ βασιλικὴν στολὴν ἔχειν, δι' [10] αἰτίαν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἠγνοημένην. 5 ἐπεὶ δὲ ὁ δαίμων εἰς ἕτερόν τι τὴν τῶν πραγμάτων ἤγαγε τύχην, καὶ μετὰ τὴν Ἰουλιανοῦ τελευτὴν Ἰοβιανὸς εἰς τὸν βασίλειον ἀνεβεβήκει θρόνον, δραμὼν εὐθὺς ὁ Προκόπιος, τὴν δεδομένην αὐτῷ βασιλικὴν ἐσθῆτα Ἰοβι-

9. Pal codex, ὡς γένει συναπτόμενος, *genere propinquus.* Sylb.

10. Rem ita narrat Ammianus 23, 5. *dicitur* (Iulianus) *ante aras, nullo arbitrorum admisso, occulte paludamentum purpureum propinquo suo tradidisse Procopio, mandasseque arripere fidentius principatum, si se interisse didicerit apud Parthos.*

11. Graece sonat: *a quo eam accepisset.* Sylb.

Ἰοβιανῷ παρέδωκεν. ὑπὸ τίνος τε εἴη λαβὼν, ὡμολόγει, καὶ ἐξελιπάρει τὸν βασιλέα, τῆς τε στρατείας αὐτὸν ἀνεῖναι, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ συγχωρῆσαι βιῶναι, γεωργίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ τῶν οἰκείων ἐγκαρτεροῦντα. καὶ τούτου τυχὼν, ἐπὶ τὴν Καισάρειαν, ἣ Καππαδοκίας ἐστὶν, ἅμα [12] γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐχώρει, ταύτην οἰκεῖν ἐγνωκώς, οἷα ἐν αὐτῇ τὰ τίμια κτήματα ἔχων.

hanc accepisset, fassus est: enixe rogans Imperatorem, vt militari se sacramento liberaret, & agriculturæ ac rei familiaris studio incumbentem, in otio viuere 6 permitteret. Quo impetrato, Cæsaream, quæ Cappadociæ urbs est, vna cum vxoribus & liberis est profectus: quod istic habitare decreuisset, vbi & prædia magni pretii possidebat.

Διατρίβοντος δὲ αὐτοῦ καὶ αὐτὴν, αἱρεθέντες αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανός καὶ Οὐάλης, ἐπειδὴ καὶ πρότερον ὑπόπτως πρὸς αὐτὸν ἔχοντες, ἔστελλον παραχρῆμα τοὺς συλληψομένους· ὁ δὲ παρεδίδου τούτοις ἑαυτὸν, καὶ ἄγειν ἐπέτρεπεν ὅποι βούλοιντο, πρότερον τῇ γυναικὶ διαλεχθῆναι καὶ τὰ τέκνα θεάσασθαι συγχωρούμενον.

V

HEic eo commorante, Valentinianus & Valens Imperatores lecti, prius etiam suspectum habentes, confestim mittunt, qui hominem comprehenderent. Ille se his dedere, 2 potestatemque facere perducendi, quo vellent: saltem petere, prius vt cum vxore colloqui, liberosque suos videre sibi permitte-

 te-

12. pro Plurali γυναιξὶ sequenti cap. 5. n. 2. legitur Sing. Num. γυναικὶ. Sylb.

terent. Quo concesso, epulum eis parat: & obrutos vino conspicatus, cum omnibus suis ad Pontum Euxinum cursu contendit. Inde, nauim ingressus: ad Taurianam Cherronesum pergit: vbi commoratus ad aliquod tempus, & animaduerso, nullam incolis esse fidem: veritus ne aliquando aduenientibus iis, qui se istic perquirerent, dederetur; onerariam prælernauigantem videns, eique se cum suis committens, Constantinopolim noctu peruenit. Quumque diuertisset ad quemdam, ex consuetudine pristina sibi familiarem, & statum vrbis post Imperatoris profectionem considerasset: regnum adfectare cogitat; hoc eius

3 ἐπεὶ δὲ ἐνδεδώκασιν, ἑστίασιν αὐτοῖς παρεσκεύαζε· καὶ οἰνωθέντας ἰδὼν, ἅμα τοῖς οἰκείοις ἅπασιν ἐπὶ τὸν Εὔξεινον ἔδραμε πόντον· ἐκεῖθέν τε νεὼς ἐπιβὰς, ἐπὶ τὴν Ταυριανὴν διῄει Χερρόνησον. 4 χρόνον δέ τινα διατρίψας αὐτόθι, καὶ τοὺς οἰκήτορας θεασάμενος οὐδεμίαν ἐν αὐτοῖς ἔχοντας πίστιν, δεδιὼς μή ποτε τοῖς [13] ἐπιζητήσασιν ἀφικνουμένοις αὐτοῦ παραδοθείη, παραπλέουσαν ἰδὼν ὁλκάδα, καὶ ταύτῃ παραδοὺς ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους, τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαμβάνει, νυκτὸς ἔτι οὔσης. 5 καταλύσας δὲ πρός τινα τῶν ἐκ προλαβούσης συνηθείας ὄντων αὐτῷ γνωρίμων, κατασκεψάμενός τε ὅπως ἔχει τὰ τῆς πόλεως μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἀποδημίαν, ἐπιθέσθαι τυραννίδι διενοεῖτο, ταύτην ἀρχὴν ποιησάμενος τῆς ἐπιθέ-

13. Leuncl. suspicatur legendum τοῖς ἐπιζητήσουσι, Fut. Tempore. Verior fortasse lectio: τοῖς ἐπὶ ζήτησιν ἀφικνουμένοις αὐτοῦ, *iis, qui ad eum quærendum venirent.* Sylb.

θέσεως. ἦν τις εὐνοῦχος, 6 Εὐγένιος ὄνομα, τῆς βασιλικῆς ἄρτι ἐκβεβλημένος αὐλῆς, ὑγιῶς δὲ πρὸς τοὺς κρατοῦντας οὐκ ἔχων. τοῦτον οἰκειωσάμενος ὁ Προκόπιος, ἐπειδὴ καὶ κύριον εὗρεν ὄντα πλούτου παμπόλλου, φράζει τέως τίς εἴη, καὶ κατὰ τίνα ἥκοι χρείαν, καὶ ὅπως δέοι τοῖς πράγμασιν ἐπιθέσθαι. τοῦ δ' ἥκοι- 7 νωνεῖν ἅπασι τοῖς ἐγχειρουμένοις ὁμολογήσαντος, καὶ ἔνθα δ' ἂν δεήσῃ χρήματα χορηγεῖν, προοίμιον ἐποιήσαντο τῆς πράξεως, τὸ διαφθεῖραι χρήμασι τὴν ἐν τῇ πόλει [14] καθισταμένην φρουρὰν, ἣν τάγματα στρατιωτῶν δύο ἐπλήρου. δούλους δὲ πρὸς τούτοις 8 ὁπλίσαντες, καὶ σὺν οὐ πολλῷ πόνῳ πλῆθος οὐκ ὀλίγον συναγαγόντες, οἷα πολλῶν ἐν τούτοις ἑαυτοὺς ἑκόντας ἐπιδιδόντων, νυκτὸς ἀωρὶ τὸ πλῆθος ἐπαφέντες τῇ

invasionis initio facto. Erat eunuchus quidã, cui nomen Eugenius, ex aula imperatoria non ita pridem eiectus, qui parum bene adfectus erga principes esset. Hoc sibi familiariter conciliato Procopius, quem & magnas opes possidere compererat; quinam esset, & quamobrem aduenisset, quoue pacto res adgredi oporteret, indicat. Illo pollicito, se venturum in societatem omnium, quæ tentarentur; atque etiam pecunias, vbi vsus posceret, suppeditaturum: ab hoc exorsi sunt principio, vt constitutum in vrbe præsidium, quod duobus militum numeris constabat, pecunia corrumperent. Præter hos seruis armatis, nec magno labore non exigua multitudine coacta, pluribus ad huiusmodi sponte sua semet offerentibus; intempesta no-

14. Rectius forsan καθεσταμένην. Temp. Præt. *Sylb.*

nocte copiis in vrbem immissis, vniuersos perturbarunt: quod quisque suis ex ædibus egressi, Procopium, veluti regem scenicum, subito factum conspicerent.

πόλιν, συνετάραξαν ἅπαντας· καὶ οἴκοθεν ἕκαστοι προϊόντες, ἐθεῶντο Προκόπιον ὥσπερ ἀπὸ σκηνῆς βασιλέα σχεδιασθέντα.

VI. QVum vrbs tota maximo in tumultu versaretur, nec apud se quisquam illorum esset, qui poterant intelligere quid opus esset facto, propter conatus huiusce casum inexspectatum: complures adhuc latere se Procopius existimans, imperium sibi se constabiliturum, modo res eatenus occulta foret, existimabat. Quumque Cæsarium, quem Imperatores præfectum vrbis constituerant; itemque

Θορύβου δὲ μεγίστου τὴν πόλιν ἅπασαν ἔχοντος, οὐδενός τε ὄντος ἐν ἑαυτῷ τῶν φρονεῖν τὰ δέοντα δυναμένων, διὰ τὸ τῆς ἐγχειρήσεως ἀπροσδόκητον, ἐπὶ τοὺς πολλοὺς ὁ Προκόπιος λανθάνειν ἐδόκει, βεβαιώσειν ἑαυτῷ τὸ κράτος, εἰ λάθοι τέως, οἰόμενος. 2 καὶ συλλαβὼν [15] Καισάριον, ὃν ἔτυχον οἱ βασιλεῖς [16] πόλεως ὕπαρχον καταστήσαντες. ἔτι δὲ καὶ [17] Νεβρίδιον, ᾧ τῆς αὐ-

15. Is Cæsarius Gregorii Nazianzeni frater fuisse videtur. *Leuncl.*

16. *Vrbis*, Constantinopolitanæ, vt mox dicetur ex Ammiano.

17. Eadem Marcellinus 26, c. 19. *confestim Nebridius in locum Salustii præfectus prætorio factione Petronii recens promotus, & Cæsarius Constantinopolitanæ vrbi præfectus, in vincula compinguntur.* Ista verba, *factio-*

αὐλῆς μετὰ Σαλέςιον παρέδωκαν τὴν ἀρχήν· γράφειν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα τοῖς ὑπηκόοις ἠνάγκαζεν. ἐφύλαττε δὲ 3 ἰδίᾳ ἕκαςον, τὸ μὴ κοινωνῆσαι σκέμματος αὐτοὺς ἀποκλείων. τούτων 4 δὲ αὐτῷ βεβουλευμένων, εἰς τὰ βασίλεια προῄει λαμπρός. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὸ πρὸ τῆς αὐλῆς βῆμα, καὶ πληρώσας ἐλπίδων τε ἁδρῶν ὑποσχέσεων ἅπαντας, εἰσῄει τῶν λοιπῶν ἐπιμελησόμενος. τῶν βασιλέων 5 τοίνυν ἄρτι τὰ ςρατόπεδα διελομένων, ᾠήθη δεῖν ὁ Προκόπιος [18] ἔτι τοῖς ςρατιώταις οὖσιν ἀτάκτοις, κατὰ κέλευσίν τινα τῶν βασιλέων, τόπους ἐκ τόπων ἀμείβουσιν, ἐπιπέμψαι τινάς, οἳ δυνήσονται πάντας, οὓς ἂν οἷοί τε ὦσιν, ὡς αὐ-

Nebridium, quem post Salustium præfectum prætorii fecerant, adprehendisset: hos, quæcumque sibi viderentur, ad subditos scribere coëgit. Et seorsum custodiebat singulos, a communicandis consiliis eos excludens. His ita deliberatis, ad prætorium splendide processit: adscensoque tribunali, quod ante prætorium est, quum spebus omnes, largisque promissis implesset: prætorium ingressus est, cetera procuraturus. Et quoniam recens Imperatores inter se partiti fuerant exercitus, ad milites, qui nullo adhuc ordine, iussu Imperatorum, hinc inde vagabantur, mittendos quosdam censuit Procopius; qui, quoscunque possent, ad se

ne Petronii, traiicienda sunt, duce Zosimo, ita: *confestim factione Petronii Nebridius*, &c. vel, *præfectus, factione Petronii in vincula compinguntur*. Reinesius.

18. ἔτι rectius post τοῖς ςρατιώταις collocabitur, aut etiam post οὖσιν. *Sylb.*

nocte copiis in vrbem immissis, vniuersos perturbarunt: quod quisque suis ex ædibus egressi, Procopium, veluti regem scenicum, subito factum conspicerent.

πόλιν, συνεταράξαν ἅπαντας· καὶ οἴκοθεν ἕκαστοι προϊόντες, ἐθεῶντο Προκόπιον ὥσπερ ἀπὸ σκηνῆς βασιλέα σχεδιασθέντα.

VI. Quum vrbs tota maximo in tumultu versaretur, nec apud se quisquam illorum esset, qui poterant intelligere quid opus esset facto, propter conatus huiusce casum inexspectatum: complures adhuc latere se Procopius existimans, imperium sibi se constabiliturum, modo res eatenus occulta foret, existimabat. Quumque Cæsarium, quem Imperatores præfectum vrbis constituerant; itemque

Θορύβου δὲ μεγάλου τὴν πόλιν ἅπασαν ἔχοντος, οὐδενὸς δὲ ἄντος ἐν ἑαυτῷ τῶν φρονεῖν τὰ δέοντα δυναμένων, διὰ τὸ τῆς ἐγχειρήσεως ἀπροσδόκητον, ἐπὶ τοὺς πολλοὺς ὁ Προκόπιος λανθάνειν ἐδόκει, βεβαιώσειν ἑαυτῷ τὸ κράτος, εἰ λάθοι τέως, οἰόμενος. 2 καὶ συλλαβὼν [15] Καισάριον, ὃν ἔτυχον οἱ βασιλεῖς [16] πόλεως ὕπαρχον καταστήσαντες. ἔτι δὲ καὶ [17] Νεβρίδιον, ᾧ τῆς αὐ-

15. Is Cæsarius Gregorii Nazianzeni frater fuisse videtur. *Leuncl.*

16. *Vrbis*, Constantinopolitanæ, vt mox dicetur ex Ammiano.

17. Eadem Marcellinus 26, c. 19. *confestim Nebridius in locum Salustii præfectus prætorio factione Petronii recens promotus, & Cæsarius Constantinopolitanæ vrbi præfectus, in vincula compinguntur.* Ista verba, *factio-*

αὐλῆς μετὰ Σαλούστιον παρέδωκαν τὴν ἀρχήν· γράφειν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα τοῖς ὑπηκόοις ἠνάγκαζεν. ἐφύλαττε δὲ 3 ἰδίᾳ ἕκαστον, τὸ μὴ κοινωνῆσαι σκέμματος αὐτοῖς ἀποκλείων. τούτων 4 δὲ αὐτῷ βεβουλευμένων, εἰς τὰ βασίλεια προήει λαμπρός. ἀνελθὼν δὲ εἰς τὸ πρὸ τῆς αὐλῆς βῆμα, καὶ πληρώσας ἐλπίδων καὶ ἀδρῶν ὑποσχέσεων ἅπαντας, εἰσῄει τῶν λοιπῶν ἐπιμελησόμενος. τῶν βασιλέων 5 τοίνυν ἄρτι τὰ στρατόπεδα διελομένων, ᾠήθη δεῖν ὁ Προκόπιος [18] ἔτι τοῖς στρατιώταις οὖσιν ἀτάκτοις, κατὰ κέλευσίν τινα τῶν βασιλέων, τόπους ἐκ τόπων ἀμείβουσιν, ἐπιπέμψαι τινάς, οἳ δυνήσονται πάντας, οὓς ἂν οἷοί τε ὦσιν, ὡς αὐ-

Nebridium, quem post Salustium præfectum prætorii fecerant, adprehendisset: hos, quæcumque sibi viderentur, ad subditos scribere coëgit. Et seorsum custodiebat singulos, a communicandis consiliis eos excludens. His ita deliberatis, ad prætorium splendide processit: adscensoque tribunali, quod ante prætorium est, quum spebus omnes, largisque promissis implesset: prætorium ingressus est, cetera procuraturus. Et quoniam recens Imperatores inter se partiti fuerant exercitus, ad milites, qui nullo adhuc ordine, iussu Imperatorum, hinc inde vagabantur, mittendos quosdam censuit Procopius; qui, quoscunque possent, ad

se

ne Petronii, traiicienda sunt, duce Zosimo, ita: *confestim factione Petronii Nebridius*, &c. vel, *præfectus, factione Petronii in vincula compinguntur*. Reinesius.

18. ἔτι rectius post τοῖς στρατιώταις collocabitur, aut etiam post οὖσιν. *Sylb.*

se traducerent. Quod 6 sane perfacile confiebat, pecuniis in eos, eorumque duces distributis. Adeoque copiæ non contemnendæ ad eum confluebant: ac palam ad invadendum hostem se parabat. Itaque 7 Marcellum cum exercitu in Bithyniam ablegat, ad comprehendendum Serenianum, & imperatorios equites, quos ille secum habebat, sperans, eos 8 se deleturum. At quum illi fuga Cyzicum se recepissent, oppidum illud Marcellus, nauali prœlio, copiisque terrestribus superior, occupauit: Serenianum fuga elapsum, & in Lydiam digressum, adprehendit, & occidit.

τὸν μεθιστῆσαι. καὶ τοῦτο ῥᾳδίως ἠνύετο, χρημάτων αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις διαδοθέντων· συνῄει τε πλῆθος οὐκ εὐκαταφρόνητον αὐτῷ, καὶ πρὸς ἐπίθεσιν ἀνέδην παρεσκευάζετο. πέμπει μὲν οὖν εἰς τὴν Βιθυνίαν μετὰ δυνάμεως Μάρκελλον, ἐπὶ συλλήψει Σερηνιανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βασιλικῶν ἱππέων, ἐκ παραδοκίας τοῦ διαφθεῖραι. συμφυγόντων δὲ αὐτῶν εἰς τὴν Κύζικον, τὴν μὲν πόλιν εἷλε Μάρκελλος, ναυμαχίᾳ καὶ πεζῇ δυνάμει κρατήσας· Σερηνιανὸν δὲ, διαφυγόντα, καὶ εἰς τὴν Λυδίαν ἀναχωρήσαντα, [19] συλλαβὼν διεχρήσατο.

Τοῦ-

19. Zosimus Marcellum ait iussu Procopii Cyzicum venisse, & Serenianum, Domesticorum Comitem, comprehensum occidisse, quod falsum est. Mortuo enim Procopio Serenianus occisus est, vt testatur Marcellinus 26. c. 28. qui & [c. 27] Procopii imperium *incruentum* fuisse testatur. *Valesius.*

Τούτῳ τῷ προτερήματι Προκόπιος ἐπαρθείς, δυνάμεις τε κατὰ βραχὺ περιεποιεῖτο· καὶ ἦν ἤδη, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀξιόμαχος τοῖς βασιλεῦσι. Ῥωμαίων τε γὰρ τάγματα καὶ βαρβάρων αὐτῷ πλῆθος προσετίθετο. πρὸς τοῦτο δὲ αὐτοὺς ἐπεσπάσατο, τῆς Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως συγγενείας τὸ κλέος, καὶ τὸ συνεστρατεῦσθαι καθ' ἅπαντας τοὺς διαπονηθέντας ἐκείνῳ πολέμους. 3 ἤδη δὲ τῶν ἐπιφανῶν τινας ἔστελλε πρὸς τὸν ἔχοντα τὴν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον [20] Σκυθῶν ἐπικράτειαν. ὁ δὲ, μυρίους ἀκμάζοντας ἔπεμπε συμμάχους αὐτῷ. καὶ ἄλλα δὲ βάρβαρα ἔθνη συνῄει, μεθέξοντα τῆς ἐγχειρήσεως. 4 λαβὼν δὲ εἰς ἔννοιαν, ὡς οὐ πρὸς ἄμφω δὴ οἱ τοὺς βασιλέας ἀγωνιστέον, ἄμεινον

VII. Hoc elatus successu victoriaque Procopius, paullatim & copias sibi adiungebat, & iam opinione multorum, bello cum principibus gerendo par erat. Nam & Romanæ legiones, & copiæ barbarorum ad eum confluebant. 2 Præterea cognationis cum Imperatore Iuliano splendor, homines in partes ipsius trahebat, & quod omnibus in bellis, quæ ille gesserat, expeditionum socius fuisset. Quin & illustres quosdam viros ad Scytharum Transistrianorum principem ablegabat, qui decem ei millia robustorum militum in belli societatem misit. Itidem ad eum & aliæ nationes barbaræ se conferebant, vt expeditionis participes essent. Quum autem ei, non cum ambobus Imperatoribus simul esse dimicandum, ad animum acci-

20. Gothos appellat Marcellinus 27. c. 7. Hæc origo belli Gothici, quod Valens gessit.

accidisset: præstare iudicabat, vt id temporis dumtaxat aduersus proximum pugnaret; ac deinde, quid porro agendum esset, dispiceret. Ac Procopius quidem hæc agebat. Valens autem Imperator, accepto rebellionis huius ad Phrygiæ Galatiam nuncio, territus ad eius famam, totus perturbationis plenus erat. Sed quum eum Arbitio bono esse animo iussisset, ad bellum instruebat eas copias, quæ ad manum erant: simulque mittebat ad fratrem, qui nunciarent, quantas res Procopius molitus fuisset. Valentinianus ei, qui ad defensionem & custodiam imperii, sibi traditi, satis idoneus non fuisset, minime ferendum auxilium censebat. Valens ad pugnam se comparabat, quum gerendo contra Procopium bello ducem Arbitionem cum imperio præfecisset: vbi iam modo non manus consser-

ἐκέλευε εἶναι τῷ πλησιάζοντι διαμάχεσθαι τέως, εἶτα σκέψασθαι τὸ πρακτέον. 5 Ἀλλὰ Προκόπιος μὲν ἐν τούτοις ἦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Οὐάλης, τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ κατὰ Φρυγίαν Γαλατίᾳ πυθόμενος, καταπλαγεὶς μὲν ἅμα τῇ ἀκοῇ, καὶ ἐπίμπλατο ταραχῆς. 6 Ἀρβιτίωνος δὲ θαρρεῖν κελεύσαντος, ἐστρατεύετο μὲν ὡς εἰς πόλεμον ταῖς οὔσαις δυνάμεσιν. ἔστελλε δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοὺς ἀπαγγελοῦντας ὅσοις ὁ Προκόπιος ἐνεχείρησεν. 7 ἀλλὰ Οὐαλεντινιανὸς μὲν ἀπέγνω μὴ βοηθεῖν ἀνδρὶ, πρὸς φυλακὴν οὐκ ἀρκέσαντι τῆς αὐτῷ παραδεδομένης ἀρχῆς. 8 ὁ δὲ Οὐάλης, εἰς μάχην παρεσκευάζετο, τὴν στρατηγίαν Ἀρβιτίωνος, εἰς τὸν κατὰ Προκοπίου προχειρισάμενος πόλεμον. μελλόντων δὲ ὅσον οὐδέπω τῶν στρατοπέδων εἰς χεῖ-

ρας

γὰς ἰέναι, κατεσρατήγει τὴν τούτου προθυμίαν Ἀρβιτίων, ὑπαγόμενος ὅτι πλείστους τῶν συστρατευομένων, καὶ παρὰ τούτων ὅσα Προκόπιος [21] ἐβούλετο προμανθάνων.

turi essent exercitus, imperatoria solertia, temeritatem Procopii circumveniebat Arbitio; quam plurimos ex iis, qui ei militabant, ad se pelliciens, & ex his Procopii consilia, præcognoscens.

Ἐπεὶ δὲ ἤλαυνον ἐπ' ἀλλήλους ὅ τε βασιλεὺς καὶ Προκόπιος, συναντῶσί πως σφίσιν εἰς Θυάτειρα τὰ στρατεύματα· μικροῦ δὲ ἐδέησεν ἡ Προκοπίου μερὶς, ὑπερτέρα γενομένη, τὴν τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν μεταθεῖναι ῥοπὴν, τοῦ Ὁρμίσδου, τοῦ Πέρσου παιδὸς, (ὁμώνυμος δὲ ἦν τῷ πατρί) δόξαντος ἐν τῇ μάχῃ πλεονεκτεῖν. ἀλλὰ Γομάριος, τῶν [2] Προκοπίου στρατηγῶν ἅτερος, κοινωνῶν τῆς πράξεως ἅπασιν [22] οἱ Προκοπίῳ συστρατευόμενοι, τὰ βασιλέως ἐφρόνουν,

VIII. Quum vero copias Imperator, atque Procopius, contra se inuicem ducerent; accidit, vt ad Thyatira sibi occurrerent exercitus: Et paullum absuit, quin Procopii pars victoria potita, rerum summam in ipsum transferret: quum Hormisdas, Persæ illius filius, patri cognominis, eo prœlio visus fuisset hostibus exsistere superior. Sed Gomarius, alter ducum Procopii, particeps facinoris eorum omnium qui Procopio militantes, rebus

21. pro ἐβούλετο, cum Leuncl. scribemus ἐβουλεύετο. Sylb.
22. Pro οἱ Pal. cod. habet οἷς οἱ. vnde colligo in emendatiori codice fuisse ὅσοι. Sylb.

bus imperatoris studebant; in ipso prœlio, clara voce pronunciato Augusti nomine, fecit vt omnes sui milites eamdem vocem, 3 tessera quadam data, emitterent. Quod vbi accidisset, omnes Procopii milites ad Valen- 4 tem transibant. Is post victoriam Sardes ingressus, & illinc profectus in Phrygiam, reperto in oppido Nacolia Procopio, quum rursus ibi Procopii dux Haplo, rem ita composuisset, vt Imperatori expediebat: vi summa Valens victoria potitus est, ita quidem, vt perduellem ipsum in potestatem suam redigeret; nec multo post 5 Marcellum quoque comprehenderet: quos ambos interfecit. Quum autem amictum quemdam imperatorium apud Marcellum inuenisset, quem Procopius ei dederat: maximopere propterea commotus, in

ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ τὴν Αὐγούστου προσηγορίαν ἀναβοήσας, ἅπαντας τοὺς σὺν αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἀφιέναι φωνὴν ἔκ τινος ἐποίει συνθήματος. οὗ δὴ γινομένου μετεχώρουν ἅπαντες οἱ Προκοπίου στρατιῶται πρὸς Οὐάλεντα. ὁ δὲ μετὰ τὴν νίκην ταῖς Σάρδεσιν ἐπιδημήσας, κἀκεῖθεν ἐπὶ Φρυγίαν ἐλάσας, εὑρὼν δὲ τὸν Προκόπιον ἐν Νακολείᾳ τῇ πόλει. κἀνταῦθα πάλιν Ἄπλωνος τοῦ Προκοπίου στρατηγοῦ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸ τῷ βασιλεῖ λυσιτελοῦν διαθέντος ἐνίκα κατακράτος ὁ Οὐάλης· ὥστε καὶ αὐτοῦ κυριεῦσαι τοῦ τυραννήσαντος, καὶ οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Μάρκελλον συλλαβεῖν· τούτους μὲν οὖν διεχρήσατο. εὑρὼν δὲ βασιλικήν τινα παρὰ Μαρκέλλῳ στολὴν ὑπὸ Προκοπίου δεδομένην αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα κινηθείς,

ἐπ-

23. Agilonem nominat Ammianus.

ἐπεξῄει πικρῶς ἅπασι, διερευνώμενος οὐ τοὺς συμπράξαντας τῇ τυραννίδι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς βουλῆς κοινωνήσαντας, ἢ ὅλως ἀκούσαντάς τι, καὶ μὴ παραχρῆμα τὸ μελετώμενον ἀπαγγείλαντας. πολὺς [6] δὲ ἦν κατὰ πάντων σὺν οὐδεμιᾷ κρίσει δικαίᾳ χωρῶν· καὶ παραναλώματα τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, οἵ τε τοῦ νεωτερισμοῦ μετασχόντες, καὶ οἱ κατὰ μηδὲν αἴτιοι, διὰ συγγένειαν ἢ φιλίαν ἐγίνοντο.

omnes acerbe grassabatur, non eos modo perquirens, qui facto perduellionem adiuuerant, verum etiam qui consilii participes fuerant, vel omnino inaudierant aliquid; nec quod institueretur, continuo detulerant. Nec vllo prorsus adhibito iusto iudicio, grauiter in vniuersos desæuiebat; adeo quidem, vt ab Imperatoris ira, tam rerum nouarum participes, quam omnis expertes culpæ, propter cognationem vel amicitiam, absumerentur.

IX.

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Οὐάλεντι νενεμημένην ἐπικράτειαν ὄντων ἐν τούτοις, ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντινιανὸς, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσι διατρίβων, μεγίστων καὶ ἀπροσδοκήτων ἐπειρᾶτο κινδύνων. τὸ γὰρ Γερμανικὸν [2] ἅπαν, ὧν ἐπεπόνθει κατὰ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς Ἰουλιανὸς τὴν τοῦ καίσαρος εἶχεν ἀρχὴν, με-

QVum rerum in attributo Valenti imperio status hic esset, Imperator Valentinianus apud gentes Transalpinas degens maxima pariter, & inopinata pericula experiebatur. Quippe tota Germanorum natio, reuocatis ad animos iis, quæ perpessa temporibus illis fuisset, quibus Iu-

Iulianus Cæsaris auctoritatem habuerat; simul atque de morte ipsius accepissent, excusso metu, qui animis eorum infixus erat, & innata genti audacia resumta, pariter vniuersi subiecta Romano imperio loca invadebant. 3 Quibus Imperatore obviam profecto, prœlium acre cœptum est, quo barbari Romanum exercitum vincebant, & citato 4 cursu persequebantur. Valentinianus minime fuga periculum declinare statuit; sed hoc casu æquo animo tolerato detrimenti accepti auctores perquirit, 5 a quibus scilicet initium fugæ factum fuerat. Quæstione peraccurate instituta, quum legionem Batauorum ream

μνημένον, ἅμα τῷ γνῶναι τὴν αὐτοῦ τελευτήν, τὸ ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς ἐμπεπηγὸς δέος ἀποσεισάμενοι, καὶ τὸ φύσει προσπεφυκὸς αὐτοῖς θάρσος ἀναλαβόντες, ὁμόσε πάντες τοῖς ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν [24] ἐπίεσαν χωρίοις. ὑπαντήσαντος δὲ αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, μάχη συνίστατο καρτερά, καὶ [25] ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τὸ Ῥωμαίων περιτροπάδην διώξαντες στράτευμα. Οὐαλεντινιανὸς δὲ οὐ φυγῇ διέγνω τὸν κίνδυνον ἀποκλῖναι· ἀλλ' ἐνεγκὼν τὴν τύχην, [26] διερευνᾶτο τοὺς τῶν ἐλαττωμάτων αἰτίους, οἵτινες ἦσαν οἱ τῆς φυγῆς ἄρξαντες. ἀναζητήσεως δὲ σὺν ἀκριβείᾳ, καὶ τὸ τάγμα τῶν Βατάβων αἰτιασάμενος, ἐκέλευσε

os

24. ἐπίεσαν pro ἐπῄεσαν. Sic etiam Xiphilin. MS. lib. 45. ἡ σπουδὴ τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν Καίσαρα ἐπίει. pro quo excusi libri habent ἐπῄει. *Sylb.*

25. Romanorum cladem ab Alemannis acceptam commemorat etiam Marcellinus *lib. 27. ineunt.*

26. διερευνᾶτο sine Augmento.

ὥστε τὸ στρατόπεδον ἅπαν, ἀναλαβὸν τὴν πανοπλίαν, συνελθεῖν, ὡς ἀκουσόμενον λόγων ὄφελος ἅπασι φερόντων κοινόν. 6 τότε δὴ λόγοις ἐχρήσατο τοῖς τῆς φυγῆς ἄρξασιν αἰσχύνην εἰς ἅπαντα τὸν βίον ἐπάγουσι· καὶ τοὺς Βατάβους προσέταττεν, ἀποθεμένους τὰ ὅπλα, τοῖς τίμημα προσφέρουσιν, οἷα δραπέτας οἰκέτας ἐπὶ ἐξαγωγῇ δημοσίᾳ πωλεῖσθαι. 7 τότε τοίνυν ἅπαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἀνατετραμμένοι πρηνεῖς, ἐλιπάρουν πάσης ἐλευθερῶσαι τὸ στρατόπεδον τοιαύτης αἰσχύνης, ἄνδρες ὑπισχνούμενοι φανήσεσθαι τοῦ [27] Ῥωμαϊκοῦ ὀνόματος ἄξιοι. 8 τοῦ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη τοῦτο ἔργῳ δειχθῆναι κελεύσαντος, τῆς γῆς ἀναστήσαντες ἑαυτούς, ὁπλισάμενοί τε ὃν ἔδει τρόπον, ἀνεμαχέσαντο· καὶ τοῦ χάρακος προελθόντες, τοσαύτην περὶ τὸν

peregisset: iussit, vt vniuersus exercitus summis armis conveniret, velut audituris militibus ea verba, quæ publice cunctis essent vsui futura. Secundum hæc verbis vsus est, quæ auctoribus fugæ pudorem infamiamque per omnem vitam irrogarent: iussitque Batauos, armis exutos, pretium offerentibus, veluti mancipia fugitiua, publice abducendos alio, distrahi. Tum vero proni ad terram prolapsi omnes, vt exercitum penitus eiusmodi dedecore liberaret, obsecrabant: simulque futurum pollicebantur, vt viros se præstarent, nomine Romano dignos. Quod qûum ille deinceps ipsa re declarari iussisset, vbi de terra surrexissent, ac semet ex vsu armassent: pugnam redintegrabant: & extra vallum progressi, tam eo se bello strenue gesserunt,

27. Leuncl. cod. τοῦ Ῥωμαίων ὀνόματος. Sylb.

runt, vt de barbarorum infinita multitudine, pauci domum incolumes redierint. Ac bellum quidem adversus totam nationem Germanicam, huiusmodi tunc exitum habuit.

πόλεμον ἐπιδείξαντο προθυμίαν, ὥστε ἐξ ἀπείρου πλήθους, ὀλίγους εἰς τὰ οἰκεῖα, τῶν βαρβάρων διασωθῆναι. 9 Ἡ μὲν οὖν πρὸς τὸ Γερμανικὸν ἅπαν μάχη, ταύτης ἔτυχε τότε τῆς τελευτῆς.

X. Imperator autem Valens, multis post obitum Procopii capite plexis, & plurium bonis in fiscum illatis, in expeditione Persica præpediebatur; parte quadam Transistrianorum Scytharum fines Romanos turbante. Aduersus quos satis amplis emissis copiis, quo minus vlterius progrederentur, inhibuit; & arma tradere coactos, in oppida sua, propter Istrum sita, distribuit; cum mandato, vt in custodia vinculorum experte adseruarentur. Erant autem hi, quos Proco-

Οὐάλης δὲ ὁ βασιλεὺς, πολλοὺς μετὰ τὴν Προκοπίου τελευτὴν ἀνελὼν, πλειόνων δὲ τὰς οὐσίας εἰς τὸ δημόσιον ἐνεγκών, ἀνεκόπτετο τῆς ἐπὶ Πέρσας ἐλάσεως, 2 μοίρας τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθῶν τὰ Ῥωμαίων ὅρια παρενοχλούσης. ἐφ' οὓς δύναμιν ἀρκοῦσαν ἐκπέμψας, τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας ἀνεῖχε· καὶ τὰ ὅπλα παραδοῦναι συναναγκάσας, διένειμε ταῖς [28] παρὰ τὸν Ἴστρον αὐτοῦ πόλεσιν, ἐν ἀδέσμῳ φρουρεῖσθαι παρακελευσάμενος φυλακῇ. 3 οὗτοι δὲ ἦσαν οὓς ὁ τῶν Σκυθῶν ἡγούμενος ἔτυχε Προκοπίῳ συμμά-

28. legere queas etiã ταῖς περὶ τὸν Ἴστρον, vt infra c. 16. n. 7. Sylb.

μάχους ἐκπέμψας. ἐπεὶ οὖν τούτους ἀφεθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπῄτει, κατὰ πρεσβείαν τοῦ τότε κρατοῦντος αὐτοὺς φήσας ἐκπεπομφέναι, πρὸς οὐδὲν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Οὐάλης ὑπήκουε. μήτε γὰρ πρὸς αὐτὸν τούτους ἐστάλθαι ἔλεγε· μήτε φιλίους ὄντας, ἀλλὰ πολεμίους, ἁλῶναι. αὕτη τὸν Σκυθικὸν πόλεμον ἀνεῤῥίπισεν ἡ αἰτία. Διανοουμένους δὲ αὐτοὺς ἐπιέναι τοῖς Ῥωμαίων ὁρίοις αἰσθόμενος ὁ βασιλεύς, καὶ πρὸς αὐτὸ ἤδη συνειλεγμένους ἅπαντας σὺν ὀξύτητι πάσῃ· τὸ μὲν στρατόπεδον τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἴστρου συμπαρατεῖναι, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῆς [29] Μαρκιανουπόλεως (ἣ μεγίστη τῶν ἐν Θρᾴκῃ πόλεών ἐστι) διατρίβων, τῆς τε τῶν στρατιωτῶν ἐν ὅπλοις ἀσκήσεως ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο, καὶ μάλιστα τοῦ μηδεμίαν αὐτοῖς ἐπιλεῖψαι τροφήν. ὕπαρχον

4 pio Scytharum princeps ad belli societatem miserat. Quum igitur ille dimitti hos ab Imperatore peteret, quos rogatum se per legatos ab eo, qui tum rerum potiebatur, misisse dicebat: nulla in re Valens Imperator ei morem gerebat. Nam nec ad se missos illos aiebat, nec vt amicos, sed hostes, captos. Hæc caussa bellum Scythicum suscitauit. 5 Quum autem sensisset Imperator, hostem de finibus Romanis inuadendis cogitare, atque hanc ob caussam vniuersos iam magna celeritate collectos: exercitum propter Istri ripam porrigens, & ipse Marcianopoli degens, quæ vrbium Thraciæ maxima est, tum vt in armis exercerentur milites, 6 studiose curabat; tum vel maxime, ne vlla eis annona deesset. Præfectum quidem præ-

29. De Marcianopoli supra lib. 1. c. 42. notauimus.

prætorii declarabat Auxonium, Saluſtio propter ſenectutem hoc munere liberato, qui iam ſecundo magiſtratum hunc geſſerat. Auxonius vero, licet adeo magnum bellum immineret; tamen & in exigendis tributis iuſtus erat; neminem vltra, quam par eſſet, ac debiti poſceret ratio, grauari permittens: & onerariarum magna copia militarem annonam per pontum Euxinum ad Iſtri curans oſtia, fluuialibus inde nauigiis vectam in oppida, propter amnem ſita, recondebat; ita quidem, vt eſſet, vnde ſuppeditari ea militibus expedite poſſet.

μὲν οὖν τῆς αὐλῆς [30] Αὐξόνιον ἀποδείκνυ, Σαλούστιον ταύτης διὰ τὸ γῆρας ἀφεὶς, ἤδη δεύτερον ταύτην μεταχειρισάμενον τὴν ἀρχήν. Αὐξόνιος δὲ, καίτοι ἐνεστῶτος οὕτω μεγάλου πολέμου, περί τε τὴν τῶν εἰσφορῶν εἴσπραξιν δίκαιος ἦν, οὐδένα βαρύνεσθαι παρὰ τὸ καθῆκον καὶ ὀφειλόμενον 7 ἀνεχόμενος· καὶ ὁλκάδων πλήθει τὴν στρατιωτικὴν σίτησιν διὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Ἴστρου παραδιδοὺς, κἀντεῦθεν διὰ τῶν ποταμίων πλοίων ταῖς ἐπικειμέναις τῷ ποταμῷ πόλεσιν ἐναποτιθέμενος· ὥστε ἐξ ἑτοίμου γίνεσθαι τῷ στρατοπέδῳ τὴν χορηγίαν.

XI. HIs in hunc modum adhuc durante hie-

ΤΟύτων δὲ οὕτω χειμῶνος ὄντος, ἔτι διωκη-

30. Αὐξόνιον, forſan Auſonium. *Sylb.* Sed & etiam Eunapius habet in Maximo, eandem rem ita ſcribens; τῷ γοῦν Σαλουστίῳ τὴν ἀρχὴν παραλύσας, Αἰξόνιον ἐπινόησε τοῖς τῆς αὐλοῖς ἔργοις. ſcribe Αὐξόνιον ἐπέστησε. *Valeſius.*

διῳκημένων, ἔαρος ἀρχομένου τῆς Μαρκιανουπόλεως ὁ βασιλεὺς ἀναστὰς ἅμα τοῖς εἰς τὸν Ἴστρον φυλάττουσι στρατιώταις περαιωθεὶς ἐν τῇ πολεμίᾳ τοῖς βαρβάροις ἐπῄει. τῶν δὲ στῆναι πρὸς 2 μάχην [13] σταδίαν οὐ θαρρησάντων, ἐγκεκρυμμένων δὲ τοῖς ἕλεσι, καὶ ἐκ τούτων λαθραίας ποιουμένων ἐπιδρομάς, τοῖς μὲν στρατιώταις κατὰ χώραν ἐπέταττε μένειν· ὅσον δὲ ἦν οἰκετικὸν συναγαγών, καὶ ὅσον μέντοι τὴν τῆς ἀποσκευῆς ἐπιτέτραπτο φυλακήν, ῥητόν τι χρυσίον ὑπισχνεῖτο δωρεῖσθαι, τῷ βαρβάρου φέροντι κεφαλήν. εὐθὺς 3 οὖν ἅπαντες ἐπηρμένοι τῇ τοῦ κέρδους ἐλπίδι, ταῖς ὕλαις καὶ τοῖς ἕλεσιν εἰσδυόμενοι, τοὺς περιπίπτοντας ἀναιροῦντ-

me procuratis, inito vere Marcianopoli soluens Imperator, vna cum præsidiariis ad Istrum militibus in hosticum transuectus, barbaros adoritur. Illis vero pugna stataria congredi non ausis, sed intra paludes abditis, & ex iis clandestinos incursus molientibus: milites suo loco manere iussit, & omni calonum turba collecta, cum iis quibus erat impedimentorum commissa custodia; certam auri summam ei se daturum pollicetur, qui barbari caput attulisset. Mox igitur omnes erecti spe lucri, siluas atque paludes ingressi, obuios quosque perimunt; & interfectorum capita monstran-

31. στῆναι πρὸς μάχην σταδίαν. Ammianus *statariam congressionem* appellat lib. 14. c. 6. quæ est, cum pede collato vir virum legit, nec quisquam loco recedit. *Lindebrog.*

* Strabo lib. 10. de Euboënsibus: ἀσαφεῖ ὑπῆρξαν πρὸς μάχην τὴν σταδίαν, ἣ καὶ συστάδην λέγεται καὶ ἐν χερσί. δόρασι δὲ χρῶνται ταῖς ὀρεκταῖς &c. Eodem sensu *statarius miles* a Liuio dicitur lib. 9. c. 19. *Vales.*

tes, pecuniam constitutam auferunt. Hoc 4 modo quum ingens multitudo periisset, reliqui pacem ab Imperatore petebant supplices. Id postulatum ille quum non reiecisset, 5 pax facta fuit, quæ nullum maiestati Romanæ dedecus attulit. Nam vtrinque placuit, vt omnino Romani secure 6 possiderent ea, quæcumque prius erant in eorum potestate: barbarisque fuit interdictum, ne transiicerent, neue prorsus vnquam 7 Romanos intra fines irruerent. Hac pace facta, Constantinopolim proficiscitur. Et quia præfectus prætorii diem suum in terris supremum clauserat, Modesto magistratum hunc tradit: atque his in hunc modum administratis, ad bellum contra Persas gerendum properat.

τες, ἀποδεικνύντες τε τῶν κατασφαττομένων τὰς κεφαλὰς, [32] τὸ * τάχος ἐκομίζοντο. πολλοῦ τε πλήθους τοῦτον τὸν τρόπον ἀπολομένου, περὶ σπονδῶν οἱ λελειμμένοι τοῦ βασιλέως ἐδέοντο. τοῦ δὲ οὐκ ἀποσεισαμένου τὴν αἴτησιν, ἐγίνοντο σπονδαὶ, μὴ καταισχύνουσαι τὴν Ῥωμαίων ἀξίωσιν. ἐδόκει γὰρ Ῥωμαίους μὲν ἔχειν μετὰ πάσης ἀσφαλείας, ὅσα πρότερον εἶχον· βαρβάροις τε ἀπέγνωστο μὴ περαιοῦσθαι, μηδὲ ὅλως ποτὲ τοῖς Ῥωμαίων ἐπιβαίνειν ὁρίοις. Ταύτην ποιησάμενος τὴν εἰρήνην εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀφικνεῖται. τελευτήσαντος δὲ τοῦ τῆς αὐλῆς ὑπάρχου, Μοδέστῳ ταύτην παραδίδωσι τὴν ἀρχήν. καὶ τὰ ἄλλα οὕτω διοικησάμενος, ἐπὶ τὸν κατὰ Περσῶν ἠπείγετο πόλεμον.

In

32. pro τὸ τάχος Leuncl. legit τὸ τεχθὲν, scil. χρυσίον. fortasse auctor τέγος scripsit. Sylb.

XII.

ΟΝΤΟΣ δὲ ἐν παρασκευαῖς αὐτοῦ Οὐαλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τοὺς Γερμανοὺς εὖ διαθέμενος, ᾠήθη δεῖν καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἀσφαλείας τῶν Κελτικῶν ἐθνῶν ποιήσασθαι πρόνοιαν. νεολαίαν οὖν 2 ὅτι πλείστην ἀθροίσας, ἔκ τε τῶν προσοικούντων τῷ Ῥήνῳ βαρβάρων, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς ὑπὸ Ῥωμαίους ἔθνεσι γεωργῶν, τοῖς στρατιωτικοῖς ἐγκαταλέξας τάγμασιν, οὕτως αὐτοὺς ἐξήσκησε τὰ πολέμια, ὥστε φόβῳ τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν στρατιωτῶν μελέτης καὶ πείρας, ἐννέα τοὺς πάντας ἐνιαυτοὺς μηδένα τῶν ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον, ταῖς ὑπὸ [33] Ῥωμαίων πόλεσιν ἐνοχλῆσαι. Κατὰ 3 τόνδε τὸν χρόνον [34] Οὐαλεντινιανὸς, διά τινα

In eius apparatu dum occupatur, Valentinianus Imperator, rebus Germanicis recte constitutis, in futurum quoque tempus securitati Celticarum nationum prospicere se debere arbitratus est. Quapropter maxima iuuenum multitudine tum de barbaris Rheni adcolis, tum de subiectarum imperio Romano gentium agricolis collecta, numerisque militaribus adscripta: sic eos bellicis in rebus exercuit, vt horum militum exercitationis & experientiæ metu, totos nouem annos nemo Transrhenanorum subiecta Romanis oppida vexarit. In hoc tempore Valentinianus quidam, deli-

33. Rectius ὑπὸ Ῥωμαίους, vel Datiuo casu ὑπὸ Ῥωμαίοις, vt paullo ante [*hoc ipso n. 2*] & alibi passim. *Sylb.*

34. De historia consuli potest Ammianus 28, 17. & Hieronymus ad Eus. anno Christi 372. Alii Valentinus. sed in cod. Ammiani Reg. & Flor. etiam Valentinianus dicitur. *Valesius.*

ctorum quorundam nomine relegatus in insulam Britanniam, tyrannide adfectata, vitam cum eadem amisit. Imperator autem Valentinianus, morbo correptus est; quo vita propemodum excessit. Eo quum liberatus esset, congressi proceres aulici, successorem vt designaret imperii, cohortabantur; ne, si quid humanitus ipsi accidisset, detrimentum respublica caperet. Hac oratione permotus Imperator, GRATIANVM filium, Imperatorem, principatusque consortem dixit; iuuenem adhuc, nec plenos pubertatis annos ingressum.

πλημμελήματα τὴν Βρεττανικὴν νῆσον οἰκεῖν κελευσθεὶς, ἐπιθέμενος τυραννίδι, συναπέθετο 4 ταύτῃ τὸν βίον. Βαλεντινιανῷ δὲ τῷ βασιλεῖ νόσος ἐνέσκηψεν, ἥτις αὐτὸν παρ' ὀλίγον βραχὺ τοῦ βίου μετέστησεν. ἐπεὶ δὲ ταύτην διέφυγε, συνελθόντες οἱ περὶ τὰ βασίλεια, λόγον αὐτὸν ποιήσασθαι παρεκάλουν τοῦ διαδεξομένου τὴν βασιλείαν, ὡς ἂν μή τινος αὐτῷ συμβαίνοντος, σφαλείη τὰ 5 τῆς πολιτείας. πεισθεὶς δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις, ἀνεῖπε τὸν παῖδα Γρατιανὸν βασιλέα καὶ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, ὄντα νέον ἔτι καὶ οὔπω πρὸς ἥβην ἐλθόντα τελείαν.

XIII. DVm hic rerum ad occidentem status esset, Valens Imperator contra Persas in orientem, quo tendebat initio, se parat: lente progressus, oppidis Ie-

Τῶν δὲ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐν τούτοις ὄντων, Οὐάλης ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὥρμητο, κατὰ Περσῶν ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἐστέλλετο προϊών τε σχολαίως, ἐβοήθει τὰ δέοντα πρε-

πρεσβευομέναις ταῖς πόλεσι· καὶ ἄλλα πολλὰ κατὰ τὸ προσῆκον ᾠκονόμει, τοῖς δίκαια αἰτοῦσι ῥᾳδίως φιλοτιμούμενος τὰ αἰτούμενα. 2 παρελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὰ τοῦ πολέμου διῴκει, τὸν μὲν χειμῶνα διατρίβων ἐν τοῖς αὐτόθι βασιλείοις, ἦρος δὲ ἐπὶ τὴν Ἱεράπολιν ἀπιὼν, κἀκεῖθεν τὰ στρατόπεδα τοῖς Πέρσαις ἐπάγων, καὶ αὖθις ἐνισταμένου τοῦ χειμῶνος ἐπανιὼν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. 3 Ἡ μὲν οὖν πρὸς Πέρσας οὕτως ἐτρίβετο μάχη. τοῦ δὲ βασιλέως κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ὄντος, παραδόξων ἐξανίστατο πραγμάτων ὑπόθεσις, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. 4 ἦν τις [35] Θεόδωρος τοῖς βασιλικοῖς ὑπογραφεῦσιν ἐναριθμούμενος. τοῦτον εὖ μὲν γεγονότα τε καὶ τραφέντα, νέον δὲ ἔτι, καὶ

gatos ad se mittentibus, vbi posceret vsus, opitulatur; aliaque multa rite administrat, æqua petentibus facile postulata concedens. Antiochiam quum peruenisset, omnino caute res bellicas administrat. Et hieme quidem in Antiochena regia commoratus, Hierapolim verno tempore proficiscitur: atque inde contra Persas ducens exercitus, instante rursus hieme reuertitur Antiochiam. Ac bellum quidem Persicum in hunc modum extrahebatur. Quum autem Antiochiæ degeret Imperator, ex huiusmodi caussa rerum inusitatarum materies cœpit. Erat Theodorus quidam, inter notarios Imperatoris adscriptus. Hunc nobili quidem genere prognatum, & educatum bene, sed iuue-

35. De Theodoro hoc lege Marcellinum lib. 29. post principium, a quo dicitur [c. 3] *secundum inter notarios adeptus gradum.*

iuuenem adhuc, qui ex ætatis feruore, non difficulter adsentatorum adulationibus ad peiora impelleretur, adorti eius generis homines, excellere se litteris, & ex diuinatione quadam, ab se præclare percepta, futura coiiciendi se peritos esse persuadent. Inquirentes autem, quis post Valentem imperaturus esset, tripodem statuisse; qui ritu quodam arcano significaret eis, quod futurum esset. In hoc tripode scriptas litteras

τῷ τῆς ἡλικίας θερμῷ ῥᾳδίως κολάκων θωπείαις ἐπὶ τὰ χείρονα σαλευόμενον, περιστάντες τοιοῦτοί τινες, ἀναπείθουσιν ὡς περιττοί τινες εἰσὶν ἐν παιδείᾳ, καὶ τεκμήρασθαι τὸ μέλλον ἔκ τινος κατωρθωμένης αὐτοῖς 5 μαντείας δεινοί. πυνθανόμενοι δέ τις μετὰ Οὐάλεντα βασιλεύσειεν, ἔστησαν τρίποδα, τὸ μέλλον αὐτοῖς διά τινος σημαίνοντα τελετῆς· φανῆναι δὲ ἐν τῷ τρίποδι γεγραμμένα, θῆτα, [36] ε, καὶ ο, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ δέλτα· ταῦτα δὲ, μονονουχὶ φωνὴν [37] ἀφιέντα, δη-

36. Quemadmodnm θῆτα & δέλτα plene hic scripta sunt, ita etiam pro ε in Pal. c. scriptum εἶ, & mox item οὖ pro ο. Nam epsilon superioribus sæculis appellatum fuit εἶ; & omicron οὖ, vt testatur etiam inscriptio libri V & XV Homericæ Iliadis in veteribus exemplaribus; & Eustathii ibidem commentatio: τὸ ε στοιχεῖον (inquit) ἔλεγον οἱ παλαιοὶ, προστιθέντες τὸ ι, ἵνα τῇ διὰ διφθόγγου ἐκφωνήσει δύναιντο προσλαβεῖν καὶ αὐτὸ καθὰ καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα. τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ ο. καὶ ἐκεῖνο γὰρ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, οὖ λέγουσι. *Sylb.*

37. Pal cod. φωνὴν ἀφιέναι, δηλοῦντα ὡς Θ. Fuisse autem diuinationem hanc ἀλεκτρυομαντείαν, ex Ecclesiasticis scriptoribus constat, qui tradunt, a gallis gallinaceis quatuor grana prima fuisse deuorata, quæ quatuor hasce litteras notarint. *Idem.* Adde *Zonaram* T. 3. f. 28.

δηλῶν ὡς Θεόδωρος τὴν βασιλείαν μετὰ Οὐάλεντα διαδέξεται· τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ὕθλοις, ὑπό τε τῆς ἄγαν ἐπιθυμίας ἀγύρταις συνεχῶς καὶ γόησιν ἐντυγχάνων, καὶ περὶ τοῦ πρακτέου κοινούμενος, βασιλεῖ κατάφωρος γίνεται· καὶ αὐτὸς μὲν ἀξίαν ἐδίδου τῆς ἐγχειρήσεως δίκην.

Θ, & E, & O, præter has Δ apparuisse: quæ quidem modo non vocem exprimentes indicent, Theodorum in imperio Valenti successurum. His ille nugis elatus, dum præ cupiditate nimia circulatores & maleficos frequenter adit, & cum eis, quod agendum erat, communicat; Imperatori proditur, & dignas conatu pœnas luit.

XIV.

Συνέβαινε δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἕτερον. Φορτουνατιανός, τῇ τῶν βασιλικῶν ἐφεστὼς ταμιείων φροντίδι, τῶν ὑφ' ἑαυτὸν στρατευομένων τινα, γοητείας γραφὴν φεύγοντα κρίνων, ὑπέβαλεν αἰκισμοῖς. οὗ δὲ τῇ τῶν βασάνων ἀνάγκῃ καὶ ἄλλους ἐξονομάσαντος, ὡς συνεπισταμένους αὐτῷ, τὰ μὲν τῆς ἐξετάσεως, εἰς Μόδεστον, ὃς τῆς αὐλῆς ὕπαρχος ἦν, μετεφέρετο, οἷα προσώπων ἀχθέντων εἰς μέσον, τῇ ἀρχῇ τοῦ δικάσαντος

Secundum hoc & aliud accidit. Fortunatianus imperatorio fisco præfectus, quendam ex militantibus sub se veneficii reum, de caussa cognoscens verberibus subiicit. Quum ille tormentis coactus & alios nominatim indicasset, tamquam sibi conscios: caussæ quidem cognitio ad Modestum, præfectum prætorii, transfertur; quod in medium personæ productæ fuissent, quæ illius imperio,

perio, qui prius ius dixerat, non suberant: iudicium vero in vniuersos exercetur; & princeps ad iram immodicam concitatus, omnes philosophiæ nomine, celebres vel alias excultos litteris, & præterea quosdam honoratos in aula suspectos habet. Nam & illi, velut insidiatores, Principi deferebantur. Vndique ploratus & lamentatio communis omnibus emittitur. Erant enim pleni carceres illorum, qui præter meritum in eis degebant: & per itinera maiores hominum copiæ vagabantur, quam in oppidis essent relictæ. Cohortes autem, quibus erat eorum mandata custodia, quotquot in carceres absque caussa ducebantur, non se sufficere iis, qui custodiebantur:

πρότερον οὐχ ὑποκειμένων· ἡ δὲ κρίσις διὰ πάντων ἐχώρει. 3 πρὸς δὲ ὀργὴν ἄμετρον ὁ βασιλεὺς ἀναστὰς, ὑπόπτως εἶχε πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διαβοήτους, ἢ [38] ἄλλως λόγοις ἐντεθραμμένους· καὶ προσέτι τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τιμωμένων τινάς. 4 καὶ οὗτοι γὰρ, ὡς ἐπιβουλεύοντες τῷ βασιλεῖ προσηγγέλλοντο. καὶ δὴ ἐπέμποντο πανταχόθεν οἰμωγαὶ, καὶ ἁπάντων κοινὸς ὀδυρμός. 5 ἦν γὰρ πλήρη τὰ μὲν δεσμωτήρια τῶν μάτην οἰκούντων αὐτά· διὰ δὲ τῶν ὁδῶν ἐφέρετο πλήθη πλείονα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι καταλελειμμένων. 6 αἱ δὲ τὰς φυλακὰς τῶν μάτην ἀγομένων ἐπιτετραμμέναι φυλαὶ, πρὸς ἀσφάλειαν τῶν φυλαττομένων οὐκ ἀρκεῖν ὡμολόγουν, δεδιέναι [39] τε μήπουγε, πολλῷ fatebantur adseruandis seque vereri dicebant, πλεί-

38. L. & P. codices ἄλλους pro ἄλλως: minus apte. *Sylb.*
39. & τε retineri potest, & δὲ pro eodem substitui. *Idem.*

πλείους ὄντες, ἐκβιάσαιντο [40] φυγεῖν ἑαυτοῖς. καὶ οἱ μὲν συκοφάνται, δίχα παντὸς ἀνεχώρουν κινδύνου, κατηγορεῖν ἀναγκαζόμενοι μόνον· οἱ δὲ κρινόμενοι, νῦν μὲν ἐτιμῶντο θανάτου δίχα νομίμων ἐλέγχων· οἱ δὲ τὰς οὐσίας ἀπώλλυον, παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἄλλην συγγένειαν ἐσχάτῃ τύχῃ καταλιπόντες. ἦν γὰρ τὸ σπουδαζόμενον ἐκ πολυτρόπων ἀσεβημάτων συλλογὴν τῷ δημοσίῳ πολλῶν γίνεσθαι χρημάτων.

ne longe numero plures, vi sibi viam ad fugam aperirent. Et calumniatores quidem absque omni periculo discedebaut, accusare dumtaxat coacti: rei vero, partim morte multabantur, absque legitimis probationibus; partim facultates amittebant, liberis & coniugibus, ceterisque cognatis, extremæ 8 fortunæ relictis. Hoc enim agebatur, vt per nefarias rationes multiplices magnam fiscus pecuniæ copiam colligeret.

Πρῶτος μὲν οὖν τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ γνωρίμων [41] ἀνῄρητο Μάξιμος· καὶ μετὰ τοῦτον ὁ ἐκ Φρυγίας Ἱλάριος, ὡς δὴ χρησμόν τινα λοξὸν, εἰς τὸ σαφέστερον ἑρμηνεύσας· καὶ Σιμωνίδης

XV. Primus ex nobilibus philosophis interfectus est Maximus: & post illum oriundus e Phrygia Hilarius, qui ambiguum quoddam oraculum clarius fuisset interpretatus. Secun-

40. pro φυγεῖν rectius legemus φυγήν. *Sylb.*
41. Rectius ἀνῄρηται, Præt. Perf. *Idem.*
* Supplicium Maximi describunt Eunapius in vita eius; Ammianus 29. 10, qui Ephesi, in patria, tradit capite truncatum: & Suidas in Φῆστος.

cundum hunc Simonides & Patricius Lydus, & Andronicus e Caria: qui omnes ad summum doctrinæ fastigium peruenerant, & potius inuidia, quam iusto calculo damnati fuerunt. Adeo vero plena confusionis erant omnia, vt libere delatores cum multitudine quorumuis semet offerentium domos ingrederentur, & obuios raperent, atque illis traderent, qui etiam inaudita caussa quoslibet necare iussi fuerant. Et horum flagitiorum quidam quasi colophon erat Festus;

ἀπὸ τούτῳ, καὶ Πατρίκιος ὁ Λυδὸς, καὶ ὁ ἐκ [42] Καρίας Ἀνδρόνικος. 2 ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, εἰς ἄκρον παιδείας ἐληλυθότες, καὶ φθόνῳ μᾶλλον, ἢ ψήφῳ δικαίᾳ, 3 καταχριθέντες. οὕτω δὲ ὁμοῦ πάντα συνεταράττετο, ὥστε καὶ τῶν προστυχόντων τὰς οἰκίας ἐπεισιέναι μετὰ πλήθους ἀνέδην τοὺς συκοφάντας, καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἁρπάζειν, ἐκδιδόναι δὲ τοῖς φονεύειν ἅπαντας καὶ δίχα κρίσεως τεταγμέ-4 νοις. τῶν δὲ ἀτοπημάτων ἦν κολοφὼν [43] Φῆ-

ςος·

42. Andronicus alter e Tyro, consularis Phœnices antea, & a Procopio factus Bithyniæ: victo Procopio capite multatus est. *Reinesius.* adde *Valesium in Ammian.* 26, 23. *ex Libanio.*

43. ab Ammiano 29, 16. dicitur *Festus quidam Tridentinus, vltimi sanguinis & ignoti.* Eiusdem elogium ex. at apud Suidam in Φῆςος ex Eunapii Sardiani historiis; & apud eumdem Eunapium in vita Maximi philosophi. Hic est, vt opinor, Rufus Festus V. Cl. qui Breuiarium scripsit ad Valentem Aug. non autem ad Valentinianum, vt habent vulgatæ editiones, & scripti codices. Annon enim hæc libri eius clausula Valentem respicit? *Vt ad hanc ingentem de Gothis etiam Babylonica tibi palma pacis accedat.* Valesius.

στος· ὃν εἰς πᾶσαν [44] εἰδῶς ὠμότητος πρόχειρον ὄντα, τῆς Ἀσίας ἀνθύπατον ὁ βασιλεὺς ἔσταλεν, ὡς ἂν μηδεὶς τῶν περὶ λόγους ἐσπουδακότων ἀπολειφθείη. καὶ εἰς ἔργον ἤει τὸ βούλευμα. πάντας γὰρ ὁ Φῆστος ἀναζητήσας, οὓς μὲν εὗρεν, ἀκρίτως ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ λοιποὺς ὑπερορίαν ἑαυτοῖς φυγὴν ἠνάγκασεν ἐπιθεῖναι. Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῆς κατὰ Θεόδωρον αἰτίας συμβᾶσα ταῖς πόλεσι συμφορὰ, ταύτην ἔσχε τὴν τελευτήν.

quem ad omne crudelitatis genus promtum, miserat Imperator, vt Asiam pro consule administraret; ne quis eruditione doctrinæ præditus superaret, sed initum consilium reipsa succederet. Nam 5 cum omnes indagasset Festus, quos quidem reperisset, nulla cognitione adhibita interficiebat; reliquos exsi- 6 lio semet ipsos multare cogebat. Et calamitas quidem ea, quæ culpa Theodori ciuitatibus accidit, hunc habuit finem.

XVI.

Οὐαλεντινιανὸς δὲ, δόξας πως τὸν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς πόλεμον διαθεῖναι μετρίως, βαρύτατος ἦν, ταῖς ἀπαιτήσεσι τῶν εἰσφορῶν σφοδρότερον ἐπικείμενος, καὶ ὑπὲρ τὸ σύνηθες ταύτας εἰσπράτ-

Valentinianus vero, qui visus fuisset bellum adversus Germanos mediocriter administrasse; grauissimus subditis erat, tributorum exactiones acrius vrgens, eaque vltra consuetum morem extor-

44. Pal. εἰς πάντα εἰδὼς ὠμότητος: corrupte quidem, sed ita, vt bona inde lectio possit elici. εἰς πᾶν εἶδος ὠμότητος, *ad omne crudelitatis genus*. Sylb.

torquens. Prætexebat 2 autem militaris annonæ magnitudinem, quæ ipsum pecuniam fisco seruatam coëgisset expendere. Quapropter odio cunctorum in se 3 concitato, acerbior etiam, quam prius, erat: ac neque magistratus examinare volebat, an a captandis lucris abstinerent; & gloriam ex inculpata vita nactis inuidebat. Denique simpliciter vt rem aperiam, diuersus erat ab iis moribus, quos initio regni præ se tulerat. Eam ob caussam & Afri, 4 non ferentes auaritiam Romani, qui apud Mauros magistri militum officio fungebatur, amictum

των. ἐποιεῖτο δὲ τούτου πρόφασιν τῆς στρατιωτικῆς δαπάνης τὸ πλῆθος· ὅπερ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἐκδαπανῆσαι τὰ τῷ δημοσίῳ φυλαττόμενα χρήματα. εἰς μῖσος πάντων ἅπαντας ἐπὶ τούτῳ κινήσας, ἔτι μεῖζον ἢ πρότερον[45] ἐπικραίνετο· καὶ οὔτε τοὺς ἄρχοντας ἤθελεν ἐξετάζειν, εἰ κέρδους ἀπέχοιντο· τοῖς τε ἐκ τοῦ ζῆν ἀμέμπτως ἔχουσι δόξαν, ἐφθόνει. καὶ (ἁπλῶς εἰπεῖν) ἕτερός τις ἦν παρὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευθέντα τρόπον αὐτῷ τῆς βασιλείας. Διὰ ταῦτα καὶ Λίβυες, οὐκ ἐνεγκόντες τὴν Ῥωμανοῦ πλεονεξίαν, τοῦ τὴν στρατιωτικὴν ἔχοντος ἐν Μαυρουσίοις ἀρχὴν, [46] Φίρμῳ τὴν ἁλουργίδα δόν-

45. Exempla crudelitatis Valentiniani memorantur a Marcellino lib. 29. c. 18. & 19.

46. De Firmo multa Marcellinus lib. 29. inprimis c. 26. torquem pro diademate capiti eius impositam tradit. Non autem assentior Goltzio, qui hunc Firmum Augustũ fuisse censet, nummumque eius hunc profert: DN. FIRMVS. P. F. AVG. sed non dubito, quin de altero Firmo nummus iste intelligendus sit, cum Firmus, de quo hic sermo est, nunquam Augusti, sed Regis duntaxat nomen adsciuerit. *Valesius.*

δόντες, ἀνέδειξαν βασιλέα. ὅπερ ἀπαγγελθὲν, εἰκότως Βαλεντινιανὸν συνετάραξε. καὶ παραχρῆμα τάγματά τινα στρατιωτικὰ τὴν ἐν Παιονίᾳ καὶ Μυσίᾳ τῇ ἄνω καταλιπόντα φυλακὴν, ἐπὶ Λιβύην ἐκπλεῦσαι προσέταξε. τούτου δὴ γιγνομένου, Σαυρομάται καὶ Κουάδοι, καὶ πρότερον ὄντες [47] ἔγκοτοι τῷ τὴν ἐν τούτοις ἐπιτετραμμένῳ τοῖς τόποις φυλακὴν, (ἦν δὲ Κελέστιος) μετὰ τὴν τῶν στρατιωτῶν εἰς Λιβύην ἀποδημίαν, ἐπέθεντο Παίοσί τε καὶ Μυσοῖς. τοῦ γὰρ Κελεστίου τὸν τούτων ἄρχοντα πίστιν ἐνόρκοις παραγαγόντος, ἀνελόντος τε δόλῳ τῆς τραπέζης ἔτι παρακειμένης, εἰκότως οἱ βάρβαροι τῆς ἐφόδου ταύτην ἔχοντες πρόφασιν, τοὺς περὶ τὸν Ἴστρον ἐληΐζοντο πάντας, ὅτι τῶν πόλεων ἦν ἐκτὸς, διαρ-

purpura Firmum, Imperatorem crearunt. Cuius rei nuncius adlatus, haud ab re Valentinianum perturbauit. Ideoque confestim numeros quosdam militum, relicta Panno-niæ Mysiæque Superioris custodia, in Africam nauigare iussit. Quo facto, Sarmatæ & Quadi, iam pridem illi, cui credita erat horum locorum custodia, (& erat is Celestius) infensi; post militum profectionem in Africam, Pannonios & Mysos inuadunt. Nam quod ipsorum principem Celestius interposita fide, sacramento confirmata, circumuenerat; eumque fraude necauerat, nec dum remota mensa: non ab re barbari, hanc expeditionis nacti occasionem, in vicinos Istros

grassabantur; quidquid esset extra oppida diri-

47. vocis ἔγκοτοι postremæ quatuor litteræ desunt in L. & P. cod. nempe κοτοι, relicto pro eis spatio vacuo. Sylb.

pientes. Itaque Pannonii barbarorum prædis erant expositi, dum milites segniter oppida defenderent, & cis amnem posita loca non minus, quam barbari vexarent. 9 Mysia vero propterea nihil mali perpessa fuit, quod magister militum Theodosius viriliter obstitisset, & inuadentes fuga sibi consulere coegisset. 10 Vnde factum, vt ex hac victoria gloriam consequutus, ad imperium deinceps pervenerit. Sed hæc suis temporibus & locis exponentur.

8 πάζοντες. ἀλλὰ Παίονες μὲν εἰς ἁρπαγὴν τοῖς βαρβάροις προέκειντο, τῶν στρατιωτῶν ἐκμελῶς πρὸς τὸ φυλάττειν τὰς πόλεις ἐχόντων, καὶ τοῖς ἐνδοτέρω τοῦ ποταμοῦ[48] τόποις οὐχ ἧττον ἢ οἱ βάρβαροι παρενοχλούντων. Μυσία δὲ οὐδενὸς ἐπειράθη κακοῦ, Θεοδοσίου, τοῦ τὴν στρατιωτικὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ἀνδρείως[49] στάντος, καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀποδιώξαντος. ὅθεν ἐκ ταύτης τῆς νίκης δόξαν κτησάμενος, ἔτυχε μετὰ ταῦτα τῆς βασιλείας. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς οἰκείοις ἀφηγηθήσεται χρόνοις.

XVII Valentinianus autem, quæ nunciata fuissent, audire non sustinens; e Celtis profectus in Illyricũ transiit: de bello Quadis & Sarmatis inferendo deliberans. Merobaudem, qui peritiam rei

Ὁ Οὐαλεντινιανὸς δὲ, τὴν ἀκοὴν τῶν ἀπαγγελθέντων οὐκ ἐνεγκὼν, ἐκ Κελτῶν ὁρμήσας, ἐπὶ τὴν Ἰλλυρίδα διέβαινε, βουλευόμενος περὶ τοῦ πρὸς Κουάδους καὶ Σαυρομάτας πολέμου. Μεροβαύδην δὲ, στρατιωτι-

κῶν

48. L. & P. τρόποις pro τόποις perperam. *Sylb.*
49. στάντος vsurpatum pro compos. ἀντιστάντος. *Idem.*

κῶν ἔργων ἐμπειρίαν ἔχειν παρὰ τοὺς ἄλλους δοκοῦντα, παντὸς τοῦ στρατοπέδου προΐστησι. τοῦ δὲ χειμῶνος παρὰ τὸ εἰωθὸς ἐκταθέντος, ἔστελλον πρὸς αὐτὸν οἱ Κούαδοι πρεσβείας λόγους, ὑπὲρ τὸ μέτριον φέροντας. ἐφ' οἷς Οὐαλεντινιανὸς ἀγανακτήσας, καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν ὀργῆς, παραφορᾶς οὐ πόρρω γενόμενος, αἵματος κάτωθεν ἀναχθέντος ἐπὶ τὸ στόμα, συσχόντος τε τὰς τῆς φωνῆς ἀρτηρίας ἐξέλιπεν, ἐν μὲν Ἰλλυριοῖς ἐννέα μῆνας, ἐλλειπουσῶν ὀλίγων ἡμερῶν, διατρίψας, εἰς δωδέκατον δὲ ἐνιαυτὸν τῆς βασιλείας προελθών.

militaris habere supra ceteros videretur, toti exercitui præficit. Hieme præter morem durante longius, Quadi per legatos ei verba quædam modum excedentia denunciant: ob quæ indignatus Valentinianus, præque nimia iracundia propemodum redactus ad insaniam, sanguine in os delapso, qui vocis arterias obstruebat, extinctus est: quum in Illyrico menses nouem, paucis diebus demtis, commoratus fuisset; & imperii duodecimum annum attigisset.

Τούτου τελευτήσαντος, ἐμπεσὼν τῷ Σιρμίῳ σκηπτὸς, τά τε βασίλεια κατέφλεξε καὶ τὴν ἀγοράν. ἔδοξέ τε τοῖς τὰ τοιαῦτα κρίνειν δεινοῖς, οὐκ αἴσιον τοῖς κοι-

EO defuncto, fulmen e cœlo Sirmii delapsum, regiam cum foro concremauit: visumque fuit iis, quorum acria de rebus huiusmodi iudicia sunt, pa-

10. Pariter Victoris Epitome: *impetu sanguinis, voce amissa, sensu integer exspirauit.* Add. Marcellin. 30. 23.

parum prosperum publicis rebus hoc portentum esse. Terræmotus quoque nonnullis in locis acciderunt: Creta vehementius succussa, cum Peloponneso reliquaque Græcia, ita vt oppida complura collaberentur, exceptis Athenis, & Attica regione, quam ex huiusmodi caussa conseruatam perhibent. Nestorius, id temporis sacrorum antistes constitutus, somnium vidit, quod publicis honoribus Achillem heroa iuberet adfici. hoc enim vrbi salutare futurum. Qvum autem visum hoc cum magistratibus communicasset, atque illi, rati eum delirare, qui iam senex decrepitus esset, nihili quod dictum fuerat, fecissent: ipse secum ratiocinatus, quid agendum esset, diuinisque cogitationibus edo-

νοῖς πράγμασιν εἶναι τὸ [52] τέρας. 2 καὶ σεισμοὶ δὲ ἔν τισι συνηνέχθησαν τόποις. ἐσείσθη δὲ καὶ Κρήτη σφοδρότερον, καὶ ἡ Πελοπόννησος μετὰ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος· ὥστε καὶ τὰς πολλὰς διαρρυῆναι τῶν πόλεων, πλὴν τῆς Ἀθηναίων πόλεως, 3 καὶ τῆς Ἀττικῆς. ταύτην δὲ καὶ περισωθῆναί φασιν ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Νεστόριος, ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἱεροφαντεῖν τεταγμένος, ὄναρ ἐθεάσατο παρακελευόμενον χρῆναι τὸν Ἀχιλλέα τὸν ἥρωα δημοσίαις τιμᾶσθαι τιμαῖς· ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο 4 τῇ πόλει σωτηρίαν. ἐπεὶ δὲ ἐκοινώσατο τοῖς ἐν τέλει τὴν ὄψιν, οἱ δὲ ληρεῖν αὐτὸν, οἷα δὴ ὑπεργήρων ὄντα, νομίσαντες, ἐν οὐδενὶ τὸ ῥηθὲν ἐποιήσαντο, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν λογισάμενος τὸ πρακτέον καὶ ταῖς θεοειδέσιν ἐννοίαις παιδαγωγούμενος, εἰκόνα τοῦ ἥρωος ἐν οἰκίσκῳ μικρῷ δημιουργήσας, ὑπ-έθηκε

52. L. & P. πέρας pro τέρας, perperam. Sylb.

ἔθηκε τῷ ἐν παρθενῶνι καθιδρυμένῳ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματι. τελῶν 5 δὲ τῇ θεῷ τὰ συνήθη, κατὰ ταὐτὸν καὶ τῷ ἥρωϊ τὰ ἐγνωσμένα οἱ κατὰ θεσμὸν ἔπραττε. τούτῳ τε τῷ 6 τρόπῳ τῆς τοῦ ἐνυπνίου συμβουλῆς ἔργῳ πληρωθείσης, ἡνίκα ἐπεβρίσατο ὁ σεισμὸς, μόνους Ἀθηναίους περισωθῆναι συνέβη, μεταχούσης ἅμα τῷ ἥρωος εὐεργεσιῶν καὶ πάσης τῆς Ἀττικῆς. ὅτι δὲ τοῦτο ἀ- 7 ληθές ἐστι, μαθεῖν ἔξεστι δι' ὧν ὁ φιλόσοφος Συριανὸς διεξῆλθεν, ὕμνον εἰς τοῦτον τὸν ἥρωα γράφων. Ἀλλὰ ταῦτα, 8 οὐκ ἀνάρμοστα τοῖς προκειμένοις ὄντα, παρέθηκα.

ctus; imaginem herois, exigua in domo fabricatam, sub Minervæ simulacro, quod in virgineo conclaui collocatum est, posuit. Quoties autem perageret consueta huic deæ sacra, pariter & illa, quæ sciret heroi debita, rite faciebat. Atque hoc modo, cum ipsa re somnii consilio satisfactum esset, terræmotu passim grassato, solos Athenienses saluos euadere contigit, hisce beneficiis herois tota pariter Attica fruente. Hoc autem verum esse, licet ex iis cognoscere, quæ Syrianus Philosophus, hymnum in hunc heroa scribens, commemorauit. Et hæc quidem, a propositis rebus haud aliena, libuit adiicere.

XIX

Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τελευτήσαντος, ὁρῶντες οἱ ταξίαρχοι Μεροβαύδης καὶ Ἐκίτιος, Οὐάλεντα καὶ Γρατιανὸν πόρ-

CEterum exstincto Valentiniano, quum legionum tribuni, Merobaudes & Equitius, Valentem & Gratianum

52. Leonclauius cum suo MS. mauult ἐπιβρύσαντος per upsilon. *Sylb.*

num viderent in locis procul remotis degere; quod alter adhuc esset in oriente, alter apud occidentales Gallos a patre relictus fuisset: veriti, ne quando vsu veniret, vt Transistriani barbari rebus principe destitutis irruerent: arcessitum minorem Valentiniani filium, natum ei de coniuge, quæ Magnentii prius vxor fuerat, nec procul inde cum matre degentem, in regiam purpura vestitum producunt, quum vix quintum ætatis annum ageret. Diuidentibus imperium inter se GRATIANO & VALENTINIANO minore, prout iis videbatur, qui apud eos res moderabatur (nam principes ipsi propter ætatem sui iuris non erant) Gratiano quidem Celticæ nationes & Hispania tota cum insula Britan-

ρω τοῦ διατρίβοντας, (ὁ μὲν γὰρ, ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἦν. ὁ δὲ, ἐν τοῖς ἑσπερίοις Γαλάταις παρὰ τοῦ πατρὸς ἀπολελειμμένος) ὑφορώμενοι μή ποτε συμβῇ τοὺς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον βαρβάρους ἀνάρχοις ἐπιπεσεῖν τοῖς πράγμασι, παῖδα Ουαλεντινιανοῦ νέον, ἐκ γαμετῆς αὐτῷ τεχθέντα τῆς πρότερον Μαγνεντίῳ συνοικησάσης, οὐ πόρρω που μετὰ τῆς [53] μητρὸς ὄντα μεταπεμψάμενοι, παράγουσι μετὰ τῆς ἁλουργίδος εἰς τὰ βασίλεια, πέμπτον ἄγοντα μόλις ἐνιαυτόν. 2 διελομένων δὲ πρὸς ἑαυτοὺς Γρατιανοῦ καὶ Ουαλεντινιανοῦ τοῦ νέου τὴν βασιλείαν, ὡς ἔδοξε τοῖς περὶ αὐτοὺς τὰ πράγματα κρίνουσιν (αὐτοὶ γὰρ οἱ βασιλεῖς οὐκ ἦσαν κύριοι διὰ τὴν ἡλικίαν) Γρατιανῷ μὲν τὰ Κελτικὰ φῦλα καὶ Ἰβηρία πᾶσα καὶ ἡ Βρεττανικὴ 3 νῆσος ἀπεκληροῦτο. Ουαλεντινιανὸν δὲ ἔδοξε τὴν Ιτα-

53. μητρὸς. Ιουστίνης nomine. Suidas in Ουαλεντινιανῷ.

Ἰταλίαν τε καὶ Ἰλλυριοὺς καὶ τὴν ὅλην ἔχειν Λιβύην.

-nia, attribuebantur: Valentinianum vero placuit Italiam, & Illyrios & totam Africam possidere.

XX. Οὐάλεντα δὲ τὸν βασιλέα, πολλαὶ πολλαχόθεν περιειστήκεσαν πολέμων ἐπιφοραί. καὶ 2 πρῶτον μὲν Ἴσαυροι (καλοῦσι δὲ αὐτοὺς, οἱ μὲν [54] Πισίδας, οἱ δὲ Σολύμους, ἄλλοι δὲ Κίλικας [55] ὀρείους· τὸ δὲ ἀκριβέστερον, ἡνίκα εἰς τοὺς περὶ αὐτῶν ἀφικώμεθα λόγους, δηλώσομεν) τὰς ἐν Λυκίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ πόλεις ἐπόρθουν, τειχῶν μὲν κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, τὰ δὲ ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἅπαντα διαρπάζοντες. ἐπεὶ δὲ ὁ βα- 3

CEterum Valentem Imperatorem plures e pluribus locis irruentes bellorum fluctus circumstabant. Primum Isauri, (quos alii Pisidas, alii Solymos, alii Cilices montanos vocant: nos quidem accuratius de his aliquid indicabimus, vbi ad eum locum peruenerimus, de iis vt dicendum sit) oppida Lyciæ Pamphyliæque vastabant: quum mœnibus potiri non possent, sed omnia sub dio

 sita

54. *Pisidas* eosdem esse, qui *Solymi*, Stephanus Byzantinus in vtroque nomine auctor est, οἱ Πισίδαι, inquiens, πρότερον Σόλυμοι: & alibi, Σόλυμοι οἱ νῦν Πισίδαι. Plinius quoque l. 5. c. 27. consentit. At *Isauros* hos ipsos esse, qui Pisidæ vel Solymi dicuntur, nemo forsan præter Zosimum dixerit, nisi quis laxe interpretetur nomina, quo modo Florus 3, c. 6. *Isaurum* arcem Ciliciæ appellat.

55. L. & P. codices ὀρίους: sed Leunclauius aptius ὀρείους legit. *Sylb.*

sita diriperent. Imperatore vero, qui adhuc hærebat Antiochiæ, satis magnas, vt ipse putabat, in eos mittente copias: Isauri, cum vniuersa præda, in montes asperrimos confugiebant; militibus, ob segnitiem nec persequi eos valentibus, nec alia ratione casibus oppidorum adversis mederi. Dum hæc ab illis ita gererentur, natio quædam barbara Transistriana gentes Scythicas est adorta; prius illa quidem incognita; sed quæ subito tum temporis emersit. Eos appellabant Hunnos, siue adeo regii Scythæ nuncupandi sunt, siue quos ait Herodotus Istri accolas esse, homines simos &

σιλεὺς ἔτι κατὰ τὴν Αντιόχειαν διατρίβων, ἔστελλεν ἐπ' αὐτοὺς ἀρκοῦσαν (ὡς ᾤετο) δύναμιν, οἱ μὲν Ἴσαυροι μετὰ τῆς λείας ἁπάσης εἰς τὰ τραχύτατα συνέφευγον τῶν ὀρῶν, οὔτε διῶξαι τῶν στρατιωτῶν δι' ἐκμέλειαν δυναμένων, οὔτε ἄλλως τὰ συμβάντα ταῖς πόλεσι δυστυχήματα θεραπεῦσαι. 4 Τούτων δὲ ὄντων ἐν τούτοις, φῦλόν τι βάρβαρον τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθικοῖς ἔθνεσιν ἐπανέστη, πρότερον μὲν οὐκ ἐγνωσμένον, τότε δὲ ἐξαίφνης 5 ἀναφανέν. [56] Οὔννους δὲ τούτους ἐκάλουν· εἴτε βασιλείους αὐτοὺς ὀνομάζειν προσήκει Σκύθας, εἴτε οὓς Ἡρόδοτός φησι παροικεῖν τὸν Ἴστρον, σιμοὺς ἀσθενέας ἀνθρώπους· εἴτε ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώ-

56. Hunnorum patriam Cedrenus describit ita, vt in Asiam erupturi necesse habuerint τὰς Κασπίους πύλας περᾶσαι. diuidit vero in λευκοὺς, Νεφθαλίτας, & Σαβῆρες, *Albos Hunnos, Nephthalitas & Saberos*: & f. 317. eosdem facit qui Sclaui vel Sclauini dicuntur, Οὖννοι, inquiens, οἱ καὶ Σθλαβῖνοι.

Εὐρώπην διέβησαν. καὶ τοῦτο γὰρ εὗρον ἱστορημένον, ὡς ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος καταφερομένης ἰλύος, ὁ Κιμμέριος ἀπογαιωθεὶς Βόσπορος, ἐνέδωκεν αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Εὐρώπην πεζῇ διαβῆναι. παρελθόντες δὲ ὅμως τοῖς ἵπποις καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ, καὶ οἷς ἐπεφέροντο, τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον κατῳκημένοις ἐπήεσαν Σκύθαις, μάχην μὲν [57] σταδίαν οὔτε δυνάμενοι τὸ παράπαν, οὔτε εἰδότες ἐπιχειρεῖν (πῶς γὰρ οἱ μήτε εἰς γῆν πῆξαι τοὺς πόδας οἷοί τε ὄντες ἑδραίως, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἵππων [58] καὶ διαιτώμε-

imbelles; siue denique in Europam ex Asia transiecere. Nam & memoriæ proditum in historiis reperi, e limo, quem Tanais deuehit, Cimmerium Bosporum, ad terræ formam redactum, facultatem eis præbuisse, terrestri ex Asia in Europam itinere transeundi. Vtut sese res habeat, profecti cum equis & vxoribus, & liberis, & iis rebus quas secum vehebant, habitantes super Istrum Scythas inuaserunt. Ac stataria quidem pugna prorsus neque poterant, neque norant hostem aggre-

57. De stataria pugna supra 4, 11, 2. diximus.

58. Eadem Ammianus 31. 3. de Hunnis: *equis prope affixi &c. in ipsis* [equis] *quiuis pernox & perdius emit & vendit, cibumque sumit & potum, & inclinatus ceruici angusta iumenti in altum soporem ad vsque varietatem effunditur somniorum.* Et Claudianus in Ruffinum I. v. 331.

Nec plus nubigenas duplex natura biformes
Cognatis aptauit equis.

Sidonius Paneg. Anthemiano v. 262.

Vix matre carens vt constitit infans,
Mox præbet dorsum sonipes: cognata reare
Membra viris: ita semper equo ceu fixus adhæret
Rector cornipedum tergo.

aggredi: (quo enim id pacto? qui ne quidem in terram firmiter pedes defigere poterant. sed in equis & hærebant interdiu, & somnum capiebant) sed 7 partim circum equitando, partim excurrendo, partim opportune retrocedendo, & ex equis iaculando, immensam Scytharum cædem edebant. Quod quum frequenter facerent, nationem Scythicam ad eam fortunam redegerunt; vt superstites domiciliis suis relictis, Hunnis ea traderent incolenda; ipsi fugam capessentes, in 8 aduersam Istri ripam transiicerent, erectisque manibus, supplices ab Imperatore se recipi peterent; simulque pollicerentur, officio se fidorum & constantium sociorum functuros. Eam rem quum

νοι καὶ καθεύδοντες) περιελάσεσι δὲ καὶ ἐκδρομαῖς καὶ εὐκαίροις ἀναχωρήσεσιν, ἐκ τῶν ἵππων κατατοξεύοντες, ἄπειρον τῶν Σκυθῶν εἰργάσαντο 7 φόνον. τοῦτο συνεχῶς ποιοῦντες, εἰς τοῦτο τὸ Σκυθικὸν περιέστησαν τύχης, ὥστε τοὺς περιλελειμμένους, ὧν εἶχον ἐκστάντας οἰκήσεων, ἐκδοῦναι μὲν τοῖς Οὔννοις ταύτας οἰκεῖν· αὐτοὶ δὲ φεύγοντες, ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας ὄχθην διαβῆναι τοῦ Ἴστρου, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες, ἱκετεύειν δεχθῆναι 8 παρὰ βασιλέως, ὑπισχνεῖσθαί τε πληρώσειν ἔργον αὐτῷ συμμάχων πιστῶν καὶ βεβαίων. τῶν δὲ τὰς ἐπὶ τοῦ Ἴστρου πόλεις φρουρεῖν τεταγμένων, εἰς τὴν τοῦ βασιλεύοντος γνώμην ἀναβαλλομένων τὰ περὶ τούτου, δέχεσθαι τούτους Οὐάλης ἐπιτρέπει, πρότερον ἀποθεμένους τὰ 9 ὅπλα. τῶν δὲ ταξιαρ-

præsidiis oppidorum ad Istrum præfecti eo vsque differrent, dum de voluntate principis cognitum fuisset: Valens

χῶν,

χῶν, καὶ ὅσοι στρατιωτῶν ἡγεμονίαν εἶχον, διαβάντων μὲν [59] ἐφ' ᾧτε ὅπλων δίχα τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὰ Ῥωμαίων ὅρια παραπέμψαι, μηδενὸς ἢ γινομένου ἑτέρου, πλὴν γυναικῶν εὐπροσώπων ἐπιλογῆς, καὶ παίδων ὡραίων εἰς αἰσχρότητος θήρας, ἢ οἰκετῶν ἢ γεωργῶν κλήσεως (οἷς τισι μόνοις προσέχοντες, τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν ὄφελος ἔφερον, ὑπερεῖδον) ὥστε ἀμελείᾳ μετὰ τῶν ὅπλων ἔλαθον οἱ πλείους περαιωθέντες· καὶ ἅμα τῆς ὑπὸ Ῥωμαίους γῆς ἐπιβάντες, οὔτε ἱκεσιῶν, οὔτε ὅρκων ἐμνήσθησαν· ἀλλ' ἡ Θράκη τε ἅπασα, καὶ ἡ Παιονία, καὶ τὰ μέχρι Μακεδονίας καὶ Θετταλίας, ἐπληρώθη βαρβάρων, τὰ προσπεσόντα ληϊζομένων.

vti reciperentur, armis prius depositis, permisit. Itaque tribuni legionum, militumque duces, transiiciebant illi quidem, vt absque armis barbaros in fines Romanos deducerent: verum nihil agebant aliud, quam quod elegantis formæ mulieres deligerent, & pueros formosos ad vsum obscenum venarentur, aut calones agricolasve compararent: quibus solis intenti, cetera publicam ad vtilitatem spectantia negligebant. Vnde fiebat, vt complures clam cum armis transuectos ignoraretur: qui simul atque solum Romanum ingressi fuissent, neque precum illarum supplicum, neque sacramentorum recordabantur: Sed vniuersam Thraciam, cum Pannonia & pertinentibus ad Macedoniam & Thessaliam vsque regionibus, compleuere barbari, quævis oblata sibi diripientes. Quum

59. Leuncl. cod. ἐφότε: qui casus in hac significatione non est vsitatus. *Sylb.*

XXI. QVum autem rebus eorum locorum maximum immineret periculum, principem adeuntes, quid accidisset, nunciant. Ille, negotiis Persicis, quemadmodum sane poterat, compositis; Antiochia cursim iter emensus, Constantinopolim abit: atque inde pergit in Thraciam, bellum aduersus Scythas illos transfugas gesturus. Egressus autem exercitus, & ipse Princeps, huiusmodi portentum conspexere: corpus quoddam hominis in via iacens visum fuit, cetera quidem prorsus immobile, verberibusque cæso a capite ad pedes vsque consimile: verum oculos tantum apertos habens, qui propius accedentes intuerentur. Quum autem interrogantibus, quis esset, & vnde, tum a quo istæc perpessus fuisset,

Κινδύνου δὲ τοῖς ταύτῃ πράγμασιν ἐπικειμένου μεγίστου, δραμόντες ἐπὶ βασιλέα, τὸ συμβὰν ἀπαγγέλλουσιν. 2 ὁ δὲ τὰ πρὸς Πέρσας ὡς ἐνῆν διαθέμενος, ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας διαδραμὼν, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἧκε· κἀντεῦθεν ἐπὶ Θρᾴκης ἐχώρει, τὸν πρὸς τοὺς αὐτομόλους Σκύθας ἀγωνισόμενος πόλεμον. 3 ἐξιόντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ καὶ αὐτῷ δὲ τῷ βασιλεῖ [60] τέρας ὤφθη τοιόνδε. ἀνθρώπου τι σκῆνος ἐφάνη κατὰ τὴν ὁδὸν κείμενον, τὸ μὲν ἄλλο ἅπαν ἀκίνητον, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς μεμαστιγωμένῳ ἄχρι ποδῶν ἐοικὸς, μόνους δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεῳγμένους ἔχον, ἐμβλέποντας τοῖς πλησιάζουσιν. 4 ἐπεὶ δὲ τοῖς ἐρωτῶσι τίς τε εἴη, καὶ πόθεν, ἢ παρά τινος ταῦτα πάθοι, πανταπα-

60. Tale quid vidisse imperatorem Constantium in suburbano Antiochiæ Hippocephalo, & paullo post morbo Mopsucrenis obiisse scribit Ammianus lib. 21. c. 29.

πᾶσιν οὐδὲν ἀπεκρίνατο, τερατῶδες εἶναι νομίσαντες, ἐπέδειξαν καὶ τῷ βασιλεῖ [61] παριόντι. τοῦ δὲ 5 τὰς αὐτὰς πεύσεις προσαγαγόντος, οὐδὲν ἧττον ἄφωνος ἦν. οὔτε ζῆν νομισθεὶς, διὰ τὸ πᾶν τὸ σῶμα ἀκίνητον εἶναι· οὔτε τεθνάναι τελέως, ἐπειδὴ ἐῤῥῶσθαι τὸ βλέμμα ἐδόκει. καὶ γέγονεν ἀφανὲς ἄφνω τὸ τέρας. τῶν οὖν περιεστώτων περὶ τὸ πρακτέον ἀπορουμένων 6 συνέβαλλον οἱ τὰ τοιαῦτα ἐξηγεῖσθαι δεινοὶ, τὴν ἐσομένην προμηνύειν τῆς πολιτείας κατάστασιν, ὅτι τε πληττόμενα καὶ μαστιγούμενα διατελέσει τὰ πράγματα, ψυχορραγοῦσιν ἐοικότα, μέχρις ἂν τῇ τῶν ἀρχόντων καὶ ἐπιτροπευόντων κακίᾳ [62] τελέως φθαρείη. τοῦτο 7 μὲν οὖν, ἐπιόντων ἡμῶν τὰ καθέκαστα, σὺν ἀλη-

nihil omnino responderet; prodigiosum quiddam rati, etiam prætereunti principi commonstrant. Quum is de rebus iisdẽ interrogasset, nihilo minus mutus erat, nec existimatus viuere, quod vniuersum corpus expers esset motus; nec integre mortuus, quando incolumes oculi esse viderentur. Tandem subito portentum hoc euanuit. Itaque quum ii, qui circumstabant, quid agendum esset, ambigerent: homines in exponendis talibus ingeniosi, statum reipublicæ futurum portendi dicebant; quodque duratura rerum esset cæsarum & flagris confectarum facies, animam exhalantibus similis, donec magistratuum & administrantium improbitate prorsus interiisset. Atque hoc nobis singula perlustrantibus

61. Leuncl. c. margo παριόντι *accedenti*, seu *prætereunti*. Sylb.

62. ταχέως pro τελέως in marg. c. Leuncl. *Idem*.

tibus vere prædictum adparebit.

θεία φανήσεται προαγορευθέν.

XXII Valens autem Imperator, qui iam Scythas vniuersam Thraciam [63] depopulari cerneret; statuit eos, quos ex oriente secum adduxerat, ex equis pugnandi peritissimos, in equitatum Scythicum prius immittere. Quapropter accepta illi a Principe tessera, exiguo numero alii post alios extra Constantinopolis portas egrediebantur; & remotos a suis Scythas contis transfigentes, multorum capita cottidie adferebant. Et quoniam equorum celeritas, ictusque contorum Scythis perquam difficul-

Ὁ δὲ βασιλεὺς Οὐάλης, ληϊζομένους ἤδη τὴν Θρᾴκην πᾶσαν τοὺς Σκύθας θεώμενος, ἔγνω τοὺς ἐκ τῆς ἑῴας σὺν αὐτῷ παραγενομένους, καὶ μάχεσθαι μεθ' ἵππων ἐμπειρολάτους, τῇ τῶν Σκυθῶν ἵππῳ πρότερον ἐπιπέμψαι. 2 λαβόντες οὖν παρὰ τοῦ βασιλέως τὸ σύνθημα, καὶ ὀλίγους τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πυλῶν [64] ἐξῄεσαν· καὶ τοὺς ἐκλείποντας Σκυθῶν τοῖς κοντοῖς περονῶντες, πολλῶν ἡμέρας ἑκάστης ἔφερον κεφαλάς. 3 ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ἵππων [65] ταχυτής, καὶ ἡ τῶν κοντῶν ἐπιφορὰ, δύσμαχος εἶναι τοῖς Σκύθαις ἐδόκει, καταστρατηγῆσαι τὸ Σαρ-

63. *depopulari* est ex veteri Leunclauiana versione: recognita hic corrupte prodiit.

64. Pal. c. ἐπεξῄεσαν: rectius ὑπεξῄεσαν. Sequens ἐκλείποντας vertere possumus etiam *deficientes, euadere non valentes*. Sylb.

65. Etiam Ammianus lib. 14. c. 10. Saracenorum *equos pernices, gracilesque camelos* laudat: totiusque gentis mores accuratius describit.

Σαῤῥακηνικὸν διενοήθησαν φῦλον. ἐνέδραν τινὰ κοίλοις ἐναποκρύψαντες τόποις τρεῖς ἐνὶ Σκύθας ἐπιέναι συνεῖδον Σαῤῥακηνῷ· καὶ ταύτης διαμαρτόντες τῆς πείρας, τῶν Σαῤῥακηνῶν, διὰ τὸ τῶν σφετέρων ἵππων ταχὺ καὶ εὐάγωγον, κατ' ἐξουσίαν ἀποφευγόντων, ἡνίκα [66] ἂν πλῆθος ἐπιὸν ἴδοιεν. ἐπελαυνόντων δὲ σχολαίοις, καὶ τοῖς κοντοῖς ἀναιρούντων, τοσοῦτος ἐγένετο Σκυθῶν φόνος, ὥστε ἀπαγορεύσαντας αὐτοὺς ἐθελῆσαι περαιωθῆναι τὸν Ἴστρον, καὶ σφᾶς ἐκδοῦναι τοῖς Οὔννοις μᾶλλον, ἢ ὑπὸ Σαῤῥακηνῶν πανωλεθρίᾳ διαφθαρῆναι. καταλιπόντων δὲ αὐτῶν τοὺς περὶ Κωνσταντίνου τὴν πόλιν τόπους, καὶ πόῤῥωτέρω προελθόντων, γέγονεν εὐρυχωρία τῷ βασιλεῖ παραγαγεῖν εἰς τὸ πρόσω

ter posse superari videbantur; astu nationem Saracenicam circumvenire statuerunt. Itaque depressis in locis abditis insidiis, tres Scythas vnum Saracenum adoriri placuit: qui sane dolus eis non successit, Saracenis, ob equorum suorum velocitatem & agilitatem, pro lubitu aufugientibus, quoties multitudinem aliquam adventare cernerent. Iidem si tardiores adactis equis invaderent, eosque contis interimerent: tanta Scytharum cædes edebatur, vt Istrum, re desperata, transmittere mallent, & Hunnis se potius dedere, quam a Saracenis ad internecionem deleri. Quum vicina Constantinopoli loca deseruissent, & vlterius essent progressi: spatium Imperatori datum est, copias suas longius

66. Leuncl. & Pal. cod. ἡνίκα δ' ἂν πλ. posita δ pro γε. syll.

promovendi. Considerante autem ipso, quo pacto bellum hoc gerendum esset, tanta multitudine barbarorum imminente; quum pariter & improbitas magistratuum ei molestiam exhiberet, quibus imperium abrogare verebatur, propter eam tempestatem, qua tum agitabantur; & quinam præficiendi muneribus essent, quibus parem & idoneum videre erat neminem, ambigeret: Sebastianus, occidente relicto, quod istic qui erant Imperatores, ob imbecillitatem ætatis hæc intelligere per se non possent, eunuchorum, cubicularis præfectorum, calumniis totos se traderent, Constantinopolim venit.

τὸ στράτευμα. σκοπουμένου δὲ αὐτοῦ τίνι δέοι τρόπῳ διαθεῖναι τὸν πόλεμον, πλήθους ἐπικειμένου τοσούτου βαρβάρων, καὶ ἅμα τῇ τῶν ἀρχόντων βαρυνομένου κακίᾳ, καὶ παραλῦσαι μὲν αὐτοὺς διὰ τὸν περιέχοντα τὰ πράγματα σάλον ὀκνοῦντος, ἀποροῦντος δὲ τίσι τὰς ἡγεμονίας παραδοῦναι προσήκει, μηδενὸς ἀξιόχρεω φαινομένου, καταλιπὼν [67] Σεβαστιανὸς τὴν ἑσπέραν, οἷα τῶν αὐτόθι βασιλέων, διὰ νεότητα φρονεῖν τι δὴ πρὸς ἑαυτοὺς οὐκ ἀνεχομένων, ἀλλὰ ἐκδόντων ἑαυτοὺς εὐνούχων ἐπὶ τοῦ κοιτῶνι τεταγμένων διαβολαῖς, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν παρεγένετο.

XXIIII. EA re cognita, Valens, huius viri

Τοῦτο μαθὼν Οὐάλης, καὶ τὰς ἐν πολέ-

67. missum a Valentiniano minore hunc Sebastianum, vt petierat Valens, Ammianus tradit lib. 31. c. 31. Eiusdem elogium exstat apud Suidam in Σεβαστιανός.

λέμοις καὶ τῇ πάσῃ πολιτείᾳ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς ἐπιστάμενος, αἱρεῖται στρατηγὸν αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ παντὸς πιστεύει πολέμου. ὁ δὲ, πρὸς τὸ ἐκδεδιῃτημένον καὶ παντάπασιν ἐκμελὲς τῶν ταξιαρχῶν καὶ στρατιωτῶν ἀφορῶν, καὶ ὡς εἰς φυγὴν μόνον εἰσὶ γεγυμνασμένοι, καὶ γυναικώδεις καὶ ἀθλίας εὐχὰς δισχιλίους ᾔτησεν, οὓς ἂν ἕλοιτο, δοθῆναι στρατιώτας αὐτῷ. πλήθους γὰρ ἡγεῖσθαι χαύνως ἠγμένων ἀνθρώπων, μὴ ῥᾴδιον εἶναι. παιδαγωγῆσαι δὲ ὀλίγους, καὶ εἰς τὸ ἀρρενωπὸν ἐκ τοῦ θήλεος ἀναγαγεῖν, οὐ σφόδρα δύσκολον εἶναι. καὶ ἄλλως δὲ λυσιτελὲς μᾶλλον, ἐν ὀλίγοις, ἢ παντὶ κινδυνεύειν τῷ πλήθει. πείθει ταῦτα λέγων τὸν βασιλέα, καὶ λαβὼν αἵρεσιν, οὐκ ἐκ τῶν ἐντεθραμμένων δειλίᾳ καὶ πρὸς τὸ φεύγειν γεγυμνασμένων, οὓς ᾔτησεν,

tam in bellis, quam administranda vniuersa republica virtutes norat, Sebastianum praetorem copiarum deligit, eius fidei totius belli gerendi munus committit. 2 Is ad mollitiem, summamque secordiam tributorum atque militum respiciens, & quod ad fugam, & muliebria miseraque vota dumtaxat exercitati essent: duo millia militum, quos ipse deligeret, sibi dari petiit. 3 Existimabat enim, non esse facile, multitudini hominum praeesse, qui dissolute gubernati fuissent: at instituere paucos & a moribus effeminatis ad viriles traducere, non admodum esse difficile. Magis & alloquin expedire, si 4 fiat in paucis potius, quam in vniuersa multitudine periculũ. Haec dicens Imperatori persuadet; electionemque nactus, non eos sibi sumit, qui essent innutriti

formidini, & ad capessendam fugam exercitati: sed quosdã recens adscriptos exercitui, corporisque dotibus egregiis a natura prææditos: & qui præterea coniectandi perito videerentur, ad quodcunque facinus incitarentur, idonei futuri. Confestim igitur cuiusuis naturam explorat, & exercitatione frequẽti, quod deerat, supplet: dicto audientes collaudans, ac muneribus adficiens; in alios inobedientes ita se gerens, vt acerbus & inexorabilis esse videretur. Hoc modo suis ad omnem disciplinam bellicam exercitis, in oppida mœnibus cincta se recipit; eius inprimis ratione habita, vt in tuto esset exercitus. Simul continuis insidiis barba-

εἵλετο, νεωστὶ δὲ τινας ἐναριθμηθέντας τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σώματος ἀνατρέχοντας εὐφυΐᾳ καὶ προσέτι γε τῷ φύσει τεκμαίρεσθαι δυναμένῳ φαινομένους, εἰς ὅσα 5 [68] ἠρέθησαν, ἱκανούς. αὐτόθεν οὖν ἑκάστου τῆς φύσεως ἐπειρᾶτο, καὶ τῇ συνεχεῖ γυμνασίᾳ τὸ ἐνδέον ἐπλήρου· πειθομένους μὲν ἐπαινῶν καὶ δωρεαῖς ἀμειβόμενος, ἀπειθοῦσι δὲ σφοδρὸς καὶ ἀπαραίτητος εἶναι δο- 6 κῶν, οὕτω δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν ἐπιστήμην ἀσκήσας, τὰς μὲν τειχήρεις κατελάμβανε πόλεις, τῆς ἀσφαλείας ὅτι μάλιστα τοῦ στρατοπέδου ποιούμενος 7 λόγον· ἐνέδραις δὲ συνεχέσι τοῖς προνομεύουσι

68. Palatinus codex, ἠρεθῆσαι: Leunclauianus ἠρέθησαν: corrupte vterque. Leuncl. legit ἠρεθίσθε: mihi ἠρέθησαν visum est conuenientius, vt significet *satis habiles ad eas quorum gratia delecti fuerant*. Sylb.

τῶν βαρβάρων ἐπιτίθεται· καὶ νῦν μὲν τοῖς πλήθει τῶν λαφύρων εὑρίσκων βαρυνομένους, ἀνῄρει, τῆς λείας γινόμενος κύριος· νῦν δὲ μεθύοντας, ἄλλους δὲ τῷ ποταμῷ λουομένους, ἀπέσφαζεν. [8] ὡς δὲ τὸ πολὺ τῶν βαρβάρων τοῖς τοιούτοις στρατηγήμασιν ἐδαπάνησε μέρος, καὶ τὸ λειπόμενον, δέει τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ προνομεύειν ἀπείχετο, φθόνος ἐξανίσταται κατ' αὐτοῦ μέγιστος. [9] οὗτος δὲ ἔτικτε μῖσος. ἐντεῦθεν τε διαβολαὶ πρὸς τὸν βασιλέα, τῶν τῆς ἀρχῆς ἐκπεπτωκότων, τοὺς κατὰ τὴν αὐλὴν εὐνούχους παρορμώντων εἰς τοῦτο. [10] οὕτω δὴ τοῦ βασιλέως εἰς ἄλογον ὑποψίαν παρενεχθέντος, Σεβαστιανὸς μὲν

ros pabulatum egressos adoritur; ac modo copia spoliorum onustos inueniens, præda suam in potestatem redacta trucidat; modo temulentos, quosdam & lauantes in flumine, iugulat. Qvum magnam barbarorum partem huiusmodi strategematis deleuisset, & reliqui metu ducis a pabulando se continerent: maxima quædam aduersus eum inuidia nata est. Ea vero peperit odium; vnde criminationes erga principem oriebantur; ab iis profectæ quibus erant † abrogata imperia, quique spadones aulicos ad hoc incitabant. Quum hoc modo Imperator ad absurdam suspicionem improbe fuisset impulsus, Sebastianus ei significat, vt

 suo

† Græca verba, τῶν τῆς ἀρχῆς ἐκπεπτωκότων, ita sonant, *qui exciderant imperiis:* quibus verbis intelligi possunt etiam ii, qui magistratuum spe frustrati erant. *Sylb.*

suo loco maneret, nec vlterius progrederetur. Non enim in prœlium esse, tanta cum multitudine aperto Marte congredi: sed per circuitus, & clandestinis adgressionibus tantisper extrahendum esse tempus, donec inopia commeatus desperatis rebus, vel se dederent, vel ex ditione populi Romani abirent, atque Hunnis se potius permitterent, quam miserrimis cladibus, quæ famem comitari soleant.

ἐδήλου κατὰ χώραν μένειν τὸν βασιλέα, καὶ μὴ περαιτέρω προβαίνειν. οὐδὲ γὰρ εἶναι ῥᾷστον, πλήθει τοσούτῳ πόλεμον ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐπάγειν, ἀλλ' ἐκ προεδρείας καὶ λαθραίαις ἐπιθέσεσι τρίβειν τὸν χρόνον, ἕως ἂν ἀπανέστωσι τῶν ἐπιτηδείων ἀπορήσαντες, ἢ παραδοῖεν αὐτοὺς, ἢ τῶν [69] ὑπὸ Ρωμαίους χωρίων ἀναχωρήσαιεν, τοῖς Οὔννοις ἐκδιδόντες τὸ καθ' ἑαυτοὺς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ [70] λιμοῦ συμβαίνειν εἰωθόσιν οἰκτροτάτοις ὀλέθροις.

XXIV Verum hæc illo monente, qui contrariarum partium erant, Imperatorem hortantur, ad bellum potius vniuerso cum exercitu egrederetur: quasi, barbaris iam maiori ex parte deletis, sine labore princeps ad victoriam acce[...]

Ἀλλ' ἐκείνου ταῦτα παραινοῦντος, οἱ τἀναντία σπουδάζοντες, ἐξιέναι μᾶλλον τὸν βασιλέα πανστρατιᾷ παρεκάλουν ἐπὶ τὸν πόλεμον, ὡς ἤδη τῶν βαρβάρων ὡς ἐπίπαν ἀπολωλ[...] ἀκονιτὶ τοῦ βασ[...]

69. Leuncl. cod. τῶν ὑπὸ [...]ρίων: ὑπὸ Ρωμαίους. Idem[...]

70. Pal. rectius λι[...] cod[...]

νίκη παρεςαμένε. κρατησάσης δὲ τῆς χείρον@ γνώμης, ἐπειδὴ πρὸς τὸ χεῖρον ἦγεν ἡ τύχη τὰ πράγματα, τὸν ςρατὸν ἅπαντα σὺν ἐδενὶ κόσμῳ πρὸς τὴν μάχην ἐξῆγεν ὁ βασιλεύς. οἷς ἀπαντήσαντες ἀπροφασίςως οἱ βάρβαροι, καὶ παραπολὺ τῇ μάχῃ κρατήσαντες, μικρε μὲν ἅπαντας πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· σὺν ὀλίγοις δὲ προφυγότ@ εἴς τινα κώμην τε βασιλέως, οὐκ ἔσαν τειχήρη, περιθέντες ὕλην πανταχόθεν τῇ κώμῃ, καὶ πῦρ ἐνέντες, τὲς ἐν αὐτῇ συμφυγόντας μετὰ τῶν ἐνοικέντων ἐνέπρησαν· ὡς μηδὲ τῷ τε βασιλέως σώματι δυνηθῆναί τινα παντάπασιν ἐπιςῆναι. Τῶν δὲ πραγμάτων ἐπὶ λεπτοτάτης [illegible] ἐλπίδ@, Βίκτ[illegible] υμαίων ἡ[illegible] πικε[illegible]

set. Quum autem sententia deterior vicisset, fortuna res in peius agente, copias vniuersas Imperator ad pugnam nullo producit ordine: quibus vbi barbari absque tergiuersatione occurrissent, ac prœlio longe superiores essent, propemodum vniuersos ad internecionem deleverunt. Imperatore vero fuga cum paucis in vicum quendam elapso, nullis cinctum mœnibus; ab omni parte vico materie circumdato, igneque immisso, quotquot eo confugerant, vna cum incolis, concremarunt: ita vt ne quidem ad corpus Imperatoris omnino quisquam peruenire posset. Rebus ad spem minutissimam redactis, dux equitatus Romani Victor, e periculo cum nonnul-

[illegible]ianus 31, 39. *Vilissimam casam* [illegible]*uindam Villula casam* Orosius

suo loco maneret, nec vlterius progrederetur. Non enim in procliui esse, tanta cum multitudine aperto Marte congredi: sed per circuitus, & clandestinis adgressionibus tantisper extrahendum esse tempus, donec inopia commeatus desperatis rebus, vel se dederent, vel ex ditione populi Romani abirent, atque Hunnis se potius permitterent, quam miserrimis cladibus, quæ famem comitari soleant.

ἐδήλου κατὰ χώραν μένειν τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ περαιτέρω προβαίνειν. οὐδὲ γὰρ εἶναι ῥᾷστον, πλήθει τοσούτῳ πόλεμον ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐπάγειν, ἀλλ' ἐκ παρενδρομῆς καὶ λαθραίαις ἐπιθέσεσι τρίβειν τὸν χρόνον, ἕως ἂν σπάνει τῶν ἐπιτηδείων ἀπειπόντες, ἢ παραδοῖεν αὑτούς, ἢ τῶν [69] ὑπὸ Ῥωμαίους χωρίων ἀναχωρήσαιεν, τοῖς Οὔννοις ἐκδιδόντες τὸ καθ' ἑαυτοὺς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ [70] λιμοῦ συμβαίνειν εἰωθόσιν οἰκτροτάτοις ὀλέθροις.

XXIV Verum hæc illo monente, qui contrariarum partium erant, Imperatorem hortantur, ad bellum potius vniuerso cum exercitu egrederetur: quasi, barbaris iam maiori ex parte deletis, sine labore princeps ad victoriam accessurus esset.

Ἀλλ' ἐκείνου ταῦτα παραινοῦντος, οἱ τἀναντία σπουδάζοντες, ἐξιέναι μᾶλλον τὸν βασιλέα πανστρατιᾷ παρεκάλουν ἐπὶ τὸν πόλεμον, ὡς ἤδη τῶν βαρβάρων ὡς ἐπίπαν ἀπολωλότων, καὶ ἀκονιτὶ τοῦ βασιλέως τὴν νίκην

69. Leuncl. cod. τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων χωρίων: sed rectius Pal. ὑπὸ Ῥωμαίους. *Idem.*

70. Pal. rectius λιμοῦ, quam Leuncl. cod. πολέμου. *Idem.*

νίκῃ παρεσταμένου. κρατησάσης δὲ τῆς χείρονος γνώμης, ἐπειδὴ πρὸς τὸ χεῖρον ἦγεν ἡ τύχη τὰ πράγματα, τὸν στρατὸν ἅπαντα σὺν οὐδενὶ κόσμῳ πρὸς τὴν μάχην ἐξῆγεν ὁ βασιλεύς. οἷς ἀπαντήσαντες ἀπροφασίστως 3 οἱ βάρβαροι, καὶ παρὰ πολὺ τῇ μάχῃ κρατήσαντες, μικροῦ μὲν ἅπαντας πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· σὺν ὀλίγοις 4 δὲ προσφυγόντος εἴς τινα [71] κώμην τοῦ βασιλέως, οὐκ οὖσαν τειχήρη, περιθέντες ὕλην πανταχόθεν τῇ κώμῃ, καὶ πῦρ ἐνέντες, τοὺς ἐν αὐτῇ συμφυγόντας μετὰ τῶν ἐνοικούντων ἐνέπρησαν· ὡς μηδὲ τῷ τοῦ βασιλέως σώματι δυνηθῆναί τινα παντάπασιν ἐπιστῆναι. Τῶν δὲ πραγμάτων ἐπὶ 5 λεπτοτάτης ἑστώτων ἐλπίδος, Βίκτωρ, ὁ τοῦ Ῥωμαίων ἡγούμενος ἱππικοῦ, τὸν κίνδυνον ἅμα

set. Quum autem sententia deterior vicisset, fortuna res in peius agente, copias vniuersas Imperator ad pugnam nullo producit ordine: quibus vbi barbari absque tergiuersatione occurrissent, ac prœlio longe superiores essent, propemodum vniuersos ad internecionem deleverunt. Imperatore vero fuga cum paucis in vicum quendam elapso, nullis cinctum mœnibus; ab omni parte vico materie circumdato, igneque immisso, quotquot eo confugerant, vna cum incolis, concremarunt: ita vt ne quidem ad corpus Imperatoris omnino quisquam peruenire posset. Rebus ad spem minutissimam redactis, dux equitatus Romani Victor, e periculo cum nonnul-

71. *agrestem casam* Ammianus 31, 39. *vilissimam casam* Epitome Victoris ;1; *cuiusdam villulæ casam* Orosius 7, 33. appellat.

lis equitibus elapsus, quum in Macedoniam Thessaliamque contendisset, atque inde ad Mysos & Pannonios excurrisset: Gratiano in iis locis commoranti rem vti accidisset, nunciat; itemque tam exercitus, quam Imperatoris interitum. Ille non admodum mœsto patrui cædem animo tulit, quod inter eos suspicio quædam intercederet. Sed quia videbat, se rebus administrandis non sufficere, Thracia quidem a barbaris, qui eam inuaserant, occupata; Mysiæ vero Pannoniæque locis, ab hærentibus ibidem barbaris, vexatis; Rhenanis denique nationibus vrbes, citra cuiusquam impedimentum, infestantibus; imperii consortem THEODOSIUM deligit, oriundum ex oppido Hispanicæ Callæciæ Cauca, hominem bellicosum, &

πισιν ἱππεῦσι διαφυγὼν, ἐπὶ Μακεδονίαν τε καὶ Θεσσαλίαν ἐλάσας, κἀκεῖθεν ἐπὶ Μυσοὺς καὶ Παίονας ἀναδραμὼν, αὐτόθι διατρίβοντι τῷ Γρατιανῷ τὸ συμβὰν ἀπαγγέλλει, καὶ τὴν τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν. 6 ὁ δὲ, οὐ σφόδρα μὲν λυπηρῶς τὴν τοῦ θείου τελευτὴν ἤνεγκεν (ἦν γάρ τις ὑποψία πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς) 7 ὁρῶν δὲ αὐτὸν οὐκ ἀρκοῦντα πρὸς τὴν διοίκησιν, Θρᾴκης μὲν ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων ταύτῃ βαρβάρων κατεχομένης, καὶ τῶν περὶ Μυσίαν καὶ Παιονίαν τόπων ὑπὸ τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἐνοχλουμένων, τῶν δὲ περὶ τὸν Ῥῆνον ἐθνῶν ἀκωλύτως ταῖς πόλεσιν ἐπιόντων, αἱρεῖται τῆς βασιλείας κοινωνὸν Θεοδόσιον, ἐκ μὲν τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ *Καλλεγίας, πόλεως [72] [δὲ] Καύκας ὁρμώμενον, ὄντα δὲ

72. inclusa δὲ addita e Pal. cod. *Sylb.*

δὲ ὄντα ἀπόλεμον, οὐδὲ ἀρχῆς στρατιωτικῆς ἄπειρον. ἐπιστήσας δὲ τοῖς κατὰ Θρᾴκην αὐτὸν καὶ τὴν ἕω πράγμασιν, αὐτὸς ἐπὶ Γαλάτας τοὺς ἑσπερίους ἐχώρει, τὰ αὐτόθι διαθήσων, εἰ οἷός τε γένοιτο.

8 & imperii militaris haud ignarum. Hoc Thraciæ rebus & orienti præfecto, ipse ad occidentales Gallos tendit: vt eorum locorum res, si posset, componeret.

Θεοδοσίου δὲ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην[73] διατρίβοντος, πολλοὶ πανταχόθεν κατὰ κοινὰς καὶ ἰδίας συῤῥέοντες χρείας, τῶν προσηκόντων τυγχάνοντες ἀπηλλάττοντο. πλήθους δὲ 2 πολλοῦ τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθῶν, Γότθων λέγω καὶ Ταϊφάλων καὶ ὅσα τούτοις ἦν ὁμοδίαιτα πρότερον ἔθνη, περαιωθέντων, καὶ ταῖς ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν οὔσαις πόλεσιν ἐνοχλεῖν ἀναγκαζομένων, διὰ τὸ,

XXV. DVm Imperator hic Theodosius Thessalonicæ commoratur, multi propter publicas & priuatas necessitates illuc vndique confluentes, imperatis ab eo, quæ par erat, discedebant. Quum autem ingentes copiæ Transistrianorum Scytharũ, Gothorum inquam, & Taifalorum, & aliarum, gentium, quæ prius inter hos viuere solebant, flumen transiecissent; & oppidis Romanæ di-

 tionis

73. κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην διατρίβοντος.] νόσῳ περιπεσὼν ἐνταῦθα, μυσταγωγοῦντος αὐτὸν Ἀχολίου τοῦ τῇδε ἐπισκόπου, ἐμυήθη, καὶ ῥᾷον ἔσχεν. id est, *ibi morbo correptus, cum per Ascholium eius vrbis episcopum, fidei mysteria edoctus esset, Christo initiatus fuit, & conualuit.* Sozomen. 7. 4.

formidini, & ad capessendam fugam exercitati: sed quosdã recens adscriptos exercitui, corporisque dotibus egregiis a natura præditos: & qui prætere a coniectandi perito viderentur, ad quodcunque facinus incitarentur, idonei futuri. Confestim igitur cuiusuis naturam explorat, & exercitatione frequẽti, quod deerat, supplet: dicto audientes collaudans, ac muneribus adficiens; in alios inobedientes ita se gerens, vt acerbus & inexorabilis esse videretur. Hoc modo suis ad omnem disciplinam bellicam exercitis, in oppida mœnibus cincta se recipit; eius inprimis ratione habita, vt in tuto esset exercitus. Simul continuis insidiis barba-

εἵλετο, νεωστὶ δὲ τινὰς ἐναριθμηθέντας τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σώματος ἀνατρέχοντας εὐφυΐᾳ καὶ προσέτι γε τῷ φύσει τεκμαίρεσθαι δυναμένῳ φαινομένους, εἰς ὅπερ 5 [68] ᾑρέθησαν, ἱκανούς. αὐτόθεν οὖν ἑκάστου τῆς φύσεως ἐπειρᾶτο, καὶ τῇ συνεχεῖ γυμνασίᾳ τὸ ἐνδέον ἐπλήρου· πειθομένους μὲν ἐπαινῶν καὶ δωρεαῖς ἀμειβόμενος, ἀπειθοῦσι δὲ σφοδρὸς καὶ ἀπαραίτητος εἶναι δο- 6 κῶν, οὕτω δὲ τοὺς σὺν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν ἐπιστήμην ἀσκήσας, τὰς μὲν τειχήρεις κατελάμβανε πόλεις, τῆς ἀσφαλείας ὅτι μάλιστα τοῦ στρατοπέδου ποιούμενος 7 λόγον· ἐνέδραις δὲ συνεχέσι τοῖς προνομεύουσι

τῶν

68. Palatinus codex, *ἱερεθῆσαι*: Leunclauianus *ἡρέθησαν*: corrupte vterque. Leuncl. legit *ἱερεθῆναι*: mihi *ᾑρέθησαν* visum est conuenientius, vt significet *satis habiles ad eas quorum gratia delecti fuerant*. Sylb.

τῶν βαρβάρων ἐπῄει· καὶ νῦν μὲν τῷ πλήθει τῶν λαφύρων εὑρίσκων βαρυνομένους, ἀνῄρει, τῆς λείας γινόμενος κύριος· νῦν δὲ μεθύοντας, ἄλλους δὲ τῷ ποταμῷ λουομένους, ἀπέσφαζεν. Ὡς δὲ τὸ πολὺ τῶν βαρβάρων τοῖς τοιούτοις στρατηγήμασιν ἐδαπάνησε μέρος, καὶ τὸ λειπόμενον, δέει τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ προνομεύειν ἀπείχετο, φθόνος ἐξανίσταται κατ' αὐτοῦ μέγιστος. οὗτος δὲ ἔτικτε[9] μῖσος. ἐντεῦθέν τε διαβολαὶ πρὸς τὸν βασιλέα, τῶν τῆς ἀρχῆς ἐκπεπτωκότων, τοὺς κατὰ τὴν αὐλὴν εὐνούχους παρορμώντων εἰς τοῦτο. οὕτω δὴ[10] τοῦ βασιλέως εἰς ἄλογον ὑποψίαν παρενεχθέντος, Σεβαστιανὸς μὲν

ros pabulatum egressos adoritur; ac modo copia spoliorum onustos inueniens, præda suam in potestatem redacta trucidat; modo temulentos, quosdam & lauantes in flumine iugulat. Qvum magnam barbarorum partem huiusmodi stragematis deleuisset, & reliqui metu ducis a pabulando se continerent: maxima quædam aduersus eum inuidia nata est. Ea vero peperit odium; vnde criminationes erga principem oriebantur; ab iis profectæ quibus erant † abrogata imperia, quique spadones aulicos ad hoc incitabant. Quum hoc modo Imperator ad absurdam suspicionem improbe fuisset impulsus, Sebastianus ei significat, vt

† Græca verba, τῶν τῆς ἀρχῆς ἐκπεπτωκότων, ita sonant, *qui exciderant imperiis:* quibus verbis intelligi possunt etiam ii, qui magistratuum spe frustrati erant. *Sylb.*

suo loco maneret, nec vlterius progrederetur. Non enim in procliui esse, tanta cum multitudine aperto Marte congredi: sed per circuitus, & clandestinis adgressionibus tantisper extrahendum esse tempus, donec inopia commeatus desperatis rebus, vel se dederent, vel ex ditione populi Romani abirent, atque Hunnis se potius permitterent, quam miserrimis cladibus, quæ famem comitari soleant.

ἐδήλου κατὰ χώραν μένειν τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ περαιτέρω προβαίνειν. οὐδὲ γὰρ εἶναι ῥᾷστον, πλήθει τοσούτῳ πόλεμον ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐπάγειν, ἀλλ' ἐκ περιδρομῆς καὶ λαθραίαις ἐπιθέσεσι τρίβειν τὸν χρόνον, ἕως ἂν σπάνει τῶν ἐπιτηδείων ἀπειπόντες, ἢ παραδοῖεν αὑτοὺς, ἢ τῶν [69] ὑπὸ Ῥωμαίους χωρίων ἀναχωρήσαιεν, τοῖς Οὔννοις ἐκδιδόντες τὰ καθ' ἑαυτοὺς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ [70] λιμοῦ συμβαίνειν εἰωθόσιν οἰκτροτάτοις ὀλέθροις.

XXIV Verum hæc illo monente, qui contrariarum partium erant, Imperatorem hortantur, ad bellum potius vniuerso cum exercitu egrederetur: quasi, barbaris iam maiori ex parte deletis, sine labore princeps ad victoriam accessurus es-

Ἀλλ' ἐκείνου ταῦτα παραινοῦντος, οἱ τἀναντία σπουδάζοντες, ἐξιέναι μᾶλλον τὸν βασιλέα πανστρατιᾷ παρεκάλουν ἐπὶ τὸν πόλεμον, ὡς ἤδη τῶν βαρβάρων ὡς ἐπίπαν ἀπολωλότων, καὶ ἀκονιτὶ τοῦ βασιλέως τῇ νίκῃ

69. Leuncl. cod. τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων χωρίων: sed rectius Pal. ὑπὸ Ῥωμαίους. *Idem.*

70. Pal. rectius λιμοῦ, quam Leuncl. cod. πολέμου. *Idem.*

νίκῃ παρεσταμένου. κρατησάσης δὲ τῆς χείρονος γνώμης, ἐπειδὴ πρὸς τὸ χεῖρον ἦγεν ἡ τύχη τὰ πράγματα, τὸν στρατὸν ἅπαντα σὺν οὐδενὶ κόσμῳ πρὸς τὴν μάχην ἐξῆγεν ὁ βασιλεύς. 3 οἷς ἀπαντήσαντες ἀπροφασίστως οἱ βάρβαροι, καὶ παραπολὺ τῇ μάχῃ κρατήσαντες, μικροῦ μὲν ἅπαντας πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· 4 σὺν ὀλίγοις δὲ πεφευγότος εἴς τινα [71] κώμην τοῦ βασιλέως, οὐκ οὖσαν τειχήρη, περιθέντες ὕλην πανταχόθεν τῇ κώμῃ, καὶ πῦρ ἐνέντες, τοὺς ἐν αὐτῇ συμφυγόντας μετὰ τῶν ἐνοικούντων ἐνέπρησαν· ὡς μηδὲ τῷ τοῦ βασιλέως σώματι δυνηθῆναί τινα παντάπασιν ἐπιστῆναι. 5 Τῶν δὲ πραγμάτων ἐπὶ λεπτοτάτης ἑστώτων ἐλπίδος, Βίκτωρ, ὁ τοῦ Ῥωμαίων ἡγούμενος ἱππικοῦ, τὸν κίνδυνον ἅμα

set. Quum autem sententia deterior vicisset, fortuna res in peius agente, copias vniuersas Imperator ad pugnam nullo producit ordine: quibus vbi barbari absque tergiuersatione occurrissent, ac prœlio longe superiores essent, propemodum vniuersos ad internecionem deleverunt. Imperatore vero fuga cum paucis in vicum quendam elapso, nullis cinctum mœnibus; ab omni parte vico materie circumdato, igneque immisso, quotquot eo confugerant, vna cum incolis, concremarunt: ita vt ne quidem ad corpus Imperatoris omnino quisquam peruenire posset. Rebus ad spem minutissimam redactis, dux equitatus Romani Victor, e periculo cum nonnul-

 lis

71. *agrestem casam* Ammianus 31, 39. *vilissimam casam* Epitome Victoris ;11 *cuiusdam villulæ casam* Orosius 7, 33. appellat.

lis equitibus elapsus, quum in Macedoniam Thessaliamque contendisset, atque inde ad Mysos & Pannonios excurrisset: Gratiano in iis locis commoranti rem vti accidisset, nunciat; itemque tam exercitus, quam Imperatoris interitum. Ille non admodum mœsto patrui cædem animo tulit, quod inter eos suspicio quædam intercederet. Sed quia videbat, se rebus administrandis non sufficere, Thracia quidem a barbaris, qui eam inuaserant, occupata; Mysiæ vero Pannoniæque locis, ab hærentibus ibidem barbaris, vexatis; Rhenanis denique nationibus vrbes, citra cuiusquam impedimentum, infestantibus; imperii consortem THEODOSIVM deligit, oriundum ex oppido Hispanicæ Callæciæ Cauca, hominem bellicosum, &

τισὶν ἱππεῦσι διαφυγὼν, ἐπὶ Μακεδονίαν τε καὶ Θεσσαλίαν ἐλάσας, κἀκεῖθεν ἐπὶ Μυσοὺς καὶ Παίονας ἀναδραμὼν, αὐτόθι διάγοντι τῷ Γρατιανῷ τὸ συμβὰν ἀπαγγέλλει, καὶ τὴν τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν. 6 ὁ δὲ, οὐ σφόδρα μὲν λυπηρῶς τὴν τοῦ θείου τελευτὴν ἤνεγκεν (ἦν γάρ τις ὑποψία πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς) ὁρῶν δὲ αὑτὸν οὐκ ἀρκοῦντα πρὸς τὴν διοίκησιν, Θρᾴκης μὲν ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων ταύτῃ βαρβάρων κατεχομένης, 7 καὶ τῶν περὶ Μυσίαν καὶ Παιονίαν τόπων ὑπὸ τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἐνοχλουμένων, τῶν δὲ περὶ τὸν Ῥῆνον ἐθνῶν ἀκωλύτως ταῖς πόλεσιν ἐπιόντων, αἱρεῖται τῆς βασιλείας κοινωνὸν Θεοδόσιον, ἐκ μὲν τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ * Καλλεγίας, πόλεως [72] [δὲ] Καύκας ὁρμώμενον, ὄντα

δὲ

72. inclusa] addita e Pal. cod. *Sylb.*

ἢ ὄντα ἀπόλεμον, οὐδὲ ἀρχῆς στρατιωτικῆς ἄπειρον. ἐπιστήσας δὲ τοῖς κατὰ Θρᾴκην αὐτὸν καὶ τὴν ἑῴαν πράγμασιν, αὐτὸς ἐπὶ Γαλάτας τοὺς ἑσπερίους ἐχώρει, τὰ αὐτόθι διαθήσων, εἰ οἷός τε γένοιτο.

8 & imperii militaris haud ignarum. Hoc Thraciæ rebus & orienti præfecto, ipse ad occidentales Gallos tendit: vt eorum locorum res, si posset, componeret.

Θεοδοσίου δὲ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην [73] διατρίβοντος, πολλοὶ πανταχόθεν κατὰ κοινὰς καὶ ἰδίας συρρέοντες χρείας, τῶν προσηκόντων τυγχάνοντες ἀπηλλάττοντο. πλήθους δὲ πολλοῦ τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθῶν, Γότθων λέγω καὶ Ταϊφάλων καὶ ὅσα τούτοις ἦν ὁμοδίαιτα πρότερον ἔθνη, περαιωθέντων, καὶ ταῖς ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν οὔσαις πόλεσιν ἐνοχλεῖν ἀναγκαζομένων, διὰ τὸ,

XXV. 2 DVm Imperator hic Theodosius Thessalonicæ commoratur, multi propter publicas & priuatas necessitates illuc vndique confluentes, imperatis ab eo, quæ par erat, discedebant. Quum autem ingentes copiæ Transistrianorum Scytharũ, Gothorum inquam, & Taifalorum, & aliarum gentium, quæ prius inter hos viuere solebant, flumen transiecissent; & oppidis Romanæ ditionis

73. κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην διατρίβοντος.] νόσῳ περιπεσὼν ἐνταῦθα, μυσταγωγοῦντος αὐτὸν Ἀχολίου τοῦ τῇδε ἐπισκόπου, ἐμυήθη, καὶ ῥᾷον ἔσχεν. id est, *ibi morbo correptus, cum per Ascholium eius Vrbis episcopum, fidei mysteria edoctus esset, Christo initiatus fuit, & conualuit.* Sozomen. 7. 4.

tionis propterea graues esse cogerentur, quod Hunnorum multitudo terras ab ipsis habitatas occupasset: Theodosius Imperator ad bellum gerendum vniuersis se cum copiis parabat. Tota vero ab iis nationibus, quas diximus, occupata Thracia; & oppidorum in illis locis castellorumque præsidiariis ne paullum quidem extra munitiones progredi audentibus, nedum vt apertis in locis manus conserrerent: Modares, regio natus [74] apud Scythas genere, qui non multo ante transfugerat ad Romanos, & propter fidelem Romanis nauatam operam, magisterium militum fuerat adeptus, quum milites in collem quemdam duxisset, planum quidem illum, & aruo similem, sed qui porrigeretur in longum, & amplissimos campos sibi subiectos

πλῆθος. Οὔννων τὰ παρ' αὐτῶν οἰκούμενα κατασχεῖν, ὁ μὲν βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐς πόλεμον πανστρατιᾷ παρεσκευάζετο. πάσης δὲ τῆς Θρᾴκης ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἐθνῶν ἤδη κατειλημμένης, καὶ τῶν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν πόλεων καὶ τῶν αὐτόθι φρουρίων οὐδὲ ἐπὶ βραχὺ θαρρούντων ἔξω τῶν τειχῶν προελθεῖν, μήτιγε καὶ ἐν τοῖς ὑπαίθροις εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, Μοδάρης, ὢν μὲν ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν Σκυθῶν γένους, οὐ πρὸ πολλοῦ δὲ πρὸς Ῥωμαίους αὐτομολήσας, καὶ δι' ἣν ἐπεδείξατο πίστιν, στρατιωτικῆς προβεβλημένος ἀρχῆς, ἐπί τινος ἀναβιβάσας λόφου τοὺς στρατιώτας, ὁμαλοῦ μὲν καὶ γεώδους, ἐκτεινομένου δὲ εἰς μῆκος, καὶ πεδία μέ-

γιστα

74. Gr. sonant: *e regio Scytharum genere oriundus*, quorum supra etiam facta mentio, cum alibi, tum cap. 20. n. 4. huius libri IV. *Sylb.*

γιστα ὑποκείμενα ἔχοντος, ἔλαθε μὲν τοὺς βαρβάρους τοῦτο πεποιηκώς. ἐπεὶ δὲ διὰ τῶν κατασκόπων ἔγνω πάντας ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ λόφῳ πεδίοις τοὺς πολεμίους, ἀποχρησαμένους τῇ κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς ἀτειχίστους κώμας εὑρεθείσῃ τροφῇ, κεῖσθαι μεθύοντας, ἡσυχῇ παραγγέλλει, τοὺς στρατιώτας ξίφη μόνα καὶ ἀσπίδας ἐπικομιζομένους, μείζονος δὲ ἢ βαρυτέρας ὑπεριδόντας ὁπλίσεως, καὶ τοὺς συνασπισμοὺς τοὺς συνήθεις ἐάσαντας, ἐπελθεῖν τοῖς βαρβάροις ἤδη τῇ τρυφῇ παρειμένοις· οὗ δὲ γεγενημένου, βραχύ τι τῆς ἡμέρας ἐπιθέμενοι τοῖς βαρβάροις οἱ στρατιῶται, πάντας κατέσφαξαν, τοὺς μὲν οὐδὲ αἰσθανομένους, τοὺς δὲ ἅμα τῇ αἰσθήσει τρωθέντας, καὶ ἄλλους ἄλλοις θανάτου τρόποις ἀναιρεθέντας. ἐπεὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν οὐδὲν ὑπελείφθη, τοὺς μὲν πεσόντας ἐσκύ-

haberet: ibidem, barbaris id ab eo factum ignorantibus, hærebat. 4 Quum autem per exploratores intellexisset, vniuersos in campis colli subiectis hostes, abusos annona, quam in agris & vicis nō munitis repererant, vino iacere obrutos: tacite militibus imperat, vt gladios dumtaxat & scuta ferentes, armis maioribus grauioribusve posthabitis, consuetisque scutorum condensationibus omissis, barbaros iam luxu solutos inuaderent. Quod vbi factum esset, 5 perexiguo tempore barbaros adorti milites, vniuersos interfecerunt: quum quosdam nihil sentientes, quosdam inter sentiendum vulnerassent, & aliis alios mortis generibus interemissent. 6 Quum nulli iam viri superessent, mortuos spoliant; & mulieres ac

ac pueros adgressi, quatuor plaustrorum millia capiunt, cum tot mancipiis, quot erat consentaneum tot vehi curribus: præter eos, qui pedites plaustra comitabantur, ac per vices (vt fieri consueuit) in plaustris quiescendo se recreabant. Ita quum iis, quæ fors fortuna obtulerat, vsus esset exercitus: res Thraciæ, in extremo periculo exitii constitutæ, tum quidem in tranquillo erant, barbaris in ea præter omnem spem deletis.

λόγον· ἐπὶ δὲ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ὁρμήσαντες, ἁμάξας μὲν εἷλον τετρακισχιλίους, αἰχμαλώτους δὲ ὅσους ἦν εἰκὸς ἐπὶ τοσούτων ἁμαξῶν φέρεσθαι, δίχα τῶν βάδην ταύταις ἀκολουθούντων, καὶ ἐξ ἀμοιβῆς (οἷα φιλεῖ γίνεσθαι) τὰς ἀναπαύσεις ἐπ' αὐτῶν ποιουμένων. 7 Οὕτω τοῖς ἀπὸ τῆς τύχης προσελθεῖσι τοῦ στρατοῦ χρησαμένου, τὰ μὲν τῆς Θρᾴκης, εἰς ἔσχατον ἀπωλείας ἐλάσαντα κινδυνεύσαντα, τέως ἦν ἐν ἡσυχίᾳ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τῶν ἐν ταύτῃ βαρβάρων ἀπολομένων.

XXVI Orientis autem res, ex huiusmodi caussa, parum aberat, quin prorsus interirent. Hunnis eo modo, quo diximus, Transistrianas gentes adgressis, quum impressiones illorum Scythæ sustinere non possent; Valentem, id temporis rerum potientē obsecrarunt,

Τὰ δὲ κατὰ τὴν ἑώαν, οὐ πόρρω γέγονε παντελοῦς ἀπωλείας, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. τῶν Οὔννων, ὃν τρόπον διεξῆλθον, τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον κατῳκημένοις ἔθνεσιν ἐπελθόντων, οὐκ ἐνεγκόντες οἱ Σκύθαι τὰς τούτων ἐφόδους, Οὐάλεντος τηνικαῦτα βασιλεύοντος ἐδεήθησαν, κατὰ τὴν Θρᾴκην

κλὼ δέξαϑαι αὐτοὺς, συμμάχων τε καὶ ὑπηκόων πληρωσόντας χρείαν, ὑπηρετησομένους δὲ[75] πᾶσιν οἷς ἂν ὁ βασιλεὺς ἐπιτάξειε. τούτοις ὑπαχθεὶς τοῖς λόγοις ὁ Οὐάλης, δέχεται μὲν αὐτοὺς· οἰηθεὶς δὲ τῆς αὐτῶν πίστεως ἐχέγγυον ἀσφάλειαν ἕξειν, εἰ τοὺς αὐτῶν παῖδας, εἰς ἥβην οὔπω παρελθόντας ἐν ἑτέρᾳ που διαιτᾶσθαι παρασκευάσειε χώρᾳ, πλῆθος πολύ τι παιδαρίων εἰς τὴν ἑῴαν ἐκπέμψας, [76] Ἰούλιον ἐπέστησε τῇ τούτων ἀνατροφῇ τε καὶ φυλακῇ, τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ ἀνδρὸς πρὸς ἑκάτερον ἀρκεῖν ἡγησάμενος. ὁ δὲ, ταῖς πόλεσιν αὐτοὺς ἐγκατένειμεν, ὥστε μὴ βάρβαρον

vt se per Thraciam reciperet, sociorum & subditorū facturos officiū, & obsecuturos in rebus omnibus, quas princeps imperasset. 2 His verbis persuasus Valens, suscipit ille quidem eos; sed ratus, ipsorum se fidei nomine cautionem habiturum idoneam, si liberos eorum, necdum puberes, in alia regione curaret educari: magnam puerulorum multitudinem in orientem mittit, eorumque præficit educationi & custodiæ Iulium, quod eius viri sagacitatem & industriam vtrique suffecturam officio putaret. 3 Iulius eos in oppida distribuit, ne barbara iuuentus, tanto collecta nu-

75. πᾶσιν aut ellipsin habet Præpositionis ἐν, aut modali significatione accipiendum pro, *omnibus officiorum generibus.* Sylb.

76. Hic Iulius comes rei militaris antea fuerat per Thracias, vt retulit Marcellinus in bello Procopiano. Ἰούλιος dicitur a Libanio tum in Epistolis, tum in Orat. *Valesius.*

numero, amplum haberet moliendi res nouas spatium, & a suis remota conspiraret. His intra ciuitates degentibus, & ætatis iam maturitatem adsequutis, eæ res nunciabantur, quæ res in Thracia popularibus suis accidissent. Qua fama permoleste cognita, quotquot in eodem erant oppido, inter se congrediuntur; & alias vrbes inhabitantibus clamculum significant, cogitare se, Romanas vrbes adoriendo, parentes ac populares suos vlcisci. Iulius, hoc instituto barbarorum animaduerso, inops consilii, quid potissimum ageret, simulque barbarorum conatus expeditos veritus, quocumque se conuertissent; Theodosio quidem Imperatori, quid ageretur, mi-

νεολαίαν, εἰς πλῆθος [77] συγκλεισμένων τοσοῦτον, [78] εὐρυχωρίας ἔχειν τοῦ νεωτερίζειν τι, καὶ ἔξω τῶν οἰκείων συμφρονῆσαι. 4 τούτοις ἐνδιαιτωμένοις ταῖς πόλεσι, καὶ ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἀκμάζουσι, τὰ κατὰ τὴν Θρᾴκην συμβάντα τοῖς αὐτῶν ὁμοφύλοις, ἠγγέλθη. 5 δυσχεράναντες δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν, ἀλλήλοις τε ὡμίλουν ὅσοι κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν ἔτυχον ὄντες, καὶ τοῖς ἑτέρας πόλεις οἰκοῦσι, λαθραίως ἐδήλουν, τῇ κατὰ τῶν πόλεων ἐπιθέσει τιμωρῆσαι τοῖς σφῶν πατράσι καὶ ὁμοφύλοις διανοούμενοι. 6 ταύτης αἰσθόμενος ὁ Ἰούλιος τῆς τῶν βαρβάρων ὁρμῆς, καὶ ἀπορῶν μὲν ὅ,τι πράξειε, δεδιὼς δὲ τὴν τῶν βαρβάρων ἐφ᾽ ὅπως ἂν ὁρμήσωσι, πρόχειρον ἐπιχείρησιν, τῷ μὲν βασιλεῖ Θεοδοσίῳ δῆλον καταστῆσαι τὸ μελετώμενον

οὐκ

77. Congruentius συγκλειομένων. Sylb.

78. Si εὐρυχωρίαν malis Num. Singulari, per me licet. Idem.

οὐκ ἔγνω, καὶ ἐν τοῖς περὶ Μακεδονίαν ἐνδιατρίβοντι τόποις, καὶ προσέτι γε ὡς μὴ παρ' αὐτοῦ, παρὰ Οὐάλεντος δὲ ταύτην ἐπιτραπεὶς τὴν φροντίδα, καὶ οὔπω σχεδὸν τῷ τότε βασιλεύοντι γνωριζόμενος· τῇ δὲ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν γερουσίᾳ γράψας ἐν παραβύστῳ, καὶ παρὰ ταύτης ἐπιτραπεὶς, ὅ,τι ἂν λυσιτελεῖν ἡγήσαιτο, πρᾶξαι, τοιῷδέ τινι [79] τρόπῳ τὸν ἐπηρτημένον ταῖς πόλεσιν ἀποσείεται κίνδυνον. καλέσας ὡς ἑαυτὸν ἅπαντας, ὅσοι ταγμάτων ἔτυχον στρατιωτικῶν προεστῶτες, καὶ [80] ὅρκους καταλαβὼν, ἣν εἶχε γνώμην αὐτοῖς ἐκοινώσατο. οἱ δὲ ἅπαξ ἔδει πράττειν ἀκηκοότες, λόγους ἐνέσπειραν τοῖς ἐν ἑκάστῃ πό-

nime statuit aperiendum; partim quod is in Macedoniæ locis hæreret, partim quod a Valente fuisset hæc ei commissa procuratio, non a Theodosio, tunc rerum domino, cui prope necdum innotuerat: scriptis autem secreto ad senatum Constantinopolitanum litteris, & ab eo accepta potestate agendi, quidquid expediturum reipublicæ putaret, tali quodam modo periculum vrbibus imminens auertit. 7 Arcessitis ad se omnibus ordinum militarium præfectis, & sacramentis exactis, consilium, quod instituisset, cũ eis communicat. 8 Illi perceptis iis, quæ essent peragenda; rumores inter cuiuslibet vrbis bar-

79. Strategema hoc Iulii Marcellinus quoque lib. 31. extremo, recenset, verum non huic anno, quo Zosimus, sed antecedenti proximo id tribuit. Vid. *Vales. in Ammian. extr.*

80. Fortasse rectius, ὅρκοις καταλαβὼν, datiuo seu modali casu. *Sylb.*

numero, amplum haberet moliendi res nouas spatium, & a suis remota conspiraret. His intra ciuitates degentibus, & ætatis iam maturitatem adsequutis, eæ res nunciabantur, quæ res in Thracia popularibus suis accidissent. Qua fama permoleste cognita, quotquot in eodem erant oppido, inter se congrediuntur; & alias vrbes inhabitantibus clamculum significant, cogitare se, Romanas vrbes adoriendo, parentes ac populares suos vlcisci. Iulius, hoc instituto barbarorum animaduerso, inops consilii, quid potissimum ageret, simulque barbarorum conatus expeditos veritus, quocumque se conuertissent; Theodosio quidem Imperatori, quid ageretur, mi-

νεολαίαν, εἰς πλῆθος [77] συνειλεγμένων τοσοῦτον, [78] εὐρυχωρίας ἔχειν τοῦ νεωτερίζειν τι, καὶ ἔξω τῶν οἰκείων συμφρονῆσαι. 4 τούτοις ἐνδιαιτωμένοις ταῖς πόλεσι, καὶ ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἀκμάζουσι, τὰ κατὰ τὴν Θρᾴκην συμβάντα τοῖς αὐτῶν ὁμοφύλοις, ἠγγέλθη. δυσχεράναντες δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν, ἀλλήλοις τε ὡμίλουν ὅσοι κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν ἔτυχον ὄντες, καὶ τοῖς ἑτέρας πόλεις οἰκοῦσι, λαθραίως ἐδήλουν, τῇ κατὰ τῶν πόλεων ἐπιθέσει τιμωρῆσαι τοῖς σφῶν πατράσι καὶ ὁμοφύλοις 6 διανοούμενοι. ταύτης αἰσθόμενος ὁ Ἰούλιος τῆς τῶν βαρβάρων ὁρμῆς, καὶ ἀπορῶν μὲν ὅ,τι πράξειε, δεδιὼς δὲ τὴν τῶν βαρβάρων ἐφ' ὅπερ ἂν ὁρμήσωσι, πρόχειρον ἐπιχείρησιν, τῷ μὲν βασιλεῖ Θεοδοσίῳ δῆλον καταστῆσαι τὸ μελετώμενον

οὐκ

77. Congruentius συνειλεγμένων. Sylb.

78. Si εὐρυχωρίαν malis Num. Singulari, per me licet. *Idem*.

οὐκ ἔγνω, καὶ ἐν τοῖς περὶ Μακεδονίαν ἐνδιατρίβοντι τόποις, καὶ προσέτι γε ὡς μὴ παρ' αὐτοῦ, παρὰ Οὐάλεντος δὲ ταύτην ἐπιτραπεὶς τὴν φροντίδα, καὶ οὔπω σχεδὸν τῷ τότε βασιλεύοντι γνωριζόμενος· τῇ δὲ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν γερουσίᾳ γράψας ἐν παραβύστῳ, καὶ παρὰ ταύτης ἐπιτραπεὶς, ὅ,τι ἂν λυσιτελεῖν ἡγήσαιτο, πρᾶξαι, τοιῷδέ τινι 79 τρόπῳ τὸν ἐπηρτημένον ταῖς πόλεσιν ἀποσείεται κίνδυνον. 7 καλέσας ὡς ἑαυτὸν ἅπαντας, ὅσοι ταγμάτων ἔτυχον στρατιωτικῶν προεστῶτες, καὶ 80 ὅρκους καταλαβὼν, ἣν εἶχε γνώμην αὐτοῖς ἐκοινώσατο. 8 οἱ δὲ ἅπερ ἔδει πράττειν ἀκηκοότες, λόγους ἐνέσπειραν τοῖς ἐν ἑκάστῃ πό-

nime statuit aperiendum; partim quod is in Macedoniæ locis hæreret, partim quod a Valente fuisset hæc ei commissa procuratio, non a Theodosio, tunc rerum domino, cui prope necdum innotuerat: scriptis autem secreto ad senatum Constantinopolitanum litteris, & ab eo accepta potestate agendi, quidquid expediturum reipublicæ putaret, tali quodam modo periculum vrbibus imminens auertit. Arcessitis ad se omnibus ordinum militarium præfectis, & sacramentis exactis, consilium, quod instituisset, cũ eis communicat. Illi perceptis iis, quæ essent peragenda; rumores inter cuiuslibet vrbis bar-

79. Strategema hoc Iulii Marcellinus quoque lib. 31. extremo, recenset, verum non huic anno, quo Zosimus, sed antecedenti proximo id tribuit. Vid. *Vales. in Ammian. extr.*

80. Fortasse rectius, ὅρκοις καταλαβὼν, datiuo seu modali casu. *Sylb.*

barbaros didunt, Imperatorem largis admodum muneribus eos adficere velle; nec pecuniam dumtaxat, verum etiam agros distributurum in omnes; vt eos ad suam, & populi Romani, amicitiam 9 pelliceret. Ideoque iubebant, vt certo ad hoc eis die statuto, intra metropoles conuenirent. 10 Per has elati spes barbari, nonnihil de iracundia, deque struendo vrbibus exitio, remittunt: & exspectato die præstituto, quo singuli venire iussi fuerant, confluunt. Quum 11 autem milites quoque datam sibi tesseram non ignorarent, occupatis tectis, quæ versus forum quodlibet spectabant, ingressos barbaros lapidibus & telis tantisper petunt; donec vniuersis ad internecionem deletis, vrbes orientales imminenti formidine liberassent.

λοις βαρβάροις, ὡς ὁ βασιλεὺς ἁδραῖς σφόδρα δωρεαῖς αὐτοὺς ἀμείψασθαι βούλοιτο, καὶ διαδοῦναι πᾶσιν οὐ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ γῆν, [81] ὡς ἂν εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ Ῥωμαίων εὔνοιαν ἐπιδοῖεν. ἐπὶ τούτοις τε ἐκέλευον εἰς τὰς μητροπόλεις ἀγείρεσθαι, ῥητῆς αὐτοῖς εἰς τοῦτο δοθείσης ἡμέρας. ταύταις ἐπαρθέντες οἱ βάρβαροι ταῖς ἐλπίσιν, ἐχάλασαν μέν τι τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς κατὰ τῶν πόλεων ἀπωλείας· ἀναμείναντες δὲ τὴν κυρίαν, οὗπερ ἦν τεταγμένον ἑκάστοις ἰέναι, συνέρρεον. εἰδότες δὲ καὶ οἱ στρατιῶται τὸ σύνθημα, καταλαβόντες τὰ ταῖς ἀγοραῖς ἐπικείμενα τέγη, τοὺς βαρβάρους εἰσιόντας λίθοις καὶ βέλεσι κατηκόντισαν, ἕως ἅπαντας πανωλεθρίᾳ διαφθείραντες, τὰς ἐν τῇ ἑῴᾳ πόλεις τῶν ἐπικειμένων ἠλευθέρωσαν φόβων.

Τὰ

81. Leuncl. & Pal. ὦ. pro quo etsi ὧ reponendum videri potest, ὡς tamen legitur aptius. *Idem.*

ΤΑ μὲν οὖν κατὰ τὴν ἑῴαν καὶ Θρᾴκην συμπεσόντα ἐλαττώματα, τῇ τῶν στρατηγῶν αἰσχυνοίᾳ ταύτην ἔσχε τὴν τελευτήν. ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, ἐνδιαιτώμενος ἔτι τῇ Θεσσαλονίκῃ, τοῖς μὲν ἐντυγχάνουσιν ἐδόκει πως εὐπρόσιτος εἶναι· τρυφὴν δὲ καὶ ἐκμέλειαν τῆς βασιλείας προοίμια ποιησάμενος, τὰς μὲν προεστώσας ἀρχὰς συνετάραξε, τοὺς δὲ τῶν στρατιωτικῶν ἡγουμένους, πλείονας ἢ πρότερον[82] ἐργασάμενος. ἑνὸς γὰρ ὄντος[83] ὑπάρχου, καὶ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἑνὸς τεταγμένου, πλείοσιν ἢ[84] πέν-

ET damna quidem, XXVII quæ per orientem & Thraciam acciderant, exitum huiusmodi, sagacitate ducum habuerunt. Imperator autem Theodosius, adhuc Thessalonicæ degens, adeuntibus ille quidem facilis accessu videbatur: sed voluptate negligentiaque exorsus imperium, officia præpositorum reipublicæ magistratuum conturbauit; & rerum militarium duces numero plures, quam antea fuissent, instituit. Quippe quum vnus esset equitum magister, & vnus

Dd iti-

82. pro ἐργασάμενος structuræ lex postulat εἰργάσατο. *Sylb.*

83 pro ὑπάρχου rectius cum interprete legemus ἱππάρχου. *Idem.*

84. Hæc dignitas a Constantino M. primum instituta est; qui teste Zosimo lib. 2. c. 33. duos Magistros militum creauit, alterum peditum, equitum alterum. quem numerum postea filii eius auxere. Quatuor enim magistros militum eodem tempore Marcellinus memorat lib. XVI. Arbetionem, tunc constitutum: Vrsicinum per Orientem; Seuerum in Galliis successorem Marcelli: Barbationem denique Siluano suffectum. Sed Theodosius Aug. quinque aut amplius Magistros militiæ

itidem peditum præfectus: pluribus, quam quinque, magistratus hosce distribuit; & hoc ipso fiscum pluribus annonis grauauit. Non enim amplius duobus tantummodo ducibus, sed quinque vel pluribus etiam, quæcunque duûm illorum quilibet ante habuisset, præbebantur. Simul tot magistratuum auaritiæ milites exposuit. Nam quilibet eorum non partem, sed solidum, ac si duo tantum essent, cauponariam quamdam ex militaribus annonis factitando, colligere lucrum volebat. Nec his contentus, etiam præfectos alarum, turmarumque duces, & tribunos tantopere adauxit; vti duplo plures, quam prius essent, post se reliquerit; & milites interim nihil eorum, quæ ipsis ex fisco præbebantur, acciperent.

τε ταύτας διένειμε τὰς ἀρχάς. τούτῳ τε καὶ τὸ δημόσιον σιτήσεσιν ἐβάρυνε πλείοσιν. οὐκ ἔτι γὰρ δύο στρατηγοῖς μόνοις, ἀλλὰ πέντε καὶ πλείοσιν, [85] ὅσοις ἕκαστος τῶν δύο πρότερον εἶχεν, ἐχορηγοῦντο· καὶ τοὺς στρατιώτας τοσούτων ἀρχόντων ἐκδέδωκε πλεονεξίᾳ. τούτων γὰρ ἕκαστος οὐκ αὐτὸ μέρος, ἀλλὰ ὁλόκληρον, [86] ὡς ἂν εἰ δύο μόνων ὄντων, ἐκ τῆς περὶ τὰ στρατιωτικὰ σιτηρέσια καπηλείας, ἀθροίζειν ἐβούλετο κέρδος. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰλάρχας καὶ λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχους, εἰς πλῆθος ἤγαγε τοσοῦτον ὥστε διπλασίους ἢ πρότερον εἶχε λελεῖφθαι, τοὺς δὲ στρατιώτας, τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου δεδομένων αὐτοῖς, ἔχειν οὐδέν.

Ἀλ-

constituit: quo facto remp. annonis grauauit, vt ei semper infestus obiicit Zosimus. *Valesius.*

85. Leuncl. c. margo ὅσα pro ὅσοις. *Sylb.*

86. eiusdem cod. margo ὡσανεὶ coniunctè. *Idem.*

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰς τοῦτο καθέστησεν ἡ τοῦ βασιλέως ἐκμέλεια, καὶ ἡ ἄλογος τῶν χρημάτων ἐπιθυμία. 2 τοσαύτην δὲ ἐπεισήγαγε τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ δαπάνην, ὥστε διὰ πλῆθος τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῆς περὶ ταῦτα πολυτελείας, τάγματα πολυάνθρωπα καταστῆναι μαγείρων τε καὶ οἰνοχόων καὶ τῶν ἄλλων· οὓς εἴ τις ἐξαριθμήσασθαι βουληθείη, συγγραφῆς αὐτῷ πολυστίχου δεήσει. 3 περὶ γὰρ τοῦ πλήθους τῶν περὶ τὴν βασιλικὴν θεραπείαν εὐνούχων, καὶ ὡς οἱ πλεῖστοι τούτων, ὅσοι μάλιστα τῶν ἄλλων ὥρᾳ διέφερον, ἄρχοντας τέως [οὓς] ἠθέλοντο παρῆγον εἰς μέσον, καὶ τῆς βασιλείας ἁπάσης τὴν ἐπικράτειαν ἔχον, τὴν τοῦ βασιλεύοντος, εἰς ὅπερ ἐβούλοντο, μεταφέροντες γνώμην, τί δεῖ λέγοντα μηκύνειν ἐπιπλέον τὸν

Sed huc quidem Imperatoris negligentia, & enormi auaritia, res rediit. Tanti vero sumtus in mensam Imperatoris erogandi primus auctor exstitit, vt propter ciborum multitudinem & in his adparandis lauticiem, populosæ coquorum, & pocillatorum, & aliorum cohortes instituerentur; quas si quis enumerare voluerit, prolixæ scriptionis indigebit. Nam de multitudine inseruientium principi spadonum, quodque complures horum, præsertim qui ceteris forma præstabant, præsides in medium producerent eos, quos ipsi vellent; quodque totum imperium sua in potestate haberent, & quocunque lubitum esset, animum principis flecterent: de his, inquam, quid opus est orationem instituere prolixiorem? XXIIX.

 quan-

27. inclusum οὓς abest a Leuncl. & Pal. c. Sylb.

quando rerum interitus, exinde sequuti, caussæ nobis indicandæ veniunt. Quum enim temere, atque etiam in indignos fisci bona profunderet, ideoque non abs re pluribus pecuniis egeret: prouinciarum præfecturas quibusuis accedentibus venales exponebat; nulla prorsus existimationis, aut honestæ vitæ ratione habita; sed eum iudicans idoneum, qui auri vel argenti maiorem summam adferret. Adeoque videre erat argentarios, & nummularios, & alios, professiones in foro fœdissimas obeuntes, magistratuum insignia ferre, maioremque pecuniæ vim habentibus prouincias tradere.

λόγον; δέον τὰ τῆς ἐξ ἐκείνου τῶν πραγμάτων ἀπωλείας αἴτια διελθεῖν. 4 ἐπειδὴ γὰρ ὡς ἔτυχε, καὶ παρὰ τοὺς ἀναξίους, τὰ δημόσια δαπανῶν, πλειόνων εἰκότως ἐδεῖτο χρημάτων, καὶ τὰς τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμονίας ὠνίους προὐτίθει τοῖς προσιοῦσι, δόξῃ μὲν ἢ βίῳ σπουδαίῳ παντάπασιν οὐ προσέχων, ἐπιτήδειον δὲ κρίνων, τὸν[88] ἀγρὸν 5 ἢ ἀργύριον προσάγοντα πλεῖον· καὶ ἦν ἰδεῖν ἀργυραμοιβοὺς, καὶ ὀβολοστάτας, καὶ ἄλλους ἐπ' ἀγορᾶς τὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων αἴσχιστα μετιόντας, ἐπιφερομένους τὰ τῶν ἀρχῶν σύμβολα, καὶ τοῖς πλείονα ἔχουσι χρήματα τὰς ἐπαρχίας παραδιδόντας.

XXIX Quum talis in republica iam cœpisset, vergens in deterius, mutatio; militares qui-

Οὕτως οὖν ἤδη τοιαύτης τῆς ἀμφὶ τὴν πολιτείαν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐναλλαγῆς, τὸ μὲν στρατιω-

88. pro ἀγρ. omnino legendum χρυσίον. Idem.

πωλικὸν ἐν ὀλίγῳ μεμείωτο χρόνῳ, καὶ εἰς τὸ μηδὲν περιΐστατο· τὰς δὲ πόλεις ἀπολελοίπει τὰ χρήματα, [89] τὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἐπιτεθέντων [90] φόρων, ὑπερβαινόντων τὸ μέτρον, τὰ δὲ εἰς τὴν τῶν ἀρχόντων ἐκενοῦτο πλεονεξίαν. τοὺς γὰρ μὴ θεραπεύοντας τὴν αὐτῶν 2 ἀπληστίαν, τοῖς ἐκ συκοφαντίας πράγμασι περιέβαλλον, μονονουχὶ βοῶντες ὡς, ὅσα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς δεδώκασιν, ἀνάγκη πᾶσα συναγαγεῖν. ἐκ τούτου τοιγαροῦν 3 οἱ τὰς πόλεις οἰκοῦντες, πενίᾳ τε καὶ ἀρχόντων κακίᾳ τρυχόμενοι, δυστυχῆ καὶ οἴκτιστον ἔτριβον βίον, ἱκετεύοντες τὸν

dem copiæ perexiguum intra tempus deminuebantur, & in nihilum adeo redigebantur: vrbes vero pecunia destituebat, quæ partim per imposita tributa, modum excedentia, partim per auaritiam magistratuum exhauriebatur. Hi enim eos, qui animos ipsorum inexplebiles sibi non conciliabant omni cultu calumniis opprimebant; tantum non clamantes, omnia sibi, quæ pro magistratu numerassent, necessario colligenda esse. Hinc igitur oppidorum incolæ, qui tam paupertate, quam magistratuum improbitate adfligerentur, infelicem maximeque miserabilem vitam agebant; Deumque

89. ante τὰ μὲν desideratur aut Relatiuum ὧν, aut Copulatiua καὶ, aut aliud huiusmodi. *Sylb.*

90. L. & P. εἰσφορῶν habent. quod cum Genere a præcedente Participio discrepet, φόρων pro eo reposui, vt infra c. 32. n. 4. Ne quid tamen de vestigiis corruptis pereat, forsan etiam εἰς vertenda in αὐλαῖς: vt integrior lectio sit, τῶν ἐπιτεθέντων αὐλαῖς φόρων. nisi forte aliquis malit εἰς φόρον *in tributum*, id est, loco tributi. *Idem.*

supplicster orabant, vt talibus tantisque calamitatibus liberarentur. Etenim adhuc facultatem habebant adeundi fana, patriisque ritibus numina placandi.

θεὸν καὶ δεόμενοι τῶν τοσούτων αὐτοῖς ἀπαλλαγῆν εὑρέσθαι συμφορῶν. 4 ἔτι γὰρ ἦν αὐτοῖς ἄδεια τοῦ φοιτᾶν εἰς τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ θεῖα κατὰ τοὺς πατρίους θεσμοὺς ἐκμειλίττεσθαι.

XXX. Qvum autem Theodosius Imperator admodum deminutos exercitus animaduertisset, Transistrianis barbaris ad se veniendi, quicumque vellent, potestatem fecit; pollicitus, se transfugas militum numeris adscripturum. Eam illi pactionem accipientes, adito Theodosio, inter milites referebantur: quum quidem opinarentur, si numerus ipsorum excresceret, facile se rempublicam adgressuros, & omnia suam in potestatem redacturos. Conspicatus vero multitudinem transfugarum Imperator, quæ iam suorum militum numerum excederet: simulque reuocans

Ο δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, παρὰ πολὺ ἐλαττωθὲν τὸ στρατιωτικὸν θεασάμενος, ἐφῆκε τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον βαρβάρων τοῖς βουλομένοις ὡς αὐτὸν ἰέναι, τοὺς αὐτομόλους ἐντάττειν τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασιν 2 ὑπισχνούμενος. οἱ δὲ, τὸ σύνθημα τοῦτο δεξάμενοι, ἤεσαν τε ὡς αὐτὸν, καὶ ἀνεμίγνυντο τοῖς στρατιώταις, γνώμην ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, εἰ πλείους γένοιτο, ῥᾷον ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ κρατήσειν ἁπάντων. 3 ἰδὼν δὲ τὸ πλῆθος τῶν αὐτομόλων ὁ βασιλεὺς, ἤδη τὸ τῶν αὐτόθι στρατιωτῶν ὑπεραῖρον, ἐν νῷ τε βαλλόμενος ὡς

καθ-

καθέξει τις αὐτοὺς, ἐπειδὰν τι παρὰ τὰ συντεθειμένα φρονήσωσι, ἄμεινον ᾤηθη, μέρος τι τούτων τοῖς στρατευομένοις κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἀναμίξαι, μέρος δὲ τῶν τὰ ἐκεῖσε τάγματα πληρούντων, ὡς ἑαυτὸν ἀγαγεῖν. οὗ δὴ γινομένου, καὶ 4 τῶν μὲν ἐπ' ἐκεῖνα, τῶν δὲ ἐπὶ τάδε, κατὰ τὸ βασιλέως σύνθημα προϊόντων, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τὴν πάροδον ἡσυχῆ ποιούμενοι διὰ τῶν πόλεων, τὰ ἐν χρείᾳ, τιμῆς δικαίας ὠνοῦντο· οἱ βάρβαροι δὲ, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τῇ παρόδῳ χρώμενοι, τὰ ἐπ' ἀγορᾶς ὡς ἐβούλοντο διετίθεσαν. ἐπεὶ 5 δὲ συνέδραμον εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν, ἣ μία τῆς Λυδίας ἐστὶν, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, πολλῷ τῶν βαρβάρων ὄντες ἐλάττους, εἴχοντο τῆς [91] στρατηγικῆς εὐταξίας· οἱ δὲ βάρβαροι, πλήθει τούτους

ad animum, quo pacto quis eos cohibiturus esset, si præter pacta conuenta moliti quid fuissent: præstare ratus est, vt partem horum aliquam in Ægypto militantibus admisceret; ac vicissim partem plenis Ægypti legionibus detractam, ad se traduceret. Quod 4 quum factum esset, his quidem illuc, istis autem huc iter facientibus, vti princeps imperauerat: Ægyptii sane per oppida sine tumultu transeuntes, iusto res necessarias pretio sibi comparabant: barbari autem, nullum habentes in transitu sui modum, cum iis, quæ venibant in foro, pro animi libidine agebant. Posteaquam vtrique 5 Philadelphiæ conuenissent, quod oppidum est Lydiæ; longe numero barbaris inferiores Ægyptii, præscri-

[91] Fortasse rectius στρατιωτικῆς εὐταξίας: vel στρατηγικῆς erit *a ducibus præscripta*, vt Leuncl. accipit. *Sylb.*

ptum sibi a ducibus ordinem obseruabant: barbari vero, qui hos multitudine superarent. Qvumque forte quidam ex iis, qui erant in foro, venditarum ab se rerum pretium posceret, barbarus autem gladio feriret; atque hinc illo exclamante, vulneraretur & alter, priori laturus opem; miserti eius, quod accideret, Ægyptii; modeste barbaros hortabantur, ab iniquis huiusmodi facinoribus abstinerent. Non enim hoc decere viros, qui secundum leges Romanas viuere decreuissent. Tum illi gladios suos aduersus hos stringere; donec & Ægyptii laxato iracundiæ freno, cum eis congrederentur; & plures, quam ducentos, interimerent; aliis cæsis, aliis in cloacas fugere, ac vitam in eis relinquere coactis. Qvum hæc Ægyptii Philadelphiæ patrassent in barbaros, & mode-

ὑπεραίροντες, ἔχειν τι πλέον ἠξίουν. 6 καὶ ἐπεὶ δὴ τῶν ἐπ' ἀγορᾶς τις ὧν ἀπέδοτο δοθῆναι τιμὴν ἤτησεν, ὁ δὲ βάρβαρος τὸ ξίφος ἐπήγαγεν, εἶτα ἀναβοήσαντος, ἐπλήττετο καὶ ἄλλος, βοηθῆσαι βουλόμενος, ἐλεήσαντες οἱ Αἰγύπτιοι τὸ γινόμενον, ἐπιεικῶς τοῖς βαρβάροις ἀπέχεσθαι παρῄνουν τῶν τοιούτων ἀτοπημάτων· 7 μὴ γὰρ εἶναι τοῦτο ἔργον ἀνθρώπων, κατὰ Ῥωμαίων νόμους ζῆν ἐθελόντων. οἱ δὲ, κατ' ἐκείνων ἐχρῶντο τοῖς ξίφεσιν, ἕως ἐνδόντες οἱ Αἰγύπτιοι τῷ θυμῷ συνέπεσόν τε αὐτοῖς, καὶ πλείους ἢ διακοσίους ἀνεῖλον, τοὺς μὲν πλήξαντες, τοὺς δὲ εἰς τοὺς ὑπονόμους φυγεῖν ἀναγκάσαντες, κἀκεῖσε τὸν βίον ἀπολιπεῖν. 8 ἐν μὲν οὖν τῇ Φιλαδελφείᾳ ταῦτα πράξαντες ἐπὶ τοῖς βαρβάροις Αἰγύπτιοι, καὶ πείσαντες σωφρονεῖν, ὡς τῶν ἀντιστησομένων αὐτοῖς

σου

ςοὺς ἀντιληψομένων, αὐτοὶ μὲν εἴχοντο τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας· οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, οὗ τετάγμενον ἦν αὐτοῖς, προῄεσαν. ἡγεῖτο 9 δὲ αὐτῶν Ὁρμίσδης ὁ Πέρσης. ἦν δὲ Ὁρμίσδου παῖς, τοῦ κοινωνήσαντος εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον Ἰουλιανῷ τῷ αὐτοκράτορι.

stiores vt essent, non defuturis scilicet qui eis resisterent, persuasissent: ipsi quidem ulterius iter suum prosequebantur; barbari vero versus Ægyptum, quo ire iussi fuerant, progrediebantur. Et habebant hi ducem Hormisdam, natione Persam, Hormisdæ illius filium, qui cum Iuliano Imperatore bello contra Persas interfuit.

XX

Τῶν δὲ Αἰγυπτίων εἰς Μακεδονίαν ἀφικομένων, καὶ τοῖς αὐτόθι τάγμασι συναφθέντων, τάξις μὲν ἦν τοῖς στρατεύμασιν οὐδεμία, οὐδὲ Ῥωμαίου διάκρισις ἢ βαρβάρου, πάντες δὲ ἀναμὶξ ἀνεστρέφοντο, μηδὲ ἀπογραφῆς ἔτι τῶν ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς ἀριθμοῖς ἀναφερομένων φυλαττομένης. ἐφεῖτο δὲ τοῖς 2 αὐτομόλοις, ἤδη τοῖς τάγμασιν ἐγγραφεῖσιν, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανιέναι, καὶ ἑτέρους ἐκπέμπειν ἀνθ' ἑαυτῶν· καὶ ὁπηνίκα ἂν αὐτοῖς δοκοίη, πάλιν ὑπὸ

ADuentantibus in Macedoniam Ægyptiis, & iam legionibus eorum locorum adscriptis: nullus erat in castris ordo, nullum Romani vel barbari discrimen: sed inter se cuncti promiscue versabantur, quum ne descriptionis quidem eorum, qui militum in numeros referebantur, vlla ratio haberetur. Quin etiam licitum transfugis erat, vt adscripti iam legionibus, in patriam reuerterentur, aliosque suo loco mit-

mitterent; atque vbi videretur ipsis, iterum sub Romanis militarent. Eiusmodi confusionem quum in ordinibus militaribus regnare viderent barbari, quibus omnia transfugæ renunciabant, accedente mutuæ consuetudinis licentia: Idoneum se tempus ad inuadendum res tam negligenter administratas, nactos existimabant. Ideoque flumine nullo labore transmisso, ad Macedoniam vsque progressi (nullus enim prohibebat, ac transfugæ præsertim liberum eis concedebant, quocumque pergere vellent, transitum) vbi principem quoque cum copiis vniuersis occurrere sibi sentiebant: nocte iam profunda, magnum ignem

Ῥωμαίοις στρατεύεσθαι. 3 Τοιαύτην ὁρῶντες οἱ βάρβαροι κρατοῦσαν ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασι ταραχὴν, (οἵ τε γὰρ αὐτόμολοι πάντα ἐσήμαινον αὐτοῖς, καὶ [92] ἡ τῆς ἐπιμιξίας εὐρυχωρία) καιρὸν ἔχειν ᾠήθησαν ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν ἐν ἀμελείᾳ τοσαύτῃ κειμένοις. 4 καὶ σὺν οὐδενὶ πόνῳ τὸν ποταμὸν περάσαντες, καὶ μέχρι Μακεδονίας ἐλθόντες, (ἐκώλυε γὰρ οὐδὲ εἷς, ἐνδιδόντων αὐτοῖς μάλιστα τῶν αὐτομόλων ἀκώλυτον ἐφ᾽ ἅπαξ ἐθέλοντα τὴν διάβασιν) ἐπειδὴ καὶ τὸν βασιλέα μετὰ παντὸς αὐτοῖς [93] ἀπαντήσαντα τοῦ στρατεύματος ᾔσθοντο, νυκτὸς οὔσης ἤδη βαθείας πῦρ ἀνακαιόμενον πολὺ θεασάμενοι, τεκμαιρόμενοί τε ὡς περὶ τὸν

92. Pro Articulo ἡ non male fortasse reposuerimus Verbum ἦν *erat*: vel e præcedenti commate repetendum Verbum ἐσήμαινε. *Sylb.*

93. Congruentius ἀπαντήσοντα, Fut. Temp. *Idem.*

τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν εἴη τὸ φαινόμενον πῦρ, ἅμα δὲ καὶ παρὰ τῶν προσιόντων αὐτοῖς αὐτομόλων οὕτως ἔχειν τοῦτο μαθόντες, δρόμον ἀφῆκαν ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ὁδηγούμενοι. συναραμένων δὲ καὶ τῶν αὐτομόλων αὐτοῖς, μόνοι Ῥωμαῖοι, καὶ τῶν αὐτομόλων ὅσοι παρῆσαν, ἀντέστησαν. ὀλίγοι δὲ πρὸς πολλῷ πλέονας οὐκ ἀρκέσαντες, ἔδωκαν μὲν τῷ βασιλεῖ φυγῆς εὐρυχωρίαν, αὐτοὶ δὲ ἅπαντες ἔπεσον, ἀνδρείως μαχόμενοι, καὶ τῶν βαρβάρων πλῆθος ἄπειρον ἀνελόντες. εἰ μὲν οὖν ἐπεξῆλθον οἱ βάρβαροι τῷ προτερήματι, καὶ τοὺς ἅμα τῷ βασιλεῖ φεύγοντας ἐδίωξαν, πάντως αὐτοβοεὶ πάντων ἂν ἐκράτησαν. ἐπεὶ δὲ ἀρκεσθέντες τῇ νίκῃ, Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας

accensum conspicati, coniecturamque facientes, ignem illum, qui luceret, propter Imperatorem & imperatorios esse stipatores; cognito denique de transfugis, ad eos accedentibus, ita se rem habere: cursu principis ad tentorium, ignem quasi ducem viæ sequuti, contenderunt. 5 Simul autem & transfugis ad eorum se partes adiungentibus, soli Romani cum iis transfugis, qui adhuc eis aderant, resistebant. 6 Quumque pauci contra multo plures non sufficerent, Imperatori quidem aufugiendi satis amplum concessere spatium: ipsi vero, fortiter dimicantes, infinita barbarorum multitudine trucidata, ceciderunt vniuersi. 7 Enimuero si vsi victoria barbari, & aufugientes cum imperatore mox fuissent insecuti: primo statim clamore cunctos omnino in potestatem redegissent. 8 Sed quoniam victoria conten-

tenti, Macedoniæ Thessaliæque, nemine præsidiis has defendente, domini facti fuerant: liberas reliquere ciuitates; nec in eas, spe tributum aliquod ab eis accipiendi, durius quidquam statuerunt.

ἐγένοντο κύριοι, φυλάττοντος οὐδενὸς, αὐτοὶ μὲν ἀφῆκαν τὰς πόλεις, ἄχαρι πράξαντες εἰς αὐτὰς οὐδὲ ἕν, ἐλπίδι τοῦ φόρον τινὰ ἐξ αὐτῶν κομιεῖσθαι.

XXXII. Imperator autem, quum intellexisset, has ob caussas eos discessione facta patriam repetiisse; præsidiis castella cum oppidis, quotquot mœnibus erant cincta, munit; ipse Constantinopolim abit: missis ad Gratianum Imperatorem litteris, quibus significabat ea quæ accidissent; quodque rebus ad extremum discrimen adductis quam celerrime succurrendum esset. Quum hoc nomine tabellarios ablegasset, ipse, quasi nihil triste Macedonicis ac Thessalicis oppidis accidisset, publicorum tributo-

Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς ἐπὶ τούτοις τὴν ἀναχώρησιν ποιησάμενοι τὰ οἰκεῖα κατέλαβον, φυλακαῖς μὲν τὰ φρούρια καὶ τὰς τειχήρεις ἠσφαλίζετο πόλεις· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἤλαυνε, γράμματα πρὸς Γρατιανὸν στείλας τὸν βασιλέα· δι' ὧν τὰ συμβεβηκότα ἐδήλου, καὶ ὡς δέοι τοῖς πράγμασιν εἰς ἔσχατον ἥκουσι κακοῦ, μετὰ πάσης ἀμύνειν ταχύτητος· καὶ τοὺς γραμματηφόρους ἐπὶ τούτοις ἐξέπεμπεν. αὐτὸς δὲ, ὡς οὐδενὸς λυπηροῦ ταῖς ἐν Μακεδονίᾳ πόλεσι καὶ Θεσσαλίᾳ συμβεβηκότος, ἐφίστη τοὺς τῶν δημοσίων πράκτορας φόρων,

ρων, εἰσπράξοντας τὸ τελεσμὸν εἰς πᾶσαν ἀκρίβειαν. καὶ ἦν ἰδεῖν, 3 ὃ διὰ τὴν τῶν βαρβάρων φιλανθρωπίαν περιλελειμμένον ἦν, ἐκφορούμενον. οὐ γὰρ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικεῖος κόσμος, καὶ ἐσθὴς πᾶσα, μέχρι καὶ αὐτῆς (ὡς εἰπεῖν) τῆς τὴν αἰδῶ σκεπούσης, ὑπὲρ τῶν τεταγμένων ἐδίδοτο φόρων. καὶ ἦν πᾶσα πό- 5 λις, καὶ πᾶς ἀγρὸς, οἰμωγῆς καὶ θρήνων ἀνάμεστος, τοὺς βαρβάρους ἁπάντων ἀνακαλούντων, καὶ τὴν ἐξ ἐκείνων ἐπιποθουμένων βοήθειαν.

tum exactores instituit, qui omnino rigide pensiones tributarias exigerent. Eratque videre totum hoc, quod humanitate barbarorum relictum fuerat, in censum erogari. Non enim pecunia dumtaxat, verum & mundus muliebris, & omnis vestitus, vsque ad illam (prope dixerim) vestem, qua pudenda teguntur, indictorum nomine tributorum conferebatur: & omne oppidum, omnis villa ploratu ac lamentis erat plena, barbaros inclamantibus vniuersis, & eorum opem poscentibus.

XXXIII.

Καὶ τὰ μὲν Θετταλῶν καὶ Μακεδόνων, ἐν τούτοις ἦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, λαμπρὸς, καὶ ὥσπερ ἐπὶ νίκῃ σεμνῇ [94] θρίαμβον ἐκτελῶν,

Atque hoc in statu Thessalorum Macedonumque res erant. Imperator autem Theodosius, splendide, quasique triumphum ob

94. quasi vero adeo cupidus triumphandi Theodosius fuisset. At constat ex Victoris Epitoma, *cupidinem triumphandi detestatum esse*. Acerbior ergo in Christianum Imperatorem Zosimus est.

ob gloriosam victoriam peragens, Constantinopolim ingreditur; nullam publicorum casuum rationem habens, & [95] cum vrbis magnitudine, deliciarum ac voluptatis immodicum vsum porrigens. At Imperator Gratianus, harum rerum nuncio non parum perturbatus, satis magnas copias ablegat, Baudoni duci traditas: cum quo & Arbogastem misit. Erant autem ambo natione Franci, amicissimis in Romanos animis, ab auaritia donisque captandis prorsus immunes, in bellicis rebus prudentia pariter ac robore præstantes. Postquam hi cum exercitu in Macedoniam Thessaliamque peruenissent, qui res istic agebant ferebant Scythæ, mox ab exordio cognita horum audacia & instituto; locis iis relictis, in Thraci-

εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσῄει, τῶν μὲν κοινῶν ἀτυχημάτων οὐδένα ποιούμενος λόγον, συνεκτείνων δὲ τῷ τῆς πόλεως μεγέθει, τὴν τῆς τρυφῆς ἀμετρίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς Γρατιανὸς, οὐ μετρίως ἐπὶ τοῖς ἀγγελθεῖσι συνταραχθεὶς, στρατιὰν ἀρκοῦσαν ἐξέπεμψε, Βαύδωνι τῷ στρατηγῷ ταύτην παραδοὺς, ᾧ καὶ Ἀρβογάστην συνέπεμψεν· ἄμφω δὲ ἤστην Φράγκοι τὸ γένος, εὖνοί τε σφόδρα Ῥωμαίοις, καὶ χρημάτων ὡς μάλιστα ἀδωρότατοι, καὶ περὶ τὰ πολέμια φρονήσει καὶ ἀλκῇ διαφέροντες. τούτων ἅμα τῇ στρατιᾷ τοῖς κατὰ Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν ἐπιστάντων χωρίοις, οἱ τὰ τῇδε νεμόμενοι Σκύθαι, ἐκ προοιμίου τὸ φρόνημα τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς προαιρέσε-

[95] Sensus est, & vt vrbs se ingentem in magnitudinem extendit; ita etiam ipse luxus immodicam licentiam exporrigens. *Sylb.*

φέσεως συναισθόμενοι, παραχρῆμα τῶν τόπων ἐκστάντες, ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ἐπαλινδρόμουν, πεπορθημένην ὑπ' αὐτῶν πρότερον· καὶ ὅ,τι πράξαιεν ἀποροῦντες, ἐπὶ τὴν ὁμοίαν τῇ προτέρᾳ ἐφέροντο πεῖραν, καὶ τοῖς αὐτοῖς παράγειν τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ἐπεχείρουν. αὐτομόλους γὰρ ἔπεμπον 4 ὡς αὐτὸν ἐλαχίστους, εὔνοιαν καὶ συμμαχίαν καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον ὑπισχνουμένους. καὶ 5 ἐπειδὴ ταῦτα λέγουσι πιστεύσας ἐδέχετο, καὶ οὐδὲ ἡ πρώτη πεῖρα δέδωκεν αὐτῷ τὸ λυσιτελοῦν ἰδεῖν, ἐπηκολούθησαν καὶ ἐπὶ τούτοις ἕτεροι, καὶ πάντας προσίετο· καὶ πάλιν ἐπὶ τοῖς αὐτομόλοις τὰ πράγματα ἦν, διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἠλιθιότητα. ταύτην δὲ ἔτρεφεν ἡ τῆς τρυφῆς ἄσκησις ἐν αὐτῷ. πάντα γὰρ ὅσα [96] πρὸς 6

am recurrunt, prius ab eis vaſtatam; & quid agerent ambigentes, ad dolum malum priori ſimilem ſe conuertunt, & iisdem artibus Imperatorem Theodoſium circumuenire conantur. Conditionis enim viliſſimæ transfugas ad eum mittunt; qui & beneuolentiam, & ſocietatem, & facturos ſe, quidquid imperaſſet, pollicerentur. Quum hæc dicentibus fidem adhibens, eos ſuſciperet, iamque ne priori quidem experimento conſecutus fuiſſet, vt, quod eſſet ex re, cerneret: ſequuti ſunt hos & alii: quos omnes ille recipiebat. Iamque res adeo rurſus in poteſtate transfugarum propter ſtoliditatem principis, erant. Eam ſtoliditatem in ipſo deliciarum & voluptatis vſus alebat. Nam omnia, quæcunque corrumpendis moribus

96. Zoſimo, in bonum principem propter Chriſtianam cauſſam iniquiori, opponi poſſunt Victoris verba ex Epitoma: *prohibuit lege miniſteria laſciua, pſaltrias* ...

bus & vitæ plurimum valent, hoc imperante principe tantum incrementi ceperunt, vt propemodum omnes, qui studia principis æmulabantur, in his beatitatem humanam constituerent. Erant enim7 mimi ridiculorum, &, qui male pereant, saltatores: & quidquid ad obscenitatem & flagitiosam hanc dissolutamque musicam pertinet, tam sub ipso, quam deinceps, exercitum fuit: ac tantam ad corruptelam præcipitauit ideo respublica, quod essent, qui horum dementiam 8 æmularentur. Præterea

ἠθῶν δ᾽ ἐκεῖ καὶ βίου διαφθοράν, ἐπὶ τῆς τούτου βασιλείας τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔσχεν, ὥστε πάντας σχεδόν, ὅσοι τὰ τοῦ βασιλέως 97 ἐζήτουν ἐπιτηδεύματα, τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν ἐν τούτοις ὁρίζεσθαι. μῖμοί τε γὰρ γελοίων, καὶ οἱ κακῶς ἀπολούμενοι ὀρχησταί, καὶ πᾶν ὅ,τι πρὸς αἰσχρότητα, καὶ τὴν ἄτοπον ταύτην καὶ ἐκμελῆ συντελεῖ μουσικήν, ἠσκήθη τε ἐπὶ τούτου. καὶ μετ᾽ ταῦτα, 98 [διὰ τὸ] τὴν ἐκείνων μάνοιαν ζηλωσάντας εἶναι, εἰς τοσαύτην κατενεχθέντος διαφθορὰν τοῦ πολιτεύματος. ἔτι τε καὶ τὰ τῶν θεῶν 99 εἴδη κατ᾽

comissationibus adhiberi: tantum pudori tribuens & continentia, vt consobrinarum nuptias vetuerit, tanquam sororum.

97. Pro ἐζήτουν omnino cum Leuncl. legendum ἐζήλουν, vt mox n. 7. *Sylb.*

98. inclusa διὰ τὸ absunt a Pal. cod. *Idem.*

99. Pro εἴδη rectius legemus ἔδη: & mox Pass. forma ἐπολιορκεῖτο. *Idem.* Ceterum de πολιορκίᾳ templorum, quam Zosimus obiicit, Prosper Aquitanicus 3. Prædiction. c. 38. *Theodosii religiosi principis imperio per Iouium & Gaudentium comites omnia templa exspoliata, quæ vana figmenta quis nostrûm permittitur ignorare.* Addi potest Sozomenus 7. c. 15.

κατὰ πᾶσαν ἐπολιόρκει πόλιν καὶ χώραν· κίνδυνός τε πᾶσιν ἐπέκειτο τοῖς νομίζουσιν εἶναι θεοὺς, ἢ ὅλως εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσι, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ φαινόμενα προσκυνοῦσι.

deûm quoque sacrarum per omnes vrbes, & agros, oppugnabantur: adeoque periculum cunctis imminebat, qui deos esse putabant, vel in coelum omnino suspiciebant, & quæ in eo conspiciuntur, adorabant.

XXXIV.

Θεοδοσίου τοίνυν ὄντος ἐν τούτοις, Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει τοῖς κατὰ τὸ Ἰλλυριῶν κλῖμα στρατιωτικοῖς τάγμασι στρατηγὸν Βιταλιανὸν, ἄνδρα πεπονηκόσι τοῖς πράγμασι καὶ οὐδὲν ἀρκέσαι δυνάμενον. τούτου δὲ ἡγουμένου, δύο μοῖραι τῶν ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον Γερμανικῶν ἐθνῶν, ἡ μὲν ἡγεμόνι Φριτιγέρνῳ χρωμένη, ἡ δὲ ὑπὸ Ἄλλοθον καὶ Σάφρακα τεταγμένη, τοῖς Κελτικοῖς ἔθνεσιν ἐπικείμεναι, καθιστᾶσιν εἰς ἀνάγκην τὸν βασιλέα Γρατιανὸν, ἐνδοῦναι σφίσιν, ἀπολιποῦσαις τὰ ἐν Κελτοῖς, διὰ τοῦ Ἴστρου Παιονίαν καὶ τὴν ἄνω Μυ-

DVm hæc Theodosius ageret, Gratianus imperator ad legiones Illyrici ducem mittit Vitalianum, hominem, qui rebus fatiscentibus nequaquam sufficere posset. Hoc ducis munus administrante, duo Germanicarum trans Rhenum nationum agmina, quorum alterum ducem Fritigernum habebat, alterum sub Allotho & Safrace militabat, dum Celticas gentes premunt; Gratianum Imperatorem eo compulerunt, vt ipsis, modo regiones Celticas reliquissent, Istro transie-

sto Pannoniæ, Mysiæque Superioris adeundæ potestatem faceret. Hoc enim studiose agebat, vt horum irruptione continua liberaretur. Quum igitur ob hæc illi nauigatione per Istrum instituta, transire per Pannoniam in Epirum, & Acheloo trabemisso, Græcas adgredi ciuitates cogitarent: prius commeatus sibi copiam comparandam, & Athanaricum, totius regii Scytharum generis principem, longe remouendum arbitrabantur; ne quem haberent a tergo, qui conatum ipsorum impediret. Hunc igitur adorti, nullo labore locis iis, in quibus erat, expulerunt. At is celeriter ad Theodosium se contulit, non ita pridem morbo liberatum, qui spem de vita dubiam fecerat. Theodosius hominem cum

3 σίαν καταλαβεῖν. ἦν γὰρ αὐτῷ λόγος τις καὶ συνεχὴς ἀπαλλαγῆναι τῆς συνεχοῦς τούτων ἐφόδου. 4 διαπλεύσαντες οὖν ἐπὶ τούτοις τὸν Ἴστρον, διανοούμενοί τε διὰ Παιονίας ἐπὶ τὴν Ἤπειρον διαβῆναι, περαιωθῆναι δὲ τὸν Ἀχελῶον, καὶ ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσιν ἐπιθέσθαι, τροφὰς πορίσασθαι ᾠήθησαν πρότερον, 100 Ἀθανάριχόν τε, παντὸς τοῦ βασιλείου τῶν Σκυθῶν ἄρχοντα γένους, ἐκποδὼν ποιήσασθαι, πρὸς τὸ μηδένα κατὰ νώτου τὸν κωλύσοντα τὴν αὐτῶν ἐπιχείρησιν ἔχειν. 5 ἐπιθέμενοι τοίνυν αὐτῷ, σὺν οὐδενὶ πόνῳ τῶν τόπων, ἐν οἷς ἦν, ἀπανέστησαν. ὁ δὲ ὡς Θεοδόσιον ἔδραμεν ἀρτίως ἀπαλλαγέντα νόσου,

100. L. & P. Ὀθανάριχον. sed Ἀθανάριχον agnoscit etiam Suidas. *Sylb.* Sic quoque Socrates lib. 5. c. 10. Ἀθανάριχος ὁ τῶν Γότθων ἀρχηγὸς ἐαυτὸν ἅμα τῷ οἰκείῳ πλήθει παρέχει, ὃς ἐν τῇ εὐθὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν βίον κατέστρεψεν. Add. Ammianus 27, 11.

νόσου, τὸν βίον αὐτοῦ καταστησάσης εἰς ἀμφίβολον. ὁ δὲ, φιλοφρόνως μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βαρβάρων ἐδέξατο, πόῤῥω τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως προελθών· καὶ παραχρῆμα τελευτήσαντα, ταφῇ βασιλικῇ περιέστειλε. τοσαύτη δὲ ἦν ἡ περὶ τὴν ταφὴν πολυτέλεια, ὥστε τοὺς βαρβάρους ἅπαντας, καταπλαγέντας τῇ ταύτης ὑπερβολῇ, τοὺς μὲν Σκύθας ἐπανελθεῖν οἴκαδε, καὶ μηκέτι Ῥωμαίοις παρενοχλεῖν, τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ βασιλέως θαυμάσαντας· ὅσοι δὲ ἅμα τῷ τελευτήσαντι παρεγένοντο, τῇ τῆς ὄχθης φυλακῇ προσκαρτερήσαντας, ἐπὶ πολὺ κωλῦσαι τὰς κατὰ Ῥωμαίων ἐφόδους. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλα προσεγίνετο τῷ Θεοδοσίῳ τύχης πλεονεκτήματα. Σκύρους γὰρ καὶ Καρποδάκας Οὔννοις ἀναμεμιγμένους, ἠμύνατο· καὶ ἐλαττωθέντας τῇ μάχῃ περαιωθῆναι τὸν Ἴστρον, καὶ τὰ

barbaris comitibus amanter excipit, spatium non exiguum extra 6 Constantinopolim obuiam ei progressus. Cumque non multo post exstinctus fuisset, regia sepultura mortuum terræ mandauit. Et 7 tantam sane magnificentiam adhibuit, vt tam superbo funere barbaris omnibus obstupefactis, Scythæ domum redirent, nec Romanos amplius infestarent, bonitatem principis admirati: quotquot autem cum rege vita defuncto venerant, custodiendæ ripæ fluminis intenti, diu, quo minus incursionibus Romani vexarentur, impedirent. Eo- 8 dem tempore Theodosio quidam alii quoque prosperi casus accidere. Nam Scyros & Carpodacas, permistos Hunnus, propulsauit, & prœlio superatos Istrum transiicere, suasque

que sedes repetere compulit. Hinc igitur 9 animosi rursus esse milites, paullumque videri de rebus aduersis superiorum temporum recipere - - - - & agricolis exercendarum operarum suarum, iumentis ac pecoribus liberi pastus copia redire.

οἰκεῖα καταλαβεῖν, συνηνάγκασεν. Ἐκ τούτου ταγαροῦν ἀναθαρρῆσαι τοὺς στρατιώτας συνέβη, καὶ ἔδοξέ πως βραχὺ γοῦν ἐκ τῶν προλαβόντων δυστυχημάτων - - - ἀνενεγκεῖν, ἀνιέναι τε καὶ γεωργοῖς τὴν ἐκ τῆς γῆς ἐπιμέλειαν, καὶ ὑποζυγίοις καὶ θρέμμασι νομὴν ἄφοβον.

XXXV. AC Theodosius quidem Imperator in hunc modum acceptis detrimentis mederi visus est. Promotus autem dux copiarum in Thracia pedestrium, Oedotheo, qui maximum exercitum, non de Istri dumtaxat adcolis, verum etiam de remotissimis & ignotis gentibus collegerat, iamque cum militibus suis aderat, & amnem transmittebat, cum terre-

Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς Θεοδόσιος, οὕτω πως ἔδοξεν ἰᾶσθαι τὰ ἐλαττώματα. Προμωτὸς δὲ, ὁ στρατηγὸς τῶν κατὰ Θρᾴκην πεζῶν, † Οἰδοθέῳ, δύναμιν συναγαγόντι πλείστην, οὐ μόνον ἐκ τῶν Ἴστρῳ προσοίκων ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πορρωτάτω που καὶ ἀγνώστων, καὶ ἐπελθόντι στρατιᾷ καὶ περαιουμένῳ τὸν ποταμὸν, ἀπαντήσας πεζῇ τε καὶ ποταμίαις ναυσὶ, τοσοῦτον εἰργάσατο φόνον, ὥστε

† Claudiano IV. Conf. Honor. prope fin. *Odotheus* est. Ipsius huius barbarorum cladis descriptionem, breuem quidem, sed elegantem & veram, habet hic poeta d. l. vers. 623. seqq.

τε καὶ τὸν ποταμὸν πλησθῆναι νεκρῶν, καὶ τοὺς ἐν γῇ πεσόντας μὴ ῥᾳδίως ἀριθμηθῆναι. Τῶν δὲ κατὰ Θρᾴκην ἐν τούτοις ὄντων, οὐ μέτριαί τινες, οὐδὲ οἷαι διαφέρειν εὐκόλως, τὸν Γρατιανὸν περιΐσταντο τύχαι. τοῖς γὰρ περὶ τὴν αὐλὴν τὰ τῶν αὐτοκρατόρων ἤθη διαφθείρειν εἰωθόσι πειθόμενος, [1] Ἀλανούς τινας αὐτομόλους δεξάμενος καὶ στρατιαῖς ἐγκαταλέξας, δωρεαῖς τε ἁδραῖς ἐτίμα, καὶ θαῤῥεῖν ἠξίου τὰ πάντων ἀναγκαιότατα, στρατιωτῶν λόγον [2] [οὐδένα] ποιούμενος. τοῦτο τοῖς στρατιώταις κατὰ τοῦ βασιλέως ἔτεκε μῖσος· ὅπερ ὑποτυφόμενον κατὰ βραχὺ καὶ αὐξανόμενον, εἰς νεωτέραν πραγμάτων ἐκίνησε τοὺς στρατιώτας ἐπι-

stribus copiis & nauigiis fluuialibus occurrens, tantam cædem edidit, vt & ipsum flumen plenum cadaueribus esset, & in terra cæsi non facile numerari possent. 2 Dum hoc essent in statu res Thraciæ, non mediocres, nec digestu faciles Gratianum casus circumstabant. 3 Nam iis obtemperans, qui principum mores in aulis corrumpere solent, Alanos quosdam transfugas susceptos, & militum numeris adscriptos, muneribus largis cohonestabat, tantique faciebat, vt eis maximi res momenti crederet, nulla ratione suorum militum habita. 4 Pariebat hoc Imperatori apud milites odium: quod paullatim succensum & auctum, ad rerum nouarum libidinem perpulit

1. Nicephorus Gregoras *lib.* 6. *in cap. de Alanis* : τοὺς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Μασσαγέτας, Ἀλανοὺς ἡ κοινὴ καλεῖ διάλεκτος. Eadem dicit Ammianus 23, c. 14. & Xiphilinus in Hadriano f. 264.

2. Inclusum οὐδένα abest a Pal. cod. *Sylb.*

cum alios milites, tum vel maxime Britannicis in insulis constitutos, vt qui magis contumaciæ & iracundiæ, quam ceteri omnes, indulgerent. Incitabat 5 etiam magis eos Maximus, Hispanus natione; qui Theodosii principis in Britannia commilito fuerat. Is permoleste 6 ferens, Theodosium quidem habitum fuisse dignum imperio, se vero nullum ad honorificum magistratum peruenisse; magis etiam milites ad Imperatoris 7 odium irritabat. Illi facile ad seditionem impulsi, Maximum Imperatorem adpellant; ac tradita illi cum diademate purpura, confestimque transmisso nauibus Oceano, ad ostia Rheni adpulerunt. 8 Exercitibus autem, qui

θυμίαν, τούς τε ἄλλους, καὶ ἐξαίρετον τοὺς ταῖς Βρεττανικαῖς νήσοις ἐνιδρυμένους, οἷα τῶν ἄλλων ἁπάντων πλέον αὐθαδείᾳ καὶ θυμῷ νικωμένους. ἐνῆγε δὲ πρὸς τοῦτο πλέον αὐτοὺς Μάξιμος, [3] Ἴβηρ τὸ γένος, Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν Βρεττανίαν συστρατευσάμενος. οὗτος δυσαναχετῶν, ὅτι Θεοδόσιος ἠξίωτο βασιλείας, αὐτὸς δὲ οὐδὲ εἰς ἀρχὴν ἔντιμον ἔτυχε προελθών, ἀνήγειρε πλέον εἰς τὸ κατὰ τοῦ βασιλέως ἔχθος τοὺς στρατιώτας. οἱ δὲ ῥᾳδίως ἐξαναστάντες, ἀνεῖπον βασιλέα τὸν Μάξιμον. καὶ περιθέντες τὴν ἁλουργίδα καὶ τὸ διάδημα, παραχρῆμα τὸν Ὠκεανὸν ναυσὶ διαβάντες, ταῖς τοῦ Ῥήνου προσωρμίσθησαν ἐκβολαῖς. τῶν δὲ ἐν Γερμανίᾳ καὶ τοῖς

3. Hispanum natione fuisse, diserte notat Zosimus, vt errent, qui Britannum faciunt. Socrates quidem lib. 5. c. 11. Μάξιμος ἐκ τῶν περὶ τὰς Βρεττανίας μερῶν ἐπανίσταται τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ: sed non dicunt hæc Britannia oriundum esse, sed inde rem Romanam inuasisse. *Barthius.*

τοῖς μετ' ταύτην⁴ - - - στρατοπέδων ἀσμενέστατα τῇ ἀναῤῥήσει θεμένων, ἀντικαθίσταται Γρατιανὸς εἰς μάχην αὐτῷ, μέρος οὐ μικρὸν ἔτι τοῦ στρατοπέδου συναγωνιζόμενον ἔχων. ὡς δὲ συνῆλθον αἱ δυνάμεις ἀλλήλαις, ἀκροβολισμοὶ μὲν ἐπὶ πέντε μόνας ἡμέρας ἐγίνοντο· θεασάμενος δὲ ὁ Γρατιανὸς, πρότερον μὲν τὴν Μαυρουσίαν ἅπασαν ἵππον ἀποχωρήσασαν, καὶ Μάξιμον ἀναβοήσαντας Αὔγουστον, εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ βραχὺ τῇ μερίδι Μαξίμου θεμένους, ἀπογνοὺς ταῖς ἐλπίσι, τριακοσίους ἱππέας ἀναλαβὼν, σὺν αὐτοῖς ἀ-φυγῇ προτετραμμένων ἐπὶ τὰς Ἄλπεις. εὑρὼν δὲ ⁵ ταύτας ἀφυλάκτους, ἐπὶ Ῥαιτίας ἐχώρει καὶ Νώρικον, Παιονίας τε καὶ τὴν ἄνω Μυσίαν. σὺν

erant in Germania, ceterisque secundum hanc regionibus; summa cum beneuolentia designationem hanc adprobantibus; obiiciebat ei se Gratianus, prœlio congressurus; quod non exigua pars exercitus adhuc ab ipso staret. Vbi copiæ propius ad se inuicem accessissent, ad quinque dies inter se velitationibus vtebantur. Conspicatus Gratianus, primo Mauros equites vniuersos discessionem fecisse, ac Maximum Augustum conclamasse; deinde ceteros etiam paullatim ad Maximi partes transire: desperatis rebus, sumtis que secum trecentis equitibus, pleno cursu cum eis versus Alpes aufugit. Eas quum nullo munitas præsidio reperisset, versus Rhætias, & Noricum, & Pannonias, & Mysiam Superiorem

 ten-

4. Leunclauius post, οἷς μετὰ ταύτην supplet τόπον. Sylb.

5. Fortasse negatiue legendum, οὐκ ἀφυλάκτους, i. e. *præsidiis occupatas*. Idem.

tendit. Hæc illius fuga non neglecta Maximus, magistrum equitum Andragathium, oriundum a ponto Euxino, qui esse peramico in ipsum animo videretur, cum equis laborum tolerantissimis ad eum persequendum mittit. Is impetu continuo Gratianum persequens, quum † Sigiduni pontem transiturum adsequutus esset, occidit; atque hoc modo stabilius imperium Maximo reddidit.

11 ἀμελήτως δὲ τῆς αὐτοῦ φυγῆς ὁ Μάξιμος, τὸν [a] ἵππαρχον Ἀνδραγάθιον, ὁρμώμενον μὲν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, δοκοῦντι δὲ εὔνουν εἶναι, μετὰ καρτερωτάτων ἵππων ἐκπέμπει διώξοντα. 12 ὁ δὲ, συντόνῳ ὁρμῇ διώκων, καταλαβών τε διαβαίνειν ἐθέλοντα τὴν ἐν † τῇ Σιγιδόνῳ γέφυραν, καταφάζει· οὕτω τε βεβαιοτέραν Μαξίμῳ τὴν βασιλείαν πεποίηκεν.

XXXVI Fuerit autem pretium operæ, quiddam memoriæ proditum non omitti; quod a narratione præsenti non sit alienum. In collegiis sacerdotum Romæ Pontifices primas tenebant:

Ἄξιον δὲ τῶν ἱστορημένων τι μὴ παραλιπεῖν, τῆς παρούσης ἀφηγήσεως οὐκ ἀλλότριον. 2 ἐν τοῖς κατὰ τὴν Ῥώμην ἱερατικοῖς τέλεσιν, ἔφερον οἱ ποντίφικες τὰ πρῶτα. τούτους γε-

[a] Palatinus codex ὕπαρχον, præfectum prætorio. Idem.

† Lugduni in Gallia occisum Gratianum esse, tradunt Socrates lib. 5. c. 11. Hieronymus Epist. 3. & P. Diaconus Hist. Miscell. lib. 12. c. 23. Habuit Zosimus autem, quos sequeretur, etsi a veritate aberrantes, dum facilis est in adfinibus Singiduni & Lugduni nominibus lapsus. *Reinesius.*

[7] γεφυραίους ἄν τις καλέσειεν, εἰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἡ προσηγορία μετενεχθείη. ταύτης δὲ ἔτυχον τῆς ἐπικλήσεως, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. τῶν ἀνθρώπων οὐδέπω τὴν διὰ τῶν ἀγαλμάτων ἐπισταμένων τιμὴν, ἐν Θεσσαλίᾳ πρῶτον ἐδημιουργήθη θεῶν δείκηλα. ἐδῶν δὲ οὐκ ὄντων, (ἄγνωστος γὰρ ἦν καὶ τούτων ἡ χρεία) τὰ τῶν θεῶν ἐκτυπώματα τῇ κατὰ τὸν Πηνειὸν γεφύρᾳ καθίδρυσαν, τοὺς ἱερᾶσθαι τοῖς θεοῖς λαχόντας, ἐκ τῆς πρώτης καθιδρύσεως Γεφυραίους ἐξονομάσαντες. τοῦτο παραλαβόντες ἀφ' Ἑλλήνων Ῥωμαῖοι, τοὺς πρώτην [8] τὴν παρ' αὐτοῖς ἱε-

quos, si vox istaec Graecam in linguam transferatur, *Gephyraeos* a pontibus dicere liceat. Hanc autem adpellationem huiusmodi quadam ex caussa nacti sunt. Quum necdum homines cultum, qui per imagines exhibetur, intelligerent: prima in Thessalia deûm simulacra facta sunt. Quumque ne sacraria quidem adhuc essent (nam & illorum incognitus erat vsus) effigies diuinas in Penei fluminis ponte statuebant; indito illis vocabulo, qui deûm praefecti sacris essent, vt a prima simulacrorum collocatione *Gephyraei*, quasi si pontanos dicas, nuncuparentur. Hoc a Graecis accepto, Romani eos, qui sacerdotum in

7. γεφυραίων seu *pontificum* aliam etymologiam tradunt Dionysius Halicarnasseus lib. 2. f. 132. & Varro de L.L. lib. 4. ex eo pontifices dictos esse, quod *ab iis sublicius pons & factus primum, & restitutus saepe; cum sacra & vls & cis Tiberim non mediocriter fierent.* Itaque si verbum verbo reddendum est, pontifices sunt γεφυροποιοί. *Sylb.*

8. Rectius τὴν πρώτην transposito Articulo. *Idem.*

in collegiis apud ipsos locum principem obtinerent, *Pontifices* adpellarunt: simulque sanxerunt, vt eorum in numero reges etiam, propter dignitatis excellentiam, censerentur. Primus quidem Numa Pompilius hunc honorem adeptus est: omnesque deinceps, qui reges adpellati sunt; ac post illos Octauianus ipse, quique post eum Romano in imperio successerunt. Simul enim atque summum imperium quisque consequebatur, amictus ei sacerdotalis offerebatur a pontificibus; & continuo Pontificis Maximi titulus ei tribuebatur. Ac ceteri quidem principes vniuersi, lubentissimis animis hunc honorem accepisse, & hoc vsi titulo videntur; adeoque

ἐθνικὴν ἔχοντας τάξιν, ποντίφικας προσηγόρευσαν· οἷς συναριθμεῖσθαι τοὺς βασιλέας, διὰ τὸ τῆς ἀξίας ὑπερέχον, ἐνομοθέτησαν. 5 καὶ ἔτυχε τούτου Νομᾶς Πομπίλιος πρῶτος, καὶ πάντες ἑξῆς, οἵ τε λεγόμενοι Ῥῆγες, καὶ μετ' ἐκείνους Ὀκταβιανός τε αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον τὴν Ῥωμαίων διαδεξάμενοι μοναρχίαν. 6 ἅμα γὰρ τῷ παραλαβεῖν ἕκαστον τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, ἡ ἱερατικὴ στολὴ παρὰ τῶν ποντιφίκων αὐτῷ προσεφέρετο· καὶ παραχρῆμα Ποντίφιξ μάξιμος [9] ἀνεγράφετο, ὅπερ ἐστὶν ἀρχιερεὺς μέγιστος. 7 οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες αὐτοκράτορες, ἀσμενέστατα φαίνονται δεξάμενοι τὴν τιμὴν, καὶ τῇ ἐπιγραφῇ χρησάμενοι ταύτῃ [10] ἐπεὶ

δὴ

9. ἀνεγράφετο i. e. in catalogum pontificum max. referebatur: id enim est ἀναγράφεσθαι. male Leunclauius: *pontificis max. titulus ei tribuebatur*. Bosius.

10. Legendum videtur, καὶ δὴ καὶ Κωνσταντῖνος, ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν ἦλθεν ἡ βασιλεία. Sylb.

δὴ εἰς * Κωνσταντῖνον ἦλθεν ἡ βασιλεία, καὶ παύσαι τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ τῆς περὶ τὰ θεῖα τραπεὶς, καὶ τὴν Χριστιανῶν ἑλόμενος πίστιν. καὶ μετ' ἐκεῖνον ἑξῆς οἱ ἄλλοι, ὅ. [11] Οὐαλεντινιανός τε καὶ Οὐάλης. τῶν οὖν ποντιφίκων, κατὰ τὸ σύνηθες, προσαγαγόντων Γρατιανῷ τὴν στολὴν, [12] ἀπεσείσατο τὴν αἴτησιν, ἀθέμιτον εἶναι χριστιανῷ τὸ σχῆμα νομίσας. τοῖς τε ἱερεῦσι τῆς στολῆς ἀναδοθείσης, φασὶ τὸν πρῶτον ἐν αὐτοῖς τεταγμέ-

8 Constantinus etiam, potitus imperio; licet is a recta sacris in rebus via deflexerit, & fidem Christianorum amplexus sit: itemque post illum reliqui ordine sequuti, & Valentinianus & Valens. 9 Quum ergo Pontifices, ex more, talem Gratiano amictum attulissent, auersatus est id, quod petebant; ratus, 10 non esse fas illiusmodi habitu Christianum vti, Quumque stola flaminibus reddita fuisset,

* Locum Zosimi recte emendauit Sylburgius, posito nomine Constantini in primo casu; relatiuo, in quarto. Requirit enim hoc συνάφεια tam præcedentium, ἀντιπεριθεὶς, δεξάμενοι, χρησάμενοι; quam sequentium τραπεὶς, ἑλόμενος, οἱ ἄλλοι. Librario non admodum attento fraudi fuit similitudo vocum καὶ δὴ, & ἐπειδὴ, vt alterum omitteret, & nomen Imperatoris posteriori subderet, cum deberet priori. *Reinesius.*

11. & Constantinum, iam tum vere Christianum; & Valentinianum cum Valente, Pontificis max. titulo vsos esse, ex inscriptionibus constat apud Gruterum & alios.

12. Atqui Gratianus Pontifex max. dicitur ab Ausonio in *Gratiar. actione*: & in saxis, Romano, & Emeritano. Ex quibus colligitur, aut stolam pontificiam tantum, non item titulum Pont. Max. a Gratiano reiectum esse, aut demum extremis eius annis id, quod Zosimus narrat, contigisse. *I. A. Bosius.*

isset, aiunt eum, qui dignitate princeps inter eos erat, dixisse: *Si princeps non vult adpellari Pontifex, admodum breui Pontifex*[13] *maximus fiet.*

XXXVII. IGitur Gratiani principatus exitum huiusmodi habuit. Maximus autem, qui possidere se iam tuto crederet imperium, legatos ad Theodosium Imperatorem misit, non qui veniam admissorum aduersus Gratianum peterent; sed præterea graue quiddam secum perferrent. Et erat is, qui missus hoc nomine fuit, augustalium cubiculorum præpositus, non spado quispiam, nec enim Maximus ferre poterat, vt prætorii custodiæ spadones præ-

νον εἰπεῖν, εἰ μὴ βούλεται Ποντίφιξ ὁ βασιλεὺς ὀνομάζεσθαι, τάχιστα γενήσεται Ποντίφιξ μάξιμος.

Ἡ μὲν οὖν Γρατιανοῦ βασιλεία, τοιαύτην ἔσχε τὴν τελευτήν. Μάξιμος δὲ, τὴν βασιλείαν ἔχειν ἐν ἐχυρῷ πιστεύσάμενος, ἔστειλε πρὸς Θεοδόσιον βασιλέα πρεσβείαν, οὐ συγγνώμην αἰτοῦσαν, ἐφ' οἷς εἰς Γρατιανὸν ἔπραξεν, ἀλλά τι καὶ βαρύτητος ἐν ἑαυτῇ φέρουσαν. ἦν δὲ ὁ πρὸς τοὺς σταλεὶς, ὁ τοὺς βασιλικοὺς φυλάττειν ἐπιτεταγμένος κοιτῶνας, οὐκ εὐνοῦχός τις ὤν (οὐδὲ γὰρ εὐνούχους ὁ Μάξιμος ἐπιστῆσαι τῇ τῆς αὐλῆς ἡγέ-

13. in dicto illo, *perbreui fiet pontifex maximus*, duplex inest sensus. Primum enim significat, Gratianum, quia nomen pontificis maximi dedignatus sit, breui re ipsa fore pontificem maximum, suoque sanguine pontem infecturum. Deinde, quia ipse pontifex esse detrectauerit, breui Maximum pro eo & imperatorem futurum & pontificem. *Sylb.*

ἠνείχετο φυλακῇ) πρεσβύτης δὲ τῶν ἐκ νεότητος αὐτῷ προσεδρευσάντων. ᾔτει δὲ τὸν Θεοδόσιον ἡ 4 πρεσβεία, σπονδὰς καὶ ὁμόνοιαν καὶ ὁμαιχμίαν κατὰ παντὸς πολεμίου Ῥωμαίοις. ἢ ἀπειθοῦντι, δυσμένειαν καὶ μάχην προήγγελλε. Θεοδόσιος 5 δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐδέχετό τε βασιλέα Μάξιμον εἶναι, καὶ εἰκόνων αὐτῷ κοινωνεῖν, καὶ βασιλέως προσηγορίας ἠξίου,[14] λάθρα μὲν τὸν κατ' αὐτοῦ παρασκευαζόμενος πόλεμον, παντὶ δὲ θωπείας εἴδει καὶ θεραπείας αὐτὸν καταστρατηγῶν· ὥστε καὶ Κυνηγίῳ τῷ τῆς αὐλῆς ὑπάρχῳ, πεμπομένῳ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, προστεταγμένῳ τε πᾶσι τὴν εἰς τὰ θεῖα θρη-

ficerentur) sed vir ætate grauis, ex illorum numero, qui a prima ætate cum eo versati fuerant. Postulabat autem legatus hic a Theodosio fœdus, & concordiam, & aduersus quemuis Romanorum hostem belli societatem: vel, si postulatis non fuisset adsensus, inimicitias & bellum denunciabat. Heic vero admittere Theodosius, vt Maximus Imperator esset; simulque dignum ducere, qui secum statuarum & imperatorii nominis esset particeps: verum clam in eum bellum moliri, & omni adsentationis ac obseruantiæ genere hominem circumuenire: adeo quidem, vt etiam daret in mandatis Cynegio, præfecto prætorii, quum eum ablegaret

14. Dolus hic est Zosimi, qui rumorem hunc de Maximo sparsum, odio Theodosii pro veritate tradidit. Contra hoc est, quod Maximus moriturus confessus Theodosio, ad tantas se victorias peruenisse, persuaso milite, sub auctoramento Theodosiani nominis rem geri, vti habet Pacatus Paneg. c. 43. *Barthius ad Claudian. p. 560.* laudante etiam *Reinesio*.

ret in Ægyptum, & omnibus numinum religione per ipsum interdici, ac fana claudi præcepisset; vt imaginem Maximi conspiciendam Alexandrinis exhiberet, publiceque poneret, & consortem hunc imperii factum esse, habita ad populũ oratione, declararet. Qua quidem in re Cynegius, quod imperatum fuerat, præstitit; æditusque templorum per Orientem, & vniversam Ægyptum, & ipsam Alexandriam, occlusit, sacrificiaque ab omni ævo usitata, cum omni patrito cultu prohibuit.

σκείαν ἀπαγορεῦσαι, καὶ κλεῖθρα τοῖς τεμένεσιν ἐπιθεῖναι, τὴν Μαξίμου εἰκόνα δεῖξαι τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν ἐπέταξεν, ἀνατεθεῖναί τε δημοσίᾳ ταύτην, καὶ ὅτι συμβασιλεύειν ἔλαχεν αὐτῷ, 15 προσφωνῆσαι τῷ δήμῳ. 6 Κυνήγιος μὲν οὖν καὶ ἐν τούτῳ τὸ προσταχθὲν ἐπλήρου· καὶ τὰς κατὰ τὴν ἑῴαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἁπάσας ἱερῶν, καὶ † αὐτὴν δὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀπέκλεισε τὰς εἰσόδους· θυσίας τε εἶρξε τὰς ἐξ αἰῶνος νενομισμένας, καὶ πᾶσαν πάτριον ἁγιστείαν.

XXXIIX. Quæ autem ab eo tempore huc usque Romano imperio acciderint, ipsarum rerum commemoratio particulatim instituta monstrabit. Sub eadem hæc tempora natio quæ-

Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦδε τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ συμβάντα, δείξει τῶν πραγμάτων ἡ κατὰ μέρος 2 ἀφήγησις· ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἔθνος τι Σκυθικὸν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον ἐφα-

15. προσφωνῆσαι rectius. † Cum αὐτὴν e præcedente commate subaudienda Præpositio κατά. Sylb.

ἐφάνη, πᾶσιν ἄγνωστον τοῖς ἐκεῖσε νομάσιν. ἐκάλουν δὲ [16] Προθίγγους αὐτοὺς οἱ ταύτῃ βάρβαροι. πλῆθος τοίνυν ὄντες, καὶ ὡπλισμένοι κατὰ τὸ δέον, καὶ προσέτι γε ῥώμῃ διαφέροντες, ῥᾶστα διαδραμόντες τοὺς ἐν μέσῳ βαρβάρους παρ' αὐτὴν ἐληλύθασι τοῦ Ἴστρου τὴν ὄχθην, καὶ τὴν διάβασιν αὐτοῖς ᾔτουν ἐπιτραπῆναι τοῦ ποταμοῦ. Προμωτὸς δὲ, τὴν τῶν ἐκεῖσε στρατοπέδων ἐπιτεταμμένος ἀρχὴν, συμπαρατείνας ἐπὶ μήκιστον τῇ ᾐόνι τοῦ ποταμοῦ τὰ στρατόπεδα, τὴν πάροδον τοῖς βαρβάροις ἀπέκλειε. ταῦτα δὲ πράττων, καὶ ἐφ' ἑτέραν ὁδὸν ἦλθε τοιάνδε· συγκαλέσας τῶν αἰσθανομένων τῆς ἐκείνων διαλέκτου

dam Scythica trans Istrum prodiit, omnibus istuc incolis ignota: quos eorum locorum barbari Prothingos appellabant. Hi cum multitudine abundarent, & armis necessariis instructi essent, præterea que robore corporis excellerent: nullo negotio peragratis interiectorum barbarorum terris, ad ipsam vsque ripam Istri peruenerunt, & fluminis transmittendi copiam sibi concedi postularunt. Promotus autem militum in iis locis magister, exercitibus ad ripam fluminis, quam fieri poterat, longissime porrectis; a transitu barbaros arcebat. Et hæc agens, aliam quoque viam huiusmodi reperit. Conuocatis non-

[16]. *Gruthungos* Ammianus lib. 27. c. 11. & Claudianus IV. Consul. Honor. prope fin. vocant. At *Gautunni* sunt Fl. Vopisco in Probo c. 18; *Trutungi* Pollioni in Claudio c. 6; *Vithungi* Sidonio Apollinari carm. 7. v. 233. Quin etiam *Iuthungi* (de quibus Ammian. 17. c. 12.) iidem, qui Gruthungi vel Prothingi esse videntur. *Lindebrog.*

nonnullis, qui linguam eorum callebant, & quibus maxime decreuisset in talibus fidere; hos ipsos dimittit, vt de proditione barbaris hisce mentionem iniicerent. Ingens hi præmium petunt a barbaris, si tradi sibi ducem Romanum, cum exercitu, vellent. Quum barbari dicerent, eius præmii magnitudinem suas superare facultates: vicissim qui missi a duce fuerant, quo verbis suis fidem facerent, iis insistebant, quæ ab initio proposuissent, nec sibi de lucro quidquam decidi permittebant. Posteaquam vtrimque de certa quadam summa conuenisset, clam de proditione paciscuntur; & vtrique visum est, debere partem aliquam præmii statim proditores accipere, reliquo ad victoriæ tempus reseruato. Vbi iam constitutum fuisset, quo pacto

λέκτου τινὰς, οἷς μάλιστα ἐγνώκει τὰ τοιαῦτα θαῤῥεῖν, ἐπὶ προδοσίᾳ [17] καθεῖναι λόγους τοῖς βαρβάροις τούτοις, ἀφίησιν. 6 οἱ δὲ, ὑπὲρ τοῦ δοθῆναι τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἁδρὸν ἀπήτουν μισθόν. τῶν δὲ βαρβάρων πρὸς τὸ τοῦ μισθοῦ πλῆθος ἀρκεῖν οὐ φησάντων, πίστιν τοῖς οἰκείοις λόγοις ἐμποιοῦντες οἱ ἐσταλμένοι παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, τοῖς ἐξ ἀρχῆς προταθεῖσιν ἐπέμενον, σμικρῦναι κατά τι τὸ κέρδος οὐκ ἀνεχόμενοι. 7 συνδραμόντων δὲ εἴς τι ποσὸν ἀμφοτέρων, ἐγίγνοντο μὲν ἐν παραβύστῳ περὶ προδοσίας συνθῆκαι, καὶ συνεδόκει μέρος μέν τι τοῦ μισθοῦ παραχρῆμα κομίσασθαι τοὺς προδότας, τὸ δὲ λειπόμενον τῷ καιρῷ φυλάξαι τῆς νίκης. 8 ἐπεὶ δὲ καὶ ὅπως ἀρθῆναι τὰ σημεῖα ἔδει, καὶ τὸν καιρὸν ἔταξαν,

καθ

17. pro καθεῖναι L. & P. habent καθεῖλε, perperam. Sylb.

καθ' ὃν ἐχρῆν τὰς προδοσίας εἰς ἔργον ἐλθεῖν, ἀπαγγέλλουσι τῷ στρατηγῷ τὸ συγκείμενον, καὶ ὡς νυκτὸς ἐπιγενομένης οἱ βάρβαροι μέλλοιεν ἔργου τε ἅπτεσθαι, καὶ τὴν διάβασιν κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ποιεῖσθαι στρατεύματος. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι, τὸ τῆς δυνάμεως ἀκμαιότατον πλήθει μονοξύλων ἐμβιβάσαντες, ἔταξαν πρῶτον διαβῆναι, καὶ τοῖς στρατιώταις ἔτι καθεύδουσιν ἐπελθεῖν· εἶτα ἐπὶ τούτοις τοὺς ἐν ἰσχύϊ μέσην ἔχοντας τάξιν, ὡς ἂν τοῖς πρώτοις ἤδη τῆς ἐπιθέσεως δεξαμένοις συνεπιλαμβάνοιντο. ἐπὶ τούτοις ἑξῆς, τὴν ἄχρηστον ἅπασαν ἡλικίαν, ἐπὶ κατωρθωμένοις ἤδη πράγμασιν ὡραΐζεσθαι μέλλουσαν.

signa danda, & quo esset exsequenda tempore proditio: duci rem, vti composita fuisset, nunciant; & quod, vbi nox aduenisset, facinus barbari adgressuri essent, & adversus exercitum Romanum transiecturi. Partem igitur exercitus sui robustissimam, lintribus impositam plurimis, primo loco transiicere barbari iusserunt, & milites adhuc dormientes adoriri; deinde alios, qui ratione roboris medium velut ordinem obtinebant, vt primis adgressionem exorsis opem ferrent; atque ita tandem reliquam omnem ætatem inutilem, quæ se, rebus iam præclare confectis, esset ostentatura.

Ὁ δὲ στρατηγὸς Προμωτὸς, ἐκ τῶν ἐπὶ προδοσίᾳ σταλέντων ἅπαντα ταῦτα προδιδαχθεὶς, πρὸς μὲν τοῖς

DE quibus omnibus XXXIX. iam ante dux copiarum Promotus ab iis, qui nomine proditionis ablegati fuerant, edo-

 do-

doctus: ad occurrendum consiliis barbarorum se parat, nauibus ita constitutis, vt obuersas inuicem sibi proras haberent. Latitudinem aciei naualis efficit eam, quae nauigiis tribus constaret: longitudinis autem maioris imprimis habita ratione, ad viginti vsque stadia ripam fluminis occupat. qua quidem re aduersos a transiectu excludebat; & reliquis 2 occurrens, qui lintribus transmittere conarentur, in quoscunque delatus esset, eos submergebat. Quumque nox esset illunis, ignorantes adparatum Romanorum barbari, facinus ipsum exordiebantur; 3 magno cum silentio lintres ingressi, ratique Romanos consilia sua prorsus latere. Signis autem datis, cum proditionis auctores de singulis ducem praemonuissent, ac propius ad hostilem adparatum accessissent: nauibus na-

βαρβάρων· ἀντιπαρέταξε ναῦς κατὰ μέτωπον ἀντιπρώρους στοίχους ἀλλήλαις. τὸ μὲν βάθος πλοίοις τρισὶ πληρώσας, φροντίσας δὲ μήκους ὅτι μάλιστα πλείονος, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι τοῦ ποταμοῦ τὴν ᾐόνα κατέλαβε, τοῖς ἐναντίοις ἐπὶ τοῦτο τὴν διάβασιν ἀποκλείων, τοῖς δὲ λοιποῖς ἀπαντῶν. μονοξύλοις ἤδη διαβαίνειν ἐπιχειροῦσι, καὶ οἷς ἐνέτυχε, καταδύων. ἀσελήνου δὲ τῆς νυκτὸς οὔσης, ἀγνοοῦντες οἱ βάρβαροι τὴν τῶν Ῥωμαίων παρασκευήν, ἔργου τε ἥπτοντο, καὶ σιγῇ καὶ ἡσυχίᾳ πολλῇ τοῖς μονοξύλοις ἐνέβαινον, ἐρημίαν πάντῃ τὰ βεβουλευμένα τοὺς Ῥωμαίους ἡγούμενοι. τῶν δὲ σημείων ἀρθέντων, οἱ τὴν προδοσίαν μηχανησάμενοι, τῷ στρατηγῷ προμηνύσαντες ἕκαστα, καὶ ἁρμοσάμενοι τῇ τῶν πολεμίων παρασκευῇ, ταῖς τε

ναυσὶ μεγάλαις οὔσαις καὶ εἰρεσίᾳ καρτερωτάτῃ χρωμέναις ἐπέπλεον, καὶ τὰ προστυγχάνοντα πάντα κατέδυον, οὐδενὸς τῶν ἀποπιπτόντων, διὰ τὸ τῆς πανοπλίας βάρος, οἵου τε γενομένου σωθῆναι. τὰ δὲ τοὺς ταῖς ναυσὶ περιπλέοντας διαφυγόντα μονόξυλα, καὶ τοῖς εἰς μῆκος *[28] συγμένοις πλοίοις περιπεσόντα, παντὶ τῷ προσπεσόντι βαλλόμενα, σὺν αὐτοῖς ἀπώλετο τοῖς ἀνδράσιν, οὐδενὸς ὑπερβῆναι τὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοίων διάφραγμα δυνηθέντος. 5 Φόνου δὲ πολλοῦ γενομένου, καὶ οἷος οὔπω πρότερον ἐν ναυμαχίᾳ συνέβη, σωμάτων μὲν ὁ ποταμὸς ἐπληροῦτο καὶ ὅπλων, ὅσα φύσιν εἶχεν ὑπὲρ τοῦ ὕδατος αἰωρεῖσθαι· εἰ δέ τοῦ

gnis, & remigio validissimo vtentibus inuehebantur, obuiaque cuncta submergebant; quum nemo desilientium, propter armorum pondus, euadere posset. Lintres autem illi, 4 quicunque vitauerant Romanos nauibus circumuectos, quum in porrectas in longitudinem naues incidissent; quibusuis offerentibus sese telis petiti, cum ipsis viris interibant: adeo quidem, vt nauium Romanorum septum illud nemo transire potuerit. 5 Ingenti edita cæde, qualis antea necdum vllo nauali prœlio patrata fuit; cadaueribus amnis compleri, & armis, quorum quidem esset ea natura, vt aquæ innatarent.

18. pro corrupto συγμένοις reponendum ἠγμένοις, vel συγκειμένοις, ea nimirum significatione, qua legitur apud Sophoclem: βαλεῖτε κ' ἡμᾶς τρεῖς ὁμοῦ συγκειμένους, *simul stantes* seu collocatos. Posset etiam συνηγμένοις aut συνηρμένοις legi: sed ea longius discedunt a corruptæ scripturæ vestigiis, *Sylb.*

rent. Quod si qui natando transiicere potuissent, in eos qui ad ripam fluminis aderant, delati peribant. Hoc modo cum flos ipse barbarici exercitus omnino exstinctus fuisset; ad prædam milites se conuertebant, pueros & mulierculas abducentes, & adparatu barbarorum potiti. Tunc etiam dux copiarum Promotus arcessitum Imperatorem Theodosium, qui non procul aberat, rei fortiter gestæ téstem fecit. Ille, multitudinem captivorum, & spoliorum molẽ conspicatus; captiuos vinculis liberatos dimisit, & muneribus demulsit; hac eos humanitate pelliciens, vt ad se sponte transirent; quod etiam ceteroqui eorum opera futura ipsi esset vtilis ad bellum contra Maximum gerendum. Ac Pro-

τινὲς εἰσί τε γεγόνασι διαβῆναι νηξάμενοι, τοῖς περὶ τὴν ἠϊόνα τοῦ ποταμοῦ *[19] παρῆς ἐμπίπτοντες, ἀπώλλυντο. 6 τοῦ δὲ ἀκμάζοντος παντὸς ἐν τοῖς βαρβάροις διαφθαρέντος, ἐπὶ τὴν λείαν ἐχώρουν οἱ στρατιῶται, παιδάριά τε ἀπάγοντες καὶ γύναια, καὶ τῆς ἀποσκευῆς γινόμενοι κύριοι. 7 τότε δὴ καὶ ὁ στρατηγὸς Προμῶτος, οὐ πόρρω που τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ὄντα μετακαλέσας, ἐποιεῖτο μάρτυρα τῶν κατορθωμάτων. 8 ὁ δὲ, τῶν αἰχμαλώτων τὸ πλῆθος καὶ τὸν ὄγκον τῶν λαφύρων τεθεαμένος, ἀνῆκέ τε τοὺς αἰχμαλώτους ἀδέσμους, καὶ δωρεαῖς ἐφιλοφρονεῖτο· διὰ τῆς τοιαύτης φιλανθρωπίας εἰς τὸ αὐτομολῆσαι προτρέπων, καὶ ἄλλως εἰς τὸν κατὰ Μαξίμου συνοίσοντας οἱ πόλεμον. 9 Ὁ μὲν οὖν Προμῶτος, ἐπι-

μένς

19. pro corrupto παρῆς Leunclauius legit παροῦσι. Potest etiam πλείοσι legi, ex huius cap. num. 4 Sylb.

μθμε τῇ τῆς Θράκης ἐφ-εςὼς φυλακῇ, καὶ πρὸς τὸν εἰρημένον πόλεμον ἐν παραβύςῳ γινόμενος ὑπηρετής. ἕτερον δέ τι παραπλήσιον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ συμβὰν, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

motus quidem mansit in officio, Thraciæ custodiendæ præfectus; & ad bellum, quod diximus, secreto paratus. Fuerit autem operæ pretium & aliud quiddam simile, quod eodem tempore accidit, narrari.

XL.

Πόλις ἐστὶν ἐν τῇ κατὰ Θρᾴκην [20] Σκυθίᾳ, Τομεῖς ὀνομαζομένη. τῶν ἐνιδρυμένων ταύτῃ στρατιωτῶν, ἡγεῖτο Γερόντιος, ἀνὴρ καὶ ῥώμῃ σώματος [21] καὶ πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν χρείαν ἀρκῶν. ἦσαν δὲ πρὸ ταύτης τῆς πόλεως ὑπὸ βασιλέως ἀριστίνδην [22] ἐνστάντες βάρβαροι, τῇ τε τῶν σωμάτων ἀναλεγέχοντες ὑπ-

Est oppidum in ea Scythia, quæ Thracia continetur, quod Tomos vocant. Huius oppidi militibus præsidiariis cum potestate præerat Gerontius, vir robore corporis excellens, & ad vsum belli quemvis idoneus. Erant autem extra oppidum barbari quidam, a principe delectu

20. Scythia hæc Thraciæ prouincia fuit, quod etiam ex Festi Rufi breuiario c. 9. & Notitia Imperii Orient. constat.

21. post ῥώμῃ σώματος omissum videtur περιέχων, aut simile quoddam Participium. *Sylb.*

22. Pal. ἐνστάντες. quod etsi ea significatione dictum videri potest, qua *excubitores* apud Latinos; tamen cum præcedat πρὸ τῆς πόλεως, ne idem bis dicatur, rectius legitur ἐνστάντες, eadem significatione, qua n. 1. huius cap. ἐνιδρυμένοι *Idem.*

...stu præstantissimorum habito collocati; qui & corporum dotibus egregiis natura prædi- ti erant, & virilibus a- nimis ceteros supera- bant. Hi supra milites reliquos & annonis, & alijs muneribus ab Im- peratore donati, non honores illos sibi habi- tos, beneuolentia com- pensare cogitabant: sed despectu præsidis, & militum Romano- rum contemtu. Hæc e- orum voluntate cog- nita Gerontius, & quod in oppidum ali- quid molituri essent, statumque rerum con- turbaturi: consilium suum cum prudentissi- mis quibusque militi- bus, petulantiam & in- iurias barbarorum pu- nire volens, communi- cat. Quum autem eos ob metum cuncta- bundos cerneret, qui vel ipsum barbarorum in- cessum timerent; sumtis armis, & admodum

φοίᾳ καὶ ἀνδρείᾳ [23] πολλῇ τῶν ἄλλων διαφέ- ροντες. ὄντες καὶ σιτήσεων ὑπὲρ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἄλλων παρὰ βασιλέως ἠξιωμένοι δωρεῶν, οὐκ εὐνοίᾳ τὰς εἰς αὐτοὺς ἀ- μείβεσθαι διενοοῦντο τιμάς, ἀλλὰ τῇ εἰς τὸν ἄρχον- τα ὑπεροψίᾳ, καὶ τῇ περὶ τοὺς στρατιώτας κα- 4 ταφρονήσει. ταύτης αὐ- τῶν αἰσθανόμενος τῆς προαιρέσεως ὁ Γερόντιος, καὶ ὡς ἐγχειρῆσαι δια- νοοῦνται τῇ πόλει, καὶ συν- ταράξαι τὰ καθεστῶτα, κοινοῦται τῶν στρατιωτῶν τοῖς φρονίμοις μάλιστα διαφέρουσιν, ἐπεξελθεῖν τῇ τῶν βαρβάρων ἀ- σελγείᾳ καὶ ὕβρει βουλό- 5 μενος. ὡς δὲ διὰ δει- λίαν ἑώρα ὀκνοῦντας, καὶ αὐτὸ τὸ κίνημα τῶν βαρ- βάρων δεδιότας, ἀναλα- βὼν τὰ ὅπλα, καὶ τῶν ὑπασπιστῶν σφόδρα εὐ- αριθμήτους, παντὶ τῷ τῶν

23. pro πολλῇ non minus apte legerimus πολύ. Aduerbia- liter scilicet, pro *multum*, *longe*. Sylb.

τῶν βαρβάρων ἀντετάττετο πλήθει· καὶ τὰς πύλας ἀναπετάσας ἀπήντα, τῶν στρατιωτῶν ἢ καθευδόντων ἔτι καὶ τῷ ὄκνῳ πεπεδημένων, ἢ πρὸς τὸ τεῖχος ἀνατρεχόντων, καὶ τὰ γινόμενα θεωμένων. 6 τοῖς δὲ βαρβάροις ἐπῄει γελᾶν τὴν τοῦ Γεροντίου παραφροσύνην· καὶ θανατᾶν οἰόμενοι τὸν ἄνθρωπον, ἔπεμπον αὐτῷ τοὺς ἐν ἑαυτοῖς ἀλκῇ διαφέροντας. 7 ὁ δὲ, τῷ πρώτῳ ἐπελθόντι συμπλακεὶς, καὶ τὴν ἀσπίδα συντόμως χερσὶ λαβὼν, ἐμάχετο καρτερῶς, ἄχρις ὅτε τῶν ὑπασπιστῶν τις, ἰδὼν συμπεπλεγμένους ἀλλήλοις, ἀπέκοψε τῷ ξίφει τοῦ βαρβάρου τὸν ὦμον, καὶ τοῦ ἵππου κατήγαγε. 8 καταπλαγέντων δὲ τῶν βαρβάρων τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀνδρεῖόν τε ἅμα καὶ θαρσαλέον, ἅμα τε ὁ Γερόντιος ἄλλοις τῶν πολεμί-

paucis satellitibus, aduersus vniuersam barbarorum multitudinem semet obiecturus instruit, apertisque portis prodit; militibus vel adhuc dormientibus, & metu ceu compede quadam vinctis; vel in murum adcurrentibus, & quæ gererentur, spectantibus. Barbaris autem ridere Gerontii dementiam subiit; & quod hominem cupidum mortis existimarent, quosdam robore præstantes aduersus eum mittunt. Gerontius cum eo congressus, qui primus irruerat; quum manu parmam agiliter prehendisset, fortiter dimicat: donec quidam ex satellitibus, conspicatus eos lucta mutua implicatos, humerum barbari gladio abscidisset, & hominem equo deturbasset. Obstupefactis autem barbaris ob viri fortitudinem & audaciam, simul Gerontius alios ex hostibus adoritur;

& qui erant in muris, conspicientes ea, quæ ab ipsorum duce gererentur, Romani nominis ad animos reuocata memoria; barbaros adgrediuntur, & erumpentium terrore perculsos occidunt. Qui aufugerant, in ædificium se recipiebant, quod a Christianis habetur in honore, proque asylo ducitur. Ac Gerontius quidem ab imminentibus periculis liberata Scythia, & barbaris hanc adgressis eximia fortitudine & magnanimitate victis; ab Imperatore præmia quædam exspectabat. Theodosius autem non mediocriter iratus ob interemtos barbaros, quos ipse tanto dignatus esset honore, quamuis exitio reipublicæ fuissent; confestim

ων ἐστῆς καὶ θεωρῶντες οἱ ἐν τῷ τείχει τὰ πραττόμενα παρὰ τοῦ σφῶν στρατηγοῦ, ἀνεμνήσθησαν τοῦ Ῥωμαίων ὀνόματος· καὶ ἐπεξελθόντες, ἤδη [24] καταπεπληγμένους τοὺς ἐκπεσόντας κατέσφαξαν. τοὺς δὲ [25] ἀποδράντας ἐδέχετο τὸ παρὰ Χριστιανῶν τιμώμενον οἰκοδόμημα, νομιζόμενον ἄσυλον. ὁ μὲν οὖν Γερόντιος, τῶν ἐπηρτημένων τὴν Σκυθίαν ἐλευθερώσας κινδύνων, καὶ τῶν ἐπαναστάντων αὐτῇ βαρβάρων, ἀνδρείας ὑπερβολῇ καὶ μεγαλοψυχίᾳ κρατήσας, τὰς παρὰ τοῦ βασιλεύοντος ἀμοιβὰς προσεδέχετο. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς, οὐ μετρίως ἀγανακτήσας, ὅτι βάρβαροι, τοσαύτης ἠξιωμένοι παρ' αὐτοῦ τιμῆς, ἀνῃρέθησαν, εἰ καὶ τοῖς πράγμασιν ἔτυχον λυμηνάμενοι, συναρπάζει

9

10

τι

24. Conuenientius καταπεπληγμένους, ea & structura & significatione, qua καταπλαγέντων proxime dictum fuit, *Sylb.*

25. Pal. ἀποδράντας, Aor. I. *Idem.*

τε τὸν Γερόντιον παραχρῆμα, καὶ λόγον τῆς ὑπὲρ Ῥωμαίων ἀριστείας ἀπῄτει. Τοῦ δὲ καὶ τὴν κατὰ Ῥωμαίων αὐτῶν ἐπανάστασιν ἀπελέγχοντος, διεξιόντος τε τὰς ἁρπαγὰς καὶ τὴν τῶν οἰκητόρων ἀπώλειαν, τούτων μὲν οὐδενὶ προσεῖχεν ὁ βασιλεύς, ἐνίστατο δὲ τὸν μὴ διὰ τὸ κοινῇ λυσιτελὲς, ἀλλ᾽ ἐπιθυμίᾳ τῶν παρὰ βασιλέως αὐτοῖς δεδωρημένων, ὡς ἂν μὴ ἐλεγχθείη, ταῦτα κερδάνας, ἐκ ποδῶν αὐτοὺς ἐθελῆσαι ποιῆσαι. Τοῦ δὲ καὶ ταῦτα τῷ δημοσίῳ λέγοντος πεπομφέναι μετὰ τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν, (ἦν δὲ περιαυχένια χρυσοῦ παρὰ βασιλέως αὐτοῖς δεδομένα πρὸς κόσμον) μόλις ἣν εἶχε διανείμας τοῖς εὐνούχοις οὐσίαν, οἷός τε γέγονε τῶν περιεστώτων ἐξαιρεθῆναι κινδύνων, ἄξια τῆς εἰς Ῥωμαίους εὐνοίας ἐκτίσας τὰ ἐπίχειρα.

Gerontium corripit, & ab eo rationem rei pro Romanis strenue gestæ poscit. Illo rebellionis eos aduersus Romanos arguente, simulque rapinas, & incolarum exitium commemorante: horum nullo moueri princeps, sed in eo persistere, Gerontium non vtilitatis publicæ caussa; sed ob libidinem adipiscendi barbaris ab Imperatore donata, ne lucris istis potitus conuinci posset, illos e medio tollere voluisse. Gerontio respondente, se ista quoque post ipsorum cædem fisco misisse; (erant autem aurei torques, ad ornatum eis a principe donati) vix facultatibus, quas habebat, in eunuchos distributis, eripere se periculis imminentibus potuit; dignis scilicet fide in Rempublicam Romanam sua præmiis persolutis.

XLI. QVum essent imperio Theodosiano res in hunc modum perditæ, ac nihil egregium, quod ad virtutem tenderet, laudaretur; sed omne deliciarum & luxuriæ genus, vlnatim, ceu prouerbio dici solet, cottidie sumeret incrementum: magnæ illius Antiochiæ Syriacæ ciues, non ferentes publicorum cumulationes tributorum, quæ singulos in dies ab exactoribus excogitabantur, seditionem mouerunt; & tam ipsius principis, quam Augustæ statuis fœde deiectis, voces iactarunt, non illas qui-

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Θεοδοσίου βασιλείαν οὕτω διεφθαρμένων, καὶ σπουδῆς μὲν οὐδενὸς εἰς ἀρετὴν φέροντος ἐπαινουμένου, παντὸς δὲ τρυφῆς 26 καὶ ἀκολασίας εἴδους κατὰ πῆχυν (τὸ λεγόμενον) ἐφ' ἑκάστης ἐπιδιδόντος, οἱ τὴν ἐν Συρίᾳ μεγάλην Ἀντιόχειαν οἰκοῦντες, οὐ φέροντες τὴν ἐπὶ τοῖς δημοσίοις φόροις ὁσημέραι παρὰ τῶν πρακτόρων ἐπινοουμένην προσθήκην, εἰς στάσιν ἀνέστησαν, καὶ τὰς ἀνδριάντας αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς κατὰ συνοικήσεως αἰσχρῶς καθελόντες, φωνὰς ἀφῆκαν, τῶν μὲν πραττομένων οὐκ ἀναξίας, οὐκ ἔξω μέντοι

26. τρυφῆς καὶ ἀκολασίας] Supra contra indignam Zosimi, pagani hominis, censuram Christianum imperatorem defendimus, quem ceteri scriptores plerique bonum principem laudant: nec soli Christiani, sed ipsi quoque gentiles, Themistius Orat. V. Symmachus lib. 2. Epist. 13. inprimis Victor in Epitoma, qui *desecendi continentia valetudinem rexisse* Theodosium tradit. Vid. *Baronius ad Annum* 395. Zosimo in hac re similis est Philostorgius, Eunomianus homo, lib. 11. c. 2. pariter ἀνειμένον βίον καὶ τρυφῆς ἀμέλειαν Theodosio obiiciens: sed ob id reprehenditur a Photio, cui Excerpta Philostorgiana debemus.

τοι ςωμυλίας, ἐ τῆς συνήθους αὐτοῖς ἀςἑιότητος. ἐπεὶ δ᾽ τοῖς παρ᾽ αὐτῶν 2 κεχειρισμένοις ὁ βασιλεὺς κινηθεὶς, ἠπείλει τοῖς πλαίσασι δίκην ἀξίαν ἐπιθεῖναι, δέει τῆς βασιλέως ὀργῆς, ἔδοξε τῇ βουλῇ πρέσβεις ἐκπέμπειν, ὑπὲρ ὧν ὁ δῆμος ἔπραξεν ἀπολογησομένους. αἱροῦνται τοίνυν [27] Λιβάνιόν τε τὸν σοφιςὴν, οὗ τὸ κλέος ἐκ τῶν καταλελειμμένων ὑπ᾽ αὐτοῦ κηρύττεται λόγων· ἐ Ἱλάριον, γένους τε λαμπρότητι καὶ παντὶ παιδείας εἴδει προέχοντα. καὶ ὁ μὲν 4 σοφιςὴς τὸν περὶ τῆς ςάσεως αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ γερουσίᾳ λόγον εἰπὼν, ἴσχυσε τὸν βασιλέα μεταςῆσαι τῆς κατὰ Ἀντιοχέων ὀργῆς· ὥςτε ἀμέ-

dem iis indignas quæ gerebantur; sed cum dicacitate tamen, & ipsis familiari vrbanitate coniunctas. Quumque princeps ob ea commotus, quæ ab ipsis designata fuerant, merito supplicio se delictum hoc puniturum minaretur: metu iræ principis visum est ordini decurionum legatos mittere, qui a plebe commissa purgarent. Itaque Libanium professorem, cuius famam libri ab eo relicti prædicant; Et Hilarium, splendore familiæ, atque omni eruditionis genere præstantem, deligunt. Ac professor ille quidem oratione coram Imperatore ac senatu de seditione pronunciata, tantum efficere potuit; vt a concepta aduersus Antiochenos ira

27. Hoc *mendacium* vocat Baronius ad Ann. 388. contendítque Libanium pridem mortuum fuisse, vel sub Valente, vel sub initium imperii Theodosiani. Et vixit ille Suidæ μέχρι Θεοδοσίου τοῦ πρεσβύτου. At Cedrenus f. 269. anno Arcadii VI. Libanium adhuc superstitem videtur dixisse.

ita principem reuocaret: obiterque factum est, vt ei princeps alteram quoque de reconciliatione orationem iniungeret; inimicitiis aduersus vrbem prorsus depositis. Hilarius autem, eximiæ virtutis caussa laudatus, ab Imperatore toti Palæstinæ cum imperio præfectus fuit.

λέγει τούτω καὶ [18] τὸν περὶ τῶν διαλλαγῶν ἐπιθεῖναι, τελέως τοῦ βασιλέως τὸ πρὸς τὴν πόλιν ἔχθος ἀποθεμένου. 5 Ἱλάριος δὲ διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς, ἐπαίνων ἀξιωθεὶς, ἀρχὴν παρὰ βασιλέως ἐπέτρεπτο Παλαιστίνης ἁπάσης.

XLII. Quum res orientis, & Thraciæ, & Illyrici, hoc essent in statu; Maximus, qui non ex dignitate res sibi succedere putabat; si solis imperaret iis nationibus, quæ Gratiano prius paruerant: de Valentiniano regno deiiciendo cogitabat; toto quidem illo, si posset; sin ea spe frustra-

Τῶν δὲ κατὰ τὴν ἑώαν, καὶ Θρᾴκην καὶ [29] Ἰλλυριῶν, ὄντων ἐν τούτοις, Μάξιμος, οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν οἰόμενος αὐτῷ τὰ πράγματα φέρεσθαι, μόνων ἄρχοντι τῶν ὑπὸ Γρατιανῷ πρότερον τεταγμένων ἐθνῶν, διενοεῖτο παραλῦσαι τὸν νέον Βαλεντινιανὸν τῆς βασιλείας, εἰ μὲν δυνατὸν, πάσης· εἰ δὲ [30] τούτου διαμάρτοι, μέρος;

28. cum Articulo τὸν, subaudiendum e præcedente commate λόγον. *Sylb.*

29. cum Ἰλλυριῶν subintelligendum χώρας: aut scribendum Ἰλλυρίας. *Idem.*

30. τούτου διαμάρτοι, si auctoris est scriptura, ellipsin habet Præpositionis περί. alioqui vsitatius est τούτου διαμάρτοι. *Idem.*

ρος γοῦν αὐτῆς, ὅσον ἂν οἷός τε γένοιτο, οἰκειώσασθαι. ταύτῃ κεκρατημένος τῇ γνώμῃ, διαβῆναι τὰς Ἄλπεις καὶ ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν χωρῆσαι παρεσκευάζετο. θεωρῶν δὲ τὰς 3 διὰ στενῆς ὁδοῦ καὶ τραχυτάτων καὶ ἀβάτων ὀρῶν, ἀνάγκην ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν, διαδέχεσθαι δὲ ταῦτα, τέλματα καὶ ἕλη, ὁδοιπόροις σχολαίτερον διιοῦσιν, οὐχ ὅτι στρατιᾷ τοσαύτῃ, δίοδον ἐνδιδόντα, τὸ πλέον εἰς ἀμείνονα βουλὴν ἀνετίθετο. τοῦ [31] [δὲ] Βαλεντινιανοῦ πρεσβείας ἐκ τῆς Ἀκυληΐας χρωμένου, καὶ περὶ βεβαιοτέρας εἰρήνης ἀσφάλειαν αὐτοῦ δεηθέντος παρακαλοῦντος, ἐπένευε ταῖς αἰτήσεσι Μάξιμος [32] δεῖξαι τοῦτο καὶ αὐτὸς ὅτι μάλιστα [33] ποιούμενος. πέμπει 5

retur, de parte illius aliqua saltim adquirenda, quantam sane occupare posset. Hac opinione victus, ad transeundas Alpes, & adeundam Italiam se parat. Quum autem videret, per viam angustam, & asperrimos inviosque montes, iter necessario faciundum esse; quos deinde lacus & paludes excipiunt, per quas dumtaxat viatoribus otiose tardeque transeuntibus, non tantis copiis, exitus patet: quid agendum esset, ad consilium melius differebat. Quum autem Valentinianus legatos Aquileia mitteret, deque pace firmiore sibi caveri peteret; postulatis adsentitur Maximus; eam rem se quoque lubentissime accipere simulans. Itaque

Do-

31. Inclusa abest a L. & P. cod. *Sylb.*

32. Pro δεῖξαι Leoncl. legit δέξασθαι. *Idem.*

33. ποιούμενος vsurpatum pro compos. προσποιούμενος, vt alibi. *Idem.*

Domninum Valentinianus hanc ob caussam ablegat, natione Syrum, & notæ melioris familiarem. Quippe maxima secundum ipsum potestate præditus, fide pariter & vsu rerum præstare ceteris videbatur; & quidquid alioqui princeps alio nemine conscio facere volebat, huic in primis credendum statuerat. Itaque quum venisset ad Maximum Domninus, capitibus legationis omnibus expositis, omni cum obseruantia comitateque exceptus est. Nam & dignabatur eum honore Maximus eximio, & tanta munerum mole satiabat, vt Imperatorem Valentinianũ nullum huic parem amicum habiturum Domninus existimaret. Ac poterat vsque adeo Domninum decipere Maximus,

ὢν Δομνῖνον ἐπὶ τούτῳ Οὐαλεντινιανὸς, Σύρον μὲν ὄντα τὸ γένος, ἐκ δὲ τῆς βελτίονος αὐτῷ γνώριμον ὄντα. παραδυναστεύων γὰρ αὐτῷ, πίστει καὶ πραγμάτων ἐμπειρίᾳ περιέχειν τῶν ἄλλων ἐδόκει· καὶ ἄλλως ὅσα ὁ βασιλεὺς οὐδενὸς εἰδότος ἄλλου πράττειν ἐβούλετο, τούτῳ κατεξαίρετον ἐγχειρεῖν ἐθάρρει. 6 ἐλθὼν οὖν ὡς τὸν Μάξιμον ὁ Δομνῖνος, καὶ ὅσα τῆς πρεσβείας ἦν ἀπαγγείλας, ἠξιοῦτο θεραπείας καὶ φιλοφροσύνης παντοίας. τιμῆς τε γὰρ αὐτὸν ὁ Μάξιμος ὑπερβαλλούσης ἠξίου, καὶ ὄγκῳ δωρεῶν ἐπλήρου [34] τοσοῦτον, ὥστε Δομνῖνον μηδένα τοιοῦτον ἔσεσθαι τῷ βασιλεῖ Οὐαλεντινιανῷ φίλον ὑπονοῆσαι. 7 τοσοῦτον δὲ ἴσχυεν ὁ Μάξιμος τὸν Δομνῖνον παρα-

ya-

34. τοσοῦτον Aduerbialiter accipi potest pro *tantopere*. Fortasse tamen auctor scripsit potius τοσούτου, vel τοσούτων, Adiectiuo ad præcedentium Substantiuorum alterum accommodato. *Sylb.*

γαγῶν, ὥστε καὶ μέρος τῆς οἰκείας στρατιᾶς συμπαραπέμψαι, ποιοῖσαν εἰς ἐπικουρίαν τοῦ βασιλέως κατὰ τῶν ἐπικειμένων τοῖς κατ' αὐτὸν Παίοσι βαρβάρων. ἐπὶ τούτοις ἀναχωρήσαντος τοῦ Δομνίνου, καὶ ὡραϊζομένου τοῦ πλήθει καὶ μεγέθει τῶν δωρεῶν καὶ τῇ τῶν δεδομένων αὐτῷ συμμάχων δορυφορίᾳ, τὴν ἀπὸ τῶν Ἄλπεων φέρουσαν ἐπὶ τὴν ἰδίαν ὁδὸν, ἔλαθε τῷ Μαξίμῳ ῥάονα καταστήσας. ὅπερ ὁ Μάξιμος προειδόμενος, καὶ ἐπὶ τούτῳ πάντα κατασκευάσας, ἐπηκολούθησε πανστρατιᾷ, μεθ' ἡσυχίας προπέμψας κατὰ τὴν ὁδὸν φύλακας οἳ πάσαν ἐποιοῦντο φροντίδα τοῦ μηδένα παραδραμόντα τὴν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν Μαξίμου διάβασιν τοῖς ἀμφὶ Δομνῖνον ἀγγεῖλαι. καὶ ἦν ἡ τοιαύτη φυλακὴ λίαν εὐκολος. οὐδὲ γὰρ ἦν οἷόν τε λαθεῖν τοὺς διὰ τοῦ στενωτάτου τῶν Ἄλπεων ἰόντας. ὅτε τοίνυν ἔγνω τοὺς

vt etiam partem exercitus sui cum eo mitteret, quæ Imperatori contra barbaros, subiectis ipsi Pannoniis imminentes, esset auxilio. Posteaquam hæc consequutus Domninus abiisset, ac sibi placeret ob copiam magnitudinemque munerum, quæ acceperat, & concessorum sibi sociorum satellitium: viam ab Alpibus domum ducentem imprudens Maximo faciliorem reddidit. Quod Maximus futurum prospiciens, eaque de caussa cunctis adparatis rebus, vniuersis cum copiis subsecutus est, tacite præmissis in itinere custodibus, qui omnem curam adhibebant, ne cursu quis prætergressus, Maximi transitum in Italiam Domnini comitibus nunciaret. Ac huiusmodi sane custodia per erat facilis. Nec enim latere poterant,

qui

qui parte Alpium artissima proficiscebantur. Quum igitur intelligeret Domninum cum suis Alpes, quæ sunt angustissimæ, inuiasque montes penetrasse, cum iis præterea locis, quæ trans Alpes erant palustria, militumque copiis difficultatem obiiciebant; nec hostile se vllum agmen aduersum, impeditis in locis, inuenturum speraret: omni cum celeritate Italiam, nemine præpediente, ingressus, Aquileiam copias ducit.

ἀμφὶ τὸν Δομνῖνον τὰ στενώτατα τῶν Ἄλπεων καὶ τὰ τῶν ὀρῶν ἄβατα διελθόντας ἤδη, ἐπεὶ περὶ τὰ μετὰ τὰς Ἄλπεις, ὅσον ἦν ἑλώδη καὶ δυσχέρειαν ἐμποιοῦντα στρατοπέδῳ, πολέμιον στῖφος ἀνταγωνισόμενον ἐν δυσχωρίαις 35 οὐχ εὑρήσειν ἐλπίζων τις, τότε δὴ σὺν παντὶ τάχει τὴν Ἰταλίαν, οὐδενὸς ἐμποδὼν ὄντος, καταλαβὼν, τῇ Ἀκυληίᾳ προσάγει.

XLIII Valentiniano tam repentino casu extra spem omnem constituto, formidare cœperunt ipsius familiares, ne Maximus eum viuum in potestatem redactum occideret. Qua-

Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ αἰφνιδίως παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα 36 καταστάντος, δέος εἶχε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, μὴ περὶ ζωγρίαν ἑλὼν ὁ Μάξιμος διαχειρήσηται. τότε δὴ ναῦς ἐπιβὰς, ἐπὶ τὴν Θεσσα-

35. L. & P. non habent negatiuum οὐχ: & mox coniunctè scribunt ἐλπίζοντι. Participio isto non ad ducem, sed ad exercitum relato; vt sit, *exercitui qui metueret, ne quod hostile agmen in locorum difficultatibus sibi obstiturum inueniret*, Sylb.

36. καταστάντος ferri potest, si παρὰ cum interprete pro ἐκτὸς capiatur: vt sit, *extra omnem spem constituto*. alioqui legendum foret καταπλαγέντος. *Idem*.

Θεσσαλονίκην ἀπῄρε. συναπέπλει δὲ αὐτῷ, καὶ ἡ μήτηρ Ἰουστῖνα, Μαγνεντίῳ μὲν (ὡς εἴρηταί μοι πρότερον) συνοικήσασα, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου καθαίρεσιν, Οὐαλεντινιανῷ τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλους ὑπερβολὴν συναφθεῖσα, καὶ τὴν θυγατέρα [37] Γάλλαν ἐπαγομένη. 3 Διαπλεύσαντες δὲ τὰ τοσαῦτα πελάγη, καὶ τῇ Θεσσαλονίκῃ προσορμισθέντες, πρεσβείᾳ πρὸς Θεοδόσιον ἐχρῶντο τὸν βασιλέα, νῦν γοῦν αὐτὸν τῇ κατὰ παντὸς τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ γένους ἀσελγείᾳ τιμωρῆσαι παρακαλοῦντες. 4 ὁ δὲ, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀκοὴν ἐκπλαγεὶς, λήθην μέν τινα τῆς ἄγαν ἐποιεῖτο τρυφῆς, καὶ τῇ περὶ τὰς ἡδονὰς ἐνεδίδου μανίᾳ. 5 Βουλῆς δὲ προτεθείσης, ἐδόκει τὴν Θεσσαλονίκην αὐτὸν ἅμα τισὶ τῶν ἀπὸ τῆς γερουσίας

propter nauem ingressus, Thessalonicam abiit, socia nauigationis Iustina matre; quæ Magnentium prius maritum habuerat, vt ante diximus; & illo sublato, propter eximiam formæ venustatem, Valentiniano principi iuncta matrimonio fuerat. Hæc Gallam quoque secum adducebat. Quum tot emensi maria, Thessalonicam adpulissent; legatione ad Imperatorem Theodosium missa, rogant; vt saltim nunc insolentiam, aduersus omnem Valentiniani familiam exercitam, vindicaret. Theodosius, ad ipsam rei famam obstupefactus, luxus illius nimii nonnihil obliuiscitur, & paullum de insano voluptatum studio remittit. Habito deinde consilio visum, vt ipse cum nonnullis e senatu Thessalo-

37. L. & P. θυγάλλαν, vltima præcedentis vocis sy perperam repetita. Γάλλαν enim scribendum esse, satis declarant sequentia. *Idem.*

salonicam se conferret. Hoc vbi factum fuit, de integro consultatur, quid agendum esset: communique decreto placuit, vt a Maximo patrata facinora punirentur. Non enim illi homini vitam amplius concedendam, qui & Gratianum occidisset, eiusque regnum vsurpasset; & hunc successum adeptus, via quasi quadam progressus fuisset, ac fratrem illius relicto sibi principatu exuisset.

καταλαβεῖν. οὗ δὴ γενομένου, τελεία περὶ τοῦ πράγματος προστίθεται γνώμη, καὶ κοινῷ δόγματι συνεδόκει τοῖς Μαξίμῳ πεπλημμελημένοις ἐπεξελθεῖν. 6 μὴ γὰρ εἶναι βιωτὸν ἀνθρώπῳ, Γρατιανὸν μὲν ἀνελόντι, καὶ τὴν βασιλείαν οἰκειωσαμένῳ τοῦ τούτου· καὶ ἐπειδὴ τοῦτο προεχώρησεν, ὁδῷ προελθόντι, καὶ τῆς λελειμμένης ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου παρελομένῳ.

XLIV Offensus his Theodosius, ob insitam a natura molliciem, & hactenus actæ vitæ socordiam, ad bellum hoc segniorem se præbet; adferens in medium ea mala, quæ de bellis ciuilibus proueniunt; simulque ostendens, necessario rempublicam in his vtrinque letales plagas accipere. Quapropter aiebat, prius legatos esse mittendos. ac si qui-

Τούτοις δυσαρεστήσας ὁ Θεοδόσιος, διά τε τὴν ἔμφυτον μαλακίαν, καὶ τὴν τῆς προλαβούσης διαίτης ἐκμέλειαν, ὀκνεῖ πρὸς τὸν πόλεμον, τὰ ἐκ τῶν ἐμφυλίων κακὰ φέρων εἰς μέσον, καὶ ὡς ἀνάγκη πᾶσι τὰ κοινὰ πλήττεσθαι καιρίαις πληγαῖς ἀμφοτέρωθεν. 2 ὅθεν ἔφασκε δεῖν πρότερον διακηρυκεύεσθαι· καὶ εἰ μὲν ἕλοιτο

Βαλεντινιανῷ Μάξιμος ἀποδοῦναι τὴν βασιλείαν, καὶ ἄγειν τὴν ἡσυχίαν, κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα, τὴν ἀρχὴν εἰς ἅπαντας [38] διῃρῆσθαι· πλεονεξίᾳ δὲ κρατούμενον, δόλον, καταπολεμῆσθαι ἀπροφάσιστως. τούτοις ἀντιφθέγγεσθαι μὲν οὐδεὶς τῶν ἀπὸ τῆς γερουσίας ἐθάρρει, δοκοῦσί πως κοινῇ τῇ πολιτείᾳ λυσιτελεῖν. 3 Ἰουστῖνα δὲ, 4 οὔτε πραγμάτων ἄπειρος οὖσα, οὔτε πρὸς τὴν τοῦ συμφέροντος εὕρεσιν ἄπορος, ἐπισταμένη τὸ Θεοδοσίου περὶ τὰς ἐρωτικὰς ἐπιθυμίας ἐπιρρεπὲς, ἐφίστησί τε τὴν θυγατέρα Γάλλαν, ἐξαισίως διαπρέπουσαν κάλλει· καὶ τῶν γονάτων ἐπιλαβομένη τοῦ βασιλέως, ἱκετεύει, μήτε τὸν Γρατιανοῦ τοῦ δεδωκότος οἱ τὴν βασιλείαν θάνατον περιιδεῖν ἀτιμώρητον, μήτε σφᾶς εἰκῇ κειμένους ἐᾶσαι, πάσης

dem Valentiniano Maximus imperium restituere mallet, & quietem amplecti; secundum formam pristinam in omnes imperium diuidendum esse: sin ab auaritia vinci se pateretur, citra tergiuersationem vllam bello persequendum. Aduersus hæc nemo quidem e senatu proferre quidquam audebat, quod alio modo reipublicæ conducibilia viderentur: Iustina vero, nec rerum vsu destituta, nec inops consilii ad inueniendum id quod expediret, quum Theodosii pronum ad amores animum nosset, Gallam, filiam suam, eximia forma præstantem, coram eo statuit; & genua principis amplexa, suppliciter obsecrat: ne Gratiani, qui largitus ei fuisset imperium, cædem inultam relinqueret; neue se neglectos iacere

38. διαιρεῖσθαι quoque cum Leuncl. legi potest; & paullo post καταπολεμῆσαι, pro καταπολεμῆσθαι. Sylb.

cere sineret, omni spe destitutos. Quæ proferens, puellam illacrumantem, & fortunam suam deplorantem, ei commonstrat. His Theodosius auditis simulque puellæ pulcritudinis intuitu captus, etiam vultu acceptum ex puellæ forma vulnus satis ille quidem prodebat; sed differebat tamen id, quod esset agendum: significans eis, vti spes bonas animis conciperent. Quum autem puellæ desiderio magis in dies vreretur, conuenta Iustina, filiam eius in matrimonium sibi dari petit. Nam Placilla, quæ cum eo prius fuerat nupta, diem suum obierat. Ea vero se non aliter ait hanc ei daturam, nisi bello contra Maximum suscepto, Gratiani cædem vltus esset, & Valentiniano patritum Imperium restituisset. His ille conditionibus & impetrat

ἐκπεπτωκότας ἐλπίδος. 5 Καὶ ταῦτα λέγουσα, τὴν κόρην ὀδυρομένην ἐδείκνυ, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀπο- 6 κλαίουσαν τύχην. τούτων ἀκούσας ὁ Θεοδόσιος, καὶ ἅμα τῇ θέᾳ τοῦ τῆς κόρης κάλλους ἁλοὺς, παρέφαινε μὲν καὶ τῷ βλέμματι τὴν ἐπὶ τοῦ κάλλους τῆς κόρης πληγὴν, ἀνεβάλλετο δὲ τὸ πρακτέον, χρηστὰς ἔχειν αὐτὰς ὑπο- 7 φαίνων ἐλπίδας. ὡς δὲ πλέον ἐπετείνετο τῇ τῆς κόρης ἐπιθυμίᾳ, τὴν Ἰουστῖναν μετελθὼν, ᾔτει τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον, οἷα Πλακίλλης, τῆς πρότερον αὐτῷ γημαμένης, ἀπαλλαγείσης. 8 οὐκ ἄλλως δὲ ἔφασκε δώσειν, εἰ μὴ τὸν κατὰ Μαξίμου [39] ἀράμενος, τῇ τε Γρατιανοῦ τιμωρήσειεν ἀναιρέσει, καὶ Οὐαλεντινιανῷ πάλιν ἀποδοίη τὴν τοῦ πα- 9 τρὸς βασιλείαν. ἐπὶ τού-

τοις

39. post τὸν κατὰ Μαξίμου deest πόλεμον, aut simile quodpiam nomen. *Sylb.*

τοῖς ἔτυχέ τι [40] τοῦ γάμου, καὶ ταῖς τοῦ πολέμου παρασκευαῖς ὅλον ἑαυτὸν ἐνεδίδου· καὶ συνελαυνόμενος ὑπὸ τῆς γυναικός, τό τε στρατιωτικὸν ἐφιλοφρονεῖτο σιτήσεων ἐπιδόσεσι, καὶ τὴν ἄλλην ἐκμέλειαν ὑπὸ τῆς χρείας ἀναγκαζόμενος ἐπηνώρθου, διαθεῖναί τε καὶ μετὰ τὴν ἀποδημίαν τὴν αὐτοῦ, δεησόμενα προνοίας, ἐγνώκει.

nuptias, & adparando bello totus incumbit. Quin & impulsus a muliere, militum animos auctis annonarum stipendiis demulcet, & reliquam segnitiem, sic vsu exigente, corrigit; vt etiam ea sibi disponenda, statueret, quæ post abitum ipsius, aliquam flagitatura prouidentiam essent.

Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ Κυνήγιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἐπανιὼν ἐξ Αἰγύπτου, κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ἔτυχε [41] τεθνεώς,

Ob eam caussam, XLV. mortuo in itinere Cynegio præfecto prætorii, quum ex Ægypto reuerteretur; quem-

40. Fœdus nuptiarum anno superiore factum, tradit Marcellinus in Chronico. *Baronius ad Ann. 387.*

41. Atqui exstant ad Cynegium Pr. Pr. lex 23. C. Th. *de suscept. præpos. & arcariis*, Coss. Timasio & Promoto, IV Kal. Decembris: & lex 5. C. Th. *tributa in ipsis speciebus inferenda esse*, XV Kal. Ian., iisdem Coss. Vnde quia ad Tatianum iisdem Coss. lex 17. C. Th. *de heret.* III. Non. MaI: lex 9. *de falsa moneta*, V. Kal. Iulii: lex 5. *de quæstion.* VIII. Id. Sept, & l. 120. *de decurionib.* XVI. Kal. Ian. datæ sunt; etiamnum viuo Cynegio lectum fuisse Pr. Pr. Tatianum colligitur. Quid? quod anno præcedente Theodosio II. & Cynegio Coss. ad eumdem sit l. 2. C. Th. *de fabricensibus*, XV Kal. Nou. & Coss. Honorio NB. P. & Euodio, anno 386. l. 16. C. Th. *de accus. & inscript.* Reines.

quemnam præfectum prætorii constitueret, dispiciebat. Quumque multos multoties considerasset, tandem virum ad hoc idoneum [2] reperit. Arcessitum igitur Aquileia Tatianum, qui & alios sub Valente magistratus gesserat, & erat in omnibus virtute singulari præditus, prætorii præfectum in patria declarat; & missis ad eum magistratus insignibus, filio ipsius Proculo præturam vrbanam tradit. [3] Enimuero præclare se heic gessit, amplissimis magistratibus eiusmodi viris commissis, qui etiam post abitum principis optime res subditorum administrare possent. Militum vero copiis equestribus Promotum, pedestribus Timasium præficit. [4] Quum autem nihil ad

ὅντινα δέοι προστήσασθαι τῆς αὐλῆς ὕπαρχον, ἀνεζήτει· καὶ πολλοὺς πολλάκις ἀνασκοπήσας, εὗρε τὸν πλούταιον ἄνδρα πρὸς τοῦτο ἁρμόδιον. μετακαλέσας τοίνυν ἐκ τῆς Ἀκυληΐας Τατιανὸν, ἤδη μὲν ἄλλας [42] ἐπὶ Οὐάλεντος ἐγκεχειρισμένον ἀρχάς, ἄνδρα δὲ ἐν πᾶσι σπουδαῖον, ἀναδείκνυσι τῆς αὐλῆς ὕπαρχον ἐν τῇ πατρίδι· καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς σύμβολα πέμψας αὐτῷ, τὸν παῖδα τὸν αὐτοῦ Πρόκλον, τῆς πόλεως ὕπαρχον κατέστησεν. ἀλλ' ἐν τούτῳ μὲν εὖ διεγένετο, τὰς μεγίστας ἀρχὰς ἀνδράσι τοιούτοις ἐκδεδωκὼς, οἳ καὶ μετὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἀποδημίαν, τὰ τῶν ὑπηκόων ἄριστα δυνήσονται διαθεῖναι. τοῖς δὲ στρατιώταις, ἱππεῦσι μὲν, Πρόμωτον, πεζοῖς δὲ, Τιμάσιον ἐπέστησεν. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν ἔξοδον οὐδὲν ἐλλείπειν ἐδόκει,

42. nempe Comes S. L. fuerat anno 374. COSS. Gratiano III. & Equitio, quando data est ad eum lex 1. C. Theod. *de fabricens.* & l. 8. *de falsa mon.* Reinesius.

δόξῃ, λόγος ἐνέπεσε ταῖς βασιλέως ἀκοαῖς, ὡς οἱ τοῖς Ῥωμαϊκοῖς τέλεσιν ἀναμεμιγμένοι βάρβαροι, δωρεῶν ὑποσχέσει μεγάλων, παρὰ Μαξίμου περὶ προδοσίας ἐδέξαντο λόγους· αἰσθόμενοι δὲ ὡς περίπυστον γέγονε, περὶ τὰ τέλματα καὶ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ λίμνας συνέφυγον, τοῖς αὐτόθι δάσεσιν ἑαυτοὺς ἀποκρύπτοντες. ἐν οἷς διωκόμενοι καὶ διὰ πάσης ἀναζητούμενοι μηχανῆς, κατὰ τὸ πολὺ διεφθάρησαν μέρος· ὥστε τὸν βασιλέα τούτου τοῦ δέους ἀπαλλαγέντα, σπουδῇ πάσῃ καὶ πανστρατιᾷ κατὰ Μαξίμου χωρῆσαι. Ἰουστῖναν μὲν οὖν ἅμα τῷ παιδὶ καὶ τῇ θυγατρὶ ναυσὶν ἐμβαλὼν, καὶ τοῖς ἀσφαλῶς παραπέμψουσι παραδοὺς, εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπεν· ἐπεπίστευκε γὰρ ὡς ἀσμενέστατα Ῥωμαῖοι δέξονται τούτους, ἀλλοτριούμενοι Μαξίμου ταῖς γνώμαις.

professionem amplius deesse videretur, ad aures Imperatoris rumor est adlatus; permistos Romanis legionibus barbaros, magnis muneribus promissis, a Maximo de proditione (5) sollicitatos. Animaduertentes autem illi, eius rei famam iam emanasse, versus paludes & lacus in Macedonia confugiunt, & in eorum locorum saltibus semet occultant: in quibus quum eos alii persequerentur, & quauis arte perquirerent, maiori ex parte perierunt: adeo quidem, vt Imperator hoc metu liberatus, omni studio, & o- (6) mnibus cum copiis contra Maximum pergeret. Iustinam quidem, cum filio & filia nauibus impositam, & tuto deducturis traditam, Romam ablegat: persuasus, Romanos lubentissimis animis hos excepturos, quorum a Maximo voluntates essent alienæ.

lienæ. Ipse cum exercitu per Superiorem Pannoniam, & Apenninos montes, Aquileiam contendere, & imparatum hostem adgredi cogitabat.

αὐτὸς δὲ ἅμα τῷ στρατῷ διὰ Παιονίας τῆς ἄνω καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν, ἐπὶ τὴν Ἀκυληΐαν αὐτὴν ἐλάσαι διενοεῖτο, καὶ ἐπελθεῖν ἀπαρασκεύῳ τῷ πολεμίῳ.

XLVI. Dum hóc Theodosius iter tenet, audiens Maximus, Valentiniani matrem cum liberis sinum Ionium transiecturam: collectis velocibus & expeditis nauigiis, ac iisdem Andragathio traditis, hominem ad illos velut indagine capiendos dimittit. Is in omnem partem nauigiis circumuectus, propositum tenere non potuit: quod illi iam ante fretum Ionium transmisissent. Inde satis magnis coactis copiis, omnia passim in iis locis circumnauigabat, quod Theodosium exercitu nauali bellum facturum existimaret. At Theodosius, his re-

Ταύτῃ τῇ πορείᾳ χρωμένου Θεοδοσίου, πυθόμενος Μάξιμος, ὡς ἡ Οὐαλεντινιανοῦ μήτηρ ἅμα τοῖς παισὶν διαβαίνειν μέλλοι τὸν Ἰόνιον κόλπον ταχυναυτοῦντα πλοῖα συναγαγὼν, καὶ Ἀνδραγαθίῳ παραδοὺς, ἐπὶ τὴν τούτων ἔστελλε θήραν. [2] Ὃ δὲ, περιπλεύσας απανταχοῦ, καὶ τῆς πείρας διαμαρτὼν, (ἔφθησαν γὰρ ἐκεῖνοι τὸν Ἰόνιον περαιωθῆναι πορθμὸν) δύναμιν ἀρκοῦσαν συναγαγὼν, πάντα περιέπλει τὰ ἐκεῖσε, ναυτικῇ δυνάμει Θεοδόσιον οἰόμενος ἐπιθήσεσθαι. [3] Ὄντος δὲ ἐν τούτοις Ανδραγαθίου, διελθὼν Παιονίαν καὶ τὰς ἐν τοῖς Απεννίνοις ὄρεσι πύλας ὁ Θεοδόσιος, ἀπροσδοκήτοις ἅμα

ἅμα ϗ ἀφυλάκτοις τοῖς ἀμφὶ τὸν Μάξιμον ἐπιτίθεται. μέρους δὲ τινὸς 4 τοῦ στρατοπέδου σὺν ὀξυτάτῃ ῥύμῃ τοῖς τῆς Ἀκυληίας τείχεσι προσπεσόντος καὶ βιασαμένου τὴν διὰ τῶν πυλῶν εἴσοδον, (ἀντιστῆναι γὰρ αὐτοῖς οὐχ οἷοί τε γεγόνασιν οἱ φυλάττοντες, ὄντες ὀλίγοι) Μάξιμος μὲν ἐκ τοῦ βασιλείου καθήγετο θρόνου,[43] χρήματα διανέμων τοῖς ὑπ' αὐτὸν στρατιώταις δεξάμενος· γυμνωθεὶς δὲ τοῦ βασιλικοῦ σχήματος, Θεοδοσίῳ προσήγετο. ὁ δὲ, βραχέα τῶν 5 κατὰ τῆς πολιτείας αὐτῷ πεπλημμελημένων ἐν ὀνείδους μέρει διεξελθὼν, τῷ δημίῳ παρέδωκε, τὴν ὀφειλομένην ἐκτίσοντα δίκην. Μαξίμῳ μὲν οὖν 6 τοῦτο τοῦ βίου καὶ τῆς τυραννίδος ἐγένετο τέλος, ἅμα τῷ κατὰ Οὐαλεντινιανοῦ περιεργήματι, πα-

bus intento Andragathio, per Pannoniam, 4 portasque montium Apenninorum progressus, nec opinantes ac incautos Maximianos adoritur. Quumque pars quædam exercitus impetu celerrimo ad Aquileiæ muros accessisset, aditumque vi sibi per portas aperuisset: (quippe non poterant eis custodes, perquam pauci numero, resistere) Maximus imperatorio solio deturbatur, quum pecuniam in milites suos partiri cœpisset. Habitu imperatorio exutus, ad Theodosium deducitur. 5 Is paucis, quæcumque in rempublicam deliquisset, velut exprobrationis loco recensitis; hominem carnifici tradit, meritam pœnam luiturum. 6 Hunc Maximus vitæ pariter ac tyrannidis exitum habuit; qui astu superato Valentiniano,

 ci-

43. post θρόνου in L. & P. cod. legitur οὗ: nihil huc faciens. *Sylb.*

citra laborem omni se potiturum imperio Romano somniauerat.

σιαν ἔξειν ἀκονιτὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὀνειροπολήσαντα.

XLVII. QVia vero Theodosius Imperator audierat, Maximum transeuntem Alpes, filium Victorem, dignitate Cæsaris ornatum, apud Transalpinas gentes reliquisse; confestim Arbogastem magistrum militum mittit, qui & imperio deiecit adolescentulum, & interfecit. His Andragathio nūciatis, qui nauibus fretum Ionium scrutabatur; quod infinita se perpessurum mala sciret, non exspectato hostium aduentu, ipse sibi supplicium intulit, præcipitato in mare corpore; cui se credere, quam inimicissimis, mallet. Theodosius autem vniuersum

Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἀκηκοὼς ὅτι διαβαίνων τὰς Ἄλπεις ὁ Μάξιμος, Βίκτωρα τὸν υἱὸν ἀπέλιπεν αὐτόθι τῇ τοῦ καίσαρος ἀξίᾳ τετιμημένον, Ἀρβογάστην ἔστειλε παραχρῆμα τὸν στρατηγόν· ὃς παραλύσει τε τῆς ἀρχῆς καὶ ἀπέκτει-2.νε τὸ μειράκιον. Τούτων ἀπαγγελθέντων Ἀνδραγαθίῳ τὰ περὶ τὸν Ἰόνιον διερευνωμένῳ πορθμὸν, ὅτι μυρίοις περιπεσεῖται κακοῖς ἐπιστάμενος, οὐκ ἀναμείνας τοὺς ἐπιθησομένους, αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν τιμωρίαν ἐπέθηκεν, καθεὶς [44] εἰς τὴν θάλασσαν τὸ σῶμα, καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἐκδοῦναι τὰ καθ' ἑαυτὸν, ἢ τοῖς ἐχθίστοις ἑ-3.λόμενος. Τὴν μὲν οὖν βασιλείαν πᾶσαν Οὐαλεν-

44. Historia Miscella l. 13. cap. 1. *Andragathius comes, qui peremerat Gratianum, cognita Maximi nece, præcipitem e naui in vicino † flumio semet ipsum proiciens, suffocatus est.* † P. Diac. l. 2. *præcipitem sese e naui in vndas dedit, ac suffocatus est.*

λεντινιανῷ παρέδωκεν, ὅσlω ἔτυχεν ἔχων ὁ τούτου πατήρ· καὶ τοὺς περὶ τοὺς εὐεργέτας καθῆκον ἔδοξεν εἶναι. Τῶν δὲ ὑπὸ 4 Μαξίμῳ στρατευσαμένων, ὅσον ἦν ἀπόλεκτον, μετὰ τῶν οἰκείων ἀναλαβὼν, ἀφῆκε μὲν ἐκεῖνον, τὰ περὶ τὴν Ιταλίαν, καὶ Κελτοὺς, καὶ ὅσα τῆς ἐπικρατείας ἦν σῆς αὐτοῦ, διαθήσοντα. συνῆν δὲ καὶ 5 ἡ μήτηρ αὐτῷ, τὸ ἐλλεῖπον ἐν φρονήσει διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας, καθ' ὅσον γυναικὶ δυνατὸν ἦν, ἐκπληροῦσα.

imperium Valentiniano tradidit, quantum quidem ipsius olim pater habuerat: quod sane visum est ex officio erga bene meritos fieri. Ex iis vero, qui Maximo militauerant, quidquid selectum erat, inter suos retulit; ac Valentiniano permisit, vt res Italicas, Celticas, & alias imperii sui, disponeret: cui quidem & mater aderat; quæ, quidquid ob ætatis imbecillitatem, filii prudentiæ deesset, quantum a muliere præstari poterat, supplebat.

Αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Θεσσαλονίκlω ἐπανελθὼν, οὐ τὴν τυχοῦσαν εὗρεν ἐν τοῖς Μακεδόνων πράγμασι ταραχήν. Ὅ- 2 σοι γὰρ τῶν βαρβάρων ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς περὶ τὰς λίμνας ὕλαις ἑαυτοὺς ἀποκρύψαντες, ἐκ τῆς προτέρας τῶν Ρωμαίων ἐφόδου περιεσώθησαν, τῆς περὶ τὸν ἐμφύ-

XLVIII. Ipse Thessalonicam reuersus, non leuem in rebus Macedonum perturbationem reperit. Quotquot enim barbari intra paludes & vicinas stagnis siluas abditi, de priore Romanorum impressione salui euaserant; occupationem Theodosii principis in bello ciuili,

li, occasionis nacti loco, in Macedonum Thessalorumque fortunas, nemine resistente, grassabantur. Postea vero, quam fama victoriæ, reditusque principis, ad eos perlata fuisset: rursus in paludes semet abdebant; & hinc clanculum egressi, quum primum dies illuxisset, obuia quæuis agebant, ferebant; atque ita deinde ad loca consueta se recipiebant. adeo quidem, vt de cetero principis animum subiret cogitatio, spectra potius, quam homines, hos inuasores esse. Quapropter anceps animi, cum nemine re communicata, quam moliebatur; equitibus numero quinque secum sumtis, eorum quemque tres aut quatuor equos loro ducere iussit; vt vbi sessorem gestans equus defatigatus esset,

λιον πόλεμον ἀσχολίας Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως λαβόμενοι, τὰ Μακεδόνων καὶ Θεσσαλῶν ἐλήιζον, μηδενὸς αὐτοῖς ἐναντιωθέντος. 3 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς νίκης αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ βασιλέως ἠγγέλθη, τοῖς ἕλεσιν αὖθις ἑαυτοὺς ἐναπέκρυψαν· αὐτόθεν τε λαθραίως [45] ἐπανιστάμενοι, τὰ ἐν ποσί τε ἄγοντες καὶ φέροντες ἡμέρας ἐπιφαινομένης, ἐπὶ τοὺς συνήθεις τόπους ἐχώρουν. ὥστε δοκεῖν τῷ βασιλεῖ λογίζεσθαι, φάσματα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους εἶναι τοὺς ἐπι- 4 όντας. ἀπορῶν τοίνυν, ἐκοινώσατο μὲν οὐδενὶ τὸ πρακτέον· ἀναλαβὼν δὲ ἄχρι πέντε ἱππέων τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἑκάστῳ τρεῖς ἵππους ἢ τέσσαρας ἕλκειν ἀπὸ ῥυτῆρος εἰπὼν, ὥστε ἐπειδὰν ὁ τὸν ἱππέα φέρων ἵππος ἀπείποι τῷ

πο-

45. Malet fortasse aliquis ἀπανιστάμενοι. sed ἐπανιστάμενοι sincera est scriptura, id est, *insurgentes aduersus viatores*, seu adorientes, ἐπιθέμενοι. Sylb.

πόνῳ, μεταβαίνειν ἐπὶ τὸν ἕτερον, τούτῳ τε τῷ τρόπῳ πρὸς πᾶσαν ἀρκέσαι τοὺς ἵππους κακοπάθειαν ἧς κατὰ νοῦν ἔλαβεν ἐγχειρήσεως. 5 οὐδενὶ τῶν θεωμένων ὅτι βασιλεὺς εἴη διδοὺς ὑποπτεύειν, περιενόστει τοὺς ἀγρούς· καὶ εἴπου τροφῆς ἅμα τοῖς ἑαυτοῦ αὐτῷ δεηθείη, παρὰ τῶν ἀγροίκων αἰτῶν, ἐνέτυχε καταλύματι βραχεῖ παρὰ γραὸς οἰκουμένῳ, καὶ στέγης αὐτῷ μεταδοθῆναι καὶ ποτοῦ παρεκάλει. 6 Τῆς δὲ γραὸς φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξαμένης, οἴνου τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἐτύγχανεν ἔχουσα μεταδούσης, ἐπειδὴ νὺξ ἐγένετο, αὐτόθι καθεύδειν ἐδεῖτο. 7 τῆς δὲ πρεσβύτιδος καὶ πρὸς τοῦτο ἐνδούσης, κείμενος ὁ βασιλεὺς ἔν τινι μέρει τῆς καταλύσεως, ἄνθρωπον ἐθεάσατο, φθεγγόμενον μὲν οὐδὲ ἕν, ἐοικότα δὲ λανθάνειν ἐθέλοντι. 8 καὶ τοῦτο θαυμάσας, ὡς αὐτὸν ἐκά-

in alium ſe reciperet; eoque modo quemuis ad laborem perferendum in eo conatu, quem animo concepiſſet, equi ſufficerent. Nemini vero ſe adſpicienti quidquam ſuſpicionis præbens, quaſi eſſet Imperator, agros circumibat: & ſic vbi cibo cum ſuis indigeret, a ruſticis eum petebat. Tandem perexiguum ad diuerſorium venit, in quo degebat anus quædam; a qua tecto recipi, potumque ſibi præberi, poſtulat. Quum anus eum comiter ſuſcepiſſet, vinumque cum aliis, quæ forte tum habebat, impertiiſſet: quandoquidem nox adpetebat, ibidem vt dormiret, orat. Hoc etiam ab anu impetrato, princeps in parte diuerſorii quadam cubans, hominem conſpicit, qui nihil omnino loquebatur, & latitare volenti ſimilis erat. Quod admiratus, anum ad

ſe

se vocat, & ille quis esset, aut vnde, quærit. Ea respondere, se tum hoc, tum cuius rei caussa venisset, ignorare: verum hoc se scire fateri, ex quo tempore Theodosium Imperatorem cum exercitu reuersum esse, nunciatum fuerit; hunc hominem apud se diuertere, ac singulos in dies persoluto victus pretio, diem totum domo egressum, & quocumque lubitum sit, circumeuntem; aduentante nocte reuerti velut a labore, cibumque sumere, atque illum in modum cubare, veluti iam conspiceretur. His auditis Imperator, qui hæc anus indicia minime relinquenda coniiceret inexplorata; correptum hominem dicere iubet, quisnam esset. Illo nihil omnino proloqui auso, quæstiones flagris admotis instituebantur. Quum ne huic

λεῖ τὴν γραῦν, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ πόθεν. 9 τῆς δὲ ἀγνοεῖν εἰπούσης, καὶ κατὰ ποίαν ἀφίκετο χρείαν· τοῦτο δὲ εἰδέναι φασκούσης, ὅτι γε ἐξ οὗ Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἐπανιέναι μετὰ τῆς στρατιᾶς ἠγγέλθη, καταλύσας παρ' αὐτῇ καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς τροφῆς τιμὴν[46] ἑκάστης ἡμέρας ἀποδιδοὺς, τὴν ἡμέραν ἅπασαν τῆς οἰκίας ἐξιὼν, ὅποι βούλοιτό τε περινοστῶν, νυκτὸς ἐπιγινομένης ἐπανιὼν, ὥσπερ ἐκ κόπου, τροφῆς τε μεταλαμβάνει, καὶ κεῖται 10 κατὰ τὸ νῦν ὁρώμενον σχῆμα. ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, τεκμαιρόμενός τε ὡς οὐ παρεργητέον τοὺς τῆς πρεσβύτιδος λόγους ἀνεξετάστους καταλιπεῖν, συναρπάσας τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εἴη λέγειν ἀπῄτει. 11 τοῦ δὲ οὐδὲν ἀνασχομένου παντάπασιν ἀποκρίνασθαι, βασάνοις διὰ μα-

46. pro ἑκάστης L. & P. habent ἐκστάσης: parum ad rem. Sylb.

μαστίγων ἐπήγοντο. τοῦ δὲ μηδὲ τῇ διὰ τούτων ἐνδόντος ἀνάγκῃ, ξίφεσιν ἀμύττειν αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῖς ἱππεῦσιν ἐνεκελεύετο, προσθεὶς ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος εἴη. καὶ [47] [ὃς,] τῶν ἐν 12 τοῖς ἕλεσι κρυπτομένων βαρβάρων εἶναι κατάσκοπος ἔλεγε, ἀπαγγέλλειν τε αὐτοῖς ὅποι εἴη καὶ ποίοις ἐπιέναι τόποις ἢ ἀνδράσι [48] προσήκει. τού- 13 του μὲν οὖν παραχρῆμα ἀπέτεμε τὴν κεφαλήν· ἐλάσας δὲ πρὸς τὸ στρατόπεδον, οὐ πόρρωθεν αὐλιζόμενον, ἄγει τε αὐτοὺς ἔνθα ἔγνω τοὺς βαρβάρους ἐνδιαιτᾶσθαι· σὺν αὐτοῖς τε ἐπιπεσὼν ἡβηδὸν πάντας διέφθειρε, τοὺς μὲν τοῖς ἕλεσι κρυπτομένους ἐξάγων, τοὺς δὲ καὶ ἐν τοῖς ὕδασιν ἀποσφάττων· ὥστε φόνον τῶν βαρβάρων γενέσθαι πολύν.

quidem adhibitæ vi cederet; equitibus imperat, gladiis corpus eius pungerent: adiecto se Theodosium Imperatorem esse. Tum ille, barbarorum in paludibus abditorum exploratorem se dicere, quibus renunciaret, vbinam locorum esset; & quæ regiones, quiue homines essent inuadendi. Confestim huic abscissum caput; & profectus ad exercitum, Princeps, qui non longe ab eo loco in castris erat, milites eo deducit, vbi degere barbaros cognouerat; cumque suis in illos irruens, omnes cuiusvis ætatis interficit, ac partim in paludibus abditos extrahit, partim in ipsis aquis iugulat, ita quidem, vt ingens barbarorum cædes ederetur.

Dux

47. inclusum Relatiuum ὃς abest a L. & P. cod. *Sylb.*
48. Modi enallage in εἴη & προσήκει, alibi quoque eodem modo vsurpata est. *Idem.*

XLIX DVx vero Timasius, Imperatoris fortitudinem admiratus, vt militibus adhuc ieiunis, qui non amplius sufficere laboribus illis per paludes exantlandis possent, sumendi cibi spatium concederetur, rogat. Qvum Imperator adnuisset, signo tuba receptui dato, milites ab opere barbarorumque persequutione desistunt. Secessum ad epulas; quibus satiati, iamque a vino & labore victi, altum plane dormiunt. Quo barbari superstites animaduerso, arma capiunt, & occupatos a somno temulentiaque adorti milites, hastis, & gladiis, & instrumento quouis ad cædem idoneo confodiunt: interfectusque cum copiis vniuersis fuisset & ipse Princeps, si non ex iis quidam, qui nec dum pransi fuerant, ad Imperatoris tentorium

Ὁ δὲ στρατηγὸς Τιμάσιος, τοῦ βασιλέως ἀγασθεὶς τὴν ἀνδρείαν, ἀσίτοις οὖσι τοῖς στρατιώταις, καὶ οὐκέτι πρὸς τοὺς ἐν τοῖς τέλμασι πόνους ἀρκεῖν δυναμένοις, τροφῆς ἠξίου συγχωρηθῆναι μεταλαβεῖν· τοῦ δὲ ἐνδόντος, ἡ μὲν σάλπιγξ ἤχησε τὸ ἀνακλητικὸν, ἀφίστη τοὺς στρατιώτας τοῦ ἔργου καὶ τῆς κατὰ τῶν βαρ-2 βάρων ἐπιφορᾶς. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὴν εὐωχίαν, καὶ ταύτης ἐμφορηθέντες, οἴνῳ τε καὶ πόνῳ συνειλημμένοι, βαθύτατον ἐκάθευδον ὕπνον. 3 ὅπερ αἰσθόμενοι τῶν βαρβάρων οἱ περιλελειμμένοι, ὅπλα τε ἀνέλαβον, καὶ προσπεσόντες ὕπνῳ καὶ μέθῃ τοῖς στρατιώταις κεκρατημένοις, κατεκέντουν δόρασί τε καὶ ξίφεσι καὶ παντὶ τῷ πρὸς φόνον 4 ἀρκοῦντι. συνανῄρητο δ' ἂν ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς, εἰ μή τινες τῶν οὔπω θοίνης μεταλαβόντων ἔδραμον ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν,

τὸ

τὸ συμβὰν ἐξαγγέλλοντες. ἐφ' οἷς αὐτός τε καὶ οἱ σὺν 5 αὐτῷ ταραχθέντες, φυγῇ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον ἔγνωσαν ἀποδρᾶναι· φεύγουσι δὲ αὐτοῖς 6 ὑπαντήσας Πρόμωτος, (ἔτυχε γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως μετάπεμπτος γεγονὼς) τὸν μὲν βασιλέα περισώζειν αὐτόν τε καὶ τοὺς αὐτῷ συνόντας ἠξίου. τῶν γὰρ βαρβάρων 7 αὐτῷ μελήσειν, ἀξίαν τῆς αὐτῶν ἀπονοίας ἐπιθήσοντι δίκην· καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἐπῄει· καὶ εὑρὼν ἔτι τοῖς καθεύδουσιν ἐγκειμένους, ἐπῆλθε μετὰ πάσης ὀξύτητος· καὶ τοσούτους ἀνεῖλεν, ὥστε ἢ οὐδένα ἢ σφόδρα ὀλίγους εἰς τὰ ἕλη συμφυγόντας περισωθῆναι.

adcurrissent, & quod acciderat, nunciassent. Quamobrem turbatus Imperator, & ii quos secum habebat; fuga periculum imminens euitare statuunt. Promotus autem, fugientibus obuiam factus, (arcessitus enim a principe fuerat) ab Imperatore petit, vt sibi suorumque saluti consuleret: quippe barbaros sibi curæ futuros, qui merito contumaciam ipsorum supplicio castigaturus esset. Simul hæc dicens, barbaros inuadit. Quumque reperisset in militem adhuc dormientem irruentes, adortus est eos impetu velocissimo, & tot interemit; vt vel nemo, vel admodum pauci, qui se rursus in paludes receperunt, incolumes euaserint.

L.

ΤΑ μὲν οὖν συνενεχθέντα τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, μετὰ τὴν Μαξίμου καθαίρεσιν ἐπανιόντι, τοιάδε πως ἦν. εἰς δὲ τὴν 2 Κωνσταντινούπολιν ἐπανελ-

QVæ igitur imperatori Theodosio contigere, post interemtum Maximum redeunti; talia fere fuerunt. Reuersus autem

Constantinopolim, ob partam quidem aduersus Maximum victoriam magnos gerebat spiritus; ob ea vero, quæ barbari latitantes in paludibus, in ipsum, & in omnem exercitum patrauerant, mœstior factus, bellis ac pugnis valedicere decreuit. Quumque Promoto curam horum commisisset, ipse priorem viuendi rationem ad animum reuocans, cœnas magnificas cœnabat, & in exquirendis voluptatibus curiosus erat, & theatris atq; circensibus semet oblectabat. Adeoque mihi principis huius vitam, in partem vtramque procliuem mirari subit. Nam cum natura segnis esset, omnique secordiæ, & indicatis antea vitiis deditus: si nihil ei triste, nihil formidabile, molestiam exhiberet, naturæ frena laxabat: sin vrgeret aliqua necessitas, quæ statum

θῶν, ἐπὶ μὲν τῷ κατὰ Μαξίμου τροπαίῳ μέγα ἐφρόνει· τοῖς δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τέλμασι βαρβάρων, εἰς αὐτόν τε καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν γεγονόσι συνεσταλμένος, πολέμοις μὲν ἀποστατεῖν ἐγνώκει καὶ μάχαις. 3 ἐπιτρέψας δὲ τὰ περὶ ταῦτα Προμώτῳ, αὐτὸς τῆς προτέρας ἀνεμιμνήσκετο διαίτης, πολυτελῆ δεῖπνα δειπνῶν, καὶ πολυπραγμονῶν ἐν ταῖς ἡδοναῖς, καὶ [49] [τοῖς] θεάτροις καὶ ἱπποδρομίαις ἐναβρυνόμενος. ὥστε ἔπεισί μοι θαυμάζειν τούτου τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ βίου ῥοπήν. 4 φύσει γὰρ ὢν ἐκμελὴς, ῥαθυμίᾳ τε πάσῃ, καὶ οἷς προεῖπον, ἐκκείμενος, λυποῦντος μὲν αὐτὸν οὐδενὸς ἢ δέος ἐπάγοντος, ἐνοχλοῦντος, ἐνεδίδου τῇ φύσει· καθισταμένος δὲ εἰς ἀνάγκην, συλλέγειν κατά τι τὰ καθεστῶτα προσ-

49. inclusus Articulus τοῖς abest à P. c. *Sylb.*

δοκωμένην, ἀπετίθετο μὲν τὴν ῥαθυμίαν, καὶ τῇ τρυφῇ χαίρειν εἰπὼν, εἰς τὸ ἀνδρωδέστερον καὶ ἐπίπονον καὶ ταλαιπαθὲς ἀνεχώρει. τοιοῦτος ἐξ αὐτῆς ἀποδεδειγμένος τῆς πείρας, ἐπειδὴ πάσης ἦν ἀπηλλαγμένος φροντίδος, ταῖς αὐτοῦ φύσει προσούσαις ἐνμελείαις ἐδούλευε.

rerum quassatura timeretur; ignauiam deponebat, & deliciis valere iussis, ad virilem animum, ac laborum molestiarumque tolerantiam redibat. Quum ipso rerum vsu docente talis esset, omni sollicitudine liberatus, inditis a natura ignaui ingenii vitiis seruiebat.

Τῶν δὲ τὰς ἀρχὰς ἐπιτετραμμένων, ἐν τιμῇ καὶ ἐξαίρετον ἤγετο [50] Ρουφῖνος, Κελτὸς τὸ γένος, μάγιστρος τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων καταστάς. τούτῳ γὰρ πάντα ὁ βασιλεὺς κατεθάῤῥει, τῶν ἄλλων ὀλιγωρῶν. ὅπερ ἐκίνει Τιμάσιον καὶ Πρόμωτον, μετὰ τοσούτους ὑπὲρ τῆς πολιτείας κινδύνους ἐν δευτέρᾳ τάξει κειμένους. ἐφ' οἷς ὁ Ρουφῖνος ὠραϊζόμενος, καὶ ἀναβεβηκὼς τοῦ φρονή-

EX iis autem quibus erant commissi magistratus, honoratissimo apud eum loco *Rufinus* habebatur, natione Celta, palatinorum ordinum magister. Huic enim princeps omnia credere, nec reliquos magni æstimare; quod animos Timasii & Promoti nonnihil pungebat, qui post tot exhausta pro republica discrimina, posteriore loco censerentur. Rufinus autem, hoc nomine sibi placens, &

50. Cum hoc Rufini elogio conferri possunt, quæ de eodem Suidas tradidit.

& elatus animo, quoddam in consilio publico verbum paulo ferocius in Promotum iactat. Id ille non ferens, ori manum impegit, eumque percussit. Rufinus, ad principem ingressus, ostensa facie, tantam eum ad iram impulit; vt diceret, ni conceptam aduersus Rufinum inuidiam deponerent, breui principem visuros. His Rufinus auditis, qui ceteroquin etiam infestus aliis esset, ob nimium primatus & ambitionis studium: persuadet imperatori, Promotum extra aulam alicubi commorari iuberet, & ad rei bellicæ studium milites exercere. Quod quum obtinuisset, barbaros in insidiis collocat, dum Promotus in Thraciam proficiscitur. Illi, accepto mandato, nihil tale prospicientem adgressi trucidant; virum, qui & opes contemse-

μαλι, σκέμματος κοινȣ̃ προκειμένȣ, θρασύτερόν τι ῥῆμα εἰς τὸν Προμωτον ἀπέρριψεν. 4 ὁ δὲ, οὐκ ἐνεγκὼν, ἐπήγαγε τῷ προσώπῳ τὴν χεῖρα, καὶ ἔπληξεν. ὁ δὲ, εἰσελθὼν ἐς τῷ βασιλεῖ τὸ πρόσωπον δείξας, τοσȣ̃τον ἐξανέστησεν εἰς ὀργὴν, ὥστε εἰπεῖν, εἰ μὴ τὸν κατὰ Ῥȣφίνȣ φθόνον ἀπόθοιντο, ταχέως αὐτὸν ὄψονται βασιλεύοντα. 5 ταῦτα ὁ Ῥȣφῖνος ἀκηκοὼς, ἐπειδὴ καὶ ἄλλως ἦν ἅπασιν ἔκπτος διὰ φιλοπρωτείας ὑπερβολὴν, ἀναπείθει τὸν βασιλέα κελεῦσαι τῶν βασιλείων ἔξω πȣ διατρίβειν Προμώτῳ, καὶ τῇ περὶ τὰ πολέμια μελέτῃ τȣ̀ς στρατιώτας ἀσκεῖν. 6 καὶ ἐπειδὴ τȣ̃το κατέπραξε, καθίζει λόχον αὐτῷ βαρβάρων, ποιȣμένῳ τὴν ἐπὶ Θρᾴκην ὁδοιπορίαν. 7 οἱ δὲ τὸ σύνθημα δεξάμενοι μηδὲν προορωμένῳ τοιȣ̃τον ἐπιθέμενοι, κατασφάζȣσιν ἄνδρα πλȣ̃τ[ȣ]

μὲν κρείττονα γεγονότα, χρησάμενον δὲ τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς βασιλεῦσιν εἰλικρινῶς, ἄξια δὲ τῆς προαιρέσεως ἐπίχειρα κομισάμενον, ὅτι τοῖς οὕτως ἐκμελῶς καὶ ἀσεβῶς τὰ κοινὰ πράγματα διαθεῖσιν ὑπηρετήσατο.

rat, & erga rempublicam, ipsosque principes sincere se gesserat. Merita vero præmia consilii voluntatisque suæ tulit, qui tam secorditer & impie publicas res administrantibus operam suam locasset.

LII.

Ταύτης διαβοήτου τῆς πράξεως ἐν ἅπασι γενομένης, καὶ ἐν τοῖς ἁπάντων στόμασιν οὔσης, παντός τε σωφρονοῦντος ἐπὶ τοῖς τοσούτοις ἀτοπήμασι σχετλιάζοντος, αὐτὸς μὲν Ῥουφῖνος, ὥσπερ τι σεμνὸν ἐργασάμενος, ὕπατος ἀνεδείκνυτο. Τατιανῷ δὲ, καὶ 2 τῷ τούτου παιδὶ Πρόκλῳ, Ῥουφίνῳ προσκεκρουκόσι δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ ὅτι τὰς ὑπάρχους ἔχοντες ἐξουσίας, ὁ μὲν τῆς αὐλῆς, ὁ δὲ τῆς πόλεως, ἀδωροτάτα καὶ ὡς ἔνι μάλιστα δεόντως αὐτὰς διετίθεσαν, ἐπήγετο πράγματα λόγον οὐκ ἔχοντα. καὶ ἵνα εἰς 3

HVius facinoris fama vbique didita, quum esset in ore omnibus, & modestissimus quisque tanta scelera periniquo ferret animo: Rufinus, quasi qui facinus honestum patrasset, consul designatur. Hinc Tatiano, eiusque filio Proculo, (qui Rufinum alia nulla de caussa offenderant, quam quod præfecturas gerentes, ille prætorianam, hic vrbanam, eas incorruptissimi a muneribus, & quam maxime fieri posset, ex officii ratione administrauerant) negotia nulla iusta de caussa facessuntur. Atque vti

perfici poſſent, quæ in eos agitabantur conſilia, prius magiſtratu Tatianus abdicatur, & in ius ducitur, Rufino præfecto aulæ deſignato. Ac in ſpeciem quidem conſtituti ſunt & alii, qui cum Rufino in ſocietatem huius iudicii venirent: ſed auctoritatem ſententiæ ferendæ ſolus ille habebat. Quia vero Proculus, animaduerſis inſidiis, fuga ſibi conſuluerat, & ſuſpectam Rufinus habebat induſtriam viri, metuebatque, ne quid noui molitus, arte quadam res ſuas conturbaret: Tatianum patrem fraude, præſtitiſque iuramentis circumuentum, ipſe etiam

ἔργον ἀχθείη τὰ κατ' αὐτῶν βουλευόμενα, πρότερον ἀπετίθετο Τατιανὸς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἤγετο[51] εἰς κρίσιν, ὑπάρχου τῆς αὐλῆς ἀποδεδειγμένου Ῥουφίνου· καὶ τῷ μὲν φαινομένῳ κοινωνεῖν ἐτάχθησαν ἕτεροι Ῥουφίνῳ τῆς κρίσεως, ἐκεῖνος δὲ μόνος εἶχε τῆς 4 ψήφου τὸ κῦρος. ἐπεὶ δὲ Πρόκλος, αἰσθόμενος τῆς ἐπιβουλῆς,[52] - - - - - ὑφορώμενος ὁ Ῥουφῖνος τὸ δραστήριον τοῦ ἀνδρὸς, καὶ δεδιὼς μὴ νεώτερόν τι φρονήσας συνταράξῃ τινὶ τὰ κατ' αὐτὸν μηχανῇ, μετελθὼν ἀπάτῃ τὸν πατέρα καὶ ὅρκοις, καὶ τὸν

51. *ἤγετο εἰς κρίσιν, in ius ducitur*] Ob Lyciam male adminiſtratam, vel in Lycia aliquid delictum in ius tractum fuiſſe, apparet e l. 9. Cod. Th. *de indulg. crim.* Impp. Arcadio & Honorio, Coſs. iiſdem. *Reineſius.*

* Legem dictam aliter interpretatur Iacobus Godofredus IC. *commentar. in Theodoſii Cod.* nempe Lyciam infamatam fuiſſe propter damnatum ciuem Lycium, Tatianum, cuius ſumma culpa fuerit, (vt ipſius legis verba habent) *temporalis offenſio deterrimi iudicis inimici*, id eſt, Rufini.

52. poſt ἐπιβουλῆς deeſt φυγῇ διεσώθη, vel ſimile quidpiam. *Sylb.*

τὸν βασιλέα πείσας ἀποφῆναι καὶ αὐτῷ καὶ τῷ παιδὶ μεγίστας ἐλπίδας, τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μεταγαγὼν ἐκ τῆς ἀληθοῦς ὑπονοίας εἰς ματαίους ὀνείρους, ἀναπείθει Τατιανὸν γράμμασι τὸν παῖδα μετακαλέσασθαι. Πρόκλον μὲν οὖν, ἅμα τῷ 5 φανῆναι συναρπασθέντα, τὸ δεσμωτήριον δέχεται· Τατιανοῦ δὲ τῇ [53] τῆς πατρίδος οἰκήσει παραδοθέντος, ἀκροάσεις συνεχεῖς ἐπὶ τῇ τοῦ Πρόκλου συνήεσαν κρίσει, καὶ τελευτῶντες οἱ δικασταὶ, κατὰ τὸ Ρουφίνῳ συγκείμενον, ἀπάγεσθαι τοῦτον ἐν Συκαῖς [54] τῷ προαστείῳ τὴν ἐπὶ θανάτῳ προσέταττον. Ὅπερ αἰσθόμενος 7

Imperatore persuaso, vt tam patri quam filio spes maximas faceret; eoque modo de vera suspicione traductum ad vana somnia, tandem impellit, vt filium per litteras reuocaret. Itaque Proculum, simul atque comparuisset, correptum carcer excipit; & Tatiano patriam incolere iusso, frequenter ad cognoscendā Proculi caussam coitur. Tamdem iudices, vt inter ipsos & Rufinum conuenerat, Proculum morte mulctandum Sycas, quod suburbii nomen est, abduci iubent. Id princeps animaduertens

 mi-

53. πατρίδος, Aquileiæ scilicet, vt ex cap. 45. n. 2. apparuit. Sed anno 392. Coss. Arcadio & Rufino vsque ad mensem Iulium fuit in officio, exstat enim l. 127. C. Th. *de decurionibus*, ab Imppp. Theod. Arcad. & Hon. data Coss. Arcadio A. II. & Rufino, prid. Kal. Iul. CPoli *Reinesius*.

* Iac. Godofredo Lycium videri Tatianum, & in Lyciam patriam, relegatum; iam diximus.

54. Suburbium hoc *Peram* (quasi Περαίαν seu πέραν κόλπου) & *Galatam* vocant. Est vero trans sinum, qui Κέρας dicitur. *Leunclauius*.

misit qui gladium scilicet a ceruicibus eius reuocaret. At is, Rufini mandato parens, tardius abiit, & vbi iam caput abscissum fuerat, aduenit.

ὁ βασιλεὺς, ἔστελλε μὲν δῆθεν τὸν ἀνακαλεσόμενον ἐκ τοῦ τραχήλου τὸ ξίφος. ὁ δὲ, συνθήματι Ρουφίνου πειθόμενος, χαλαίτερον [55] ἀπιὼν, ἔφθασεν ἤδη πεσοῦσαν τὴν κεφαλήν.

LIII. DVm hæc agerentur, Valentinianus Imperator e viuis excessisse nunciatur: hoc quodam modo interfectus. Arbogastes, oriundus e gente Francorum, quem secundum a Baudone duce locum Gratianus Imperator obtinere iusserat, illo rebus humanis exemto, fretus industria sua citra principis auctoritatem magisterium militum in se transtulerat. Visus autem subditis sibi militibus idoneus, ob for-

ΕΝ δὲ τῷ ταῦτα πράττεσθαι, Οὐαλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀγγέλλεται τελευτήσας. ὁ δὲ τῆς τελευτῆς τρόπος ἐγένετο τοιόσδε. Ἀρβογάστης, ἐκ τοῦ Φράγκων ὁρμώμενος ἔθνους, Βαύδωνι δὲ ὑποστρατηγεῖν ὑπὸ Γρατιανοῦ βασιλεύοντος τεταγμένος, ἐκείνου τελευτήσαντος, τῇ δραστηρίᾳ τεθαρρηκὼς, τὴν στρατιωτικὴν ἀρχὴν εἰς ἑαυτὸν περιέστησε, βασιλέως οὐ δεδωκότος, κατάλληλος δὲ τοῖς ὑποτεταγμένοις στρατιώταις ὀφθεὶς, διά τε ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν

55. in illis, ὁ δὲ, χολαίτερον ἀπιὼν ἔφθασεν ἤδη πεσοῦσαν τὴν κεφαλὴν, hypallage est. Sensus enim est, τὸν δὲ, χολαίτερον ἀπιόντα, ἔφθασεν ἤδη πεσοῦσα ἡ κεφαλή: *quem lentius profectum, præuenit capitis amputatio*, i.e. qui cum lentius proficisceretur, caput Proclo amputatum fuit, antequam ille aduenisset. *Sylb.*

κὴν ἐπιστήμην, καὶ χρημάτων ὑπεροψίαν, ἐπὶ μέγα προῆλθε δυνάμεως· καὶ τοσοῦτος ἦν, ὥστε καὶ πρὸς τὸν βασιλέα παῤῥησιάζεσθαι, καὶ ὅσα μὴ καλῶς αὐτῷ μηδὲ προσηκόντως ἔχειν ἐδόκει, κωλύειν. 3 πρὸς ταῦτα δυσαναχετῶν ὁ Οὐαλεντινιανὸς, ἀντέτεινε μὲν πολλάκις, ἤνυε δὲ οὐδέν· ὠχύρωτο γὰρ ὁ Ἀρβογάστης τῇ τῶν στρατιωτῶν ἁπάντων εὐνοίᾳ. 4 ὑποτετάχθαι δὲ τούτῳ περαιτέρω μὴ φέρων, ἐπειδὴ καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου τὸν Ἀρβογάστην ἐθεάσατο προσιόντα, δριμύτερον ὑποβλέπων, δέδωκεν αὐτῷ γράμματα τῆς ἀρχῆς παραλύοντα. 5 ὁ δὲ, ἀναγνοὺς, Οὔτε δέδωκάς μοι, φησὶ, τὴν ἀρχὴν, οὔτε ἀφελέσθαι δυνήση. καὶ ταῦτα εἰπὼν, διαῤῥήξας τε τὸ γραμμάτιον, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἀφεὶς, ἀπιὼν ᾤχετο. 6 τότε δὴ λοιπὸν

titudinem, reique bellicæ scientiam, & pecuniæ contemtum; magnam ad potentiam pervenit. Adeoque tantus erat, vt etiam aduersus principem liberior esset, & quæcunque non recte, nec vti par erat, fieri putabat, prohiberet. Ea Valentinianus permoleste ferens, opponit se quidem illi sæpius; sed nihil proficit. Nam Arbogastes omnium militum beneuolentia munitus erat. Tamdem Valentinianus, haud ferens amplius, vt huic subiectus esset; quum augusto in solio sedens accedentem videret Arbogastem, toruis oculis hominem adspiciens, libellum porrigit, quo ei magistratum abrogabat. Hoc ille perlecto; Nec potestatem mihi dedisti, ait, nec eripere poteris. Quibus prolatis, discerptoque libello, & in terram abiecto, discedit. Ex eo tempore non clanculum suspiciones alebantur;

 sed

sed omnibus eorum inimicitiæ patebant. Ac Valentinianus quidem, crebris ad Imperatorem litteris utebatur, 7 quibus eum de huius viri adversus maiestatem principis adrogantia certiorem reddebat, simulque petebat, vt opem sibi ferret; iureiurando adfirmans, se ad ipsum aduolaturum, ni quamprimum hoc fecisset. Arbogasti 8 vero, consideranti quid agendum esset; huiusmodi quoddam consilium ad animum accidit.

οὐκ ἐν ἀπορρήτῳ τὰ τῆς ὑποψίας ἔτρεφε· φανερὰ γὰρ [56] [παρὰ] πᾶσι τὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς ἐγίνετο δυσμενείας. καὶ ὁ μὲν Οὐαλεντινιανὸς συνεχέσι πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον γράμμασιν ἐχρῆτο, τὴν κατὰ τῆς βασιλείας ἀλαζονίαν τἀνδρὸς ἐξαγγέλλων· καὶ βοηθεῖν παρεκάλει, δραμεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ τάχιστα τοῦτο ποιήσειεν, ἐπομνύμενος. Ἀρβογάστῃ δὲ τὸ πρακτέον ἀνασκοποῦντι, γνώμη τις ἐπῆλθε τοιαύτη.

LIV. Versabatur in aula quidam, cui nomen Eugenius, tanta eruditione doctrinæ præstans, vt & oratoriam profiteretur, & scho-

Ἦν τις ἐν τοῖς βασιλείοις ἀναστρεφόμενος [57] Εὐγένιος ὄνομα, παιδείᾳ προήκων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ῥητορικὸν ἐπανελέσθαι βίον, καὶ

56. inclusa παρὰ abest a P. c. & facile abesse potest. Sylb.

57. Auctor Hist. Miscellæ lib. 13. c. 11. *Grammaticus quidam nomine Eugenius, litterarum Latinarum doctor, relinquens scholas, in palatio militabat, eratque imperatoris Valentiniani antigrapheus, & propter eloquentiam a multis honoratus.*

καὶ [58] περιεστάναι διδασκαλείου. πρὸς τοῦτον ὁ Ριχομέρης, οἷα σφόδρα χαρίεντα καὶ ἀστεῖον, ἔχων οἰκείως, Ἀρβογάστῃ συνίστησιν, ἔχειν ἐν τοῖς συνήθεσι καὶ φίλοις αἰτήσας, ὡς οὐκ ἐσόμενον ἄχρηστον, εἴποτε πρᾶγμα φιλίας ἀληθοῦς δεόμενον ἀνακύψειε. Ριχομέρους τοιγαροῦν ὡς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ἐκδημήσαντος, ἡ συνεχὴς συνουσία φίλον Ἀρβογάστῃ τὸν Εὐγένιον ἐς τὰ μάλιστα πεποίηκε· καὶ οὐδὲν ἦν ὃ μὴ ἐθάῤῥει τῶν σπουδαίων αὐτῷ. τότε δὴ τὸν Εὐγένιον τοῦτον λαβὼν κατὰ νοῦν, καὶ ὅτι διὰ παιδείας ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ βίου σεμνότητα, πρὸς ἀγαθὴν βασιλείαν ἁρμοδιώτατος ἔσται, κοινοῦται μὲν αὐτῷ τὰ βεβουλευμένα· δυσαρεστοῦντα δὲ τοῖς λεγομένοις ἰδὼν, ἐπι-

lam aperiret. Hunc Richomeris, vt hominem 2 perelegantem & vrbanum, familiariter complectens, Arbogasti commendat; & ab eo petit, vt inter familiares & amicos illum habeat: quippe non futurum inutilem, si 3 quando negotium aliquod emergat, quod officium veræ amicitiæ poscat. Igitur vbi Richomeris ad Imperatorem Theodosium profectus fuisset, adsidua consuetudo amicissimum Arbogasti Eugenium reddidit: adeo- 4 que nihil erat rei seriæ, quod illi non crederet. In hoc vero tempore, quum ei ad animum hic Eugenius accidisset, qui propter eximiam doctrinam, & vitæ grauitatem, ad bonum imperium futurus esset aptissimus; cum eo, quæ secum ipse deliberasset, communicat. Sed cum illum offendi per ea,

58. Pal. περιεστάναι: vitio ambiguo. nam vel περιεστάναι legendum, vel περιεστῆναι. Sylb.

ea, quæ proponerentur, videret; hominem demulcere pergit, & hortari, ne reiiceret ea, quæ a fortuna offerrentur. Vbi persuasisset, præstare ratus est, vt prius e medio Valentinianum tolleret, atque ita rerum summam Eugenio traderet. Quapropter Imperatorem, qui apud oppidum Galliæ Viennam commorabatur, & propter muros eius ludicra cum quibusdam militibus exercebat, nihil tale cogitantem adortus, letaliter vulnerat & interficit. Quum omnes taciti facinus admissum ferrent, ob viri dignitatem & fortitudinem bellicam; ac præterea, quod hominem magna beneuolentia milites prosequerentur, qui pecuniam contemneret: Eugenium Imperatorem declarat, omnibus de hoc viro, propter eius insignes dotes, spes bonas concipere iussis.

μθυε θεραπεύων, καὶ μὴ ἀποσείσασθαι τὰ δωρήματα παρὰ τῆς τύχης αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ἔπεισεν, ἄμεινον ἔχειν ᾠήθη, Οὐαλεντινιανὸν ἐκποδὼν πρότερον καταστῆσαι. καὶ οὕτως Εὐγενίῳ παραδοῦναι τὴν μοναρχίαν. τῷ βασιλεῖ τοίνυν ἐν Βιέννῃ Κελτικῇ πόλει τὰς διατριβὰς ποιουμένῳ, καὶ περὶ τὸ ταύτης τεῖχος ἅμα τισὶ τῶν στρατιωτῶν παιδιαῖς ἐνασχολουμένῳ, καὶ μηδὲν πιστὸν ἔχοντι κατὰ νοῦν, ἐμπεσὼν, παίει καιρίαν, καὶ διαφθείρει. πάντων δὲ σιωπῇ τὸ τολμηθὲν ἐνεγκόντων, διά τε τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἀξίωμα, καὶ τὴν ἐν πολέμοις ἀνδρείαν, καὶ προσέτι γε ὅτι πολλὴν αὐτῷ διὰ τὸ χρημάτων ὑπερορᾶν οἱ στρατιῶται συνεισέφερον εὔνοιαν, ἀναδείκνυσιν Εὐγένιον βασιλέα, πᾶσιν ἐπ' αὐτῷ χρηστὰς ἔχειν δεδωκὼς ἐλπίδας, διὰ τὰ τοῦ ἀνδρὸς προσόντα πλεονεκτήματα.

Τȣ-

Τούτων τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ συναγγελθέντων, συνετάραξεν ἡ τούτου γαμετὴ Γάλλα τὰ βασίλεια, τὸν ἀδελφὸν ὀλοφυρομένη. πολλῇ δὲ 2 καὶ ὁ βασιλεὺς λύπῃ τε ἅμα καὶ φροντίδι κατείχετο, κοινωνοῦ μὲν τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν, καὶ νέου καὶ ἀγχιστείᾳ συναπτομένου· περιπεσὼν δὲ ἀνδράσιν ἀλλοτρίως τε πρὸς αὐτὸν ἔχουσι, καὶ ἄλλως οὖσιν ἀμάχοις, διά τε τὴν Ἀρβογάστου θρασύτητι μεμιγμένην ἀνδρείαν, καὶ τὰς Εὐγενίου 59 πρεπούσας μετὰ παιδεύσεως ἀρετάς. καίπερ 3 οὖν ταῦτα λέγων τε καὶ ἀνακινῶν τῷ λογισμῷ πολλάκις, ἀναῤῥῖψαι τὸν ὑπὲρ πάντων ὁμοῦ τῶν πραγμάτων κύβον ἐγνώκει, παντοίαις παρασκευαῖς εἰς τὸν πόλεμον χρώμενος. καὶ τὰ μὲν 4 ἱππικὰ τάγματα Ῥιχομήρῃ καταπιστεῦσαι διενοεῖτο, τῆς ἀνδραγα-

LV. His omnibus Theodosio principi eodem tempore nunciatis, coniux eius Galla, fratrem deplorans, vniuersam turbauit aulam. Simul & ipse princeps magno mœrore curaque conficiebatur, qui consortem imperii florentem ætate, vinculoque iunctum adfinitatis, amisisset; & in homines ab se alienos, & ceteroquin inuictos, quum ob mistam audaciæ fortitudinem Arbogastis, tum insignes Eugenii cum doctrina coniunctas virtutes, incidisset. Quamuis igitur hæc diceret, & cum animo sæpius versaret; aleam tamen de summa rerum simul iacere decreuit; omnis generis adparatus ad bellum gerendum instituens. Et turmas quidem equestres Richomeri committere cogitabat, plu-

59. pro πρεπούσαις rectius fortasse legeremus ἐμπρεπούσαις vel προσούσαις, vt præced. cap. extr. *Sylb.*

pluribus iam bellis eius viri fortitudinem expertus; itidem ceteris legionibus alios duces præficere. Quum autem Richomeris huius ipsius consultationis tempore morbo exstinctus esset, non ab re semet ad alios duces deligendos conuertit. Dum ergo de hoc sententia principis intra cogitationes ipsius adhuc hæreret, adesse missam ab Eugenio legationem nunciatur; quæ de Theodosio principe quæreret, vtrum adsentiri vellet, vt Eugenius imperio frueretur; an declarationem eius, vt irritam, reiiceret. Ea legatione Rufinus Atheniensis fungebatur; qui nec litteras Arbogastis secum attulit, nec ullam aliam mentionem illius fecit. Quum princeps in deliberando, legatisque dando conuenienti responso, cunctaretur: accidit, vt etiam aliud quiddam huiusmodi fieret.

δίας τἀνδρὸς ἐκ πολλῶν ἤδη πολέμων πεπειραμένος, ἑτέρους δὲ τοῖς ἄλλοις τέλεσιν ἐπιστῆσαι τοὺς ἡγουμένους. Ῥιχομήρους δὲ κατὰ καιρὸν τῆς περὶ ταῦτα βουλῆς νόσῳ τελευτήσαντος, εἰκότως ἐφ' ἑτέρας ἡγεμόνων αἱρέσεις ἐτράπετο. γνώμης οὖν ἔτι περὶ τούτου ταῖς τοῦ βασιλέως ἐννοίαις ἐγκειμένης, ἀπηγγέλλετο πρεσβεία παρὰ Εὐγενίου, πυνθανομένη τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου, πότερον τίθεται τὸν βασιλεύειν αὐτὸν, ἢ ἀποτίθεται τὴν ἀνάρρησιν. ὁ δὲ τῇ πρεσβείᾳ διακονούμενος, ἦν Ῥουφῖνος Ἀθηναῖος, Ἀρβογάστου μήτε γράμματα κομίσας, μήτε ἄλλην αὐτοῦ τινὰ ποιησάμενος μνήμην. τοῦ δὲ βασιλέως εἰς τὸ διασκέψασθαι καὶ προσηκόντως ἀποκρίνασθαι τοῖς πρέσβεσιν ἀναβαλλομένου, καὶ ἕτερόν τι τοιόνδε συνέπεσε πραχθῆναι.

Ἅμα

Ἅμα τῷ παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν, Θεοδόσιος βαρβάρους τινὰς εἰς φιλίαν καὶ ὁμαιχμίαν ἐδέξατο, καὶ ἐλπίσιν αὐτοὺς καὶ δωρεαῖς [60] ἄλλαις τιμήσας. εἶχε δὲ καὶ ἐν θεραπείᾳ πάσῃ [61] [καὶ] τοὺς ἑκάστης φυλῆς ἡγουμένους, καὶ τραπέζης [62] ἠξίου κοινῆς. οὗτοι διέστησαν ταῖς γνώμαις, ἔριδος αὐτοῖς κινηθείσης. οἱ μὲν γὰρ ἔφασκον ἄμεινον εἶναι καταφρονῆσαι τῶν ὅρκων, οὓς ἔτυχον δεδωκότες, ὅτε Ῥωμαίοις ἑαυτοὺς ἐνεδίδοσαν· οἱ δὲ, τοὐναντίον, [κατὰ] μηδένα τρόπον ἐναντιωθῆναι τοῖς συγκειμένοις. ἦν δὲ ὁ μὲν πατῆσαι τὴν πίστιν ἐθέλων, καὶ πρὸς τοῦτο τοὺς ὁμοφύλους παρακα-

LVI. Vbi primum Theodosius imperium fuerat consecutus, barbaros quosdam ad amicitiam bellorumque societatem admiserat, spe pariter & muneribus delenitos. Itidem & cuiusmodi nationis duces omni studio prosequebatur, & mensæ adhibebat. Hos inter exorta contentione, ad animorum discidia ventum est. Nam alii præstare dicebant, vt sacramenta flocci facerent, quæ id temporis, quo Romanorū se potestati permisissent, præstiterant. E diuerso alii, nullo modo quidquam adversus pacta conuenta faciendum, aiebant. Et qui datam fidem pedibus proculcari volebat, ac suæ nationis homines hortabatur, vt id facerent,

Pri-

60. pro ἄλλαις non absurde reponi potest ἁδραῖς.

61. καὶ, vt superfluum inclusit Sylburgius: nihil vero de illo in Notis addidit.

62. τραπέζης κοινῆς.] De hoc ita Eunapius in Legationibus: ὅμως καὶ ὁ βασιλεὺς τιμῶν τὸν ἄνδρα, ... ὁμοτραπέζους εἶχε καὶ ὁμοσκήνους, καὶ πολὺ τὸ φιλόδοξον εἰς αὐτοὺς ἦν.

Priulfus erat: Fraüstius vero, qui iuramentis præstitis insistendum contendebat. Diu quidem certe non constabat, has inter eos rixas esse. Quum autem aliquando mensæ principis adhibiti, compotatione producta longius, ad iras abrepti mutuas prorupissent, animique sui quisque sententiam aperuisset: Imperator, voluntate cuiusque cognita, finem epulo imposuit. Illi vero cum e prætorio discessissent, animis tantopere moti sunt; vt tamdem hæc non ferens Fraustius, educto gladio Priulfum cæsum interficeret. Quum autem milites illius aggredi Fraustium cogitarent, stantes in medio satellites principis, tumultum

λῶν, [63] Πρίσλφος· Φραύστιος δὲ, ὁ τοῖς ὀμωμοσμένοις ἐμμεῖναι φιλονεικῶν. 6 καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ταύτην ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἔριν, ἐλάνθανον· 7 ἐπεὶ δὲ τραπέζης ἠξιωμένοι βασιλικῆς, ἐκτεινομένου πότου, παρεξετράπησαν εἰς ὀργὴν ἐξενεχθέντες, [64] [καὶ] ἣν εἶχον ἐξέφηναν γνώμην· ὁ μὲν βασιλεὺς, τῆς ἑκάστου προαιρέσεως αἰσθόμενος, διέλυσε ἑστίασιν. 8 ἀναχωρήσαντες δὲ τῶν βασιλείων [65] εἰς τοσοῦτον ἐξέστησαν, ἕως οὐκ ἐνεγκὼν ὁ Φραύστιος εἵλκυσε τὸ ξίφος, καὶ τὸν Πρίσλφον παίσας ἀνεῖλεν. 9 ὡς δὲ ἐπελθεῖν οἱ τούτου στρατιῶται τῷ Φραυστίῳ διενοήθησαν, ἐν μέσῳ στάντες οἱ βασιλικοὶ δορυφόροι, περαιτέρω πορ-

63. Πρίουλφος Eunapio d. l. est Ερίουλφος, *Arinlphus*: Φραούστιος vero Θρέβιθος. *Reinesius.*

64. inclusa καὶ abest a Pal. cod. *Sylb.*

65. Post τῶν βασιλείων desideratur ἐκείνου vel simile Relatiuum. *Idem.*

ελθεῖν τὴν στάσιν ἐκώλυσαν.

tum hunc progredi longius haud permiserunt.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς, ἤνεγκέ τε μετρίως, καὶ ἐν αὐτοῖς δαπανᾶσθαι δυσμεναίνοντας συνεχώρησε. τοὺς δὲ πρέσβεις δώροις τε καὶ λόγοις ἐπαγωγῶν, τὸ μέτριον ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν δοκοῦσιν, ἔπεμπεν ἐπ' οἴκου· καὶ μετὰ τὴν ἐκείνων ἀποδημίαν, τῶν τοῦ πολέμου παρασκευῶν εἴχετο. κεφάλαιον δὲ τῆς παρασκευῆς, ὥσπερ ἦν εἰκὸς, ἡγούμενος εἶναι τὴν τῶν στρατηγῶν αἵρεσιν, τῶν μὲν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων ἔταξεν ἡγεῖσθαι Τιμάσιον, καὶ ἐπὶ τούτῳ Στελίχωνα· (συνῴκει δὲ οὗτος Σερήνῃ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως [66] ἀδελφοῦ θυγατρὶ) τοὺς δὲ συμμαχοῦντας αὐτῷ βαρβάρους ὑπὸ Γαΐνῃ ἔταξε καὶ Σαούλ. ἐκοινώνει δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς καὶ Βα-

LVII

HAEc tamen Imperator audita modicè tulit, & inimicitiarum auctores mutuis se vulneribus conficere passus est. Legatos autem, muneribus deceptos & verbis, quæ moderationis & humanitatis plena viderentur, domum remisit; post eorum abitum adparatui rerum bellicarum intentus. Eius autem caput esse ratus, vt est, delectum præorum; Romanis quidem exercitibus ducem Timasium, & secundum hunc, Stelichonem præfecit. (& erat hic Serenæ, principis Theodosii fratris filiæ, maritus.) Fœderatos autem barbaros, Gaini & Saulo parere iussit. Horum potestatis particeps erat, & Ba-

 cu-

66. L. & P. ἀδελφῆς, sororis. sed ἀδελφοῦ cum Leuncl. legendum esse docent sequentia, lib. 5. cap. 4. n. 2. *Sylb.*

curius, oriundus ex Armenia, vir omnis expers improbitatis, & rebus præterea bellicis exercitus. Hoc modo delectis ab eo ducibus, quum iam ad profectionem properaret: coniugem ipsius Gallam parturientem mori contigit, infantis onere cum vita deposito. Huic Homerico more diurnis Imperator persolutis lacrumis, cum exercitu, bellum gesturus, discedit; Arcadio filio relicto, qui iam ante fuerat Imperator declaratus. Et quoniam adhuc iuvenis erat, remedio quasi quodam id supplens, quod per ætatem ad prudentiam ei deerat; Rufinum ibidem relinquit, qui simul & aulæ præfectus esset, & ex animi sui arbitratu in quasuis res alias dominatum haberet; adeoque ageret omnia, quæcunque principi

κύριος, ἕλκων μὲν ἐξ Ἀρμενίας τὸ γένος, ἔξω δὲ πάσης κακοηθείας ἀνήρ, μετὰ τοῦ καὶ τὰ πολεμικὰ πεπαιδεῦσθαι. 5 Ἡ μὲν οὖν τῶν στρατηγῶν αἵρεσις, τοῦτον αὐτῷ διετέθη τὸν τρόπον· ἤδη δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγομένῳ, συμβέβηκε Γάλλαν τὴν γαμετὴν ἐν ταῖς ὠδῖσιν αὐταῖς τελευτῆσαι, σὺν τῷ βρέφει καὶ τὸν βίον 6 ἀποθεμένην. Ταύτην μὲν οὖν κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν νόμον ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἤμαρ δακρύσας, ἀπεχώρει σὺν τῷ στρατῷ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διαθήσων, ἀπολιπὼν Ἀρκάδιον τὸν υἱὸν, ἤδη πρότερον βασιλέα [67] καθιστάμενον. 7 ἐπεὶ δὲ νέος ὢν ἔτι, τὸ λεῖπον εἰς φρόνησιν αὐτῷ διὰ τὴν νεότητα θεραπεύων, ἀπέλειπεν αὐτόθι Ῥουφῖνον, ὕπαρχον ὄντα τῆς αὐλῆς, καὶ ἐς πᾶν ἁπλῶς ἕτερον τῆς αὐλῆς κυριεύοντα γνώμης, πράττοντά τε ὅσα βα-

67. Fortasse rectius καθεσταμένον, Præt. Perf. Sylb.

βασιλεῖ δέδωκεν ἡ τῆς ὑπεροχῆς ἐξουσία.

potestas eminentiæ tribuit.

ΤΑῦτά τε διαθεὶς, καὶ τὸν νεώτερον τῶν παίδων Ὀνώριον ἅμα ἑαυτῷ συναπαγαγὼν, τὰ ἐν μέσῳ πάντα διέδραμεν ἔθνη· καὶ τῆς διὰ τῶν Ἄλπεων παρόδου κρατήσας παρ' ἐλπίδα, τοῖς πολεμίοις ἐπέστη. καὶ τὸν μὲν Εὐγένιον 2 παραλόγῳ καταπλήξεν· οἰηθεὶς δὲ ἄμεινον εἶναι τὰ βάρβαρα τάγματα τοῖς ἐναντίοις [68] καθεῖναι, καὶ τούτοις πρότερον διακινδυνεύειν, Γαΐνην ἔταξε σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἔθνεσιν ἐπελθεῖν, ἑπομένων αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων, ὅσοι τῶν βαρβαρικῶν ἔλαχον ἐξηγεῖσθαι ταγμάτων, ἱππέων τε ὁμοῦ καὶ ἱπποτοξοτῶν, καὶ πεζῶν. ἀντ- 3 επεξελθόντος δὲ Εὐγενίου, καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι συμπεσόντων ἀλλήλοις τῶν στρατοπέ-

LVIII His constitutis & Honorio minore filio secum abducto, sitas in medio nationes omnes cursim transiit; & Alpium aditu præter omnem spem potitus, ad hostes accessit, inopinato aduentu Eugenio territo. Ceterum præstare ratus, vt legiones barbaras in aduersos immitteret, iisque primum periclitaretur: Gainem, cum nationibus sibi subditis, hostem adgredi iussit, sequentibus hunc aliis etiam ducibus, quicumque barbaricis ordinibus, equitibus inquam, & sagittariis equestribus, & peditatui præerant. Aduersus hos quum suos quoque produxisset Eugenius omnibusque copiis congressi iam essent exer-

68. Maior erit Temporum congruentia, si legamus καθιέναι. Sylb.

citus: ipso prœlii tempore talis defectus solis accidit, vt maiore temporis spatio nox esse potius, quam dies existimaretur. Quumque nocturnam quodam modo 4 pugnam exercitus pugnarent, tanta strages hominum edita fuit; vt eo die maior pars fœderatorũ Theodosii principis interficeretur, vna cum Bacurio duce, qui ante suos fortissime se periculis obiecit; ceteri præter opinionem, fuga cum residuis evaderent. Igitur vbi noctis interuentu se re- 5 collegissent exercitus, elatus ob victoriam Eugenius, dona distribuebat in eos, qui supra ceteros strenue se gesserant, & cœnandi

δων, ἡλίου [69] μὲν ἔκλειψιν ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς μάχης συνέβη γενέσθαι τοιαύτην, ὥστε νύκτα εἶναι μᾶλλον ἐπὶ πλείονα νομίζεσθαι χρόνον· νυκτομαχοῦντα δὲ τρόπον τινὰ τὰ στρατεύματα τοσοῦτον ἐργάσασθαι φόνον, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τὸ μὲν πολὺ μέρος τῶν Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ συμμαχούντων ἀποθανεῖν, καὶ τὸν στρατηγὸν Βακούριον ἀνδρειότατα τῶν σφετέρων προκινδυνεύσαντα· τοὺς δὲ ἄλλους παραλόγως ἅμα τοῖς περιλειφθεῖσι διαφυγεῖν. ἐπεὶ οὖν νυκτὸς γενομένης ἐφ' ἑαυτῶν ἐγίνετο τὰ στρατόπεδα, ὁ μὲν Εὐγένιος, ἐπαρθεὶς τῷ προτερήματι δωρεάς τε διέμεμε τοῖς ἠρισευκόσι, καὶ ἐνεδίδου δει-

[69]. ἡλίου ἔκλειψιν, immo turbo fuit & tempestas tanta, vt tela ab hostibus emissa, in eosdem retorqueret. *Orosius lib. 7. c. 35.* Claudianus etiam [*III. Consul. Honor. v. 92. &c.*] egregia fide veritati testimonium dixit, contra Zosimum pariter paganum, qui de solis tantum defectu argutatur: cetera omnia se vertit vt dissimulet. *Barthius.*
*Anno superiore hanc eclipsin ponit Prosper in Chronico.

δειπνεῖν· ὡς δὴ μηδενὸς ἔτι μετὰ τοσοῦτον ἐλάττωμα πολέμου γενησομένου. τῶν δὲ ἐπὶ τὸ ἑστιᾶσθαι τραπέντων, [6] ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὄρθρον ἤδη μέλλοντα θεασάμενος, ἐπέπεσε σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι κειμένοις ἔτι τοῖς πολεμίοις, καὶ οὐδενὸς ὧν ἔπασχον αἰσθανομένους ἀπέσφαττε. προσελθὼν [7] δὲ καὶ μέχρι τῆς Εὐγενίου σκηνῆς, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐπιθέμενος, ἀνεῖλε τοὺς πλείονας. ἔνιοι δὲ τῇ καταπλήξει διεγερθέντες, καὶ ὁρμήσαντες εἰς φυγήν, ἥλωσαν· ἐν οἷς καὶ αὐτὸς Εὐγένιος ἦν. ὃν συναρπάσαντες, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀφελόμενοι, κοντῷ τε διαπείραντες μακροτάτῳ, πᾶν περιέφερον τὸ στρατόπεδον, δεικνύντες τοῖς ἔτι [70] κἀκείνου φρονοῦσιν, ὡς προσήκει, Ῥωμαίους ὄντας, ὡς τὸν βασιλέα ταῖς γνώμαις ἐπανελθεῖν, ἐκποδὼν

potestatem faciebat; quasi nullum amplius post tantam cladem acceptam, prœlium futurum esset. His autem ad epulas conuersis, Theodosius imperator auroram adpetentem conspicatus, vniuersis cum copiis in hostes adhuc humi iacentes irruit; & nihil eorum, quæ perpeterentur, sentientes occidit. Quumque progressus esset ad Eugenii tentorium, quotquot propter hunc aderant, adortus, complures interemit: nonnullis, quos ipse terror excitauerat, dum fugam molirentur, captis: inter quos & Eugenius erat. Huic arrepto caput abscissum, hasta longissima præfixum, totis castris circumlatum fuit: vt iis ostenderetur, qui adhuc a partibus illius stabant, par esse, quando Romani haberi vellent, vt animis ad Imperatorem

Ii 3 su-

70. pro κἀκείνου rectius legemus Ζηνείνου. *Sylb.*

suum, præsertim tyranno iam de medio sublato, redirent. Quapropter omnes fere post victoriam superstites, ad Imperatorem cursu delati, Augustum inclamant, & admissorum veniam poscunt: quibus eorum precibus Imperator haud grauatim adnuit. Arbogastes autem, qui Theodosii humanitatem experiri non cuperet, in montes asperrimos confugit: & animaduertens, omnia loca perlustrari ab iis qui eum quærerent; ipse sibi manus intulit; præstare ratus, vt voluntariam mortem potius oppeteret, quam vt ab hostibus caperetur.

μάλιστα τοῦ τυράννου γεγενημένου· 8 πάντες μὲν οὖν (ὡς εἰπεῖν) οἱ μετὰ τὴν νίκην ὑπολειφθέντες, ἐπὶ τὸν βασιλέα δραμόντες, τοῦτόν τε Αὔγουστον ἀνεβόησαν, καὶ ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις ἠξίουν ἔχειν συγγνώμην· καὶ ὁ βασιλεὺς ῥᾷον ἐπένευεν. Ἀρβογάστης δὲ, τυχεῖν τῆς Θεοδοσίου φιλανθρωπίας οὐκ ἀξιώσας, ἐπὶ τὰ τραχύτατα συνέφυγε 9 τῶν ὀρῶν. αἰσθόμενος δὲ ὡς πάντα περινοστοῦσι τόπον οἱ τοῦτον ἐπιζητοῦντες, ἑαυτὸν ὑπέχε τῷ ξίφει, τὸν ἑκούσιον θάνατον τῆς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν συλλήψεως προτιμήσας.

LIX. QVum hoc modo res Theodosio principi successissent, Romam ingressus, HONORIVM filium Imperatorem declarat, Stelichone legionum

Τῶν δὲ πραγμάτων ὧδε τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ προχωρησάντων, ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ, τὸν υἱὸν Ὀνώριον ἀναδείκνυσι βασιλέα, Στιλίχωνα στρατηγόν τε ἀπο-

φή-

71. Nescio an rectius ἐπέχε, vt gladio incubuisse intelligatur. alioqui erit quædam hypallage. *Sylb.*

φῆνας ἅμα τῶν αὐτόθι ταγμάτων, καὶ ἐπίτροπον καταλιπὼν τῷ παιδί. συγκαλέσας δὲ τὴν γερουσίαν, [2] τοῖς ἄνωθεν παραδεδομένοις ἐμμένουσαν πατρίοις, καὶ οὐχ ἑλομένην ἔτι συνενεχθῆναι τοῖς περὶ τὴν τῶν θεῶν ἀποκλίνασι καταφρόνησιν, λόγους [72] προσῆγε, παρακαλῶν ἀφιέναι μὲν ἣν πρότερον μετῄεσαν (ὡς αὐτὸς ἔλεγε) πλάνην, ἑλέσθαι δὲ τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν, ἧς ἐπαγγελία, παντὸς ἁμαρτήματος καὶ πάσης ἀσεβείας ἀπαλλαγή. μηδενὸς δὲ τῇ παρακλήσει [3] πεισθέντος, μηδὲ ἑλομένου τῶν ἀφ' οὗπερ ἡ πόλις ᾠκίσθη παραδεδομένων αὐτοῖς πατρίων ἀναχωρῆσαι, καὶ προτιμῆσαι τούτων ἄλογον συγκατάθεσιν, (ἐκεῖνα μὲν γὰρ φυλάξαντας, ἤδη διακοσίοις καὶ χιλίοις σχε-

in iis locis duce creato, & eodem filio suo tutore relicto. Ceterum aduocato Senatu, qui patritis auitisque ritibus inhærebat, nec adhuc permoueri poterat, vt iis adsentiretur qui ad contemtum deorum deflexerant; orationem habuit, qua eos hortabatur, vt missum facerent errorem, (sic enim adpellabat) quem hactenus secuti fuissent; & Christianorum fidem amplecterentur, quæ liberationem ab omni delicto & impietate polliceatur. Sed cum huic exhortationi nemo pareret, nec a patritis ritibus, quos inde vsque ab origine vrbis accepissent, discedere vellent, & his expertem rationis adsensum præferre: (quũ dicerent, illis observatis, se iam mille ducentis

72. Leuncl. cod. margo λόγους προσῆγε: vt Suidas verba Zosimi in Θεοδόσιος adduxit. *Idem.*

* Iisdem verbis illustrem hanc Theodosii cum S. R. disputationem Suidas repetiit.

propemodum annis vrbem intactam incoluisse; cum quibus si commutarent alia, quid euenturum esset, ignorarent) tum vero Theodosius, fiscum sumtu grauari, qui in sacra & hostias fieret; seque ista velle abolere dixit: qui neque probaret id quod ageretur; & alioqui sciret, penuriam militarem maiores pecunias poscere. 4 Quum senatus respondisset, non rite fieri sacrificia, nisi de publico fierent impensæ; nihiloque minus ob hæc sacrorum lex abolita cessarit, aliaque neglecta iaceant, quæcunque a maioribus tradita fuerunt: deminutum particulatim Romanum imperium, barbarorum domicilium factum est; aut potius incolis prorsus amissis, ad eam redactum est

δὸν ἔτεσιν ἀπόρθητον τὴν πόλιν οἰκεῖν· ἕτερα δὲ ἀντὶ τούτων ἀλλαξαμένους, τὸ ἐκβησόμενον ἀγνοεῖν) τότε δὴ ὁ Θεοδόσιος βαρύνεσθαι τὸ δημόσιον ἔλεγε τῇ περὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς θυσίας δαπάνῃ, βούλεσθαί τε ταῦτα περιελεῖν, οὔτε τὸ πραττόμενον ἐπαινοῦντα, καὶ ἄλλως τῆς στρατιωτικῆς χρείας πλειόνων δεομένης χρημάτων. τῶν δὲ ἀπὸ τῆς γερουσίας μὴ κατὰ θεσμὸν εἰπόντων πράττεσθαι τὰ τελούμενα, μὴ δημοσίου τοῦ δαπανήματος ὄντος, διὰ τοῦτό τε θυηπολικοῦ θεσμοῦ λήξαντος, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τῆς πατρίου παραδόσεως ἦν, ἐν ἀμελείᾳ κειμένων, ἡ Ῥωμαίων ἐπικράτεια κατὰ μέρος [73] ἐλαττωθεῖσα, βαρβάρων οἰκητήριον γέγονε, ἢ καὶ τέλεον ἐκπεσοῦσα τῶν οἰκητόρων, εἰς τοῦτο κατ-

ἔστη

73. Secundum antiquam ethnicorum querelam ipse ethnicus ingerit, quasi cuncta aduersantia ob Christianam religionem in Rom. imperium illata fuissent.

ἐστὶ σχήματος, ὥστε μηδὲ τοὺς τόπους ἐν οἷς γεγόνασιν αἱ πόλεις, ἐπιγινώσκειν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ταύτην τύχης κατενεχθέντα, δείξει σαφῶς ἡ κατὰ μέρος τῶν πραγμάτων ἀφήγησις. 5 ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, 6 τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἔθνη, καὶ Ἴβηρας καὶ Κελτοὺς, καὶ προσέτι γε Λιβύην ἅπασαν, Ὀνωρίῳ τῷ παιδὶ παραδοὺς, αὐτὸς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν [74] ἐπανιὼν, ἐτελεύτησε νόσῳ· καὶ τὸ τούτου σῶμα ταριχευθὲν, τοῖς ἐν αὐτῇ Κωνσταντινουπόλει βασιλικοῖς τάφοις ἐναπετέθη.

formam, vt ne loca quidem, in quibus vrbes sitæ fuerunt, adgnoscantur. Sed hæc ad istam conditionem deuenisse, particulatim instituta rerum narratio clare monstrabit. Ceterum Theodosius Imperator, Italiæ populis, & Hispaniis, & Celticis, & vniuersa præter hæc Africa, Honorio filio suo traditis; dum Constantinopolim reuertitur, morbo vitam finiit; eiusque corpus pollinctum, sepulcris imperatoriis, quæ Constantinopoli sunt, illatum fuit.

74. εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανιών] Videri poterat Theodosius in itinere Constantinopolitano exstinctus vitam, extra Italiam: sed Aurelius Victor in Epitoma, Orosius lib. 7. c. 35. Socrates l. 5. c. vlt. Prosper in Chronico, Zonaras, Cedrenus, aliique constanter tradunt, Mediolani rebus humanis excessisse Theodosium. Ipse Zosimus lib. 5. c. 4. τελευτήσαντος ἐν Ἰταλίᾳ Θεοδοσίου.

<table>
<tr><td>

ZOSIMI HISTORIARVM LIBER V.

POsteaquam summum imperium ad ARCADIVM & HONORIVM peruenisset, nomine quidem tenus id obtinere videbantur; sed reapse totius principatus potestas per orientem penes Rufinum, per occidentem in arbitrio Stelichonis erat. Itidem lites omnes apud eos magna licentia determinabantur; & victor abibat, qui pecunia sententiam redimebat, vel alioqui iudicis beneuolentiam necessitudine quadam ad se trahebat. Prædia vero, quorum domini omnium ore tanquam beati prædicabantur, ad hos ipsos perueniebant: aliis quidem, muneribus eos demulcentibus, eaque via calumnias euitantibus: aliis vero spon-

</td><td>

ΖΩΣΙΜΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΤΗς δὲ τῶν ὅλων ἀρχῆς εἰς Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον περιστάσης, ἄχρι μὲν ὀνόματος ἐδόκουν ἔχειν τὸ κράτος· ἡ δὲ πᾶσα τῆς ἀρχῆς δύναμις ἦν, κατὰ μὲν τὴν ἑῴαν, παρὰ Ῥουφίνῳ, κατὰ δὲ τὴν ἑσπέραν, ἐν τῇ Στελίχωνος [2] γνώμῃ· δίκαι τε πᾶσαι παρ' αὐτοῖς κατ' ἐξουσίαν ἐκρίνοντο, καὶ ἀπῄει κεκρατηκὼς ὁ χρήμασι τὴν ψῆφον ὠνούμενος, ἢ ἄλλως οἰκειότητι τὴν τοῦ δικάζοντος ἐπισπώ- [3] μενος εὔνοιαν. κτήματα δὲ ὅσα τοὺς κυρίους ἐν τοῖς ἁπάντων ἐποίει στόμασιν εὐδαίμονας ὀνομάζεσθαι, μετῄει πρὸς τούτους, τῶν μὲν, δωρεαῖς θεραπευόντων, καὶ τούτῳ τὸ συκοφαντεῖσθαι διαφευγόντων, ἑτέρων δὲ τὰ οἰκεῖα προ-

</td></tr>
</table>

1. Titulus a Pal. abest, & pro eo posita hæc: τέλος Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. *Sylb.*

περιϊσταμένων ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν ἀρχῆς, ἢ ἄλλον τινὰ πραγματεύσασθαι τῶν πόλεων ὄλεθρον. παντὸς δὲ εἴδους 4 πονηρίας ταῖς πόλεσιν ἐπιπολάζοντος, ὁ μὲν ἁπανταχόθεν πλοῦτος εἰς τὴν Ῥουφίνου καὶ Στελίχωνος οἰκίαν εἰσέρρει, καὶ ἡ πενία κατὰ πάντα τόπον ἐπενέμετο τὰς τῶν πάλαι πλουτούντων οἰκίας. ᾐσθάνοντο δὲ τῶν 5 γινομένων οἱ βασιλεῖς οὐδενός, ἀλλὰ ἄγραφον [2] [ὥσπερ] νόμον, ὅσα Ῥουφῖνος ἐπέταττε καὶ Στελίχων. ἐπεὶ δὲ [3] ἄπλη- 6 στος ἦν αὐτοῖς πλοῦτος συνειλεγμένος, ἤδη καὶ τὴν βασιλείαν ἑαυτῷ μνᾶσθαι Ῥουφῖνος ὠνειροπόλει, διανοούμενος, ἣν εἶχε θυγατέρα γάμων ὡραίαν, κατεγγυῆσαι τῷ βασιλεῖ· ὅπως εἰσδύσεως 7 πρόφασιν ἔχει. καὶ δὴ

te res suas dimittentibus, vt magistratum aliquem consequerentur, vel aliam quamdam vrbium perniciem sibi compararent. Quumque per vrbes omne genus improbitatis increuisset, quidquid vbique diuitiarum erat, in Rufini Stelichonisque domum confluebat; & omnibus in locis paupertas eorum domos exhauriebat, qui locupletes olim fuerant. Neque principes sentiebant quidquam eorum quæ gerebantur: sed quæcunque Rufinus imperasset, aut Stelicho, pro lege non scripta ducebant. Et quoniam immensas opes illi congesserant, iam Rufinus de imperio quoque sibi parando somniabat, quum de tradenda in matrimonium principi filia nubili cogitaret, atque hanc adeundi principatus occasionem haberet. Adeoque de-

hoc

2. ὥσπερ abest a L. & P. cod. *Idem.*
3. Leuncl. cod. margo habet ἄπλητος. *Idem.*

hoc per quosdam inseruientes principi secreto mentionem iniicit; quum ipse quidem existimaret, nemini omnino quidquam de hoc consilio constare; fama vero passim id, quod moliebatur, ad ipsam plebem vsque diuulgaret. Nam ex ipso tumore superbiæ, & crescente indies adrogantia, quid haberet in animo, coniiciebant omnes; & odium commune aduersus eum augescebat. Ipse vero, quasi si delicta modica maioribus de industria facinoribus occultare vellet, aliud quiddam huiusmodi ausus est.

καθίησι περὶ τούτου λόγους ἐν παραβύστῳ διά τινων ἐπὶ τῇ βασιλικῇ θεραπείᾳ ταττομένων, αὐτὸς μὲν οἰόμενος μηδένα παντάπασι τὴν σκέψιν εἰδέναι, τῆς δὲ φήμης ἄχρι [4] [τοῦ δήμου] τὸ μελετώμενον ἐνεγκούσης. ἐκ 8 γὰρ τῆς ὑπερογκίας ὄγκου, καὶ τῆς ὁσημέραι προστιθεμένης ἀλαζονείας, τὴν [5] τούτου ἔννοιαν ἅπαντες ἐτεκμαίροντο, καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ κοινὸν ηὐξάνετο μῖσος. 9 ὁ δὲ, ὥσπερ τὰ μετριώτερα πλημμελήματα μείζοσιν ἀτοπήμασιν ἐξεπίτηδες ἀποκρύψαι βουλόμενος, ἕτερον ἐτόλμησε τοιόνδε.

II. FLorentius, qui apud Transalpinas gentes præfectus prætorii fuerat id temporis, quo magnus ille Iulianus dignitatem Cæsaris obtinebat, filium

Φλωρεντίῳ, τῆς αὐλῆς ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ὑπάρχῳ γενομένῳ κατὰ τοὺς χρόνους, ἐν οἷς Ἰουλιανὸς ὁ μέγας τὴν τοῦ καίσαρος εἶχε τιμὴν, Λουκιανὸς ἦν υἱὸς

4. τοῦ δήμου additum e P. c. *Idem.*

5. L. & P. cum Præpos. τὴν ἐπὶ τούτου ἔννοιαν. *Sylb.*

υἱός. οὗτος ἐχρῆτο προστάτῃ Ῥουφίνῳ, τὰ τιμιώτατα τῶν ὄντων αὐτῷ κτημάτων εἰς ἐκεῖνον μετενεγκών· ἐφ' οἷς ὁμολογῶν χάριτας ὁ Ῥουφῖνος τῷ νεανίσκῳ διετέλεσεν, ἐπαίνους αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ [6] Ἀρκαδίῳ διεξιών· ὃ δὲ κόμητα τῆς ἑῴας πεποίηκεν. αὕτη δὲ ἡ ἀρχὴ βούλεται τὸν προβεβλημένον αὐτῆς ἐφεστάναι πᾶσι τοῖς τὰς [7] [τῆς] ἑῴας ἐπαρχίας ἰθύνουσι, καὶ ἐπὶ τοῖς οὐ κατὰ δέον πραττομένοις εὐθύνειν. ὁ Λουκιανὸς τοίνυν, πᾶσαν [ἀρχικὴν] ἀρετὴν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἐπιδεικνύμενος, ἐπὶ δικαιοσύνῃ, καὶ σωφροσύνῃ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄρχοντα κοσμεῖν δυναμένοις, διαβόητος ἦν, οὔτε προσώπων διαφορὰν, οὔτε ἕτερόν τι κατὰ νοῦν ἔχων,

2 habuit Lucianum. Hic Rufino patrono vtebatur, & prædiis ſuis maximi pretii iam ei ceſſerat. Quo nomine ſe iuueni Rufinus obligatum, numquam non profitebatur; & laudes eius apud Imperatorem Arcadium commemorabat. 3 Is vero comitem orientis fecit: cuius magiſtratus ea poteſtas eſt, vt, qui eum gerit, omnibus prouincias orientis adminiſtrantibus præſit, & quæcunque non aguntur, vti par erat, corrigat. 4 Itaque Lucianus omnem erga ſubditos dignam præſide virtutem declarans, ob iuſtitiam, temperantiã, ceteraſque dotes omnes, quæ magiſtratum ornare poſſunt, ſane quam celebris erat: nec vel perſonarum diſcri-

6. pro Ἀρκαδίῳ, & quod proxime ſequitur, ἑῴας, L. & P. habent Θεοδοσίῳ, & ἑσπέρας: contra hiſtoriæ fidem. *Sylb.*

7. Articulus τῆς additus e Pal. c. itemque mox ἀρχικήν. *Idem.*

crimen, vel aliud quidquam in animo eius hærebat, extra ea quæ lex dictaret: ita quidem, vt aliquando Imperatoris etiam patruum Eucherium, petentem aliquid præter rationem decori, re non impetrata reiectum, tantopere commouerit, vt is hominem apud Imperatorem calumnia grauaret. Quumque princeps in Rufinum culpam conferret, qui tali viro tantam potestatem dedisset; Rufinus, arrepta occasione, quasique principis reprehensionem moleste ferens, nemini consilio suo patefacto, cum paucis admodum Antiochiam proficiscitur: & intempesta nocte ciuitatem ingressus, comprehensum Lucianum, nemine prorsus accusante, caussam dicere cogit. Plumbeis autem pilis in ceruicem ei verbera

πλὴν ὧν ὁ νόμος ὑπηγόρευε. ὥστε ἀμέλει καὶ 5 τὸν τοῦ βασιλέως [8] θεῖον Εὐχέριον, αἰτοῦντά τι παρὰ τὸ πρέπον, ἀποσφαλέντα, εἰς τοσοῦτον ἐκίνησεν, ὥστε πρὸς τὸν βασιλέα διαβαλεῖν. 6 ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς αἴτιον εἶπεν εἶναι Ῥουφῖνον, ἀνδρὶ τοιούτῳ τοσαύτην ἀρχὴν δεδωκότα, λαβὼν πρόφασιν ὁ Ῥουφῖνος, καὶ ἐφ' οἷς ἐμέμψατο ὁ βασιλεὺς δῆθεν ἀγανακτῶν, οὐδενὶ τὴν γνώμην ἣν εἶχεν ἐκφήνας, ἅμα σφόδρα ὀλίγοις ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἵεται· νυκτός τε βαθείας ἐπιδημήσας τῇ πόλει, τὸν Λουκιανὸν συναρπάσας, εἰς εὐθύνας ἦγε, κατηγοροῦντος παντάπασιν οὐδενός. 7 σφαίραις δὲ μολιβδίναις αὐτὸν κατὰ τοῦ τένοντος ἐνεκελεύετο παίεσθαι· καὶ

8. τοῦ βασιλέως θεῖον scilicet Honorii, qui Eucherii sororem, Steliconis filiam, vxorem habuit. Remesius. (Affinis ergo, non patruus fuit.)

διαλιπόντα παραχρῆμα φέρεσθαι φορείῳ κεκαλυμμένον ἐποίει, διδοὺς ἅπασιν ὑπονοεῖν, ὡς οὐ τεθνηκὼς εἴη, τεύξεται δὲ πάντως φιλανθρωπίας. καὶ ἡ μὲν πόλις ἐπὶ 8 τῷ παραλόγῳ τοῦ δράματος ἐδυσχέραινεν· ὁ δὲ, τιθασσεύων τὸν δῆμον, βασιλικὴν ᾠκοδόμει στοὰν, ἧς οὐδὲν ἡ πόλις ἔχει διαπρεπέστερον οἰκοδόμημα.

dari iubet, quumque defecisset, mox opertum lectica vehi curat; omnibus eam præbens opinionem, quasi vita necdum amissa, quamdam omnino humanitatem experturus esset. Et vrbe quidem ipsa, facinus insolens ægerrime ferente, Rufinus plebem demulcens, regiam porticum exstruxit, qua nullum habet vrbs ædificium splendidius.

III.

Καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπανελθὼν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰ περὶ τὴν τοῦ βασιλέως κηδείαν ἐπραγματεύετο, σπεύδων ὅσον οὐδέπω τὴν θυγατέρα τούτῳ συνάψαι. τύχης δέ 2 τινος ἕτερον τι παρὰ τὸ προσδοκώμενον ἐκείνῳ πρυτανευούσης, διήμαρτε τῆς ἐλπίδος ὁ Ῥουφῖνος, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἤστην 3 δύο παῖδε Προμώτου, Θεοδοσίου περιόντος ἔτι,

His peractis, Constantinopolim reuersus, impetrandæ adfinitatis imperatoriæ negotium adgreditur; magisque quam vmquam alias, principi filiam in matrimonium collocare studet. Sed quum casus quidam aliud ei quidpiam præter exspectationē procuraret, ex huiusmodi caussa spe Rufinus excidit. Erant duo Promoti filii; qui adhuc superstite Theodosio, cum liberis eis educabantur.

tur. Horum alter apud se virginem habebat, eximia pulcritudine spectabilem. Hanc Eutropius, vnus ex inseruientibus Imperatori eunuchis, vt vxorem princeps duceret, venustate puellæ prædicata, cohortatur. Quumque videret principem, quæ diceret, non illubenter admittere; monstrata puellæ imagine perque hanc Arcadio maius ad desiderium incitato; huius vti nuptias amplecteretur, persuasit: Rufino eorum ignaro, quæ tractarentur, & existimante, tantum non propediem filiam suam principi nupturam, seque non

τοῖς αὐτοῦ παισὶ [9] συναναστρεφόμενοι. τούτων δὲ ἅτερος εἶχε παρ' ἑαυτῷ [10] παρθένον, κάλλει λάμπουσαν ἐξαισίῳ. ταύτην Εὐτρόπιος, εἷς τῶν περὶ τὴν βασιλικὴν θεραπείαν εὐνούχων, ἀπαγγέλλει παρῄνει τῷ βασιλεῖ, τὰ περὶ τοῦ κάλλους διεξιών. ἐπεὶ δὲ τοὺς λόγους ἡδέως ἑώρα δεχόμενον, ἔδειξε τῆς κόρης εἰκόνα. ταύτῃ τε πρὸς μείζονα τὸν Ἀρκάδιον ἐγείρας ἐπιθυμίαν, ἔπεισε τὸν ταύτης γάμον ἑλέσθαι, Ρουφίνου μηδὲν ἐπισταμένου τῶν πραττομένων, οἰομένου δὲ ὅσον οὐδέπω τὴν αὐτοῦ θυγατέρα

τῷ

9. Leunclauius mauult συνανατρεφόμενοι. *Sylb.*

10. Baudonis, Franci genere, sub Gratiano ducis inclyti filiam (*Philostorgius lib. XI. c. 3.*) quam alii Gratiani filiam faciunt, vt Nicephorus testatur. Baronius *ann.* 395. eumque secuti alii, Promoti neptem crediderunt ex Zosimi verbis male intellectis. Zosimus enim non ait eam vnius ex Promoti filiis filiam fuisse, verum virginem apud vnum ex filiis Promoti educatam: τούτων δὲ ἅτερος εἶχε παρ' ἑαυτῷ παρθένον (Baronius hic vocem *filiam* addit) κάλλει λάμπουσαν ἐξαισίῳ: & mox, τῇ παρὰ τῷ Προμώτου παιδὶ τρεφομένῃ. *Iac. Godofredus.*

τῷ βασιλεῖ συνοικήσειν, κοινωνήσειν τε αὐτῷ μετ' οὐ πολὺ τῆς τῶν ὅλων ἀρχῆς. 6 ὡς δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ γάμου πρᾶξιν ᾐσθάνετο κατωρθωμένην ὁ εὐνοῦχος αὐτῷ, χορεύειν τῷ δήμῳ καὶ στεφανηφορεῖν, ὡς ἐπὶ βασιλικοῖς ἐκέλευε γάμοις. ἐσθῆτα δὲ βασιλεῖ πρέ- 7 πουσαν καὶ κόσμον ἐκ τῶν βασιλείων λαβὼν, ταύτην τε φέρειν δοὺς βασιλικοῖς ὑπηρέταις, ἦγε διὰ μέσης τῆς πόλεως, ἡγουμένου τοῦ δήμου προπομπεύ- 8 οντων δὲ τῇ Ῥουφίνου ταῦτα δεδόσθαι θυγατρὶ [11] - - - καὶ συμπαρατρεχόντων τοῖς φέρουσιν, ἐπειδὴ περιιόντες ἐγένοντο τῆς Προμώτου πλησίον οἰκίας, εἰσῄεσάν τε μετὰ τῶν ἕδνων, καὶ ἀποδόντες τῇ παρὰ τῷ Προμώτου παιδὶ τρεφομένῃ παρθένῳ, τὴν τοῦ βασιλεῖ συνοικεῖν μέλλουσαν ἔδειξαν. οὕτως ὁ Ῥουφῖνος 9

multo post, illius in summo imperio consortem futurum. Eunuchus autem, conspicatus, iam confectum a se nuptiarum negotium: tripudiare populum, & sertis vti, velut in nuptiis principis fieri consuesset, iubet. Quumque vestem, quæ principem deceret, & mundum e regia sumsisset, eaque gestanda ministris Imperatoris dedisset: populo præeunte, per vrbem mediam incedit. Ratis autem omnibus, hæc Rufini filiæ datum iri, & illos comitantibus, qui ea ferebant, vbi progrediendo propius ad Promoti domum accessissent, cum donis hanc sponsaliciis intrant; eisque puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur, quænam principis futura coniux esset, ostenderunt. Hoc

11. post θυγατρὶ deest νομιζόντων, vel simile quodpiam Participium. *Sylb.*

modo. Rufinus spe sua deiectus, qui aliam cum principe nuptam cerneret; quod reliquum erat, dispiciebat, qua via Eutropium quoque de medio tolleret. Et Arcadiani quidem imperii res in hoc statu erant.

τῆς ἐλπίδος ἀποκρουσθεὶς, ἐπειδὴ συνοικοῦσαν ἄλλῳ ἑώρα, τὸ λειπόμενον ἐσκόπει, πῶς ἂν καὶ τὸν Εὐτρόπιον ἐκ ποδῶν ποιήσειε. 10 καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τὴν Ἀρκαδίου βασιλείαν ἐν τούτοις ἦν.

IV. Stelicho vero, qui regni occidentalis curam gerebat, Honorio principi filiam, quam susceperat ex Serena, matrimonio copulat. Et istæc Serena filia erat 2 Honorii, qui Theodosii, principum parentis, frater fuit. Communita vero per Imperatoris 3 affinitatem potentia, ceteroquin etiam propemodum vniuersas Romanorum copias sibi subiectas 4 habebat. Nam quum post deiectum imperio Eugenium, Theodosius in Italia rebus humanis ex-

Στελίχων δὲ, τῆς κατὰ τὴν ἑσπέραν βασιλείας ἐπιτετραμμένος, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ὁνωρίῳ τῷ βασιλεῖ τὴν ἀπὸ Σερήνας οὖσαν αὐτῷ θυγατέρα. Σερήνα δὲ ἦν παῖς Ὁνωρίου, ὃς Θεοδοσίῳ τῷ τῶν βασιλευόντων πατρὶ γέγονεν ἀδελφός. ὀχυρώσας δὲ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα κηδείᾳ τὴν δύναμιν, καὶ ἄλλως ἅπαν σχεδὸν τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον ὑπήκοον εἶχε. τελευτήσαντος γὰρ μετὰ τὴν Εὐγενίου καθαίρεσιν ἐν Ἰταλίᾳ Θεοδοσίου, στρατηγὸς ὢν τοῦ παντὸς στρατεύματος ὁ Στελίχων, εἴ τι δυνα-

12. Eadem dixit supra lib. 4. c. 57.

δυνατὸν αὐτοῦ καὶ [13] πολεμικώτατον ἦν, τοῦτο κατεῖχε· τὸ δὲ ἀπεσκληκὸς καὶ ἀπόβλητον, χωρεῖν ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἠφίει. καὶ ταῦτα διαθεὶς, ἔχων τι πρὸς Ῥουφῖνον εἰκότως, οἷα δύναμιν αὐτῷ ἀντίρροπον κατὰ τὴν ἑῴαν ἔχειν βουλόμενον, ὡς Ἀρκάδιον ἰέναι διενοεῖτο, διαθεῖναι κατ᾽ ἐξουσίαν καὶ τὰ κατ᾽ ἐκεῖνον ἐθέλων. ἔλεγε γὰρ, ἐπιτετράφθαι παρὰ Θεοδοσίου τελευτᾶν μέλλοντος τὰ κατ᾽ ἄμφω τοὺς βασιλέας ἔχειν ἐν πάσῃ φροντίδι.

cessisset: Stelicho, qui dux totius exercitus erat, robustissimos & bellicosissimos quosque milites sibi retinuerat; viribus exhaustos, & reiiculos, in orientem ablegans. 5 His ita constitutis, quum Rufino succenseret, qui potestatem suæ parem per orientem habere vellet: ad Arcadium proficisci cogitabat; 6 cupiens & illius res pro lubitu suo disponere. Quippe dicebat, ab Theodosio morituro sibi datum in mandatis, vt omni cura principem vtrumque complecteretur.

Τούτων ὁ Ῥουφῖνος αἰσθόμενος, ἐκ πάσης ἐβουλεύετο μηχανῆς ἐκποδὼν γενέσθαι τὴν Στελίχωνος ἐπὶ τὴν ἑῴαν ὁρμὴν, καταλῦσαι δὲ οὐδὲν ἧττον, καὶ ἀσθενεστέραν τὴν οὖσαν Ἀρκαδίῳ στρατιωτικὴν δυνα-

V. Hæc Rufinus animaduertens, quauis arte moliebatur, vt profectionem Stelichonis in orientem auerteret; nihiloque minus Arcadii copias militares dissiparet, ac debiliores redderet. Quæ omnia lo-

13. pro πολεμικώτατον aptius fortasse legemus πολέμοις ἁρμόδιον, *bellis aptum*: vel saltem πολεμικόν. *Sylb.*

solerter agere instituens, homines nequiores ad ista perficienda reperit, quam cuperet: quorum vsus opera, magnorum imperio Romano malorum auctor exstitit. Et quonam id pacto, dicam. Musonius, homo Græcus, qui summum doctrinæ fastigium attigit, tres habuit filios: Musonium, Antiochum, & Axiochum. Musonius & Axiochus, eruditione pariter, & integritate, virtutes paternas superare contendebant: Antiochus, omnibus diuersis studiis oblectabatur, & instrumentum improbitatis erat. Hunc Rufinus, idoneum instituto suo repertum, proconsule rebus Græciæ præficit, dum facilem irruentibus barbaris Græciæ vastationem efficere nititur: simulque Gerontio præsidi-

2 μην καθεστάναι. τοῦτο δὴ πάντα πραγματευόμενος, ἄνδρας εὗρε πρὸς ταῦτα πονηροτέρους ἢ ἐβούλετο. οἷς χρησάμενος, μεγάλων ἦρξε τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ κακῶν. 3 τὸ δ' ὅπως, ἐρῶ. Μουσώνιος, Ἕλλην ἀνὴρ, καὶ παιδείας ἥκων εἰς ἀκρότατον, ἐγένετο παίδων πατὴρ οἷς ὀνόματα ἦν, Μουσώνιος, καὶ Ἀντίοχος, καὶ Ἀξίοχος. ἀλλὰ Μουσώνιος μὲν καὶ Ἀξίοχος, παιδείᾳ καὶ καλοκαγαθίᾳ τὰς τοῦ πατρὸς ἐπεθύμουν παραδραμεῖν ἀρετάς· Ἀντίοχος δὲ, πᾶσιν ἐναβρύνετο τοῖς ἐναντίοις, αὐτὸς πονηρίας ὄργανον 4 ὤν. τοῦτον ἁρμόδιον οἷς ἐβούλετο Ῥουφῖνος εὑρὼν, ἀνθύπατον καθίστησι τῆς Ἑλλάδος, ἕτοιμον ἐθέλων τοῖς ἐπιοῦσι βαρβάροις ποιῆσαι τὴν αὐτῆς ἀπώλειαν. [14] [καὶ] Γεροντίῳ τὴν ἐν Θερμοπύλαις παραδοὺς φυλακὴν

14. inclusa καὶ abest a Pal. cod. *Sylb.*

κὴν, ὑπηρετησομένων ταῖς αὐτοῦ κατὰ τῆς πολιτείας ἐννοίαις. Ταῦτα 5 Ρουφῖνος πονηρευσάμενος, ἐπειδὴ στασιάζοντα καὶ ἀλλοτριώσαντα τῶν νόμων ἑαυτὸν ἐθεώρησεν Ἀλάριχον (ἠγανάκτει γὰρ, ὅτι μὴ στρατιωτικῶν ἡγεῖτο δυνάμεων, ἀλλὰ μόνους εἶχε τοὺς βαρβάρους, οὓς Θεοδόσιος ἔτυχεν αὐτῷ παραδοὺς, ὅτε σὺν αὐτῷ τὴν Εὐγενίου τυραννίδα καθεῖλε) τότε τοίνυν ἐσήμαινε δι' ἀπορρήτων αὐτῷ, προσωτέρω τοὺς σὺν αὐτῷ βαρβάρους, ἢ ἄλλως σύγκλυδας ὄντας ἐξαγαγεῖν, ὡς ἑτοίμων ἁπάντων εἰς ἅλωσιν ἐσομένων. 6 Ἐπὶ τούτοις Ἀλάριχος τῶν Θρᾴκης ἀπανίσταται τόπων, καὶ ἐπὶ Μακεδονίαν πρόεισι καὶ Θεσσαλίαν, πάντα καταστρεφόμενος τὰ ἐν μέσῳ. 7 Γενόμενος δὲ Θερμοπυλῶν πλησίον, ἔπεμπε λάθρα πρὸς Αν-

um ad Thermopylas tradit, qui & ipse con-5 filiis eius aduersus rempublicam subseruiturus esset. His a Rufino per summam nequitiam designatis, posteaquam seditiosum esse, legibusque semet eximere vidit Alarichum (qui permoleste ferret, militum se copiis haud præfici, sed eos dumtaxat habere barbaros, quos ei tradiderat Theodosius, quo tempore cum illo tyrannidem Eugenianam euerterat) secreto ei significat, vt quos secum haberet barbaros, aliosue collecticios diuersarum 6 gentium milites, vlterius duceret, omnibus absque labore potiturus. His fretus Alarichus, e Thracia discedit, & in Macedoniam 7 Thessaliamque progreditur, interiectis omnibus excidio datis. Propius autem ad Thermopylas delatus, clam ad proconsulem Antiochum

mittit, & ad Gerontium, Thermopylarum custodiæ præfectum, qui suum eis aduentum nunciarent. Gerontius cum præsidiariis abscedit, transitumque liberum, omni absque impedimento, barbaris in Græciam relinquit. Illi vero ad agros nullo negotio diripiendos, & delendas penitus vrbes progrediuntur. Quidquid virilis sexus esset, ætatisque puberis, interimunt; pueros & mulierculas gregatim, vna cum opibus vniuersis, ceu partam prædam abigunt. Ac Bœotia quidem vniuersa, cetetique Græcorum populi, quoscunque post suum de Thermopylis ingressum transiere barbari, prostrati iacebant: ac vastitatem ab illo tempore suam nunc quoque spectantium oculis exhibent; solis Thebanis, partim ob vrbis munitionem; partim, quod Alarichus Athenas capere properans, ea-

τίοχον τὸν ἀνθύπατον, καὶ Γερόντιον τὸν ἐφεστηκότα τῇ Θερμοπυλῶν φυλακῇ, τὴν ἔφοδον ἀπαγγέλλοντας. 8 καὶ ὁ μὲν ἀπεχώρει μετὰ τῶν φυλάκων, ἐνδιδοὺς ἐλευθέραν καὶ ἀκώλυτον τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάροδον τοῖς βαρβάροις· οἱ δὲ ἐπὶ λείαν ἑτοίμην τῶν ἀγρῶν καὶ παντελῆ τῶν πόλεων ἀπώλειαν ἐχώρουν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἡβηδὸν ἀποσφάττοντες, παιδάρια δὲ καὶ γυναῖκας ἀγεληδὸν ἅμα τῷ πλούτῳ παντὶ ληϊζόμενοι. 9 καὶ ἡ μὲν Βοιωτία πᾶσα, καὶ ὅσα μετὰ τὴν ἀπὸ Θερμοπυλῶν εἴσοδον Ἑλληνικὰ ἔθνη διῆλθον οἱ βάρβαροι, ἔκειντο, τὴν ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν καταστροφὴν διδόντα τοῖς θεωμένοις ὁρᾶν, μόνων Θηβαίων διά τε τῆς πόλεως ὀχυρὸν περισωθέντων, καὶ ὅτι σπεύδων τὰς Ἀθήνας ἑλεῖν Ἀλάριχος,

οὐκ ἐπιμελὲς τῇ τούτων πολιορκίᾳ. Θηβαίων τοίνυν διὰ ταῦτα ἐκπεφευγότων, ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἐχώρει, ῥᾷστα τὴν πόλιν οἰόμενος ἑλεῖν, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἔνδον φυλαχθῆναι οὐ δυναμένην, καὶ προσέτι τοῦ Πειραιῶς ἐχομένους, σπάνει τῶν ἐπιτηδείων μετ' οὐ πολὺ πολιορκουμένους ἐνδώσειν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλάριχος ἐν ταύταις ἦν ταῖς ἐλπίσιν· ἔμελλε δὲ ἡ τῆς πόλεως ἀρχαιότης, καὶ ἐν οὕτω δυσσεβέσι κακοῖς, θείαν τινὰ πρόνοιαν ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐπισπάσασθαι καὶ μένειν ἀπόρθητος.

rum obsidioni non inhæsisset. 10 Quum igitur ob hanc caussam Thebani discrimen euasissent, Athenas contendit; facillime se vrbem occupaturũ ratus, quod propter amplitudinem interiorem custodiri non posset; quodque præterea contiguum Piræeum haberet, non 11 multo post inopia commeatus obsessos deditionem facturos putabat. Et Alarichus quidem has spes fouebat. Verum vrbis antiquitas etiam in tam impiis malis diuinam quandam prouidentiam euocatura pro se, ac mansura vastationis expers erat.

VI.

Ἄξιον δὲ μηδὲ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἡ πόλις περιεσώθη, θεοπρεπῆ

Operæ vero pretium fuerit, ne caussam quidem, ob quam vrbs

15. Falsa esse, quæ Zosimus de intactis Athenis scribit; & a pagano homine in Deorum honorem, vbique a Christianis imperatoribus proscriptorum, conficta, Baronius *ann.* 395. ostendit non tantum Hieronymi testimonio, qui *Epist.* 3. *ad Heliodorum* hanc cladem commemorans, *Athenienses*, Lacedæmoniis, Corinthiis &c. exæquat; sed suffragiis quoque gentilium, Claudiani atque Eunapii: quorum ille 2. in Ruf-

vrbs seruata fuit, sane diuinam, & excitantem auditores ad pietatem, silentio præteriri. 2 Quum ad vrbem Alarichus vniuersis cum copiis accederet, murum quidem circumlustrantem vidit propugnatricem Mineruam ea specie, qua inter simulacra conspicitur; armatam scilicet, quasique iam adeuntes inuasuram; ante moenia vero stantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Troianis 3 Homerus exhibuit, quum ira stimulante Patrocli necem vlturus in eos pugnaret. Hoc spectrum non ferens Alarichus, omni aduersus vrbem conatu inter-

τινὰ οὖσαν καὶ εἰς εὐσέβειαν τοὺς ἀκούοντας ἐπικαλουμένην, σιωπῇ διελθεῖν. ἐπιὼν Ἀλάριχος πανστρατιᾷ τῇ πόλει, τὸ μὲν τεῖχος ἑώρα περινοστοῦσαν τὴν πρόμαχον Ἀθηνᾶν, ὡς ἔστιν αὐτὴν ὁρᾶν ἐν τοῖς ἀγάλμασιν, ὡπλισμένην, καὶ [16] οἷον τοῖς ἐπιοῦσιν ἐνίστασθαι μέλλουσαν· τοῖς δὲ τείχεσι προεστῶτα τὸν Ἀχιλλέα τὸν ἥρω τοιοῦτον, οἷον αὐτὸν τοῖς Τρωσὶν ἔδειξεν Ὅμηρος, ὅτε κατ᾽ ὀργὴν τοῦ θανάτου τοῦ Πατρόκλου τιμωρῶν ἐπολέμει. ταύτην ὁ Ἀλάριχος τὴν ὄψιν οὐκ ἐνεγκὼν, πάσης μὲν ἀπέστη κατὰ τῆς πό-

fin. v. 191. de eadem clade ait, *Cecropias* (Athenienses) *matres traxisse fera vincula*: hic in Maximo scribit, Eleusiniorum antistitem prædixisse τὴν τῶν ἱερῶν κατασκαφὴν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπώλειαν ἁπάσης, inprimis Eleusinia ἱερὰ κατασκαφήσεσθαι *templa & sacra* (quæ in Attica fuerunt) *euersum iri*. quod Eunapius ait euenisse, ὅτε Ἀλάριχος διὰ τῶν πυλῶν παρῆλθε, *cum Alarichus per Thermopylas irrupit*.

16. Particula οἷον forsan e sequentibus [οἷον αὐτὸν τοῖς Τρωσὶν &c.] huc irrepsit; vt non infrequentes sunt eiusmodi traiectiones. *Sylb.*

πόλεως ἐγχειρήσεως, ἐπικηρυκευσάμενος ἤ, καὶ προσδεξαμένων τοὺς λόγους, ὅρκους τε λαβόντων καὶ δόντων, εἰσῄει σὺν ὀλίγοις Ἀλάριχος εἰς τὰς Ἀθήνας. τυχὼν ἤ φιλοφροσύνης ἁπάσης, λυσάμενός τε, καὶ κοινωνήσας ἑστιάσεως τοῖς ἐν τῇ πόλει λογάσι, καὶ προσέτι γε δῶρα λαβὼν, ἀπεχώρει, τήν τε πόλιν ἀβλαβῆ καὶ τὴν Ἀττικὴν πᾶσαν καταλιπών. 5 καὶ ἡ μὲν Ἀθηναίων πόλις ἐν τῷ κατὰ τὴν Οὐάλεντος βασιλείαν γενομένῳ σεισμῷ, πᾶσαν [17] καταπεσεῖν τὴν Ἑλλάδα, μόνη περιεσώθη, κατὰ τὸν εἰρημένον μοι τρόπον ἐν τῷ προλαβόντι [18] βιβλίῳ· καὶ νῦν εἰς ἔσχατον ἐλθοῦσα κινδύνου, διέφυγεν. 6 Ἀλάριχος ἤ, τὴν Ἀττικὴν πᾶσαν ἀπόρθητον ἀπολιπὼν, δέει τῶν φανέντων φασμάτων

missa, pacem per præcones ciuibus offert, quorum illi quum orationem probassent, sacramentis vltro citroque præstitis, cum 4 paucis Athenas Alarichus ingressus est. Exceptus omni genere comitatis, posteaquam & lauisset, & cum selectissimis in vrbe viris fuisset epulatus, & præterea muneribus cultus; vrbe pariter, & Attica tota, sine vllo maleficio cessit. Ac ciuitas quidem Atheniensis tum eo terræmotu, qui Valente principe contigit, & vniuersam succussit Græciam, sola mansit incolumis, quemadmodum præcedente libro diximus: tum hoc tempore in extremum adducta discrimen, euasit. Alarichus vero, quum Atticam totam, nulla fœdatam vasti-

17. Cum καταπεσεῖν τὴν subauditur τοῦ Θεοῦ, vt in Impersonalibus ἀστράπτει, βροντᾷ, ὕει, & similibus. *Idem.*
18. προλαβόντι βιβλίῳ, libro IV. cap. 18.

ſtitate, metu ſpectrorũ, quæ adparuerant, reliquiſſet, in Megaridem tranſit: & oppido primo impetu capto, verſus Peloponeſum properat, inuento nemine, qui reſiſteret. 7 Quumque Gerontius Iſthmi transeundi copiam ei feciſſet, omnes ab eo deinceps vrbes capi citra laborem & pugnam poterant; quod nullis eſſent munitæ mœnibus, velut Iſthmi præſidio ſecuræ. 8 Confeſtim ergo prima Corinthus, cum finitimis oppidis, vi capitur; & ſecundum hanc Argos, vna cum iis locis, quæ inter hanc & Lacedæmonem interiacent. 9 Ipſa quoque in ſocietatem captæ Græciæ Sparta venit, nec armis amplius nec idoneis ad pugnam viris munita, propter Romanorum auaritiam; ſed iis expoſita magiſtratibus, qui & proditores eſſent, & illorum libidini, qui rerum potirentur,

των, ἐπὶ τὴν Μεγαρίδα παρῄει. καὶ ταύτην ἑλὼν ἐξ ἐπιδρομῆς, τῆς ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλάσεως εἴχετο, μηδεμιᾶς πειρώμενος ἀντιστάσεως. ἐνδόντος δὲ αὐτῷ Γεροντίου τὸν Ἰσθμὸν διαβῆναι, πάντα λοιπὸν ἦν αὐτῷ δίχα πόνου καὶ μάχης ἁλώσιμα τῶν πόλεων, διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἣν ὁ Ἰσθμὸς παρεῖχεν αὐταῖς, ἀτειχίστων οὐσῶν. εὐθέως οὖν ἡ Κόρινθος πρώτη κατὰ κράτος ἡλίσκετο, καὶ τὰ προσοικα ταύτῃ πολίχνια, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τὸ Ἄργος, καὶ ὅσα ἦν αὐτῆς τε καὶ Λακεδαίμονος ἐν μέσῳ χωρία. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Σπάρτη συναπήγετο τῇ κοινῇ τῆς Ἑλλάδος ἁλώσει, μήτε ὅπλοις ἔτι, μήτε ἀνδράσι μαχίμοις τετειχισμένη, διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων πλεονεξίαν, ἀλλ' ἄρχουσιν ἐκδεδομένη προδόταις, καὶ τῇ τῶν κρατούντων

ἡδονῇ

ἡδονῇ προθύμως ὑπηρετουμένοις εἰς ἅπαντα τὰ πρὸς κοινὸν ὄλεθρον φέροντα.

percupide in omnibus, ad perniciem publicam spectantibus, inseruirent.

VII.

Ρουφῖνος μὲν οὖν, ἀγγελθέντος αὐτῷ τοῦ περὶ τὴν Ἑλλάδα πάθους, ἐπίδοσιν ἐλάμβανεν ἧς εἶχε περὶ τὴν βασιλείαν ἐπιθυμίας. συνταραττομένου γὰρ τοῦ πολιτεύματος, οὐδὲν ἐμποδὼν ᾤετο αὐτῷ φανήσεσθαι πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν. Στελίχων δὲ, ναυσὶ στρατιώτας ἐμβιβάσας, τοῖς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν δυστυχήμασιν ὥρμητο [19] βοηθεῖν· καὶ τῇ Πελοποννήσῳ προσχών, εἰς [20] Φολόην συμφυγεῖν τοὺς βαρβά-

Nunciata Rufino Græciæ calamitate, cupiditas imperii, qua flagrabat, incrementum sumere. Nam conturbata republica, nihil impedimento sibi futurum in eiusmodi conatu existimabat. At Stelicho, militibus in naues impositis, ad opem aduersis Achaiæ rebus ferendam proficiscitur. Quumque in Peloponesum adpulisset, barbaros in Pholoën fugere coegit: & facillime commeatus eos in-

19. Dubitari non absque ratione potest, an Stiliconis quoque scelus aliquod concurrerit. Scribit enim Orosius, qui tum viuebat, lib. 7. c. 37. *quid vterque* [Rufinus & Stilico] *egerit, quidue agere conatus sit, exitus vtriusque docuit: cum alius sibi, alius filio suo affectans regale fastigium, vt rebus repente turbatis necessitas reipub. scelus ambitus tegeret, gentes barbaras ille immisit, hic fouit.* Barthius.

20. εἰς Φολόην. Plinius lib. 4. cap. 6. *Montes in Arcadia, Pholoe cum oppido,* &c.

inopia deleuisset, nisi deliciis, & mimis ridiculorum, & parum verecundis mulierculis se dedisset; ac militibus, quæcumque barbari reliquerant, diripiendi potestatem fecisset, hostibusque spatium concedendi, vt e Peloponeso cum omni præda regressi, in Epirum transirent, & in vrbes eius grassarentur. Quod eos fecisse conspicatus Stelicho, rebus infectis in Italiam nauigat: quum maiora grauioraque Græcis intulisset mala per eos milites, quos secum adduxerat. In Italiam quum adpulisset, confestim Rufino necem struere, modo quodam tali, decreuit. Ad Honorium principem refert, quasdam militum cohortes ad Ar-	4 ρους ἠνάγκασε· καὶ ῥᾷστα διέφθειρεν ἂν αὐτοὺς σπάνει τῶν ἐπιτηδείων, εἰ μὴ τρυφῇ καὶ μίμοις γελοίων, ἥκιστά τε αἰσχυνομέναις γυναιξὶν ἐκδοὺς ἑαυτὸν, ἀφῆκε τοὺς στρατιώτας ὅσα καταλελοίπασιν οἱ βάρβαροι ἁρπάζειν, τῷ τε δοῦναι τοῖς πολεμίοις εὐρυχωρίαν, ἀναχωρήσασι τῆς Πελοποννήσου, μετὰ πάσης τῆς λείας εἰς τὴν Ἤπειρον διαβῆναι, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ ληΐσασθαι πόλεις. 5 ὅπερ αὐτοὺς ὁ Στελίχων πεποιηκότας ἰδὼν ἄπρακτος ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀπέπλευσε, μείζονα[21] καὶ χαλεπώτερα τοῖς Ἕλλησι κακὰ, δι' ὧν ἐπήγετο στρατιωτῶν, ἐπιθείς. 6 Ἐπεὶ δὲ παρεγένετο, παραχρῆμα θάνατον ἔγνω Ῥουφίνῳ κατασκευάσαι, 7 τρόπῳ τοιῷδε. πρὸς τὸν βασιλέα ποιεῖται λόγους Ὀνώριον, ὡς προσήκει [22] τέλη τινὰ στρατιωτικὰ στει-

21. Hisce firmari videntur illa, quæ iam ex Orosio de Stiliconis scelere suspicatus fuerat Barthius.

22. Philostorgius lib. II. c. 3. exercitum, qui Rufinum

στεῖλαι πρὸς Ἀρκάδιον τὸν ἀδελφὸν, ἐπαμυνοῦντα τοῖς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῇ τούτου κακωμένοις ἔθνεσι. καὶ ὅπως οὐκ 8 ἐγνώκει πράττειν ἐπιτραπεὶς, ἔταττε τοὺς ἐπὶ τοῦτο σταλησομένους· Γαΐνην δὲ αὐτοῖς ἐπιστήσας ἡγεμόνα, ὅσα ἐπὶ Ῥουφίνου διενοεῖτο, ἐξεῖπε. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἤδη 9 πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὄντων, φθάσας ὁ Γαΐνης, ἀπήγγελλεν Ἀρκαδίῳ τῷ βασιλεῖ τὴν αὐτῶν παρουσίαν, καὶ ὡς παραγεγόνασι τοῖς πράγμασι πεπονηκόσιν ἐφάμιλλοι βοηθεῖν. τοῦ 10 δὲ βασιλέως ἡσθέντος ἐπὶ τῇ τούτων ἀφίξει, ὑπαντῆσαι τοῖς στρατιώταις εἰσιέναι μέλλουσι παρεκάλεσε τὸν βασιλέα Γαΐνης. ταύτης γὰρ τῆς τιμῆς ἠξιῶσθαι τοὺς στρατιώτας, ἔλεγε σύνηθες εἶναι. πεί-

cadium fratrem mittendas esse, quæ adflictas misere sub eius imperio nationes tuerentur. Quumque iussus esset id exsequi, quod decreuisset; milites ad hanc rem perficiendam mittendos ordinat, quibus vbi Gainem ducem præfecisset, quæ suæ de Rufino cogitationes essent, exponit. Vbi prope iam a Constantinopoli milites aberant, antegressus Gaines, Arcadio principi militum aduentum nunciat: eos adesse studio rebus laborantibus succurrendi, commemorans. Imperatore propter eorum aduentum lætitia perfuso, Gaines hortatur, vt ingressuris vrbem militibus ipse princeps obuiam prodiret. Aiebat enim, ex more mi-

interfecit, ἀπὸ Ῥώμης ἀνακομισθέντα στρατὸν *Roma reuersum exercitum* vocat, οἱ Θεοδοσίῳ κατὰ τοῦ τυράννου συνεστρατεύοντο, *qui Theodosio aduersus tyrannum militauerat.*

militibus honorem hunc haberi. Quum obsequutus Imperator, ante vrbem eis occurrisset, ac milites eum venerati, vicissim a principe perbenigne fuissent excepti: data ab Gaine tessera, simul vniuersi Rufinum in medio interceptum, gladiis feriunt: & hic quidem adimebat ei dextram, ille manum alteram præcidebat; alius capite discedebat a ceruice reuulso, 12 consuetas victoriis ouationes accinens. Vsque adeo vero ludibriis interemtum adficiebant, vt & manum eius vbique per vrbem circumgestarent, & ab occurrentibus peterent, insatiabili stipem darent.

11 θέντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ πρὸ τῆς πόλεως ὑπαντήσαντος, ἐπειδὴ προσκυνήσαντες τῆς προσηκούσης ἠξιώθησαν παρὰ τοῦ βασιλέως φιλοφροσύνης, δόντος Γαΐνου τὸ σύνθημα, πάντες ὁμοῦ τὸν Ῥουφῖνον ἀπολαβόντες ἐν μέσῳ, [23] τοῖς ξίφεσι παίουσι· καὶ ὁ μὲν, ἀφῄρητο τῆς δεξιᾶς· ὁ δὲ, τὴν ἑτέραν ἔκοπτεν· ὁ δὲ, τὴν κεφαλὴν τοῦ τραχήλου χωρίσας, ἀπῄει παιᾶνας ᾄδων ἐπινικίους. ἐς τοσοῦτον δὲ ἐπετωθάσαν, ὥστε τὴν χεῖρα πανταχῆ τῆς πόλεως περιάγειν, αἰτεῖν τε ἀργύριον δοῦναι τῷ ἀπλήστῳ τοὺς προστυγχάνοντας.

Rufi-

22. Cædem Rufini eodem modo describunt Philostorgius d. l. & Hieronymus Epist. 3. *Rufini*, inquiens *caput pilo Constantinopolim gestatum est: & abscissa manus dextera, ad dedecus insatiabilis auaritiæ, ostiatim stipem mendicauit.* Addit Philostorgius, *πολὺ χρυσίον ἐπὶ κατηφείᾳ θεάματι, multum auri lato hoc* abscissæ manus *spectaculo* corrogasse milites,

Ῥουφῖνος μὲν οὖν, ἰδίᾳ τε πολλοῖς καινῶν ἀφορήτων γενόμενος αἴτιος, καὶ τῇ πολιτείᾳ λυμηνάμενος ἁπάσῃ, δίκην ἐξέτισε τῶν πεπονημένων ἀξίαν. Εὐτρόπιος δὲ, πρὸς πάντα Στελίχωνι συνεργήσας τὰ κατὰ τούτου βεβουλευμένα, τῶν ἐν τῇ αὐλῇ πραττομένων κύριος ἦν· καὶ τὴν μὲν Ῥουφίνου περιουσίαν κατὰ τὸ πλέον ἐσφετερίζετο, καὶ ἑτέροις ἐνδιδοὺς ἐκ ταύτης οἰκειοῦσθαι τὰ ὁπωσοῦν ἄξια τῆς [24] αὐτοῦ κτήσεως νομιζόμενα. τῆς δὲ Ῥουφίνου γαμετῆς σὺν τῇ θυγατρὶ τῇ τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίᾳ προσδραμούσης, δέει τοῦ μὴ συναπολέσθαι τῷ ἀνδρί, πίστιν δοὺς ὁ Εὐτρόπιος, ἐφῆκεν αὐταῖς εἰς τὴν κατὰ Ἱεροσόλυμα πόλιν ἐκπλεῦσαι, πάλαι μὲν οἰκητήριον Ἰουδαίων οὖσαν, ἀπὸ δὲ τῆς Κωνσταντίνου

VIII. AC Rufinus quidem, qui compluribus intolerabilium malorum auctor priuatim exstiterat, & vniuersæ reipublicæ detrimentum attulerat, 2 dignus admissis facinoribus diris pœnas luit. Eutropius autem, opera Stelichoni nauata in omnibus, quæ contra Rufinum ille machinatus fuerat; iam iis, quæ agerentur in aula, plena cum potestate præerat. Ac Rufini quidem facultates sibi maiori ex parte vindicat, quum aliis quoque concessisset, vt ex iis ea sibi sumerent, quæ possideri ab eis posse quoquo modo viderentur. 3 Vxori vero filiæque Rufini, ad Ecclesiam Christianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent; Eutropius fide data permisit, vt Hierosolymorum ad vrbem nauigarent, quæ olim Iudæorum domicilium fuit, sed ab imperio Constanti-

24. Leuncl. cod. margo αὐτῶν habet pro Sing. αὐτοῦ. Sylb.

ni a Christianis ornari ædificiis cœpit. Heic illæ reliquum vitæ tempus exegerūt. Ceterum Eutropius omnes, qui essent alicuius auctoritatis submouere volens; ne quis alius, præter ipsum, potestate Imperatori proximus esset: etiam Timasio, qui a Valentis vsque temporibus dignitatem magistri militum habuerat, & pluribus interfuerat bellis, nulla iusta de caussa insidias struit. Erat autem huiusmodi calumnia.

βασιλείας, ὑπὸ Χριστιανῶν τιμωμένην οἰκοδομήμασιν. 4 Ἐκεῖναι μὲν ἐν αὐτῷ τὸν λειπόμενον τοῦ βίου διετέλεσαν χρόνον. Εὐτρόπιος δὲ πάντας, ὧν [25] εἴ τις λόγος, ἐκποδὼν καταστῆσαι βουλόμενος, ὡς ἂν μηδεὶς ἕτερος πλὴν αὐτοῦ, βασιλεῖ παραδυναστεύῃ, καὶ ἐπὶ Τιμασίῳ στρατηγικῶν ἡγησαμένῳ ταγμάτων ἀπὸ [26] τοῦ Οὐάλεντος, καὶ πολλῶν μετασχόντι πολέμων, ἐπιβουλὴν ἵστησιν, οὐδεμιᾶς αἰτίας ὑπούσης. 5 ἦν δὲ ἡ συκοφαντία τοιάδε.

IX. BArgus, oriundus Laodicea, quod oppidum est Syriæ, lucanicarum in foro insti-

ΒΆργος, ἐκ τῆς ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας ὁρμώμενος, ἀλλᾶντας ὠνίους ἐπ' ἀγορᾷ προτιθείς,

25. vsitatius legetur ἂν ἦν τις λόγος. *Sylb.*

26. in isto commate, ἀπὸ τοῦ Οὐάλεντος. subaudiendum χρόνου. *Sylb.* At supra [lib. 4. c. 45. n. 1.] dicit Zosimus, Cynegio in itinere mortuo Tatianum factum Pr. Pr. & Timasium pedestribus copiis præfectum fuisse per Orientem a Theodosio. Coss. Honorio N. P. & Euodio est l. 5. C. Th. *de sentent. ex periculo recit.* Imppp. Valentin. Theodos. & Arcad. ad Timasium Com. & mag. equitum: h. e. ann. Chr. 386. *Reines.*

θεὶς, ἐπί τισιν ἄλλοις ἀτοπήμασιν, ἀπὸ τῆς Λαοδικείας εἰς τὰς Σάρδεις ἦλθε φυγάς. εἶτα 2 κἀκεῖσε φανεὶς οἷος ἦν, ἐπὶ πονηρίᾳ διεβεβόητο. τοῦτον ὁ Τιμάσιος, ταῖς Σάρδεσιν ἐπιδημήσας, στωμύλον ἰδὼν, δεινόν τε κολακείᾳ ῥᾳδίως ὑπαγαγέσθαι τοὺς προστυγχάνοντας, ᾠκειώσατό τε, καὶ παράγγελμα στρατιωτικοῦ τέλους ἔταξεν ἄρχειν· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἑαυτῷ συναπήγαγεν. οὐκ ἐπαινούντων δὲ τῶν ἐν τέλει τὸ γεγονὸς, (ἔτυχε γὰρ πρότερον ὁ Βάργος διά τινα πονηρεύματα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβῆς ἀποκεκλεισμένος) ὄργανον ἐπιτήδειον Εὐτρόπιος εἰς τὴν κατὰ Τιμασίου συκοφαντίαν τὸν ἄνδρα τοῦτον εὑρὼν, ἵστησι κατήγορον αὐτῷ, γράμματα δεικνύντα ψευδῆ, βασιλείας ἐπιθυμίαν

tor, in flagitiis quibusdam deprehensus, Laodicea Sardes profugerat: vbi quum talem se gereret, qualis erat, malitia nobilitabatur. Hunc Timasius, qui Sardes venerat, quum facetum videret, ac mirum artificem quibusuis hominibus, in quos incideret, adsentando facile sibi conciliandis; in familiaritatem admittit, & confestim cohorti militum præficit. Nec illo contentus etiam Constantinopolim secum abducit. Hoc factum non probantibus iis, qui erant in magistratu, quod Bargo iam ante propter admissa quædam improba facinora fuisset interdictum, ne Constantinopoli degeret: Eutropius, homine reperto, quo ad struendam Timasio calumniam vteretur, velut instrumento idoneo; summittit hunc accusatorem Timasio, libellos falsos proferentem, qui adfectati

crimen imperii Timasio impingerent. Imperator, iudicis officio fungens, præsidebat; Eutropius adstans, qui cubiculis augustalibus in vniuersum præpositus esset, ferendæ sententiæ penes se potestatem habebat. Quum moleste ferrent omnes, institorem farciminum tot muneribus atque dignitatibus illustri viro crimen intentare; princeps relicto iudicio, id ipsum Saturnio & Procopio committit. Horum alter, prouectioris ætatis erat, magnisque perfunctus honoribus; non tamen adulationis expers, sed qui consuesset in iudiciis, eorum qui secundum principem summam potentiam obtinebant, studiis & animis obsequi. Procopius

4 ἐπιφέροντος Τιμασίῳ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς προὐκάθητο δικαστής· Εὐτρόπιος δὲ παρεστὼς, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἡγεμονίαν πάντων τῶν βασιλικῶν εἶχε κοιτώνων, τῆς πάσης ψήφου
5 κύριος ἦν. πάντων δὲ δυσανασχετούντων, ἐφ' οἷς ἀλλαντοπώλης ἄνθρωπος τὸν ἐν ἀρχαῖς καὶ ἀξίαις διαπρέψαντα τοσαύταις, ἴστατο κρίνων, ἀνεχώρει μὲν τῆς κρίσεως ὁ βασιλεὺς, ἐπέτρεπε δὲ ταύτην Σατουρνίνῳ καὶ Προκοπίῳ.
6 τούτοιν δὲ ὁ μὲν [27] [εἰς] εἰς βαθὺ γῆρας ἦν προελθὼν, καὶ μεγάλαις τετιμημένος ἀξίαις, οὐκ ἔξω δὲ κολακείας, ἀλλ' εἰωθὼς ἐν ταῖς κρίσεσι τοὺς τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύοντας θεραπεύειν ὁρμάς τε καὶ γνώμας· ὁ δὲ [28] Προκόπιος, οὐ μὲν βα-

27. inclusum εἰς additum ex Pal. cod. *Sylb.*

28. Petronius patricius vocatur ab Ammiano [lib. 26. cap. 14.] Valentis socer: etiam in lege 7. Cod. Theod. *de filiis militarium.* Ergo in nomine fortassis error est apud Zosimum. *Vales.*

βασιλέως ἐγγόνε Οὐάλεντ᾽ κηδεςής, σκαιός δέ τις ὢν καὶ ἀνάγωγος, ἐν πισὶν ἐδόκε τἀληθῆ μετὰ παρρησίας ἐκφαίνειν· ὥστε ἀμέλει καὶ τότε συνενεχθεὶς εἰς τὴν κατὰ Τιμασίε ψῆφον, τῷ Σατερνίνῳ τέτο προσέθηκεν, ὡς οὐκ ἔδει Τιμασίε Βάργον εἶναι κατήγορον, ἐδὲ τὸν τοσαύταις ἀρχαῖς διαπρέψαντα καὶ ἀξίαις, ἀπὸ τελἔς ἀνθρώπε καὶ ἀνασεσυρμένε συκοφαντίαις ἁλῶναι, καὶ (ὅπερ ἦν ἀτοπώτατον) εὐεργέτην ὑπὸ τε παθόντ᾽ εὖ, πράγματα πάσχειν. ὤνησε δὲ ἐδὲν ταύτῃ χρησάμεν᾽ τῇ παρρησίᾳ Προκόπιος· ἀλλ᾽ ἡ μὲν Σατερνίνε ψῆφ᾽ ἐκράτει, σφόδρα ἐπαινεθεῖσα· Τιμάσι᾽ δὲ τῇ [29] Ὀάσεως

autem, Valentis Imperatoris socer fuerat, homo ferox & intractabilis, qui veritatem in nonnullis profiteri libere videretur; adeo quidem, vt hoc tempore sententiæ ferendæ contra Timasium adhibitus, obiiceret Saturnio, non debuisse Bargum accusatorem dari Timasio, nec virum tot gestis magistratibus dignitatibusque clarum, vilis homuncionis & prorsus impuri calumniis opprimi, & (quod esset absurdissimum) bene merito fieri negotium ab eo qui beneficiis adfectus esset. Non tamen hac vsus libertate Procopius quidquam profecit; sed admodum laudata Saturnini sententia vicit. Timasius autem, ad inhabitandam Oasim damnatus, expellitur; huc

 eum

29. Oasis vrbs Ægypti in Libyæ confinio, quam celebrat Olympiodorus apud Photium in Biblioth. cap. 80. & Steph. Byzantinus. Suspectum nomen in Zosimo videri poterat, quod Hieronymus Epist. 3. *Timasius*, inquit, *præcipitatus repente de altissimo dignitatis gradu, euasisse se putat, quod Assæ viuit inglorius.* quidam *aduerse,*

eum deducente satellitio publico. Is erat locus insigniter sterilis, e quo nemo posset euadere, qui eo deportaretur. Nam quod arunde huc euntibus interiectum solum occurrit, arenosum, vastum prorsus, & inhabitatum, notitiam pergentibus in Oasim omnem adimit: tum quod venti vestigiis arenam ingerant, tum etiam quod nec arbor vlla, nec domicilium sit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad coniecturam relinquere possint. Fama tamen ad omnes emanauit, a Syagrio filio Timasium ereptum fuisse; qui ad inquirendum se missos euasisset, operaque prædonum quorumdam patrem rapuisset. Sed siue adeo vera istæc

οἰκήσοιν παραδοθεὶς, ἀπηλαύνετο, φυλακῆς αὐτὸν δημοσίας παραπεμπούσης. 8 τοῦτο δὲ ἦν ὁ τόπος λυπρότατος, καὶ οὐδενὶ τῶν αὐτῷ παραδιδομένων ἀναχωρεῖν ἐνδιδούς. ἥ τε γὰρ ἐν μέσῳ γῆ, ψαμμώδης οὖσα, καὶ παντάπασιν ἔρημος, καὶ ἀοίκητος, ἀφαιρεῖται τῆς γνώσεως τοὺς ἐπὶ τὴν Ὄασιν ἀπιόντας, τῶν ἀνέμων τοῖς ἴχνεσι τὴν ψάμμον ἐπιφερόντων, καὶ τῷ μήτε φυτὸν μήτε οἴκησιν εἶναι, γνώρισμα εἰς εἰκασίαν τι καταλιπεῖν τοῖς ὁδοιποροῦσι δυνάμενα. 9 φήμη δὲ ὅμως εἰς ἅπαντας ἦλθε, παρὰ Συαγρίου τοῦ παιδὸς ἡρπάσθαι Τιμάσιον λέγουσα, διαφυγόντος τοὺς ἐσταλμένους εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, καὶ διά τινων ἁρπάσαντος τὸν πατέρα λῃστῶν. 10 ἀλλ' εἴτε ἀληθῆ ταῦτα ἦν, εἴτε

Εὐ-

quod Campaniæ oppidum, & nihil ad rem facit: alii *Asca* habent, quam in Arabia Romani ceperant, vt Strabo lib. 16. extr. tradit. Nihilominus Zosimi lectionem confirmat etiam Sozomenus l. 8. c. 7. εἰς τὴν κατ' Αἴγυπτον Ὄασιν Timasium relegatum, scribens

Εὐτροπίῳ χαριζόμενοι πάντα ἐν τῷ πλήθει διέσπειρον, οὐκ ἔγνω τις τὸ σαφὲς, πλὴν ὅπως οὔτε [30] Τιμάσιος οὔτε Συάγριος ἐξ ἐκείνου πεφήνασιν.

erant, siue per quosdam Eutropio gratificantes in vulgus spargebantur; nemo quidem certe rem accurate cognoscere potuit, extraquam quod neque Timasius, neque Syagrius, ex eo tempore conspecti fuerunt.

X.

Ὁ δὲ Βάργος [31] [ὡς] ἔξω πάσης ὑποψίας καταστήσας Εὐτρόπιον, οὐκέτι τὴν Τιμασίου δυσμένειαν ὑφορώμενον, ἠξιοῦτο στρατιωτικοῦ τέλους ἀρχῆς, χρήματα φέρειν αὐτῷ κομιδῇ δυναμένης, καὶ ἀνεχώρει μειζόνων ἐλπίσι δωρεῶν βουκολούμενος. ἠγνόει γὰρ ὡς Εὐτρόπιος, τοιοῦτον αὐτὸν φανέντα περὶ Τιμάσιον τὸν εὐεργέτην, καὶ περὶ αὐτὸν ὅμοιον φανήσεσθαι προσεδόκησεν. ἐκδημήσαντος γοῦν τῆς ἀρχῆς ἕνεκα Βάργου, τῇ τοῦ

Bargus vero, qui omnis periculi metu liberasset Eutropium, non iam inimicitias Timasii suspectas amplius habentem, militum cohortis præfectura donatur, ex qua lucrum habere commodum posset; maiorumque munerum spe deceptus abijt. Ignorabat enim, Eutropium sibi de eo, qui talem erga bene meritum Timasium se gessisset, non nisi consimilem animum erga se quoque pollicitum. Quum igitur muneris sui caussa Bargus domo pro-

30. E veteris scriptoris ῥήσει apud Suidam [in τιμάσιος] patet, Timasium ab Eutropio reuocatum ex Oasi, nisi vera lectio est, ἐξ Ἀσίας. *Reinesius.*

31. inclusum ὡς additum e Pal. *Sylb.*

profectus esset, iunctam ei matrimonio mulierem, quæ esset infesto propter caussas quasdam in illum animo, libellos quosdam offerre principi persuadent; quibus accusationes plurimæ continerentur, & criminum grauissimorum Bargus insimularetur. His auditis, hominem Eutropius confestim in ius duci iubet, & conuictum merito supplicio punit: quo facto, non cessabant omnes oculum Adrastiæ tum admirari, tum celebrare; quem fieri nequeat, vt quisquam nefaria patrantium vllo modo fallat. Eutropius autem iam opibus ebrius, supraque nubes imaginatione sua se ferri existimans; apud omnes prope nationes habebat, qui curiose scrutarentur, quidquid ageretur, & quæ esset cuiusque fortuna. nec omnino quidquam erat, quod ei pecuniæ lucrum non

τῷ συνοικοῦσαν γυναῖκα, διά τινας αἰτίας ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν ἔχουσαν, πείθουσι γραμματεῖα [32] προσδοῦναι τῷ βασιλεῖ, κατηγορίας φέροντα πλείστας, εἰς τὰ μέγιστά τε τῶν ἐγκλημάτων τὸν Βάργον ἀγούσας. 4 ἅπερ ἀκηκοὼς Εὐτρόπιος, εὐθὺς ἦγεν εἰς κρίσιν τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἁλόντα παρεδίδου τιμωρίᾳ πρεπούσῃ, μεθ' ἣν ἅπαντες θαυμάζοντες ἅμα καὶ ἀνυμνοῦντες τὸν τῆς Ἀδραστείας ὀφθαλμὸν διετέλεσαν, ὅτι οὐχ οἷόν τε τινὰ τῶν ἠσεβηκότων καθάπαξ λαθεῖν. 5 Μεθύων δὲ ἤδη τῷ πλούτῳ καὶ ὑπὲρ τὰ νέφη τῇ φαντασίᾳ φέρεσθαι δοκῶν ὁ Εὐτρόπιος, ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς ἔθνεσιν εἶχε τοὺς τὰ πραττόμενα πολυπραγμονοῦντας, καὶ ὅπως ἕκαστος ἔχοι τύχης· καὶ οὐδὲ ἦν καθάπαξ ὃ μὴ

κερ-

32. Leuncl. mauult γεγραμμένα προσδοῦναι. Sylb.

χρημάτων αὐτῷ κέρδος. 6 ἐπῆλθεν. ἀλλὰ τοίνυν αὐτὸν καὶ κατ' Ἀβουνδαντίου φθόνος τε ὁμοῦ καὶ πλεονεξία. ἦν δὲ Ἀβουνδάντιος ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Θρᾴκῃ Σκυθίας, ἐκ δὲ τῶν Γρατιανοῦ στρατευσάμενος χρόνων, καὶ ἐπὶ Θεοδοσίου τιμῶν μεγίστων ἐπιβὰς, ἤδη δὲ καὶ στρατηγὸς καὶ ὕπατος ἀποδεδειγμένος. [33] ἐπειδὴ καὶ 8 τοῦτον Εὐτρόπιος ἠβουλήθη τῆς οὐσίας τε ὁμοῦ καὶ πάσης τιμῆς ἐκπεσεῖν, ἔγραφε μὲν ταῦτα ὁ βασιλεὺς, ἀπηλαύνετο δὲ Ἀβουνδάντιος τῶν βασιλείων, οἴκησιν τὴν ἐν Φοινίκῃ [34] Σιδῶνα λαχὼν, καὶ ἐν ταύτῃ τὸν λοιπὸν χρόνον βεβιωκώς.

terret. Igitur eum aduersus Abundantium quoque inuidia pariter & auaritia concitat. 7 Erat autem Abundantius oriundus e Scythia, Thraciæ parte; qui inde vsque a Gratiani temporibus militauerat, sub Theodosio maximos honores adeptus, etiam prætor atque consul designatus fuerat. Posteaquam hunc quoque voluit Eutropius facultates & dignitatem omnem amittere, saltim id scripto mandat Imperator; & mox aula pellitur Abundantius; oppidum Phœniciæ Sidonem habitare iussus, vbi reliquum vitæ tempus transegit.

Εὐτρόπιος τοίνυν, ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει παντάπασιν ἔχων οὐδένα τὸν ἀντιβλέ-

XI. Qvum ergo iam neminem Constantinopoli prorsus haberet Eutropius, qui eum vel

33. Rectius diuise ἐπεὶ δὴ. *Sylb.*

34. At Hieronymus Epist. 3. *Abundantius egens Pityunte exulat:* de qua vrbe supra ad lib. 1. cap. 32. diximus.

vel obtueri auderet: solum Stelichonem, arbitratu suo res occidentis tractantem, animo versans; quo minus ille Constantinopolim accederet, aditum ei præcludere cogitat. Quare principi persuadet, vt conuocato Senatu, Stelichonem hostem imperii, decreto publico, declaret. Quo facto, mox sibi Gildonem, totius ad Karthaginem pertinentis Africæ ducem, adiungit, & eius opera prouinciam Honorii principis imperio subtractam, Arcadianæ ditioni adiicit. Eam rem permoleste ferenti, nec mediocriter animi dubio Stelichoni, quidam fortuitus se casus obtulit. Quippe cum Gildo fratrem, quem habebat nomine Mas-

πὴν τολμῶντα, μόνον δὲ Στελίχωνα [35] τὸν κατὰ τὴν ἑσπέραν κυριεύοντα πραγμάτων, κατὰ νοῦν ἔχων, ἀνελεῖν αὐτῷ διενοεῖτο τὴν ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἄφιξιν. 2 ἀναπείθει δὴ τὸν βασιλέα, πέως συναγαγόντα τὴν γερουσίαν, κοινῷ δόγματι, τῆς βασιλείας πολέμιον αὐτὸν προσειπεῖν. οὗ δὴ γινομένου, [36] Γιάδωνα 3 παραχρῆμα πάσης ἔχοντα τῆς ὑπὸ Καρχηδόνα Λιβύης τὴν ἡγεμονίαν οἰκειωσάμενος, ἀφίστησι διὰ τούτου τὴν χώραν τῆς Ὀνωρίου βασιλείας, καὶ τῇ Ἀρκαδίου προστίθησιν. 4 ἐπὶ τούτῳ δυσχεραίνοντι καὶ λίαν ἀπορουμένῳ Στελίχωνι, συνηρᾶτο τὸ ἀπὸ τῆς τύχης αὐτόματον. ἀδελφὸν γὰρ 5 ἔχων ὁ Γιάδων, ᾧ [37] Μασκέλδηλος ἦν ὄνομα, καὶ

τοῦ-

35. pro τὸν aptius legemus τῶν: vt non referatur ad præcedens Subst. Στελίχωνα, sed ad sequens πραγμάτων. *Sylb.*

36. Vterque cod. L. & P. α pro λ in hoc nomine habent. *Sylb.*

37. Gildonis & Mascldeli [siue Maleezelis] historiam copiose percenset Orosius lib. 7. cap. 36.

τούτῳ διὰ βαρβαρικὴν μανίαν ἐπιβουλεύσας, ἠνάγκασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς Στελίχωνα πλεῦσαι, καὶ ὅσα παρὰ τἀδελφοῦ πέπονθεν ἐξειπεῖν. ὁ δὲ, δυνάμεις ἀ-6 δρὰς αὐτῷ παραδοὺς, καὶ πλοῖα χορηγήσας ἀρκοῦντα, πολεμήσοντα τῷ Γιλδῶνι παραπέμπει. οὗ-7 τος, ἀνασὰς ἔνθα διατρίβοντα τὸν ἀδελφὸν ἠκηκόει, καὶ ἀπαρασκεύῳ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐπιπεσὼν, μάχης καρτερᾶς γενομένης, τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε Γιλδῶνα τὸν βίον ἀπολιπεῖν ἀπαγξάμενον. τοῦτο γὰρ 8 εἵλετο μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν Γιλδῶνος ἀ-9 δελφὸς, ἀποδοὺς τῇ Ὀνωρίου βασιλείᾳ Λιβύην, εἰς Ἰταλίαν ἐπανῆκε νενικηκώς· Στελίχων δὲ, νεμεσήσας ἐπὶ τῷ κατορθώματι, θεραπεύειν ὅμως προσεποιεῖτο, χρηστὰς

celdelum, furore quodam barbarico adpeteret insidiis; ad eam hunc necessitatem redegit, vt in Italiam ad Stelichonem nauigaret, quæque perpessus a fratre fuisset, eidem exponeret. Is amplis illi copiis traditis, suppeditatoque nauium idoneo numero; bellum aduersus Gildonem gesturum, ablegat. Posteaquam ad eum locum peruenisset, vbi commorari fratrem inaudierat, atque in illum inparatum cum exercitu irruisset: acri prœlio commisso, vsq; adeo victor exstitit, vt Gildo sibi mortem, laqueo fracta gula, conscisceret. Hoc enim perpeti maluit, quam in hostium potestatem venire. Gildonis vero frater, Africa Honorii regno restituta, victor in Italiam reuersus est. Cui Stelicho licet ob rem bene gestam inuideret, tamen bonas spes faciens, colere se hominem simulat.

Quum autem aliquando quoddam ad suburbanum prodiret, & in pontem fluminis peruenisset, atque illum cum aliis Masceldelus quoque comitaretur: satellites, ab eo dato sibi signo satisfacientes, hominem in flumen detrudunt. Ibi Stelicho ridere; Mascel. delus, fluminis abreptus impetu, suffocari.

ὑποφαίνων ἐλπίδας. 10 ἐπεὶ δὲ προϊὼν ἐπί τι προάστιον, ἐπὶ ποταμοῦ γεφύρας ἐγένετο, μετὰ δὲ τῶν ἄλλων εἵπετο καὶ ὁ Μασκέλδηλος αὐτῷ, σύνθημα πρὸς τοῦτο δεδομένον αὐτοῖς οἱ δορυφόροι πληροῦντες, ὤθουσι 11 κατὰ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ὁ μὲν Στελίχων ἐγέλα, τὸ δὲ ῥεῦμα συναρπάσαν, ἀποπνίγει τὸν ἄνθρωπον.

XII. Hinc iam inimicitiæ Stelichonis & Eutropii in apertum erumpere, & in ore omnibus esse. Atque his odiis animorum mutuis insistentes, omni cum licentia subditorum malis insultant: quum iam Stelicho Mariam filiam Honorio principi dedisset vxorem, & Eutropius in Arcadium, veluti pecudem quamdam, imperium exerceret. Nam siue prædium aliquod insigne subditorum quis-

Ἐντεῦθεν ἡ μὲν Εὐτροπίου δυσμένεια καὶ Στελίχωνος ἀνεκαλύπτετο, καὶ ἐν τοῖς ἁπάντων 2 στόμασιν ἦν. ἀλλοτρίως δὲ πρὸς ἑαυτοὺς ἔχοντες, ἐπὶ πάσης ἀδείας τοῖς τῶν ἀρχομένων κακοῖς ἐνετρύφων· ὁ μὲν, ἤδη τὴν θυγατέρα Μαρίαν Ὁνωρίῳ τῷ βασιλεῖ γαμετὴν δεδωκώς· ὁ δὲ, κυριεύων Ἀρκαδίου καθάπερ βοσκήματος. 3 εἴτε γὰρ κτῆμα περίβλεπτον ἦν τινι τῶν ὑπηκόων, εἰς θάτερον τούτων μετετίθετο δεσποτείαν· καὶ χρυ-

χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἅπας, ἐκ τῶν πρότερον ἐχόντων, εἰς αὐτοὺς ἐρρεῖ. πολὺς γὰρ ἦν ὁ τῶν ἁπανταχοῦ συκοφαντούντων ἑσμός· οἷς ἐπετέτακτο τοιαῦτα καταμηνύειν.

piam haberet, ad horum alterius dominium transibat: siue quid auri & argenti esset, id omne pristinis a possessoribus ad ipsos confluebat. Quippe magnum erat agmen hominum vbique calumnias struentium, quibus horum deferendorum cura commissa fuerat.

VIII.

Τῆς δὲ βασιλείας ἑκατέρωθεν οὔσης ἐν τούτοις, ἅπαντες μὲν οἱ τὴν γερουσίαν πληροῦντες, ἐπὶ τῇ τῶν πραγμάτων ἐδυσχέραινον κακοχίᾳ. οὐχ ἥκιστα δὲ Γαΐνης, οὔτε τῆς [38] πρεσβυτέρῳ πρεπούσης στρατηγῷ τιμῆς ἀξιούμενος, οὔτε δωρεαῖς ἀπληστίαν ἐμπλῆσαι βαρβαρικὴν [39] δυνάμενος. ἀπέκναιε δὲ πλέον αὐτὸν, εἰς τὴν Εὐτροπίου οἰκίαν χρήματα πάντα εἰσρέοντα. ἐπὶ τούτοις ἀχθόμενος, κοινωνὸν ποιεῖται Τριβίγιλδον τὸν

QVum esset vtrimque hic imperii status, omnes ordinis senatorii proceres adflictam miseramque rerum conditionem indigne ferebant: præsertim Gaines, qui nec conuenientem duci prouectioris ætatis honorem consequeretur; nec muneribus, ob insatiabilem animi barbari libidinem, expleri posset; quem denique magis etiam vreret, quod omnes in Eutropii domum pecuniæ deriuarentur. Has ob caussas indignatus, socium

38. Adiect. πρεσβυτέρῳ abest a Pal. cod. *Sylb.*
39. pro δυνάμενος sententia duo requirere videtur, δυναμένοις θεραπευόμενος. *Idem.*

cium sibi consilii Tribigildum adiungit. Is periculis obeundis præsenti vir erat animo, & quoduis ad facinus audendum promtissimus. Nec alis equestribus Romanis, sed barbaris, in Phrygia collocatis, præerat; quarum erat illi a principe data cura. His in Phrygiam proficisci se velle simulat, vt militantes sub se barbaros inspireret; eoque nomine Constantinopoli digressus abit. Quumque barbaros secum sumsisset, quorum dux erat; quidquid esset in itinere medio situm, inuadit: nec virorum, aut mulierum, aut puerorum cædibus abstinens, & obuia quæque diripiens; perexiguo tempore tantam coëgit multitudinem calonum; aliarumque vilium

4 σκέψεως. ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ φιλοκίνδυνος, καὶ πρὸς πᾶσαν ἀπόνοιαν ἑτοιμότατος· ἦρχε δὲ οὐ Ῥωμαϊκῶν ἰλῶν, ἀλλὰ βαρβάρων, ἐνιδρυμένων τῇ Φρυγίᾳ, παρὰ βασιλέως τὴν τάξιν λαβὼν 5 ἐπιμέλεσθαι. οὗτος, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐθέλειν ἐκδημῆσαι προσποιούμενος, ὅπως ἂν ἐπισκέψαιτο τοὺς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένους βαρβάρους, ἐπὶ τούτῳ τε τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξορμήσας, ἐχώρει. 6 παραλαβὼν δὲ τοὺς βαρβάρους, ὧν τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἅπαντα ἐπῄει τὰ ἐν μέσῳ, φόνου μὲν ἀνδρῶν, ἢ γυναικῶν, ἢ παιδίων, οὐκ ἀπεχόμενος, τὰ δὲ ἐν ποσὶ ληϊζόμενος· [40] ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοσοῦτο πλῆθος συνήγαγεν οἰκετῶν καὶ [41] ἄλλως ἀπερριμμένων ἀνθρώπων, ὥστε εἰς ἔσχατον κιν-

40. ante ἐν ὀλίγῳ desideratur copula καὶ, vel τε post eas ipsas voces. *Sylb.*

41. Et ἄλλως retineri potest, & ἄλλων pro eo substitui. *Idem.*

κινδύνου τὴν Ἀσίαν ἅπασαν ἀπαγαγεῖν. ἥ τε γὰρ Λυδία πάσης ἐνεπέπληστο ταραχῆς, πάντων (ὡς εἰπεῖν) ἐπὶ τὰ θαλάσσια φευγόντων, καὶ ἅμα τοῖς σφετέροις ἅπασιν ἐπὶ τὰς νήσους ἢ ἄλλοθί ποι διαπλεόντων· καὶ ἡ παράλιος δὲ Ἀσία τὸν κίνδυνον ὅσον οὐδέπω θεωρήσειν ἐπιστησόμενον αὐτῇ προσεδόκα.

personarum; vt Asiam totam in extremum discrimen adduceret. Nam & plena tumultus Lydia penitus erat, omnibus (prope dixerim) ad loca maritima confugientibus, & cum suis vniuersis ad insulas, alioue nauigantibus: & Asia, mari finitima, periculum iam imminens, quantum alias vnquam, se conspecturam verebatur.

Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταῦτα τῷ βασιλεῖ Εὐτροπίῳ συνηγγέλθη, λόγον μὲν οὐδένα τῆς κοινῆς ἐποιεῖτο συμφορᾶς, (οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἦν συνιδεῖν τὸ πρακτέον, ἐσχάτως ἀνόητος ὤν) Εὐτροπίῳ δὲ τὴν πᾶσαν ἔδωκε τῆς βασιλείας οἰκονομίαν. ὁ δὲ, Γαΐνην καὶ Λέοντα στρατηγοὺς αἱρεῖται· τὸν μὲν, εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκπέμψων, ἐπελευσόμενον τοῖς κατέχουσι ταύτην βαρβάροις, ἢ ἄλλως μιγάσιν ἀνθρώποις· Γαΐνην δὲ διὰ τῆς

XIV. Hæc vbi nunciata principi fuissent, nullam ille publicæ calamitatis rationem habere, (nec enim perspicere poterat, quid agendum esset, extreme stolidus homo) sed Eutropio totam administrationem imperii tradere. Is & Gainem, & Leonem duces deligit; hunc ablegaturus in Asiam, vt obtinentes eam barbaros, vel alioqui promiscue collecticios, adoriretur;

tur: Gainem per Thraciam & Hellesponti dimissurus angustias, hostibus ibidem occursurum, si & istæc loca vexari ab eis conspexisset. Ac Leo sane, qui rebus Asiaticis opem ferre iussus fuit, nulla prorsus imperatoria virtute præditus erat, nec alia dote quapiam, quæ ad hanc fortunam eũ prouehere mereretur; vno excepto quod Eutropio familiaris esset. Gaines, in Thraciam mittebatur, quo minus per Hellespontum Tribigildi milites transficerent, prohibiturus; ac nauali quoque prœlio cum eis congressurus, si quidem vsus ita posceret. In hunc modum ordinati duces, eo copias abducunt, quo sortitus quisque fuerat. Gaines iis ad animum reuocatis, de quibus inter ipsum & Tribigildum conuenerat; quodque iam tempus adpetiisset, quo cœptum

Θράκης καὶ τῶν τοῦ Ἑλλησπόντου στενῶν, ἀπαντήσοντα τοῖς πολεμίοις, εἰ καὶ τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐνοχλοῦντας θεάσαιτο. 3 Λέων μὲν οὖν, ὁ τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν συμβεβηκόσι βοηθῆσαι ταχθεὶς, ἀρετῆς μὲν οὐδ' ἡστινοσοῦν μετειλήφει στρατηγικῆς, οὐδ' ἄλλου τινὸς ἀξίου πρὸς τοῦτο τύχης αὐτὸν ἀγαγεῖν, πλὴν ὅτι πρὸς Εὐτρόπιον εἶχεν οἰκείως. 4 Γαΐνης δὲ, τὴν ἐπὶ Θράκην ἐστέλλετο, κωλύσων τὴν δι' Ἑλλησπόντου τῶν ἅμα Τριβιγίλδῳ διάβασιν, ναυμαχήσων τε αὐτοῖς, εἰ καὶ τούτου γένοιτο χρεία. 5 ταύτῃ διαταχθέντες οἱ στρατηγοὶ, τὰς δυνάμεις ἀπῆγον, ὅποι ἕκαστος ἔλαχε. 6 Γαΐνης δὲ, ἃ συνέκειτο πρὸς Τριβίγιλδον αὐτῷ, λαβὼν κατὰ νοῦν, καὶ ὡς ἐνέστηκεν ὁ καιρὸς, ἀντιλαβέσθαι κελεύων τῆς ἐγχειρήσεως, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἄγειν Τριβίγιλ-

quodque iam tempus exsequi conatum de-

δῳ

δῳ τὴν στρατιὰν ἐκέλευεν. εἰ μὲν οὖν ἅπερ ἐφρόνει 7 κατὰ τῆς πολιτείας ἐπαμυδρώσαιτο, καὶ ἡσυχῇ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βαρβάρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔτυχεν ἐξορμήσας, πάντως ἂν ἐξέβαινεν αὐτῷ τὸ βεβουλευμένον εἰς τέλος, καὶ ἥ τε Ἀσία πᾶσα κατείληπτο, καὶ συναπολέσθαι ταύτῃ τὴν ἑῴαν οὐδὲν ἦν τὸ κωλῦον. ἀλλ' 8 ἐπειδὴ τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ φυλάττεσθαι τὰς πόλεις ἐβούλετο τέως ἡ τύχη, Γαΐνης μὲν τῷ προσόντι φύσει θερμῷ καὶ μανιώδει τοῖς βαρβάροις ἐξενεχθείς, ἀπεχώρει τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅλην (ὡς εἰπεῖν) τὴν ἐξουσίαν τοῦ πολέμου παραλαβών. οὔπω δὲ σχε- 9 δὸν εἰς τὴν Ἡράκλειαν ἀφιγμένος, τῷ Τριβιγίλδῳ τὸ πρακτέον ἐσήμαινεν. ὁ δὲ ἐπὶ τὸν Ἑλ- 10 λήσποντον οὐκ ἔγνω χωρεῖν, δεδιὼς μὴ περιπέσοι ταῖς αὐτόθι καθεσταμέ-

beret: Tribigildo, suas vt copias ad Hellespontum duceret, imperat. Enimuero si, quæ contra rempublicam mente conceperat, occultasset; ac pacate cum barbaris suis, Constantinopoli fuisset egressus: omnino successurum erat ei quod ceperat consilium, Asiaque tota fuisset occupata; nec quo minus ea perdita, simul & oriens periret, quidquam erat omnino quod prohiberet. Sed quando adhuc vrbes illas imperio Romano fortuna saluas esse volebat, a natura barbaris insito calore furoreque Gaines abreptus, Constantinopoli discedit, vniuersa propemodum belli potestate accepta. Quumque vix Heracleam peruenisset, Tribigildo quid agendum esset, significat. Ille vero minime versus Hellespontum progredi statuit; veritus ne in constitutas istic copias incideret:

ret: sed vastata penitus Phrygia, Pisidas adortus est; nec vllum expertus impedimentum, cuncta populatus abiit. Quæ res quum nunciarentur, nullam Gaines illorum, qui bello premebantur, rationem habere; memor eorum, de quibus ipsi cum Tribigildo conuenisset.

ναις δυνάμεσι· πᾶσαν δὲ καταστρεψάμενος τὴν Φρυγίαν, προσέβαλλε ταῖς 11 Πισίδαις· καὶ κωλύματος οὐδενὸς πειραθεὶς, ἀπῄει πάντα πορθῶν. τούτων δὲ ἀπαγγελλομένων, ὁ μὲν Γαΐνης, οὐδένα τῶν πολεμουμένων ἐποιεῖτο λόγον, οἷα δὴ κατὰ νοῦν ἔχων, ὅσα [42] πρὸς αὐτὸν Τριβιγίλδῳ συνέκειτο.

XV. INterim Leo, sitis ad Hellespontum locis immoratur, qui nec prœlio congredi cum Tribigildo auderet; simulque vereri se diceret, ne forte Tribigildus per aliam viam parte quadam copiarum emissa, ex improuiso agros ad Hellespontum depopularetur. Quapropter accidit, vt nulla re Tribigildum im-

Λέων δὲ, τοῖς περὶ τὸν Ἑλλήσποντον [43] διέτριβε τόποις, οὔτε συμπεσεῖν ἐς μάχην Τριβιγίλδῳ θαρρῶν, καὶ ἅμα δεδιέναι φάσκων, μήποτε δι' ἑτέρας ὁδοῦ μέρος τι τῆς στρατιᾶς ἐκπέμψας Τριβίγιλδος, τὰ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον λάθῃ χωρία καταστρεψάμενος. 2 συνέβαινε τοίνυν, ὄντος οὐδενὸς ἐμποδίου τῷ Τριβιγίλδῳ, πᾶ-

σαν

42. Hypallage quædam est. Nam vt cum præcedentibus n. 6. congruat structura, legendum ὅσα πρὸς Τριβίγιλδον αὐτῷ συνέκειτο. *Sylb.*

43. Cum Præpositione legi potest ἐνδιέτριβε: nisi eam Articulo [τοῖς] præponere, aut cum eodem subaudire malis. *Idem.*

σαν μὲν κατακρατ⟨ῆ⟩ ἁλίσκεσθαι πόλιν, ἀναιρεῖσθαί τε πάντας τοὺς οἰκήτορας ἅμα τοῖς στρατιώταις, βάρβαρον δὲ σύμμαχον Ῥωμαίων εἶναι οὐδένα. τοῖς γὰρ ὁμοφύλοις ἐν ταῖς συμβολαῖς ἀναμιγνύμενοι, κατὰ τῶν Ῥωμαίοις ὑπηκόων ἐχώρουν. [3] ὁ δὲ Γαΐνης, ἐπὶ ταῖς Ῥωμαίων ἄχθεσθαι δοκῶν συμφοραῖς, θαυμάζειν [44] προσεποιεῖτο τὰ Τριβιγίλδου στρατηγήματα, καὶ ἀνανταγώνιστον ἔλεγεν εἶναι φρονήσει, καὶ ἀγχινοίᾳ μᾶλλον ἢ δυνάμει πλεονεκτοῦντα. [4] περαιωθεὶς δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπεξῄει μὲν οὐδενί, περιεώρα δὲ τὴν τῶν πόλεων καὶ τῆς χώρας ἀπώλειαν, ἐπηκολούθει μόνον καὶ τὰ γινόμενα τρόπον τινὰ θεωρῶν, ἐκδεχόμενος τὴν ἐπὶ τὴν ἕω τοῦ Τριβιγίλδου διάβασιν, [5] ἐπιτρέ-

pediente, quæuis oppida per vim caperentur: omnes illorum incolæ, cum ipsis militibus, interficerentur; nemo denique barbarus a Romanorum partibus staret. Nam ad suæ nationis homines in ipsis semet adgregando conflictibus, adversus Romanorum subditos pedem inferebant. Gaines autem, qui Romanorum calamitates indigno videretur animo ferre; mirari se Tribigildi strategemata simulat; quum prudentia diceret insuperabilem, & sagacitate potius, quam viribus hostem vincere. Quum transiecisset in Asiam, neminem adgreditur; sed vrbium & agrorum excidio neglecto, tantumque subsequens hostem, & quodam modo spectator eorum quæ gererentur; Tribigildi progressum in orientem exspe-

44. προσεποιεῖτο interpretis scriptura est: in manuscriptis libris corrupte legitur ὅπως ἐποιεῖτο. *Sylb.*

erat ; clam copias ad eum mittens, auxilio futuras ad ea quæ moliretur ; necdum sua de rebus institutis patefacta sententia. Quod 6 si Tribigildus Phrygiam ingressus, non Pisidiam versus, sed in Lydiam protinus concendisset : nihil fuisset impedimento; quo minus ea nullo labore per vim capta, simul & Ionia periisset : vnde nauigiis transuectus in insulas, comparata classe, quantam quidem vellet, vniuersum percurrisset orientem, & nullis idoneis copiis resistentibus, ad Ægyptum vsque cuncta diripuisset. At enim 7 quod hæc ad animum ei non accidissent, copiasque ducere statuisset in Pamphyliam, finitimam Pisidis : in itinera multum impedita, & equi-

πων μὲν αὐτοῦ λάθρα δυνάμεις, συνεπιλαμβανομένας οἷς ἐπεχείρει, μήπω δὲ τὴν ἑαυτοῦ περὶ τὰ πράγματα [45] γνώμην ἀποδείξας. εἰ μὲν 6 οὖν ἐπελθὼν [ἐπὶ] τὴν Φρυγίαν ὁ Τριβίγιλδος, μὴ τὴν ἐπὶ Πισιδίαν, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἐπὶ Λυδίαν ἐχώρησεν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε, ταύτης ἀκονιτὶ κατὰ κράτος αἱρεθείσης, συναπολέσθαι καὶ τὴν Ἰωνίαν αὐτῇ· κἀκεῖθεν αὐτὸν ἐπὶ τὰς νήσους σκάφεσι διαβάντα, καὶ ναυτικὸν ὅσον ἐβούλετο περισάμενον, ἅπασάν τε τὴν ἑῴαν διαδραμεῖν, καὶ μέχρις Αἰγύπτου πάντα λῄσασθαι, μηδεμιᾶς ἀξιομάχου δυνάμεως 7 οὔσης. ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἔλαβε κατὰ νοῦν, ἔγνω δὲ τῇ Παμφυλίᾳ, Πισίδαις ὁμορούσῃ, τὰς δυνάμεις ἐπαγαγεῖν, ὁδοῖς μὲν

ἐπι-

45. γνώμην abest a manu scriptis : vt & inclusum ἐπὶ a Pal. Sylb.

46 ἔτυχε δυσεμβάτοις, ἢ ἐπεσαυσία παντάπασιν ἀπροσίτοις. στρατιῶται ἢ ἦσ οὐδενὸς ἐνισταμένυ, Οὐαλεντῖνός τις τὴν Σέλγην οἰκῶν, (πολίχνη δ' αὕτη 47 Παμφυλίας ἐστὶν, ἐπὶ λόφω κειμένη) παιδείας μετρίως ἡμμένος, καὶ πείρας οὐκ ἔξω τυγχάνων πολεμικῆς, συναγαγὼν οἰκετῶν πλῆθος καὶ γεωργῶν, τοῖς πρὸς τοὺς γειτνιῶντας λῃστὰς συνεχέσι μάχαις γεγυμνασμένυς, εἰς τοὺς ὑπερκειμένους τῶν στενωπῶν ἔστησε λόφους, ὡς ἂν θεωρῦντες ἅπαντας τοὺς διὰ τῆς ὁδῦ πορευομένους, αὐτοὶ μὴ φαίνοιντο, κἂν εἰ ἡμέρας ὤσης οἱ ἐναντίοι διαβαίνοιεν.

catui prorsus inaccessa, incidit. Quum nullus ei obsisteret exercitus, Valentinus quidam, Selgæ municeps, quod Pamphyliæ oppidulum est, in colle situm; homo mediocriter eruditus, & rei bellicæ non omnino rudis, mancipiorum & agricolarum multitudine collecta, quotquot erant exerciti pugnis aduersus vicinos prædones continuis, in colles constituit, iis imminentes locis, per quæ transeundum erat: vt adspicientes vniuersos iter istac facientes, ipsi prorsus a nemine conspicerentur, licet hostes interdiu transirent.

46. pro ἔτυχε requiritur potius compositum ἐνέτυχε, vel περιέτυχε. Sylb.

47. Selgen Πισιδίας πόλιν dicit Stephanus Byz. nec Strabo aliter lib. 12. nec lib. 5. c. 5. Ptolemæus. δισμυριάνδρον ποτὲ fuisse Strabo addit, i. e. XX ciuium habuisse millia. Confines autem sunt Pisidia & Pamphylia, vt noster etiam docet infra c. 15. n. 7.

XVI. Posteaquam Tribigildus itinere magis plano ad inferiora Pamphyliæ loca cum barbaris suis adequitasset, ac noctu ad subiecta Selgæ loca peruenisset: continuis barbari fundarum ictibus petebantur, excussis eius magnitudinis lapidibus, qui manus implerent, atque etiam maioribus. Quippe de locis superioribus etiam lapidū paullo maiorum iactus facilis erat. Quum autem nullum esset effugium (nam ex altera viæ parte stagnum profundum & paludes erant; ex altera quidem artus adscensus, qui transitum vix duobus viris præbebat. Et adscensum hunc, qui erat orbicularis, ob similitudinem animalis, incolæ cochleā vocant. Hunc vero locum Florentius quidam cum præsidio tenebat, quum tot militiæ socios secum haberet, quot quidem ad impedi-

Τοῦ δὲ Τριβιγίλδου διὰ τῆς ὁμαλωτέρας ὁδοῦ, μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βαρβάρων, ἐπὶ τὰ κάτω μέρη τῆς Παμφυλίας ἐλάσαντος, ἐλθόντος τε ἔτι νυκτὸς οὔσης εἰς τὰς ὑποκειμένας τῇ Σέλγῃ τόπους, ἐβάλλοντο σφενδόναις οἱ βάρβαροι συνεχέσιν, ἀφιεμένων πετρῶν χειροπληθῶν, καὶ ἔτι μειζόνων· ἦν γὰρ ἐξ ὑπερδεξίων ῥᾳδία καὶ ἡ τῶν μειζόνων ἄφεσις λίθων. ἀποφυγῆς δὲ οὐκ οὔσης, (ἦν γὰρ κατὰ μὲν τὸ ἕτερον τῆς ὁδοῦ μέρος, λίμνη βαθεῖα καὶ τέλματα· κατὰ δὲ τὸ ἕτερον, ἄνοδος στενὴ, δυοῖν μόλις ἀνδράσι πάροδον ἐνδιδοῦσα· κυκλοειδῆ δὲ τὴν ἄνοδον οὖσαν, οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι κοχλίαν, τῇ θέσει τοῦ ζώου παρεμφερῶς. τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τόπον Φλωρέντιός τις, συμμάχους ἔχων εἰς τὸ κωλῦσαι τοὺς πειρωμένους διαβαίνειν ἀρκοῦν-

τοὺς) ἐν τούτοις ἀπειλημμένοι τοῖς τόποις οἱ βάρβαροι, καὶ τῷ πλήθει καὶ μεγέθει τῶν λίθων βαλλόμενοι, κατὰ τὸ πολὺ διεφθείροντο μέρος· καταστενοχωρουμένων γὰρ αὐτῶν, οἱ λίθοι πίπτοντες, οὐ διημάρτανον φόνου. 4 πολλῆς τοίνυν ἐχούσης αὐτοὺς ἀπορίας, οἱ μὲν πλείους, εἰς τὴν λίμνην ἑαυτοὺς μετὰ τῶν ἵππων ἀφῆκαν, καὶ τὸν ἀπὸ τῶν πετρῶν φεύγοντες θάνατον, ἐν τοῖς τέλμασι διεφθάρησαν. 5 Τριβίγιλδος δὲ, ἅμα τριακοσίοις ἀναβὰς ἐπὶ τὸν κοχλίαν, καὶ χρήμασιν ὅτι πλείστοις τὸν Φλωρέντιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ φύλακας ὑπελθὼν, ὠνεῖται τὴν πάροδον· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διαφυγὼν, τοὺς λοιποὺς ἅπαντας περιεῖδεν ἄρδην ἀπολουμένους. 6 τοῦτον δὴ τὸν τρόπον οἰηθεὶς ὁ Τριβίγιλδος τὸν ἐπισχεθέντα παρὰ Ουαλεντίνου κίνδυνον αὐτῷ διαπεφευγέναι, τῶν

endos eos, qui transire conarentur, sufficerent) intercepti locis hisce barbari, & copia magnitudineque saxorum obruti, maiori ex parte peribant. Nam quod in angustum cogerentur, decidentes in eos lapides aberrare non poterant, quin aliquos occiderent. Itaque consilii vehementer inopes, in stagnum se conplures vna cum equis demiserunt; dumque mortem vitant, quæ a saxis immineret, in paludibus exstincti sunt. Tribigildus autem, cum trecentis conscensa cochlea, maximaque pecunia corrupto Florentio, cum militibus præsidiariis, transitum redimit: eoque modo quum euasisset, reliquos omnes funditus deleri passus est. Ratus hac ratione Tribigildus eo se liberatum periculo, quod Valentinus ipsi creauerat; in alia prio-

ribus non minora præceps actus est. Nam vniuersi propemodum oppidorum incolæ, correptis armis obuiis, eum cum trecentis illis fugæ sociis, intra Melanem & Eurymedontem amnes concluserunt: quorum alter supra Sidam labitur, alter Aspendum interfluit. In artum coactus, & quid ageret, nesciens; suos ad Gainem mittit. Is permoleste quidem ferens ea, quæ accidissent; quod tamen necdum animi sui de rebellione sententiam aperiret, Leonem, secundum ab se ducem mittit, qui Pamphyliis opem ferret, & cum Valentino Tribigildi copias adoriretur, nec amnes ab eis transiri permitteret. Leo quamuis natura vecors, omni luxuriæ deditus; tamen quod im-

[48] προτέροις οὐκ ἐλάττοσι καθίστατο κινδύνοις περιπετής. 7 ἅπαντες γὰρ (ὡς εἰπεῖν) οἱ τῶν πόλεων οἰκήτορες, τοῖς παρατυχοῦσιν ἐξοπλισάμενοι, συνέκλεισαν αὐτὸν ἅμα τοῖς συμφυγοῦσι τριακοσίοις, ἐν μέσῳ τοῦ Μέλανος ποταμοῦ καὶ τοῦ Εὐρυμέδοντος· ὧν ὁ μὲν, ἐπέκεινα διαβαίνει τῆς Σίδης· ὁ δὲ, διαρρεῖ τὴν Ἄσπενδον. 8 στενοχωρούμενος δὲ, καὶ ἀπορῶν ὅ,τι πράξειε, πρὸς τὸν Γαΐνην διεπρεσβεύετο. 9 ὁ δὲ, δυσχεραίνων ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, οὔπω δὲ ἣν εἶχε περὶ τὴν ἐπανάστασιν γνώμην ἐμφαίνων, Λέοντα τὸν ὑποστράτηγον, βοηθήσοντα τοῖς κατὰ Παμφυλίαν ἐξέπεμπεν, ἐπιθησόμενον τοῖς ἀμφὶ Τριβίγιλδον ἅμα Οὐαλεντίνῳ, καὶ οὐ συγχωρήσοντα τοὺς ποταμοὺς διαβῆναι. 10 ὁ δὲ, ἀνειμένος ὢν φύσει καὶ τρυφῇ πάσῃ τὸν βίον ἐκδεδω-

48. pro τοῖς προτέροις sequenti cap. 17. n. 3. legitur τῶν προτέρων. Sylb.

δεδωκώς, ὅμως ἐποίει τὸ κελευόμενον.

peratum erat, facit.

Ὁ δὲ Γαΐνης, δεδιὼς μήποτε πανταχόθεν ὁ Τριβίγιλδος πολιορκούμενος, οὐκ ἔχων ἀξιόμαχον δύναμιν, ἄρδην ἀπόλοιτο, τῶν συνόντων αὐτῷ βαρβάρων λόχους ἄλλους ἐπ᾽ ἄλλοις ἐπιπέμπει τοῖς Ῥωμαϊκοῖς στρατοπέδοις, ὅπως αὐτά τε κατὰ βραχὺ διαφθείροιντο, καὶ Τριβιγίλδῳ φυγῆς εὐρυχωρία δοθείη. συνέπιπτον τοίνυν 2 οἱ παρὰ Γαΐνου δεδομένοι Λέοντι πρὸς βοήθειαν βάρβαροι, Ῥωμαίων 49 [καὶ] παντί· καὶ τὴν μὲν χώραν ἐλῄζοντο, τοὺς δὲ στρατιώτας ἀνῄρουν· καὶ οὐκ ἀνῆκαν ἅπαντα ἐπιόντες, ἕως ὅτε τὴν ὑπὸ Λέοντι σὺν αὐτῷ τῷ στρατηγῷ κατεδαπάνησαν δύναμιν, καὶ πᾶσαν (ὡς εἰπεῖν) τὴν χώραν ἔρημον πεποιήκασιν· ὥστε καὶ τὸ propemodum regionem

XVII Gaines autem veritus, ne forte dum Tribigildus ab omni parte oppugnatur, qui pares aduersariis copias non haberet, ad internecionem deleretur: barbarorum, quos secum habebat, cohortes alias super alias in castra Romana mittit, vt ea paullatim absumerentur, & commodum Tribigildus fugiendi spatium consequeretur. Itaque barbari, quos Leoni Gaines in auxilium miserat, in quosuis Romanos irruunt, regionem depopulantur, milites interficiunt; nec omnia desinunt inuadere, donec exercitum Leonis, cum ipso duce prorsus absumsissent, totamque vastam & desertam red-

 di-

49. inclusa καὶ in Pal, expuncta est, & forsan in τῷ mutanda. Sylb.

didissent. quo factum vt, quod studiose Gaines expetebat, reapse contingeret. Quippe quum e Pamphylia Tribigildus euasisset, grauiores, quam antea, calamitates Phrygiæ ciuitatibus intulit. Gaines autem mirifice principi facinora Tribigildi extollere, tantumque metum illius Senatui pariter & aulicis vniuersis inijcere; vt etiam venturum ad Hellespontum diceret, tantumque non sursum deorsum acturum omnia, ni princeps hostis postulata respicere dignatus esset. Hæc autem arte Gaines agebat, qui principem ignorare vellet animi sui sententiam; & per ea, quæ in Tribigildum conferrentur, animi sui cogitata perficere cuperet. Non enim tantopere contemptus vrebat hominem, quantum Eutropius ad sum-

τῷ Γαΐνῃ σπουδαζόμενον 3 εἰς ἔργον ἐκβῆναι. Διαφυγὼν γὰρ ἐκ τῆς Παμφυλίας ὁ Τριβίγιλδος, χαλεπωτέρας τῶν προτέρων ταῖς ἐν Φρυγίᾳ πόλεσιν ἐπέθηκε συμφοράς. 4 ὁ δὲ Γαΐνης, ἐξαίρων εἰς ὕψος τὰ τούτου τῷ βασιλεῖ κατορθώματα, τοσοῦτον ἐνέθηκεν αὐτοῦ φόβον τῇ γερουσίᾳ καὶ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἅπασιν, ὥστε ἠπείλει καὶ τοῖς καθ' Ἑλλήσποντον αὐτὸν ἐπελεύσεσθαι τόποις, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιήσειν, εἰ μὴ τὰ σπουδαζόμενα τῷ πολεμίῳ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως ἀξιωθείη προνοίας. 5 ταῦτα δὲ ὁ Γαΐνης ἐμηχανᾶτο, λανθάνειν τε αὐτὸν ἐθέλων ὅπως ἐφρόνει, καὶ διὰ τῶν εἰς Τριβίγιλδον ἀναφερομένων τοὺς αὐτοῦ κατὰ νοῦν οὔσιν ἔργῳ ἀποδεῖξαι βουλόμενος. 6 ἀπέκναιε γὰρ αὐτὸν οὐ τὸ παρορᾶσθαι τοσοῦτον, ὅσον Εὐτρόπιος εἰς ἀκρότατον ἥκων ἤδη δυνα-

να-

γάμεως, ὥστε καὶ εἰς ὑπάτους ἀναῤῥηθῆναι, καὶ τῷ χρόνῳ φέρεσθαι τὴν τούτου προσηγορίαν, καὶ τιμηθῆναι τῇ τῶν πατρικίων ἀξίᾳ. ταῦτα μάλιστα τὸν Γαΐνην ἐκίνησεν εἰς τὴν τῶν κοινῶν ἐπανάστασιν. παρασκευαζόμενος δὲ τῇ γνώμῃ πρὸς τοῦτο, πρότερον Εὐτροπίῳ θάνατον ἔγνω βουλεῦσαι. καὶ κατὰ τὴν Φρυγίαν ἔτι διατρίβων, ἐκπέμπει πρὸς βασιλέα, λέγων ὡς ἀπείρηκε τῇ περὶ τὰ πολέμια Τριβιγίλδου δεινότητι, καὶ ἄλλως οὐκ οἷόν τε φέρειν τὴν τούτου μανίαν, οὐδὲ τὴν Ἀσίαν τῶν ἐπικειμένων αὐτῇ κινδύνων ἐλευθερωθῆναι, πλὴν εἰ μὴ ταῖς αἰτήσεσιν αὐτοῦ [51] βασιλεὺς ἐνδοῦ-

mum iam potentiæ fastigium elatus: adeo quidem, vt etiam inter consules designaretur, & [50] consulatus adpellationem diutius retineret, & patriciorum denique dignitatem adeptus esset. Hæc maxime Gainem ad inuadendam rem publicam permouerunt: quam ad rem quum animo iam paratus esset, prius Eutropio mortem moliri statuit. Itaque quum adhuc in Phrygia degeret, mittit ad Imperatorem, qui diceret; se iam propter insignem Tribigildi bellicis in rebus solertiam animum despondisse, nec cetero-qui furorem huius sustineri posse, vel Asiā ab vrgentibus eam periculis liberari; nisi postulatis e-

Mm 5 ius

50. ad verbum Græca sonant: *& tempore ferretur eius adpellatio*: quod sic etiam potest accipi, *& simul cum tempore nomen eius ad posteritatem propagaretur*: quia scil. annalibus & ceteris antiquitatum monumentis inscribi solebant consulum nomina. *Sylb.*

51. Malim ὁ βασιλεὺς cum Articulo, vt mox, πεῖθει ὁ βασιλεὺς &c. Vulgatæ tamen lectioni aliquo modo patrocinatur, quod Apollonius Grammaticus

ius adsentiri princeps animum induxisset. Postulata vero hæc erant: Vt malorum omnium maximus auctor Eutropius sibi dederetur, in quem ipse statueret, quidquid vellet.

9 καὶ πεισθείην. ταῦτα δὲ τῶν αἰτήσεων εἶναι, τὸν τῶν πάντων κακῶν αἰτιώτατον Εὐτρόπιον ἐκδοθῆναί οἱ πρὸς τὸ πράττειν εἰς αὐτὸν ὅ,τι βούλοιτο.

XVIII His auditis Arcadius, & arcessit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius se cursu Christianorum ad ecclesiam confert, quæ [52] ab illo ius asyli habebat. Quia vero Gaines instabat, Tribigildum aliter de suo quidquam remissurum impetu negans, nisi de medio tolleretur Eutropius: etiam contra legem, qua ius asyli sancitum est ecclesiis, hominem inde abreptum in Cy-

Ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἀκηκοὼς, ἅμα τε εἰσκαλεῖ τὸν Εὐτρόπιον, καὶ τῆς ἀξίας 2 παραλύσας ἀφῆκεν. ὁ δὲ, δρομαῖος ἐπὶ τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐχώρησεν ἐκκλησίαν, ἔχουσαν ἐξ ἐκείνου τὸ ἄσυλον. 3 ἐπεὶ δὲ πολὺς ἦν ὁ Γαΐνης, οὐκ [53] ἄλλως ἀνήσειν λέγων τὸν Τριβίγιλδον εἰ μὴ Εὐτρόπιος ἐκ ποδῶν γένοιτο, καὶ παρὰ τὸν ἐπὶ τῷ ἀσύλῳ τῶν ἐκκλησιῶν τεθέντα νόμον, ἐξαρπάσαντες αὐτὸν, εἰς [54] τὴν Κύπρον ἐκπέμ-

πȣ.

scribit, βασιλεὺς, cum de præsentis temporis rege dicitur, proprii nominis structuram imitari. *Sylb.*

52. Immo ius asyli Ecclesiis Christianorum abrogare iusserat Eutropius, *Sozomen. l. 8. c. 7.* Verte autem, *quæ ab illo tempore ius asyli habebat.* Reinesius.

53. L. & P. οὐ καλῶς: perperam. *Sylb.*

54. Arcadii ad Aurelianum Pr. Pr. eade re mandatum ex-

πῦσιν, ὑπὸ φυλακὴν ἀκριβῆ καταςήσαντες. Ἐπικειμένε δὲ Γαΐνε, καὶ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῦ τὸν Ἀρκάδιον συνελαύνοντος, σοφιζόμενοι τὸν ὅρκον οἱ τὰ περὶ βασιλέα διατιθέντες, ὃν ἔτυχεν Εὐτρόπιος εἰληφὼς, ἡνίκα τῆς ἐκκλησίας ἐξείλκετο, μετάπεμπτον μὲν [55] ἐκ τῆς Κύπρε ποιῦνται· ὥσπερ δὲ ὀμωμοκότες, ὄντι κατὰ τὴν Κωνςαντινύπολιν αὐτῷ θάνατον μὴ ἐπάγειν, εἰς Χαλκηδόνα πέμψαντες, ἀποσφάττεσιν. Εὐτροπίῳ μὲν ὖν ἡ τύχη καὶ ἀμφότερα παραλόγως ἐχρήσατο, πρὸς ὕψος ἄρασα τοσῦτον, ὅσον ὐδὲ εἷς πώποτε τῶν εὐνύχων ἀνεβιβάσθη· θάνατόν τε ἐπαγαγῦσα διὰ τὸ μῖσος, ὃ πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ

prium relegant, accuratæ custodiæ traditum. 4 Vrgente vero Gaine, & ad cædem eius Arcadium impellente: tamdem illi, qui res Imperatoris administrabant, iusiurandum Eutropio præstitum, quum extraheretur ex ecclesia, per cauillationem eludentes, eum e Cypro revocant: quasique iurassent, non se morte multaturos ipsum, dum Constantinopoli esset, Chalcedonem missum interficiunt. 5 Et Eutropio quidem in vtramque partem insolito fortuna modo quodam est vsa. Nam & tantum ad culmen eum euexit, quantum nullus eunuchorum vnquam attigit: & neci

stat in Cod. Theod. *de pœnis* leg. 17. his verbis: *adhibitis fidis custodibus ad Cyprum insulam perducatur, in qua tua sublimitas relegatum esse cognoscat.*

55. Pariter Philostorgius lib. 11. c. 6. μετάπεμπτος ἀπὸ Κύπρου γίνεται: & post, τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται. De caussa ademtæ dignitatis, exilii, tandem & mortis variant scriptores, vt Photius ad dicta Philostorgii Excerpta annotauit.

neci dedit, propter odium; quo se illum persequi hostes reipublicæ dicerent. Ceterum Gaines, quem iam manifesto constaret vniuersis ad res nouas tendere, tamen id clam adhuc esse putabat. quumque sua in potestate Tribigildi animum haberet, quod potentia pariter & auctoritate præstaret: personam eius gerens, pacem cum principe facit; ac præstitis vltro citroque sacramentis, per Phrygiam Lydiamque reuertitur. Eam Tribigildus a tergo sequitur, milites suos per Lydiam superiorem ita ducens, vt Sardes ne quidem intueretur, quæ Lydiæ metropolis est. Posteaquam ad vrbem Thyatira se coniunxissent, Tribigildum pœnitebat, Sardes ab se non

πολιτεία πολεμοῦντες ἔλεγον ἔχειν. Ὁ δὲ [56] Γαΐνης, ἤδη πᾶσιν ὢν πρόδηλος ὡς εἰς νεωτερισμὸν φέρηται, λανθάνειν ὅμως ᾤετο· καὶ Τριβιγίλδου γνώμης κύριος ὤν, οἷα δὴ δυνάμει προέχων καὶ ἀξιώσει, τὸ τούτου πρόσωπον ὑποδυόμενος, 6 σπονδὰς πρὸς τὸν βασιλέα ποιεῖται· καὶ ὅρκους ὑποσχὼν καὶ λαβών, διὰ Φρυγίας ἀνέστρεψε καὶ Λυδίας. 7 ἐφείπετο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Τριβίγιλδος, διὰ τῆς ἄνω Λυδίας ἄγων τοὺς [57] ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους, ὥστε μηδὲ θεάσασθαι τὰς Σάρδεις, ἣ τῆς Λυδίας ἐστὶ μητρόπολις. 8 ἐπεὶ δὲ εἰς Θυάτειρα συνέμιξαν ἀλλήλοις, μετέμελε τῷ Τριβιγίλδῳ τὰς Σάρδεις ἀπορθήτους ἀφέντι· μά-

dioi

56. Gaines & Tribigildi molitiones Philostorgius succincte exponit lib. 11. c. 8.

57. L. & P. τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τεταγμένους: vitio ambiguo. tu si αὐτὸν nolis, αὐτῷ reponere poteris, vt cum alibi, tum [num. 18. huius Cap.] infra. *Sylb.*

θιον ὂν τὴν πόλιν ἑλεῖν, πάσης ἔρημον οὖσαν ἐπικουρίας. ἀναστρέφειν οὖν ἔγνω σὺν τῷ Γαΐνῃ, καὶ τὴν πόλιν κατακράτος ἑλεῖν· κἂν εἰς ἔργον αὐτοῖς ἡ γνώμη προῆλθεν, εἰ μὴ γενόμενος ὄμβρος ἐξαίσιος, καὶ τήν τε γῆν ἐπικλύσας, καὶ τοὺς ποταμοὺς καταστήσας ἀπόρους, ταύτην [58] αὐτῶν ἐνέκοψε τὴν ὁρμήν. διελόμενοι δὲ τὴν ὁδὸν, ἦγον τὰς δυνάμεις· ὁ μὲν Γαΐνης, ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν, ἅτερος δὲ, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, τὰ ἐν ποσὶ πάντα τοῖς ἑπομένοις σφίσι βαρβάροις ἐκδόντες εἰς ἁρπαγήν. ὡς 10 δὲ ὁ μὲν τὴν Χαλκηδόνα κατέλαβεν, ὁ δὲ τὰ περὶ τὴν Λάμψακον εἶχε, τὴν μὲν Κωνσταντινούπολιν, καὶ αὐτὴν τὴν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, ἔσχατος περιίστατο κίνδυνος. ὁ δὲ Γαΐ- 11 νης, αὐτὸν ᾔτει τὸν βασι-

fuisse datas excidio, qui vrbem, ab omni destitutam auxilio, perfacile capere potuisset. Itaque cum Gaine reverti statuit, & vrbem vi expugnare. Hoc decretum reapse fuerant exsequuturi; nisi delapsa ingens pluuia terram inundasset, fluminaque tantopere auxisset, vt transiri non possent. quo factum, vt hic ipsorum interrumperetur impetus. Diuiso hinc itinere copias ducitant; Gaines in Bithyniam; alter, versus Hellespontum: rebus omnibus, quæ semet offerrent, barbarorum comitantium direptioni concessis. Posteaquam ille Chalcedonem peruenerat, hic Lampsaco finitima tenebat; extremo in periculo tum Constantinopolis tum ipsum Romanum imperium versabatur. Gaines postulare, vt se princeps ipse conueni-

58. pro αὐτῶν legendum potius αὐτοῖς vel αὐτοῖς. *Idem.*

nitet. nec enim se cum alio quoquam, præter ipsum, colloquuturum. Quum princeps in hoc quoque fuisset adsensus, coitum est in quodam ante Chalcedonem loco, vbi Euphemiæ religiosæ martyris ædes exstructa stabat; quæ propter cultum Christo præstitum honore adficitur. Placuit, Gainem & Tribigildum ex Asia in Europam transuehi, eiusque ad mortem viros in republica eminentissimos dedi. Hi erant, Aurelianus, qui eius anni consulatum gerebat; & Saturninus consularis, & præter hos Ioannes, cui princeps omnia sua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant eius filii, quem Arcadius habebat, patrem esse. Huic quo-

λέα πρὸς ἑαυτὸν ἥκειν· οὐ γὰρ ἂν ἑτέρῳ παρὰ τοῦτον 12 τινὶ διαλέξασθαι. καὶ πρὸς τοῦτο δὴ τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, ἐγίνετο μὲν ἡ σύνοδος ἔν τινι πρὸ τῆς Χαλκηδόνος τόπῳ, καθ' ὃν 59 ὁσίας Εὐφημίας μαρτύριον ᾠκοδόμητο, τιμῆς διὰ τὴν περὶ τὸν Χριστὸν θρη-13 σκείαν ἀξιωθείσης. ἐδόκει τε τὸν Γαΐνην καὶ Τριβίγιλδον ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Εὐρώπην περαιωθῆναι, κομιζομένους ἐκδότους ἐπὶ θανάτῳ τοὺς ἐξέχοντας τοῦ πολιτεύματος ἄνδρας. οὗτοι 14 δ' ἦσαν Αὐρηλιανὸς, ὁ τὴν ὕπατον ἔχων ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει τιμήν· καὶ Σατουρνῖνος, ἐναριθμηθεὶς ἤδη τοῖς ὑπάτοις· καὶ Ἰωάννης ἐπὶ τούτοις, τὰ ἀπόρρητα πάντα παρὰ τοῦ βασιλέως πεθαρρημένος· ὃν ἔλεγον οἱ πολλοὶ καὶ τοῦ Ἀρκαδίου παιδὸς εἶναι

59. ὁσίας Εὐφημίας μαρτύριον] si Zosimi verba sunt, e Christianorum, non ex ipsius sententia sunt prolata. *Sylb.* Ceterum de Euphemiæ templo, reliquiis, existimatione, consuli potest Euagrius 2. Hist. Eccl. c. 3.

ναι πατέρα. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν τυραννικὴν αἴτησιν ἀπεπλήρου. Γαΐνης δὲ, τοὺς ἄνδρας παραλαβὼν καὶ τὸ ξίφος αὐτοῖς, ἄχρι ψαῦσαι μόνον τοῦ σώματος, ἐπιθεὶς, ἠρκέσθη τούτους ζημιωθῆναι φυγῇ. περαιωθεὶς δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην, ἀκολουθῆσαι οἱ Τριβιγίλδῳ κελεύσας, ἀπέλιπε τὴν Ἀσίαν, ἀναπνεύσασάν πως, καὶ τῶν περιστάντων ἀπαλλαγεῖσαν κινδύνων. ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει διατρίβων, τοὺς μὲν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένους στρατιώτας, ἄλλους ἀλλαχῇ διέσπειρεν, ὥστε καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ αὐλῇ δορυφόρων γυμνῶσαι τὴν πόλιν· τοῖς δὲ βαρβάροις ἐδίδου λάθρα συνθήματα, παρεγγυῶν, ἐπειδὰν ἴδοιεν ἐξελθόντα τῆς πόλεως, ἐπιθέσθαι αὐτῇ παραχρῆμα, τῆς ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν οὔσῃ βοηθείας ἐρήμῳ, καὶ τὴν πᾶσαν ἐπικράτειαν αὐτῷ παραδοῦναι.

15 que postulato princeps, licet tyrannico, satisfacit. quumque viros illos Gaines 16 accepisset, eisque gladium admouisset; eatenus tamen, vt cutem tantummodo stringeret: satis habuit, eos exsilio 17 dumtaxat pœnas luere. Quum transiecisset in Thraciam, iusso se subsequi Tribigildo; Asiam reliquit, respirantem aliquo modo, periculisque circumstantibus liberatam. 18 Constantinopoli degens, constitutos suis sub signis milites, alios alio dispersit: adeo quidem, vt ipsis etiam prætorianis satellitibus vrbem nudaret. Barbaros vero clam datis signis hortatur, vt vbi milites egressos vrbe conspexissent; confestim eam militum ope destitutam, inuaderent; & potestatem vniuersam sibi traderent.

Hæc

XIX. HAec mandata de iis, quæ fieri vellet, cum barbaris suis dedisset, ex vrbe proficiscitur; quod ex belli laboribus ægrum sibi corpus esse diceret, ac requietis indigere: qua frui non posset, ni se vitæ curis solutæ tradidisset. Quapropter relictis in vrbe barbaris, qui militum prætorianorum numerum longe superabant, quoddam in suburbanum secedit, quadraginta stadiis ab vrbe remotum: vnde vrbis inuadendæ occasionem exspectat, vbi primum hærentes in ea barbari, ceu conuenerat, impetum in illam fecissent. In hac spe Gaines erat: ac, nisi barbarico feruore impulsus, idoneum tempus anticipasset, nihil fuisset impedimento, quo minus vrbem barbari suam in pote-

Ταῦτα τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκήψας πράξαι βαρβάροις, ἔξεισι τῆς πόλεως, μαλακῶς ἔχειν εἰπὼν αὐτῷ τὸ σῶμα τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ πόνοις, δεῖσθαί τε ῥᾳστώνης· ἧς οὐκ ἂν τύχῃ, μὴ πάσας ἑαυτὸν φροντίδας ἐκ[...] ἀφελεῖν. 2 καταλιπὼν δὲ ἐν τῇ πόλει βαρβάρους, πολλῷ τὸ μέτρον τὸν ἀριθμὸν ὑπεραίροντας τῶν ἐπὶ φυλακῇ τῆς αὐλῆς τεταγμένων, εἴς τι προάστειον ἀνεχώρει, 60 τεσσαράκοντα σταδίοις τῆς πόλεως διεστώς, αὐτόθεν προσδεχόμενος ἐπιθέσθαι, τῶν ἐν ταύτῃ βαρβάρων κατὰ τὸ συγκείμενον πρώτων ἐπιτιθεμένων. 3 ἀλλ' ἐν ταύταις μὲν ὁ Γαΐνης ἦν ἐλπίσι· καὶ εἰ μὴ θερμότητι φερόμενος βαρβαρικῇ, τὸν ἁρμόδιον καιρὸν προκατέλαβεν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσεν ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενέσθαι τὴν πόλιν.

ἐπεὶ

60. Numerale τεσσαράκοντα, XL, veri fidem excedere non immerito fortasse videatur. *Sylb.*

ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀναμείνας τὸ σύνθημα, τῷ τείχει προσήγαγε, καταπλαγέντες οἱ φύλακες, ἀνεβόησαν. θορύβου δὲ πᾶσιν ἐγγενομένου, θρῆνος ἐξηκούετο γυναικῶν· οἰμωγὴ δὲ ἦν παμμιγής, ὡς ἤδη τῆς πόλεως ἐχομένης· ἕως συνδραμόντες ἅπαντες, κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει βαρβάρων συνέστησαν· τούτους τε ἀνελόντες ξίφεσί τε καὶ λίθοις, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς χεῖρας ἐλθοῦσιν, ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέδραμον· ἅμα δὲ τοῖς φύλαξι τοὺς ἀμφὶ τὸν Γαΐνην ἀκοντίζοντες,[61] παντὶ τῷ προσεστηκότι τῆς ἐπὶ τὴν πόλιν ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν. Ἀλλὰ τῆς πόλεως τρόπῳ τοιῷδε τὸν κίνδυνον διαφυγούσης, οἱ βάρβαροι[62] τῶν ἔνδον ἀπειλημμένοι,[63] πλὴν ἢ

4 statem redegissent. Iam vero, quum non exspectato signo, suos ad murum adduxisset; territi custodes, exclamant. 5 quumque tumultus in omnibus exstitisset, mulierum ploratus audiri, cum eiulatu promiscuo, velut vrbe iam capta; donec concursu facto, cuncti se contra barbaros, qui erant in vrbe, coniunxissent. Posteaquam hos gladiis, lapidibus, & quibusuis in manus oblatis armis interfecissent; in muros cursu redeunt, & vna cum præsidiariis tela in militem Gainis emittentes, re quauis obuia, quo minus in vrbem irrumperent, auertunt. 6 In hunc modum vrbe periculo liberata, intercepti ab vrbanis barbari, numero plures

 quam

61. Distingui potest etiam post παντὶ προσεστηκότι. Sylb.

62. ante τῶν ἔνδον desideratur ὑπὸ, παρὰ, vel similis Præpositio. Idem.

63. Pro πλὴν sensus requirit πλείονες, aut πλεῖον, seu Attice πλεῖον. Idem.

quam septem millia, Christianorum ecclesiam, palatio proximam, occuparunt; asylum hoc saluti suæ tuendæ quærentes. Eos Imperator hoc ipso in loco iubet interfici; quem eis ad euitandam facinorum admissorum iustissimam pœnam non satis idoneum esse vellet. 7 Hæc præcipiente principe, nemo tamen eis inferre manum audebat, & ex asylis ipsos extrahere; quod vererentur, ne barbari defensionem pararent. Quapropter visum est demoliri tectum, quod mensæ sacrarii (sic enim vocant) impositum est: vt, quibus hoc datum esset negotii, ligna in eos accensa deiicerent, idque continuo factitantes, ad internecionem omnes exurerent. 8 Hoc vbi factum fuisset, barbari

ἑπτακισχίλιοι, τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν, ἣ πλησίον ἐστὶ τῶν βασιλείων, κατέλαβον, ταύτης[64] τὸ ἄσυλον αὐτοῖς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ περιποιοῦντες. οὓς ὁ βασιλεὺς κατασφάττεσθαι διαφθείρεσθαι παρεκελεύετο, μηδὲ ἀρκέσαι τὸν τόπον αὐτοῖς εἰς ἀποφυγὴν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν ὧν ἐτόλμησαν δίκης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα ἐκέλευσεν. ἐθάρρει δὲ οὐδεὶς εἰς χεῖρας ἐπαγαγεῖν, καὶ τῶν ἀσύλων αὐτοὺς ἐξελκύσαι, δέει τοῦ τινος ἀντιστάσεως ὑπ' αὐτῶν πειραθῆναι. ἐδόκει τοίνυν, τὴν ὑπερκειμένην τῆς τραπέζης τοῦ λεγομένου θυσιαστηρίου στέγην γυμνωθεῖσαν, ἐνδοῦναι τοῖς εἰς τοῦτο ταττομένοις καὶ ξύλα πεπυρωμένα κατὰ τούτων ἀφιέναι, καὶ τοῦτο συνεχέστερον ποιοῦσιν, ἄρδην ἅπαντας καταφλέξαι. καὶ τούτου γινομένου, τοὺς μὲν βαρβάρους

64. pro ταύτης Pal. c. habet ταύτῃ, id est, *ea ratione, eo pacto*. Idem.

ρους ἀνεῖλεν· ἔδοξε δὲ τοῖς σφόδρα χριστιανίζουσι, μέγα μύσος ἐν μέσῃ τετολμῆσθαι τῇ πόλει. Γαΐνης μὲν οὖν, τῆς οὕτω μεγίστης ἐγχειρήσεως ἀποσφαλεὶς, ἤδη περιφανῶς τὸν κατὰ τῆς πολιτείας ἀνερρίπιζε πόλεμον· ἐπιὼν δὲ τοῖς ἐν Θράκῃ χωρίοις, τὰς μὲν πόλεις ἑώρα καὶ τείχεσι πεφραγμένας, καὶ τὴν παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ οἰκητόρων ἐχούσας φυλακήν· ἤδη γὰρ ἐκ τῶν προλαβουσῶν ἐφόδων, οὐκ ἀμελέτητοι πολέμων γεγονότες, παντὶ σθένει πρὸς τὸ πολεμεῖν ὡρμηντο. καὶ Γαΐνης, οὐδὲν ἕτερον ἔξω τειχῶν περιλελειμμένον θεώμενος πλὴν πόας, (ἐμελήσε γὰρ ἅπασι συγκομίσαι καρποὺς τε παντοίους, καὶ ζῶα, καὶ παντοίαν ἀποσκευὴν) ἔγνω τὴν Θρᾴκην ἀπολιπὼν, δραμεῖν ἐπὶ τὴν Χερρόνησον, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν παλινδρομῆσαι διὰ τῶν τοῦ Ἑλλησπόντου στενῶν.

quidem interemti sunt: sed visum est iis qui valde christianissabant, magnum in vrbe media piaculum esse commissum. Gaines, quum ausu longe grauissimo excidisset, aperte iam bellum aduersus rempublicam concitat. Et Thraciæ quidem agros adortus, muris oppida munita, magistratuum & incolarum præsidio teneri videbat. Nam ex superiorum temporum incursionibus ad bella condocefacti, totis viribus ad prœliandum erumpebant. Itaque Gaines, qui nihil præter gramen extra muros relictum cerneret, quod omnes adhibita cura varios fructus & iumenta & omnis generis penum coëgissent: Thracia relicta, in Cherronesum contendere statuit, & per Hellesponti angustias in Asiam recurrere.

XX. DVm hoc ille molitur, communi suffragio princeps atque senatus bello contra Gainem gerendo Fraiutum ducem deligunt; natione quidem illum barbarum, sed cetera Græcum, non indole dumtaxat & moribus, verum etiam instituto animi, & numinum cultu. 2 Huic ergo multis iam præturis illustri, quique totum Orientem, inde a Cilicia vsque ad Phœnicen ac Palæstinam, a latronum lue repurgauerat, exercitus tradunt. 3 quibus acceptis, Gaini se Fraiutus opponit, barbarorum transiectionem in Asiam per Hellespontum impediens. 4 Interea vero, dum Gaines ad prœlium se parat;

Ὄντος δὲ ἐν τούτοις αὐτοῦ, κοινῇ ψήφῳ βασιλεύς τε καὶ ἡ γερουσία στρατηγὸν ἐπὶ τῷ κατὰ [65] Γαΐνην αἱρεῦνται πολέμῳ [66] Φραουΐττον, ἄνδρα βάρβαρον μὲν τὸ γένος, Ἕλληνα δὲ ἄλλως οὐ τρόπῳ μόνον, ἀλλὰ [67] [καὶ τῇ προαιρέσει] καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα θρησκείᾳ. τούτῳ τοίνυν, ἤδη πολλαῖς διαπρέψαντι στρατηγίαις, καὶ τὴν ἑῴαν ἅπασαν ἀπὸ Κιλικίας ἄχρι Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης, τῆς ἀπὸ τῶν λῃστῶν λύμης ἐλευθερώσαντι, παραδεδώκασι τὰς δυνάμεις. ὁ δὲ, ταύτας παραλαβὼν, ἀντικαθίστατο τῷ Γαΐνῃ, τὴν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου κωλύων τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διάβασιν. παρασκευαζομένου δὲ Γαΐνου πρὸς [68] μάχην, ἐγγεί-

των

65. κατὰ Γαΐνην, si actiue accipitur, ferri potest, vt apud Latinos, *bellum Pyrrhi*; alioqui passiua significatione legendum foret κατὰ Γαΐνου, *aduersus Gainem*. Sylb.

66. Philostorgius l. 11. c. 8. de Fraiuto, Γότθος μὲν τὸ γένος, Ἕλλην δὲ τὴν δόξαν, *natione Gothus, religione paganus*.

67. inclusa καὶ τῇ προαιρέσει addita e P. cod. *Sylb.*

68. Malim cum Articulo τὴν μάχην. *Idem.*

τῶν οὐκ ἠνείχετο τῶν στρατιωτῶν ὁ Φραΐυτος, ἀλλὰ μελέταις συνεχέσιν ἐξήσκει, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τοῖς γυμνασίοις ἐπέρρωσεν, ὥστε ἀντὶ τῆς πρὸ τούτου ῥᾳστώνης τε καὶ ἀμελείας, ἐφ' οἷς ὁ Γαΐνης μέλλειν ἐδόκει πρὸς τὸν πόλεμον, δυσχεραίνειν. 5 Φραΐυτος μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τό τε στρατόπεδον τὸ οἰκεῖον ἐπισκοπῶν, καὶ τὰς τῶν ἐναντίων ἀποθεωρῶν ἐγχειρήσεις. ἐπεμελεῖτο δὲ καὶ τοῦ ναυτικοῦ. 6 πλοῖα γὰρ ἦν αὐτῷ πρὸς ναυμαχίαν ἀρκοῦντα. [69] Λίβερνα ταῦτα καλούμενα, ἀπό τινος πόλεως [70] ἐν Ἰταλίᾳ κειμένης ὀνομασθέντα, καθ' ἣν ἐξ ἀρχῆς τούτων τῶν πλοίων τὸ εἶδος ἐναυπηγήθη. 7 δοκοῦσι δέ πως

Fraiutus ferre non potuit, vt otiosi milites essent; sed continuis eos exercitiis instruxit. Adeo denique iam milites exercitationibus confirmauerat, vt ignauia desidiaque superiorum temporum deposita, permoleste ferrent, Gainem bello gerendo cunctari. His rebus in Asia Fraiutus intentus erat, quum interdiu noctuque tum sua perlustraret castra, tum speculando conatus hostiles exploraret. Classem quoque non negligebat. Quippe nauium habebat eum numerum, qui committendo nauali prœlio sufficeret. Eas Liburnas vocant, ab oppido quodam in Italia sito sic nominatas; quo in oppi-

 pi-

69. Λίβερνα scil. πλοῖα: rectius Λίβυρνα. Plutarchus Λιβυρνικὰ vocat & Λιβυρνίδας: illic neutro πλοῖα, hic fœminino ναῦς subaudito. *Sylb.*

70. Appianus Alexandrinus *princip. Illyric.* & Stephanus Byzant. in Λιβυρνοί, non ab oppido Italiæ, sed ex Illyrica gente nomen *Liburnas* naues habere tradunt. Vid. dicta ad Eutrop. 2, 10, 8.

XX. DVm hoc ille molitur, communi suffragio princeps atque senatus bello contra Gainem gerendo Fraiutum ducem deligunt; natione quidem illum barbarum, sed cetera Græcum, non indole dumtaxat & moribus, verum etiam instituto animi, & numinum cultu. Huic ergo multis iam præturis illustri, quique totum Orientem, inde a Cilicia vsque ad Phœnicen ac Palæstinam, a latronum lue repurgauerat, exercitus tradunt. quibus acceptis, Gaini se Fraiutus opponit, barbarorum transiectionem in Asiam per Hellespontum impediens. Interea vero, dum Gaines ad prœlium se parat;

Ὄντος δὲ ἐν τούτοις αὐτοῦ, κοινῇ ψήφῳ βασιλεύς τε καὶ ἡ γερουσία στρατηγὸν ἐπὶ τὸν κατὰ [65] Γαΐνην αἱροῦνται πόλεμον [66] Φραουΐτον, ἄνδρα βάρβαρον μὲν τὸ γένος, Ἕλληνα δὲ ἄλλως οὐ τρόπῳ μόνον, ἀλλὰ [67] [καὶ τῇ προαιρέσει] καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα θρησκείᾳ. 2 τούτῳ τοίνυν, ἤδη πολλαῖς διαπρέψαντι στρατηγίαις, καὶ τὴν ἑῴαν ἅπασαν ἀπὸ Κιλικίας ἄχρι Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης, τῆς ἀπὸ τῶν λῃστῶν λύμης ἐλευθερώσαντι, παραδεδώκασι τὰς δυνάμεις. 3 ὁ δὲ ταύτας παραλαβὼν, ἀντικαθίστατο τῷ Γαΐνῃ, τὴν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου κωλύων τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διάβασιν. 4 παρασκευαζομένου δὲ Γαΐνου πρὸς [68] μάχην, ἐγγύτων

65. κατὰ Γαΐνην, si actiue accipitur, ferri potest, vt apud Latinos, *bellum Pyrrhi*; alioqui passiua significatione legendum foret κατὰ Γαΐνου, *aduersus Gainem*. Sylb.

66. Philostorgius l. 11. c. 8. de Fraiuto, Γότθος μὲν τὸ γένος, Ἕλλην δὲ τὴν δόξαν, *natione Gothus, religione paganus*.

67. inclusa καὶ τῇ προαιρέσει addita e P. cod. *Sylb.*

68. Malim cum Articulo τὴν μάχην. *Idem.*

τῶν οὐκ ἠνείχετο τῶν στρατιωτῶν ὁ Φράουιτος, ἀλλὰ μελέταις συνεχέσιν ἐξήσκει, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τοῖς γυμνασίοις ἐπέρρωσεν, ὥστε ἀντὶ τῆς πρὸ τούτου ῥᾳστώνης τε καὶ ἀμελείας, ἐφ' οἷς ὁ Γαΐνης μέλλειν ἐδόκει πρὸς τὸν πόλεμον, δυσχεραίνειν. 5 Φράουιτος μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τούτοις ἦν, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τό τε στρατόπεδον τὸ οἰκεῖον ἐπισκοπῶν, καὶ τὰς τῶν ἐναντίων ἀποθεωρῶν ἐγχειρήσεις. ἐπεμελεῖτο δὲ καὶ τοῦ ναυτικοῦ. 6 πλοῖα γὰρ ἦν αὐτῷ πρὸς ναυμαχίαν ἀρκοῦντα. [69] Λίβερνα ταῦτα καλούμενα, ἀπό τινος πόλεως [70] ἐν Ἰταλίᾳ κειμένης ὀνομασθέντα, καθ' ἣν ἐξ ἀρχῆς τούτων τῶν πλοίων τὸ εἶδος ἐναυπηγήθη. δοκοῦσι δέ πως 7

Fraiutus ferre non potuit, vt otiosi milites essent; sed continuis eos exercitiis instruxit. Adeo denique iam milites exercitationibus confirmauerat, vt ignauia desidiaque superiorum temporum deposita, permoleste ferrent, Gainem bello gerendo cunctari. His rebus in Asia Fraiutus intentus erat, quum interdiu noctuque tum sua perlustraret castra, tum speculando conatus hostiles exploraret. Classem quoque non negligebat. Quippe nauium habebat eum numerum, qui committendo nauali proelio sufficeret. Eas Liburnas vocant, ab oppido quodam in Italia sito sic nominatas; quo in oppi-

69. Λίβερνα scil. πλοῖα: rectius Λίβυρνα. Plutarchus Λιβυρνικὰ vocat & Λιβυρνίδας: illic neutro πλοῖα, hic foeminino ναῦς subaudito. *Sylb.*

70. Appianus Alexandrinus *princip. Illyric.* & Stephanus Byzant. in Λιβυρνοί, non ab oppido Italiae, sed ex Illyrica gente nomen *Liburnas* naues habere tradunt. Vid. dicta ad Eutrop. 2, 10, 8.

pido naues ad eam formam initio fabricatæ fuerunt. Videntur autem hæ naues non minus esse veloces, quam illæ sint, quæ quinquaginta remis aguntur, sed multum a triremibus superari; ac longo iam tempore confici desierunt. quamquam scriptor historiæ Polybius hexericarum quoque nauium rationes exposuit; quibus sæpe Romani & Karthaginienses, quum inter se bella gererent, vsi fuisse videntur.

τὰ πλοῖα ταῦτα ταχυναυτεῖσθαι πεντηκοντόρων οὐχ ἧττον, κατὰ πολὺ τῶν τριηρικῶν ἐλαττούμενα, πλείστοις ἔτεσι τῆς τούτων ἐκλιπούσης δημιουργίας· εἰ καὶ Πολύβιος ὁ συγγραφεὺς ἐκτίθεσθαί πως ἔδοξε τῶν ἑξηρικῶν πλοίων τὰ μέτρα, οἷς φαίνονται πολλάκις [71] [κεχρῆσθαι] Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πολεμήσαντες πρὸς ἀλλήλους.

XXI. Ceterum Gaines, vi per Longum murum in Cherronesum patefacto aditu, barbaros propter vniuersum Thraciæ litus illud eminentius constituit, quod ex aduerso semet extendit & obiicit incipientibus a Pario locis, ad Lampsacum, & Abydum, & ad illa vsque loca, quæ mare istuc angustum efficiunt. Dux militum Romanorum, nauibus hæc

Ὁ δὲ Γαΐνης, βιασάμενος τὴν διὰ τοῦ Μακροῦ τείχους ἐπὶ τὴν Χερρόνησον εἴσοδον, ἐξέταττε τοὺς βαρβάρους παρὰ πᾶσαν τὴν Θρᾳκίαν ὀφρύν, τὴν ἀντιπαρατείνουσαν τοῖς ἀπὸ τοῦ Παρίου, μέχρι Λαμψάκου καὶ Ἀβύδου, καὶ τῶν ποιούντων τὴν στενὴν θάλασσαν τόπων. Ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατηγός, ταῖς ναυσὶ περιπλ-

71. inclusum κεχρῆσθαι abest a manuscriptis libris. *Sylb.*

πλεῖ τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν χωρία, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ ἐγχειρήματα τῶν βαρβάρων ἀποσκοπῶν. ὁ δὲ Γαΐνης, 3 ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων ἐπὶ τῇ τριβῇ δυσαναχετῶν, ἐκ τῆς κατὰ Χεῤῥόνησον ὕλης ξύλα τεμὼν, καὶ ταῦτα συγκολλήσας ἀλλήλοις πρὸς πᾶσαν ἀκρίβειαν, ἐπιτήδειά τε πρὸς ὑποδοχὴν ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων ἀποτελέσας, ἐνεβίβασε τούτοις μετὰ τῶν ἵππων τοὺς ἄνδρας, καὶ ἀφῆκε φέρεσθαι κατὰ ῥοῦν· οὔτε γὰρ κώπαις ἰθύνεσθαι οἷά τε ἦν, οὔτε ἄλλως κυβερνητῶν ἀνέχεσθαι τέχνης, σὺν οὐδεμιᾷ τέχνῃ, βαρβαρικῇ δὲ ἐπινοίᾳ σχεδιασθέντα. μείνας δὲ αὐτὸς ἐπὶ τῆς 4 χέρσου, κοινωνήσειν ὅσον οὐδέπω τῆς νίκης ἤλπισεν, ὡς οὐδαμοῦ τῶν Ῥωμαίων αὐτοῖς ἀξιομάχων φανησομένων. τοῦτο 5 οὐκ ἔλαθε τὴν τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων ἀγχί-

Asiatica loca circumvectus, interdiu noctuque barbarorum conatus speculatur. Gaines autem, propter inopiam commeatus, moram longiorem moleste ferens, tignis e sylua in Cherroneso cæsis, & inter se peraccurate compactis, ac redditis ad homines & equos vehendos idoneis; milites vna cum equis imposuit, & fluxu secundo ferri permisit. Nam neque remis dirigi poterant, nec alio quo modo gubernatorum artem admittebant; quod arte nulla, sed barbarica tantum solertia, opere tumultuario facta fuissent. Interim Gaines in litore subsistens, omnino se nunc victoria potiturum sperabat; quasi nullo modo pares suis hoc prœlio Romani se præstituri essent. Hoc sagax ille dux Romanorum non ignorabat; sed coniectura de co-

natu ipsius facta, iubet, vt naues a terra paullum proueherentur. Quum autem barbarorum rates agi videret, quo fluxus eas impelleret; ipse primus occurrentem in prima serie ratem inuadit, quumque nauim aheneo rostro munitam haberet, rebus omnibus superior irruit; simulque ratem aduersam propellens, & telis emissis vectores petens, vna cum ipsis eam viris demergit. Intuiti vero ducem ceterarum nauium vectores, & factum eius imitati, telis adversos confecere; quum, si qui de ratibus excidissent, a mari abriperentur, ac nemo propemodum mortem effugere posset. Gaines, hoc tam graui adflictus detrimento, totque militiae sociis amissis, ad inopi-

νοιαν· ἀλλὰ τὸ ἐγχειρούμενον πεπραγματευμένος, βραχὺ τῆς γῆς ποιεῖ 6 προελθεῖν τὰς ναῦς. ὡς δὲ εἶδε τὰς τῶν βαρβάρων σχεδίας πρὸς [72] [τοῦ] τοῦ ῥεύματος δοκοῦσαν φερομένας, αὐτὸς πρότερος ἐπιφέρεται τῇ κατὰ πρώτην τάξιν ἀπαντησάσῃ ξύλῳ· πλοῖον δὲ χαλκέμβολον ἔχων, ὑπερδεξιῶν ἐπῄει καὶ ὠθῶν ἅμα, καὶ βέλη ἀφιεὶς τοὺς ἐμπλέοντας βάλλων, αὐτάνδρους κατέδυε. 7 θεασάμενοι δὲ τὸν στρατηγὸν οἱ τῶν ἄλλων νεῶν ἐπιβάται, καὶ μιμησάμενοι, τοὺς μὲν κατέκτεινον, τοὺς δὲ, τῶν ξύλων [73] ἐκπεσόντων, εἶχεν ἡ θάλασσα, μηδενὸς (ὡς εἰπεῖν) διαφυγεῖν τὸν θάνατον δυνηθέντος. 8 ἐπὶ τούτῳ βαρυνόμενος ὁ Γαΐνης τῷ ἐλαττώματι, καὶ ἀπορῶν ἐπὶ τοσούτων συμμάχων ἀποβολῇ,

72. inclusus Articulus abest a MS. libris. *Sylb.*

73. Fortasse conuenientius ἐμπεσόντων; vt ad vectores, non ad ratium tigna feratur hoc vocabulum. *Idem.*

λῆ, ὀλίγον ἀναχωρήσας τῶν ἐν Χερρονήσῳ τόπων, ἐπὶ τὴν ἔξω Θρᾴκην ἀπέτρεχε. Φραΐτος δὲ, διώκειν πὼς οὐκ ἔγνω φεύγοντα τὸν Γαΐνην, ἀλλὰ κατὰ χώραν τὴν δύναμιν ἀνελάμβανεν, τῷ δεδομένῳ παρὰ τῆς τύχης ἀρκούμενος προτερήματι. πάντων δὲ (ὡς εἰπεῖν) αἰτίας ἐπιφερόντων Φραΐτῳ, ὅτι διῶξαι φεύγοντα Γαΐνην οὐκ ἠθέλησε, φεισαμένῳ δὲ ὡς ὁμοφύλων αὐτοῦ τε Γαΐνου καὶ τῶν ἅμα τούτῳ διαφυγόντων, οὐδὲν τοιοῦτον ἑαυτῷ συνεπιστάμενος, ἐπανήει πρὸς τὸν βασιλέα, μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ νίκῃ, καὶ μετὰ παρρησίας τοῖς παρ' αὐτοῦ τιμωμένοις ταύτην ἀνατιθείς. οὐδὲ γὰρ ᾐσχύνετο, καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, ὁμολογεῖν, ὅτι σέβοιτο καὶ τιμῴη θεοὺς κατὰ τὰ πάτρια, καὶ οὐκ ἀνέξεται κατὰ τοῦτο τοῖς ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀκολου-

am consilii redactus; motis e Cherroneso nonnihil castris, ad sitam extra Cherronesum Thraciam procurrit. Fraiutus in hoc tempore fugientem Gainem minime persequendum statuit; sed illo ipso in loco suas ad se copias recipit: ea victoria contentus, quam fortuna dedisset. Quum nemo non Fraiutum accusaret, quod fugientem Gainem noluisset persequi, sed tam ipsi Gaini, quam barbaris fuga cum eo dilapsis, velut ex eadem natione secum ortis, pepercisset: rei nullius eiusmodi sibi conscius, ad principem reuertitur; magnos animos ob partam victoriam gerens, eamque libere diis illis acceptam referens, quos coleret. Nec enim pudebat eum, ipso quoque principe audiente fateri, se ritu patrio deos venerari & colere; minimeque suo posse animo im-

imperare, vt hac in parte vulgi opinionem sectaretur. Imperator exceptum Fraiutum, consulem designat. Gaines vero, magna copiarum amissa parte, ceu dictum est, cum reliquis ad Istrum cursu properat: & quia vastatam superioribus irruptionibus Thraciam reperisset, quidquid obuium esset, diripit. Veritus autem, ne forte sequutus alius quispiam Romanus exercitus barbaros suos, qui pauci erant, adoriretur; simulque suspectos, qui eum comitabantur, Romanos habens: illos quidem, consilium eiusmodi non prospicientes, vniuersos occidit; cum barbaris vero transiicit Istrum, ad sua reuerti, atque ibi deinceps viuere cogitans.

12 θῆσαι. Φραΐουτον μὲν οὖν ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, ὕπατον εἶναι καθέστησε· Γαΐνης δὲ, τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως μέρος ἀποβαλὼν, ὥσπερ εἴρηται, μετὰ τῶν λειπομένων ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἀπέ-13 τρεχε. [74] πεπορθημένην δὴ τὴν Θρᾴκην ἐκ τῶν προλαβουσῶν ἐφόδων εὑρὼν, τὰ δὲ ἐν ποσὶ 14 ληϊζόμενος. δεδιὼς δὲ μήποτε στρατόπεδον ἕτερον Ῥωμαϊκὸν ἐπακολουθῆσαν, ἐπίθοιτο τοῖς σὺν αὐτῷ βαρβάροις, οὐ πολλοῖς οὖσιν, οὐκ ἔξω τε ὑποψίας ἔχων τοὺς ἑπομένους αὐτῷ Ῥωμαίους, ἐκείνους μὲν, οὐ προειδομένους τὸ βούλευμα, πάντας ἀπέκτεινεν· ἅμα δὲ τοῖς βαρβάροις, ἐπεραιώθη τὸν Ἴστρον, εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν διανοούμενος, αὐτόθι δὲ τὰ λοιπὰ βιοτεύειν.

ἀλλ'

74. Mutilatus esse videtur locus. Si tamen pro δὴ reponatur μὲν, aliquo modo structura cohærere poterit. *Sylb.*

Ἀλλ᾽ ὁ μὲν Γαΐνης, ἐν τούτοις ἦν· [75] Οὔλδης δὲ, ὁ τῶν Οὔννων ἔχων καὶ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡγεμονίαν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, βαρβάρῳ στρατόπεδον οἰκεῖον ἔχοντι, συγχωρῆσαι πέραν τοῦ Ἴστρου τὴν οἴκησιν ἔχειν, ἅμα δὲ καὶ τῷ Ῥωμαίων οἰόμενος βασιλεῖ χαριεῖσθαι, τοῦτον ἀποδιώκων, εἰς μάχην αὐτοῦ καταστῆναι παρεσκευάζετο· καὶ συναγαγὼν τὴν δύναμιν, ἀντιπαρετάττετο. καὶ Γαΐνης 2 δὲ, οὔτε πρὸς Ῥωμαίους ἐπανελθεῖν ἔτι δυνάμενος, οὔτε ἄλλως τὴν ἀπειλουμένην ἔφοδον διαφυγεῖν, ὁπλίσας τοὺς σὺν αὐτῷ, τοῖς Οὔννοις ἀπήντα. συμπλα- 3 κέντων δὲ τῶν στρατοπέδων οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀλλήλοις, ἀντεῖχε μὲν εἴς τινας μάχας ἡ Γαΐνου μερίς· ἐπεὶ δὴ δὲ πολλοί [76] τε ἐξ αὐτῶν

XXII

DVm hæc Gaines agit, Vldes Hunnorũ eo tempore princeps, non tutum arbitratus esse, homini barbaro, suas habenti copias permittere, trans Istrum vt domicilium haberet; prætereaque ratus, Imperatori se Romano rem gratam facturum, si hunc expelleret: ad pugnam cum eo committendam se parat, & coactis copiis, aciem aduersus hostem instruit. Itidem Gaines, qui nec ad Romanos amplius reuerti, nec alia via, quem minaretur Vldes impetum, effugere posset; suis armatis, in Hunnos tendit. Quum manus non semel, sed multoties conseruissent exercitus, strenue Gainis miles aliquot prœliis restitit: tandem, compluribus cæsis, etiam Gai-

75. HVLDIN appellatur ab aliis. *Leuncl.*

76. τε post πολλοὶ vel expungi poterit, vt otiosa; vel in τινὲς conuerti: nisi forte comma quodpiam hic omissum est. *Sylb.*

Gaines ipse, fortiter & animose pugnans, interfectus est. Bello Gainis morte finito, Vldes Hunnorum princeps, capite ipsius ad Arcadium misso, muneribus cultus est; & secundum hæc fœdus cum Romanis iniit. Quum autem res temere fluctuarent, Imperatore prudentia destituto; Thracia rursum perturbatur. Quippe fugitiua mancipia, cum aliis, qui ordines suos deseruerant, quum se Hunnos esse perhiberent, quidquid in agris erat sub dio, diripiunt: donec Fraiutus, expeditione suscepta, tum his, tum aliis, quoscunque nactus esset, interfectis; eorum locorum colonos extra metum posuit.

ἔπεσον, ἀνῃρέθη καὶ αὐτὸς Γαΐνης, καρτερῶς δὲ καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος. 4 Τοῦ πολέμου τῇ Γαΐνου τελευτῇ πέρας λαβόντος, Οὔλδης, ὁ τῶν Οὔννων ἡγούμενος, τὴν τούτου κεφαλὴν Ἀρκαδίῳ τῷ βασιλεῖ πέμψας, δωρεῶν ἠξιοῦτο· καὶ ἐπὶ τούτοις σπονδὰς πρὸς Ῥω- 5 μαίους ἐτίθετο. τῶν δὲ πραγμάτων σὺν οὐδενὶ λόγῳ φερομένων, οἷα τοῦ βασιλέως φρονήσεως ἐστερημένου, τὰ ἐν τῇ Θρᾴ- 6 κῃ συνεταράττετο. Φυγάδες γὰρ οἰκέται, καὶ [77] ἄλλως τὰς τάξεις ἀπολιπόντες, Οὔννους ἑαυτοὺς εἰπόντες εἶναι, τὰ ἐν τοῖς ὑπαίθροις διήρπαζον· ἕως ὁ Φράουιττος ἐπιστρατεύσας, καὶ ὅσοις ἄλλοις ἐνέτυχεν ἀνελὼν, ἔξω φόβου πεποίηκε τοὺς οἰκήτορας.

77. Ante ἄλλως desideratur Articulus οἱ, aut ἄλλοι pro eo reponendum. *Idem.*

- - - [78] λίαν ἔγνωκε διαβῆναι, δεδιότες μή ποτε κακῶς διατεθεῖεν. τούτῳ περιπεσόντες, 2 ἀπέβησαν τῆς νεὼς ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἤπειρον τόποις· καὶ περὶ τῆς σφῶν βουλευόμενοι σωτηρίας, (ἐποίει γὰρ αὐτοῖς ταύτην ἐπισφαλῆ τὸ τοῦ πλημμελήματος ὑπερβάλλον) καιρὸν δεδώκασι τοῖς παρ' αὐτῶν φυλαττομένοις φυγῆς. ἕτεροι δέ φασιν, ὡς χρημάτων αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν ἐφιλοτιμήσαντο. οἱ δ', ὅπως 3 ποτὲ διέφυγον, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανελθόντες παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ γερουσίᾳ καὶ πᾶσι

- - - veriti, ne ma- XXIII le tractarentur. Posteaquam in hoc incidissent, in Epiri locis e naui sunt egressi, dumque de salute sua deliberant, quam nimia delicti magnitudo reddebat dubiam; fugæ spatium concesserunt iis, quos custodiebant. Alii data pecunia dimissos fuisse narrant. Illi vero, quocunque tandem modo euasere, Constantinopolim præter omnem spem reuersi; principi, senatui, re-

li-

78. in Pal. cod. vacant tantum duo versus cum dimidio: plura tamen hic deesse, satis est perspicuum. Ac λίαν quidem videtur esse finale fragmentum nominis Θεσσαλίαν vel Ἰταλίαν: an autem sermo hic sit de iis, qui Gainis in gratiam exsilio multati supra memorantur cap. 18. non perinde certum est. *Sylb.*

liquis omnibus se conspiciendos exhibuerunt. Hinc auctum fuit odium Augustæ contra Ioannem, Christianorum episcopum; quæ prius etiam illi succenseret, quod eam publicis in congressibus, quoties ad plebem dissereret, perstringere consuesset. In hoc quidem tempore, post Ioannis aliorumque reditum, palam infesto in eum animo esse cœpit. Quumque cuncta ex animi libidine gereret, omnium locorum episcopos ad deiiciendum loco suo Ioannem concitat: inter quos primus & summus erat, Alexandrinæ vrbis in Ægypto antistes Theophilus, qui primus sacra, patritosque ritus æternos, oppugnare cœpit. Disceptatione

τοῖς ἄλλοις ἐφάνησαν. 4 ἐντεῦθεν ηὐξήθη τῇ συνοικούσῃ τῷ βασιλεῖ τὸ κατὰ [79] Ἰωάννου τοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐπισκόπου μῖσος, χαλεπαινούσης [80] πρότερον μὲν αὐτῷ, κωμῳδεῖν εἰωθότι κατὰ τὰς συνόδους αὐτὴν ἐν ταῖς πρὸς τὸ πλῆθος ὁμιλίαις· τότε δὲ, μετὰ τὴν Ἰωάννου καὶ τῶν ἄλλων ἐπάνοδον, εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν ἐμφανῶς ἐξανέστη. 5 πράττουσα δὲ πάντα κατ' ἐξουσίαν, ἐκίνει τοὺς πανταχόθεν ἐπισκόπους πρὸς τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν· ὧν ἦν πρῶτος τε καὶ κορυφαῖος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Θεόφιλος, ὁ πρῶτος ἀρξάμενος τῆς κατὰ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἐξ αἰῶνος πατρίων ἐπιβουλῆς. 6 προτεθείσης δὲ κρίσεως, ὁρῶν ὁ Ἰωάννης

σὺν

79. Ioannem Chrysostomum intelligit.

80. Zonaras d. l. de Eudoxia Augusta & Chrysostomo: ἡ δὲ, ἦν γύναιον ἰταμὸν καὶ χρημάτων ἐπτοημένον ἔρωτι· κἀντεῦθεν καὶ ἀδικοῦσα. ὅθεν παρὰ τοῦ μεγάλου τούτου πατρὸς ἀνακρουόμενον τῆς ὁρμῆς· ἔστι δ' οὗ καὶ ἐπιτιμώμενον, ἠρέθιζε τὴν ὀργήν.

οὐκ ἐξ ἴσης αὐτῷ τὰ πράγματα προβαίνοντα ψήφου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἑκὼν ἀνεχώρει. 7 τοῦ δὲ πλήθους ἐπὶ τούτῳ συνταραχθέντος, (ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἄλογον ὄχλον ὑπαγαγέσθαι δεινὸς) θορύβου μὲν ἦν πλήρης ἡ πόλις, ἀπείληπτο δὲ ἡ τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησία ὑπὸ τῶν λεγομένων μοναχῶν. 8 οὗτοι δὲ γάμοις τοῖς κατὰ νόμον ἀπαγορεύουσι, συστήματα δὲ πολυάνθρωπα κατὰ πόλεις καὶ κώμας πληροῦσιν ἀνθρώπων ἀγάμων, [81] [καὶ] οὔτε πρὸς πόλεμον, οὔτε πρὸς ἄλλην τινὰ χρείαν ἀναγκαίαν [82] τῇ πολιτείᾳ· πλὴν ὅτι προϊόντες ὁδῷ, μέχρι τοῦ νῦν ἐξ ἐκείνου, τὸ πολὺ μέρος τῆς γῆς ᾠκειώσαντο, προφάσει τοῦ μεταδιδόναι

proposita, quum videret Ioannes, haud æquo iudicio caussam suam tractari; Constantinopoli sponte sua discessit. Ob eam rem perturbata plebe (quando vir hic imperitæ plebis animos admirabili quadam arte sibi subiicere poterat) plena tumultus vrbs erat; iamque adeo fuerat intercepta Christianorum ab iis ecclesia, qui Monachi vocantur. Hi legitimis nuptiis abstinent, & tam in vrbibus, quam vicis, populosa collegia complent hominibus non maritatis, nec ad bellum, nec alium reipublicæ necessarium vsum idoneis. nisi quod via quadam progressi, ab eo tempore, in hunc vsque diem, magnam agrorum partem ad se transtulerunt; & sub prætextu, quasi cum pauperi-

81. inclusa καὶ abest a Leuncl. & Pal. codd. *Sylb.*

82. post ἀναγκαίαν Leunclauius inserendum censet ὠφελίμων, ἐπιτηδείων, vel simile quid. Sed auctor fortasse ἀναγκαίων scripsit: vt significetur, *neque ad bellum, neque ad alium quempiam vsum reip. necessarii.* Idem.

peribus omnia communicent, omnes, propo dixerim, ad inopiam redegerunt. Hi quum ecclesias occupassent, quo minus plebs ad consuetas preces accederet, prohibent. quod ægre ferentes tam plebeii, quam milites, vt monachorum audacia retunderetur, petunt. Dato eis ad hoc signo, plena cum licentia prodeunt, & nullo iudicio cunctos iugulant: donec cadaueribus ecclesiam implessent, & fuga dilapsos persequuti, confixissent omnes, quicumque pullis induti vestibus erant, quos inter, perire plures contigit, qui vel luctus caussa, vel ob alium quemdam casum, in huiusmodi vestitu reperti fuissent. Ceterum Ioan-

πάντων πτωχοῖς, [83] πάντων (ὡς εἰπεῖν) πτωχοὺς καταστήσαντες. οὗτοι δὲ, τὰς ἐκκλησίας ἀπολαβόντες, ἐκώλυον τὰ πλήθη ταῖς συνήθεσιν εὐχαῖς προσιέναι. πρὸς ὃ δυσχεραίνοντες δημοτικοί τε ὁμοῦ καὶ στρατιῶται, τὴν τῶν μοναχῶν ᾔτουν ἀνακόψαι θρασύτητα. δοθέντος δὲ αὐτοῖς ἐπὶ τούτου συνθήματος, ἐχώρουν ἀνέδην, καὶ σὺν οὐδεμιᾷ κρίσει πάντας ἀπέσφαττον, ἕως τὴν μὲν ἐκκλησίαν ἐπλήρωσαν νεκρῶν, τοὺς δὲ ἀποδράντας διώξαντες, κατεκέντησαν ἅπαντας, ὅσοι φαιαῖς ἔτυχον ἐσθῆσιν ἠμφιεσμένοι. οἷς συναπολέσθαι συνέβη πολλοὺς, ἢ διὰ πένθος, ἢ διά τινα ἑτέραν περίστασιν ἐν ἱματίοις εὑρεθέντας τοιούτοις. Ἰωάννης δὲ, αὖθις ἐπανελθὼν,

τῶν

83. Pro πάντων in Leuncl. cod. margine repositum πάντας. Fortasse ambobus illis coniunctis legendum, πάντας πάντων πτωχοὺς καταστήσαντες: vt πτωχοὺς vsurpatum sit pro ἐνδεεῖς, γυμνούς, & geminatione ista quæsita sententiæ intensio. *Sylb.*

τῶν αὐτῶν ἐπελέγετο, τοὺς ὁμοίους ἀνακινῶν ἐν τῇ πόλει θορύβους.

nes iam reuersus, eadem tentabat, consimiles in vrbe tumultus excitans.

Τὸ δὲ τῶν συκοφαντῶν, ὡς οὔπω, πρότερον ἐπιπολάσαν, καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν εὐνούχους ἀεὶ περιέπον, εἴπερ τις τῶν πλουσίων ἀπέθανεν, ὡς οὐκ ὄντων παίδων ἢ συγγενῶν, ἐμήνυον τὰς οὐσίας· καὶ τοῦ βασιλέως ἐφέρετο γράμματα, τῷδε τὴν οὐσίαν τοῦδε παραδοθῆναι κελεύοντα· καὶ παρεδίδοντο τοῖς ᾐτηκόσιν οἱ κλῆροι, παίδων ἑστώτων, καὶ τὰς πατέρας μετ' οἰμωγῆς ἀνακαλουμένων, καὶ ἁπλῶς οὐδὲν ἦν ὃ μὴ θρήνων ἐπλήρου τὰς πόλεις, παντὶ τῶν οἰκητόρων ἔκλογον ζημίαν ἐπάγον. τοῦ γὰρ βασιλεύοντος ἐσχάτως [84] ἀναισθήτου ὄντος, ἡ τούτῳ συνοικοῦσα

XXIV

Qvum autem calumniatorum natio magis, quam antehac vnquam excreuisset, & eunuchos palatinos perpetuo stiparet; si quis opulentus vita decessisset, eius facultates nunciabat; quasi nulli liberi vel cognati exstarent. Hinc rescripta principis adferebantur, quibus Titii patrimonium Sempronio dari iubebatur. simul hereditates illis cedebant, qui oblatis principi precibus eas obtinuerant: stantibus interim liberis, & parentes cum gemitu implorantibus. Ad summam, nihil agebatur, quod oppida lamentis non impleret, & cuiuis municipi detrimentum nefarium non inferret. Nam quum prin-

Oo

84. Zonaras fol. 32. νωθὴς δὲ ὤν, καὶ τὴν γνώμην περὶ τοῦ ὄντος μαλθακὸς ὁ Ἀρκάδιος, ὑπὸ τῆς γαμετῆς κατήγετο Εὐδοξίας.

princeps extreme stolidus esset, coniux eius supra sexum adrogans, & vndique tam eunuchorum, quam familiarium sibi muliercularum, quæ maxime huic imperabant, insatiabili auaritiæ exposita, vitam omnibus acerbam victu reddebat: adeo 4 quidem vt modestis hominibus morte nihil esset optabilius. Et quasi si hæc non sufficerent, Constantinopoli peri- 5 culum, quouis grauissimo maius, huiusmodi quadã caussa creatum fuit. Ioannes, vti diximus, post exsilium reuersus, & consuetis sacris plebem aduersus Augustam commouens, quum & episcopatus solio, & vrbe se videret expelli; naui conscensa, ab vrbe discessit. At quotquot huius studiosi erant, dum hoc agunt, vt post eum 6 nullus in vrbe designaretur episcopus; vrbem igne perdendam statuunt. Clam igitur ecclesiæ

σαι, πέρα τῆς φύσεως αὐθαδιζομένη, πανταχόθεν τε συνέχων ἀπληστία καὶ τῶν περὶ αὐτὴν γυναικῶν, αἳ μάλιστα ταύτης ἐκράτει, ἐκδεδομένη, πᾶσιν ἀβίωτον καθίστη τὸν βίον· ὥστε τοῦ θανάτου τοῖς μέτρια φρονοῦσιν οὐδὲν ἦν αἱρετώτερον. Ὡς δ' οὐκ ἀρκούντων ἢ τούτων, ἐπηνέχθη τῇ Κωνσταντινουπόλει πάσης ὑπερβολῆς ἐπέκεινα κίνδυνος, ἔκ τινος τοιαύτης αἰτίας. Ἰωάννης, ὥσπερ εἴρηταί μοι, μετὰ τὴν φυγὴν ἐπανελθὼν, καὶ τοῖς συνήθεσιν ἱεροῖς σοβῶν κατὰ τῆς βασιλίδος τὸ πλῆθος, ἐπειδὴ καὶ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς ἑώρα καὶ τῆς πόλεως ἑαυτὸν ἐξωθούμενον, αὐτὸς μὲν ἀπέλιπε τὴν πόλιν, νεὼς ἐπιβάς· οἱ δὲ τούτου σπουδάζοντες, μηδένα μετὰ τοῦτον ἐπίσκοπον αἱρεθῆναι τῇ πόλει πραγματευόμενοι, πυρὶ τὴν πόλιν ἐγνώσαν ἀπολέσαι. λάθρᾳ

τοί-

τοίνυν φλόγα τῇ ἐκκλησίᾳ νυκτὸς ἐμβαλόντες, καὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἔξω καταστήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ τούτῳ λαθόντες οἵτινές ποτε εἶεν, ἡμέρας γενομένης ἐσχάτως ἤδη τὴν πόλιν ἅπασιν ἔδειξαν κινδυνεύουσαν. 7 ἥτε γὰρ ἐκκλησία κατεφλέγετο πᾶσα, συνεδαπανᾶτο δὲ ταύτῃ καὶ τὰ ἐχόμενα τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ μάλιστα ὅσοις τὸ πῦρ ἐπῆγεν ἡ τοῦ γενομένου πνεύματος καταιγίς. 8 ἐνέπεσε δὲ τὸ πῦρ καὶ εἰς τὸν εἰωθότα δέχεσθαι τὴν γερουσίαν οἶκον, πρὸ τῶν βασιλείων ὄντα, εἰς πᾶν κάλλος καὶ φιλοτιμίαν ἐξησκημένον. ἀγάλμασι γὰρ κεκαλλώπιστο τεχνιτῶν, τὸ ἀξιοπρεπὲς ἐξ αὐτῆς τῆς θέας παρεχομένοις, καὶ μαρμάρων χροιαῖς, αἳ κατὰ τοὺς νῦν οὐ μεταλλεύονται χρόνους. 9 φασὶ δὲ ὡς καὶ τὰ δείκηλα [85] τὰ ἐν τῷ Ἑλικῶνι τὴν ἀρχὴν καθ-

flamma per noctem iniecta, circaque diluculum extra eam progressi, quum hoc ipso, quinam essent, ignoraretur: orto die, cunctis vrbem, extremo versantem in periculo, spectandam exhibent. Nam & ecclesia tota flagrabat, & ædificia contigua cum ea simul absumebantur; præsertim quibus oborti venti procella flammam inferebat. Irruit ignis & illam in domum, in qua senatus haberi solebat. Ea domus ante palatium sita erat, ad omnem elegantiam & magnificentiam elaborata. Nam simulacris artificum exornata erat, ipso adspectu maiestatem præferentibus; & coloribus marmorum, quæ hisce temporibus non eruuntur. Ac perhibent eas etiam imagines, quæ in Helicone

85. In Helicone monte duplicis ordinis Musarum ἀγάλματα fuerunt, ἀρχαῖα, antiqua, Cephisodoti opus: &

ne Musis olim collocatæ, & Constantini temporibus in res omnes perpetrati sacrilegii vim expertæ cum ceteris fuerant, huic loco dedicatas, ignitum perijsse; quo casu sane quam perspicue portendebatur a Musis alienatio, quæ omnes esset occupatura. Par est autem, miraculum quoddam, quod id temporis accidit, minime silentio præteriri. Templum istud senatus, cuius hæc caussa commemoro, simulacra Iouis & Mineruæ ante fores habebat, in lapideis quibusdam basibus stantia, qua quidem forma nunc etiam conspiciuntur. Aiunt autem, Iouis alterum Dodonæi simulacrum esse;

ἱδρυθέντα ταῖς Μούσαις, μέρος καὶ αὐτὰ τῆς κατὰ πάντων ἱεροσυλίας ἐν τοῖς Κωνσταντίνου γενόμενα χρόνοις, ἀνατεθέντα τούτῳ τῷ τόπῳ, τῇ διὰ τοῦ πυρὸς ὑπηνέχθη διαφθορᾷ, σαφέστερόν πως τὴν καθέξουσαν ἅπαντας ἀμουσίαν μηνύοντα. 10 Θαύματος δέ τινος τηνικαῦτα γενομένου, [86] ἄξιον οὐ παραδραμεῖν σιωπῇ. τοῦτο τῆς γερουσίας τὸ τέμενος, οὗτινος ἕνεκα ταῦτα διέξειμι, Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἀγάλματα πρὸ τῶν θυρῶν εἶχεν, ἐπί τινων βάσεων λιθίνων ἑστῶτα, καθ' ὃ καὶ νῦν ἔστιν αὐτὰ θεάσασθαι σχῆμα. 11 Φασὶ δὲ τὸ μὲν τοῦ Διὸς εἶναι τοῦ Δωδωναίου· τὸ δὲ, τὸ ἐν [87] τῷ

Λιν-

comtiora trium artificum, quorum singuli tres statuas effinxerant. *Pausan. Bœot. f. 304. Gr.*

86. post ἄξιον οὐ Pal. cod. habet [illegible]: quod præcedentis ἄξιον glossema quoddam est. Aut retento isto Verbo, pro antecedenti ἄξιον reponendum est ἀξίαν, vt sensus sit: *porro miraculi cuiusdam, quod tunc accidit, dignitatem* (seu *maiestatem*) *silentio præteriri haud conuenit.* Sylb.

87. Vsitatius & rectius τῇ Λινδίᾳ Fœm. gen. *Idem.* Fuit

Λίνδῳ πάλαι καθιδρυμένον. τοῦ πυρὸς τοίνυν ἐπινεμηθέντος ἅπαν τὸ τέμενος, ὁ μὲν ἐπικείμενος τῷ τέγει μόλυβδος, ἔρρει τηκόμενος κατὰ τῶν ἀγαλμάτων· ἐφέροντο δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς οἰκοδομίας λίθοι κατὰ τούτων, ἀντέχειν τῇ τοῦ πυρὸς φύσει μὴ δυνηθέντες. εἰς χώματος δὲ σχῆμα τοῦ παντὸς κάλλους μεταβληθέντος, ἡ μὲν κοινὴ δόξα, καὶ ταῦτα ἐτόπαζε κόνιν καὶ αὐτὰ γενέσθαι. καθαιρόμενος δὲ ὁ τόπος, καὶ πρὸς ἀνανέωσιν γενόμενος εὐτρεπὴς, ἔδοξε τὰ τῶν θεῶν τούτων ἀγάλματα μόνα, κρείττονα τῆς παντελοῦς ἐκείνης γεγονότα φθορᾶς. ὅπερ ἅπασι τοῖς χαριεστέροις ἀμείνους ἐπὶ τῇ πόλει δέδωκεν ἔχειν ἐλπίδας, ὡς δὴ τῶν θεῶν

alterum, quod Lindi quondam consecratum fuerit. Igitur vbi templum vniuersum ab igne fuisset absumtum, simul & impositum tecto plumbum liquefactum in hæc simulacra destillabat, & in eadem ædificii quoque lapides ferebantur, [12] si qui naturæ ignis resistere non potuissent. Quum autem vniuersa istæc ædificii venustas abiisset in rudera, vulgi quidem opinio erat, hæc etiam simulacra in puluerem esse redacta. Sed repurgato, paratoque ad instaurationem loco, sola deorum istorum si- [13] mulacra conspecta sunt, quæ vniuersum hunc interitum euasissent. quod quidem effecit, vt omnes paullo politiores de vrbe spes animis meliores conciperent; quasi scilicet hi

autem Lindus vrbs Rhodi insulæ. De templo ita Strabo lib. 14. *ἱερὸν δὲ ἐστιν Ἀθηνᾶς Λινδίας αὐτόθι ἐπιφανὲς τῶν Δαναΐδων ἵδρυμα. templum est ibi Mineruæ Lindiæ illustre, a Danaidibus positum.*

dii statuerent eam semper sua prouidentia complecti. Sed hæc quidem omnia, prout numini visum fuerit, ita eueniant.

τούτων σχεδὸν τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ἀεὶ βουλομένων 14 προνοίας. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὅπῃ τῷ θείῳ δοκεῖ, πάντα προΐτω.

XXV. VNiuersis autem permoleste casum vrbis ferentibus, nec aliam caussam eius, quam asini (quod dicitur) vmbram inuenientibus; familiares principis de vastatis ædificiis instaurandis cogitabant. Sed adlatus est palatinis nuncius, magnam Isaurorum multitudinem, quæ supra Pamphyliam Ciliciamque posita; semper in asperrimis & inaccessis Tauri montibus degit, in latronum manipulos diuisam, regionem subiectam inuadere. Ac oppida quidem munita, tentare non poterant; vicos autem mœnibus destitutos, & obuia quæuis, irruendo

Πάντων δὲ δυσχεραινόντων ἐπὶ τῇ τῆς πόλεως συμφορᾷ, καὶ αἰτίαν οὐκ ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ὄνου λεγομένην σκιὰν εὑρισκόντων 88 ἐγίνοντο μὲν οἱ περὶ τὸν βασιλέα τῆς τῶν ἐφθαρμένων ἀνανεώσεως· 2 ἠγγέλθη δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν, ὡς τὸ τῶν Ἰσαύρων 89 πλῆθος, 2 ὑπερκείμενον Παμφυλίας καὶ Κιλικίας, ἐν τοῖς ἀβάτοις τοῦ Ταύρου καὶ τραχυτάτοις ὄρεσιν ἀεὶ βιοτεῦον, εἰς τάγματα διανεμηθὲν λῃστικὰ, τὴν ὑποκειμένην ἐπέρ- 3 χεται χώραν. πόλεσι μὲν τετειχισμέναις προσάγειν οὔπω δυνάμενοι, κώμας δὲ ἀτειχίστους καὶ πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἐπ-

ἐτρε-

88. pro ἐγίνοντο sententia requirit εἴχοντο. *Sylb.*

89. pro πλῆθος non minus apte legeris ἔθνος. *Idem.*

ἔτρεχον. ἐποίει δὲ ῥᾳδίας αὐτοῖς τὰς ἐπιδρομὰς ἡ προλαβοῦσα τῆς χώρας ἐκείνης ἅλωσις, ἣν ἡ Τριβιγίλδου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαρβάρων πεποίηκεν ἐπανάστασις. τούτων ἀπαγγελθέντων, Ἀρβαζάκιος ἐκπέμπεται στρατηγὸς, ὡς δὴ τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ πράγμασι πονοῦσιν ἐπικουρήσων. δύναμιν δὲ ἀρκοῦσαν λαβὼν, καὶ τοὺς λῃστεύοντας ἐν τοῖς ὄρεσι συμφυγόντας ἐπιδιώξας, κώμας τε αὐτῶν εἷλε πολλὰς, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγον ἀπέσφαξε πλῆθος· ῥᾷστά τε ἂν τέλεον ἐκράτησεν αὐτῶν, καὶ τελείαν τοῖς οἰκοῦσι τὰς πόλεις ἀσφάλειαν ἐνεποίησεν, εἰ μὴ τρυφῇ καὶ ἀτόποις ἐγκείμενος ἡδοναῖς, ἐχάλασε μὲν πολὺ τῆς σφοδρότητος, χρήμασι δὲ τὰς χεῖρας ὑπέχων τῆς κοινῆς ὠφελείας τὸ πλουτεῖν ἔμπροσθεν [90] ποιησάμενος.

4 vexabant: quos incursus id ipsis faciliores reddebat, quod istæc regio paullo ante ab hostibus fuisset capta, Tribigildo cum barbaris suis rebellionē molito. His nunciatis, Arbazacius dux mittitur, qui laborantibus Pamphyliæ rebus succurreret. Is, vbi copias idoneas 5 accepisset, & latrones fuga dilapsos intra montes persequutus fuisset; complures eorū villas cepit, & virorum multitudinem non exiguam interfecit adeoque prorsus eos in potestatem facillime redegisset, & incolis oppidorum securitatem solidam parasset; nisi deliciis & fœdis voluptatibus deditus, multum de vigore suo remisisset; ac pecuniæ manus porrigens, bono publico diuitias prætulisset. Quapropter ob hanc

90. pro Participio ποιησάμενος, structuræ lex postulat ἐποιήσατο. Sylb.

prævaricationem ad aulam reuocatus, nihil exspectabat aliud, quam vti iudicio sisteretur. Sed parte illorum, quæ ab Isauris acceperat, Augustæ oblata; tum examen effugit, tum opes istas in voluptates vrbanas impendit. Enimuero molitiones Isaurorum adhuc intra clandestina se latrocinia continebant, necdum illis aperte gentes proximas adgressis.

6 τῆς μὲν οὖν προδοσίας ἕνεκα ταύτης, μεταπεμπτὸς εἰς τὰ βασίλεια γενόμενος, εἰς κρίσιν προσεδοκᾶτο καθίστασθαι· μέρος δὲ ὧν εἰλήφει παρὰ τῶν Ἰσαύρων, τῇ βασιλίδι προσαγαγὼν, τήν τε κρίσιν διέφυγε, καὶ τὸν πλοῦτον περὶ τὴν ἐνθάδε τρυφὴν ἐδαπάνα. 7 Τὰ μὲν οὖν Ἰσαύρων ἐν λαθραίαις ἦν ἔτι λῃστείαις, οὔπω πρὸς φανερὰν ἐπανάστασιν κατὰ τῶν πλησιαζόντων ἐθνῶν ἀναστάντα.

XXVI. CEterum Alarichus, vbi (ceu dictum a nobis est) excessisset e Peloponneso, & reliqua regione, quam Achelous amnis interfluit; in Epiris hærens, quam regionem incolunt Molossi, Thesproti, & alii, quotquot sita vsque ad Epidamnum & Taulan-

[Ἀλάριχος [91] δὲ, ἐπειδὴ] ἀνεχώρησεν, ᾗ προείρηταί μοι, τῆς Πελοποννήσου, καὶ τῆς ἄλλης χώρας ἣν ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς διαρρεῖ, διατρίβων ἐν ταῖς Ἠπείροις [92] ἣν οἰκοῦσι Μολοττοί τε καὶ Θεσπρωτοὶ, καὶ ὅσοι τὰ μέχρις Ἐπιδάμνου καὶ Ταυλαντίων οἰκοῦ-

91. inclusa absunt a L. & P. codd. Interpres ea ex historiæ sensu addidit. *Sylb.*

92. Singulare Relatiuum ἣν, respicit generale χώραν: alioqui Plurali num. legendum esset ἃς. *Sylb.*

ἤδη χωρία, τὸ παρὰ Στελίχωνος [93] ἀνέμενε σύνθημα, τοιόνδε πως ὄν. τοὺς τὴν Ἀρκαδίου βασιλείαν οἰκονομοῦντας ὁρῶν ὁ Στελίχων ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὸν ἔχοντας, διενοεῖτο, κοινωνῷ χρησάμενος Ἀλαρίχῳ, τῇ Ὁνωρίου βασιλείᾳ τὰ ἐν Ἰλλυριοῖς ἔθνη πάντα προσθεῖναι. 3 συνθήκας τε περὶ τούτου πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, εἰς ἔργον ἄξειν ὅσον οὐδέπω τὴν ἐπιχείρησιν προσεδόκα. 4 προσδεχομένου δὲ Ἀλαρίχου τοῖς παραγγέλμασι πειθαρχήσειν, [94] Ροδογάϊσος, ἐκ τῶν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον καὶ τὸν Ρῆνον Κελτικῶν τε καὶ Γερμανικῶν ἐθνῶν ἐς τεσσαράκοντα συναγαγὼν μυριάδας, εἰς τὴν Ἰταλίαν ὥρμητο διαβῆναι. 5 οὗ προσαγγελθέντος, ἡ μὲν πρώτη πάντας κατέπληττε.

tios inhabitarit loca; rem cum Stelichone compositam exspectabat: 2 quæ huiusmodi erat. Quum Stelicho videret eos, qui Arcadianum imperium administrabant, animis erga se infestis esse; adiuncto sibi Alaricho socio, cunctas in Illyriis nationes Honorii regno cogitabat adiicere. 3 Qua de re cum Alaricho pactus, occasionem exspectabat, vti reapse quamprimum hunc conatum exsequeretur. 4 Dum Alarichus in hoc intentus esset, vt imperatis obtemperaret: Rodogaisus, ex Transistrianis & Transrhenanis Celticis Germanicisque nationibus collectis hominum quadringentis millibus, ad transeundum in Italiam se parat. 5 Qua re nunciata, cunctos mirifice

Oo 5 pri-

93. pro ἀνέμενε L. & P. corrupte habent ἀνίμεν. Idem.
94. Radagaisum alii scribunt. De numero militum eius variant. Orosius 7, 37. (quem Iornandes sequitur Succefs. Regn. c. 97.) plusquam ducenta millia refert.

prima fama percussit. Quumque desperassent vrbes, & ipsa Roma iam in extremo periculo turbata esset; Stelicho sumtis secum vniuersis copiis, Ticino Liguriæ impositis, (erant autem numeri militum triginta) cum aliis sociorum auxiliis, quæ ab Alanis & Hunnis impetrare potuerat, hostium aduentu non exspectato, cum omni exercitu *Istrum ipse transiecit; & barbaros nec opinantes adgressus, vniuersas hostium copias ad internecionem cecidit: adeo quidem vt horum prope nullus incolumis euaderet; exceptis paucissimis, quos ipse Romanis auxiliis adscripsit. Ob

ξεν ἀκοή· τῶν δὲ πόλεων ταῖς ἐλπίσιν [95] ἀπεγνωκότων, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς Ῥώμης εἰς ἔσχατον κίνδυνον συνταραχθείσης, ἀναλαβὼν ὁ Στελίχων ἅπαν τὸ ἐν τῷ Τικήνῳ τῆς Λιγυστικῆς ἐνιδρυμένον στρατόπεδον, (ἦν δὲ εἰς ἀριθμοὺς συνειλεγμένον τριάκοντα) καὶ ὅσον οἷός τε γέγονε συμμαχικὸν ἐξ Ἀλανῶν καὶ Οὔννων περιποιήσασθαι, τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων οὐκ ἀναμείνας, αὐτὸς ἐπεραιώθη τὸν [96] Ἴστρον ἅμα παντὶ τῷ στρατεύματι· καὶ τοῖς βαρβάροις ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσὼν, ἅπαν τὸ πολέμιον πανωλεθρίᾳ διέφθειρεν· ὥστε μηδένα σχεδὸν ἐκ τούτων ἀποσωθῆναι, πλὴν ἐλαχίστους, ὅσους αὐτὸς τῇ Ῥωμαίων προσέθηκε συμμαχίᾳ.

ἐπὶ

95. Mascul. ἀπεγνωκότων non respicit Fœm. πόλεων, sed intellectum πολιτῶν, per synthesin metonymicam, alioqui dicendum fuisset ἀπεγνωκυιῶν. *Sylb.*

96. Pro Ἴστρον Leoncl. legit Ἄρνον. *Sylb.* * Certe *Arnum* aut vicinum fluuium, intelligendum esse, ex iis patet, quæ modo de *Ticino* dixerat Zosimus: & quod Orosius d. l. in *Fæsulanis montibus* oppressos hostes, scribit.

ἐπὶ ταύτῃ μέγα φρονῶν ὁ Στιλίχων εἰκότως τῇ νίκῃ, μετὰ τοῦ στρατοπέδου παρὰ πάντων (ὡς εἰπεῖν) στεφανούμενος, ἐπανῄει, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τῶν προσδοκηθέντων κινδύνων τὴν Ἰταλίαν ἐλευθερώσας.

hanc victoriam Stelicho non abs re magnos animos gerens, cum exercitu ab omnibus propemodum coronatus redibat; quum præter omnem spem formidatis periculis Italiam liberasset.

XXVII.

Ἐν δὲ τῇ Ῥαβέννῃ, (μητρόπολις δὲ [97] Φλαμινίας, πόλις ἀρχαία, Θεσσαλῶν ἀποικία, Ῥήνη κληθεῖσα διὰ τὸ πανταχόθεν ὕδασι περιῤῥεῖσθαι, καὶ οὐχ, ὡς Ὀλυμπιόδωρος ὁ Θηβαῖός φησι, διὰ τὸ Ῥῶμον, ὃς ἀδελφὸς γέγονε Ῥωμύλῳ, τῆς πόλεως ταύτης οἰκιστὴν γεγονέναι· [98] Κουαδράτῳ γὰρ οἱ μεθετέον, ἐν τῇ [99] κατὰ τὸν βασιλέα Μάρκον ἱστορίᾳ τοῦτο περὶ τῆς πόλεως ταύτης διεξελθόντι) ἐν τῇ

Hinc ad Rauennam (ea metropolis est Flaminiæ, prisca sane ciuitas, colonia Thessalorum, Rhene dicta, quod eam aquæ ab omni parte circumfluant; non autem propterea, velut Olympiodorus ille Thebanus ait, quod Remus, Romuli frater, huius vrbis conditor fuerit. Hoc enim Quadrato relinquere debuerat; qui de hac vrbe in historia Marci principis id comme-

97. *Flaminia.* Vid. Paulus Diacon. lib. 2. Langobard. cap. 19.

98. Est Asinius Quadratus, historicus Romanus. Vid. præter Vossium, Casaubonus *ad Capitolini Verum c. 7.*

99. *Κατὰ τὸν βασιλέα Μάρκον* recte legi, (non μετὰ) docent in Veri & & Cassii vita Capitolinus [c. 7.] & Gallicanus [c. 1.] *Sylb.*

memorauit) ad Rauennam igitur hanc Stelichone iam parato ad Illyricas vrbes cum exercitu adeundas, & Alarichi auxilio ab Arcadio quidem auertendas, Honorii vero regno adiiciendas, impedimenta duo contigit interuenire: famam 3 scilicet hinc inde de Alarichi morte sparsam, & litteras Honorii principis allatas Roma, quibus in litteris perscriptum erat, Constantinum perduellem sum ex insula Britannia transuectum, ad Transalpinas gentes accessisse, ac se pro Imperatore in ciuitatibus gerere. Verum de Alarichi 4 morte rumor incertus esse visus fuit; donec quidam aduenissent, & ipsam, vt erat, rem nunciassent. Quæ au- 5 tem de Constantini designatione perhibeban-

Ῥαβέννῃ τοίνυν ταύτῃ παρεσκευασμένῳ Στιλίχωνι ταῖς Ἰλλυριῶν πόλεσι μετὰ στρατεύματος ἐπιστῆναι, καὶ σὺν Ἀλλαρίχῳ παρασπάσασθαι μὲν αὐτὰς Ἀρκαδίου, προσποιήσασθαι δὲ τῇ Ὀνωρίου βασιλείᾳ, δύο κωλύματα συνέβη παρεμπεσεῖν· [100] φήμη τε ὡς Ἀλλάριχος τεθνεὼς εἴη, διαδεδομένου, καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης Ὀνωρίου γράμματα τοῦ βασιλέως ἀποδοθέντα, δι' ὧν ἐδηλοῦτο, ὡς Κωνσταντῖνος ἐπιθέμενος εἴη τυραννίδι, καὶ ἐκ τῆς Βρεττανικῆς νήσου περαιωθεὶς, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσι παραγένοιτο, τὰ βασιλέως ἐν ταῖς πόλεσι πράττων. ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τῆς Ἀλλαρίχου τελευτῆς λόγος, ἀμφίβολος ἔδοξεν εἶναι, πρὶν τινὰς παραγεγονότας, ὅτι ὡς εἴη, δηλῶσαι. τὰ δὲ περὶ τῆς ἀναῤῥήσεως Κωνσταντίνου λεγόμενα, παρὰ πᾶσιν ἐκρά-

t.

100. Congruentius φήμην & διαδεδομένην, accusandi casu. *Idem.*

ἐκράτει. διὰ ταῦτα τῆς ἐπὶ Ἰλλυριοὺς ὁρμῆς ὁ Στελίχων ἀνακοπεὶς, εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, κοινολογησόμενος περὶ τῶν πρακτέων βουλόμενος.

6 tur, apud omnes fidem inuenere. Quapropter in Illyricana præpeditus expeditione Stelicho, Romam proficiscitur; vti cum aliis de rebus agendis consultaret.

Τριβέντος δὲ τοῦ φθινοπώρου, καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπιλαβόντος· ὕπατοι μὲν ἀνεδείχθησαν Βάσσος καὶ Φίλιππος· ὁ δὲ βασιλεὺς Ὁνώριος, ἀπὸ πολλοῦ Μαρίας αὐτῷ τελευτησάσης τῆς γαμετῆς, τὴν ταύτης ἀδελφὴν * Ἑρμαντίαν ᾔτει οἱ δοθῆναι πρὸς γάμον. ἀλλ' ὁ μὲν Στελίχων, ¹ -- ἐνδώσειν πρὸς τοῦτο· Σερήνα δὲ ἐνέκειτο, πραχθῆναι βουλομένη τὸν γάμον, τοιᾶσδε ἕνεκα αἰτίας. τοῦ γάμου πρὸς τὴν Μαρίαν, Ὁνωρίου ἐνισταμένου, γάμων ὥραν οὔπω τὴν κόρην ἄγουσαν ἡ μήτηρ ὁρῶσα, καὶ οὔτε ἀναβαλέσθαι τὸν γάμον

E Xacto autumno; XXVIII. quum hiems cœpisset; Bassus & Philippus Consules designati sunt: Imperator autem Honorius, Maria coniuge iampridem rebus humanis exemta, sororem eius Thermantiam sibi matrimonio iungi petebat. 2 In hoc Stelicho quidem haud adsensurus videbatur; sed vrgebat Serena, quæ hasce nuptias ob huiusmodi caussam conciliari vellet. 3 Quum Honorius matrimonium cum Maria contraheret, mater eius Serena, quæ puellam necdum nubilem ætatem atti-

1. Post Στελίχων desideratur οὐκ ἐδόκει ὡς οὐκ ἤμελλε, vel simile quidpiam. *Sylb.*

attigisse cerneret, ac neque sibi posset imperare, vt nuptiæ differentur; & immaturam maritali consuetudini tradere, nihil esse arbitraretur aliud, quam iniuriam naturæ facere: nacta mulierem, quæ rebus huiusmodi remedium adferre sciret, eius opera perficit, vt filia cum principe quidem viueret, ac tori consors eiusdem esset; verum ille nec vellet, nec posset ea, quæ matrimonium requireret, implere. Interim, puella virgine mortua, non abs re Serena, quæ subolis imperatoriæ consequendæ percupida esset, ob metum, ne quid sibi de tanta potentia decederet; id operam dabat, vt Honorium alteri filiæ copularet. quo facto, puella non multo post vitam cum morte commutat; quum idem ei, quod priori, accidisset.

ἀνεχομένη, καὶ τὸ παρ' ἡλικίαν εἰς μίξιν ἐκδοῦναι, φύσεως ἀδικίαν, καὶ οὐδὲν ἕτερον εἶναι [2] - - -, γυναικὶ τὰ τοιάδε θεραπεύειν ἐπισταμένη περιτυχοῦσα, πράττει διὰ ταύτης, τὸ συνεῖναι μὲν τὴν θυγατέρα τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁμόλεκτρον εἶναι· τὸν δὲ, μήτε ἐθέλειν, μήτε δύνασθαι τὰ τῷ γάμῳ προσήκοντα πράττειν. 4 ἐν τούτῳ τῆς κόρης ἀπείρου γάμων ἀποθανούσης, εἰκότως ἡ Σερῆνα βασιλείου γονῆς ἐπιθυμοῦσα, δέει τοῦ μὴ τὴν τοσαύτην αὐτῇ δυναστείαν ἐλαττωθῆναι, τῇ ἑτέρᾳ θυγατρὶ συνάψαι τὸν Ὁνώριον ἔσπευδεν. 5 οὗ δὴ γενομένου, τελευτᾷ μὲν ἡ κόρη μετ' οὐ πολὺ, ταὐτὰ τῇ προτέρᾳ παθοῦσα.

2. post εἶναι Leunclauius supplet τομίζοντα. Idem.

Στελίχων δὲ, ἀγγείλαντός τινος, ὡς τὰς Ηπείρους Αλάριχος καταλιπὼν, ὑπερβάς τε τὰ διείργοντα στενὰ τὴν ἀπὸ Παιονίας ἐπὶ Οὐενέτους διάβασιν, τὰς σκηνὰς εἰς Ημωνα πόλιν ἐπήξατο, μεταξὺ [3] Παιονίας τῆς ἀνωτάτω καὶ Νωρικοῦ κειμένην. (ἄξιον δὲ μὴ παραδραμεῖν, ὅσα τῆς πόλεως ἔστι ταύτης, καὶ ὅπως τὴν ἀρχὴν ἔτυχεν οἰκισμοῦ. τοὺς Αργοναύτας φασὶν ὑπὸ τοῦ Αἰήτου διωκομένους, ταῖς εἰς τὸν Πόντον ἐκβολαῖς τοῦ Ιστρου προσορμισθῆναι, κρῖναί τε καλῶς ἔχειν διὰ τούτου πρὸς ἀντίον τὸν ῥοῦν ἀναχθῆναι, καὶ μέχρι τοσούτου διαπλεῦσαι τὸν ποταμὸν εἰρεσίᾳ, καὶ πνεύματος ἐπιτηδείου φορᾷ, μέχρις ἂν τῇ θα-

XXIX AD Stelichonem vero nuncium quidã pertulit, Alarichum relictis Epiris, & superatis angustiis, quæ a Pannonio transitum ad Venetos impediunt: apud Emonem oppidum castra locasse, quod inter Pannoniam supremam & Noricum situm est. 2 Atque hoc loco par est, minime silentio præteriri, quæ ad oppidum hoc pertinent, & quonam modo 3 condi ab initio cœperit. Aiunt Argonautas, quum eos Æetas persequeretur, ad Istri adpulisse ostia, quibus in Pontum ille semet exonerat; recteque se facturos existimasse, si aduerso flumine veherentur, ac tantisper in hoc amne remigiis & idonei venti adiumento nauigarent, donec ad mare

3. Italiæ extremam vrbem *Emonam* faciunt Herodianus *lib. 8. c. 1.* Capitolinus *in Maximin. c. 21.* vnde a Valesio [*in Amm. 28. c. 10.*] notatur Zosimus, quod inter Pannoniam & Noricum ponat. At Casaubonus in d. l. Capitolini, *Emona*, inquit, *Pannoniæ Superioris Vrbs, in finibus eius sita, quà in Noricum ibatur & Italiam.*

re propius accessissent. Quum id consilium fuissent exsequuti, iamque ad locum hunc peruenissent, ipsa structura oppidi huius, ad memoriam aduentus in istam regionem sui, relicta & Argo machinis imposita, perque stadiorum quadringentorum spatium vsque ad mare tracta, Thessalorum litoribus adpulerunt; sicuti Pisander poëta memoriæ prodidit, qui Heroicarum diuarumque nuptiarum titulo totam hanc propemodum historiam complexus est. Emone vero progressus Alarichus, & Aquili flumine transiecto iam superatis Apenninis montibus, ad Noricum accessit. Hi montes extremos Pannoniæ limites finiunt, & iis qui ad Noricum

λάσση πλησιαίτερος γένοιτο. 4 πράξαντες δὲ ὅπερ ἔγνωσαν, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτον ἐγένοντο τὸν τόπον, μνήμην καταλιπόντες τῆς σφετέρας ἀφίξεως, τὸν τῆς πόλεως οἰκισμόν, μηχαναῖς ἐπιθέντες τὴν Ἀργώ, καὶ τετρακοσίων σταδίων ὁδὸν ἄχρι θαλάσσης ἑλκύσαντες, οὕτω ταῖς Θεσσαλῶν ἀκταῖς προσωρμίσθησαν, ὡς ὁ ποιητὴς ἱστορεῖ [4] Πείσανδρος, ὁ τῇ τῶν ἡρωικῶν θεογαμιῶν ἐπιγραφῇ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, ἱστορίαν 5 περιλαβών. ἐκ δὲ τῆς Ἥμωνος προελθών, καὶ τὸν Ἄκυλιν περαιωθεὶς ποταμόν, τῷ Νωρικῷ προσέβαλεν, ἤδη τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν ἔξω γενόμενος. 6 ὁρίζει δὲ ταῦτα τὰς Παιονίας ἐσχατιάς, στενοτάτην ὁδὸν διδόντα τοῖς ἐπὶ τὸ Νωρικὸν ἔθνος

4. Sub Alexandro, Mamınææ filio, Suida teste, fuit Pisander (Πείσανδρος scribit per ει) Larandensis, aut Lycaon, ἐποποιός, qui carmine conscripsit variam historiam libris VI, eamque inscripsit ἡρωικῶν θεογαμιῶν, quia nempe Iouis & Iunonis nuptias celebraret. *Vossius*

ἔθνος διαβαίνειν ἐθέλουσι, καὶ πρὸς τὸ ὀλίγοι φύλακες ἤρκουν, εἰ καὶ πλῆθος τὴν πάροδον ἐβιάζετο. Διαβὰς 7 τοίνυν ὁ Ἀλάριχος ἐκ τοῦ Νωρικοῦ πρὸς Στελίχωνα πρεσβείαν ἐκπέμπει, χρήματα αἰτῶν ὑπέρ τε τῆς ἐν ταῖς Ἠπείροις τριβῆς, ἣν ἔλεγεν αὐτοῦ, Στελίχωνι πεισθέντος γενέσθαι, καὶ τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸ Νωρικὸν εἰσβολῆς. ὁ δὲ 8 Στελίχων τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, καὶ ἐν τῇ Ῥαβέννῃ τοὺς πρέσβεις ἀπολιπὼν, εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, κοινώσασθαι τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ γερουσίᾳ περὶ τοῦ πρακτέου βουλόμενος. συνελθούσης δὲ 9 τῆς γερουσίας εἰς τὰ βασίλεια, καὶ βουλῆς περὶ τοῦ πολεμεῖν ἢ μὴ προτεθείσης, ἡ μὲν τῶν πλειόνων εἰς τὸ πολεμεῖν ἐφέρετο γνώμη. μόνος δὲ Στε- 10 λίχων σὺν ὀλίγοις, ὅσοι φόβῳ συγκατετίθεντο, τὴν ἐναντίαν ἐχώρουν, εἰρήνην πρὸς Ἀλάριχον ποιεῖ-

ricam gentem transire volunt, artissimam viam præbent: cui custodiendæ præsidiarii pauci sufficiunt, etiamsi magna multitudo vi transire conetur. Alarichus tamen his transitis, e Norico legatos ad Stelichonem mittit, pecuniam poscens, tum eius moræ nomine, qua se suasu Stelichonis aiebat in Epiris hæsisse; tum huius in Italiam & Noricum profectionis caussa. Stelicho, hac legatione accepta, relictis Rauennæ legatis, Romam abit; cum Imperatore ac Senatu de eo, quod agendum esset, consilia collaturus. Posteaquam Senatus in palatio conuenisset, proposita consultatione, bellum gerendum esset, nec ne; complurium quidem eo sententia tendebat, vt bello res decerneretur. Solus Stelicho cũ paucis, qui ei metu adducti adsentie-

quebantur, contrariam in sententiam ibant, & faciundæ cum Alaricho pacis auctores erant. Heic quum ii, qui paci bellum præferebant, a Stelichone sibi dici peterent; quamobrem non bellum potius gerere, quam pacem colere mallet, eamque cum dedecore Romanæ maiestatis pecunia redimere sustineret: Quoniam, inquit, ob commodum principis Alarichus in Epiris tam diu hæsit, vt coniuncta mecum opera, bello principi orientis illato, Illyrios ab eius auerteret imperio, regnoque Honorii adiiceret. Et quidem hoc reapse iam successurum fuisse aiebat, si non Honorii principis litteræ prius adlatæ, suam profectionem versus orientem impediuissent: in cuius exspectatione tantum temporis Alarichus istic consumserit. Atque hæc dicens Stelicho, simul & epistolam principis os-

11 θαι ψηφιζόμενοι. τῶν δὲ τὸν πόλεμον αἱρουμένων, ἀπαιτούντων Στελίχωνα λέγειν, ἀνθ' ὅτου μὴ πολεμεῖν μᾶλλον, ἀλλὰ εἰρήνην ἄγειν αἱρεῖται, καὶ ταύτην ἐπ' αἰσχύνῃ τοῦ Ῥωμαίων ἀξιώματος ἀνέχεται χρημάτων ὠνήσασθαι· διὰ γὰρ τὸ τῷ βασιλεῖ συνοῖσον, ἔφη, τοσοῦτον ἐν ταῖς Ἠπείροις διέτριψε χρόνον, ὡς ἂν ἅμα οἱ τῷ τῆς ἑῴας βασιλεῖ πολεμήσας, Ἰλλυριοὺς ἐκείνης παρέληται τῆς ἀρχῆς, καὶ τῇ 12 Ὀνωρίου προσθείη. τοῦτο δ' ἂν εἰς ἔργον ἤδη προῆλθεν, εἰ μὴ τοῦ βασιλέως Ὀνωρίου φθάσαντα γράμματα, τὴν ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἔλασιν αὐτοῦ διεκώλυσεν· ἣν ἐκδεχόμενον Ἀλλάριχον, αὐτόθι χρόνον δαπανῆσαι πο-13 λύν. καὶ ταῦτα λέγων ὁ Στελίχων, ἅμα καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐδείκνυ, καὶ τὴν Σερῆναν αἰτίαν ἔλεγεν εἶναι, τὴν ἀμφοτέρων τῶν

βασι-

βασιλέων ὁμόνοιαν ἀδιάφθορον φυλάττεσθαι βουλομένην. Πᾶσι τοίνυν δόξαντος δίκαια λέγειν Στελίχωνος, ἐδόκει τῇ γερουσίᾳ χρυσίου τετρακισχιλίας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Ἀλαρίχῳ δίδοσθαι λίτρας, τῶν πλειόνων οὐ κατὰ προαίρεσιν, ἀλλὰ Στελίχωνος φόβῳ, τοῦτο ψηφισαμένων. ὥστε ἀμέλει Λαμπάδιος, γένους καὶ ἀξιώματος εὖ ἔχων, τῇ πατρίῳ φωνῇ τοῦτο ὑποφθεγξάμενος, NON EST ISTA PAX, SED PACTIO SERVITUTIS. ὃ δηλοῖ, δουλείαν μᾶλλον, ἤπερ εἰρήνην εἶναι τὸ πραττόμενον· ἅμα[5] τὸ διαλυθῆναι τὸν σύλλογον, δείσας μὴ πάθοι τι διὰ τὴν παρρησίαν, εἴς τινα πλησιάζουσαν τῶν Χριστιανῶν ἀπέφυγεν ἐκκλησίαν.

tendit, & culpam in Serenam confert; quæ amborum principum 14 concordiam sartam tectam seruari voluisset. Quapropter omnibus æqua dicere viso Stelichone, Senatui placuit, Alaricho quatuor librarum millia pacis nomine solui: quum plures id senatusconsultum non sponte, sed 15 metu Stelichonis, fecissent. Adeoque Lampadius, genere dignitateque præstans, quum verbum hoc lingua patria protulisset, NON EST ISTA PAX, SED PACTIO SERVITUTIS; dimisso Senatu, ne quid sibi propter hanc libertatem accideret, veritus; ad proximam quandam Christianorum ecclesiam aufugit.

5 Rectius ἅμα τῷ διαλυθῆναι, dandi casu, Sylb.

XXX. IN hunc modum Stelicho confecta cum Alaricho pace, ad profectionem semet accingit: vt, quae secum decreuisset, exsequeretur. Imperator autem, velle se Roma Rauennam abire dicebat, visendi exercitus, & benigne compellandi caussa: praesertim, posteaquam talis ac tantus hostis in Italiam transiisset. Ea vero, non impulsus a se ipso, sed consilio Serenae obtemperans, aiebat. Haec enim ipsum in vrbe tutiori degere volebat, vt, si pace violata, Romam Alarichus inuaderet, non etiam principem in potestatem suam redigeret. Hunc enim studiose conseruatum cupiebat; velut a cuius salute ipsius etiam incolumitas penderet. Quum autem hoc Imperatoris iter parum Stelichoni probaretur,

Ὁ μὲν οὖν Στελίχων τὴν πρὸς Ἀλάριχον εἰρήνην τοιῷδε τρόπῳ καταπραξάμενος ἐπὶ τὴν ἔξοδον ὥρμητο, τοῖς αὐτῷ δόξασιν ἔργον ἐπιθήσων. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐθέλειν ἔφασκεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Ῥάβενναν παραγενέσθαι, θεάσασθαί τε τὸ στρατόπεδον καὶ φιλοφρονήσασθαι, πολεμίου μάλιστα τοιούτου τῆς Ἰταλίας ἐπιβάντος. ἔλεγε δὲ ταῦτα, οὐκ οἴκοθεν κινούμενος, ἀλλὰ συμβουλῇ Σερήνας πειθόμενος. ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἐν ἀσφαλεστέρᾳ πόλει διάγειν, ἵνα, εἰ τὴν εἰρήνην πατήσας Ἀλάριχος ἐπέλθῃ τῇ Ῥώμῃ, μὴ κυριεύσῃ καὶ τοῦ βασιλέως. ἦν γὰρ αὐτῇ σπουδὴ περισώζεσθαι τοῦτον, ὡς καὶ αὐτῆς τὴν ἀσφάλειαν διὰ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἐχούσης. τῆς δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν Ῥάβενναν ὁρμῆς ἀποθυμίου τῷ Στελίχωνι φανεί-

σης

6. congruentius ἐπέλθοι, Optatiuo verbi modo. *Idem.*

σης, ἐπενόει τὸ πολλὰ ταύτης κωλύματα. τοῦ δὲ βασιλέως οὐκ ἐνδιδόντος, ἀλλ' ἐχομένου τῆς ὁδοιπορίας, Σάρος, βάρβαρος μὲν τὸ γένος, ἐν δὲ τῇ Ῥαβέννῃ σίφους βαρβάρων ἡγούμενος, γνώμῃ Στελίχωνος ἐκίνει πρὸ τῆς πόλεως θορύβους· οὐχ ὡς τῷ ὄντι συνταράξαι τὰ καθεστῶτα βουλόμενος, ἀλλ' ὡς ἂν ἐκφοβήσοι τὸν βασιλέα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὴν Ῥάβενναν ἀποστρέψειε. 8 τοῦ δὲ οὐκ ἀποστάντος ἧς εἶχε γνώμης, Ἰουστινιανὸς, ἐν τοῖς τῶν συνηγόρων κατὰ τὴν Ῥώμην ἐπιτηδεύματι διαπρέψας, αἱρεθεὶς δὲ παρὰ Στελίχωνος πάρεδρός τε ὁμοῦ καὶ σύμβουλος, ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀγχινοίας φαίνεται τὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ τεκμαιρόμενος, καὶ ὡς ἀλλοτρίως ἔχοντες πρὸς Στελίχωνα οἱ ἐν τῷ Τικηνῷ στρατιῶται, τοῦ βασιλέως ἐπιδημήσαντος, εἰς τὸν ἔσχατον αὐτὸν καταστήσουσι κίνδυνον.

multa eius impediendi 7 caussa excogitat. Verum illo non cedente, sed iter vrgente; Sarus, natione barbarus, & Rauennæ præfectus agmini barbaro, de sententia Stelichonis ante vrbem tumultus excitat: non quod reapse de turbandis rebus quidquam haberet in animo, sed vt Imperatori metum incuteret, & eum ab instituto itinere diuerteret. Quum 8 ne sic quidem a sententia princeps dimoueretur, Iustinianus, aduocatorum professione Romæ clarus, & a Stelichone lectus adsessor atque consiliarius, acri sagacitate ingenii, quid illud imperatoris iter sibi vellet, adsequutus e certis indiciis videretur; & quod ii milites, qui Ticini erant, alienis a Stelichone animis, vbi princeps eo venisset, hominem in extremum discrimen es-

esset adducturi. Quamobrem hortari non desinit, vt ab hoc instituto principem reuocaret. Sed quum videret hunc iis, quæ diceret Stelicho, non obtemperantem: veritus, ne propter familiaritatem, pessum cum fortuna Stelichonis iret, ab eo discessit.

διετέλει τε παραινῶν ἐκστῆναι τὸν βασιλέα τῆς τοιαύτης ὁρμῆς. ὁρῶν δὲ ἀπειθοῦντα τοῖς Στελίχωνος λόγοις, ἀπιὼν ᾤχετο, δείσας τε μὴ διὰ τὴν οἰκειότητα συγκατενεχθῆναι τῇ Στελίχωνος τύχῃ.

XXXI. FVerat iam ante Romam perlatus de morte Imperatoris Arcadii rumor, & post abitum Honorii principis ad vrbem Rauennam, confirmatus. Inde quum esset Rauennæ Stelicho, princeps autem venisset Bononiam, quæ vrbs est Æmiliæ, spatio septuaginta milliarium, vt vocant, a Rauenna remota: arcessitus fuit ab eo Stelicho, quod in itinere milites inter se tumultuati fuissent; vt eos castigatos compesceret. Stelicho, conuo-

Φήμης δὲ [7] προτέρας εἰς τὴν Ῥώμην ἐλθούσης, ὡς Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς τελευτήσειε, κυρωθείσης τε μετὰ τὴν Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Ῥάβενναν ἄφιξιν, ἐπειδὴ Στελίχων μὲν εἰς τὴν Ῥάβενναν ἦν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέστη Βονωνίᾳ τῇ πόλει, μιᾷ τῆς Αἰμιλίας οὔσῃ, διεστηκυίᾳ δὲ τοῖς καλουμένοις μιλίοις ἑβδομήκοντα τῆς Ῥαβέννης, μετάπεμπτος γίνεται Στελίχων, οἷα στρατιωτῶν κατὰ τὴν ὁδὸν πρὸς ἀλλήλους στασιασάντων, ἐφ᾽ ᾧ σωφρονισμὸν αὐτοῖς ἐπαχθῆναι. Στελίχων συν-

7. post φήμης δὲ inserendus fortasse Articulus τῆς. Sylb.

συναγαγόντος τὰς στασιάσαντας, καὶ οὐχ ὅτι σωφρονισθῆναι μόνον αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς κελεύσειεν εἰπόντος, ἀλλ' ὅτι κατὰ δεκάδα τὸν αἰτιώτατον ἕνα θανάτῳ ζημιωθῆναι προσετέτακτο, τοσοῦτον αὐτοῖς ἐνέθηκε φόβον, ὥστε δάκρυα πάντας ἀφέντας, εἰς ἔλεον τὸν στρατηγὸν ἐπισπάσασθαι, καὶ ὑποσχέσθαι τὴν τοῦ βασιλέως εὐμένειαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔσφηλεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τῆς ὑποσχέσεως, εἰς τὴν περὶ τῶν κοινῶν ἐτράποντο σκέψιν. ὅ τε γὰρ Στιλίχων, εἰς τὴν ἑῴαν ἐβούλετο διαβῆναι, καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀρκαδίου παῖδα Θεοδόσιον διαθεῖναι, νέον ὄντα καὶ κηδεμονίας δεόμενον· ὅ τε βασιλεὺς Ὁνώριος αὐτὸς στέλλεσθαι τὴν ὁδὸν ταύτην διενοεῖτο, καὶ ὅσα πρὸς ἀσφάλειαν τῆς τοῦ νέου βασιλείας ἐπινοήσας ἂν δυσαρεστήσας ἐπὶ τούτῳ Στιλίχων, τὸν ὄγκον τῆς περὶ

catis militibus seditiosis, quum non modo iussisse diceret Imperatorem, vt castigarentur; sed etiam praecepisse, vt decumatione facta, nocentissimus quisque morte multaretur; tantam eis trepidationem incussit, vt omnes profusis lacrumis, ducem ad eam misericordiam flecterent, vt principis clementiam eis polliceretur. Quumque princeps, quod ille promiserat, ratum habuisset; ad consultationem de publicis rebus animum adiecerunt. Nam & Stilicho cupiebat in orientem proficisci, resque Theodosii constituere, qui Arcadii filius erat, adhuc adolescens, ac tutelae indigus: & ipse princeps Honorius idem illud iter suscipere cogitabat, & quae stabiliendo pupilli huius Imperio facerent, ordinare. Quod quum Stelichoni displi-

cu-

cuisset in medium producta sumtuum in itinere faciundorum mole, principem ab hoc consilio deterret. Præterea ne quidem ei licere per Constantini rebellionem ait, vt ab Italiæ, atque ipsius Romæ cura longius abscederet: quando iam perduellis ille Constantinus vniuersam Galliam percurrisset, & Arelate degeret. Ad ista, quæ tamen ad requirendam præsentiam, prouidentiamque principis omnino sufficerent, Alarichi quoque, cantis cum barbarorum copiis, aduentum accedere, barbari sane hominis, & infidi; qui, si reperiat Italiam ope destitutam, prorsus eam inuasurus sit. Id vero consilium esse optimum, & inprimis vtile reipublicæ, vt in perduellem Alarichus expeditionem susciperet, abducta secum parte

τὴν ὁδὸν ἐσομένων δαπανημάτων ἄγων εἰς μέσον, ἀποτρέπει τὸν βασιλέα ταύτης τῆς ἐγχειρήσεως. ἔλεγε δὲ μηδὲ τὴν ἐπανάστασιν Κωνσταντίνου συγχωρεῖν αὐτῷ τῆς περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥώμην αὐτὴν ἀποστῆναι φροντίδος, ἤδη Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου τὴν Γαλατίαν πᾶσαν διαδραμόντος, καὶ ἐν τῇ Ἀρελάτῳ διατρίβοντος. προσεῖναι δὲ τούτοις, καίπερ οὖσιν ἱκανοῖς εἰς τὸ δεῖσθαι τοῦ βασιλέως παρουσίας τε καὶ προνοίας, καὶ τὴν Ἀλλαρίχου μετὰ τοσούτου στρατοπέδου βαρβάρων ἐπιδημίαν, ἀνθρώπου βαρβάρου καὶ ἀπίστου, καὶ ἐπειδὰν εὕρῃ τὴν Ἰταλίαν βοηθείας ἔρημον, ἐπελεύσομένου. γνώμην δὲ ἀρίστην εἶναι, καὶ τῇ πολιτείᾳ λυσιτελοῦσαν, Ἀλλάριχον μὲν ἐπιστρατεῦσαι τῷ τυράννῳ, τῶν τε σὺν αὐτῷ βαρβάρων ἄγοντα μέρος, καὶ τέλη Ῥωμαϊκά, καὶ ἡγεμόνας, οἳ κοινωνήσουσιν αὐ-

αὐτῷ τοῦ πολέμου τὴν ... δοῦναι ἢ αὐτὸς καταλήψεσθαι, βασιλέως κελεύοντος, καὶ γράμματα περὶ τῶν πρακτέων διδόντος. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς μὲν, ὀρθῶς ἅπαντα εἰρῆσθαι τῷ Στελίχωνι κρίνας, τά τε γράμματα δοὺς πρὸς τὸν τῆς ἑῴας βασιλέα, καὶ πρὸς Ἀλλάριχον, τῆς Βονωνίας ἐξήλαυνε. Στελίχων δὲ, κατὰ χώραν ἔμενε, οὔτε ἐπὶ τὴν ἑῴαν πορείαν, οὔτε ἕτερόν τι τῶν βεβουλευμένων ἄγων εἰς ἔργον· ἀλλ' οὔτε μέρος τῶν ἐν τῷ * Τικίνῳ στρατιωτῶν, εἰς τὴν Ῥάβενναν ἢ ἑτέρωθί που μεταστήσας, ὡς ἂν μὴ τοῦ βασιλέως κατὰ πάροδον ἀπαντήσαντες, εἰς τινα κατ' αὐτοῦ τὸν βασιλέα κινήσαι πρᾶξιν.

te barbarorum, quos haberet, adiunctisque Romanis legionibus, & earum ducibus, quæ in huiusce belli societatem cum eo venirent: 8 Orientem ipse Stelicho, iubente principe, deque rebus iis, quæ peragendæ istic essent, litteras dante, adiret. Imperator, qui omnia recte ab Stelichone dicta iudicaret, datis ad Orientis Imperatorem, & Alarichum, litteris; 9 Bononia discessit. Interim manet istic Stelicho, nec iter illud orientale suscipiens, nec aliud quidquam eorũ, quæ deliberata fuerant, reapse perficiens. Quin ne militum quidem illorum partem, qui Ticini commorabantur, Rauennam, aliumue quendam in locum traducit: ne forte in transitu, principis adeundi copiam nacti, eum ad moliendum aliquid aduersus ipsum Stelichonem impellerent.

[illegible] habet [illegible] rectius [illegible] subaudito cum Articulo Substantiuo ὁδόν. *Sylb.*

XXX II. AC Stelicho quidem, nullius indigni vel aduersus Imperatorem, vel milites consilii sibi conscius, hæc agebat. Olympius vero quidam, oriundus a Ponto Euxino, splendida quadam militia palatina donatus, qui sub specie pietatis Christianæ magnam intra se malitiam tegeret, atque hominem se frugi modestumque simulans, cum principe colloqui frequenter soleret; multa, vt cum poëta loquar, animum labefactantia, verba contra Stelichonem effutiebat: quod eam nimirum ob caussam iter illud in orientem sibi mandari curasset, vt Theodosio mi-

Ἀλλὰ Στελίχων μὲν, ἐδὲν [9] συνεπιςάμενος ἀπηχὲς ἢ κατὰ τοῦ βασιλέως, ἢ κατὰ τῶν στρατιωτῶν βεβελευμένον, ἐν τούτοις ἦν. [10] Ὀλύμπιος δέ τις, ὡρμώμενος μὲν ἐκ τοῦ Εὐξείνου πόντου, λαμπρᾶς δὲ στρατείας ἐν τοῖς βασιλείοις ἠξιωμένος, ἐν δὲ τῇ φαινομένῃ τῶν Χριστιανῶν εὐλαβείᾳ πολλὴν ἀποκρύπτων ἐν ἑαυτῷ πονηρίαν, ἐντυγχάνειν εἰωθὼς διὰ ἐπιεικείας προσποίησιν τῷ βασιλεῖ, πολλὰ (κατὰ τὸν ποιητὴν) θυμοφθόρα τοῦ Στελίχωνος κατέχεε ῥήματα, καὶ ὡς διὰ τοῦτο τὴν ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἀποδημίαν ἐπραγματεύσατο, ὡς ἂν ἐπιβουλεύσας ἀναίρεσιν Θεοδοσίου τοῦ νέου, Εὐχερίῳ τῷ

πα-

9. Omnes perduellem ac proditorem imperii Stelichonem sugillant ac damnant; Zosimus laudibus prædicat: contra vero Olympium, pietate insignem virum, vindicem diuturnæ proditionis & proditoris, hypocrisis infamat. *Baronius*.

10. Scimus Olympium hunc a S. Augustino duabus ad eum datis epistolis [124. 129.] mirifice prædicari, cum & ipse eumdem Augustinum vt parentem coleret, quem longe positum litterarum internuncio salutaret. *Baronius*.

παιδὶ τὴν βασιλείαν παραδοίη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, εὐρυχωρίας αὐτῷ οὔσης, κατὰ τὴν ὁδὸν κατέχεε τοῦ βασιλέως· ἤδη δὲ αὐτοῦ ὄντος κατὰ τὸ Τίκηνον, τοὺς νοσοῦντας ἐπισκεπτόμενος τῶν στρατιωτῶν Ὀλύμπιος, (ἦν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο τῆς ἐπικεκαλυμμένης μετριότητος τὸ κεφάλαιον) τοιαῦτα ἐδόκει κἀκείνοις ἐνέσπειρεν ἐπῳδάς. τετάρτης δὲ μόνης ἡμέρας, ἐξ οὗ περ ἐπεδήμησεν ὁ βασιλεὺς τῷ Τικήνῳ, διελθούσης, μετακληθέντων εἰς τὰ βασίλεια τῶν στρατιωτῶν, ἐφαίνετό τε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸν κατὰ Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου παρεθάρσυνε πόλεμον. περὶ δὲ Στελίχωνος οὐδενὸς κινηθέντος, ἐφαίνετο νεύων τοῖς στρατιώταις Ὀλύμπιος, καὶ ὥσπερ ἀναμιμνήσκων ὧν ἔτυχεν αὐτοῖς ἐν παραβύστῳ διαλεχθείς· οἱ δὲ, τρόπον τινὰ, παρά-

nori morte per insidias 3 structa, regnum Euchario, filio suo, traderet. Atque hæc, oblato sibi spatio & opportunitate, dum iter facerent, ad principem effundebat. qui quum Ticini iam esset, Olympius milites aduersa valetudine laborantes inuisens, (nam & hoc ei tectæ illius modestiæ caput erat) con- 4 similia quædam inspergebat & iis incantamenta. Vbi dies duntaxat quartus, ex quo Ticinum Imperator ingressus fuerat, præteriisset: arcessitis ad prætorium militibus, se conspiciendum princeps exhibet, & ad bel- 5 lum, aduersus Constantinum perduellem gerendum, eos incitat. Quum de Stelichone motus nullus exstitisset, militibus innuere 6 palam visus est Olympius, & eos illorum quasi commonefacere, de quibus secreto cum ipsis colloquutus fuisset. Tum illi quodam modo ad

ad furorem redacti, Limenium, apud Transalpinas gentes praefectum praetorii, cum Chariobaude, militum in iisdem locis magistro, iugulant. Nam hi forte tyranni manus ef- 7 fugerant, & Ticinum ad Imperatorem accesserant. Secundum hos iugulantur & Vincen- 8 tius, & Saluius; alter, equitum magister; alter, scholae domesticorum Comes. Aucta seditione, quum princeps ad praetorium secessisset, ac magistratus quidam elabi fuga potuissent: sparsi per vrbem vniuersam milites, magistratus, quoscunque poterant, occidunt; iis extractos aedibus, in quas confugerant; & vrbanas pariter opes diripiunt. Vbi malum eo iam serperet, vt medicinam ei facere non liceret; tu- 9 niculam sibi princeps iniiciens, absque pa-

Ls

φορᾷ γεγονότες, Λιμένιόν τε, τὸν ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ὕπαρχον τῆς αὐλῆς ὑπάρχοντα, ἀποσφάττουσι, καὶ ἅμα τούτῳ Χαριοβαύδην τὸν στρατηγὸν τῶν ἐκεῖσε ταγμάτων. ἔτυχον γὰρ διαφυγόντες τὸν τύραννον, καὶ ἀπαντήσαντες κατὰ τὸ Τίκηνον τῷ βασιλεῖ. ἀποσφάττονται δὲ τούτοις, Βικέντιός τε καὶ Σάλβιος· ὁ μὲν, τῶν ἱππέων ἡγούμενος· ὁ δὲ, τῶν δομεστίκων τάγματος προεστώς. ἐπεὶ δὲ στάσεως αὐξηθείσης, ὅ τε βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ βασίλεια, τῶν ἀρχόντων ἔνιοι διαφυγεῖν ἠδυνήθησαν, [illegible] τὴν πόλιν [illegible] στρατιῶται διασ[illegible]τες, ὅσους ἐδυνήθησαν [illegible] ἀρχόντων ἀνεῖλον, [illegible] ἑλκύσαντες τῶν [illegible]μάτων, ἐν οἷς [illegible] καταδραμόντες· τὰ δὲ [illegible] πόλεως διήρπασαν χρήματα. περιϊδόντες δὲ [illegible] ἀνήκεστον [illegible] χιτώνιον ὁ βασιλεὺς

βασ.

βαλλόμενος, χλαμύδα δίχα καὶ διαδήματος· φανείς τε ἐν μέσῃ τῇ πόλει, σὺν πολλῷ πόνῳ μόλις οἷός τε γέγονε τὴν τῶν στρατιωτῶν ἀναστεῖλαι μανίαν. ἀνῃρέθησαν δὲ τῶν ἀρχόντων ὅσοι μετὰ τὴν φυγὴν ἡλώκεσαν· ὅ τε τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων μάγιστρος Ναιμόριος καὶ Πατρώνιος ὁ τῶν θησαυρῶν προεστηκὼς, καὶ ὁ τῶν ἀνηκόντων ἰδίᾳ τῷ βασιλεῖ ταμιείων προβεβλημένος· καὶ ἐπὶ τούτοις Σάλβιος, ὁ τὰ βασιλεῖ δοκοῦντα τεταγμένος ὑπαγορεύειν, ὃν Κοιαίστωρα καλεῖν οἱ ἀπὸ [11] Κωνσταντίνου [12] δεδοίκασι χρόνου. τούτῳ γὰρ οὔτε τὸ τῶν ποδῶν ἐπιλαβέσθαι τοῦ βασιλέως ἤρκεσε πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ θανάτου. τῆς δὲ στάσεως ἄχρι δείλης ὀψίας ἐπιμενούσης, καὶ τοῦ βασιλέως μή τι

hilamento, ac diademate, mediaque in vrbe conspectus, vix magno labore militum furorem compescere potuit. Interfecti sunt & illi magistratus, quicunque post fugam capti fuerunt, Naemorius ordinum palatinorum magister, & Patronius fisci praefectus, & rerum priuatarum sine patrimonii principis comes. Secundum hos & Saluius; cuius erat officium dictare, quae principi viderentur, Quaestorem a Constantini temporibus adpellarunt. Hic ne principis quidem ipsius pedes amplexus, impetrare potuit, vt mortem effugeret. Quum ad vesperam vsque seditio durasset, ac veritus Imperator, ne quid etiam in se committeretur,

11. Antiquius & nomen hoc & officium *Quaestorum* videtur, si ad Suetonii verba attendimus Aug. 65. Neron. 15. Tit. 6.

12. An αἰδοῦνται? *Reinesius.*

retur; hunc ipsam ob caussam secessisset: Longinianum interim repertum, qui erat præfectus Italiæ, necant. Atque hi sane magistratuum muneribus fungentes ab insano milite simul interfecti. Periit & illorum qui obiter interuenerant, tanta multitudo, quantam numero complecti non facile fuerit.

καὶ εἰς αὐλὴν γνώριμος, δείσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ὑποχωρήσαντος, εὑρόντες ἐν μέσῳ Λογγινιανὸν, ὃς τῆς κατὰ τὴν Ἰταλίαν αὐλῆς ὕπαρχος ἦν, 12 ἀναιροῦσι καὶ τοῦτον. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἀρχῶν περιβεβλημένοι, τῷ τῶν στρατιωτῶν ἔργον γεγόνασιν ἀπονοίας· ἀπώλετο δὲ καὶ τῶν περιτυχόντων πλῆθος, ὅσον ἀριθμῷ μὴ ῥᾴδιον εἶναι περιλαβεῖν.

XXXIII. HÆc ad Stelichonem perlata, qui Bononiæ tum erat (vrbem esse diximus Æmiliæ) non mediocriter eum turbarunt. Itaque conuocatis omnibus, quos secum habebat, barbarorum fœderatorum ducibus, quid agendum esset, deliberandum proponit. Visum omnibus communi sententia, recte se facturos, si principe necato, (nam de hoc adhuc ambigebatur) pariter

Ταῦτα προσαγγελθέντα Στελίχωνι κατὰ Βονωνίαν ὄντι, πόλιν οὖσαν (ὡς εἴρηται) τῆς Αἰμιλίας, οὐ μετρίως αὐτὸν ἐτάραξε. 2 καλέσας τε ἅπαντας, ὅσοι συνῆσαν αὐτῷ βαρβάρων συμμάχων ἡγούμενοι, βουλὴν περὶ τοῦ πρακτέου 3 προυτίθει· καὶ κοινῇ πᾶσι καλῶς ἔχειν ἐδόκει, τοῦ μὲν βασιλέως ἀναιρεθέντος, (ἔτι γὰρ τοῦτο ἀμφίβολον ἦν) πάντας ὁμοῦ τοὺς συμμαχοῦντας

vniuersi Romanis con-

Ῥωμαίοις βαρβάρους, κοινῇ τοῖς στρατιώταις ἐπιπεσεῖν, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας διὰ τούτου καταστῆσαι σωφρονεστέρους· εἰ δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς φανείη περισωθείς, ἀνῃρημένοι δὲ οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, τηνικαῦτα τοὺς τῆς στάσεως αἰτίους ὑπαχθῆναι τῇ δίκῃ. 4 Τὰ μὲν οὖν Στελίχωνι καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ βαρβάροις βεβουλευμένα, τοιαῦτα ἦν· ἐπεὶ δὲ ἔγνωσαν ἀπηχὲς οὐδὲν εἰς τὴν βασιλείαν γενόμενον, οὐκέτι πρὸς τὸν κατὰ τοῦ στρατοπέδου σωφρονισμὸν ἐδόκει Στελίχωνι χωρεῖν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς Ῥαβέννης ἀναχωρεῖν· 5 τό τε τῶν στρατιωτῶν πλῆθος ἐλάμβανε κατὰ νοῦν, καὶ προσέτι γε οὐδὲ τὴν τοῦ βασιλέως περὶ αὐτὸν γνώμην οὐχ ἑώρα βεβαίως ἑστῶσαν. 6 ἐπὶ τούτοις ἐπαφεῖναι Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ βαρβάρους, οὔτε ὅσιον οὔτε ἀσφαλὲς ᾤετο εἶναι.

foederati barbari, coniunctis viribus in Romanos milites irruerent, & hoc facto ceteros omnes ad modestiam reuocarent: sin principem saluum esse constaret, interfectis magistratibus; tum vero seditionis auctores supplicio adficiendos esse. 4 Huiusmodi quiddam ab Stelichone, ac barbaris, quos penes se habebat, re deliberata, decernitur. Postea vero quam cognouissent, nihil indignum in personam principis admissum: non amplius Stelicho castigandi exercitus caussa procedendum, sed Rauennam abeundum statuit. 5 Nam & militum multitudinem ad animum reuocabat, & praeterea principis animum erga se non videbat esse stabilem: 6 barbaros denique Romanum in militem immittere, neque pium, neque tutum esse putabat.

Dum

XXXIV.

Dum ob hæc anxius hæsitat Stelicho, quotquot aderant barbari, qui rata esse cuperent, quæ prius ab eis adhibita deliberatione decreta fuerant, abducere quidem illum ab iis conantur, quæ deinceps facienda iudicabat: sed vbi persuadere non potuerant, ceteri omnes quibusdam in locis hærendum statuunt, donec princeps animi sui de Stelichone sententiam euidentius perspicue declarasset. Sarus autem, qui & robore corporis, & dignitate, ceteris federatis præstaret, opera militantium sub imperio suo barbarorum necatis per quietem omnibus Hunnis, qui Stelichonis adsidui satellites erant, omnibusque sequentibus illum potitus impedimentis, ad tentorium eius pergit, in quo tum degens, quod futurum esset, speculabatur. Itaque Stelicho, bar-

Ἐπὶ τούτοις ἀπορουμένου Στελίχωνος, οἱ σὺν αὐτῷ βάρβαροι τὰ πρότερον αὐτοῖς δοκούμενα κρατεῖν ἐθέλοντες ἀφέλκειν μὲν αὐτὸν ὧν μετὰ ταῦτα ἔκρινεν ἐπιχειρεῖν, ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔν τισι χωρίοις ἔκριναν διαμένειν, μέχρις ἂν τὴν εἰς Στελίχωνα ὁ βασιλεὺς γνώμην σαφέστερον ἐπιδείξῃ. [12] Σάρος δὲ καὶ σώματος ῥώμῃ καὶ ἀξιώσει τῶν ἄλλων συμμάχων ὑπερέχων, μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν τεταγμένων βαρβάρων καθεύδοντας ἀναιρεῖ τοὺς Στελίχωνι φρουρὰν ἀεὶ παρέχοντας Οὔννους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἀφελόμενος πᾶσαν τὴν ἑπομένην αὐτῷ, ἐπὶ τὴν [13] σκηνὴν ἐχώρει, καθ' ἣν διάγων ἐκαραδόκει τὰ συμβησόμενα. Στελίχων μὲν οὖν καὶ τοὺς σὺν

αὐ-

13. L. & P. σκηνήν pro σκηνήν, perperam. Sylb.

ἀυτῷ βαρβάρων διαςάντων, ἐπὶ τὴν Ράβενναν ἀπιὼν, παρεγγύα ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς βαρβάρων ἔτυχον οὖσαι γυναῖκες καὶ παῖδες, μηδένα δέχεσθαι βαρβάρων αὐταῖς προσιόντα. 4 τῆς δὲ τοῦ βασιλέως γνώμης ἤδη κύριος Ὀλύμπιος γεγονὼς, τοῖς ἐν τῇ Ραβέννῃ στρατιώταις ἔστελλε βασιλικὰ γράμματα, κελεύοντα συλληφθέντα Στελίχωνα τέως, ἐν ἀδέσμῳ παρ' αὐτῶν ἔχεσθαι φυλακῇ. 5 Τοῦτο μαθὼν ὁ Στελίχων, ἐκκλησίαν τινὰ τῶν Χριστιανῶν πλησίον οὖσαν, νυκτὸς οὔσης ἔτι, κατέλαβεν. 6 ὅπερ οἱ συνόντες αὐτῷ βάρβαροι καὶ ἄλλως οἰκεῖοι θεασάμενοι, μετ' οἰκετῶν ὡπλισμένοι, τὸ ἐσόμενον ἀπεσκόπουν. 7 ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν ἤδη, παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ στρατιῶται, καὶ ὅρκοις πιστωσάμενοι τοῦ ἐπισκόπου παρόντος, ὡς οὐκ ἀνελεῖν αὐτὸν,

baris etiam dissidentibus inter se, quos secum habebat; Rauennam petens, ciuitates hortatur, in quibus forte barbarorum coniuges & liberi erant, ne quem barbarorum ad se venientem intromitterent. Olympius vero, iam principis animo suam in potestatem redacto, litteras ad milites Rauennates imperatorias mittit; quæ Stelichonem adprehensum in libera custodia detineri iuberent. Ea re cognita, vicinam quandam Christianorum ecclesiam intempesta nocte ingressus est Stelicho. Quod conspicati barbari, qui cum eo erant, aliique familiares, armati cum seruis suis, quid futurum esset, dispiciunt. Posteaquam illuxisset, ingressi sunt ecclesiam milites, & episcopo præsente, iureiurando Stelichoni confirmarunt, non imperatum esse sibi a

principe, vt eum necarent, sed tantum vt custodirent. Quum vero egressus extra ecclesiam, sub custodia militum esse coepisset; alteræ reddebantur ab eo, qui priores attulerat, litteræ; quibus in litteris Stelichonis in rem publicam delictis poena capitis irrogabatur. Eucherio, Stelichonis filio, fuga, dum hæc fierent, versus vrbem Romam elapso; ad mortem Stelicho ducitur. Quumque barbari, quotquot ipsi aderant, & famuli, & alias necessarii, quorum erat multitudo non modica, neci eum eripere citato impetu statuissent: variis Stelicho minis & terrore proposito, ab hoc eos conatu reuocauit, & quodam modo ceruicem ipsemet gladio præbuit; vir omnium, quotquot id tem-

ἀλλὰ φυλάξαι μόνον παρὰ τοῦ βασιλέως ἐτάχθησαν, ἐπειδὴ τῆς ἐκκλησίας ὑπεξελθὼν ὑπὸ τὴν τῶν στρατιωτῶν ἦν φυλακήν, ἀνεδίδοτο δεύτερα γράμματα παρὰ τοῦ κεκομικότος [14] τὰ πρότερα, θανάτου τιμώμενα τὰ κατὰ τῆς πολιτείας ἡμαρτημένα Στελίχωνι. Εὐχερίου δὲ τοῦ τούτου παιδὸς ἐν τῷ ταῦτα πράττεσθαι φυγόντος, καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἀναχωρήσαντος, ἤγετο Στελίχων ἐπὶ τὸν θάνατον. τῶν δὲ περὶ αὐτὸν βαρβάρων, καὶ οἰκετῶν, καὶ ἄλλως οἰκείων, (ἦσαν γὰρ πλῆθος οὐ μέτριον) ἀφελέσθαι τῆς σφαγῆς αὐτὸν ὁρμησάντων, σὺν ἀπειλῇ πάσῃ καὶ φόβῳ ταύτης αὐτοὺς Στελίχων ἀποστήσας τῆς ἐγχειρήσεως, τρόπον τινὰ αὐτὸς τὸν τράχηλον ὑπέσχετο τῷ ξίφει, πάντων (ὡς εἰπεῖν) τῶν ἐν ἐκείνῳ δυνάστευσάντων τῷ

14. pro τὰ πρότερα L. & P. habent τὰ δεύτερα, præpostere.

Syl.

χρόνως γεγονώς,[15] μελει-ώτερος. Θεοδοσίε γδ' 10 τοῦ πρεσβυτέρε συνοικῶν ἀδελφιδῆ, καὶ ἀμφοῖν αὐτῷ τοῖν παίδοιν τὰς βασιλείας ἐπιτεθραμμένας, τρεῖς δὲ πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς ἐστρατηγηκώς, οὐκ ἐφάνη ποτὲ στρατιώτας ἐπὶ χρήμασιν ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἢ στρατιωτικὴν σίτησιν εἰς οἰκεῖον περιελόμενος κέρδος. πατὴρ δὲ παιδὸς ἑνὸς γεγονώς, ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀξίαν, ἄχρι τῶν λεγομένων[16] νοταρίων τελεύων, μηδεμίαν αὐτῷ περιποιῆσαι ἀρχήν. ὡς δὲ μηδὲ τὸν χρόνον 12 ἀγνοῆσαι τοὺς φιλομα-

poris magna cum potestate fuerunt, modestissimus. Licet enim filiæ fratris Theodosii maioris matrimonio iunctus esset, amborumque Theodosii filiorum, regna ei credita fuissent, & annos tres ac viginti militum ducis munus gessisset: nunquam tamen animaduersum est, eum militibus interuenientem pecunia magistratus præfecisse, vel annonam militarem in lucrum suum vertisse. Quumque pater filii duntaxat vnius esset, hanc ei dignitatis metam statuit, vt ad officium Tribuni notariorum (quem vocant) prouecto, nullam aliam potestatem adquireret. Vt autem homines studiosi

15. μελειώτερος positum pro Superl. μελειώτατος. Sylb.

16. Notariorum tria erant genera. Primi & præcipui sunt *Tribuni, & notarii principis*, de quibus Zosimus infra c. 40. n. 2. Ἰωάννης τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων, οὓς τριβούνους καλοῦσιν, ἄρχων γεγενημένος. Hi & *Tribuni notariorum* dicuntur, vt h. l. & in Chron. Marcell. Patricio & Hypatro Coss. Secundi sunt *Tribuni & notarii prætoriani*, de quibus l. 13. & 14. Cod. de palatinis S. L. Tertii *Domestici & Notarii*, vt est in lege 2, & 3. Cod. Th. de primicer. & notar. *Valesius.*

tempus etiam mortis ipsius non ignorent, sciant eam accidisse a. d. X. Kal. Septembr. Basfi Philippique consulatu; quibus consulibus & Arcadius Imperator fato functus est.

θύνλας τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, Βάσσου μὲν ἦν ὑπατεία καὶ Φιλίππου, καθ' ἣν καὶ Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εἱμαρμένης, τῇ δὲ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἡμέρᾳ.

XXXV. Stelichone exstincto, vniuersæ res palatinæ arbitratu Olympii administrabantur. Et Olympius quidem ipse Magistri potestatem accipiebat: cetera princeps in eos distribuebat, quos Olympius testimonio suo commendasset. Quum autem vndique requirerentur Stelichonis familiares, vel qui ceteroqui partes eius sequuti viderentur: in ius tum Deuterius, augustalis cubiculi præpositus, tum Petrus, scholæ notariorum tribunus, ducuntur: & publicæ quæstioni subiecti, de Stelichone quid dicere coguntur. Sed quum nihil haberent,

Στελίχωνος τελευτήσαντος, τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις ἅπαντα κατὰ τὴν Ὀλυμπίου διετίθετο βούλησιν· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν τοῦ μαγίστρου ἀρχὴν παρελάμβανε, τὰς δὲ ἄλλας διένεμεν ὁ βασιλεὺς, οἷς Ὀλύμπιος ἐπεμαρτύρει. πανταχόθεν δὲ τῶν Στελίχωνος οἰκείων, ἢ ἄλλως τὰ τούτου φρονεῖν δοκούντων ἀνερευνωμένων, εἰς κρίσιν ἤγοντο Δευτέριος ὁ τῆς φυλακῆς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος προεστὼς, καὶ Πέτρος ὁ τοῦ τάγματος τῶν ὑπογραφέων ἡγούμενος· καὶ δημοσίαν ὑποστάντες ἐξέτασιν, ἠναγκάζοντό τι περὶ Στελίχωνος λέγειν. ὡς δὲ

ὅτι καθ' ἑαυτῶν, ὅτι καὶ ἐκείνου διδάσκειν εἶχον οὐδὲν, διαμαρτὼν ὁ Ὀλύμπιος τῆς σπουδῆς, ῥοπάλοις παίεσθαι αὐτοὺς παρεσκεύαζεν ἄχρι θανάτου. 4 πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων, ὡς τι συνεπισταμένων Στελίχωνι, πρὸς δίκην ἀχθέντων, εἰπεῖν τε μετὰ βασάνων ἀναγκασθέντων, εἴ τινα [17] τούτου συνίσασι βασιλείας ἐπιθυμίαν, ὡς οὐδεὶς ἔφη τι τοιοῦτον εἰδέναι, τῆς μὲν τοιαύτης ἐγχειρήσεως οἱ ταῦτα πολυπραγμονοῦντες ἀπέστησαν. 5 ὁ δὲ βασιλεὺς Ὀνώριος, τὴν μὲν γαμετὴν Θερμαντίαν παραλυθεῖσαν τοῦ βασιλείου θρόνου, τῇ μητρὶ προσέταττε παραδίδοσθαι, μηδὲν διὰ τοῦτο ὑφορωμένην· τὸν δὲ Στελίχωνος υἱὸν Εὐχέριον, ἀνιχνευθέντα πανταχόθεν, ἀναιρεθῆναι. 6 καὶ τοῦτον ἔν τινι τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐκκλησιῶν πε-

quod vel aduersus se ipsos, vel in illum deponeret: nullo studii sui fructu potitus Olympius, ad mortem vsque fustibus eos cædi curauit. Aliis quoque compluribus, vel ut alicuius rei Stelichoni consciis, in ius ductis, & per adhibitas quæstiones dicere coactis, an compertum haberent, Stelichonem imperium adfectasse: quum nemo quidquam tale se scire diceret, ab huiusmodi conatu homines in rebus talibus indagandis curiosi destiterunt. Imperator autem Honorius vxorem Thermantiam, augustali deiectam solio, matri suæ reddi iussit, nulla tamen idcirco suspicione grauatam; & filium Stelichonis Eucherium, peruestigatum vndique, iugulari. Quem vbi fuga quandam in ecclesiam Romæ de-

17. pro τούτου L. & P. habent [illegible]: rectius τούτῳ Datiuo casu. *Sylb.*

delatum reperissent, ob loci reuerentiam missum fecerunt. In eadem vrbe Roma Heliocrates, fisco praefectus, litteras principis adferens, quae litterae iubebant omnium, quicumque Stelichonis temporibus aliquem magistratum impetrassent, facultates publicari; congerendis in 7 fiscum pecuniis occupatus erat. Et, quasi non sufficerent haec ad exsatiandum malum genium, qui tunc & nefariorum catenis constringebat, & in solitudine numinis conturbabat vniuersas res hu- 8 manas: etiã aliud quiddam tale superioribus adiectum fuit. Qui erant in oppidis collocati milites, quum de morte Stelichonis ad eos nuncius adlatus fuisset; in barbarorum vxores atq; liberos per singulas vrbes grassantur, eisque, veluti signo da-

φυγόντα εὑρόντες, διὰ τὴν τοῦ τόπου τιμὴν, εἴασαν. ἐν ᾗ τῇ Ῥώμῃ Ἡλιοκράτης, ἀρχὴν ἐπιτετραμμένος τοῦ ταμιείου, γράμμα βασιλικὸν ἐπικομιζόμενος, ὅπερ ἐβούλετο πάντων, ὅσοι κατὰ τοὺς Στελίχωνος χρόνους ἔτυχόν τινος ἀρχῆς, δημοσίας γίνεσθαι τὰς οὐσίας, ἔργον ἐπετίθετο τῷ ταμιείῳ χρημάτων. ὥσπερ δὲ τούτων οὐκ ἀρκούντων ἐμπλῆσαι τὸν τότε συνέχουσαν δαίμονα [18] ταῖς τῶν ἀλιτηρίων σειραῖς, καὶ ἐν ἐρημίᾳ τοῦ θείου πάντα συνταράττουσαν τὰ ἀνθρώπινα, καὶ ἕτερόν τι προσετέθη τοῖς προλαβοῦσι τοιοῦτον. οἱ ταῖς πόλεσιν ἐνιδρυμένοι στρατιῶται, τῆς Στελίχωνος εἰς αὐτοὺς τελευτῆς ἐνεχθείσης, ταῖς καθ' ἑκάστην πόλιν οὔσαις γυναιξὶ καὶ παισὶ βαρβάρων ἐπέθεντο. καὶ ὥσπερ ἐκ συν-

18. Pal. τῆς τῶν ἀλιτηρίων σειρᾶς. Sed congruentior Datiuus casus, siue Singulari, siue Plurali numero. *Idem.*

συνθήματος πανωλεθρίᾳ διαφθείραντες, ὅσα ἦν αὐτοῖς ἐν οὐσίᾳ, διήρπασαν. ὅπερ ἀκηκοότες οἱ [9] τοῖς ἀνῃρημένοις προσήκοντες, καὶ πανταχόθεν [19] ἐς ταὐτὸ συνελθόντες, σχετλιάσαντες ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ Ῥωμαίων κατὰ τῆς τοῦ θεοῦ πίστεως ἀσεβείᾳ, πάντες ἔγνωσαν Ἀλαρίχῳ προσθέσθαι, καὶ τοῦ κατὰ τῆς Ῥώμης αὐτῷ κοινωνῆσαι πολέμου· καὶ συναχθεῖσαι πρὸς τοῦτο πλείους ὀλίγῳ τριῶν μυριάδες, ἐφ' ὅπερ ἐδόκει συνέθεον.

to, ad internecionem deletis, quascunque facultates habebant, diripiunt. Quod quum inaudissent occisorum propinqui, & ex locis omnibus confluxissent, commoti grauiter ob violatam a Romanis tam impie fidem, Deo teste datam; Alaricho se omnes adiungere statuunt, & belli cum eo societatem aduersus Romam coire. Quo nomine collecta hominum triginta, vel paulo amplius, millia; promte, quocunque videretur, concurrunt.

Ἀλάριχος δὲ, οὐδὲ παρὰ τούτων ἐρεθιζόμενος ᾑρεῖτο τὸν πόλεμον, ἀλλὰ ἔτι τὴν εἰρήνην ἔμπροσθεν ἐποιεῖτο, τῶν ἐπὶ Στελίχωνος σπονδῶν μεμνημένος. στείλας δὲ πρέσβεις, ἐπὶ [2] χρήμασιν οὐ πολλοῖς εἰρήνην ᾔτει γενέσθαι, λαβεῖν τε ὁμήρους Ἀέτιον καὶ Ἰάσονα, τὸν μὲν, Ἰοβίου

XXXVI.

ALarichus autem, ne per hos quidem incitatus, bellum suscipit; sed pacem adhuc bello præfert, induciarum memor, quæ Stelichone viuo factæ fuerant. Missis autem legatis interueniente pecunia non magna pacem fieri postulat, & obsides dari, Aetium &

19. Leuncl. cod. ἐν ταὐτῷ συνελθ. minus vsitate. *Sylb.*

Iasonem; illum Iouii, hunc Gaudentii filium. Simul ait, se quoque nonnullos ex suis nobiles daturum obsides, atque his condicionibus pacem culturum, & e Norico in Pannoniam copias abducturum. Quibus legibus petente pacem Alaricho, Imperator eius postulata reiicit. Atqui de duobus alterum facere debuit, & recte rebus præsentibus consulere. Nam vel differendum erat bellum, induciis modica pecunia quadam impetratis: vel, si bellum gerere malebat, omnes cogendæ militum legiones, quæ vsquam essent, & qua transeundum hostibus erat, constituendæ; quo barbarus ab vlteriore progressu excluderetur. Deligendus item dux & imperator belli totius Sarus; qui & per se idoneus erat ad incutiendum hosti terrorem, ob

γενόμενον παῖδα, τὸν δὲ, Γαυδεντίου· δοῦναι δὲ καὶ αὐτὸς τῶν παρ' αὐτῷ τινας εὖ γεγονότας, καὶ ἐπὶ τούτοις ἄγειν τὴν ἡσυχίαν, μεταστῆσαί τε εἰς Παιονίαν ἐκ τοῦ Νωρικοῦ τὸ 3 στράτευμα. ἐπὶ τούτοις Ἀλλαρίχου τὴν εἰρήνην αἰτοῦντος, ὁ βασιλεὺς ἀπεσείετο τὰ αἰτούμενα. καίτοι γε δυοῖν ἐχρῆν [20] θάτερα πράξαντα, τὸ 4 παρὸν εὖ διαθεῖναι. ἢ γὰρ ἀναβαλέσθαι τὸν πόλεμον ἔδει, σπονδὰς ποιησάμενον ἐπὶ μετρίοις τισὶ χρήμασιν· ἢ πολεμεῖν αἱρούμενον, πάντα συναγαγεῖν ὅσα στρατιωτῶν τάγματα ἦν, καὶ ταῖς παρόδοις τῶν πολεμίων *ἐγκαταστῆσαι, καὶ ἀποκλεῖσαι τὸν βάρβαρον τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας 5 ἡγεμόνα τε καταστῆσαι, καὶ στρατηγὸν τοῦ πολέμου παντὸς, Σάρον, ὄντα μὲν καθ' ἑαυτὸν ἀξιόλογον καταπλῆξαι τοὺς πολε-

μίους,

20. Congruentius θάτερον, Sing. num. Idem.

μίας, διά τε ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν ἐμπειρίαν, ἔχοντα δὲ καὶ βαρβάρων πλῆθος ἀρκοῦν εἰς ἀντίστασιν. 6 ἀλλ' οὔτε τὴν εἰρήνην δεξάμενος, οὔτε τὴν Σάρου φιλίαν ἐπισπασάμενος, οὔτε τὸ Ῥωμαϊκὸν συναγαγὼν στρατόπεδον, τῶν δὲ Ὀλυμπίου τὰς ἐλπίδας ἀναρτήσας εὐχῶν, τοσούτων αἴτιος ἐγένετο τῷ πολιτεύματι συμφορῶν. 7 στρατηγούς τε γὰρ ἐπέστησε τῷ στρατεύματι, καταφρόνησιν ἐμποιῆσαι τοῖς πολεμίοις ἀρκοῦντας· Τουρπιλλίωνα μὲν τοῖς ἱππεῦσιν, Οὐαράνην δὲ τοῖς πεζοῖς ἐπιστήσας, καὶ τῇ τῶν δομεστίκων ἴλῃ Βιγελάντιον, καὶ τὰ λοιπὰ τούτοις ὁμολογοῦντα. 8 ὧν ἕνεκα ταῖς ἐλπίσι πάντες ἀπεγνωκότες, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν ἐδόκουν τὴν τῆς Ἰταλίας ἀπώλειαν.

fortitudinem ac bellicæ rei peritiam; & apud se barbarorum multitudinem, satis ad resistendum idoneam, habebat. Enimuero nec pacem amplexus, nec amicitia Sari conciliata, nec Romanis exercitibus collectis, sed in Olympii votis omni spe collocata; tantarum reipublicæ calamitatum auctor exstitit. Nam duces exercitui dedit eos, qui sui contemtum in animis hostium excitare possent: equitatui Turpillione, pedestribus copiis Varane præfecto: itidemque domesticorum alæ, Vigilantio; quibus erant & reliqua consentanea. Quapropter omnes desperabundi, iam in oculis Italiæ exitium habere sibi videbantur.

XXXVII.

Ἀλλὰ τούτων οὕτω διῳκημένων, ἐπὶ τὴν κατὰ τῆς Ῥώμης ἔφοδον

His in hunc modum ordinatis, Alarichus, adparatu Hono-

rii deriso, Romanam expeditionem occepit. Et quoniam res adeo maximas non tantùm adparatu pari, sed etiam maiore cogitabat adgredi: Ataulfum, coniugis suæ fratrem, ex Pannonia superiore arcessit; vt eum rei gerendæ sibi socium adiungeret; qui Hunnorum Gotthorumque copias haud aspernandas haberet. Verum illius aduentu non exspectato, vlterius progressus; Aquileiam, & vrbes ordine trans Eridanum flumen sitas, cursu præterit: Concordiam inquam, & Altinum, & secundum hanc Cremoniam. Quumque flumen transiecisset, velut in festa quadam celebritate, hoste nullo prorsus occurrente: quoddam ad castellum Bononiæ venit, quod Oecubariam vocant. Hinc Æmilia tota peragrata, relictaque Rauenna; Ari-

Ἀλλάριχος ὡρμήθη, γελάσας τὴν Ὀνωρίου παρασκευήν. ἐπεὶ δὲ μεγίστοις οὕτω πράγμασιν οὐκ ἐκ τοῦ ἴσου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ μείζονος ὑπεροχῆς ἐγχειρῆσαι διενοεῖτο, μεταπέμπεται τὸν τῆς γαμετῆς ἀδελφὸν Ἀτάουλφον ἐκ τῆς ἀνωτάτω Παιονίας, ὡς ἂν αὐτῷ κοινωνήσοι τῆς πράξεως, Οὔννων καὶ Γότθων πλῆθος οὐκ εὐκαταφρόνητον ἔχων. οὐκ ἀναμείνας δὲ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσω προελθὼν Ἀκυληΐαν μὲν παραλείπει, καὶ τὰς ἑξῆς πόλεις, ἐπέκεινα τοῦ Ἠριδανοῦ ποταμοῦ κειμένας (φημὶ δὲ Κουγκορδίαν, καὶ Ἄλτινον, καὶ ἐπὶ ταύτῃ Κρέμωνα) καὶ περαιωθεὶς τὸν ποταμὸν, ὥσπερ ἐν πανηγύρει, πολεμίου μηδενὸς ἀπαντήσαντος, εἴς τι τῆς Βονωνίας ὁρμητήριον ἦλθεν, ὃ καλοῦσιν Οἰκουβαρίαν. ἐντεῦθεν Αἰμιλίαν ἅπασαν παραμείψας, καὶ κατα-

λι-

λιπὼν τὴν Ῥάβενναν, εἰς Ἀρίμινον ἀφίκετο, πόλιν τῆς Φλαμινίας μεγάλην. εἶτα καὶ ταύτην παραδραμὼν, καὶ τὰς ἄλλας ὅσαι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἦσαν, εἰς τὸ Πίκηνον παρεγένετο· τοῦτο δὲ ἔθνος ἐστὶν ἐν ἐσχάτῳ που τοῦ Ἰονίου κείμενον κόλπου. 5 ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁρμήσας, πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἐληΐζετο φρούριά τε καὶ πόλεις· ὥστε εἰ μὴ πρὸ τῆς τῶν βαρβάρων εἰς τούτους τοὺς τόπους ἀφίξεως διαδράντες [21] ἔφθησαν Ἀρσάκιός τε καὶ Τερέντιος οἱ εὐνοῦχοι, καὶ τὸν Στελίχωνος υἱὸν Εὐχέριον εἰς τὴν Ῥώμην εἰσήγαγον, κατὰ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ἀποθανούμενον, καὶ [22] ἔργον οἷς βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐπετέθη, πάντως ἂν ὁ νέος εἰς χεῖρας ἐλθὼν Ἀλλαρίχου, διεσώθη. πληρώσαντες δὲ ἐπὶ 7

minum accessit, vrbem Flaminiæ magnam. Deinde hac quoque cursu præterita cum ceteris, quæ sunt eiusdem prouinciæ, in Picenum venit. ea gens in extremo sinu Ionio sita est. Hinc Romam versus promotis castris, obuia castella cuncta cum oppidis diripit: adeo quidem, vt nisi ante aduentum in hæc loca barbarorum, Arsacius & Terentius eunuchi, cursu euasissent, & filium Stelichonis Eucherium Romam adduxissent, mandatu principis interficiendum, ibique principis imperium reapse fuissent exsequuti: omnino in Alarichi manus peruenisset adolescens, & saluus euasisset. Quum autem & in his eunuchi fecissent quod iussi fu-

21. Pal. c. ἔφθασαν. *Sylb.*
22. Rectius cum Articulo ὁ βασιλεύς. ἔργον autem pro τέλος alibi quoque in huiusmodi loquendi generibus vsurpatur à Zosimo. *Sylb.*

tempus etiam mortis ipsius non ignorent, sciant eam accidisse a. d. X. Kal. Septembr. Basili Philippique consulatu; quibus consulibus & Arcadius Imperator fato functus est.

XXXV. Stelichone extincto, vniuersæ res palatinæ arbitratu Olympii administrabantur. Et Olympius quidem ipse Magistri potestatem accipiebat: cetera princeps in eos distribuebat, quos Olympius testimonio suo commendasset. Quum autem vndique requirerentur Stelichonis familiares, vel qui ceteroqui partes eius sequuti viderentur: in ius tum Deuterius, augustalis cubiculi præpositus, tum Petrus, scholæ notariorum tribunus, ducuntur: & publicæ quæstioni subiecti, de Stelichone quid dicere coguntur. Sed quum nihil haberent,

θανάτου τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, Βάσσου μὲν ἦν ὑπατεία καὶ Φιλίππου, καθ' ἣν καὶ Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εἱμαρμένης, τῇ δὲ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἡμέρᾳ.

Στελίχωνος τελευτήσαντος, τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις ἅπαντα κατὰ τὴν Ὀλυμπίου διετίθετο βούλησιν· καὶ αὐτὸς μὲν τὴν τοῦ μαγίστρου ἀρχὴν παρειλήφει, τὰς δὲ ἄλλας διένειμεν ὁ βασιλεὺς, οἷς Ὀλύμπιος ἐπεμαρτύρει. πανταχόθεν δὲ τῶν Στελίχωνος οἰκείων, ἢ ἄλλως τὰ τούτου φρονεῖν δοκούντων ἀνερευνωμένων, εἰς κρίσιν ἤγοντο Δευτέριος ὁ τῆς φυλακῆς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος προεστὼς, καὶ Πέτρος ὁ τοῦ τάγματος τῶν ὑπογραφέων ἡγούμενος· καὶ δημοσίαν ὑποστάντες ἐξέτασιν, ἠναγκάζοντό τι περὶ Στελίχωνος λέγειν. ὡς δὲ

οὐ

οὔτε καθ' ἑαυτῶν, οὔτε κατ' ἐκείνου διδάσκειν εἶχον οὐδὲν, διαμαρτὼν ὁ Ὀλύμπιος τῆς σπουδῆς, ῥοπάλοις παίεσθαι αὐτοὺς παρεσκεύαζεν ἄχρι θανάτου. 4 πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων, ὡς τι συνεπισταμένων Στελίχωνι, πρὸς δίκην ἀχθέντων, εἰπεῖν τε μετὰ βασάνων ἀναγκασθέντων, εἴ τινα [17] τούτου συνίσασι βασιλείας ἐπιθυμίαν, ὡς οὐδεὶς ἔφη τι τοιοῦτον εἰδέναι, τῆς μὲν τοιαύτης ἐγχειρήσεως οἱ ταῦτα πολυπραγμονοῦντες ἀπέστησαν. 5 ὁ δὲ βασιλεὺς Ὀνώριος, τὴν μὲν γαμετὴν Θερμαντίαν παραλυθεῖσαν τοῦ βασιλείου θρόνου, τῇ μητρὶ προσέταξε παραδοθῆναι, μηδὲν διὰ τοῦτο ὑφορωμένην· τὸν δὲ Στελίχωνος υἱὸν Εὐχέριον, ἀνιχνευθέντα πανταχόθεν, ἀναιρεθῆναι. 6 καὶ τοῦτον ἔν τινι τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην ἐκκλησιῶν πε-

quod vel aduersus se ipsos, vel in illum deponeret: nullo studii sui fructu potitus Olympius, ad mortem vsque fustibus eos cædi curauit. Aliis quoque compluribus, vel vt alicuius rei Stelichoni consciis, in ius ductis, & per adhibitas quæstiones dicere coactis, an compertum haberent, Stelichonem imperium adfectasse: quum nemo quidquam tale se scire diceret, ab huiusmodi conatu homines in rebus talibus indagandis curiosi destiterunt. Imperator autem Honorius vxorem Thermantiam, augustali deiectam solio, matri suæ reddi iussit, nulla tamen idcirco suspicione grauatam; & filium Stelichonis Eucherium, peruestigatum vndique, iugulari. Quem vbi fuga quandam in ecclesiam Romæ

 de-

17. pro τούτου L. & P. habent τούτων: rectius τούτῳ Datiuo casu, *Sylb.*

delatum reperissent, ob loci reuerentiam missum fecerunt. In eadem vrbe Roma Heliocrates, fisco præfectus, litteras principis adferens, quæ litteræ iubebant omnium, quicumque Stelichonis temporibus aliquem magistratum impetrassent, facultates publicari; congerendis in 7 fiscum pecuniis occupatus erat. Et, quasi non sufficerent hæc ad exsatiandum malum genium, qui tunc & nefariorum catenis constringebat, & in solitudine numinis conturbabat vniuersas res hu- 8 manas: etiã aliud quiddam tale superioribus adiectum fuit. Qui erant in oppidis collocati milites, quum de morte Stelichonis ad eos nuncius adlatus fuisset; in barbarorum vxores atq; liberos per singulas vrbes grassantur, eisque, veluti signo da-

πεφευγότα εὑρόντες, διὰ τὴν τοῦ τόπου τιμὴν, εἴασαν. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ Ἡλιοκράτης, ἀρχὴν ἐπιτετραμμένος τοῦ ταμιείου, γράμμα βασιλικὸν ἐπικομιζόμενος, ὅπερ ἐβούλετο πάντων, ὅσοι κατὰ τοὺς Στελίχωνος χρόνους ἔτυχόν τινος ἀρχῆς, δημοσίας γίνεσθαι τὰς οὐσίας, ἔργον ἐπετίθετο τῇ ταμιείῳ χρημάτων. 7 ὥσπερ δὲ τούτων οὐκ ἀρκούντων ἐμπλῆσαι τὸν τότε συνέχοντα δαίμονα [18] τοῖς τῶν ἀλιτηρίων στραφαῖς, καὶ ἐν ἐρημίᾳ τοῦ θείου πάντα συνταράττοντα τὰ ἀνθρώπινα, καὶ ἕτερόν τι προσετέθη τοῖς προλαβοῦσι τοιοῦτον. 8 οἱ ταῖς πόλεσιν ἐνιδρυμένοι στρατιῶται, τῆς Στελίχωνος εἰς αὐτοὺς τελευτῆς ἐνεχθείσης, ταῖς καθ' ἑκάστην πόλιν οὔσαις γυναιξὶ καὶ παισὶ βαρβάρων ἐπέθεντο. καὶ ὥσπερ ἐκ συν-

18. Pal. [illegible]. Sed congruentior Datiuus casus, siue Singulari, siue Plurali numero, Idem.

συνθήματος πανωλεθρίᾳ διαφθείραντες, ὅσα ἦν αὐτοῖς ἐν οὐσίᾳ, διήρπασαν. ὅπερ ἀκηκοότες οἱ τοῖς ἀνῃρημένοις προσήκοντες, καὶ πανταχόθεν [19] ἐς ταυτὸ συνελθόντες, σχετλιάσαντες ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ Ῥωμαίων κατὰ τῆς τοῦ θεοῦ πίστεως ἀσεβείᾳ, πάντες ἔγνωσαν Ἀλαρίχῳ προσθέσθαι, καὶ τοῦ κατὰ τῆς Ῥώμης αὐτῷ κοινωνῆσαι πολέμου· καὶ συναχθεῖσαι πρὸς τοῦτο πλείους ὀλίγῳ τριῶν μυριάδες, ἐφ' ὅπερ ἐδόκει συνέθεον.

to, ad internecionem deletis, quascunque facultates habebant, diripiunt. Quod quum inaudissent occisorum propinqui, & ex locis omnibus confluxissent, commoti grauiter ob violatam a Romanis tam impie fidem, Deo teste datam; Alaricho se omnes adiungere statuunt, & belli cum eo societatem aduersus Romam coire. Quo nomine collecta hominum triginta, vel paulo amplius, millia; promte, quocunque videretur, concurrunt.

Ἀλάριχος δὲ, οὐδὲ παρὰ τούτων ἐρεθιζόμενος ᾑρεῖτο τὸν πόλεμον, ἀλλὰ ἔτι τὴν εἰρήνην ἔμπροσθεν ἐποιεῖτο, τῶν ἐπὶ Στελίχωνος σπονδῶν μεμνημένος. στείλας δὲ πρέσβεις, ἐπὶ [2] χρήμασιν οὐ πολλοῖς εἰρήνην ᾔτει γενέσθαι, λαβεῖν τε ὁμήρους Ἀέτιον καὶ Ἰάσονα, τὸν μὲν, Ἰοβίου

XXXVI.

Alarichus autem, ne per hos quidem incitatus, bellum suscipit; sed pacem adhuc bello præfert, induciarum memor, quæ Stelichone viuo factæ fuerant. Missis autem legatis interueniente pecunia non magna pacem fieri postulat, & obsides dari, Aetium & Ia-

19. Leuncl. cod. ἐν ταὐτῷ συνελθ. minus vsitate. *Sylb.*

Iasonem; illum Iouii, hunc Gaudentii filium. Simul ait, se quoque nonnullos ex suis nobiles daturum obsides, atque his condicionibus pacem culturum, & e Norico in Pannoniam copias abducturum. Quibus legibus petente pacem Alaricho, Imperator eius postulata reiicit. Atqui de duobus alterum facere debuit, & recte rebus præsentibus consulere. Nam vel differendum erat bellum, induciis modica pecunia quadam impetratis: vel, si bellum gerere malebat, omnes cogendæ militum legiones, quæ vsquam essent, & qua transeundum hostibus erat, constituendæ; quo barbarus ab vlteriore progressu excluderetur. Deligendus item dux & imperator belli totius Sarus; qui & per se idoneus erat ad incutiendum hosti terrorem, ob

γινόμενον παῖδα, τὸν δὲ Γαυδεντίου· δοῦναι δὲ καὶ αὐτὸς τῶν παρ' αὐτῷ τινας εὖ γεγονότας, καὶ ἐπὶ τούτοις ἄγειν τὴν ἡσυχίαν, μεταστῆσαί τε εἰς Παιονίαν ἐκ τοῦ Νωρικοῦ τὸ στράτευμα. 3 ἐπὶ τούτοις Ἀλαρίχου τὴν εἰρήνην αἰτοῦντος, ὁ βασιλεὺς ἀπεσείετο τὰ αἰτήματα. καίτοι γε δυοῖν ἐχρῆν [20] θάτερα πράξαντα, τὸ 4 παρὸν εὖ διαθεῖναι. ἢ γὰρ ἀναβαλέσθαι τὸν πόλεμον ἔδει, σπονδὰς ποιησάμενον ἐπὶ μετρίοις τισὶ χρήμασιν· ἢ πολεμεῖν αἱρούμενον, πάντα συναγαγεῖν ὅσα στρατιωτῶν τάγματα ἦν, καὶ τὰς παρόδους τῶν πολεμίων *ἐγκαταστῆσαι, καὶ ἀποκλεῖσαι τὸν βάρβαρον τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω πορείας, 5 ἡγεμόνα τε καταστῆσαι, καὶ στρατηγὸν τοῦ πολέμου παντὸς, Σάρον, ὄντα μὲν καθ' ἑαυτὸν ἀξιόλογον καταπλῆξαι τοὺς πολε-

μίως

20. Congruentius θάτερον, Sing. num. *Idem.*

μίας, διά τε ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν ἐμπειρίαν, ἔχοντα δὲ καὶ βαρβάρων πλῆθος ἀρκοῦν εἰς ἀντίστασιν. ἀλλ' οὔτε τὴν 6 εἰρήνην δεξάμενος, οὔτε τὴν Σάρου φιλίαν ἐπισπασάμενος, οὔτε τὸ Ῥωμαϊκὸν συναγαγὼν στρατόπεδον, τῶν δὲ Ὀλυμπίου τὰς ἐλπίδας ἀναρτήσας εὐχῶν, τοσούτων αἴτιος ἐγένετο τῷ πολιτεύματι συμφορῶν. στρα- 7 τηγοὺς τε γὰρ ἐπέστησε τῷ στρατεύματι, καταφρόνησιν ἐμποιῆσαι τοῖς πολεμίοις ἀρκοῦντας· Τουρπιλλίωνα μὲν τοῖς ἱππεῦσιν, Οὐαράνην δὲ τοῖς πεζοῖς ἐπιστήσας, καὶ τῇ τῶν δομεστίκων ἴλῃ Βιγελάντιον, καὶ τὰ λοιπὰ τούτοις ὁμολογοῦντα. ὧν 8 ἕνεκα ταῖς ἐλπίσι πάντες ἀπεγνωκότες, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν ἐδόκουν τὴν τῆς Ἰταλίας ἀπώλειαν.

fortitudinem ac bellicæ rei peritiam; & apud se barbarorum multitudinem, satis ad 6 resistendum idoneam, habebat. Enimuero nec pacem amplexus, nec amicitia Sari conciliata, nec Romanis exercitibus collectis, sed in Olympii votis omni spe collocata; tantarum reipublicæ calamitatum auctor exstitit. 7 Nam duces exercitui dedit eos, qui sui contemtum in animis hostium excitare possent: equitatui Turpillione, pedestribus copiis Varane præfecto: itidemque domesticorum alæ, Vigilantio; quibus erant & reliqua consen- 8 tanea. Quapropter omnes desperabundi, iam in oculis Italiæ exitium habere sibi videbantur.

Ἀλλὰ τούτων οὕτω διῳκημένων, ἐπὶ τὴν κατὰ τῆς Ῥώμης ἔφοδον

XXXVII. His in hunc modum ordinatis, Alarichus, adparatu Hono-

rii deriso, Romanam expeditionem occepit. Et quoniam res adeo maximas non tantum adparatu pari, sed etiam maiore cogitabat adgredi: Ataulfum, coniugis suæ fratrem, ex Pannonia superiore arcessit; vt eum rei gerendæ sibi socium adiungeret; qui Hunnorum Gotthorumque copias haud aspernandas haberet. Verum illius aduentu non exspectato, vlterius progressus; Aquileiam, & vrbes ordine trans Eridanum flumen sitas, cursu præterit: Concordiam inquam, & Altinum, & secundum hanc Cremoniam. Quumque flumen transiecisset, velut in festa quadam celebritate, hoste nullo prorsus occurrente: quoddam ad castellum Bononiæ venit, quod Oecubariam vocant. Hinc Æmilia tota peragrata, relictaque Rauenna; Ari-

Ἀλλάριχος ὡρμήθη, γελάσας τὴν Ὀνωρίου παρασκευήν, ἐπεὶ δὲ μεγίστοις οὕτω πράγμασιν οὐκ ἐκ τοῦ ἴσου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ μείζονος ὑπεροχῆς ἐγχειρῆσαι διενοεῖτο, μεταπέμπεται τὸν τῆς γαμετῆς ἀδελφὸν Ἀτάουλφον ἐκ τῆς ἀνωτάτω Παιονίας, ὡς ἂν αὐτῷ κοινωνήσοι τῆς πράξεως, Οὔννων καὶ Γότθων πλῆθος οὐκ εὐκαταφρόνητον ἔχων. οὐκ ἀναμείνας δὲ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσω προελθὼν Ἀκυληΐαν μὲν παραλείπει, καὶ τὰς ἐξῆς πόλεις, ἐπέκεινα τοῦ Ἠριδανοῦ ποταμοῦ κειμένας· (φημὶ δὲ Κονκορδίαν, καὶ Ἄλτινον, καὶ ἐπὶ ταύτῃ Κρέμωνα) καὶ περαιωθεὶς τὸν ποταμόν, ὥσπερ ἐν πανηγύρει, πολεμίου μηδενὸς ἀπαντήσαντος, εἴς τι τῆς Βονωνίας ὁρμητήριον ἦλθεν, ὃ καλοῦσιν Οἰκουβαρίαν. ἐντεῦθεν Αἰμιλίαν ἅπασαν παραμείψας, καὶ καταλι-

λιπὼν τὴν Ῥάβενναν, εἰς Ἀρίμινον ἀφίκετο, πόλιν τῆς Φλαμινίας μεγάλην. εἶτα καὶ ταύτην παραδραμὼν, καὶ τὰς ἄλλας ὅσαι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας 5 ἦσαν, εἰς τὸ Πίκηνον παρεγένετο· τοῦτο δὲ ἔθνος ἐστὶν ἐν ἐσχάτῳ που τοῦ Ἰονίου κείμενον κόλπου. ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην 6 ὁρμήσας, πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἐλῄζετο φρούριά τε καὶ πόλεις· ὥστε εἰ μὴ πρὸ τῆς τῶν βαρβάρων εἰς τούτους τοὺς τόπους ἀφίξεως διαδράντες [21] ἔφθησαν Ἀρσάκιός τε καὶ Τερέντιος οἱ εὐνοῦχοι, καὶ τὸν Στελίχωνος υἱὸν Εὐχέριον εἰς τὴν Ῥώμην εἰσήγαγον, κατὰ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως ἀποθανούμενον, καὶ [22] ἔργον εἷς βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐπετέθη, πάντως ἂν ὁ νέος εἰς χεῖρας ἐλθὼν Ἀλλαρίχου, περιεσώθη. πληρώσαντες δὲ ἐπὶ 7

minum accessit, vrbem Flaminiæ magnam. Deinde hac quoque cursu præterita cum ceteris, quæ sunt eiusdem prouinciæ, in Picenum venit. ea gens in extremo sinu Ionio sita est. Hinc Romam versus promotis castris, obuia castella cuncta cum oppidis diripit: adeo quidem, vt nisi ante aduentum, in hæc loca barbarorum, Arsacius & Terentius eunuchi, cursu euasissent, & filium Stelichonis Eucherium Romam adduxissent, mandatu principis interficiendum, ibique principis imperium reapse fuissent exsequuti: omnino in Alarichi manus peruenisset adolescens, & saluus euasisset. Quum autem & in his eunuchi fecissent quod iussi fu-

21. Pal. c. ἔφθασαν. Sylb.

22. Rectius cum Articulo ὁ βασιλεύς. ἔργον autem pro τέλος alibi quoque in huiusmodi loquendi generibus vsurpatur a Zosimo. Sylb.

fuerant; & Thermantiam, Honorii coniugē, matri reddidissent: quod eadem via reuerti ad Imperatorem non possent, naui conscensa, versus Celtas & Gallos profecti sunt, vbi princeps etiam degebat. Magno vero commodo reipublicæ futurum ratus Imperator, si hos eunuchos, qui Thermantiam matri reddiderant, & Eucherium interfecerant, pro tam fortibus factis remuneraretur: Terentium augustalis cubiculis præpositum fecit, & Arsacio proximum ab eo locum dedit. Itidem occiso Bathanario, militum in magna Libya magistro, quocum nupta Stelichonis soror erat; eam prouinciam Heracliano tradidit, qui manu sua Stelichonem interfecit; eiusque facinoris præmium, honorem hunc tulit.

τε τούτων τὰ προςταχθέντα οἱ εὐνοῦχοι, καὶ Θερμαντίαν τὴν Ὁνωρίου γαμετὴν τῇ μητρὶ παραδόντες, οὐ δυνηθέντες ἐπανελθεῖν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, νεὼς ἐπιβάντες, ὡς ἐπὶ Κελτοὺς καὶ Γαλάτας ἀπέπλευσαν, ἧ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνεδήμει. 8 ὄφελος δὲ μέγα τῆς πολιτείας ὁ βασιλεὺς ἡγησάμενος, εἰ τοὺς εὐνούχους ἀποδόντας Θερμαντίαν τῇ μητρὶ, καὶ ἀνελόντας Εὐχέριον, ὑπὲρ τούτων ἀμείψαιτο τῶν ἀνδραγαθημάτων, Τερέντιον μὲν ἔταξεν ἀρχὴν τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος, Ἀρσακίῳ δὲ τὴν μετὰ τοῦτον ἔδωκε τάξιν. 9 ἀνελὼν δὲ Βαθανάριον, τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ Λιβύῃ στρατιωτῶν [23] - - - Στελίχωνος ἀδελφῆς ἄνδρα γενόμενον, Ἡρακλειανῷ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν, αὐτόχειρι Στελίχωνος ὄντι, καὶ ταύτην ἔπαθλον τὴν τιμὴν δεξαμένῳ.

Ἤδη

23. post στρατιωτῶν Leunclauius supplet ἡγούμενον. Idem.

Ἤδη δὲ Ἀλλαρίχου περὶ τὴν Ῥώμην ὄντος, καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν πολιορκίαν τοὺς ἔνδον, ἐν ὑποψίᾳ ἔλαβε τὴν Σερῆναν ἡ γερουσία, οἷα τοὺς βαρβάρους κατὰ τῆς πόλεως ἀγαγοῦσαν· καὶ ἐδόκει κοινῇ τε τῇ γερουσίᾳ πάσῃ, καὶ Πλακιδίᾳ τῇ [24] ὁμομητρίᾳ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, ταύτην ἀναιρεθῆναι, τῶν περιεστώτων κακῶν οὖσαν αἰτίαν. καὶ Ἀλλάριχον γὰρ [2] αὐτὸν, Σερήνας ἐκ ποδῶν γενομένης, ἀναχωρήσειν τῆς πόλεως, οἷα μηδενὸς ὄντος ἔτι τοῦ προδώσειν τὴν πόλιν ἐλπιζομένου. ἦν μὲν οὖν ἡ ὑποψία τῷ [3] ὄντι ψευδής· οὐδὲν γὰρ ἡ Σερῆνα τοιοῦτον ἔλαβε κατὰ νοῦν· δίκην δὲ τῶν εἰς τὰ θεῖα δέδωκε δυσσεβημάτων ἀξίαν, ὡς αὐτίκα μάλα ἔρχομαι λέξων. ὅτε Θεοδόσιος ὁ πρεσβύ- [4]

XXXVIII. Qvum iam Alarichus prope Romam esset, & inclusos obsidione cinxisset; Serenam senatus suspectam habere cœpit, quasi quæ barbaros aduersus vrbem attraxisset. Censuitque pariter & vniuersus senatus, & Placidia, principis vterina soror, Serenam esse necandam, quæ præsentium malorum auctor exsisteret. Nam & Alarichum ipsum, Serena de medio sublata, discessurum ab vrbe: quod nemo superaturus esset, a quo ille sibi proditum iri vrbem sperare posset. Erat autem hæc quidem suspicio reapse falsa. Nam nihil huiusmodi Serenæ ad animum acciderat. Verum meritas violatarum rerum diuinarum pœnas luebat; velut hoc ipso iam loco narrare lubet. Quo tempore Theodosius maior,

24. Leuncl. c. margo habet ὁμοπατρία. *Sylb.* Et Orosius 7. c. 40. *Placidia Theodosii principis filia, Arcadii & Honorii imperatorum soror.*

ior, oppressa Eugenii tyrannide, Romam venit, & contemtum sacri cultus in animis omnium excitauit, publicum sumtum ad sacrificia se suppeditaturum inficiatus: expellebantur, vtriusque sexus sacerdotes, & fana sacrificiis omnibus destituta iacebant. Tunc igitur his illudens Serena, Matris deûm ædem videre voluit. Conspicata vero mundum, collo simulacri Rheæ circumiectum, illo diuino cultu dignum: hunc ipsum simulacro ademtum, collo suo adhibuit. Quumque vetula quædam, ex virginibus reliqua Vestalibus, hanc impietatem in os ei exprobrasset: tam contumeliis illi grauibus illusit, quam abigi per comites eam pedisequos iussit. Tum ea descen-

της, τ̄ Εὐγενίου καθελὼν τυραννίδα, τὴν Ῥώμην κατέλαβε, καὶ τῆς ἱερᾶς ἁγιστείας ἐνεποίησε πᾶσιν ὀλιγωρίαν, τὴν δημοσίαν δαπάνην τοῖς ἱεροῖς χορηγεῖν ἀρνησάμενος. ἀπηλαύνοντο μὲν ἱερεῖς καὶ [25] ἱέρειαι, κατελιμπάνετο δὲ πάσης ἱερουργίας τὰ 5 τεμένη. τότε τοίνυν ἐπεγγελῶσα τούτοις ἡ Σερήνα, τὸ μητρῷον ἰδεῖν ἐ- 6 βουλήθη. θεασαμένη δὲ τῷ τῆς Ῥέας ἀγάλματι περικείμενον ἐπὶ τοῦ τραχήλου κόσμον, τῆς θείας ἐκείνης ἄξιον ἁγιστείας, περιελοῦσα τοῦ ἀγάλματος, τῷ ἑαυτῆς ἐπέθηκε τραχήλῳ· καὶ ἐπειδὴ πρεσβῦτις ἐκ τῶν Ἑστιακῶν περιλελειμμένη παρθένων, ὠνείδισεν αὐτῇ κατὰ πρόσωπον τὴν ἀσέβειαν, περιύβρισέ τε καὶ ἀπελαύνεσθαι διὰ τῶν ἑπο- 7 μένων ἐκέλευσεν. ἡ δὲ,

κα-

25. Ex hoc loco Lipsius *Vest. c. 14.* probat, Vestales virgines, sæpe ante concussas sub Valentiniano, Theodosio, tamen animam traxisse ad vltimum Theodosii senioris æuum. Tum vero exstinctas prorsus esse.

καλῦσα, πᾶν ὅ,τι ταύτης ἄξιον τῆς ἀσεβείας, ἐλθεῖν αὐτῇ Σερήνα, καὶ ἀνδρὶ, καὶ τέκνοις ἠρᾶτο. ἐπεὶ δὲ ἐδενὸς τέτων ποιησαμένη λόγον, ἐνεχώρει τὸ τεμένες, ἐπικαλλωπιζομένη τῷ κόσμῳ, πολλάκις μὲν ἐπεφοίτησεν ὄναρ αὐτῇ καὶ ὕπαρ, τὸν ἐπόμενον θάνατον προμηνύον· ἐθεάσαντο δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὰ παραπλήσια. καὶ τοσῦτον ἴσχυσεν ἡ τὰς ἀσεβεῖς μετιῦσα δίκη δρᾶσαι τὸ οἰκεῖον, ὥστε ἐδὲ μαθῦσα τὸ ἐσόμενον, ἐφυλάξατο· ὑπέσχε δὲ τῇ ἀγχόνῃ τὸν τράχηλον, ᾧ τὸν τῆς θεᾶς κόσμον ἔτυχε περιθεῖσα. λέγεται δὲ καὶ Στελίχωνα, δι' ἑτέραν ἐ πόρρω ταύτης ἀσέβειαν, τῆς δίκης τὰ ἀπόρρητα μὴ διαφυγεῖν. ἡ ἔτος γὸ, θύρας ἐν τῷ τῆς Ῥώμης Καπιτωλίῳ, [26] χρυσίῳ

dens, quidquid illa dignum impietate foret, vt & ipsi Serenæ, & marito eius, & liberis eueniret, imprecatur. Illa vero nullius horum ratione habita, quum mundo isto sibi placens, e fano exisset: sæpe numero quiddam esse tum quiescenti, tum vigilanti offerebatur, quod mortem imminentem denunciaret. Alii quoq; complures similia conspexerunt. Et quidem persecutrix impiorum Vindicta, tantopere suo satisfecit officio, vt etiam eo Serena cognito, quod de se futurum esset, non tamen sibi caueret; sed laqueo ceruices illas praberet elidendas, quibus diuæ mundum iniecerat. Fertur & Stelicho, propter aliam quandam, non absimilem huic impietatem, arcana Vindictæ supplicia non effugisse: Nam & is mandasse perhibetur, vt fores Capitolii Romani, quæ auro magni

26. Vid. Lipsius de Magn. Rom. lib. 3. c. 5. extr.

gni ponderis erant obductæ laminis istis aureis spoliarentur. Eos autem, qui hoc facere iussi fuissent, in parte quadam foriumperscriptum reperisse, MISERO REGI SERVANTVR. Atque huic scripturæ respondit euentus. Nam misere simul & miserabiliter vitam finiit.

πολὺν ἕλκοντα σταθμὸν ἠμφιεσμένας, ἀπολεῖψαι [27] περιτάξαι· τὰς δὲ τοῦτο πληρῶσαι ταχθέντας, εὑρεῖν ἔν τινι μέρει τῶν θυρῶν γεγραμμένον, MISERO REGI SERVANTVR· ὅπερ ἐστὶν, ἀθλίῳ τυράννῳ φυλάττονται. 12 καὶ εἰς ἔργον ἐξέβη τὸ γεγραμμένον. ἀθλίως γὰρ καὶ ἐλεεινῶς τὸν βίον ἀπέλιπεν.

XXXIX. Ceterum ne Serenæ quidem interitus Alarichum ab obsidione submouit; sed portas vniuersas vndique circumsedit; & occupato Tiberi flumine, subministratione commeatus e portu impediebat. Quod conspicati Romani, obdurare statuerunt; veluti qui propemodum in singulos dies Rauenna venturum vrbi subsidium exspectarent.

Ἀλλ' οὐδὲ ἡ Σερήνας ἀπώλεια τῆς πολιορκίας ἀπέστησεν Ἀλλάριχον· ἀλλ' αὐτὸς μὲν κύκλῳ περιεῖχε τὰς πύλας ἁπάσας· καταλαβὼν δὲ τὸν Θύμβριν ποταμὸν, τὴν διὰ τοῦ λιμένος τῶν ἐπιτηδείων ἐκώλυε χορηγίαν. 2 ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι θεασάμενοι, διακαρτερεῖν ἔγνωσαν, οἷα (ὡς εἰπεῖν) ἑκάστης ἡμέρας ἐκ τῆς Ῥαβέννης ἐλεύσεσθαι τῇ πόλει προσδοκῶντες ἐπικουρίαν. 3 ὡς

δὲ

27. post περιτάξαι subaud. λέγεται, aut aliud verbum consimile. *Sylb.*

ἢ ὐδενὸς ἀφικνυμένυ τ ἐλπίδος ἀπεσφάλησαν, ἐδόκει τὸ μέτρον ἐλατ]ωθῆναι τ σίτυ, καὶ τὸ ἥμισυ πέτ]εσθαι μόνον τ πρότερον ἑκάστης ἡμέρας δαπανωμένυ· εἶτα, τῆς ἐνδείας ἐπιγινομένης, τ τρίτον. καὶ ἐπειδὴ μηδεμία τῆς τ κακῦ θεραπείας ἦν μηχανὴ, πάντων τῇ γαστρὶ βοηθῦντων πάντα ἀπολιπόντων, λιμῷ κτ τ εἰκὸς ἐπῄει λοιμὸς, καὶ πάντα ἦν νεκρῶν σωμάτων μεστά. τῆς ἢ πόλεως ἔξω[28] θάπτεσθαι τῶν σωμάτων ὐ δυναμένων, (πᾶσαν γδ ἔξοδον ἐφύλατ]ον οἱ πολέμιοι) τάφος ἦν ἡ πόλις τῶν τεθνεώτων. ὥστε καὶ ἄλλως εἶναι τὸ χωρίον ἀοίκητον, δεκεῖν τε, εἰ καὶ μὴ τροφῆς ἦν σπάνις, εἰς σωμάτων διαφθορὰν, τὴν ἀπὸ

Quum autem nemine succurrente, spes eos destituisset; visum est annonæ mensuram esse deminuendam, dimidiamque duntaxat partem eius coquendam, quod antea singulos in dies erogaretur: hinc, augescente penuria, 4 tertiam. Et quia nullum excogitari poterat mali sanandi remedium, iamque cuncta ventris inediæ succurrentia defecerant; famem, ceu consentaneum erat, pestis excipiebat, & omnia plena cadaueribus erant. 5 Quumque non possent extra vrbem sepelire cadauera, quod omnes ex vrbe vias hostes obsiderent; vrbs ipsa mortuorum sepulcrum erat: adeo quidem, vt 6 esset alioquin etiam in vrbe solitudo; ac, si maxime nulla fuisset alimentorum penuria, vel exhalans e cadaueribus fœtor, ad inficienda cor-

Rr rum-

28. L. c. ἅπτεσθαι pro θάπτεσθαι. quod etsi pro *incendi* ac *tremari* potest accipi; verius tamen esse θάπτεσθαι. (quod habet c. Pal.) perspicitur e seq. *Sylb.*

rumpendaque corpora sufficisset. Compluribus autem cibum diu sane suppeditabant Læta, Gratiani quondam principis coniux; eiusque mater Pissamena. Quippe quod ex liberalitate Theodosii fiscus eis ad apparatum mensæ regiæ præberet, non pauci, quæ harum mulierum erat humanitas; ex earum domo famem solabantur.

τῶν νεκρῶν ἀναδιδομένην ὀσμήν. 7 ἐπήρκει δὲ πολλοῖς εἰς τὸ μεταδιδόναι τῶν ἀναγκαίων, Λαῖτα ἡ Γρατιανοῦ βασιλεύσαντος γαμετὴ, καὶ Πισσαμένη μήτηρ ταύτης. 8 τοῦ γὰρ δημοσίου βασιλικῆς αὐλαῖς τραπέζης ἐπιδιδόντος παρασκευὴν, ἀπὸ Θεοδοσίου ταύτην ἐχούσαις τὴν δωρεὰν, οὐκ ὀλίγοι διὰ τὴν τῶν γυναικῶν φιλανθρωπίαν, τὸν λιμὸν ἐκ τῆς αὐτῶν οἰκίας παραμυθοῦντο.

XL. Qvum autem malo ad extremum progresso, periculum esset, ne tandem eo redigerentur, vt mutuo se vorarent; tentatis omnibus aliis, quæ hominibus etiam abominabilia videntur esse: legationem mittendam ad hostem statuunt, quæ denunciaret, obsessos & ad pacem paratos esse, modo conditiones ea mediocres haberet; ad prœlium paratiores,

Ὡς δὲ εἰς ἔσχατον τοῦ κακοῦ προϊόντος καὶ εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐλθεῖν ἐκινδύνευσαν, τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὅσα ἐξάγιστα εἶναι τοῖς ἀνθρώποις ἐδόκει, πειρώμενοι, πρεσβείαν ἔγνωσαν στεῖλαι πρὸς τὸν πολέμιον, ἀπαγγελοῦσαν ὅτι καὶ πρὸς εἰρήνην εἰσὶν ἑτοῖμοι τὸ μέτριον ἐχούσαν, καὶ πρὸς πόλεμον ἑτοιμότεροι, τῶν Ῥωμαίων

δη-

δήμου καὶ ἀναλαβόντος ὅπλα, καὶ τῇ συνεχεῖ περὶ ταῦτα μελέτῃ μηκέτι πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀποκνοῦντος. αἱρεθέντος δὲ 2 πρεσβευτοῦ Βασιλείου, τὸ μὲν γένος ἕλκοντος ἐξ Ἰβήρων, ἐπάρχου δὲ ἀξίᾳ τετιμημένου, συνεξῄει τούτῳ καὶ Ἰωάννης, τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων, [29] οὓς τριβούνους καλοῦσιν, ἄρχων γεγενημένος, οἷα γνώριμος Ἀλαρίχῳ καὶ πρόξενος. οἱ γὰρ ἀπὸ τῆς 3 Ῥώμης, ἠπίστουν εἰ αὐτὸς Ἀλάριχος ἔτι πάρεστι, καὶ αὐτὸς ὁ τὴν Ῥώμην εἴη πολιορκῶν. ἐκ 4 γὰρ τῆς προλαβούσης ἐβουκολοῦντο φήμης, ὡς ἕτερος εἴη τις τῶν τὰ Στελίχωνος φρονούντων, αὐτὸν ἐπαγαγὼν τῇ πόλει. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς 5 αὐτὸν ἀφικόμενοι, κατε-

postea quam populus Romanus & arma sumsisset in manus, & ex eorum tractatione continua, non amplius pugnare formidaret. Delecto ad hanc legationem Basilio, qui genere Hispanus erat, præsidisque prouinciæ dignitatem adeptus; comitem ei se Ioannes adiunxit, præpositus aliquando notariis principis, quos tribunos vocant; velut Alaricho notus, & partium conciliator. Non enim certo Romanis constabat, an adhuc ipsemet Alarichus adesset, & an ipse Romam obsideret. Quippe nonnihil eos sparsa prius fama solabatur, hunc alium esse, qui Stelichonis partibus faueret, & ipsum ad vrbem adduxisset. Quum ad Alarichum legati

 ve-

29. Fortasse Sing. numero legendum, ὃν τριβοῦνον καλοῦσιν: vt parenthesis hæc non ad antecedens, sed ad sequens comma feratur, hoc sensu: *notariis principis* (*quem tribunum vocant*) *aliquando præpositus*. Erat enim notariorum vt schola, ita etiam tribunus, scholæ illi præpositus. *Sylb.*

venissent, puduit eos ignorantiæ, in qua tam diu populus Romanus hæsisset; pariterque mandata Senatus exponunt. Quibus Alarichus auditis, ac præsertim [quod populus arma tractans, ad pugnam paratus esset]: Spissius, inquit, fœnum rariore facilius secatur. Quod verbum prolocutus, ingenti sublato cachinno, legatos irrisit. Quum autem ad colloquia de pace ventum esset; verbis omnem barbaricam insolentiam superantibus vtebatur. Aiebat enim, non aliter se finem obsidionis facturum, nisi & aurum omne, quod esset in vrbe, & argentum omne accepisset: præterea quidquid reperisset in vrbe suppellectilis, itemque mancipia barbara. Heic quum dixisset alter legatorū, si quidē hæc abstulisset, quid eis tandem relin-

δύονῖο μὲν ἐπὶ τῇ χρό-
νον τοσοῦτον κατασχούσῃ
τοὺς Ῥωμαίους ἀγνοίᾳ,
τὰ δὲ τῆς γερουσίας ἀπήγ-
6 γελλον. ὧν Ἀλλάριχος
ἀκούσας, καὶ ὅτι μεται-
χειριζόμενος ὁ δῆμος
ὅπλα παρεσκεύασται
πολεμεῖν, Δασύτερος
ὢν ὁ χόρτος, ἔφη, τέμνε-
σθαι ῥᾴων ἢ ἀραιότε-
ρος· καὶ τοῦτο φθεγξά-
μενος, πλατὺν τῶν πρέ-
σβεων κατέχεε γέλωτα.
7 ἐπειδὴ δὲ εἰς τοὺς περὶ τῆς
εἰρήνης ἐληλύθασι λό-
γους, ἐχρῆτο ῥήμασιν
ἐπέκεινα πάσης ἀλαζο-
8 νείας βαρβαρικῆς. ἔλε-
γε γὰρ οὐκ ἄλλως ἀπο-
στήσεσθαι τῆς πολιορκίας,
εἰ μὴ τὸν χρυσὸν ἅπαν-
τα, ὅσον ἡ πόλις ἔχει, καὶ
τὸν ἄργυρον, λάβοι· καὶ
πρὸς τούτοις ὅσα ἐν ἐπι-
πλοις εὕροι κατὰ τὴν πό-
λιν· καὶ ἔτι τοὺς βάρ-
βάρους οἰκέτας. εἰπόν-
τος δὲ τῶν πρέσβεων ἑ-
νός, εἰ ταῦτα λάβοις, τί
λοιπὸν ἔτι τοῖς ἐν τῇ
πόλει καταλιμπάνεις;
Τὰς ψυχάς, ἀπεκρίνα-
το.

το. ταύτην οἱ πρέσβεις ἀποδεξάμενοι τὴν ἀπόφασιν, ᾔτησαν τοῖς ἐν τῇ πόλει κοινώσασθαι τὸ πρακτέον. ἐνδοσίμου δὲ τυχόντες, τοὺς ἐν τῇ πρεσβείᾳ γενομένους ἀπήγγειλαν λόγους. τότε δὴ πιστεύσαντες Ἀλλάριχον εἶναι τὸν πολεμοῦντα, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς ἀνθρωπίνην ἰσχὺν φέρουσιν ἀπογνόντες, ἀνεμιμνήσκοντο τῆς ἐπιφοιτώσης πάλαι τῇ πόλει κατὰ τὰς στάσεις ἐπικουρίας, καὶ ὡς παραβάντες τὰ πάτρια, ταύτης ἔρημοι καταλείφθησαν.

quereret, in vrbe qui essent? Animas, respondit. Hoc legati accepto responso, vt cum obsessis sibi colloqui liceret de eo quod agendum esset, petunt. Impetratis induciis, quæ hac legatione fuissent vltro citroque dicta, nunciant. Tum vero persuasi Romani, Alarichum esse, qui bello vexaret vrbem; ac desperatis omnibus, quæ vires humanas spectarent; ad animos reuocant eam opem, quam in seditionibus olim vrbs fuisset experta; quodque patritis ritibus violatis, hanc amisissent.

Περὶ δὲ ταῦτα οὖσιν αὐτοῖς, Πομπηϊανὸς, ὁ τῆς πόλεως ὕπαρχος, ἐνέτυχέ τισιν, ἐκ Τουσκίας εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικομένοις, οἳ πόλιν ἔλεγόν τινα [30] Νεβηΐαν ὄνομα, τῶν περιστάντων ἐλευθερῶσαι κινδύνων, καὶ τῇ

XLI.

DVm hæc ipsi secum expendunt, Pompeianus, præfectus vrbis, forte in quosdam incidit, qui Romam e Tuscia venerant, & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neueia, præsentibus se libe-

30. Forsan Nepet: Sigonius Narniam dicit: Sozomenus l. 9. c. 6. Λαρνίαν, πόλιν τῆς Θουσκίας, N in Λ, vt videtur, corrupto.

berasse periculis; perque nuncupata numini vota, cultumque patrium, tonitruis & fulgetris immanibus elicitis, barbaros imminentes abegisse. Cum his colloquutus, quaecunque de pontificum libris fieri expediret, fecit. Quia vero ad animum accidebat ei, quae tunc inualuerat, opinio; quo tutius id perageret, quod in votis habebat, omnia cum vrbis episcopo communicat. Is erat Innocentius, qui quidem opinioni suae salutem vrbis anteponens, clam permisit eis, vt facerent, quaecunque scirent. Quum illi non

πρὸς τὸ θεῖον [31] εὐχῇ, καὶ κατὰ τὰ πάτρια θεραπεία, βροντῶν ἐξαισίων καὶ πρηστήρων ἐπιγινομένων, τοὺς ἐπικειμένους βαρβάρους ἀποδιῶξαι. τούτοις διαλεχθεὶς [32] ἔπραττεν ὅσα ἐκ τῶν ἱερατικῶν ὄφελος. ἐπεὶ δὲ τὴν κρατοῦσαν κατὰ νῦν ἐλάμβανε δόξαν, ἀσφαλέστερον ἐθέλων πρᾶξαι τὸ σπουδαζόμενον, ἀνατίθεται πάντα τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ. ἦν δὲ Ἰννοκέντιος. ὁ δὲ, τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν ἔμπροσθεν τῆς οἰκείας ποιησάμενος δόξης, [33] λάθρα ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ἅπερ [34] ἴσασιν. ἐπεὶ δὲ

31. pro εὐχῇ L. & P. habent ἀρχῇ: nihil ad rem. *Sylb.*

32. pro ἔπραττεν Leuncl. legit ἐποίησε, *fecit.* Posset etiam ἔπραξε legi, vt mox n. 5. *Idem.*

33. Sozomenus, secta Nouatianus, & aduersus Innocentium, quod Nouatianos eiecisset Vrbe, [*Socrat.* 7. 9.] nonnihil commotus, dum eamdem obsidionem lib. 9. c. 7. enarrat, & de Innocentio mentionem habet, nequicquam eiusmodi, quod Zosimus obiicit, accidisse refert. *Baronius.*

* Lubrica sunt, quae purgando Innocentio attulit Baronius. *I. A. Bosius.*

34. L. & P. ἅπασιν ἴσασιν: fortasse rectius, ἅπερ συνίσασιν. *Sylb.*

δὲ οὐκ ἄλλως ἔφασαν τῇ πόλει τὰ γινόμενα συντελέσειν, εἰ μὴ δημοσίᾳ τὰ νομιζόμενα πραχθείη, τῆς γερουσίας εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀναβαινούσης, αὐτόθι τε καὶ ἐν ταῖς τῆς πόλεως ἀγοραῖς, ὅσα προσήκει, πραττούσης, οὐκ ἐθάρρησεν οὐδεὶς τῆς κατὰ τὸ πάτριον μετασχεῖν ἁγιστείας, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς Τουσκίας παρῆκαν, ἐτράπησαν δὲ εἰς τὸ θεραπεῦσαι τὸν βάρβαρον, καθ' ὅσον ἂν οἷοί τε γένωνται. 6 πέμπουσι τοίνυν καὶ αὖθις τοὺς πρέσβεις· καὶ λόγων ἑκατέρωθεν πλείστων γεγενημένων, ἐδόκει δοθῆναι παρὰ τῆς πόλεως πεντακισχιλίας μὲν χρυσίου λίτρας, τρισμυρίας τε πρὸς ταύταις ἀργυρίου, σηρικοὺς δὲ τετρακισχιλίους χιτῶνας, ἔτι δὲ κοκκοβαφῆ τρισχίλια δέρματα, καὶ πεπέρεως σταθμὸν [35] ἕλκον τρισχι- 7 λίων λιτρῶν. οὐκ ὄντων δὲ τῇ πόλει δημοσίων χρημάτων, πᾶσα ἦν ἀνάγκη τοῖς ἀπὸ τῆς γερου-

aliter hæc vrbi conductura dicerent, niſi publice conſueta ſacrificia fierent, Senatu in Capitolium adſcendente, atque tum ibi, tum quolibet in vrbis foro, rite debita ſacra peragente: nemo intereſſe cærimoniis ritu patrio celebrandis, auſus fuit; ſed hominibus illis e Tuſcia valere iuſſis, ad permulcendum omni ſtudio barbarum ſe convertunt. Itaque rurſus ad eum legatos mittunt, & vtrimque plurimis in medium prolatis, placuit ab vrbe ſolui quinque millia pondo auri, argenti triginta millia, tunicarum ſericarum quatuor millia, vellerum coccineorum tria millia, piperis tria librarum millia. Quod autem nullas vrbs in fiſco pecunias haberet, o-

35. pro ἕλκον L. c. ἔχον, minus vſitate. *Idem.*

omnino necessitas flagitabat, vt ii senatores, quotquot habebant patrimonia, collationem hanc ex descriptione suscipererent. Quumque Palladio datum hoc negotii fuisset, vt, quod soluendum erat, ex singulorum patrimonii facultate metiretur; isque nequiuisset in solidum omnia cogere; vel quod ipsi possessores partem aliquam bonorum occultassent, vel quod esset vrbs alioqui, propter Imperatorum continuas & auaras exactiones, ad paupertatem redacta; sceleratus ille genius qui tunc sortitus res humanas erat, ad ipsum colophona malorum praefectos hisce negotiis impulit. Nam quod deerat, mundo supplere statuunt, quo erant exornata deum simulacra, quod sane nihil aliud erat, quam simulacra sacris ritibus atque carimoniis dedicata, mundoque decenti exornata, propterea quod vrbi

8 σίας, ὅσοι τὰς οὐσίας εἶχον, ἐκ καταγραφῆς ταύτην ἀποστῆναι τὴν εἰσφοράν. ἐπιτραπεὶς δὲ Παλλάδιος τῇ δυνάμει τῆς ἑκάστου περιουσίας τὸ δοθησόμενον συμμετρῆσαι, καὶ ἀδυνατήσας εἰς ὁλόκληρον ἅπαντα συναθροῖσαι, ἢ τοῦ κεκτημένων μέρος τι τῶν ὄντων ἀποκρυψάντων ἢ καὶ ἄλλως πως εἰς πενίαν τῆς πόλεως ἐλθούσης διὰ τὰς ἐπαλλήλους τῶν κρατούντων πλεονεξίας, ἐπὶ τὸν κολοφῶνα τῶν κακῶν ὁ τὰ ἀνθρώπινα λαχὼν ἀλιτήριος δαίμων, τὰ πράγματα πράττοντας ἦγε. 9 τὸ γὰρ ἐλλεῖπον ἀναπληρῶσαι διὰ τοῦ κόσμου τοῦ περικειμένου τοῖς 10 ἀγάλμασιν ἔγνωσαν. ὃ οὐδὲν ἕτερον ἦν, ἢ τὰ τελεταῖς ἁγίαις καθιδρυθέντα, καὶ τοῦ καθήκοντος κόσμου τυχόντα διὰ τὸ φυλάξαι τῇ πό-

λεὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀΐδιον, ἐλαττωθείσης κατά τι τῆς τελετῆς, ἄψυχα εἶναι καὶ ἀνενέργητα. ἐπεὶ [11] δὲ πανταχόθεν ἔδει τὰ φέροντα πρὸς ἀπώλειαν τῆς πόλεως συνδραμεῖν, οὐκ ἀπεκόσμησαν τὰ ἀγάλματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐχώνευσάν τινα τῶν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποιημένων. ὧν ἦν [12] καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας, ἣν καλοῦσι Ῥωμαῖοι Οὐιρτοῦτεμ. οὗπερ [36] διαφθαρέντος, ὅσα τῆς ἀνδρείας ἦν καὶ ἀρετῆς παρὰ Ῥωμαίοις, ἀπέσβη, * τοῦτο τῶν περὶ τὰ θεῖα καὶ τὰς πατρίους ἁγιστείας ἐσχολακότων, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου προφητευσάντων.	felicitatem perpetuam conseruassent; his ipsis cærimoniis nonnihil deminutis, esse inanima prorsus, & inefficacia. Quod denique cuncta, quæ tenderent ad interitum vrbis, vndique concurrere oporteret, non ornamenta duntaxat sua simulacris ademerunt: verum etiam nonnulla, ex auro & argento facta conflarunt. quorum erat in numero fortitudinis quoque simulacrum, quam Romani Virtutem vocant. quo sane abolito, quidquid fortitudinis atque virtutis apud Romanos superabat, exstinctum fuit: id quod ex eo tempore futurum, homines rebus diuinis, & ritibus patriis exerciti prædixerunt.

Τὰ μὲν οὖν χρήματα, τοῦτον συνεκομίσθη τὸν τρόπον. ἔδοξε δὲ [2]	Collectis igitur in hunc modum pecuniis, visum est ad Im- XLII.

36. L. & P. ἐπὶ διαφθαρέντι: & mox τοῦτο pro τούτῳ: & rursum χρήσιμα pro χρήματα. corruptione manifesta. Sylb.

peratorem mittendam esse legationem, quæ cum eo de pace futura conferret, ac significaret, Alarichum non solum pecunias, verum etiam nobilium filios obsides accipere velle: & hoc modo non tantum pacem, sed & belli societatem cum Imperatore initurum, & cum Romanis in aciem proditurum aduersus quemuis, qui esse hostili vellet in eos animo. Quum principi quoque videretur, pacem hisce conditionibus esse componendam; pecunia barbaris numerata fuit. Et Alarichus triduo forum permisit vrbanis, exeundi licentia per quasdam portas eis concessa; quum etiam e portu subuehendæ annonæ potestatem fecisset. Posteaquam ciues respirassent, omnibusque sibi reliquis venditis, coëmissent necessaria, vel ex permutatione rerum aliarum adquisiuissent:

πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβείαν σταλῆναι, κοινωσομένην αὐτῷ περὶ τῆς ἐσομένης εἰρήνης, καὶ ὡς οὐ τὰ * χρήματα μόνον Ἀλάριχος, ἀλλὰ καὶ παῖδας τῶν εὖ γεγονότων ὁμήρους ἐθέλοι λαβεῖν· ἐφ' ᾧ τε δὴ μὴ μόνον εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ ὁμαιχμίαν πρὸς τὸν βασιλέα ποιήσασθαι, χωρῆσαί τε ὁμόσε Ῥωμαίοις κατὰ παντὸς ἐναντία τούτοις φρονεῖν βουλομένου. 3 ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν εἰρήνην ἐπὶ τούτοις ἐδόκει γενέσθαι, τὰ μὲν χρήματα τοῖς βαρβάροις ἐδόθη. τριῶν δὲ ἀγορὰν ἡμερῶν τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀλάριχος ἀνῆκεν, ἄδειαν ἐξόδου διά τινων πυλῶν αὐτοῖς δεδωκώς, ἐπιτρέψας δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ λιμένος ἀνάγεσθαι σῖτον. 4 Ἀναπνευσάντων δὲ τῶν πολιτῶν, ἀποδομένων τε ὅσα ἦν αὐτοῖς περιττά, καὶ τὰ ἐνδέοντα πριαμένων, ἢ

ἐξ

ἐξ ἀμοιβῆς ἄλλων πραγμάτων ποριζομένων, ἀνεχώρησαν τῆς Ῥώμης οἱ βάρβαροι, καὶ τὰς σκηνὰς ἔν τισι περὶ τὴν Τουσκίαν ἐπήγνυντο τόποις. 5 καὶ οἱ μὲν οἰκέται σχεδὸν ἅπαντες, οἳ κατὰ τὴν Ῥώμην ἦσαν, ἑκάστης (ὡς εἰπεῖν) ἡμέρας ἀναχωροῦντες τῆς πόλεως, ἀνεμίγνυντο τοῖς βαρβάροις, εἰς τεσσάρων μυριάδων πλῆθος [37] συνειλεγμένοις. 6 ἀλιώμενοι δέ τινες τῶν βαρβάρων, τοῖς ἐπὶ τὸν λιμένα καλοῦσι καὶ ἀνακομίζουσί τι τῶν ἐπιτηδείων, ἐπῄεσαν. 7 ὅπερ μαθὼν Ἀλάριχος, ὡς μὴ κατὰ γνώμην αὐτοῦ γινόμενον, ἐκώλυεν ἐσπουδακώς. 8 Δοκούσης δὲ εἶναι τῶν κακῶν μετρίας ἀνακωχῆς, ἐν μὲν τῇ Ῥαβέννῃ πρόεισιν ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος ὕπατος, ὀκτάκις ἤδη τῆς τιμῆς ταύτης τυχών, κατὰ δὲ τὴν

Roma barbari discesserunt, & castra quibusdam in locis circa Tusciam metati sunt. Ac 5 mancipia quidem propemodum omnia, quæ Romæ erant in singulos fere dies ex vrbe aufugientia, barbaris semet adgregabant: ita quidem, vt collecta seruorum multitudo ad quadraginta millia excresceret. 6 Dum vero barbari quidam hinc inde vagantur, Romanos ad portum deuectos, & commeatus aliquid subuehentes, adorti sunt. 7 Hoc vbi comperisset Alarichus, velut non sua voluntate factum, singulari studio vindicatum prohibuit. 8 Mediocre iam laxamentum hoc malorum esse videbatur, quo tempore Honorius Imperator Rauennæ consulatum inibat, octies honorem hunc consequu-

37. Leuncl. legit συνειλεγμένοι. Nom. casu: & mox ἀλώμενοι, *palantes, vagantes*. Sylb.

† ἀλιώμενοι pro ἀλώμενοι. *Idem.*

quutus; in oriente Theodosius Augustus, iam tertium consul.

ἑώαν Θεοδόσιος τὸ τρίτον, ὁ βασιλεύς.

XLIII Secundum hæc mittit Constantinus tyrannus eunuchos ad Honorium, veniam poscens, quod imperium delatum accepisset. Non enim id se sponte sua rapuisse, sed a militibus adhibita vi fuisse coactum. Hoc postulatum vbi princeps audiuisset, animaduertens haud facile se, quam diu militantes Alaricho barbari longius remoti non essent, de bellis aliis cogitare posse; prætereaque rationem propinquorum habens, qui a tyranno in vinculis detinebantur: (erant autem ii, Verenianus & Didymius) non postulato duntaxat adsensus est, sed & imperatoriam vestem ei misit. Ac propinquorum quidem caussa frustra solicitus erat, qui ante legationem hanc iu-

Ἐπὶ τούτω τε Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος, εὐνούχους πρὸς Ὀνώριον ἔστελλε, συγγνώμην αἰτῶν ἕνεκα τοῦ τὴν βασιλείαν ἀνασχέσθαι. λαβεῖν. 2 μηδὲ γὰρ ἐκ προαιρέσεως ἑλέσθαι ταύτην, ἀλλὰ ἀνάγκης αὐτῷ παρὰ τῶν στρατιωτῶν ἐπαχθείσης. 3 ταύτης ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς τῆς αἰτήσεως, θεωρῶν τε ὡς οὐ ῥάδιον αὐτῷ, τῶν σὺν Ἀλλαρίχῳ βαρβάρων οὐ πόρρω ὄντων, περὶ πολέμων ἑτέρων διανοεῖσθαι· καὶ προσέτι γε λόγον ποιούμενος συγγενῶν οἰκείων παρὰ τοῦ τυράννου κατεχομένων, (οὗτοι δὲ ἦσαν Βερηνιανὸς καὶ Διδύμιος) ἐνδίδωσι ταῖς αἰτήσεσιν· ἐκπέμπει δὲ αὐτῷ καὶ βασιλικὴν ἐσθῆτα. 4 τῶν μὲν οὖν συγγενῶν ἕνεκα, ματαίαν εἶχε φροντίδα, πρὸ ταύτης τῆς πρεσβείας ἀποσφα-

γλύτων τὰς δὲ. Συνέχες ἐπὶ τούτοις ἀπέπεμψεν.

Οὔπω δὲ τῆς πρὸς Ἀλλάριχον βεβαιωθείσης εἰρήνης, οἷα τοῦ βασιλέως οὔτε τοὺς ὁμήρους παραδόντος, οὔτε τὰ αἰτούμενα πάντα πληρώσαντος, ἐκπέμπονται παρὰ τῆς γερουσίας εἰς τὴν Ῥάβενναν πρέσβεις, Κεκιλιανός, καὶ Ἄτταλος, καὶ Μαξιμιανός. οἳ πάντα[2] ἀποδυράμενοι τὰ συμβάντα τῇ Ῥώμῃ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων ἐκτραγῳδήσαντες, ἤνυσαν πλέον οὐδὲν, Ὀλυμπίου συνταράσσοντος πάντα, καὶ τοῖς καλῶς ἔχειν δοκοῦσιν ἐμποδὼν γινομένου. ταύτῃ τοι τοὺς[3] πρέσβεις ἐάσας ἀπράκτους ἐφ᾽ οἷς ἐληλύθασι, παραλύσας Θεόδωρον τῶν ὑπάρχων ἀρχῆς, Κεκιλιανῷ ταύτην παρέδωκεν, Ἄτταλον δὲ προεστάναι τῶν θησαυρῶν ἐ-

gulati fuerant. His actis, eunuchos dimittit.

XLIV. Ceterum pace cum Alaricho nondum confirmata, quod Imperator nec obsides dedisset, nec postulatis omnibus satisfecisset: ab Senatu legati Rauennam mittuntur, Cecilianus, Attalus, & Maximianus; qui deploratis rebus aduersis, quæ vrbi accidissent, & eorum multitudine, qui periissent, tragicum in morem amplificata; nihil his rebus perfecerunt, Olympio cuncta perturbante, atque impediente, quæ recta viderentur. Itaque dimissis ita legatis, vt eas res, quarum caussa venerant, non impetrarent; Theodoro præfectura[38] vrbana deiecto, Ceciliano eam tradidit; & Attalum fisco præesse ius-

38. Græce Plur. τῶν ὑπάρχων. an ergo præfectura Prætorii & Vrbis? *Reinesius.*

iussit. Quum autem Olympius nihil aliud agendum sibi proponeret, quam vt eos vndique perueſtigaret, qui aliquid de Stelichone ſcire perhiberentur; ob huiusmodi calumniam in ius ducti ſunt Marcellianus & Salonius fratres, inter notarios principis militantes: quos Olympius præfecto prætorii tradidit. quumque nullo non genere verberum cæſa fuiſſent eorum corpora, nihil tamen illorum proferebant, quæ Olympius cognoſcere geſtiret.

4 ταξεν. ἔργον δὲ οὐδὲν ἕτερον ἔχοντος τοῦ Ὀλυμπίου, ἢ τὸ πανταχόθεν τοὺς Στελίχωνι συνεπίστασθαί τι λεγομένους ἰχνεύειν, ἤχθησαν εἰς κρίσιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συκοφαντίᾳ Μαρκελλιανὸς καὶ Σαλώνιος, ὄντες ἀδελφοί, καὶ ἐν τῷ τάγματι τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων 5 ἀναφερόμενοι· καὶ τούτους γὰρ Ὀλύμπιος τῷ τῆς αὐλῆς παρέδωκεν ὑπάρχῳ· καὶ αἰκισμοῦ παντὸς 39 εἴδει τὸ σῶμα ξανθέντες, τῶν Ὀλυμπίῳ σπουδαζομένων εἶπον οὐδέν.

XLV Rebus vrbanis Romæ nihilo melius, quam antea, conſtitutis; viſum eſt principi, quinque Dalmaticos militum ordines, de ſuis excitos ſedibus, ad vrbis cuſtodiam arceſſere. In his ordinibus erant hominum ſex millia, qui tum audacia, tũ

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην ἐν οὐδεμιᾷ τύχῃ βελτίονι καθεστώτων, ἔδοξε τῷ βασιλεῖ, πέντε τῶν ἀπὸ Δαλματίας στρατιωτικὰ τάγματα, τῆς οἰκείας μεταστάντα καθέδρας, ἐπὶ φυλακὴν τῆς 2 Ῥώμης ἐλθεῖν. τὰ δὲ τάγματα ταῦτα ἐπλήρουν ἄνδρες ἑξακισχίλιοι,

τόλ-

39. pro εἴδει L, & P, perperam habent ἤδη. Sylb.

τόλμῃ καὶ ῥώμῃ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος κεφάλαιον ὄντες. ἡγεῖτο 3 δὲ αὐτῶν Οὐάλης, πρὸς πάντα κίνδυνον ἑτοιμότατος. ὅς, οὐκ ἀξιώσας δι' ὁδῶν ἃς οὐκ ἐφύλαττον οἱ πολέμιοι διελθεῖν, καραδοκήσαντος Ἀλλαρίχου τὴν πάροδον, ἐπιπεσόντος τε σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι, πάντας ὑπὸ ταῖς τῶν πολεμίων πεποίηκε γενέσθαι χερσί· καὶ μόλις διέφυγον ἄνδρες ἑκατόν, 40 [ἐν] οἷς καὶ ὁ τούτων ἡγεμὼν ἦν. οὗτος γὰρ 4 ἅμα Ἀττάλῳ τῷ ὑπὸ τῆς γερουσίας σταλέντι πρὸς τὸν βασιλέα, οἷός τε γέγονεν εἰς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν διασωθῆναι. κακῶν δὲ μειζόνων ἀεὶ 5 τοῖς οὖσι προστιθεμένων, ἐπιστὰς Ἄτταλος τῇ Ῥώμῃ, παραλύει τῆς φροντίδος 41 Ἡλιοκράτην, ὃν ὁ βασιλεὺς ἦν αὐτῷ παραδοὺς, Ὀλυμπίῳ πειθόμενος. ἐπέτακτο γὰρ 6

robore corporum, exercitus Romani velut ipse vertex erant. Eorum dux Valens, ad adeundum quoduis periculum promtissimus, quum indignum arbitraretur, ea per itinera proficisci, quæ ab hoste non obsiderentur: Alaricho transitum eius exspectante, suisque cum copiis vniuersis irruente, cunctos hosce milites in hostium manus coniecit. Vix centum fuga dilapsi sunt; quorum in numero & ipse dux erat. Nam is cum Attalo, qui ab Senatu missus ad principem fuerat, in vrbem profectus, incolumis euasit. Quum autem præsentibus malis alia maiora semper accederent, Romam ingressus Attalus, Heliocratem ea cura liberat, quæ illi a principe fuerat aucto-

re

40. inclusa ἐν abest a MStis libris. *Idem.*
41. Vide supra cap. 35. n. 6.

se Olympio commissa. Quippe datum illi hoc erat negotii, vt eorum bona, qui propter familiaritatem Stelichonis proscripti fuissent, indagaret; eaque in fiscum redigeret. Quia vero moderati vir ingenii sane quam impium duceret, insultare miseris; ac neque res strictius inquireret, & multis etiam clanculum significaret, vt quæcunque possent, occultarent: visus idcirco nullius esse pretii, Rauennam abducitur, ob humanitatem miseris præstitam pœnas luiturus. omninoque morte multatus, ob grassantem id temporis immanitatem, fuisset, nisi forte quandam in ecclesiam Christianorum se recepisset. Maximilianus autem, quum in hostium manus incidisset, Mariniano patri ven-

τὰς οὐσίας [42] τῶν δεδημευμένων διὰ τὴν Στελίχωνος οὐσίαν διερευνῆσαι, καὶ ταύτας τῷ δημοσίῳ ποιεῖν· ἀλλ' ἐπειδὴ μέτρια φρονῶν, τὸ τοῖς δυστυχοῦσιν ἐνεπεμβαίνειν, ἐν ἀσεβείας ἐτίθετο μέρει, καὶ οὔτε πρὸς ἀκρίβειαν τὰ πράγματα ἀνεζήτει, πολλοῖς δὲ καὶ ἀποκρύπτειν ἃ δύναιντο, λάθρα ἐδήλου, φαῦλός τις εἶναι διὰ τοῦτο δόξας, εἰς τὴν Ῥάβενναν ἤγετο, τῆς περὶ τοὺς ἀτυχήσαντας φιλανθρωπίας ἕνεκα, δίκην ἐκτίσων. καὶ πάντως ἂν ἐτιμήθη θανάτου διὰ τὴν τότε κρατοῦσαν ὠμότητα, εἰ μή τινα τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν ἔτυχε τηνικαῦτα καταλαβών. Μαξιμιλλιανὸς δὲ, τοῖς πολεμίοις περιπεσὼν, ἀποδόθη Μαρινιανῷ τῷ πατρὶ

7 8

τρισ-

42. Leuncl. legit, τῶν δεδημευμένων διὰ τὴν Στ. οἰκειότητα. Propius ad corrupta vestigia hæc accedit lectio: τῶν δεδημευμένων διὰ τὴν Στ. γνῶσιν, *eorum qui ob St. notitiam sim-[illegible]ti erant.* Sylb.

τελεσμένων ὑπὲρ αὐτοῦ δοθέντων χρυσῶν. ὡς 9 γὰρ ἀναβαλομένου τὴν εἰρήνην τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ πληρώσαντος τὰ συγκείμενα [43][τοῖς ἀλισκομένοις τῶν εὖ γεγονότων,] οὐκ ἦν ἔτι τοῖς Ῥωμαίοις ἡ τῆς πόλεως ἔξοδος ἐλευθέρα. ἀλλὰ τῆς μὲν εἰρήνης ἕνεκα καὶ αὖθις ὡς βασιλέα πέμπει πρέσβεις ἡ γερουσία, καὶ τοῦ τῆς Ῥώμης ἐπισκόπου τοῖς πρέσβεσι συναπαίροντος. ἦσαν δὲ σὺν αὐ- 10 τοῖς καὶ βαρβάρων τινὲς ὑπὸ Ἀλλαρίχου σταλέντες, ὡς ἂν περισώζοιεν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐνοχλούντων ταῖς ὁδοῖς πολεμίων. Ἀλλὰ τούτων ἐς τὸν 11 βασιλέα κεχωρηκότων, Ἀτάουλφος γενόμενος ὑπὸ Ἀλλαρίχου μετάπεμπτος, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω διεξῆλθον, ἐπεραιώθη τὰς Ἄλπεις, τὰς ἀπὸ Παιονίας ἐπὶ Οὐενετίαν φερούσας. ὅπερ ὁ βα- 12 σιλεὺς ἀκηκοώς, μὴ πολ-

ditus est, triginta millibus aureorum pro eo solutis. Quum enim pacem princeps differret, & pactis conuentis haud satisfaceret: non amplius Romanis extra vrbem prodire liberum erat. Senatus quidem, pacis caussa legatos iterum ad principem mittit, cum quibus & Romanus episcopus proficiscitur. Aderant iisdem & barbari quidam, ab Alaricho missi, vt eos ab hostibus, infesta habentibus itinera, tutarentur. Quum ad Imperatorem hi profecti essent, arcessitus ab Alaricho Ataulfus, quemadmodum supra commemoraui, Alpes transiit, quæ a Pannonia Venetiam versus sese porrigunt. quo comperto, quodque copias non magnas haberet; Imperator ei milites vniuer-

 sos,

43. inclusa, e Pal. c. addita. non probantur Leonclauio. Sylb.

sos, equites atque pedites, quotquot in vrbibus erant, cum ducibus suis occurrere iussit. Olympio, qui dux erat palatinorum ordinum, Hunnos ad Rauennam numero trecentos dedit. Hi quum eos qui venerant - - - - - - - quam Pisas adpellant, adorti, confertisque manibus CIↃC Gotthos interfecerunt: & XVII duntaxat amissis, Rauennam incolumes peruenere.

λήν τε δύναμιν εἶναι αὐτῷ, τοὺς στρατιώτας πάντας, ἱππέας τε καὶ πεζούς, ὅσοι κατὰ τὰς πόλεις ἦσαν, ἀπαντῆσαι τούτῳ διέταξεν, ἅμα τοῖς σφῶν 13 ἡγεμόσιν. Ὀλυμπίῳ δὲ τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ἡγουμένῳ, τοὺς ἐν τῇ Ραβέννῃ δέδωκεν Οὔννους, τριακοσίους ὄντας τὸν ἀριθμόν. οἵτινες, ἐπειδὴ τοὺς ἐληλυθότας - - - - - - Πεῖσας αὐτὴν ὀνομάζουσιν, ἐπιθέμενοι, καὶ συμπεσόντες, ἀναιροῦσι μὲν τῶν Γότθων ἑκατὸν καὶ χιλίους· ἑπτακαίδεκα δὲ μόνοι πεσόντες, εἰς τὴν Ράβενναν ἐσώθησαν.

XLVI Quum autem eunuchi palatini Olympium apud principem insimulassent, velut auctorem eorum casuum, qui reipublicæ aduersi accidissent: tantum effecerunt, vt ei magi- 2 stratus abrogaretur. Ille veritus ne quid aliud sibi grauius accideret; fuga se in Dalma- 3 tiam contulit. Impera-

Ὀλύμπιον δὲ οἱ περὶ τὴν αὐλὴν εὐνοῦχοι πρὸς τὸν βασιλέα διαβαλόντες, ὡς αἴτιον τῶν οὐ δεξιῶς συμβεβηκότων τῷ πολιτεύματι, παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς πεποιήκασιν. ὁ δὲ, μὴ καὶ ἕτερόν τι πάθοι δεδιώς, φυγῇ χρησάμενος, εἰς Δαλματίαν κατέλαβεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὕπαρχον μὲν τὸν Ἄτταλον

λον εἰς τὴν Ῥώμην ἐκπέμπει· πολὺν δὲ ποιούμενος λόγον, τοῦ μὴ λαθεῖν τι τῶν εἰς τὸ ταμιεῖον ἐλθόντων, ἐκπέμπει Δημήτριον, ἣν εἶχεν Ἄτταλος φροντίδα πληρώσοντα, καὶ διερευνησόμενον τὰς οὐσίας τοῦ [44] δημοσίου. πολλὰ [45] δὲ περὶ 4 τὰς ἀρχὰς καὶ ἄλλα καινοτομήσας, καὶ τοὺς μὲν πρότερον καταδυναστεύοντας ἐκβαλὼν, ἄλλοις δὲ τὰς ἀρχὰς παραδοὺς, ἔταξε καὶ Γενέριδον τὸν ἐν Δαλματίᾳ πάντων ἡγεῖσθαι, ὄντα στρατηγὸν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι Παιονίαν τε τὴν ἄνω, καὶ Νωρικοὺς, καὶ Ῥαιτοὺς ἐφύλαττον, καὶ ὅσα αὐτῶν μέχρι τῶν Ἄλπεων. ἦν 5 δὲ [46] ὁ Γενέριδος, βάρ-

tor Attalum vrbi præfectum Romam mittit: nimioque solicitus opere, ne quid rerum ad fiscum pertinentium occultaretur, Demetrium ablegat, qui Attali munus obiret, & fiscalia bona perscrutaretur. Quumque multatum in creandis magistratibus, tum aliis rebus innouasset; & eiectis iis qui prius cum potestate fuerant, aliis magistratus traderet: Generidum quoque Dalmaticis militibus vniuersis præfecit; eundemque ceterorum etiam, quicunque per Pannoniam superiorem, & Noricos, & Rhætos, & quidquid horum est vsque ad Alpes, in præsidiis erant, ducem constituit. Atque hic Generidus, erat il-

44. Post τοῦ δημοσίου P. c. habet. γεγονόσι: quod etsi corruptum est, bonæ tamen lectioni aliquam præbet materiam, quæ est, τοὺς τοῦ δημοσίου γεγονότας, eo loquendi genere, quo n. 5. huius cap. ταύτας τοῦ δημοσίου ποιήσας. Sylb.

45. In cod. P. c. δὲ post πολλὰ omissa, periodus hæc præcedenti annectitur, & post παραδοὺς clauditur. *Idem.*

46. P. c. ὁ νέριδος, demta principe Syllaba Γε. *Idem.*

le quidem barbarus, sed indole ad quoduis genus virtutis præclara præditus, & alienissimus ab auaritia. 6 qui quum patritis ritibus adhuc inhæreret, nec a cultu deûm se pateretur abduci; lex promulgata fuit, quæ in aula cingulo vetaret eos vti, qui Christiani non essent. Ea lege lata, Generidus, qui cum potestate militibus Romæ tum præerat, cingulo deposito, domi se continuit. 7 Quum autem princeps ab eo peteret, vt quando magistratuum in numero esset, ordine locoque suo ad palatium accederet: legem esse respondit, quæ cingulum habere se vetaret, aut inter magistratus vlla

βάρβαρος μὲν τὸ γένος, τὸν δὲ τρόπον εἰς πᾶν ἀρετῆς εἶδος εὖ πεφυκώς, χρημάτων τε ἀδωρότατος. 6 οὗτος, ἔτι τοῖς πατρίοις ἐμμένων, καὶ τῆς εἰς θεοὺς θρησκείας ἐκστῆναι οὐκ ἀνεχόμενος, ἐπειδὴ νόμος εἰσήχθη τοῖς οὐκ οὖσι Χριστιανοῖς ζώνην ἐν τοῖς βασιλείοις ἔχειν ἀπαγορεύων, τούτου [47] τοῦ νόμου τεθέντος, ἀρχῆς ὢν τῇ Ῥώμῃ στρατιωτικῆς ὁ Γενέριδος, ἔμεινεν ἐπ' οἴκου, τὴν ζώνην ἀποθέμενος. 7 ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς, ἅτε δὴ τοῖς ἄρχουσι συναριθμούμενον ἀπῄτει προσιέναι κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν εἰς τὰ βασίλεια, νόμον ἔφησεν εἶναι κωλύοντα ζώνην αὐτὸν ἔχειν, ἢ ὅλως τοῖς ἄρχουσι καταλέγεσθαι τοὺς τὴν τῶν Χριστιανῶν μὴ τιμῶντας θρη-

47. Lex 21. Cod. Theod. *de pagan. sacrif. & templ.* VII. Id. Dec. Coss. Theod. VII. & Palladio, ab impp. Hon. & Theod. ad Aurelianum P. P. data hæc est: *Qui profano pagani ritus errore seu crimine polluuntur, hoc est, gentiles, nec ad militiam admittantur.* E contrario Licinius litare abnuentes, militia reiecerat. *Sulp. Sever.* 2, 33.

θρησκείαν. τοῦ δὲ βασι- 8
λέως εἰπόντος [48] [ὡς]
ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις
ἅπασι τὸν νόμον κρατεῖν,
ἐπ' αὐτοῦ δὲ οὐκέτι, τοσαῦ-
τα τῆς πολιτείας προ-
κινδυνεύσαντος· ταύ-
της οὐκ [49] ἀνέχεσθαι τῆς
τιμῆς εἶπεν, εἰς ὕβριν
πάντων φερούσης τῶν ὅ-
σοι τῆς στρατείας διὰ τὸν
νόμον διήμαρτον. καὶ οὐκ 9
ἄλλως ἀντελάβετο τῆς
ἀρχῆς, ἕως ὁ βασιλεὺς
αἰδοῖ τε ἅμα καὶ χρείᾳ
συνωθούμενος, ἔπαυσεν
ἐπὶ πᾶσι τὸν νόμον, ἀπο-
δοὺς ἑκάστῳ, τῆς αὐτοῦ ὄν-
τι δόξης, ἄρχειν τε καὶ
στρατεύεσθαι. Ἀπὸ ταύτης 10
ὁρμώμενος τῆς μεγα-
λοφροσύνης Γενέριδος,
συνεχέσι τοὺς στρατιώτας
ἐπαίδευε γυμνασίαις·
ἐπιδιδοὺς τε τὰς σιτήσεις
αὐτοῖς παραιρεῖσθαι τού-
των οὐδενὶ κατὰ τὸ σύνηθες

ratione censeri, qui religionem Christianam non venerarentur. Heic vbi subiecisset princeps, eam quidem legem, ad alios quod attineret, ratam esse; sed ipsum illa non teneri, qui tantum pro re publica discriminum adiisset: respondit, se honorem illum non accipere, qui ad omnium tenderet iniuriã, quotquot militia propter hanc legem spoliati fuissent. Nec munus suum obiit, donec Imperator pudore pariter & necessitate compulsus, legem hanc in omnibus irritam esse iussit: concesso cuiuis, vt opinionem suam retinens, & magistratu fungeretur, & militaret. Ab hac exorsus magnanimitate Generidus, continuis laboribus milites exercet; & annonas eis suppeditans, nemini permittit, vt

 de

48. inclusa ὡς locum habere non potest, nisi mutatione in sequentibus facta legamus ὁ νόμος κρατεῖ. *Sylb.*

49. L. & P. ἀνέχεσθαι. sed vel ἀνέχεσθαι legendum, vel ἀνέχομαι. *Idem.*

de his aliquid, more consueto, detraheret. Quin & ipse de iis, quæ fiscus ei præstabat, laborес ceteris maiores [11] sustinentibus conuenientia præmia largitur. Talem quum se gereret, & formidini barbaris finitimis erat, & nationibus iis præsidio, quas tueri iussus fuerat.

ἐνεδίδου, καὶ αὐτὸς, ἐξ ὧν αὐτῷ τὸ δημόσιον ἐδίδου, τὰ πρέποντα τοῖς πλέον πονοῦσι φιλοτιμούμενος. καὶ τοιοῦτος φανεὶς, τοῖς τε πλησιάζουσι [50] βαρβάροις ἐπίφοβος ἦν, καὶ πᾶσιν ἀσφάλειαν τοῖς ἔθνεσιν, ὅσα φυλάττειν ἔλαχεν, ἐνεποίει.

XLVII. Ceterum Rauennæ milites seditione mota, portum eius occupant; & confuso clamore sublato, vt Imperator ipsos adiret, postulant. At illo metu seditionis occultato, [2] progressus in medium Iouius, qui & prætorii præfectus erat, & patricii dignitate cohonestatus, ignorare se caussam seditionis simulans (quanquam huius auctor ipsemet esse per-

Κατὰ δὲ τὴν Ῥάβενναν, εἰς στάσιν ἀναστάντες οἱ στρατιῶται, τὸν ταύτης λιμένα καταλαμβάνουσι, σὺν οὐδενὶ κόσμῳ βοῶντες, καὶ τὸν βασιλέα φανῆναι σφίσιν αἰτοῦντες. τοῦ δὲ φόβῳ τῆς στάσεως ἀποκρυβέντος, παρελθὼν εἰς μέσον Ἰόβιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἅμα καὶ τῇ τοῦ πατρικίου τετιμημένος ἀξίᾳ, [51] ποιούμενος ἀγνοεῖν τὴν αἰτίαν τῆς στάσεως, (καίτοιγε αὐτὸς ἐλέγετο αἴτιος

50. in P. c. scriptum διαβαρβάροις, quæ compositio qui ferri possit, non video. *Sylb.*

51. pro ποιούμενος L. c. margo habet προσποιούμενος. sed ποιεῖσθαι in *simulandi* significatione supra quoque vsurpatum. *Idem.*

πιος ταύτης εἶναι, κοινωνὸν ἔχων. [52] Ἐλλέβιχον εἰς τοῦτο, τὸν τῶν ἱππέων ἡγούμενον. [53] δομέστικον) ἀπῄτει λόγον αὐτοὺς ἀνθ' ὅτου πρὸς τοῦτο ἐξήχθησαν. ὡς δὲ παρὰ τῶν στρατιωτῶν ἤκουεν, ὡς πᾶσα ἀνάγκη Τουρπιλλίωνα καὶ Βιγελάντιον αὐτοῖς ἐκδοθῆναι τοὺς στρατηγοὺς, καὶ μετὰ τούτων Τερέντιον τὸν τῶν βασιλικῶν προεστῶτα κοιτώνων, καὶ Ἀρσάκιον τὸν μετὰ τοῦτον τῇ τάξει καλούμενον, δείσαντος δὴ τοῦ βασιλέως τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐπανάστασιν, κατὰ μὲν τῶν στρατηγῶν ἀειφυγίας ἐκφέρεται ψῆφος· καὶ ἐμβληθέντες πλοίῳ, παρὰ τῶν ἀπαγόντων ἀναιροῦνται. 3 τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς κελεύσας Ἰόβιος. 4 ἐδεδίει γὰρ μήποτε ἐπανελθόντες, καὶ τὴν κατὰ σφῶν γνόντες ἐπιβουλὴν, εἰς τὴν

hiberetur, socium nactus ad eam Ellebichum, qui Comes equitum Domesticorum erat) causam a militibus poscit, quamobrem ad hoc facinus prorupissent. quumque de militibus audiret, omnino sibi Turpillionem & Vigilantium duces, vna cum Terentio, Augustalium cubiculorum præposito, & proximo secundum hunc Arsacio, dedendos esse: principe militum defectionem verito, duces isti exilio perpetuo multantur, & in nauim coniecti ab iis necantur, qui eos auehebant. Hoc enim Iouius eis imperauerat, quippe metuebat, ne forte reuersi, cognitis iis insidiis, quę aduersus ipsos structæ fuissent; princi-

 pem

52. Ad Hellebicum Com, & magistrum vtriusque milit. est lex 1. Cod. Theod. *de calumniator.* Merobaude II. & Saturnino Coss. i. e. anno Chr. 383. vnde huius parentem fuisse verosimile est. *Reinesius.*

53. Congruentius cum Leuncl. legemus *δομεστίκων, domesticorum.* Sylb.

pem adſumendum de ſe ſupplicium concitarent. Terentius in orientem relegatur, Arſacius Mediolani ſe continere iubetur.

καὶ αὐτοῦ τὸν βασιλέα προσκαλέσοιντο τιμωρίαν. 5 Τερέντιος δὲ εἰς τὴν ἑῴαν ἐκπέμπεται, καὶ Ἀρσάκιος τὴν [54] Μεδιολανὸν οἰκεῖν ἐκληρώσατο.

XLVIII. Hinc Imperator in Terentii locum Euſebio cubiculi præpoſito creato, Turpillionis poteſtate Valenti tradita, poſt Vigilantium Allobicho præfectura mandata: quodam modo ſeditionem militarem ſedare viſus eſt. Iouius autem præfectus prætorii, quum omnem apud Imperatorem potentiam in ſe transtuliſſet: legatos ad Alarichum mittere decreuit, qui eum hortarentur, vt ad ipſam vsque Rauennam accederet, quod iſtic pacem

Καταστήσας δὲ ὁ βασιλεὺς Εὐσέβιον μὲν ἀντὶ Τερεντίου φύλακα τοῦ κοιτῶνος, [55] Οὐάλεντι δὲ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχε Τουρπιλλίων παραδούς, καὶ μετὰ Βιγελάντιον [56] Ἀλλόβιχον ὕπαρχον καταστήσας, τὴν μὲν τῶν στρατιωτῶν πέπαυκεν πως ἔδοξε 2 στάσιν. Ἰόβιος δὲ, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, πᾶσαν εἰς αὐτὸν τὴν παρὰ βασιλεῖ δύναμιν περιστήσας, ἔγνω πρέσβεις ἐκπέμψαι πρὸς Ἀλλάριχον, ἄχρι τῆς Ῥαβέννης αὐτὸν παραγενέσθαι παρακαλοῦντας, ὡς δὴ τῆς εἰρήνης αὐτόθι γενησομένης.

πρ-

54. L. & P. corrupte, *τὴν μετὰ δολιανόν*. *Idem.*
55. Ad hunc Valentem Com. domeſticorum, & Olympium mag. officior. eſt lex 42. Cod. Theod. *de heretic.* impp. Honor. & Theod. Coss. Baſſo & Philippo. *Reineſius.*
56. qui modo Ellebichus fuit. in P. c. Ἀλλόβιχος appellatur. *Sylb.*

πεμφθέντος δὲ τοῖς τοῦ βασιλέως καὶ τοῖς Ἰοβίου γράμμασιν Ἀλλαρίχου, παραγενομένου τε εἰς τὴν Ἀρίμινον, Ῥαβέννης ἀφεστῶσαν μιλίοις τριάκοντα. συνδραμὼν κατὰ ταύτην Ἰόβιος, ἅτε ἐν ταῖς Ἠπείροις πρόξενος καὶ φίλος Ἀλλαρίχῳ γεγενημένος, τοὺς περὶ τῶν συνθηκῶν ἐποιήσατο λόγους. 4 ἀπῄτει δὲ Ἀλλάριχος, χρυσίον μὲν ἔτους ἑκάστου δίδοσθαί τι ῥητὸν, καὶ σίτου τι χορηγεῖσθαι μέτρον· οἰκεῖν δὲ αὐτὸν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ πᾶσι [57] Βενετίας ἄμφω, καὶ Νωρικοὺς, καὶ Δελματίαν. ταῦτα ἐναντίον 5 Ἀλλαρίχου γράψας Ἰόβιος, ἐκπέμπει τῷ βασιλεῖ, δοὺς καὶ ἴδια πρὸς αὐτὸν γράμματα, παραινοῦντα καταστῆσαι δυνάμεως ἑκατέρας στρατηγὸν Ἀλλάριχον· ὥστε ταύτης αὐτὸν τυχόντα τῆς θεραπείας, χαλάσαι τι τῆς βαρύτητος τῶν

3 facturi essent. Alarichi principis & Iouii litteris adsenso, & Ariminū profecto, quæ Rauenna triginta milliaribus abest; celeriter eo Iouius quoque se contulit; & quod in Epiris Alarichi hospes & amicus factus fuisset, de fœdere pangendo tractat. 4 Alarichi hæc postulata erant: Vt in annos singulos auri certa summa solueretur, & annonæ mensura quædam suppeditaretur: Vt item ipse cum suis omnibus vtramque Venetiam, & Noricos, & Dalmatiam incoleret. 5 Hæc Iouius Alaricho præsente perscripta mittit ad Imperatorem, datis ad eundem seorsum quoque litteris; quibus eum cohortabatur, Alarichum vtriusque militiæ magistrum constitueret; vt hoc modo delenitus, de con-

57. Pro Βενετίας haud scio, an rectius legerimus Παιονίας, Pannonias. Idem.

conditionum asperitate non nihil remitteret, ac tolerabilibus moderatisq; legibus pacem faceret. Imperator, his acceptis litteris, Iouii temeritatem damnat; & vicissim missis ad eum litteris significat; auri quidem & annonæ modum vt ipse statueret, æquum esse; qui & præfectus esset prætorii & publicorum tributorum copiam facultatemque perspectam haberet: at dignitatem, aut ducis officium, nunquam se vel Alaricho, vel eius gentilibus concessurum.

συνθηκῶν, καὶ ἐπὶ φορητοῖς καὶ μετρίοις ποιήσασθαι τὰς σπονδάς. 6 ταύτην δεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν ἐπιστολὴν, καταγινώσκει μὲν τῆς Ἰοβίου προπετείας, γράμμασι δὲ ἐχρῆτο πρὸς αὐτὸν, δι' ὧν ἐδήλου, χρυσίου μὲν καὶ σίτου μέτρον αὐτὸν ὁρίσαι προσήκειν, οἷα τῆς αὐλῆς ὕπαρχον ὄντα, καὶ τὴν τῶν δημοσίων φόρων ἐπιστάμενον δύναμιν· ἀξίαν δὲ ἢ στρατηγίαν μήποτε Ἀλλαρίχῳ δώσειν, ἢ πατῶν τῷ γένει προσηκόντων.

XLIX Hanc epistolam quum Iouius accepisset, non seorsum apertam, sed audiente Alaricho legit. Is cetera quidem moderate tulit; verum vbi negatum sibi, gentique suæ, militiæ magisterium vidit; mox ira percitus, Romam contendere barbaros suos iuf-

Ταύτην δεξάμενος ὁ Ἰόβιος τὴν ἐπιστολὴν, οὐ καθ' ἑαυτὸν ἀνελίξας ἀνέγνω ταύτην, ἀλλ' εἰς ἐπήκοον Ἀλλαρίχου. καὶ τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἤνεγκεν· ὡς δὲ ἀρνηθεῖσαν εἶδεν ἑαυτῷ τε καὶ τῷ γένει τὴν τῆς στρατηγίας ἀρχὴν, ἀναστὰς εἰς ὀργὴν αὐτόθεν, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύ-

λαύνειν τοὺς σὺν αὐτῷ βαρβάρους ἐκέλευσεν, ὡς αὐτίκα τὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀμυνούμενος ὕβριν. Ἰόβιος 2 δὲ, ἀπορηθεὶς ἐπὶ τῷ παραλόγῳ τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, εἰς τὴν Ῥάβενναν ἐπανῆλθε. βου- 3 λόμενος δὲ τῆς μέμψεως αὐτὸν ἀπολῦσαι, κατέλαβεν ὅρκοις Ὀνώριον, ἦ μὴν εἰρήνην μή ποτ' ἔσεσθαι πρὸς Ἀλλάριχον, ἀλλ' ἄχρι παντὸς πολεμήσειν. ὤμνυ δὲ καὶ 4 αὐτὸς ὅρκον, τῆς βασιλείας ἁψάμενος κεφαλῆς, καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ τὰς ἀρχὰς εἶχον, ταὐτὸν ποιῆσαι παρασκευάσας.

sit, quasi confestim factam sibi totique genti suae injuriam vlturus. Iouius autem ob inexspectatas hasce litteras 2 Imperatoris, ad inopiam consilii redactus, Rauennam rediit. Quumque se omni culpa 3 liberare vellet, Honorium sacramentis obstrinxit, quibus sancte polliceretur, nunquam pacem cum Alaricho facturum, sed bellum perpetuo gesturum. Simul & ipse principis 4 tacto capite, iusiurandum praestat; & a ceteris, quotquot erant cum potestate, consimile quiddam exigit.

Τούτων δὲ πραχθέντων, ὁ βασιλεὺς, ὡς δὴ πολεμήσων Ἀλλαρίχῳ, μυρίους εἰς συμμαχίαν Οὔννους ἐπεκαλεῖτο. τρο- 2 φὴν δὲ τούτοις ἕτοιμον εἶναι παροῦσι βουλόμενος, σῖτον καὶ πρόβατα καὶ βόας τοὺς ἀπὸ τῆς Δαλματίας εἰσφέρειν ἐκέ-

His actis, Imperator, qui Alaricho bellū facturus esset, decem millia Hunnorum in societatem arcessit: &, 2 quod eis aduentantibus annonas paratas esse vellet, frumentum, & pecora, & boues e Dalmatia adduci iussit.

L.

Mi-

Misit & quosdam exploraturos, quonam modo Romam Alarichus iter suum institueret. Copias quoque suas ex omnibus locis euocat. Alarichus autem, quod eum susceptæ aduersus Romam expeditionis pœnituisset; episcopos vrbium ablegat, qui simul & legatione fungerentur, & auctores Honorio essent, ne culpa sua fineret eam vrbem, quæ iam a pluribus, quam mille annis, magnæ parti orbis terrarum imperasset, barbaris vastandam dedi; nec tantas ædificiorum moles hostili flamma deleri: sed potius moderatis admodum conditionibus pacem componeret. Nec enim opus esse sibi dignitate potestatis, nec iam se postulatas prius prouincias, ad constituendas in eis sedes, petere; sed ambos tantum Noricos, ad extremas Istri

3 λέσειν. ἔπεμπε δὲ τοὺς κατασκοπήσοντας ὅπως τὴν ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὁδὸν Ἀλλάριχος ποιεῖται· καὶ πανταχόθεν τὰς δυνάμεις συνήθροιζεν. 4 Ἀλλάριχος δὲ, εἰς μεταμέλον ἐλθὼν ἐπὶ τῇ κατὰ τῆς Ῥώμης ὁρμῇ, τοὺς κατὰ πόλιν ἐπισκόπους ἐξέπεμπε, πρεσβευσομένους ἅμα, καὶ παραινοῦντας τῷ βασιλεῖ, μὴ περιιδεῖν τὴν ἀπὸ πλειόνων ἢ χιλίων ἐνιαυτῶν τοῦ πολλοῦ τῆς γῆς βασιλεύουσαν μέρους, ἐκδιδομένην βαρβάροις εἰς πόρθησιν, μηδὲ οἰκοδομημάτων μεγέθη τηλικαῦτα διαφθειρόμενα πολεμίῳ πυρί· 5 θέσθαι δὲ τὴν εἰρήνην ἐπὶ μετρίαις σφόδρα συνθήκαις. οὔτε γὰρ ἀρχῆς ἀξίας δεῖσθαι τὸν βάρβαρον, οὔτε τὰς πρότερον ἐπαρχίας ἔτι πρὸς οἴκησιν βούλεσθαι καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος λαβεῖν, ἀλλὰ μόνους ἄμφω Νωρικοὺς, ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς που τοῦ Ἴστρου κειμένους,

συνεχεῖς τε ὑφισαμένους ἐφόδους, καὶ εὐτελῆ φόρον τῷ δημοσίῳ εἰσφέροντας· καὶ σῖτον ἐπὶ τούτοις ἔτους ἑκάστου τοσοῦτον, ὅσον ἀρκεῖν ὁ βασιλεὺς οἰηθείη. συγχωρεῖν δὲ καὶ τὸ χρυσίον, εἶναί τε φιλίαν καὶ ὁμαιχμίαν αὐτῷ καὶ Ῥωμαίοις, κατὰ παντὸς αἴροντος ὅπλα, καὶ πρὸς πόλεμον κατὰ τῆς βασιλείας ἐγειρομένου.

partes sitos, & qui continuis incursionibus vexentur, tenueque fisco tributum inferant. Præter hæc, annonæ tantum in annos singulos adiiceret, quantum ipse princeps satis esse putaret. Quin & ab auri se postulato discedere, ac velle, vt amicitia sit, bellique societas, inter se ac Romanos, aduersus quemuis, qui arma sumeret, & ad gerendum aduersus rempublicam bellum se commoueret.

LI.

Ταῦτα ἐπιεικῶς καὶ σωφρόνως Ἀλλαρίχου προτεινομένου, καὶ πάντων ὁμοῦ τὴν τοῦ ἀνδρὸς μετριότητα θαυμαζόντων, Ἰόβιος καὶ οἱ τῷ βασιλεῖ παραδυναστεύοντες, ἀνήνυτα ἔφασκον τὰ αἰτούμενα εἶναι, πάντων ὅσοι τὰς ἀρχὰς εἶχον, ὀμωμοκότων μὴ ποιεῖσθαι πρὸς Ἀλλάριχον εἰρήνην. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν θεὸν [58] τετυχή-

Qvum hæc Alarichus leniter ac modeste proponeret, omnesque simul hominis moderationē admirarentur: Iouius, & alii, penes quos secundum principem potestas omnis erat, hæc postulata concedi propterea posse negabant, quod omnes magistratus iureiurando se obstrinxissent, cum Alaricho se pacem nullam facturos. Quippe si Deo præstitum fuis-

58. Fortasse rectius τετυχήκοι, Optat. verbi modo. Sylb.

fuisset iusiurandum, fortasse negligi posse, permittendo benignitati diuinæ facinoris impii condonationem: sed quando per caput Imperatoris iurassent, non iam eis fas esse, contra tam graue iusiurandum delinquere. Vsque adeo cauta mens illorum erat, qui Dei cura destituti, rempublicam id temporis administrabant.

καὶ δεδομένος ὅρκος, ἦν ἂν ὡς εἰκὸς παριδεῖν, ἐνδιδόντας τῇ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ τὴν ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ συγγνώμην· ἐπεὶ δὲ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως ὀμωμόκεσαν κεφαλῆς, οὐκ εἶναι θεμιτὸν αὐτοῖς εἰς τὸν τοσοῦτον ὅρκον ἐξαμαρτεῖν. τοσοῦτον ἐφύλαττεν ὁ νοῦς τῶν τότε τὴν πολιτείαν οἰκονομούντων, θεοῦ προνοίας ἐστερημένων.

ΖΩΣΙΜΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ.

ΑΛΛΑΡΙΧΟΣ μὲν οὖν ἐπὶ ταῖς οὕτω μετρίαις αἰτήσεσι περιυβρισθεὶς, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἤλαυνε πανστρατιᾷ, τῇ καὶ αὐτῆς πολιορκίᾳ προσκαρτερήσων. ἐν τούτῳ δὲ [1] παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ τυραννήσαντος ἐν Κελτοῖς ἀφίκετο πρὸς Ὀνώριον κατὰ πρεσβείαν Ἰόβιος, παιδείᾳ τε ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαπρέπων, βεβαιωθῆναι τὴν πρότερον ὁμολογηθεῖσαν εἰρήνην, καὶ ἅμα συγγνώμην ἕνεκα τῆς ἀναιρέσεως Διδυμίου καὶ Βερηνιανοῦ, τῶν συγγενῶν Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως, αἰτῶν. ἀπελογεῖτο γὰρ, λέγων, [2] [ὡς] οὐ κατὰ προαίρεσιν ἀνῄρηνται Κωνσταντίνου. συνταραττόμενον δὲ

ZOSIMI HISTORIARVM. LIBER VI.

Alarichus ergo, quum tam æqua postulata proposuisset, indignum in modum ludibrio habitus; vniuersis cum copiis Romam ducit, constanter in 2 vrbis obsidione perstiturus. Eo tempore venit ad Honorium legatus a Constantino, qui apud Celtas tyrannidem inuaserat, Iouius; vir eruditione doctrinæ, ceterisque virtutibus excellens: qui constitutam prius pacem ratam haberi, præ tereaque veniam ob interfectos Imperatoris Honorii propin- 3 quos, Didymium & Verenianum, poscere- 4 ret. Sic enim hoc factum purgabat, vt eos Constantini voluntate necatos inficiaretur. Postquam Honorium grauius

1. P. & L. περὶ Κωνσταντ. præpostere. Ipsam legationem etiam Olympiodorus scripsit apud Phot. Biblioth. c. 80.
2. Ab eisdem MSS. abest inclusa ὡς. Sylb.

vius commotum vidit, recte facturum ait, si curis Italicis occupatus, aliquid concedesset. Quod si potestas sibi fieret, ad Constantinum abeundi, & casus Italiæ nunciandi: non multo post redditurum cum omnibus Celticis, & Hispanicis, & Britannicis copiis; ac rebus Italicis & vrbanis opem laturum. His conditionibus abeundi copiam nactus est Iouius. Ceterum Celticas res, nec dum vti par erat, expositas; æquum fuerit iisde vsque a superioribus annis, quo pacto singillatim gestæ fuerint, commemorari.

τὸν Ὀνώριον θεασάμενος, εὔλογον ἔφασκεν εἶναι, ταῖς περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐνασχολουμένῳ φροντίσιν, ἐνδοῦναι· συγχωρουμένου δὲ πρὸς Κωνσταντῖνον ἐκδημῆσαι, καὶ τὰ συνέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἀγγεῖλαι, μετ' οὐ πολὺ δὲ αὐτὸν ἥξειν ἅμα παντὶ τῷ ἐν Κελτοῖς, καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ ἐν τῇ Βρεττανικῇ νήσῳ στρατεύματι, ταῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν 5 καὶ Ῥώμην βοηθήσοντα περιστάσεσι. Καὶ ὁ μὲν Ἰόβιος ἐπὶ τούτοις ἀναχωρεῖν ἐπετράπη· τὰ δὲ ἐν Κελτοῖς, οὔπω τῆς προσηκούσης ἀφηγήσεως ἀξιωθέντα, δίκαιον ἄνωθεν, ὡς ἕκαστα πέπρακται, διεξελθεῖν.

II. QVo tempore Arcadius adhuc imperabat, Honorio VII. & Theodosio iterum, CONSS. milites Britannici seditione concitata, Marcum in re-

ΕΤι βασιλεύοντος Ἀρκαδίου, καὶ ὑπάτων ὄντων Ὀνωρίου τὸ ζ'. καὶ Θεοδοσίου τὸ β', οἱ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ στρατιῶται στασιάσαντες, ἀνάγουσι [3] Μάρκον ἐπὶ τὸν βα-

3. De Marco & Gratiano tyrannis eadem Olympiodorus d. loco.

βασίλειον θρόνον, καὶ ὡς κρατοῦντι τῶν αὐτόθι πραγμάτων, ὑπείθοντο. ἀνελόντες δὲ τοῦτον, ὡς οὐχ ὁμολογοῦντα τοῖς αὐτῶν ἤθεσιν, ἄγουσι Γρατιανὸν εἰς μέσον· καὶ ἁλουργίδα καὶ στέφανον ἐπιθέντες, ἐδορυφόρουν ὡς βασιλέα. δυσαρεστήσαντες δὲ καὶ τούτῳ, τέσσαρσιν ὕστερον μησὶ παραλύσαντες ἀναιροῦσι, Κωνσταντίνῳ παραδόντες τὴν βασιλείαν. ὁ δὲ, Ἰουστινιανὸν καὶ Νεβιγάστιον ἄρχειν τῶν ἐν Κελτοῖς τάξας στρατιωτῶν, ἐπεραιώθη τὴν Βρεττανίαν καταλιπών. ἐλθὼν δὲ εἰς [4] Βονωνίαν, (πρώτη δὲ αὕτη πρὸς τῇ θαλάσσῃ κεῖται, Γερμανίας οὖσα πόλις τῆς [5] κάτω) καὶ ἐν ταύτῃ διατρίψας ἡμέρας τινὰς, πάντα τε οἰκειωσάμενος τὰ στρατόπεδα, μέχρι τῶν Ἄλπεων ὄντα τῶν ὁριζουσῶν Γαλατίαν καὶ Ἰταλίαν,

gio solio collocant; eique tamquam rerum in iis locis potienti, se subiiciunt. Eo deinde necato, veluti moribus illorum non respondenti; *Gratianum* in medium producunt, & purpura coronaque ornatum, ceu principem solito satellitio comitantur. Verum & huic improbato, post menses quatuor imperium abrogant, & vitam eripiunt; *Constantino* rerum summa tradita. Is, vbi Iustinianum & Neuigasten Celticis militibus præfecisset, Britannia relicta transmisit: quumque Bononiam venisset, (ea prima mari adiacet, inferioris Germaniæ ciuitas) & in ea dies aliquot fuisset commoratus, omnesque sibi exercitus ad Alpes vsque Galliam & Italiam disterminantes, concili-

Tt   assent:

4. De Bononia eadem Olympiodorus, c. l. quam portum Gessoriacum putant esse.

5. L. & P. ἄνω pro κάτω, errore manifesto. *Sylb.*

asset: imperium tuto iam possidere videbatur. 6 Eodem tempore Sarum Stelicho ducem cum exercitu contra Constantinum ablegat. 7 Is, Iustiniano duci cum copiis suis obuiam profectus, eum maiore cum exercitus parte interfecit; & ingenti præda potitus, quod intellexisset Constantinum se recepisse Valentiam, vrbem ad defensionem eius satis idoneam; hanc ipsam obsidere instituit. 8 Alter copiarum dux Nevigastes, cum Saro de pace colloquens, amice quidem ab eo fuit exceptus; sed vltro citroque præstitis sacramentis, confestim occisus, religione iurisiurandi ab Saro violata. 9 Quum autem Constantinus Edobinchum, natione Francum, & oriundum e Britannia Gerontium, duces his

ἀσφαλῶς ἔχεσθαι τὴν βασιλείαν ἐδόκει. 6 κατὰ δὲ τούτους τοὺς χρόνους, Σάρον τὸν στρατηγὸν ἐκπέμπει μετὰ στρατεύματος κατὰ Κωνσταντίνου Στελίχων. 7 ὁ δὲ, Ἰουστινιανῷ τῷ στρατηγῷ μετὰ τῆς δυνάμεως τῆς σὺν αὐτῷ ἀπαντήσας, αὐτόν τε ἀναιρεῖ καὶ τῶν στρατιωτῶν τὸ πλεῖον μέρος· καὶ λείας πολλῆς γενόμενος κύριος, ἐπειδὴ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ἔγνω πόλιν καταλαβόντα Βαλεντίαν, ἀρκοῦσαν αὐτῷ πρὸς ἀσφάλειαν, εἰς πολιορκίαν καθίστησι. 8 Νεβιογάστου δὲ λειπομένου στρατηγοῦ λόγους τῷ Σάρῳ περὶ φιλίας προσάγοντος, ἐδέχετο μὲν ὡς φίλον τὸν ἄνδρα· δοὺς δὲ καὶ λαβὼν ὅρκους, ἀναιρεῖ παραχρῆμα, μηδένα τῶν ὅρκων ποιησάμενος λόγον. 9 Κωνσταντίνου δὲ στρατηγὸν καταστήσαντος Ἐδόβιγχον, Φράγγον ὄντα τὸ γένος, Γερόντιον δὲ ἀπὸ τῆς Βρεττανίας ὁρμώμενον, δείσας ὁ Σάρος τὴν

6. pro δὲ rectius legetur π. *Sylb.*

τὴν τῶν στρατηγῶν τούτων περὶ τὰ πολέμια ἐμπειρίαν ὁμοῦ καὶ ἀνδρείαν, ἀνεχώρησε τῆς Βαλεντίας, ἑπτὰ πολιορκήσας ταύτην ἡμέρας. 10 καταδραμόντων δὲ αὐτὸν τῶν Κωνσταντίνου στρατηγῶν μετὰ μεγίστης δυνάμεως, σὺν πολλῷ διεσώθη πόνῳ, τὴν λείαν ἅπασαν δωρησάμενος τοῖς περὶ τὰς Ἄλπεις ἀπαντήσασιν αὐτῷ [7] Βακαύδαις, ὥστε συγχωρηθῆναι παρ' αὐτῶν τῆς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν παρόδου. 11 Σάρου δὲ ταύτῃ ὥσπερ εἰς τὴν Ἰταλίαν διασωθέντος, συναγαγὼν ὁ Κωνσταντῖνος τὴν δύναμιν ἅπασαν, ἔγνω φυλακὰς ἁρμοσίας ἐγκαταστῆσαι ταῖς Ἄλπεσιν. ἦσαν δὲ αὗται τρεῖς, 12 αἱ τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ Κελτῶν, κἀκεῖθεν ἀπέχουσαι τὰς ὁδοὺς ἀπο-

sufficisset: Sarus, horum ducem in re militari experientiam & fortitudinem veritus, a Valentia discessit, quam septem diebus obsederat. Quumque Constantini duces in eum maximis viribus procurrissent, multo labore saluus euasit; vniuersa præda Bacaudis, qui ad Alpes illi occurrerant, concessa; vt ab eis adeundæ Italiæ facultatem impetraret. Quum Sarus hoc modo in Italiam peruenisset incolumis, Constantinus vniuersis collectis copiis, Alpes idoneo præsidio munire decreuit. Eæ tres omnino sunt, quæ in Italiam a Celtis, atque inde vlterius ducentia claudunt itinera; videlicet Cottiæ,

7 De Bacaudis ad Eutropium diximus 9, 1354. adde ibidem Pæanium: inprimis Salvianum, qui omnium clarissime lib. 5. Gubern. Dei, *Vocamus,* inquit, *rebelles, vocamus perditos, quos esse compulimus criminosos. Quibus enim aliis rebus, Bagaudæ facti sunt, nisi iniquitatibus nostris, nisi improbitatibus iudicum &c.*

Pœninæ, Maritimæ. Hoc vti faceret ea cura, quam diximus; caussa quædam erat huiusmodi.

κλείσασαι,[8] Κοτίαις, Ποινίναις, Μαριτίμαις· ταύτης δὲ αἰτίαν τοιάνδε τῆς εἰρημένης μοι προνοίας ἠξίωσε.

III. SVperioribus annis, Arcadio VI, & Probo Coss. Vandili Sueuis & Alanis permisti, superatis his locis, nationes Transalpinas vastarunt: editaque ingenti cæde, Britanniarum etiam exercitibus formidabiles exstiterunt, quos quidem eo perpulerunt, vt veriti, ne progrederentur vlterius; ad tyrannos eligendos sese conuerterent, Marcum inquam, & Gratianum, & secundum hos Constantinum. Aduersus quem acri commisso prœlio, victoria quidem Romani potiti sunt; maiore barbarorum parte iugulata; sed, quod fu-

ΕΝ τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις, ἕκτον ἤδη τὴν ὕπατον ἔχοντος ἀρχὴν Ἀρκαδίου καὶ Πρόβου, Βανδίλοι Σουήβοις καὶ Ἀλανοῖς ἑαυτοὺς ἀναμίξαντες τούτους ὑπερβάντες τοὺς τόπους, τοῖς ὑπὲρ Ἄλπεις ἔθνεσιν ἐλυμήναντο· καὶ πολὺν ἐργασάμενοι φόνον, ἐπίφοβοι καὶ τοῖς ἐν Βρεττανίαις στρατοπέδοις ἐγένοντο· συνηνάγκασαν δὲ, δέει τοῦ μὴ καὶ[9] σφᾶς προελθεῖν, εἰς τὴν τῶν τυράννων ὁρμῆσαι χειροτονίαν, Μάρκου λέγω καὶ Γρατιανοῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις Κωνσταντίνου. πρὸς ὃν μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐνίκων μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, τὸ πολὺ τῶν βαρβάρων κατασφάξαντες μέρος·

τοῖς

8. Pal. c. Κοτίαι. Ποινίναι. Sing. numero: & mox Plur. μαριτίμαις. Sylb.

9. ante σφᾶς desideratur Præpositio εἰς. Idem.

τοῖς δὲ φεύγουσιν οὐκ ἐπεξελθόντες, (ἢ γὰρ ἂν ἅπαντας πανωλεθρίᾳ διέφθειραν) ἐνέδωκαν αὐτοῖς ἀνακτησαμένοις τὴν ἧτταν, καὶ βαρβάρων πλῆθος συναγαγοῦσιν, αὖθις ἀξιομάχους γενέσθαι. 4 Διὰ ταῦτα τοίνυν τούτοις τοῖς τόποις φύλακας ἐγκατέστησε Κωνσταντῖνος, ὡς ἂν μὴ τὴν εἰς Γαλατίαν ἀνειμένην ἔχοιεν πάροδον. 5 ἐγκατέστησε δὲ καὶ τῷ Ῥήνῳ πᾶσαν ἀσφάλειαν, ἐκ τῶν Ἰουλιανοῦ βασιλέως χρόνων ῥᾳθυμηθεῖσαν.

3 gientes insequuti non essent, (omnes enim ad internecionem vsque cecidissent) facultatem eis concesserunt, vt resarcita clade, quam acceperant, & collecta barbarorum multitudine, 4 rursus hosti pares euaderent. Propter has ergo caussas præsidiarios in hisce locis Constantinus collocauit, ne isti liberum in Galliam aditum haberent. 5 Rhenum quoque præsidio muniuit idoneo; quod a Iuliani principis temporibus neglectum fuerat.

IV.

Οὕτω τὰ κατὰ τὴν Γαλατίαν πᾶσαν οἰκονομήσας, Κώνσταντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων, τὸ τοῦ καίσαρος σχῆμα περιθεὶς, ἐπὶ τὴν Ἰβηρίαν ἐκπέμπει, καὶ τῶν αὐτόθι πάντων ἐθνῶν ἐγκρατὴς γενέσθαι βουλόμενος, ὥστε καὶ τὴν ἀρχὴν αὐξῆσαι, καὶ ἅμα τὴν τῶν Ὀνωρίου συγγενῶν

HOc modo rebus in vniuersa Gallia constitutis, *Constantem* filiorum natu maximum, habitu Cæsaris ornatum, in Hispaniam ablegat. Nam & istic vniuersas in potestatem redigere nationes cupiebat, tum vt imperii limites prolataret, tum etiam vt Honorii pro-

propinquorum potentiam in iis locis exscinderet. Metuebat enim, ne quando coactis militum in ea regione copiis, ipsi monte Pyrene superato se adorirentur; & Imperator Honorius, ex Italia missis exercitibus, vndique circumdato sibi tyrannidem abrogaret. Itaque Constans in Hispaniam transiit, quum ducem Terentium, & Apollinarem praefectum praetorii haberet; ac palatinis etiam ordinibus magistratus tam ciuiles quam militares dedisset. Atque his ductoribus copias in eos mouet, qui generis affinitate Theodosium principem contingentes, Hispanas res conturbabant. Illi, primo per Lusitanicos exercitus suscepto aduersus Constantem bello; quum

αὐτόθι δυναστείαν ἐκκόψαι. 2 δέος γὰρ αὐτὸν εἶχε, μή ποτε δύναμιν συναγαγόντες τῶν αὐτόθι στρατιωτῶν, αὐτοὶ μὲν αὐτῷ [10] διαβάντες τὴν Πυρήνην, ἐπέλθοιεν, ἀπὸ δὲ τῆς Ἰταλίας ὁ βασιλεὺς Ὀνώριος ἐπιπέμψας αὐτῷ τὰ στρατόπεδα, τῆς τυραννίδος, κύκλῳ πανταχόθεν περιλαβὼν, παραλύσειεν. 3 ἐπὶ τούτοις ὁ Κώνστας εἰς τὴν Ἰβηρίαν διέβη, στρατηγὸν μὲν Τερέντιον ἔχων, Ἀπολινάριον δὲ τῆς 4 αὐλῆς ὕπαρχον. τῶν δὲ ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ἄρχοντάς τε πολιτικοὺς ἅμα καὶ στρατιωτικοὺς καταστήσας, ἐστράτευε διὰ τούτων [11] [ἐπὶ] ἐκείνους οἳ γένους τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ προσήκοντες, τὰ τῆς Ἰβηρίας [12] συνετάραττον πράγματα, πρότερον μὲν πρὸς αὐτὸν Κώνσταντα διὰ τῶν ἐν τῇ Λυσιτανίᾳ στρατοπέδων ἀρά-

μενοι

10. Pro αὐτῷ forsasse legendum αὐτοῦ αὐτοί. Sylb.

11. Inclusa ἐπὶ abest a manuscriptis. Idem.

12. Forsan diuise legendum συνετάραττον τότε. Idem.

μένοι πόλεμον· ἐπεὶ δὲ πλεονεκτεῖσθαι συνῄσθοντο, πλῆθος οἰκετῶν καὶ γεωργῶν ἐπιστρατεύσαντες, καὶ παρὰ βραχὺ καταστήσαντες αὐτὸν εἰς μέγιστον κίνδυνον. ἀλλὰ 5 κἀνταῦθα τῆς ἐλπίδος διαμαρτόντες, Κώνσταντι σὺν ταῖς σφῶν γυναιξὶν ἦσαν ἐν φυλακῇ. ὅπερ 6 ἀκηκοότες οἱ τούτων ἀδελφοὶ, Θεοδόσιός τε καὶ Λαγώδιος, ὁ μὲν, εἰς τὴν Ἰταλίαν διέφυγεν, ὁ δὲ, εἰς τὴν ἑῴαν διασωθεὶς, ἀνεχώρησε.

ab illo se vinci viderent; cum seruorum & agricolarum multitudine hostem adgressi, parum abfuit, quin eum in grauissimum discrimen adducerent. Sed heic quoque spe sua frustrati, a Constante cum vxoribus in custodiam dati sunt. quare fratribus eorum, Theodosio Lagodioque nunciata; in Italiam profugit alter, alter in orientem saluus euasit.

V.

Ταῦτα κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ὁ Κώνστας διαπραξάμενος, ἐπανῆλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ Κωνσταντῖνον, ἐπαγόμενος Βερηνιανὸν καὶ Διδύμιον, καταλιπὼν [13] τε αὐτόθι τὸν στρατηγὸν Γερόντιον, ἅμα τοῖς ἀπὸ Γαλατίας στρατιώταις, φύλακα τῆς ἀπὸ Κελτῶν ἐπὶ τὴν Ἰβηρίαν παρόδου. καίτοι γε τῶν ἐν [14] Ἰβηρίαις στρα-

His rebus Constans in Hispania gestis, ad patrem Constantinum reuersus est; adducto secum Vereniano & Didymio, relictoque istic duce Gerontio; qui cum Gallicis militibus iter illud, quod e Celtis in Hispaniam ducit, custodiret: quamquam exercitus Hispanici hanc custo-

13. pro τε Pal. c. δὲ habet. *Sylb.*
14. Pal. ἐν Ἰβηρίᾳ. Sing. vt passim in hoc libro.

diam sibi pro more credi, nec regionis tutelam extraneis committi, petiissent. Ceterum Verenianus & Didymius ad Constantinum perducti, mox interfecti sunt. 2 Inde rursus in Hispaniam Constans a patre mittitur, & Iustum ducem secum adducit. Quare offensus Gerontius, 3 conciliatis sibi eorum locorum militibus, barbaros in regione Celtarum aduersus Constantinum ad defectionem impellit. Quibus 4 cum Constantinus non restitisset, quod maior copiarum ipsius pars esset in Hispania: cuncta pro lubitu inuadentes Transrhenani barbari, eo tum incolas insulæ Britanniæ, tum quasdam Celticas nationes redegerunt, vt ab imperio Romano deficerent, & Romanorum legibus non amplius

τοπέδων, ἐμπιστευθῆναι κατὰ τὸ σύνηθες τὴν φυλακὴν αἰτησάντων, καὶ μὴ ξένοις ἐπιτραπῆναι τὴν τῆς χώρας ἀσφάλειαν. Βερηνιανὸς μὲν οὖν καὶ Διδύμιος, ὡς Κωνσταντῖνον ἀχθέντες, ἀνῃρέθησαν παραχρῆμα. Κώνστας δὲ αὖθις ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἐκπέμπεται, Ἰοῦστον ἐπαγόμενος στρατηγόν. ἐφ' ᾧ Γερόντιος ἀχθόμενος καὶ τοὺς αὐτόθι περιποιησάμενος στρατιώτας, ἐπανίστησι Κωνσταντίνῳ τοὺς ἐν Κελτοῖς βαρβάρους. πρὸς οὓς οὐκ ἀντισχὼν ὁ Κωνσταντῖνος, ἅτε δὴ τοῦ πλείονος τῆς δυνάμεως μέρους ὄντος ἐν Ἰβηρίᾳ, πάντα κατ' ἐξουσίαν ἐπιόντες οἱ ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βάρβαροι, κατέστησαν εἰς ἀνάγκην τούς τε τὴν Βρεττανικὴν νῆσον οἰκοῦντας, καὶ τῶν ἐν Κελτοῖς ἐθνῶν ἔνια, τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀποστῆναι, καὶ [15] καθ' ἑαυτὸν βιοτεύειν, οὐκέτι τοῖς τούτων

15. Conuenientius καθ' ἑαυτὰ, vel καθ' ἑαυτούς. Sylb.

των [16] ἐπακέοντα νόμοις. οἵτε ἐν τῆς Βρεττανίας ὅπλα ἐνδύντες, καὶ σφῶν αὐτῶν προκινδυνεύσαντες, ἠλευθέρωσαν τῶν ἐπικειμένων βαρβάρων τὰς πόλεις· καὶ ὁ Αρμόριχος ἅπας, καὶ ἕτεραι Γαλατῶν ἐπαρχίαι, Βρεττανοὺς [17] μιμησάμεναι, κατὰ τὸν ἴσον σφᾶς ἠλευθέρωσαν τρόπον, ἐκβάλλουσαι μὲν τοὺς Ρωμαίους ἄρχοντας, οἰκεῖον δὲ κατ᾽ ἐξουσίαν πολίτευμα καθιστᾶσαι.

obedientes, arbitratu 5 suo viuerent. Itaque Britanni sumtis armis, & quouis adito pro salute sua discrimine; ciuitates suas a barbaris imminentibus liberarunt. Itidem totus ille tractus Armorichus ceteræque Gallorum prouinciæ, Britannos imitatæ, consimili se modo liberarunt, eiectis magistratibus Romanis, & sua quadam republica pro arbitrio constituta.

Καὶ ἡ μὲν Βρεττανίας καὶ τῶν ἐν Κελτοῖς ἐθνῶν ἀπόστασις, καθ᾽ ὃν ἐτυράννει χρόνον ὁ Κωνσταντῖνος, ἐγένετο, τῶν βαρβάρων ἐπαναβάντων τῇ ἐκείνου περὶ τὴν ἀρχὴν ἐκμελείᾳ. κατὰ δὲ τὴν 2 Ιταλίαν Αλάριχος, οὐ τυχὼν ἐφ᾽ οἷς ᾔτει τῆς εἰρήνης, οὐδὲ ὁμήρους λαβὼν αὖθις ἐπανῄει τῇ Ρώμῃ, καταχρατεῖν αἱρεῖν αὐτὴν ἀπειλῶν, εἰ μὴ συμφρονήσαντες αὐτῷ, κατὰ

VI. HÆc Britanniæ Celticarumque gentium defectio, quo tempore Constantinus iste regnum vsurpabat, accidit: quum ipsius in imperio secordia moti barbari, hasce grassationes instituissent. In Italia vero Alarichus, pace, conditionibus iis, quas proposuerat, non impetrata, nec obsidibus acceptis; Romam rursus invadit, mina-

16. Aptius ὑπακούοντι. Idem.
17. P. c. μιμησάμενοι Masc. per syllepsin siue synthesin. Idem.

tus eam se per vim expugnaturum, nisi ciues Romani, coniunctis secum animis, aduersus Honorium augustum expeditionem suscepissent. Illis ad hoc postulatum cunctantibus, vrbem obsidet; & ad portum profectus, aliquot diebus in eius oppugnatione consumtis, tandem eo potitus est. Vbi quum omnem vrbis annonam reconditam inuenisset, eam se minatus est in exercitum suum expensurum, ni celeriter iis Romani, quæ proponebat, satisfecissent. Itaque Senatus vniuersus conuenit, & instituta deliberatione, quid potissimum agendum esset; tandem omnibus adsensus est, quæ Alarichus imperauerat. Nec enim mortis vllum erat effugium, posteaquam vrbi nulla e portu annona suppeditabatur.

τοῦ βασιλέως Ὁνωρίου χωρήσαιεν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὴν αἴτησιν ὤκνουν, τὴν μὲν πόλιν ἐπολιόρκει· τὸν δὲ λιμένα καταλαβών, καὶ ἡμέρας τινὰς ἐγκαρτερήσας τῇ τούτου πολιορκίᾳ, τελευτῶν κύριος τούτου καθέστη· πᾶσαν δὲ αὐτόθι τὴν τῆς πόλεως τροφὴν ἀποκειμένην εὑρών, δαπανήσειν αὐτὴν ἠπείλει περὶ τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον, εἰ μὴ θᾶττον οἱ Ῥωμαῖοι τὰ προτεινόμενα πράξαιεν. συνελθοῦσα τοίνυν ἡ γερουσία πᾶσα, καὶ περὶ τοῦ πρακτέου βουλευσαμένη, πᾶσιν ἐνέδωκεν οἷς Ἀλάριχος ἐκέλευσεν. οὐδὲ γὰρ ἦν ἀποφυγὴ θανάτου, μηδεμιᾶς τροφῆς διὰ τοῦ λιμένος τῇ πόλει χορηγουμένης.

VII. SEcundum hæc exceptis Alarichi legatis, ad vrbem eum arcesſ-

ΚΑτὰ ταῦτα δεξάμενοι τὴν Ἀλλαρίχου πρεσβείαν, ἐκάλουν αὐ-

τὸν

τὸν περὶ τῆς πόλεως ἔπαρχον, ὡς ἐκελεύοντο, Ἄτταλον, ὄντα ὕπαρχον τῆς πόλεως, εἰς τὸν βασίλειον ἀναβιβάζουσι θρόνον, ἁλουργίδα καὶ στέφανον περιθέντες. ὁ δὲ, παραχρῆμα Λαμπάδιον μὲν τῆς αὐλῆς ἀναδείκνυσιν ὕπαρχον, Μαρκιανὸν δὲ τῆς πόλεως ἔταξεν ἄρχειν. τὰς δὲ τῶν δυνάμεων στρατηγίας αὐτῷ τε Ἀλλαρίχῳ καὶ [19] Οὐάλεντι παραδέδωκεν (οὗτος δὲ ἦν ὁ πρότερον τῶν κατὰ Δαλματίαν ταγμάτων ἡγούμενος) καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξῆς τὰς ἀρχὰς ἐνεχείρισεν. ἀναζεύξας δὲ μετὰ τῆς βασιλικῆς δορυφορίας, ἐχώρει πρὸς τὰ βασίλεια, πολλῶν αὐτῷ γινομένων οὐκ ἐπιτηδείων συμβόλων. τῇ δὲ ἐξῆς παρελθὼν εἰς τὴν γερουσίαν, λόγον ἀλαζονείας γέμοντα διεξῆλθε,

sunt; ac veluti iussi fuerant, Attalum præfectum vrbis, sublimem in augusto solio, purpura coronaque cinctum, collocant. Is ex templo Lampadium præfectum prætorii declarat, & Marcianum præfectum vrbis constituit. Militares præfecturas tum ipsi Alaricho, tum Valenti tradit. Et Valens is erat, qui Dalmaticis antea legionibus præfuerat.[18] Itidem aliis alias ordine potestates tribuit. Hinc regio cum satellitio pergit ad palatium, quum omina multa parum fausta se offerrent. Postridie Senatum ingressus, orationem singularis adrogantiæ plenam habuit, qua se Romanis vniuersum orbem terrarum

18. Heic Sigonius inserit; *Ataulfum vero Comitem Domesticorum, & Tertullum in insequentem annum consulem designauit.* Quæ fortasse sunt ex codice bibliothecæ Vaticanæ descripta. *Sylb.*

19. De Valente hoc supra lib. 5. c. 48. n. 1. dictum.

rum adquisiturum, & his etiam alia maiora, magnifice iactitat: propter quæ numen ei forte succensurum erat, hominemque non multo post euersurum. Romani magna exsultare lætitia, qui & alios magistratus reipublicæ recte gerendæ peritos nacti fuissent; & insignem ex Tertulli consulis honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicii dicuntur, quæ publice videbantur vniuersis conducere, mordebant: quod fere inter omnes hi soli magnas opes possidentes, felicitatem publicam permoleste ferrent. Quum autem Alarichus Attalo recte consuleret, vt idoneas copias in Africam & Karthaginem mitteret, earumque o-

τήν [20] γε γῆν ἅπασαν Ῥωμαίοις περιποιήσειν μεγαλαυχούμενος, καὶ ἄλλα τούτων μείζονα· ἐφ' οἷς ἴσως νεμεσήσειν αὐτῷ τὸ θεῖον ἔμελλε, καὶ μετ' οὐ πολὺ καθαιρήσειν. Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ῥώμην ἦσαν ἐν εὐφροσύνῃ πολλῇ, τούς τε ἄλλους ἄρχοντας οἰκονομῆσαι καλῶς ἐπισταμένους τετυχηκότες, καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτύλλου [21] ὑπάτου τιμῇ σφόδρα εὐφραινόμενοι. μόνον δὲ τὸν τῶν λεγομένων Ἀνικίων οἶκον ἐλύπει τὰ κοινῇ δοκοῦντα πᾶσι λυσιτελεῖν, ἐπειδὴ μόνοι [22] τὸν πάντων (ὡς εἰπεῖν) ἔχοντες πλοῦτον, ἐπὶ ταῖς κοιναῖς ἐδυσχέραινον εὐπραγίαις. Ἀλλαρίχου δὲ συμβουλεύσαντος ὀρθῶς Ἀττάλῳ, πέμψαι μετρίαν δύναμιν ἐπὶ Λιβύην καὶ Καρχηδόνα, διὰ ταύτης τε παραλῦσαι τῆς ἀρχῆς Ἡρακλειανόν, ὡς ἂν μὴ καὶ

20. Rectius τήν τε γῆν. Sylb.
21. Legi potest etiam ὑπάτῳ τιμῇ. Idem.
22. Legi potest τῶν πάντων, ἢ &c. πάντων τῶν πολιτῶν. Idem.

καὶ ἐξ αὐτοῦ, τὰ Ονωρίου φρονοῦντος, κώλυμά τι τοῖς ἐγχειρουμένοις, συμβαίη, ταῖς τοιαύταις παραινέσεσιν Ἄτταλος οὐκ ἐπείθετο· ταῖς δὲ ἐπὶ τοῖς μάντεσιν ἐλπίσιν ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς, καὶ ἀμαχητὶ περιποιήσεσθαι Καρχηδόνα καὶ τὰ περὶ Λιβύην ἅπαντα πεπεισμένος, Δρούμαν μὲν οὐκ ἐκπέμπει, μεθ' ἧς εἶχε βαρβάρων δυνάμεως ῥᾶστα δυνησόμενον Ηρακλειανὸν τῆς ἀρχῆς ἐκβαλεῖν. ἐν δευτέρῳ δὲ τὴν Αλλαρίχου βουλὴν ποιησάμενος, Κωνσταντίνῳ παραδίδωσι τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ στρατιωτῶν τὴν ἡγεμονίαν, οὐδεμίαν αὐτῷ δύναμιν ἀξιόμαχον συνεκπέμψας· ἀλλὰ, τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ ἐν ἀδήλῳ κειμένων, ἐπιστρατεύει τῷ βασιλεῖ, κατὰ τὴν Ῥάβενναν ὄντι.

pera Heracliano abrogaret imperium; ne per illum quoque, partes Honorii sectantem, aliquod impedimentum rebus institutis obiiceretur: nihili admonitiones eiusmodi fecit Attalus; adeoque spes eas complexus, quas vates ei facerent, ac sine certamine se Karthagine totaque potiturum Africa, persuasus; non Drumam mittit, qui cum barbarorum copiis, quas ducebat 8 facillime potuisset Heraclianum potestate deiicere: sed Alarichi consilio posthabito, cuidam Constantino in Africanos milites imperium tradit, nec firmas tamen cum eo copias mittit. Interea vero, dum adhuc in dubio res Africanæ essent, expeditionem adversus Imperatorem, qui Rauennæ se continebat, suscipit.

Τοῦ δὲ συνταραχθέντος τοῦ δέους, καὶ πρέσ-

VIII. IS, metu perterritus, quum missis legatis im-

rum adquisiturum, & his etiam alia maiora, magnifice iactitat: propter quæ numen ei forte succensurum erat, hominemque non multo post euersurum. Romani magna exsultare lætitia, qui & alios magistratus reipublicæ recte gerendæ peritos nacti fuissent; & insignem ex Tertulli consulis honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicii dicuntur, quæ publice videbantur vniuersis conducere, mordebant: quod fere inter omnes hi soli magnas opes possidentes, felicitatem publicam permoleste ferrent. Quum autem Alarichus Attalo recte consuleret, vt idoneas copias in Africam & Karthaginem mitteret, earumque o-

τήν [20] γε γῆν ἅπασαν Ῥωμαίοις περιποιήσειν μεγαλαυχούμενος, καὶ ἄλλα τούτων ὑπέρτερα· ἐφ' οἷς ἴσως νεμεσήσειν αὐτῷ τὸ θεῖον ἔμελλε, καὶ μετ' οὐ πολὺ καθαιρήσειν. 5 Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ῥώμην ἦσαν ἐν εὐφροσύνῃ πολλῇ, τῶν τε ἄλλων ἀρχόντων οἰκονομῆσαι καλῶς ἐπισταμένων τετυχηκότες, καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτύλλου [21] ὑπάτου τιμῇ σφόδρα εὐφραινόμενοι. 6 μόνον δὲ τὸν τῶν λεγομένων Ἀνικίων οἶκον ἐλύπει τὰ κοινῇ δοκοῦντα πᾶσι λυσιτελεῖν, ἐπειδὴ μόνοι [22] τὸν πάντων (ὡς εἰπεῖν) ἔχοντες πλοῦτον, ἐπὶ ταῖς κοιναῖς ἐδυσχέραινον εὐπραγίαις. 7 Ἀλαρίχου δὲ συμβεβουλευκότος ὀρθῶς Ἀττάλῳ, πέμψαι μετρίαν δύναμιν ἐπὶ Λιβύην καὶ Καρχηδόνα, διὰ ταύτης τε περιελῦσαι τῆς ἀρχῆς Ἡρακλειανόν, ὡς ἂν μὴ καὶ

20. Rectius τήν τε γῆν. *Sylb.*
21. Legi potest etiam ὑπατικῇ τιμῇ. *Idem.*
22. Legi potest τῶν πάντων, vel sic, πάντων τῶν πολιτῶν. *Idem.*

καὶ ἐξ αὐτοῦ, τοῦ Ὀνωρίου φρονοῦντος, κώλυμά τι τοῖς ἐγχειρουμένοις, συμβαίνῃ, ταῖς τοιαύταις παραινέσεσιν Ἄτταλος οὐκ ἐπείθετο· ταῖς δὲ ἐπὶ τοῖς μάντεσιν ἐλπίσιν ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς, καὶ ἀμαχητὶ περιποιήσεσθαι Καρχηδόνα καὶ τὰ περὶ Λιβύην ἅπαντα πεπεισμένος, Δρούμαν μὲν οὐκ ἐκπέμπει, μεθ' ἧς εἶχε βαρβάρων δυνάμεως ῥᾷστα δυνησόμενον Ἡρακλειανὸν τῆς ἀρχῆς ἐκβαλεῖν. ἐν δευτέρῳ δὲ τὴν Ἀλλαρίχου βουλὴν ποιησάμενος, Κωνσταντίνῳ παραδίδωσι τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ στρατιωτῶν τὴν ἡγεμονίαν, οὐδεμίαν αὐτῷ δύναμιν ἀξιόμαχον συνεκπέμψας· ἀλλὰ, τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ ἐν ἀδήλῳ κειμένων, ἐπιστρατεύει τῷ βασιλεῖ, κατὰ τὴν Ῥάβενναν ὄντι.

pera Heracliano abrogaret imperium; ne per illum quoque, partes Honorii sectantem, aliquod impedimentum rebus institutis obiiceretur: nihili admonitiones eiusmodi fecit Attalus; adeoque spes eas complexus, quas vates ei facerent, ac sine certamine se Karthagine totaque potiturum Africa, persuasus; non Drumam mittit, qui cum barbarorum copiis, quas ducebat 8 facillime potuisset Heraclianum potestate deiicere: sed Alarichi consilio posthabito, cuidam Constantino in Africanos milites imperium tradit, nec firmas tamen cum eo copias mittit. Interea vero, dum adhuc in dubio res Africanæ essent, expeditionem adversus Imperatorem, qui Rauennæ se continebat, suscipit.

Τοῦ δὲ συνταραχθέντος τοῦ δέους, καὶ πρέσ-

VIII. IS, metu perterritus, quum missis legatis im-

imperii societatem offerret: Iouius, ab Attalo præfectus prætorii constitutus, ne nomen quidem Imperatoris Honorio relicturum aic Attalum, nec integrum corpus; sed in insulam relegaturum, & præterea partem aliquam corporis mutilaturum. Vniuersis hac orationis adrogantia territis & Honorio principe iam ad capessendam fugam parato, qui eo nomine non exiguam nauium copiam in portum Rauennatem coegerat: sex militum cohortes adpulere, quæ quidem adhuc superstite Stelichone iam olim exspectabantur; sed tunc primum ex oriente ad belli societatem venerunt. In his erant hominum quatuor millia.

βεὶς ἐκπέμψαντος, καὶ κοινὴν ἀμφοτέροις γενέσθαι τὴν βασιλείαν αἰτοῦντος, Ἰόβιος ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος παρὰ Ἀττάλου [23] καθεστάμενος, οὐδὲ ὄνομα καταλείψειν [24] [ἔφη] Ὀνωρίῳ βασιλείας Ἄτταλον, ἀλλ' οὐδὲ ὁλόκληρον ἕξειν τὸ σῶμα, νῆσόν τε αὐτῷ δώσειν [25] καὶ οἴκησιν, πρός τε καὶ μέρος αὐτοῦ τι τοῦ σώματος καταστήσειν πεπηρωμένον. 2 ἐκπλαγέντων δὲ πάντων ἐπὶ τῇ τῶν λόγων ἀλαζονείᾳ, καὶ τοῦ βασιλέως Ὀνωρίου πρὸς φυγὴν ὄντος ἑτοίμου, καὶ ἐπὶ τούτῳ πλῆθος πλοίων οὐ μέτριον εἰς τὸν τῆς Ῥαβέννης λιμένα συναγαγόντος, ἓξ ταγμάτων στρατιωτῶν προσωρμίσθησαν, πάλαι μὲν ἔτι περιόντος Στελίχωνος προσδοκώμενα, τότε δὲ πρὸς συμμαχίαν ἐκ τῆς ἑώας παρῆσαν.

23. Aptius καθεσταμένος Temp. Præt. *Sylb.*

24. inclusum ἔφη abest a L. F. & P. codd. *Idem.*

25. Fortasse legendum, δώσειν εἰς οἴκησιν. Coniunctione in Præpositionem versa. *Idem.*

προσαγγελλόμενα, [26] μυριάδες ἀριθμὸν ὄντα τέσσαρες. ἀνενεγκὼν [27] δὲ 3 ὥσπερ ἐκ κάρου βαθέος Ὁνώριος, τοῖς μὲν ἐκ τῆς ἑώας ἀφιγμένοις τὴν τῶν τειχῶν ἐπίστευε φυλακήν. ἐγνώκει δὲ τέως ἐπιμεῖναι τῇ Ῥαβέννῃ, μέχρις ἂν ἀκριβέστερον τὰ κατὰ τὴν Λιβύην αὐτῷ δηλωθείη. καὶ εἰ μὲν Ἡ- 4 ρακλειανὸς ὑπέρτερος γένοιτο, τῶν αὐτόθι πραγμάτων ὄντων ἐν ἀσφαλεῖ, παντὶ τῷ στρατεύματι πολεμεῖν Ἀττάλῳ καὶ Ἀλλαρίχῳ· τῶν δὲ εἰς τὴν Λιβύην παρ' αὐτοῦ πεμφθέντων ἐλαττωθέντων, ταῖς οὔσαις αὐτῷ ναυσὶ πρὸς Θεοδόσιον εἰς τὴν ἑώαν ἐκπλεῦσαι, καὶ [28] τῶν ἑσπερίων βασιλείας ἐκστῆναι.

Quapropter velut excitatus e graui sopore Honorius, iis mœnium custodiam credit, qui ex oriente venerant: atque interim Rauennæ manendum statuit, donec certiora de rebus Africanis accepisset. Ac siquidem superior euaderet Heraclianus, rebus istic in tuto consistentibus, vniuerso cum exercitu Attalo & Alaricho bellum inferendum: sin missi ab se in Africam vincerentur, in orientem ad Theodosium cum iis abeundum nauibus, quas haberet; & occidentalium nationum imperio cedendum.

IX.

Καὶ Ὁνώριος μὲν ἐν τούτοις ἦν. Ἰόβιος δὲ,

Hic rerum Honorii status erat. Iouius au-

26. Pro μυριάδες Leuncl. mauult χιλιάδες: & adstipulari videtur locus similis supra lib. 5. c. 45. n. 2.
27. pro δὲ aptius legemus δή. *Sylb.*
28. Rectius τῆς τῶν ἑσπερίων βασιλείας, vel τῆς ἑσπερίου βασιλείας. *Sylb.*

autem, qui legatus ad Honorium, velut antea commemorabam, miſſus fuerat; de proditione, ab Honorio quorumdam opera corruptus, cogitare cœpit. Itaque ad Senatum negat, obiturum ſe amplius legationem; indecora quædam ad eum verba proloquutus; & quod omnino, quandoquidem conatus eorum, qui fuerant in Africam miſſi, ſucceſſu 2 caruiſſet, barbaros ad gerendum aduerſus Heraclianum bellum mitti oporteret. Quippe Conſtantino interfecto, ſpes ipſorum ab ea parte fluctuare. Quum autem commotus ad iram Attalus, per alios indicaſſet, quid eſſet a- 3 gendum: mittuntur in Africam cum pecuniis alii, vt rebus eorum locorum opem ferrent. Quo

κατὰ πρεσβείαν (ὡς διεξῆλθον ἤδη) πρὸς Ὀνώριον ἐκπεμφθεὶς, εἰς ἔννοιαν ἔρχεται προδοσίας, Ὀνωρίου διά τινων αὐτὸν ὑπελθόντος· καὶ πρὸς μὲν τὴν γερουσίαν παραιτεῖται πληρῶσαι τὴν πρεσβείαν, ἀφεὶς πρὸς αὐτὴν ἀπρεπῆ τινα ῥήματα, [29] καὶ ὡς προσήκει, τῶν ἐν Λιβύῃ σταλέντων διαμαρτόντων, εἰς τὸν κατὰ Ἡρακλειανοῦ πόλεμον βαρβάρους ἐκπέμψαι. σαλεύεσθαι γὰρ [30] αὐτῷ τὴν ἐκεῖθεν ἐλπίδα, Κώνσταντος ἀναιρεθέντος· κινηθέντος δὲ πρὸς ὀργὴν Ἀττάλου, καὶ δι' ἑτέρων τὸ πρακτέον μηνύσαντος, πέμπονται κατὰ τὴν Λιβύην ἕτεροι μετὰ χρημάτων, τοῖς αὐτόθι βοηθήσοντες πράγμασιν. ὅπερ μαθὼν Ἀλλα-

pi-

29. Poſt ῥήματα in m. ſs. libris ſequebantur duo hæc commata. κινηθέντος δὲ πρὸς ὀργὴν Ἀττάλου, καὶ δι' ἑτέρων τὸ πρακτέον μηνύσαντος, quæ transpoſita eſſe recte vidit Leonclauius. *Sylb.*

30. Pro αὐτῷ L. c. margo habet αὐτῶν. poſſet etiam αὐτοῖς legi. *Idem.*

εἶχε, καὶ ἀπαρεθεὶς τοῖς γινομένοις, τοῖς κατὰ τὸν Ἄτταλον ἀπεγνώκει, φρενοβλαβείᾳ καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τοῖς ἀλυσιτελέσι ῥαδίως ἐπιχειροῦντα. Ταῦτα δὲ λαβὼν κατὰ νοῦν, 4 ἀναχωρεῖν ἐκέλευε τῆς Ραβέννης, καίτοιγε ἐνστῆναι τῇ ταύτης πολιορκίᾳ διανοούμενος ἄχρις ἁλώσεως. Ἰόβιος γὰρ αὐτῷ τοῦτο παρῄνει· ὃς, 5 ἐπειδὴ τῶν ἐν Λιβύῃ διαμαρτεῖν ἔγνω τὸν ὑπὸ Ἀττάλου σταλέντα, τέλεον εἰς τὸ τὰ Ὀνωρίου πράττειν ἐτράπη, κατηγορῶν τε Ἄτταλον Ἀλλαρίχῳ διετέλει, πείθειν σπουδάζων ὡς, ἐπειδὰν κρατήσῃ τῆς βασιλείας, αὐτῷ πρώτῳ ἐπιβουλεύσει, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ γένος ἀγχιστείαν προσήκουσιν.

Alarichus cognito, grauiter ac moleste rem ferens, de rebus Attali desperare cœpit; qui stoliditate quadam animi, nullaque nixus ratione, res inutiles temere moliretur. Itaque posteaquam hæc illi ad animum accidissent, licet antea Rauennæ obsidionem eo vsque vrgere cogitauerat, donec eam cepisset; tamen inde discedendum statuit. Nam hoc vti faceret, Iouius hortabatur; qui, quum intellexisset, missi ab Attalo ducis irritos in Africa conatus fuisse; prorsus ad fauendum Honorii caussæ se conuertit, & Attalum maledictis apud Alarichum incessere non desiit; totus in hoc incumbens, vt ei persuaderet, Attalum stabilito imperio, primum Alaricho ipsi, & omnibus ei generis propinquitate iunctis, insidias structurum.

Ἀλλαρίχου δὲ πιστῶς ἐμμένειν τοῖς πρὸς Ἄτταλον ὅρκοις ἐθέλον-

DVm autem Alarichus adhuc in fide Attalo data perstaret,

Valens equitum magister occisus est, proditionis insimulatus: & Alarichus ipse cunctas vrbes Æmiliæ cum copiis adiit, quotquot imperium Attali promte accipere recusassent. Et alias quidem, nullo labore, redigit in ditionem: Bononiam obsessam, & hostem compluribus diebus sustinentem, capere non potuit. Itaque versus Ligures pergit, vt illos etiam Attalum Imperatorem adgnoscere cogeret. Honorius autem, litteris ad ciuitates Britannicas scriptis, quibus eos hortabatur, vt rebus suis consulerent; itidemq; militibus ex ea pecunia, quā Heraclianus miserat, congiario præmii loco distributo: in omni degebat otio, militumque sibi beneuolentiam ab omni parte conciliabat.

τος, ἀναιρεῖται μὲν Οὐάλης, ὁ τῆς ἵππου στρατηγὸς, εἰς προδοσίας ὑποψίαν ἐμπεσών· ἐπῄει δὲ ταῖς Αἰμιλίας πόλεσιν Ἀλλάριχος ἁπάσαις, ὅσαι τὴν Ἀττάλου βασιλείαν ἑτοίμως δέξασθαι παρῃτήσαντο· καὶ τὰς μὲν ἄλλας σὺν οὐδενὶ παραστησάμενος πόνῳ, Βονωνίαν δὲ πολιορκήσας, ἀνασχομένην ἡμέραις πολλαῖς οὐ δυνηθεὶς ἑλεῖν, ἐπὶ Λιγούριας ἐχώρει, κἀκείνους Ἄτταλον δέξασθαι βασιλέα [31] συναναγκάζων. Ὁνώριος δὲ γράμματα πρὸς τὰς ἐν Βρεττανίᾳ χρησουμένου πόλεις, φυλάττεσθαι παραγγέλλων, δωρεαῖς τε ἀμειψάμενος τοὺς στρατιώτας, ἐκ τῶν παρὰ Ἡρακλειανοῦ πεμφθέντων χρημάτων, ὁ μὲν Ὁνώριος ἦν ἐν ῥᾳστώνῃ πάσῃ, τὴν τῶν ἁπανταχοῦ στρατιωτῶν ἐπισπασάμενος εὔνοιαν.

XI. HEraclianus vero, quum omnes in A-

Ἡρακλειανοῦ δὲ τοὺς ἐν Λιβύῃ πάντας λιμένας

31. Fortasse rectius συναναγκάσων. Fut. Temp. Sylb.

νας φυλακῇ παντοίᾳ καταλαβόντος, καὶ μήτε σίτου, μήτε ἐλαίου, μήτε ἄλλου τινὸς τῶν ἐπιτηδείων εἰς τὸν τῆς Ῥώμης κομιζομένου λιμένα, λιμὸς ἐνέσκηψε τῇ πόλει χαλεπώτερος τοῦ πρότερον, τῶν ἐπ᾽ ἀγορᾷ τὰ ὤνια προθέντων, ὅσα ἦν αὐτοῖς, ἀποκρυπτόντων, ἐλπίδι τοῦ τὰ πάντων[32] οἰκειώσασθαι χρήματα, τῆς καὶ ἐξουσίαν ὁριζομένης τιμῆς αὐτοῖς διδομένης: εἰς τοῦτό τε ἦλθεν ἡ πόλις στενοχωρίας, ὥστε ἐλπίσαντας καὶ ἀνθρωπίνων ἅπτεσθαι σωμάτων, τοιαύτην φωνὴν ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ ἀφεῖναι, PRETIVM PONE CARNI HVMANAE. τοῦτ᾽ ἔστιν, ὅρισον τῷ ἀνθρωπείῳ[33] κρέᾳ τιμήν.

frica portus occupatos multiplici præsidio tenuerat, neque iam frumentum, vel oleum, vel aliæ res vllæ ad victum necessariæ, in portum Romanum inueherentur: famis in vrbe grauior, quam prius exstitit; dardanariis ea spe, quidquid habebant, supprimentibus, vt omnium pecunias ad se auerterent, eo potiti pretio, quod ipsimet arbitratu suo statuerent. Adeoque redacta fuit vrbs ad eas angustias, vt ab iis, qui sperarent, hominū quoque corpora degustatū iri, vox huiusmodi Circensibus ludis emitteretur: PRETIVM PONE CARNI HVMANAE.

XII.

Ἐπὶ τούτοις Ἄτταλος καταλαβὼν τὴν Ῥώμην, συνάγει τὴν γερουσίαν καὶ βουλῆς προτεθείσης, ἅπαντες μὲν (ὡς εἰπεῖν) ἐδοκίμαζον, καὶ

Has ob caussas Romam profectus Attalus, Senatum aduocat; & consultatione proposita, vniuersis propemodum ea sententiam

32. L. & P. οἰκειώσασθαι Temp. Aor. *Sylb.*
33. κρέᾳ pro κρέει. *Sylb.*

tentia probata fuit, vt & barbari cum Romanis militibus in Africam mitterentur, eorumque præfectura Drumæ traderetur; illi nimirum viro, qui documenta iam plurima fidei beneuolentiæque suæ edidisset. Solus Attalus cum paucis, iudicio plurium non adsentiebatur; qui neminem barbarorum cum Romano exercitu mitti vellet. Hinc iam Alarichus ad abrogandum Attalo imperium spectare, quum multo ante Iouius eum continuis criminationibus ad hoc impulisset. Itaque reapse consilium suum exsequens, extra vrbem Ariminum, in qua tunc commorabatur, productum Attalum diademate spoliat, & exuit purpura; atque his ad Honorium principem missis, Attalum in omnium oculis ad priuatam vitæ conditionem redegit; apud se

βαρβάρους χρῆναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν Λιβύην ἐκπέμψαι, παραδοῦναί τε Δρούμᾳ τὴν τούτων ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ πλεῖστα ἤδη πίστεως καὶ εὐνοίας ἐπιδείξαντι δείγματα. 2 μόνος δ' Ἄτταλος, σὺν ὀλίγοις, τῇ τῶν πολλῶν οὐκ ἐτίθετο γνώμῃ, βαρβάρων οὐδένα τῷ στρατοπέδῳ συνεκπέμψαι βουλόμενος. 3 ἐντεῦθεν Ἀλάριχος εἰς τὴν Ἀττάλου καθαίρεσιν εἶδεν, Ἰοβίου περὶ πολλοῦ ταῖς συνεχέσι διαβολαῖς ἑτοιμότερον εἰς τοῦτο κατασκευάσαντος· 4 καὶ τὸ βούλευμα εἰς ἔργον ἄγων, πρὸ τῆς Ἀριμίνου, καθ' ἣν τότε διέτριβεν, ἐξαγαγὼν τὸν Ἄτταλον, περιελὼν τὸ διάδημα, καὶ τῆς ἀλουργίδος ἐκδύσας, ταῦτα μὲν ἔπεμψεν Ὁνωρίῳ τῷ βασιλεῖ. τὸν δ' Ἄτταλον ταῖς πάντων ὄψεσιν ἰδιώτην ἀποδείξας, κατασχὼν παρ' ἑαυτῷ μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀμπελίου, μέχρις ἂν πρὸς Ὁνώ-

ριον εἰρήνης γενομένης, ἀσφάλειαν αὐτοῖς τοῦ βίου παρεποιήσατο. ἔμενε δὲ καὶ ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Πλακιδία παρ' αὐτῷ, ὁμήρου μὲν τρόπον τινὰ τάξιν ἐπέχουσα, πάσης δὲ ἀπολαύουσα τιμῆς καὶ βασιλικῆς θεραπείας.

tamen cum Ampelio filio retentum, donec pace cum Honorio constituta, vitæ incolumitatem eis impetrasset. Placidia quoque, soror Imperatoris, cum Alaricho erat; vicem illa quidem obsidis modo quodam implens; ita tamen, vt omni honore cultuque regio frueretur.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐν τούτοις ἦν. Κωνσταντῖνος δὲ τῷ παιδὶ [34] Κώνστα τὸ διάδημα περιθείς, καὶ ἀντὶ τοῦ καίσαρος βασιλέα πεποιηκώς, Ἀπολλινάριον παραλύσας τῆς ἀρχῆς, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ ὕπαρχον ἀπέδειξεν. Ἀλλαρίχου δὲ ἐπὶ τὴν Ῥάβενναν ὡρμηκότος, ὡς δὴ βεβαίως αὐτῷ πρὸς Ὀνώριον ἐσομένης εἰρήνης, ἕτερόν τι παρ' ἐλπίδα ἐμπόδιον εὗρεν ἡ τύχη, πρὸς τὰ συμβαίνειν

XIII. Ac Italicarum sane rerum hæc id temporis erat conditio. Constantinus autem, quum diademate Constantem filium cinxisset, proque Cæsare dixisset Augustum; Apollinari abrogata potestate, alterum eius loco præfectum prætorii designauit. Interim Alaricho cum copiis Rauennam profecto, veluti qui firmam certamque cum Honorio pacem facturus esset; aliud quoddam fortuna reperit impedi-

34. Pal. Κωνστ̄ sine subscripto, lineola super imposita: quæ fortasse partim proprii, partim abbreuiati nominis est index. Cum enim supra fere semper huic nomini perittosyllabam flexionem tribuerit; fortassis etiam hic Κώνσταντι scripsit. Alioqui Dorica hic esset flexio pro communi. *Sylb.*

pedimentum, ad ea, quæ status publici rebus essent euentura, via quasi quadam progrediens. Quippe dum Sarus, nec Imperatoris Honorii, nec Alarichi se partibus adiungens, cum perexiguis barbarorum copiis in Piceno commoratur: Ataulfus, qui esset infesto in eum animo, propter quasdam obortas ante hoc tempus inimicitias, ad ea loca cum copiis vniuersis accedit, quibus in locis tum forte Sarus erat. Illum aduentantem quum Sarus animaduerteret, nō satis ad committendam pugnam instructum se ratus, qui homines secū trecentos dumtaxat haberet: ad Honorium profugere statuit, & cum eo belli aduersus Alarichum gerendi societatem coire.

νόμιμα τοῖς τῆς πολιτείας πράγμασιν, ὁδῷ προϊοῦσι. 3 Σάρος μετὰ βαρβάρων εὐαριθμήτων ἐν τῷ Πικήνῳ διατρίβοντος, καὶ μήτε Ὀνωρίῳ τῷ βασιλεῖ, μήτε Ἀλλαρίχῳ προσθεμένου, δυσμενῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν Ἀτάουλφος, ἔκ τινος προλαβούσης ἀλλοτριότητος, ἐπέρχεται πανστρατιᾷ τοῖς τόποις, ἐν οἷς τὸν Σάρον συνέβαινεν 4 εἶναι. ταύτης αἰσθόμενος τῆς ἐφόδου, πρὸς μάχην τε ἀρκέσειν οὐκ οἰηθεὶς, μόνων αὐτῷ τριακοσίων συνόντων ἀνδρῶν, ἔγνω δραμεῖν πρὸς Ὀνώριον, καὶ κοινωνῆσαι τοῦ πρὸς Ἀλλάριχον πολέμου. 35

35. Photij etiā tempore hic desiisse Zosimi exemplaria, patet e iudicio eius de Zosimo: vt dubiū sit, morte auctoris, an temporū iniuria, suppressa sit historiæ continuatio. Sylb.

INDEX

INDEX RERVM
IN HISTORIA ZOSIMI.

Ablabius Pr. Pr. *pag*. 201.
†*Vitam eius scripsit Eunapius in Aedesio.*
Aboras *fluu*. 278
Abundantius V. CL. 527
Sidone exsulat *ibid.*
Abuzatha *castellum*. 317
Acceta *oppid*. 322
Achelous *fluu*. 426. 576
Achilles Athenas seruasse creditus 382. 512
Adiabene 350
Adiabenicæ satrapiæ 277
Adrana 212
Adrastiæ oculus 526
Adrianopolis 164
Hebro alluitur 164
Æetæ regia 53
Æmilia *regio* 610
Æmiliauns *august*. 44
Africa Honorio erepta 528
restituta 529
Agrippina Vrbs 63
Alamanni 76. 234
Alarichus Theodosio militat 509
(*Gr. modo per* λλ. *modo per simplex* λ *etiam in m. ss. exaratur.*)
contemtum vlciscitur 509
Græciam vastat 510
Mineruam & Achillem vidisse dicitur 512
Romam obsidet 616
per episcopos pacis conditiones offert 644
Romam iterum obsidet 652
Albinus anticæsar 16
Alexander Magnus 6
eius gesta 7
mors 8
Alexander Rom. Imp. 20
Alexander Pr. Pr. 143
purpuram sumit 144
profligatur 146
Alpes Cottiæ 651
Pœninæ 651
Maritimæ *ibid.*
Anaballianus nobilissimus 200
cæditur 201
Anabdates linguæ pœnas dat 312
Anchialus *oppid.* 56
† *De tempore vastati oppidi dissentit Trebellius Pollio in Claudio c. 12. Vbi vide a Casaubono notata.*
Andragathius in mare se præcipitat 466
Antiocheni voluptuosi 274
a Juliano stringuntur satyra 275

Antiochia magna, μεγάλη 450
metropolis Orientis 43
capta a Persis 334
Antoninus fugit imperium 22
Antoninus Pius 13
Caracalla 17
Emisenus 19
Antoninus tyrannus 62.65
Aphaca Syriæ 94
Aphacitis Venus 94
eius templum 94
Apollo Sarpedonius 93
ara subterranea 122
Arabes Scenitæ 17
Arbazacius auarus 575
largitione pœnam effugit 576
Arbogastes Francus 422
Valentinianum II. occidit 484
sibi manus infert 494
Arcadius imperator declaratur 496
Rufino paret 498
Baudonis filiam ducit 505
instar pecudis (βοσκήματος) 530
extreme stolidus, [ἐσχάτως ἀνόητος] 533
moritur 590
Argentoratum 241
Argonautæ 583
Argo nauem ex Istro in mare Adriat. trahunt 584
Armorichus tractus 657
Arsaces Parthus 30
Arsacii exsilium 640
Artaxerxes regni Parthici euersor 30
asyla Ecclesiæ 448.519.546.554.602.632
Ataulfus affinis Alarichi 616
in Italiam irrumpit 633
Athanarichus Scytha 426
susceptus a Theodosio 427
magnifice sepultus ib.
Athenodorus Stoicus 12
Athos mons 69
perfossus 4
Athenæ a terræmotu seruatæ 382
ab Alaricho intactæ 511
Atlanticum mare, Germanicum, 249
Attalus præfectus fisco 629
ex præf. Vrbi imperator 659
ex imperatore priuatus 668
Attica bis seruata 513
Augustæ statua 450
Augustodunum 205
Aurelianus August. 75
vincit Palmyrenos, 79, 83, 86
Soli templum struit 99
Aurelianus falsis litteris perit 101
Aureolus tyrannus 62
Auxonius 366

B.

Babdiceni *pop.* 330
Babylon Ægypti 72
Bacaudæ 651
Bacurius pius 490
præclara morte obit 492
Balbinus 25
Barbari in militiam R. adsciti 259. 369. 414
Bargus farciminum institor 520
præfectus cohortis 521
accusator Timasii 522
pœnas luit meritas 526
Barophthæ *oppid.* 320
Basternæ *pop.* 116
Batauia 253
Batauorum legio fugit 362
vitium corrigit. 363
Batnæ *oppid.* 276
Baudo Francus 422
eius Filia nubit Arcadio 505
Beli simulacrum 99
Bersabora *Vrbs* 291
obsidetur 293
Besuchis *oppid.* 302
operosa obsidio 303. seq.
Bibliotheca Constantinopolit. 273
Bithra *oppid.* 300
Blemmyes *pop.* 115
Bononia Germaniæ 649
Borani *pop.* 43. & 49. & 55
Bosporani *pop.* 52
Bosporus *regio* 50
Bosporus Cimmerius 387
Britannia annonam dat Germanis 250
Burgundi 109
Byzantium obsidetur 167

C.

Cæsarea Cappadociæ 358
Caligula 12
Calumniatum sæculum 569
Cameli fœminæ velociores 89
Cantilenæ Persarum militum 308
Capitolii fores auratæ 615
Carni humanæ pretium ponere 667
Carnutum *opp.* 139
Carpi *pop.* 33 & 43
Carpodacæ, *ex Carpis & Dacis mistus populus*, 427
Catapulta, καταπάλτης, 317
Cecrops Maurus *tyrannus*. 62
Ceras, *maris sinus*, κέρας, 181
Chærea *Cassius* 12
Chalcedonis fauces 172
Charietto latro 255. seq.
Cherronesus Tauriana 352
Chrysargyrum 198
Chrysopolis 183
Chrysostomus *vid.* Ioannes.
Cibalis *oppid.* 154
Cimmerius Bosporus 387
Circesium castrum 277, 279
Circenses ludi 667
Circus Constantinopolitanus 184
deûm simulacra habet *ib.*
Claudius II. imperator 67
vincit Scythas 70
laudatur 74
Cochlea, *adscensus orbicularis*, 540

Cognati sontium puniti 312
Comes Orientis 501
Domesticorum 639
[de Domesticis vid. ad Eutrop. 10, 9, 1.
Comitum potestas 501
Commodus imperator 14
Constans fratricida 203
Constans Augustus necatur 206
Constans, tyranni Constantini cæsar, 653
declaratur augustus 669
Constantinus M. pellicis filius 134
fit Cæsar 136
Constantinus perfidiæ incusatur 177
Crispum filium necat 178
Faustam vxoré necat 179
haruspicinæ cultor 178
fit Christianus 180
Constantinopolin dedicat 184
tributorum exactor 198
moritur 199
Constantinus infans, cæsar, 160
Constantini filii tres 200
de finibus litigant 202
Constantinus fil. occisus 203
Constantinus rebellis 592. 649
Arelate sedet ibid.
ab Honorio approbatur 628
Constantem fil. cæsarem dicit 663
Constantinopolis amplitudo 183
forum 184
Constantinopolis pars mari superstructa 193
Constantius Chlorus 134
Constantius nobilissimus 200
necatur 201
Constantius Aug, impius 201
Constantius mortuus 272
Constantii tria bella Persica 337
consulum nomina annos signant 271
coronam offerunt Edeseni 277
Corinthus ab Alaricho capta 514
Cremna oppid. 111
Crispus fit cæsar 160
necatur 179
christianissare, χριστιανίζειν, 555
cruces, patibula, 312
Ctesiphon Vrbs 17
cubiculo augustali præpositus 612. 640
cuniculi 305
eorum exitus 307
curia CPolis conflagrat 571
cutem stringere, leuius supplicium, 551
Cynegius Pr. Pr. 437
mortuus 461

D.

Dacira oppid. 185
Dadastana Bithyniæ 341

Dal-

Dalmatius Cæsar 200
Danabe *oppid.* 321
Daphne *suburbium* 82
Darius *Codom.* victus 7 & 8
Decentius cæsar 212
laqueo vitam finit 231
Decius Philippi consiliarius 35
fit imperator 36
Diana Phasiana 53
Didius Iulianus 15
Dindymus *mons* 185
Diocletianus 130
abdicat se imperio 132. 139
ei cognomentum Iouis 328
disciplina milit. lapsa 417
Dis pater, *Pluto.* 119
diuinatio per litteras 372
Doberus *oppid.* 69. 188
Dodonæus Iupiter 572
Domitianus 13
alius, imperium affectans (77
Durus amnis 318

E.

Ecclesia combusta 571
Ecclesiæ asyla 448. 519. 546. 554. 602
eclipsis solis 492
Elæus *oppid.* 168
elephanti vulnerati ordines turbant 328
Emisenus Heliogabalus 19
Emona *oppid.* 583
eius situs & origo *ibid.*
epitaphium Iuliani 340
Epitimius affectator imperii 77
equi publici 135
a Constantino mutilati 135
equi Saracenorum agiles 393
Eucherius Stelichonis fil. 605
tribunus notariorum 603
necatur 611
Eudoxia augusta Chrysostomo infensa 566
Eugenius doctus 482. 485
ad imperium euectus 484
victus & occisus 493
Eugenius eunuchus 353
eunuchi aulici 232
Euphemia martyr 550
Eusebia Constantii uxor 236
Eutropius eunuchus 504
potentissimus 519
Timasium subuertit 521
Africam Honorio eripit 528
Arcadium regit velut pecudem 530
consul & patricius 545
in Cyprum relegatur 546
reuocatus necatur 547

F.

Fames Romæ 618. 667
fauces ad Chalcedonem 172
Adranorum 212
Fausta Constantini vxor 140. 142
incestus suspecta 179
necata *ibid.*
Festus instrumentum tyrannidis 376

Fir-

Firmus in Africa rex creatur 378
Flaminia *regia* 611
Florianus *Augustus* 103
follis, *exigendorum tributorum certa ratio* 199
Fortunæ numen a milite irrisum 145
Fortunæ Romanæ simulacrum 185
templum conflagrat 145
fossa ex Euphrate in Tigridem 288
Tra ani 313
Fraiutus dux 556
Gainem profligat 560
victoriam diis acceptam fert 561
consul creatur 562
Franci 109. 252
obtinēt sedes a Probo 116
Græciam turbant *ibid.*
fraterni amoris exemplum 319
Fraüstius barbarus in aula Theodosii 488
Fritigernus 425

G.

Gaines barbarorum dux 489
occidit Rufinum 518
clam rebellat 531. seq.
Tribigildo rebelli subuenit 543
Eutropium deturbat 546
in gratiam redit cum Arcadio 550
rebellat iterum 553
prœlio cadit 564
Gaison percussor Constantis 206
Galatia Phrygiæ 358
Galla Iustinæ filia 459
nubit Theodosio 460
perit partu 490
Gallerius Maximinus 134. 141
Gallienus *August.* 47
occiditur 66
Gallus Decii proditor 38. 39
fit Augustus 40
Gallus cæsar 211
calumniis expositus 233
necatur 234
Gephyræi, *pontifices,* 433
Germani a Iuliano victi 241. seq.
eo mortuo rebellant 362
Gerontius 445
Geta *Seueri filius* 18
Gildo præfectus Africæ 528
a fratre Masceldelo victus 529
Gordiani, *pater & fil.* 25
naufragium passi 28
Gordianus tertius 28
fit August. *ibid.*
ceditur 32. 334
eius sepulcrum 283
Gotthi inuadunt R. imperium 62
Græci a Troiano bello vsque ad Marathoniam pugnam inglorii 3
in Græcia terræ motus 382
a barbaris vastata 63. 510
Gratianus fit imperii consors 370

Gra-

Gratianus Pontificatum recusat 435
a Maximo necatur 432
Gratianus tyrannus 649

H.

Hadrianopolis *vid.* Adrian.
haruspicina Constantini M. 178
hasta fixa pacificationis signum 219
Heraclea est Perinthus 100
Heracliani *milit.* 204
a Maximiano instituti 327
Herculius *vid.* Maximianus.
Herodotus *historicus* 386
Heruli *pop.* 68
Hierapolis 276
Hierosolyma 519
a Christianis instaurata 520
Hilarius Phryx, *philosophus.* 375
alius eruditissimus 451
Palæstinæ præfectus 452
Honorius fit imperator 494
Stellichoni paret 498
eius filiam ducit 506
alteram ducit 582
Rauennam aufugit 588
tumultum mil. sedat 597
abiurat pacem cum Alaricho 643
Hormisdes Persa 174
ab uxore liberatus 176
ad Constantinum fugit 174
dux Roman. 274. 281
eius filius 417
Hunni *pop.* 384
Hunnorum princeps Huldin 563

I.

Ilithyia, *Lucina* 136
Innocentius permisit deorum cultum 622
Ioannes *Chrysostomus* augustæ vitia taxat 566
eloquens 567
fit exsul *ibid.*
reuersus iterum pellitur 570
Ionius sinus 464
Iouiani *milites* 204
a Diocletiano instituti. 327
Iouianus fit imperator 317
eius pax ignobilis 330
moritur 341
octo menses imperat *ibid.*
Iouis Dodonæi simulacrum 572
miraculose (scilicet!) seruatum 572
Iouius Pr. Pr. 640
pacem impedit 643
alius, Constantini legatus 647
Isauri Pisidæ 389
in Tauro 574
Issus *oppid.* 7
ad Issum prœlium *ibid.*
Isthmi præsidium (*ἀσφάλεια*) 514
Isthmus muro obstructus 47
Istri cursus qualis? 269
origo apud Rhætos *ibid.*
Istri ostia 366

Istrus

Ilius oppidum 56
Iulianus Athenis vacat literis 237
fit cæsar ibid.
Helenam uxorem ducit ibid.
contemnit Christianos milites 240
Alexandro comparatus 242
ignauos milites punit 243
Rhenum transit 244
fit Augustus 265. 272
aperte paganus 267
Iuliani prœlium ad Argentoratum 241
trans Rhenum 242
somnium fatidicum 268
patria Constantinopolis 273
eam ornat ibid.
Satyra in Antiochenos 275
in Persas expeditio 276
periculum capitis 300
periclitare nequit 276
laboris exemplum 299
Tigridem transiicit 317
naues comburit 318
combustionis pœnitentia ducitur 322
gladio percussus moritur 324
apud Tarsum sepelitur 340
eius epithaphium 340
Magnus (ὁ μέγας) dicitur [illegible]
Iustina uxor Valentiniani 457
prius Magnentii ibid.
prudens fœmina 459
iusiurandum per caput principis 643
irreuocabile 646

L.

Laccinarii, forsan Lancearii, 307
Vid. Ammian. Marcell. 31. c. 37.
Læta Gratiani coniux 618
benefica pauperibus ibid.
Latona 117
lex de paganis militia prohibendis 636
Libanius Sophista 451
libelli sine auctore sparsi 264
Liburnæ naues 557
Licinianus cæsar 160
Licinius Constantiam ducit 153
Maximinum vincit ibid.
bellum gerit c. Constantino 155
inducias paciscitur 159
denuo bellum parat 163
fugit 166
tertio pugnat 173
victus ibid.
strangulatus 177
lima in pisce 175
limites imperii a Diocletiano constituti 190
† *Immo Octauiani Augusti auo mos ita limites muniendi receptus erat, quod Herodianus lib.*

Lib. 2. c. 11. testatur; & Traiani, vt ex Aur. Victore patet. Vnde Zosimum notat Casaubonus ad Spartiani Hadrian. c. 12.
limites a Constantino turbati 191
Logiones *pop. German.* 109
Longinus Zenobiæ consiliarius 91
Philosophus *ibid.*
supplicio affectus 91
eius vtilia scripta *ibid.*
Longus murus 558
Lucillianus socer Iouiani 340
Lucianus iustus 501
calumnia grauatur 502
plumbeis pilis cæditur *ib.*
Lucinæ & Parcæ 127
Lucullus victor Armeniæ 332
Nisibin adquirit *ibid.*
lustralia, faces, sulphur, bitumen 126
Ludi Sæculares 126
Lydius *latro* 111. seqq.

M.

Macrinus *August.* 19
Mæotis palus 161
magister officiorum 171. 208
Palatinorum dux 325
magistri militum a Constantino instituti 189
[Successerunt in locum Legatorum Cæsaris. Veget. 2. c. 9.]
magistri mil. a Theod. multiplicati 416
magister mil. equitum 189
peditum *ibid.*
Magnentii mater vates 214
Magnentius tyrannus 205
Magnentius victor 213
victus 218. 228
αὐτόχειρ 230
Mamæa 20
Manes dii inferi 123
Marathonia pugna 3
Marcianopolis 68. 365
Marcomanni 47
Marcus Britanniæ tyrannus 649
mare ædificiis aptatur 193
Maria Honorii vxor 530
virgo moritur 582
Marinus anticæsar 34
marmor Præconnesium 183
Marlyæ mors 174
Martinianus 171
Mascelderus perfidi fratris victor 529
de ponte deiicitur 530
Mater deûm Rhea 185
Matris deûm ædes 614
Mattiarii, *militum nomen* 307
[add. Ammian. Marc. 31. 37.]
Mauri amor erga fratrem 319
Maxentius 136
Constantino bellum facit 145
insidias struit 149
iisdem perit 151
Maximianus Galerius 134

Maxi-

Maximianus Herculius 138
abdicat se imperio 133
repetit imperium 139
Maximinus Thrax 23
sæuus 25
Maximus imperiũ rapit 430
Augustus conclamatur 431
Gratianum occidit 432
a Theodosio toleratur 437
Valentiniani legatum decipit 454
Alpes perrumpit 456
imperatorio habitu exuitur 465
supplicio afficitur *ibid.*
Maximus philosophus 345
delator Valentiniani 349
a Valente occisus 375
Megia *oppid.* 286
Menelaus sagittandi artifex 227
Merobaudes *dux* 380
militaris disciplina laxata 417
Minerua Athenas tutari credita 512
Lindia 573
eius statua *ibid.*
Modares Scytha fit magist. milit. 402
Mœsi & Mœsia *in hoc libro secundum Græcos semper scribuntur per u ψιλόν.*
Monachi quales? 567
† *adde Eunapium in Aedesio extremo.*
cæduntur 568
moneta correcta 100
Mursa *oppid.* 207. 212. 223
murus Athenarũ refectus 47
Constantinopoleos 192
Isthmi 47
Romæ nouus 77
Musarum statuæ 571
deletæ litterarum neglectum portendunt *ibid.*
Musonius doctrina excellens 508

N.

Nacolia *oppid.* 360
Naissus *oppid.* 73. 272
Narmalaches *flum.* 298. 313
necessitas metu valentior 108
Nepotianus imperium rapit 207
amittit cum vita 208
Nerua *August.* 13
Neueia seruata 621
Neuigastes [semel Νεογάσιος] 649. seq.
Nicomedes Prusiæ fil. 194
Niger *anticæsar* 16
nigræ hostiæ dis inferis 121. 123
Nisbare *oppid.* 320
Nischanabe *oppid.* 320
Nisibini petunt, ne Persis tradantur 337
Amidam migrant 339
Nisibis *Vrbs* 32
a Romanis capta 332
obsessa 260
amissa 331
Nobilissimatus 200

nocturnum prodigium 150
nocturna sacra prohibentur 347
permittuntur 348
nocturna pugna ex eclipsi solis 492
Noorda *locus* 318
notarii regii 246
notariorum tribunus 603
nuncius mortis Iuliani caeditur 339. 341

O.

Oasis *oppid.* [al. insula] 523
sterilis locus 524
Octauianus *Augustus* 9
Odonathus Palmyrenus 63
a Gallieno iussus tueri Orientem *ibid.*
Nisibim recuperat 64
Ctesiphontem vsque excurrit 64
occiditur 65
Oedotheus, (*Odotheus*) 428
Olympiodorus *historic.* 579
Olympius Stelichonem deiicit 594
in Stelichonis amicos saeuit 606. 630
aulâ pulsus in Dalmatiam fugit 634
Oraculum Apollinis Sarpedonii 93
Sibyllinum 129. 150. 194
de Thraciae fatis 194

P.

Pactio seruitutis, *pax ignobilis* 587
paeanes 129
paganismus abolitus dicitur caussa diminuti imperii 133. 496
paganorum argumenta pro sua religione 495. seq.
Palaestinorum arma 85
Palmyra obsidetur 87
Palmyreni 71
Aegypto potiuntur 72
Orientem tenent 78
Palmyreni imperii limites 78
euersio 90
Palmyrenorum proelia 79 & 83. 84
deditio 90
palus facticia 298
palus Phileatina 56
pantomimorum origo 11
[*adde Salmasium ad Vopisci Carinum c. 19.*]
Papianus (*lo. apianus*) anticaesar 34
* *MSS. habent p. 34.* Ιωτα-*πιανὸς, quod approbat Casaub. Hist. Aug. f. 202. ex Aur. Victore, etsi non sub Philippo, sed sub Decio eius* νεώτερον Ζώσιμος *narrat. At p. 35. in m.ss. est* Ταπιανός.
Papinianus *IC.* 17
Parisium Germaniae 263
Parthici regni finis 30
patriciorum noua dignitas 201
Patricius Lydus, *philosophus.* 376
pax cũ barbaris abiurata 643

pecunia ex simulacris deûm facta 624
Pelagonia *regio* 69
Peloponnesium bellum 6.
Perinthus est Heraclea 100
Persæ Romanos infestant 43
Pertinax *August.* 14
pestis post famem 617
ingens sub Gallerio 61. seq.
Peuci *pop.* 68
Phaëllo Sibylla 194
Phasiana Diana 53
Phasis *opp. & flum.* 52
Philadelphia 415
Phileatina palus 56
Philippus Arabs 31. 32
in philosophos sæuitum a Valente 374. seq.
Pholoë *mons & oppid.* 515
Phrygiæ Galatia 358
Picenum 611
Pisander heroicarum nuptiarum scriptor 584
Pisidæ Isauri 385
Pissamena benefica matrona 618
Pityûs *oppid.* 51
Placidia Honorii soror 669
captiua *ibid.*
Placilla Theodosii vxor 460
pluit frumento 108
plumbeis pilis cædi (*σφαίραις μολιβδίναις*) 502. *de quo supplicio vide sis interpretes ad Prudent. hymn. 14. v. 117.*
pœna militaris, muliebris vestis 243
discingi 298
Polybius 1. 92. & 558
pons Maxentii dolose structus 149
pons in Tigride 321
Pontifex Maximus 434
imperatorum titulus *ibid.*
etiam Christianorum 435
Pontificalis stola 435
Pontifices vnde dicti? 433
portæ Apennini, *αἱ ἐν τοῖς Απεννίνοις ὄρεσι πύλαι* 464
portentum hominis cæsi 390
eius interpretatio 391
porticus Antiochena 503
portus Aiacis 168
Constantinop. a Iuliano factus 273
Romæ Tiberin. 658
clausus 667
Rauennæ 638
Thessalonicæ. 163
Posthumus inuasor imperii 64
Pôtecium, *Petobium.* 214
Prœconnesium marmor 183
Prætorio præfecti quatuor 187
singulorum prouinciæ 188
Principis caput omni religione sanctius 646
Priulfus barbarus in aula Theodos. 488
eius rixæ cum Fraüstio *ib.*
Probus Augustus 103. 105
vltor Taciti 106
eius bella 108. seq.
Procopius socer Valentis 522

Pro-

Procopius rebellis 350
ab Eugenio adiutus 353
velut rex scenicus 354
victus interficitur 360
Proculus Tatiani fil. 462
præfectus Vrbis 477
decollatur 480
Promotus dux fortis 428.473
Rufino colaphum infligit 476
Rufini insidiis tollitur 476
Promoti filii 503
Propontidis angustiæ 68
Prothingi *pop.* 439
astu decepti 440
PROVERBIA
ab ipso lare 347
Homerico more lugere 490
καλὰ πῆχυν 450
Marsyæ mors 174
Thessalica persuasio 36
Ptolemais *Ægypti* 115

Q.

Quadi *pop.* 235.252
a latronibus domiti 257
superbius respondent Valentiniano 381
Quadratus *historicus* 579
querela de abrogato deorum cultu 496
XVviri lustrales 126
Quintilli breue imperium 75

R.

Rauenna Flaminiæ metropolis 579
colonia Thessalorum *ib.*
Rauennæ nomen vnde? 579
Rausimodus *rex Sarmat.* 161
regia in Perside Romana 310
Regii Scythæ, βασίλειοι, 336 402
Regis annis 298
venatio, *saltus*, 310
Remus Rauennæ conditor 579
Rhea mater deûm 185
Rheæ simulacrum 614
Rhene, *Rauenna*, 579
Rheni ostia 249
Rhenus a Iuliani tempore immunitus 653
Rhyndacus *fluu.* 58
Richomeres [Gr. Ριχομέρης & Ριχομήρης ambigue scribitur] 483.485. seq.
ritus imponendi clypeo nouum imperatorem 265
Roma muris cincta 77
Romã obsidet Alarichus 616
iterum 658
Romani DC annis paupe-res 1
regionem hosti non cesserunt 331.334
pacem emunt ab Alaricho 623
Romanum imperium deminutum 496
Romulus Magnetii dux 228
Rufinus ad summa euectus 475
a Promoto verberatus 476
Promotum necari curat *ibid.*

consul creatur 477
aulæ præfectus 490
sperat affinitatem principis 503
spe excidit 506
remp. turbat 506
interficitur 518
ludibrio post mortem est *ibid.*

S.

Sabatha *oppid.* 311
Sabinianus *tyrannus* 29
sacrificia infausta 143. 276
prohibita 438
Sæculares ludi 126. seq.
sæculum quid? 117
CX annorum 133
sagittandi artifex 87. 124. 227
Salii *populi* 253
Salonius Gallieni fil. 63
a Postumo necatus *ibid.*
Salustius Pr. Pr. 251
recusat imperium 342
Sapores I. *rex Pers.* 30 & 59
Artaxerxis successor *ibid.*
capit Valerianum 60
Sarmatæ infestant R. imperium 161
Saraceni in exercitu Valentis 393
Sarpedonius Apollo 93
Sarus *dux* 650
impedimentum Alaricho 670
Saturninus res nouas molitur 106
Saulus *dux* 489
Saxones 234. 253
inter Germanos præcipui 252
Scenitæ Arabes 17
scuto impositus nouus imperator 265
Scyri *pop.* 427
Scytharum irruptio 50. 58
alia 60
Scytharum pueri obsides 407
coniurant *ibid.*
delentur Iulii solertia 408
naues sexies mille 68
[*pro* ἑξακισχίλια *mauult Casaubonus* δισχίλια *ex Pollionis Claud. c. 8. & Ammian. Marc. 31. c. 16.*]
Scythæ diurni nocturni in equis 388
irrepunt in Thraciam & Græciam 389
Athenas expugnant 63
Italiam vastant 61
peste pereunt 74
Scythæ Regii, Βασίλειοι, 386. 402. 426.
Tanaim transgressi 38
Scythæ Basternæ 116
Scythia Thraciæ 445. 527
Scythici belli origo 365
Sebastianus dux 350
ad Valentem transit 395
calumniis petitur 397
Seleucia Ciliciæ 93
Seleuciades aues 93
locustis inimicæ *ibid.*
Seleuciæ magnæ antiquum nomen 311

Sel-

Selge *oppid.* 539
Serena Stelichonis vxor 489
Theodosii fratris filia *ib.*
sacris Rheæ illudit 614
necatur 613
Seuerus *August.* 16
Parthorum victor 17
Seuerus cæsar 134. 137
necatur 139
Sibyllæ oraculū 124. 129. 150
Sibylla Epirotica, *Phaëllo,* 194
Erythræa 194
Simonides 376
simulacra in pecuniam vertuntur 625
Singidunum *Vrbs* 432
Sirmii regia fulmine tacta 381
Sirmium *Vrbs* 156
Siscia *Vrbs* 213. 218.
deleta a Magnentio 222
Sitha *oppid.* 286
Sol in somnio Iuliani 268
Solis & Beli simulacra 99
[*in Zosimo mendose scribi putat Salmasius* Ἡλίου τε καὶ Βήλου *pro* Ἡλίου, τοῦ καὶ Βήλου.]
Solis templum Rom. 99
eclipsis in prœlio Theodosii 492
Solymi Isauri 385
Sopater philosophus 202
Ablabii fraude necatur *ibid.*
[*Vid. Eunapius in Aedesio*]
Sparta ab Alaricho capta 514
stataria pugna 367. 387
statua Augustæ 450
Principis 459
Stelicho dux 489
potens 499
socer imperatoris 506
in Masceldelum perfidus 530
Illyrium dempturus Arcadio 577
quasi στεφανούμενος 579
Capitolium spoliat 615
se senatui excusat 586
supplicio afficitur 602
laudatur 603
Successianus Pr. Pr. 52
Scythas profligat 51
Sueui 652
suilla caro e fisco data 136
Surenas magistratus nomen 287
dux Persicus *ibid.*
Sycæ, *suburbium Constantinopol.* 479
sycophantæ sub Arcadio 569
Synca *oppid.* 321
synodus contra Chrysostomum 566
Syrianus philosophus 383
hymnum in Achillem scripsit *ibid.*

T.

Tacitus *Augustus* 102
Taiphali *Vide* Taifali.
Tanais *fluu.* 38
Bosporum limo obstruit 387

Tarentum ad Tiberim 119. seq.
ad Iapygium 120
Tatianus 462
incorruptissime (ἀδωροδόκως) honores gerit 477
in ius ducitur 478
relegatur 489
Taulantii *pop.* 576
Tauriana Cherronesus 352
templa a Theodosio clausa 438
Teridates Parthus 30
terræmotus Græciæ 382
Tetricus punitus 99
Thaifali *pop.* 185. 401
[*priore loco per Θ, posteriore per T scribuntur.*]
Theodorus spem imperii concipit 372
pœnas luit 373
Theodosius dux Mœsiæ 380
[*adde Ammian. 29. c. 38.*]
fit imperator 400
Thraciam liberat 403
auget magistratuum numerum 409
magistratus venales habet 412
tributorum exactor 413. 421
Theodosius Gallam vxorem ducit 461
cum V. equitibus explorat hostem 468
paganismi euersor 424. seq.
moritur 497
Theodosii expeditio in Gothos 401
in Maximum 463
Eugenium 491
oratio in senatu contra deorum cultum 495
Theodosiani sæculi corruptelæ 424
Theodosio luxus obiectus 411. 424. 474
natura ad vitia & virtutem par 474
Theodosius II. imperator 591
cuius filius 550
Theophilus episcopus Alexandrinus 566
Thermantia Honorii vxor 581
dimissa 605
Thesproti *pop.* 576
Thessalia inuentrix simulacrorum 433
Thessalonica 69
obsidetur 47
eius portus a Constantino factus 163
Tiberius intolerabilis 12
Timasius dux 472
magister militum 520
ab Eutropio subuertitur 522
Oasim relegatur 523
Timesicles doctus 29
Gordiani socer *ibid.*
Tigrim transit Iulianus 317
Iouianus redux 329
Tomi *oppid.* 56. 68. 445
Tonus *fluu.* 164

tormentum murale Iuliani 294
torques aurei donati barbaris 449
Traianus 13
Traiani fossa 313
tribunal 286
Trapezus vrbs ampla & populosa 53
capta 54
Tres Tabernæ 138
Treuiri *vrbs* 255
Tribigildus rebellat 532
pecunia datâ elabitur 541
tributorum asperitas 421
tripus Apollinis, in Circo Constantinop. 184
tripus diuinatorius 372
Tyana *vrbs* 78
Tyra *fluu.* 68

V.

Vadomarius rex German. 244
a Iuliano captus 245
Valens fit imperator 344
inutilis ad imperium 349
Valentis bellum Persicum 371
sæuitiæ in philosophos 374
miserabilis interitus 399
Valens cæsar Licinii 158
Valentinianus *august.* 342
litterarum rudis *ibid.*
Valentem consortem legit 344
inuisus Iuliano 345
diuidit imperium 347
rei bellicæ non rudis 349
ira suffocatur 381
Valentinianus II. 384
ad Theodosium fugit 457
interficitur 484
Valesus Valesius 118
Valerianus 45
fit Augustus 46
captiuus 60
Vandili 109. 652
Venatio Regis, *saltus munitus*, 310
Venus Aphacitis 94
futura prædicit 95
eius lacus miraculos. 95
Vespasianus 13
Vestæ votum facere 119
cultus abolitus 614
Vestalis virgo imprecatur Serenæ 615
vestitus fuscus facer 368
Vetranio imperator 206
imperio excidit 218
vexilli amissi pœna 298
Victor cæsar, *Maximi fil.* 466
opprimitur *ibid.*
Victores, *nomen* *τάγματος* *militum* 307
Victorinus rebellis 107
Vindicta *dea* 526. 615
Virtutis simulacrum conflatur 625
Vldes Hunnorum dux 563
Vlpianus *IC.* 21
occiditur *ibid.*
Volusianus 40
Vranius seruili genere 22
purpuram sumit *ibid.*

Vrbanus affectator imperii 77
Vrugundi *pop.* 43 & 49
vtribus traiicitur Tigris 329

X.

Xerxis apparatus 4

Z.

Zabdas *dux Zenobiæ* 80
Zabdiceni *Perf. pop.* 330
Zaleni *gens Perf.* 331
Zaragardia *oppid.* 286
Zautha, *locus*, 283
Zenas *dux Maxentii* 146
Zenobia Orientis domina 65
affectat Ægyptum 71
fugit 81 & 89
capitur 89
exstincta dicitur 97
Zochasa, *Seleucia*, 311
Zona solui, pœna amissi vexilli 298
Zonam habere vetantur qui non Christiani 636
Zosimus fauet nimis Iuliano 241
Euphemiam Christianam laudat 550
Latina verba inserit Græco textui 587. 616. 667
paganismum aboleri indignatur 133. 496
veritatem sectatur in historia Magnentii 231
Zosimo historiæ scopus qui fuerit 93

INDEX II.

Annotationum præcipuarum.

ABundantii exſilium 527
Alani Maſſagetæ 429
ἀλεκτρυομαντεία 372
ἀλιώμενοι pro *ἀλώμενοι* 627
ἀναγράφεσθαι quid proprie 434
Anchialus *oppid.* 56
Andronicus Tyrius 376
annona Britannica 250
Antiochus etiam Callinici nomen 30
Aphacitis Venus 94
eius templum dirutum *ib.*
Apollonius Grammaticus 545
Arcadius *γυναικοχειρούμενος* 569
Ἀργεντόρατον Argentoratū, 241
Ariulphus 488
Aſcholius epiſcopus 401
Theodoſium Chriſtianæ fidei initiat *ibid.*
Aſinius Quadratus *hiſtoricus* 597
ἀτείχιστος Roma 77
Athenæ Alarichi tumultu non intactæ 511
Vid. etiam Meurſius de Fort. Attica c. 10. qui idaque, ac Baronius ex Hieronymo & Claudiano probat, additq; Syneſii epiſtolā 135. Eunapii vero locum, a Baronio productum, quod nullā Athenarum mentionem ſpeciatim faciat, nihil nos iuuare ait.
Augmentum in Verbo neglectum 23
αὐτῇ Aduerb. *iſtic* 103

B.

Babylon Ægypti 72
Bacaudæ vnde orti 651
barbari in militiam Rom. adſcripti 259
βασιλεὺς ſine Articulo quaſi propriū nomen 545. 612
Batnarum amœnitas 276
nomen *τρεῖον* ſonat 277
ܒܬܢܢ *ibid.*
Bandonis filia Arcadio nubit 504
Blemmyes *pop.* 115
Borani *pop.* 43

C.

Cameli fœminei generis caſtrati 88
ad curſum aptiores *ibid.*
Carnutum Pannoniæ vel Illyrii, non Galliæ, 140
Carpi *pop.* 33

casa, qua periit Valens 399
Cauchi pro Quadis legendi 242
Chamaui *pop.* 252
Chariettonis elogium 256
Choche an Seleucia? 311
Christiani militare prohibiti 636
Christiani Principes, Pontifices Max. 435
Circessus, *Cercusium.* 277
Coche *vide* Choche.
cœlum pugnat pro Theodosio 492
consulum alter Romæ, alter CPoli 270
Constantinopolis cur dedicata? 181
Constantinus M. quando Christianus factus 180
an fœdifragus? 177
an prodigus? 197
an exactor tributorum nimius *ibid.*
[*add. Leunclauii Apolog.*]
Constantinus fil. infans cæsar 160
patris testamento non adquiescit 203
vbi trucidatus? *ibid.*
Crassianæ cædis historia varia 333
Crispus præcipiti iudicio damnatus 178

D.

Decentius frater Magnentii 212
eius interitus 231
diadema ex torque 265
Diana Sarpedonia 93
dromades [δρομάδες] cameli 89

E.

E ψιλὸν dictum ει 372
Emisenus adolescens *Heliogabalus* 19
Emonæ vrbis situs 583
Enallage Modi 471
ἐπίσωιν pro ἰσχυρόν 362
equi Saracenorum 392
ἔχατον ὠμότητος 12
Euboënses statariæ pugnæ periti 367
Eudoxiæ augustæ vitia 566
Eunapius notatus 201
Euphemiæ templum & reliquiæ 550
Eutropius ius asyli derogat ecclesiis 546
[*nam paganum fuisse tradit Prosper Aquitan. lib. 3. c. 38.*]
Eutropii pœna 547
exceptores, ταχυγράφοι 247
ἐξ ἐναλλάγου, elliptice, *vtrimque.* 158
ἐφ ἑαυτῶν 5

F.

Fausta priuignum ad amores solicitat 178
necata *ibid.*
Festus Rufus 376
Breuiarium ad Valentem scripsit *ibid.*

Fi-

Firmus Rex, non Augustus, 378
Flaminia, *regio ad viam Flaminiam*, 579
frumentaria pluuia dubitata 180

G.

Galata *suburbium CPolit.* 479
Gallieni vxor barbara 49
Gallus cæsar, malus princeps 232
augustos honores affectans *ibid.*
quomodo perierit 233
Gautuni *pop.* 439
Germani XLV. vrbes Romanas ad Rhenum delent 234
Golzius notatus 378
Gordianorum interitus varie scriptus 28
naufragium vnde confictum *ibid.*
grammaticus fit imperator 482
Gratianus P. M. dicitur 435
Grutungi *pop.* 439

G.

Helene *castrum*, *hod.* Elna 206
historia Zosimi cur *Noua* dicta 1
Hunni in equis assidui 387
Hunnorum patria 388
diuersa genera *ibid.*
hypallage 480. 536

Θ.

θεογαμία ἡρωϊκή 584
θεόπεμπτος 131

I.

Igillus & Ingillus 110
Infinitiuus pro Supino 191
Innocentius excusatur 622
Interpres Zosimi notatus 37. 269. 270. 276. 327. 350. 397. 402. 545. 629.
ἰσταμένειαι 89
Isauri a Pisidis distincti 385
Ἴστρος pro Histria 77
Istrus *oppid.* 56
[*alias Histrus, vid. Eutrop. 6. 8. 3.*]
Iulianus initio cæsar titulo tenus 237
ter Rhenum traiecit 243
ad Hercyniam progressus 244
regem barbarorum capit *ibid.*
captiuos recuperat 249
ad Paganismum a quibus inductus 267
cur perlitare nequiuerit 276
quo telo perfossus 324
insidiis Christianorum non periit 324

Iulia-

Iuliani duo prœlia Germanica 243
manium numerus ingens 249
Orationes 261. 275
haruspicina 272
Iuthungi *pop.* 439

K.

κατὰ actiue cum Accusat. 556
κρέα pro κρέας *carni* 667
κρεουργηδὸν κατακεκόπηκας 202
κύρος pro κύριος 83
Κωνστᾶ cum lineola 669

L.

Lancearii *milites* 307
[*add. Ammian. 31. c. 37.*]
Λέυκιος pro Λούκιος 332
Libanius quando mortuus 451
Liburnæ nauis nomen ex Illyrio, non ex Italia, 557
Licinius perfidus & rebellis 177
Licinianus XX menses natus cæsar 160
Lindus vrbs Rhodi 573
Lindia Minerua *ibid.*
Lindebrogius notatur 332
lineola supra vocem 669
Longinus *philosophus* magister Zenobiæ 91
Ludi sæculares a quibus celebrati 124

M.

Macrinus non Romæ, sed in Oriente creatur imperator 19
Magister officiorum 171
magistri militum sub Constantino 409
quatuor sub filiis *ibid.*
quinque sub Theodos. *ib.*
Magnetius vbi interierit 229
Mamæa φιλάργυρος 22
Marcianopolis per C, non per T, 68
marmor Proconnesium 183
Massagetæ Alani 429
Maximus, *imperii inuasor*, Hispanus 430
Maximi *philosophi* supplicium 375
Maximini & Maximiani nomina confusa 153
Μιλτοσέλευκος, *locus*, 230
Mineruæ Lindiæ templum 573
mos scuto imperatores nouos imponendi 265
Mursa Pannoniæ, non Galliæ 207
muri Romani ab Aureliano structi 77
Μουρσέλευκος, *locus*, 230
Musarum statuæ in Helicone 571

N.

נהר מלכא 298
Naarmalcha *flum.* *ibid.*

Nais.

Naissus *Vrbs* 73
eius situs varie scriptus 209
† *Variatio illa est ex Illyrii, sæculo Constantini, ampliatis terminis pro ἰφοεἰα Præfecti prætorio Illyrii.*
Narnia *oppid.* 621
Nepet *oppid.* *ibid.*
Nephthalitæ Hunni 386
Nisibis ter obsessa 261
Notarii, βασιλικοὶ ὑπογραφεῖς. 247
Notariorum III genera 603
schola 619
tribunus *ibid.*
Noua cur Zosimi historia 1

O.

Ὁ μικρὸν dictum οὖ 372
Oasis *Vrbs* 523
Odenathi nomen varians 63
percussor consanguineus 65
Olympius laudatur 594
Ὀλυμπιάς soror 613
oraculum de Turcis 195

P.

Pagani militare prohibiti 636
paganismus abolitus an caussa deminuti R. imperii 133. 496
Παιονία per O & Ω scripta 207 [etiam pag. 583. in MS. per Ω]
parachronismus Zosimi 180
Paradisus Regius [παράδεισος βασιλικός] 314
Paresium [*Parisium*] an Germaniæ 263
parricidii expiatio an apud gentiles 180
Parthi an ab Antiocho defecerint 30
Pelagonia Macedoniæ 69
Pera *suburbium CPolit.* 479
Petronius Patricius socer Valentis 522
Petauius notatus 277
Petobion *oppid.* 214
Phaënnidis [Φαεννοῦς] vaticinia 194
Phasis vrbs & fluuius 52
Philippi, pater & filius, diuersis locis cæsi 37
Pholoë Arcadiæ 515
pietas in milite despecta 246
Pipara [Pipa] Gallieni vxor 49
Pisander poëta 584
Pityus magna, *Vrbs,* 51
Placidia Honorii soror 613
πλεονεκτήματα, *uitia excedentia,* 24
pluuia frumentaria 108
ποιεῖσθαι pro εἰσποιεῖσθαι, *adoptare,* 41
pro προσποιεῖσθαι, *fingere ac simulare,* 145. 453. 638
Pontificum etymologia 433
Potecium (Ποτέκιον) 214
præconis formula in Ludis Sæcularibus 126
Proconnesus insula 183

Qua-

Q.

Quadi pro Cauchis a Zosimo positi 252
Quadratus *historicus* 579
Quæstores, qui principi dictabant 597
Quintilli breuissimum imperium 75

R.

Radagaisi exercitus 577
Rufini cædes 518
Rufus Festus, *siue* Sex. Rufus 376
non ad Valentinianum, sed ad Valentem scripsit *ibid.*

S.

Saberi Hunni 386
Sabinianus 29
Salutius *pro* Salustius 343
Saracenorum equi 392
Sarpedonia Diana 93
Sclaui, Sclauini 386
Scythia Thraciæ 445
sæculum CX annorum 133
Sæculares ludi quoties celebrati 124
Sebastiani elogium 394
Selge quondam populosa 539
Σκλαβῖνοι, *Hunni*, 386
Siscia colonia 213
Socratis de Mursa error 207
Solis templum 99
Solymi sunt Pisidæ 385
Sozomeni de Mursa error 207
σταδία μάχη 367
stataria pugna 367
statarius miles *ibid.*
Stephanus Byzantinus emendatus 207
Stelicho suspectus Orosio 515
vituperatur 594

T.

Tænarus Thraciæ *fluu.* 164
Tatianus Aquileiensis 479
Pr. Pr. viuo adhuc Cynegio 461
an Lyciam administrauerit 478
templum Solis 99
Dianæ 93
Veneris 94
Tetricus Lucaniæ corrector 99
Theodosius Christianæ fidei initiatur 401
triumphis abstinet 421
sugillatur a Zosimo 421. 423
e cœlo propugnatur 492
deorum cultum abolet 424
defenditur contra Zosimum 421. 423. 450
Mediolani moritur 497
Tiberius non fuit eiectus 11
Timasius quò relegatus 523
Tres Tabernæ, in agro Rauennate 138

Tru-

Trutungi *pop.* 439
Tonus *fluu.* est Tunsa 164
Tunsa fl. *ibid.*

V.

Valentinianus ob christianismum inuisus Iuliano 345
Valeria Pannonia 188
Valeriani electio 46
Valerianus culpa sua captus 60
Valesii liberorum historia 118
Veneris Aphacitidis templum 94
a Constantino dirutum *ibid.*
Vestalium religio abolita 614
Vetranio Prusæ in Bithynia priuatus agit 211
Vithungi *pop.* 439
Vranii historia præterita 22

Z.

Zaitha, *locus* 283
זיתא *ibid.*
Zenobia in triumpho ducta 97
Zonaras explicans Zosimum 102
Zosimus ex Aur. Victore descripsit 135. 212
assertus 28. 97. 153. 432
hallucinatus 233. 244. 252. 356
laudatus 22. 60. inprimis 103. 282
notatus 12. 19. 24. 99. 106. 142. 181. 197. 437. 451.
Iuliano plus æque fauet 241

INDEX

INDEX III. GRÆCVS

Vocum rariorum, & elegantius compositarum, etiam contra vulgarem legem scriptarum.

** Numerus paginas: littera* p *pagina principium;* m *medium;* f *finem eiusdem notat.*

Ἄβαλος 574 m.

ἄγγελος *nuncius* 163 m. 340 f.

ἀγῶνες γυμνικοὶ 28 m. σκηνικοὶ *ibid.*

ἀγωνιᾶν *trepidare* 35 m.

ἀδήωτος *non vastatus* 49 f.

ἀδόκητος 166 p. 224 m.

ἀδωροδόκως, *integre & abstinenter*, 477 f.

ἀδωροδόκητος χρημάτων 636 p.

ἀειφυγία, *exsilium perpetuum*, 639 m.

αἰνίγμασι λέγειν 197 p.

ἐν ἀκαριαίῳ, *in momento* 93 m.

ἀκονιτὶ 398 f. 538 m.

ἀκροβολισμὸς, *velitatio* 104 f.

ἀκώλυτος 190 f. 239 f.

ἀκωλύτως 255 m.

ἀλαζονία *sine diphthongo, etiam in MSS.* 266 m. 482 m. 500 m. *Cum diphthongo* ει, 178 f. [*Ubi L.c. quoque simplex* ἰῶτα *habet*] 620 m. 659 f. 662 m.

ἁλιώμενοι 627 m.

ἀλληλοφαγία 618 m.

ἀλλόφυλος 198 f.

ἁλουργὲς ἱμάτιον 98 f.

ἁλουργίδα περιβεβλέναι, *imperatorem creare*, 32. 36. 98. 430.

ἁμαξιαῖος λίθος 180 p.

ἀμαχητὶ 99 p. 222 m.

ἄμαχος, *invictus*, 485 m.

ἀμελέτητος 555 m.

ἀμηχανία *cōsilii inopia* 235 f.

ἀμυντήριον Subst. 305 p.

ἀμφηρεφὴς 224 p.

ἀμφιθαλὴς, *qui ambos parentes superstites habet.* 129 p.

τὸ ἀνακλητικὸν ἡ σάλπιγξ ἠχοῦσα, *receptui canere* 472 m.

ἀνακυκλεῖν γνώμην *animo volutare* 267 f.

ἀναμάχεσθαι *pugnam instaurare* 229 p. 363 f.

ἄναντες χωρίον *acclinis locus* 328 m.

ἀνδραγάθημα 612 m.

ἀνεπέργαστος 625 p.

ἀνοη

ἀνοητάνειν 569 f.
ἀντιπεπορευμένας ναῦς 442 p.
ἀντίρροπος 181 f. 507 m.
ἀνωφελὴς 186. 197 p.
ἀοίκητος 524 m.
ἀπανταχόθεν 47 f.
ἀπανταχοῦ 189 p. 192 m.
ἀπαράσκευος 464 p. 529 m.
ἀπαραίτητος inexorabilis 396 m.
ἀποδημία ἀλλόφυλος 198 f.
ἀπόλεμος 401 p.
ἀπόρθητος non vastatus 42 p. 511 f.
ἀπόρρητα arcana 550 f.
ἀποπτος, desuper contemplabilis, 106 p.
ἀπράγμων quietus 11 p. 25 p. βίος desidia 349 m.
ἀπρόοπτος 301 f.
ἀπροσδόκητος 54 m. 361 f.
ἀπροσδοκήτως 44 f. 290 m.
ἀποφασίστως 399 p. 459 p.
Ἄραβες ἔθνος χείριστον 31.
ἄρεις ἰνδῶν 83 f. 224 f. 445 f.
ἀσύντακτος 208 m. 213 m.
ἀτείχιστος Ῥώμη 77 m.
ἄτολμος timidus 144 f.
αὐτανδρος ναῦς, nauis cum hominibus, 69 p. 169 m.
αὐτοβοεὶ, primo clamore seu impetu, 419 f.
αὐτοκράτωρ supremus dux mil. 333 p.
σεβαστὸς 265 m.
αὐτόματος 79 p.
τὸ αὐτόματον τῆς τύχης, fortuitus casus, 528 f.
αὐτομάτως 108 m.
αὐτόμολος 292 f. 390 m.
αὐτομολεῖν 402 m. 444 f.
ἄφατος ineffabilis 54 f. 151 m.
ἀφόρητος 25 p.
ἀφορία sterilitas 3 p.
ἄφρακτος, inermis 106 m.
ἀφύλακτος 203 p. 465 p.
ἀωρὶ intempestiue 353 f.
† ἀδελφοκτονία 18 f.

B.

Βαρβαρωθεὶς 96 m. 132 m.
βασιλὶς Augusta 570 m.
βίος ἀβίωτος 570 p.
βλάσφημα ῥήματα 145 p.
βλασφημία 181 f.
βουκολεῖν fallo 165 m. 619 f.

Γ.

Γαμψώνυξ lupi epith. 195 p.
γενέθλιος ἑορτὴ 64 f.
ἡμέρα 174 p.
γραμματηφόροι 420 f.
γυμνάσιον ἵππων 121 m.
γυμνικοὶ ἀγῶνες 28.

Δ.

Δαίμων ἀλιτήριος 606 m. 624 m.
Διαβατὸς ποταμὸς, qui transiri potest, 165 f.
Διαβόητος ἐπὶ σκανδάλοις 29 f. ἐπὶ πολεμικῇ πείρᾳ 146 f. ἐπὶ φιλοσοφίᾳ 374 p.
Διαγωνίζεσθαι πόλεμον 209 m.
Διαπολεμεῖν 90 p.
Διατειχίζειν muro transuersa obstruere, 47 m.
διδασκαλείου προεστάναι 483 p.

INDEX III. GRÆCVS

Vocum rariorum, & elegantius compositarum, etiam contra vulgarem legem scriptarum.

Numerus paginas: littera p *paginæ principium;* m *medium;* f *finem eiusdem notat.*

Ἄβατος 574 m.
ἄγγελος *nuncius* 163 m. 340 f.
ἀγῶνες γυμνικοὶ 28 m. σκηνικοὶ *ibid.*
ἀγωνιᾶν *trepidare* 35 m.
ἀδήωτος *non vastatus* 49 f.
ἀδόκητος 166 p. 224 m.
ἀδωροδόκως, *integre & abstinenter*, 477 f.
ἀδωροδόκητος χρημάτων 636 p.
ἀειφυγία, *exsilium perpetuum*, 639 m.
αἰνίγμασι λέγειν 197 p.
ἐν ἀκαρεῖ, *in momento* 93 m.
ἀκονιτὶ 398 f. 538 m.
ἀκροβολισμὸς, *velitatio* 104 f.
ἀκώλυτος 190 f. 239 f.
ἀκωλύτως 255 m.
ἀλαζονία *sine diphthongo*, *etiam in MSS.* 266 m. 482 m. 500 m. *Cum diphthongo* ει, 178 f. [*Vbi L.c. quoque simplex* ἰῶτα *habet*] 620 m. 659 f. 662 m.
ἀλιώμενοι 627 m.
ἀλληλοφαγία 618 m.
ἀλλόφυλος 198 f.
ἀλουργὲς ἱμάτιον 98 f.
ἀλουργίδα περιβαλεῖν, *imperatorem creare*, 32. 36. 98. 430.
ἀμαξιαῖος λίθος 180 p.
ἀμαχητὶ 99 p. 222 m.
ἄμαχος, *inuictus*, 485 m.
ἀμελέτητος 555 m.
ἀμηχανία *consilii inopia* 235 f.
ἀμυντήριον *Subst.* 305 p.
ἀμφηρεφὴς 224 p.
ἀμφιθαλὴς, *qui ambos parentes superstites habet* 129 p.
τὸ ἀνακλητικὸν ἡ σάλπιγξ ἠχοῦσα, *receptui canere* 472 m.
ἀνακυκλεῖν γνώμην *animo voluitare* 267 f.
ἀναμάχεσθαι *pugnam instaurare* 229 p. 363 f.
ἄναντες χωρίον *acclinis locus* 328 m.
ἀνδραγάθημα 612 m.
ἀνενέργητος 625 p.

ἀνι-

ἀνοητ... 569 f.
ἀντιπρῴρας ναῦς 442 p.
ἀντίρροπ@ 181 f. 507 m.
ἀνωφελὴς 186. 197 p.
ἀοίκητ@ 524 m.
ἀπανταχόθεν 47 f.
ἀπανταχοῦ 189 p. 192 m.
ἀπαράσκευ@ 464 p. 529 m.
ἀπαραίτητ@ inexorabilis 396 m.
ἀποδημία ἀλλόφυλ@ 198 f.
ἀπόλεμ@ 401 p.
ἀπόρθητ@ non vastatus 42 p. 511 f.
ἀπόρρητα arcana 550 f.
ἀποπτ@, desuper contemplabilis, 106 p.
ἀπράγμων quietus 11 p. 25 p.
βίος desidia 349 m.
ἀπρόοπτ@ 301 f.
ἀπροσδόκητ@ 54 m. 361 f.
ἀπροσδοκήτως 44 f. 290 m.
ἀπροφασίστως 399 p. 459 p.
Ἄραβες ἔθνος χείριστον 31.
ἀρεὶς ἰνδὴν 83 f. 224 f. 445 f.
ἀσύντακτ@ 208 m. 213 m.
ἀτείχιστ@ Ρώμη 77 m.
ἄτολμος timidus 144 f.
αὔτανδρος ναῦς, nauis cum hominibus, 69 p. 169 m.
αὐτοβοεὶ, primo clamore seu impetu, 419 f.
αὐτοκράτωρ supremus dux mil. 333 p.
σεβαστὸς 267 m.
αὐτόματ@ 79 p.
τὸ αὐτόματον τῆς τύχης, fortuitus casus, 528 f.
αὐτομάτως 108 m.
αὐτόμολ@ 292 f. 390 m.
αὐτομολεῖν 402 m. 444 f.
ἄφατος ineffabilis 54 f. 151 m.
ἄφορητ@ 25 p.
ἀφορία sterilitas 3 p.
ἄφρακτ@, inermis 106 m.
ἀφύλακτ@ 203 p. 465 p.
ἀωρὶ intempestiue 353 f.
† ἀδελφοκτονία 18 f.

B.

Βαρβαρωθεὶς 96 m. 132 m.
βασιλὶς Augusta 570 m.
βίος ἀβίωτ@ 570 p.
βλάσφημα ῥήματα 145 p.
βλασφημία 181 f.
βουκολέω fallo 165 m. 619 f.

Γ.

Γαμψώνυξ lupi epith. 195 p.
γενέθλι@ ἑορτὴ 64 f.
ἡμέρα 174 p.
γραμματηφόροι 420 f.
γυμνάσιον ἵππων 121 m.
γυμνικοὶ ἀγῶνες 28.

Δ.

Δαίμων ἀλιτήρι@ 606 m. 624 m.
διαβατὸς ποταμὸς, qui transiri potest, 165 f.
διαβόητ@ ἐπὶ ... 29 f.
ἐπὶ πολεμικῇ πείρᾳ 146 f.
ἐπὶ φιλοσοφίᾳ 374 p.
διαγωνίζεσθαι πόλεμον 209 m.
διαπολεμεῖν 90 p.
διατειχίζειν, muro transuersa obstruere, 47 m.
διδασκαλείου προεστάναι 483 p.

δορίκλητος, *victus, captus quasi hasta*, 148 p.
δορυφορία 317 m. 339 f.
δυσέμβατος *inaccessus* 539 p.
δυσίατος *insanabilis* 141 f.
δυσκληρία 133 f.
δυστράτοδος 172 m.
δυστύχημα 179 m. 613 f.

E.

Εγκαλλωπιζομένη 615 p.
ἐθελόντι *sponte* 254 m.
Ειλειθῦιαι 127 f. 130 p.
εἰς pro ἐν 590 m. Σπελίχων εἰς τὴν Ῥάβενναν ἦν.
εἰσπράξεις φόρων 34 m. 347 f.
ἐκκλησία *concio militum* 216 f. *templum Christianor*. 601 m. & passim.
ἐκποδῶν, c. circumfl. 507 f. diuise 546. *nisi mauis sibi etiam coniungere.*
ἐκτραγῳδεῖν, *tragice amplificare*, 629 m.
ἑλλην *ethnicus* 556 p.
ἐμποδὼν 629 m.
ἐμφέρεια *similitudo* 80 m.
ἔμφρων 254 f.
ἐν pro εἰς 25 f.
ἐνκαθεστῆσαι pro ἐνστῆσαι. *etiam in MS*. 608.
[*cum ν est* 651 f.]
ἐνώμοτος 32 f.
ἐξῆς 567 p.
[*quia ψῆφου sequitur, potius diuise* ἐξ ἴσης *scribendū, monente Sylb.*]

ἐπινώρθου, gemino Augm. 461 m.
[*etiam supra l. 2. c. 32. extr. in MSS. ita legi, testis est Sylb.*]
ἐπιγαμία 193 p.
ἐπικηρυκεύεσθαι *legatos mittere* 38 f. 76 m. 513 p.
ἐπισκοπή, *episcopatus*, 570 m.
ἐπιστασία pro ἔφοδος, *incursio*, 244 m.
ἐπίχειρα, *præmia*, 449 f.
[L. c. ἐπιχείρια.]
ἐπιτηδείως 20 p.
ἐργατήρια συκοφαντιῶν 232 p.
ἑσπέριοι Γαλάται 401 p.
Ἴβηρες 229 f.
ἔσχατον κινδύνου 513 f. 578 p.
ὁμότιμος 12 m.
τὸ εὐάγωγον *agilitas* 393.
εὐαρίθμητοι, *pauci*, 446 f.
εὐδαιμονίζειν ἑαυτοὺς 62 p.
εὐκαταφρόνητος 610 m.
εὐπρόσιτος, *facilis accessu*, 409 m.
εὐρυχωρία, *occasio*, 147 p. 595 f.
εὐφορία *fertilitas* 3 p.
ἑῷος, *orientalis*, *in* I *&* II *libris cum Iota subscripto; in reliquis sine eo exaratur.*

Z.

Ζυγὸς ὑπαυχένιος 132 p.
ζυγῶσαι τὴν γέφυραν 149 m.

ζυγεῖ-

ζωγρεῖαν ἐλεῖν τὸν 245 p. 456 f. quæ syntaxis etiam in MSS. conspicitur pag. 80 m.
ζωγρείᾳ ἐλεῖν 80 m.
ζώνην ἔχειν militem esse 636 m.

H.

ἡμιτελὴς semiperfectus 104 p.
ἡμίφλεκτα πλοῖα, semiusta, 316 p.
ἡνίοχος gem. Augm. 557 p. add. supra ἐπηνιόχευον.
τὴν ἡσυχίαν ἄγειν 459 p. & sine Artic. 286 m.
ἡστινοσοῦν coniunctè 534 p.
ἠφίει pro ἀφίει 112 m. add. Dion. Cass. fol. 603. cum Xiphil. f. 75.

Θ.

θεογαμία 584 m.
θεοειδὴς ἐνδείᾳ 382 f.
θεόκλητος 195 m.
θεοπρεπὴς 121 m.
θεοπρόπιον oraculum, 132 m.
τὸ θερμὸν τῆς ἡλικίας, feruor ætatis, 372 p.
θέσφατα Σιβύλλης 125 f.
θεωρίαι spectacula 127 f.
ἱεροπρεπεῖς 128 p.
θρησκεία περὶ τὸν Χριστὸν 550 m.
Χριστιανῶν 345 f.
θριγγὸς, sepes, (idem quod θριγκὸς) 314 f.
θυμοφθόρα ῥήματα 594 f.
θωρακίζεσθαι, de cataphractis, 85 m.

I.

ἱεροπρεπὴς 128 p.
ἱεροσκόπος, haruspex, 150 p.
ἱεροσυλία 572 p.
ἱερουργία 122 p.
ἱεροφαντεῖν 382 m.
ἰλάρχης 410 f.
ἱππασία 79 p. 539 p.
ἱππάσιμον χωρίον 213 m. 219 f.
ἱπποδρομίαι, Circenses ludi, 474 m. 667 m.
ἱππόδρομος, Circus, 184 m.
ἱπποτοξότης 227 m. 491 f.
ἰσοπαλὴς μάχη 76 m.

K.

Καθαρμὸς 179 f.
καθάρσια 126 f. 179 f.
καθεψηφισμένῳ 251 m. diuisè 256 m.
καινοδομεῖν 635 m.
κακοπάθεια 469 p.
κακοψυχία 531 m.
καλοκἀγαθία 508 m.
καλαβροχὶ 429 f.
καλλιεργήτος 296 m. 309 m.
καταποντωθῆναι 97 m.
κατάλογος βουλευτικὸς 337 m.
κατάφωρος 373 p.
καταχαρίζεσθαι 454 m.
φιλόσοφος 345 m.

κακοψυΐα pudor 28 m.
κίβδηλα τῆς βασιλείας, adulterini imperatores 210 f.
κίβδηλον ἀργύριον moneta adulterina 100 p.
κίνημα τῶν βαρβάρων, motus, irruptio, 446 f.
κίρκος, accipiter, 94 m.
κλίμαξ Ιουδαίων 146 p.
κοινολογεῖσθαι 100 f. 581 p.
κοκκοβαφὴς 200 f. 623 f.
κολοφὼν ἀτοπημάτων, nequissimus, 376 f.
κρέα pro κρέα carni 667.
κυκλοειδὴς 540 f.
κυκλοτερὴς 183 m. 291 m.
κύκλου τμῆμα 291 m.
κωμήτης pagarius, vicanus 247 f.
κωμῳδεῖν 566 p.

Λ.

Λιβύη Πεντάπολις 187 m.
λῃστικὸν σύστημα 257 m. πᾶγμα 574 f. absolute τὸ λῃστικὸν, siue σύστημα, siue τάγμα, 115 m.
λογοποιὸς historicus 75 p.
λοιπὸν, ceterum, de cetero, 316 p. inposterum, deinceps, 481 f.
λοχαγὸς 221 p. 410 f.
λύμη ἀνείδων 93 p.

M.

Μαρτύριον templum martyris 550 p.
μεγαλαύχουμενος 213 f.
μεγαλοψυχία 448 m.
μεσαιπόλιος semicanus 80 m.
μέση τῶν ποταμῶν Mesopotamia 8 p.
μετέωρον γίνεσθαι 233 m. 473 m.
ἔρχεσθαι 237 m.
ποιεῖν 52 m.
μηχανήματα πολιορκητικὰ 280 f.
μονήρης 502 f.
μοναχοὶ 567.
μονόξυλα [sc. πλοῖα] lintres 441 m. 443 m.
μονουχὶ, tantum non, 413 m.

N.

Ναύαρχος 167 m.
ναυμαχεῖν ibid.
ναυπηγεῖσθαι 252 f.
νεολαία 369 m.
νεωστὶ 128 p.
νεωτερίζειν, res nouas moliri, 31 f. 34 f.
νεωτερισμὸς 77 f. 150 p.
νεωτερισμοῦ μεταχειριστὴς 361 m.
τὸ νεωτερισθὲν, rebellio, 23 f.
νομοθετεῖν 201 f.
νυκτομαχεῖν 492 p.
νωτοφόρα ζῶα 282 p.

O.

ὁλοστρογγυλος, totus rotundus 82 m. sc. lapis, quem his

hic simpliciter significat. Expressimus Steph. & Sylb. & huius tam in textu quam in indice scripturam, cum spiritu leni. *At Suidas*, ὀλοοίτροχος, περιφερὴς στρογγύλος καὶ ὀλοίτροχος.
ὀλοκαυτοῦν τὰ θύματα 128 p.
ὁμογνωμονεῖν 60 f.
ὁμοδίαιτα ἔθνη 401 f.
ὁμαιχμία 626 m. 487 p.
ὁμόλεκτρος 582 m.
ὁμοπάτριος 211 m.
ὀνομασί 246 m.
ὀνομαστότατος 57 f.
ὀπλομάχος 224 p.
ὁρμᾶσθαι, *oriundum esse*, 342 m.
οὐραγία τ' στρατοῦ 322 m.

Π.

παιδοτόκος 130 p.
παιᾶνες 129 p.
ἐπινίκιοι 518 m.
παιδαγωγούμενος εὐνοίαις θεοειδέσι 382 f.
παιωνίζειν *ouare* 245 p. *sic vterque MS. pro παιανίζειν: etiam Dio Cassius de prælio Pharsalico lib. 41. f. 204. quod repetit Xiphilinus f. 17. ed. H. Steph.*
παλινδρομεῖν 555 f.
πανιχίδες 122 p. 127 m.
πανταχοῦ γῆς 275 p.
παντόμιμος ὀρχηστὴς 11 f.
[illegible] 197 f.
παραβοηθοῦ 655 p.
ἐν παραβύστῳ, *latenter*, 407 m. 440 f. 445 p.
παράδεισος 314 f.
ἐκ παραδόξου 309 m.
παραλία 148 m.
ἡ παράλιος [γῆ] 187 f.
πάραλος, *maritimus*, 533 m.
παράλογος 643 p.
παραλόγως 547 m.
πάρεδρος, *assessor*, 589 m.
παροινία, *per temulentiam ago*, 217 f.
πειθανάγκη *cogens persuasio*, 36 p.
πειθαρχεῖν 577 m.
πέπερι, *piper*, 623 f.
περιαυχένιον, *torques*, 449 f.
περίχρυσος 200 f.
Πεντάπολις Λιβύη 187 m.
πέτρα χειροπλήθης 540 m.
πέρυσι 1 m.
πλεονεκτήματα, *excedentia vitia*, 24 f.
τῆς τύχης *fortuna prospera* 230 m
πλημμελήματα περιορᾷν 10 m.
πλησιόχωροι 6 m.
ποιεῖσθαι pro εἰσποιεῖσθαι *adoptare* 41 p.
pro προσποιεῖσθαι *simulare* 453 f. 638 f.
πολεμιστήρια ναῦς 172 m.
πολιτικὴ ὀργὴ 36 m.
πολυάνθρωπος πόλις 52 f. 302 p.
πολυάνθρωπον πῆγμα 411 m.
πολυμάθεια 293 f.

INDEX III. GRÆCVS

Vocum rariorum, & elegantius compositarum, etiam contra vulgarem legem scriptarum.

Numeris paginas: littera p *paginæ principium;* m *medium;* f *finem einsdem notat.*

Ἄβατος 574 m.
ἄγγελος *nuncius* 163 m. 340 f.
ἀγῶνες γυμνικοὶ 28 m. σκηνικοὶ *ibid.*
ἀγωνιᾶν *trepidare* 35 m.
ἀδήωτος *non vastatus* 49 f.
ἀδόκητος 166 p. 224 m.
ἀδωροδόκως, *integre & abstinenter*, 477 f.
ἀδωρόδοκτος χρημάτων 636 p.
ἀειφυγία, *exsilium perpetuum*, 639 m.
αἰνίγματι λέγειν 197 p.
ἐν ἀκαρεαίῳ, *in momento*, 93 m.
ἀκηρυκτὶ 398 f. 538 m.
ἀκροβολισμὸς, *velitatio* 104 f.
ἀκώλυτος 190 f. 239 f.
ἀκωλύτως 255 m.
ἀλαζονία *sine diphthongo, etiam in MSS.* 266 m. 482 m. 500 m. *Cum diphthongo* ει, 178 f. [*Vbi L.c. quoque simplex* ἰῶτα *ha*[]*bet*] 620 m. 659 f. 662 m.
ἀλιώμενοι 627 m.
ἀλληλοφαγία 618 m.
ἀλλόφυλος 198 f.
ἁλουργὲς ἱμάτιον 98 f.
ἁλουργίδα περιβαλέναι, *impe*[]*ratorem creare*, 32. 36. 98. 430.
ἁμαξιαῖος λίθος 180 p.
ἀμαχητὶ 99 p. 222 m.
ἄμαχος, *inuictus*, 485 m.
ἀμελέτητος 555 m.
ἀμηχανία *consilii inopia* 235 f.
ἀμυντήριον *Subst.* 305 p.
ἀμφηρεφὴς 224 p.
ἀμφιθαλὴς, *qui ambos pa*[]*rentes superstites habet*, 129 p.
τὸ ἀνακλητικὸν ἡ σάλπιγξ ἠχοῦσα, *receptui canere* ι· 472 m.
ἀνακυκλεῖν γνώμην *animo voluntare* 267 f.
ἀναμάχεσθαι *pugnam instau*[]*rare* 229 p. 363 f.
ἄναντες χωρίον *acclinis locum*, 328 m.
ἀνδραγάθημα 612 m.
ἀνενέργητος 625 p.

ἀνεν

ἀνόητάνειν 569 f.
ἀντιπαρεσκευασμένας ναῦς 442 p.
ἀντίρροπ☉ 181 f. 507 m.
ἀνωφελής 186. 197 p.
ἀοίκητ☉ 524 m.
ἁπανταχόθεν 47 f.
ἁπανταχοῦ 189 p. 192 m.
ἀπαρασκευ☉ 464 p. 529 m.
ἀπαραίτητ☉ inexorabilis
396 m.
ἀποδημία ἀλλόφυλ☉ 198 f.
ἀπόλεμ☉ 401 p.
ἀπόρθητ☉ non vastatus 42
p. 511 f.
ἀπόρρητα arcana 550 f.
ἀποπτ☉, desuper contemplabilis, 106 p.
ἀπράγμων quietus 11 p. 25 p.
βίος desidia 349 m.
ἀπρόοπτ☉ 301 f.
ἀπροσδόκητ☉ 54 m. 361 f.
ἀπροσδοκήτως 44 f. 290 m.
ἀπροφασίστως 399 p. 459 p.
Ἄραβες ἔθνος χείριστον 31.
ἀρεις ἰνδῶν 83 f. 224 f. 445 f.
ἀσύντακτ☉ 208 m. 213 m.
ἀτείχιστ☉ Ρώμη 77 m.
ἄτολμος timidus 144 f.
αὐτανδρος ναῦς, nauis cum hominibus, 69 p. 169 m.
αὐτοβοεί, primo clamore seu impetu, 419 f.
αὐτοκράτωρ supremus dux mil. 333 p.
σεβαστός 265 m.
αὐτόματ☉ 79 p.
τὸ αὐτόματον τῆς τύχης, fortuitus casus, 528 f.
αὐτομάτως 108 m.
αὐτόμολ☉ 292 f. 390 m.
αὐτομολεῖν 402 m. 444 f.
ἄφατος ineffabilis 54 f. 151 m.
ἄφόρητ☉ 25 p.
ἀφορία sterilitas 3 p.
ἄφρακτ☉ inermis 106 m.
ἀφύλακτ☉ 203 p. 465 p.
ἀωρὶ intempestiue 353 f.
† ἀδελφοκτονία 18 f.

B.

Βαρβαρωθείς 96 m. 132 m.
βασιλὶς Augusta 570 m.
βίος ἄβιωτ☉ 570 p.
βλάσφημα ῥήματα 145 p.
βλασφημία 181 f.
βουκολία fallo 165 m. 619 f.

Γ.

Γαμψώνυξ lupi epith. 195 p.
Γενέθλι☉ ἑορτή 64 f.
ἡμέρα 174 p.
γραμματηφόροι 420 f.
γυμνάσιον ἵππων 121 m.
γυμνικοὶ ἀγῶνες 28.

Δ.

Δαίμων ἀλιτήρι☉ 606 m.
624 m.
Διαβατὸς ποταμὸς, qui transiri potest, 165 f.
Διαβόητ☉ ἐπὶ σκανδάλοις 29 f.
ἐπὶ πολεμικῇ πείρᾳ 146 f.
ἐπὶ φιλοσοφίᾳ 374 p.
Διαγωνίζεσθαι πόλεμον 209 m.
Διαπολεμεῖν 90 p.
Διατειχίζειν muro transuersa obstruere, 47 m.
διδασκαλεῖον περιεστάναι 483 p.

δορίληπτος, *victus, captus quasi hasta*, 148 p.
δορυφορία 317 m. 339 f.
δυσέμβατος *inaccessus* 539 p.
δυσίατος *insanabilis* 141 f.
δυσκληρία 133 f.
δυσπρόσοδος 172 m.
δυστύχημα 179 m. 613 f.

E.

Ἐγχαλινωτιζομένη 615 p.
ἐθελόντι *sponte* 254 m.
Εἰλειθυῖαι 127 f. 130 p.
εἰς pro ἐν 590 m. Στελίχων εἰς τὴν Ῥάβενναν ἦν.
εἰσπράξεις φόρων 34 m. 347 f.
ἐκκλησία *concio militum* 216 f. *templum Christianor.* 601 m. & passim.
ἐκποδὼν c. circumfl. 507 f. diuise 546. *nisi mauis ibi etiam coniungere.*
ἐκτραγῳδεῖν, *tragice amplificare*, 629 m.
ἕλλην *ethnicus* 556 p.
ἐμποδὼν 629 m.
ἐμφέρεια *similitudo* 80 m.
ἔμφρων 254 f.
ἐν pro εἰς 25 f.
ἐνκαθεστῆσαι pro ἐγκατ. *etiam in MS.* 608.
[*cum γ est* 651 f.]
ἐνώμοτος 32 f.
ἐξῖσης 567 p.
[*quia ψήφου sequitur, potius diuise* ἐξ ἴσης *scribendũ, monente Sylb.*]
ἐπανώρθου, gemino Augm. 461 m.
[*etiam supra l.* 2. *c.* 32. *extr. in MSS. ita legi, testis est Sylb.*]
ἐπιγαμία 193 p.
ἐπικηρυκεύεσθαι *legatos mittere* 38 f. 76 m. 513 p.
ἐπισκοπὴ, *episcopatus*, 570 m.
ἐπιστασία pro ἔφοδος, *incursio*, 244 m.
ἐπίχειρα, *præmia*, 449 f.
[L. c. ἐπιχείρια.]
ἐπονειδίστως 20 p.
ἐργαστήρια συκοφαντῶν 232 p.
ἑσπέριοι Γαλάται 461 p.
Ἴβηρες 229 f.
ἔσχατον κινδύνου 513 f. 578 p.
ὠμότητος 12 m.
τὸ εὐάγωγον *agilitas* 393.
εὐαρίθμητοι, *pauci*, 446 f.
εὐδαιμονίζειν ἑαυτοὺς 62 p.
εὐκαταφρόνητος 610 m.
εὐπρόσιτος, *facilis accessu*, 409 m.
εὐκαιρία, *occasio*, 147 p. 595 f.
εὐφορία *fertilitas* 3 p.
ἑῷος, *orientalis, in* I *&* II *libris cum Iota subscripto; in reliquis sine eo exaratur.*

Z.

Ζυγὸς ὑπαυχένιος 132 p.
ζυγῶσαι τὴν γέφυραν 149 m.

ζωγρεί-

ζωγρείαν ἐλεῖν τὸν 245 p. 456 f. quæ syntaxis etiam in MSS. conspicitur pag. 80 m.
ζωγρεία ἐλεῖν 80 m.
ζώνην ἔχειν militem esse 636 m.

H.

ἡμιτελὴς semiperfectus 104 p.
ἡμίφλεκτα [illegible], semiusta, 316 p.
[illegible] gem. Augm. 557 p. add. supra ἐπινάεθον.
[illegible] ἡσυχίαν ἄγειν 459 p. & sine Artic. 286 m.
ἡστινοσοῦν coniuncte 534 p.
ἠφίει pro ἀφίει 112 m. add. Dion. Cass. fol. 603. cum Xiphil. f. 75.

Θ.

θεογαμία 584 m.
θεοειδεῖς [illegible] 382 f.
θεόκλητος 195 m.
θεοπρεπὴς 121 m.
θεοπρόπιον oraculum, 132 m.
τὸ θερμὸν τῆς ἡλικίας, feruor ætatis, 372 p.
θέσφατα Σιβύλλης 125 f.
θεωρίαι spectacula 127 f.
ἱεροπρεπεῖς 128 p.
θρησκεία περὶ τὸν Χριστὸν 550 m.
Χριστιανῶν 345 f.
θριγκός, sepes, (idem quod θριγκίον) 314 f.
θυμοφθόρα ῥήματα 594 f.
θωρακίζεσθαι, de cataphractis, 85 m.

I.

ἱεροπρεπὴς 128 p.
ἱεροσκόπος, haruspex, 150 p.
ἱεροσυλία 572 p.
ἱερουργία 122 p.
ἱεροφαντεῖν 382 m.
ἰλάρχης 410 f.
ἱππασία 79 p. 539 p.
ἱππάσιμον χωρίον 213 m. 219 f.
ἱπποδρομίαι, Circenses ludi, 474 m. 667 m.
ἱππόδρομος, Circus, 184 m.
ἱπποτοξότης 227 m. 491 f.
ἰσοπαλὴς μάχη 76 m.

K.

Καθαρμὸς 179 f.
καθάρσια 126 f. 179 f.
καθεκάστην 251 m. diuise 256 m.
καινοτομεῖν 635 m.
κακοπάθεια 469 p.
κακοψυχία 531 m.
καλοκαγαθία 508 m.
καταβροχὴ 429 f.
καταφρονητὴς 296 m. 309 m.
καταπονηθῆναι 97 m.
κατάλογος βουλευτικὸς 337 m.
κατάφωρος 373 p.
κατεξανέστη 454 m.
φιλόσοφος 341 m.

κακῳφεια *pudor* 28 m.
κίβδηλα τῆς βασιλείας, *adulterini imperatores* 210 f.
κίβδηλον ἀργύρειον *moneta adulterina* 100 p.
κίνημα τῶν βαρβάρων, *motus, irruptio*, 446 f.
κίρκος, *accipiter*, 94 m.
κλῖμα Ἰλλυριῶν 146 p.
κοινολογεῖσθαι 100 f. 581 p.
κοκκοβαφὴς 200 f. 623 f.
κολοφὼν ἀτοπημάτων, *nequissimus*, 376 f.
κρέα pro κρέα *carni* 667.
κυκλοειδὴς 540 f.
κυκλοτερὴς 183 m. 291 m.
κύκλου τμῆμα 291 m.
κωμήτης *paganus, vicanus* 247 f.
κωμῳδεῖν 566 p.

Λ.

Λιβύη Πεντάπολις 187 m.
λῃστικὸν σύστημα 257 m. σύνταγμα 574 f. *absolute* τὸ λῃστικὸν, *siue* σύστημα, *siue* σύνταγμα, 115 m.
λογοποιὸς *historicus* 75 p.
λοιπὸν, *ceterum, de cetero*, 316 p. *inposterum, deinceps*, 481 f.
λοχαγὸς 221 p. 410 f.
λῦμα ἀηδόνων 93 p.

M.

Μαρτύρειον *templum martyris* 550 p.

μεγαλαυχούμενος 213 f.
μεγαλοψυχία 448 m.
μεσαιπόλιος *semicanus* 80 m.
μέση τῶν ποταμῶν *Mesopotamia* 8 p.
μετέωρον γίνεσθαι 233 m. 473 m.
ἔρχεσθαι 237 m.
ποιεῖν 52 m.
μηχανήματα πολιορκητικὰ 280 f.
μόλιβδος 502 f.
μοναχοὶ 567.
μονόξυλα [sc. πλοῖα] *lintres* 441 m. 443 m.
μονονουχὶ, *tantum non*, 413 m.

N.

Ναύαρχος 167 m.
ναυμαχεῖν *ibid.*
ναυπηγεῖσθαι 252 f.
νεολαία 369 m.
νεωρὶ 128 p.
νεωτερίζειν, *res nouas moliri*, 31 f. 34 f.
νεωτερισμὸς 77 f. 150 p.
νεωτερισμοῦ μεταχείρισις 361 m.
τὸ νεωτερισθέντα, *rebellio*, 23 f.
νομοθετεῖν 201 f.
νυκτομαχεῖν 492 p.
νωτοφόρα ζῶα 282 p.

O.

ὁλοστρογγύλος, *totus rotundus* 82 m. *sc. lapis, quem* hic

hic simpliciter significat. Expressimus Steph. & Sylb. & huius tam in textu quam in indice scripturam, cum spiritu leni. *At Suidas,* ὁλοοίτροχος, περιφερὴς στρογγύλος καὶ ὀλόστροχος.

ὀλοκαυτοῦν τὰ θύματα 128 p.
ὀμαγγελμενεῖν 60 f.
ὁμοδίαιτα ἔθνη 401 f.
ὁμαιχμία 626 m. 487 p.
ὁμόλεκτρος 582 m.
ὁμοπάτριος 211 m.
ὀνομαστὶ 246 m.
ὀνομαστότατος 57 f.
ὁπλομάχος 224 p.
ὁρμᾶσθαι, *oriundum esse,* 342 m.
οὐραγία τῆς στρατοῦ 322 m.

Π.

παιδοτόκος 130 p.
παιᾶνες 129 p.
ἐπινίκιοι 518 m.
παιδαγωγούμενος ἐννοίαις θεοειδέσι 382 f.
παιανίζειν *ouare* 245 p. *sic Uterque MS. pro* παιωνίζειν: *etiam Dio Cassius de prælio Pharsalico lib. 41. f. 204. quod repetit Xiphilinus f. 17. ed. H. Steph.*
παλινδρομεῖν 555 f.
παννυχίδες 122 p. 127 m.
πανταχοῦ γῆς 275 p.
παντόμιμος ὀρχηστὴς 11 f.
πανωνία 197 f.
παραβοηθοῦ 655 p.
ἐν παραδύστῳ, *latenter,* 407 m. 440 f. 445 p.
παράδεισος 314 f.
ἐκ παραδόξου 309 m.
παραλία 148 m.
ἡ παράλιος [γῆ] 187 f.
πάραλος, *maritimus,* 533 m.
παράλογος 645 p.
παραλόγως 547 m.
πάρεδρος, *assessor,* 589 m.
παροινία, *per temulentiam ago,* 217 f.
πειθανάγκη *cogens persuasio,* 36 p.
πειθαρχεῖν 577 m.
πέπερι, *piper,* 623 f.
περιαυχένιον, *torques,* 449 f.
περίχρυσος 200 f.
Πεντάπολις Λιβύη 187 m.
πέτρα χειροπλήθης 540 m.
πέτοικοι 1 m.
πλεονεκτήματα, *excedentia vitia,* 24 f.
τῆς τύχης *fortuna prospera* 230 m
πλημμελήματα περιορᾶν 10 m.
πλησιόχωροι 6 m.
ποιεῖσθαι pro εἰσποιεῖσθαι *adoptare* 41 p.
pro προσποιεῖσθαι *simulare* 453 f. 638 f.
πολεμιστήρια ναῦς 172 m.
πολιτικὴ ὀργὴ 36 m.
πολυάνθρωπος πόλις 52 f. 302 p.
πολυάνθρωπον πῆγμα 411 m.
πολυμαθία 293 f.

πολυπραγμονεῖν 215 p.
ἐν ταῖς ἡδοναῖς 474 m.
πολυειδής 305 p.
πολυπληθία 193 p.
πολύστιχος βίβλος 238 f.
συγγραφή 411 m.
τὰ ἐν ποσὶν, obvia, 51 p. 532 m.
πραγματεύεσθαι 246 p.
πόλεμον 437 m.
Πραιτωριανοὶ οἱ περὶ τὴν αὐλὴν στρατιῶται 136 f.
πτώχευσις φόρων 420 f.
πραῦνειν μανίαν 145 m.
προκινδυνεύειν τινός 90 p.
προνομεύοντες, pabulatores, 321 m. 396 f.
πρόσοικοι finitimi 76 f.
προσποιεῖσθαι, conciliare sibi, 137 f.
προτροπάδην φυγεῖν 57 m. 85 f. 165 f.
διώκειν 302 f. 362 m.
πῦρ Ἀρείου πεδίου 123 f. L. & P. codd. τὸ πῦρ ὃ φέρει πεδίον, corrupte. πυρφόρον πεδίον fortasse rectius, quia inscriptio Terentina apud Panuinium habet igniferum campum: & Val. Max. 2.4.5. solum fumans.
πυρπολεῖν 322 m.

Σ.

Σιγμαειδής, in formam Σ litterae, 273 m.
σίτησις στρατιωτική 366 m.
σκηνικοὶ ἀγῶνες 28 m.
σπεκουλάτορες Lat. Vox 326 p.
σμικρῦναι, minuere, 440 m.
σταδία μάχη 367. 387.
σταθμὸς stabulum 135 m.
σταυρώματα 292 p.
στενὰ τῆς Πελοποννήσου 68.
τὸ στενωπεῖον τῶν Ἄλπεων 455 f. [etiam in MSS. cum ω est, contra Grammaticorum placita: at cum ο μικρῷ pag. 165 p. & 584 f.
στεφανηφορεῖν 505 p.
στολὴ βασιλικὴ 250 m.
ἱερατικὴ 434 m.
στόμα τοῦ Ἑλλησπόντου 167 m.
— Πόντου 172 m.
στρατεία pro στρατιά 276 p.
στρατηλάτης, magister militum, 189 m.
[Vid. Vales. ad Ammian. p. 108.]
συκοφαντεῖσθαι, calumniis peti, 498 f.
σύμβολα τῶν ἀρχῶν 412 m. 462 m.
τῆς νίκης 315 f.
συμβόλαια, contractus, 100 p.
συντόμως, ilico, 447 m.
σφαῖραι μολίβδιναι 502 f.

T.

τάγματα λῃστικὰ 574 f.
στρατιωτικὰ 263 p.
ταξιάρχης 221 p. 388 f.
ταξίαρχος 410 f.
τειχομαχεῖν 464 m. 558 p.
τέλος βασιλικὸν, cohors praetoria, 83 f.

τιμ-

τίμημα 212 f.
τετραπώδης 122 m.
Τικύνον, vrbs, 593. *per* υ: *alijs locis per* η.
τὸ τλητικὸν, *tolerãtia*, 475 p.
τοπαράπαν 35 p.
τράπεζα θυσιαστηρίου, *altare Christian*. 554 m.
τροπαὶ θερινὰι, *occidens solstitialis*, 56 m.

Υ.

ὑπαυχένιον 132 p.
ἐν τοῖς ὑπαίθροις, *sub dio*, 257 f. 385 f.
ἔν τινι ὑπαίθρῳ Subst. 336 m.
ὑπερόριος φυγὴ 377 m.
ὑπὸ Ρωμαίους στρατεύεσθαι *sub Romanis militare* 417 f.
ἡ ὑπὸ Ρωμαίους ἀρχὴ 61 f.
ὑπογραφεῖς, *notarii*, 246 f.
ὑπογράφεσθαι 246 f.
ὑποστρατηγεῖν 542 m. 480 m.
ὑπουργεῖν τὴν δημιουργίαν 55 f.

Φ.

φαιὰ ἐσθὴς *pulla vestis*, monachorum habitus 568 f.
φιλοκίνδυνος, *fortis*, 532 p.
φιλοπράγμων, *inquietus*, 140 f.
φιλοπρωτεία *cum* ει *etiam in MSS.* 476 m. *aliâs* φιλοπρωτία *quoque scribitur, vt in illo Xiphilini* lib. 41. ineunte: ἡ ἀληθεστάτη αἰτία [*belli ciuilis Pompeiani*] ἡ φιλοπρωτία ἦν καὶ ἡ φιλαρχία.
φοράδην ἄγεσθαι, *gestari*, 324 m.
φορτίδες ναῦς, *oneraria*, 163 p. 172 m.
φρενοβλάβεια 665 p.
φρούραρχος 312 m.
φυλακὴ ἄδεσμος 601 m.
φωραθεὶς, *deprehensus*, 39 p.

Χ.

Χειροήθως *mansuete* 6 m.
Χειροπλήθης [paroxyt.] 303 f. *etiam in Gen. Plur. contra legem* 540 m.
χθόνιοι θεοὶ 123 p.
χοιρείου κρέως χορηγὸς, *suilla carnis prabitor.* 136 f.
χρησμὸς *oracula* 124 m. 129
χρηστήριον 93 p.
τὸ χρηστὸν 196 f.
χριστιανίζειν 555 p.
[*Vt* ἰουδαΐζειν *Gal.* 2.14.]
χριστιανῶν δόξα 180 p.
θρησκεία 345 f.
πίστις 435 p. 495 m.
ἐκκλησία 519 m. 554 p.
Χριστὸς 550 m.
χρυσάργυρον 198 m.

Ω.

ὡς pro ἕως 469 f. 507 m. 529 p. 619 f.
ὥρας δευτέρας, *horâ secundâ*, 127 f.
ὡραΐζεσθαι ἐπὶ καλλωπισμοῖς πράγμασι 441 f.
τοῦ πλήθους τῶν δωρεῶν 455 m.
ὥσπερ postpos. 179 m.
ὠφέλεια κοινὴ 575 f.

FINIS.

In GR. lege pag. 29. vers. 5. ἧς. p. 79. 26. παρειλημμένους. p. 165. 15. βουηγλήσαις. p. 326. 6. βασιλέα. p. 374. 21. ὠδί-σιν. p. 434. 21. ἀρχιερεύς. In LAT. p. 281. 23. *Constantinum.* p. 456. 21. *ceperunt.* p. 527. 17. *Saturnino.* p. 572. 7. *igni tam* diuise. In NOT. p. 298. נרך in quibusdam exemplaribus.